Virginia Woolf

Yıllar

Çeviren: DİLEK BERİLGEN CENKCİLER

ÇAĞDAŞ KLASİKLER

Virginia Woolf

İngiliz yazar ve eleştirmen. 25 Ocak 1882'de Londra'da doğdu. 20. yüzyılın en önemli modernist romancılarından biri olarak kabul edilmesini sağlayan "bilinçakışı" tekniğinin en yetkin örneği *Mrs. Dalloway* 1925'te yayımlandı. Çağdaşlarının ve kendisinden sonra gelen yazarların biçemlerini derinden etkileyen bu anlatı tekniğini ilk kez *Gece ve Gündüz*'de (1919) kullandı. *Orlando* (1928), *Dalgalar* (1931), *Deniz Feneri* (1927), *Kendine Ait Bir Oda* (1929) adlı kitapları yanında denemeleri ve yazılarıyla da döneminin önde gelen edebiyat eleştirmenlerinden biridir. Eşi Leonard Woolf'la birlikte "Bloomsbury Grubu"nun kurucularındandır. İkinci Dünya Savaşı'nın başlarında, 28 Mart 1941'de içine düştüğü ruhsal bunalım sonucu intihar etti. Woolf'un elliden fazla dile çevrilen yapıtlarını çevirenler arasında Jorge Louis Borges ve Marguerite Yourcenar gibi tanınmış yazarlar da bulunmaktadır.

Dilek Berilgen Cenkciler

1977 yılında Ankara TED Koleji'ni bitirdi. ODTÜ Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde okudu. Yaklaşık 22 yıl TRT'de, çeşitli kademelerde çalışmış olan Cenkciler'in dilimize kazandırdığı kitaplar arasında Mark Mazower'dan *Karanlık Kıta: Avrupa'nın Yirminci Yüzyılı*, Henry Blount'tan *Doğu Akdeniz'e Yolculuk*, Nayan Chanda'dan *Küreselleşmenin Sıra Dışı Öyküsü*, Joseph Stiglitz'den *Üç Trilyon Dolarlık Savaş*, John Lewis Gaddis'ten *Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar, Gerçek* ve James Baldwin'den *Ne Zaman Gitti Tren* sayılabilir.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 189
Çağdaş Klasikler: 14

Özgün adı: *The Years*

Yıllar
Virginia Woolf
Çeviren: Dilek Berilgen Cenkciler

© Bu çevirinin Türkçe yayın hakkı Kırmızı Kedi Yayınevi'nindir.

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir
Editör: İ. Utku Kavasoğlu
Son Okuma: Serra Tüzün
Kapak Tasarımı ve Grafik: Yeşim Ercan Aydın

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Şubat 2013
ISBN: 978-605-4764-00-6
Kırmızı Kedi Sertifika No: 13252

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi B Blok
Haramidere-Avcılar İSTANBUL T: 0212 412 17 77
Pasifik Ofset Sertifika No: 12027

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedikitap.com / www.kirmizikedikitap.com
Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Virginia Woolf

Yıllar

Çeviren: Dilek Berilgen Cenkciler

ROMAN

KIRMIZIKEDİ

1880

İstikrarsız bir ilkbahardı. Sürekli değişen hava, mavi ve mor bulutlar gönderiyordu yere doğru. Kırsalda, çiftçiler tarlalara kaygılı gözlerle bakıyorlardı; Londra'da, gökyüzüne bakan insanlar şemsiyelerini önce açıyor, sonra da kapatıyorlardı. Ancak nisan ayında böyle bir hava normaldi. Whiteley's ile Ordu Pazarları mağazalarında çalışan binlerce satış elemanı, tezgâhın diğer tarafında duran farbalalı elbiseler giymiş kadınlara zarif paketleri verirken aynı yorumu yapıyordu. West End'de alışveriş yapan insanlardan, East End'de işadamlarından oluşan sonsuz bir insan kalabalığı kaldırımlarda, durup dinlenmeden yürüyen kafileler gibi geçit halindeydi – durmak için herhangi bir nedeni olan, örneğin postaya mektup vermek ya da Piccadilly'de bir kulübün penceresinden bakmak gibi, herkese öyle görünüyordu. İki tekerlekli veya dört tekerlekli faytonlar, at arabaları durmaksızın, peş peşe ilerliyordu; çünkü mevsim başlıyordu. Daha sakin sokaklarda, müzisyenler çalgılarının incecik ve çoğu zaman melankolik seslerini yavaş yavaş yükseltmeye başlamışlardı; bu sesler, serçelerin cıvıltılarıyla ve tutkulu ama kesik kesik öten ardıç kuşlarının ani şakımalarıyla, kâh Hyde Park'ın ağaçlarında, kâh St James's'te yankılanıyor ya da taklit ediliyordu. Meydanlardaki güvercinler, bir-iki dalı düşürerek ağaçların tepelerine üşüşmüşler, sürekli kesintiye uğrayan bir ninniyi tekrar tekrar başından başlayarak mırıldanıyorlardı. Öğleden sonra, Marble Arch ve Apsley House'taki kapıların önünü, tarlatanlı rengârenk elbiseler giymiş hanımefendiler ve yakalarına karanfil takmış bastonlu, redingotlu beyefendiler doldurdu. İşte Prenses geldi, o geçerken şapkalar kaldırıldı. Yerleşim bölgelerindeki uzun caddelerin bodrum katlarında, boneli ve önlüklü hizmetçi kızlar çay hazırladılar. Bodrum katından yukarı döne döne

çıkarılan gümüş çaydanlık, masanın üzerine konuldu ve öncesinde Bermondsey ile Hoxton'un yaralarının kanamasını durdurmuş olan elleriyle bakireler ve kız kuruları, özenle bir, iki, üç, dört kaşık dolusu çayı süzdüler. Güneş batınca, tavuskuşunun tüylerindeki gözlere benzeyen milyonlarca küçük gaz lambası, cam kafeslerinde açıldı; ancak yine de, kaldırımda geniş şeritler halinde karanlık kesimler kaldı. Lambalarla batan güneşin birbirine karışan ışığı, Round Pond'un ve Serpentine'in sularına eşit oranda yansıyordu. Dışarıya yemeğe çıkanlar, Köprü'nün üzerinde şık arabalarla hızla ilerlerken, büyüleyici manzaraya göz atıyorlardı. Sonunda ay çıktı ve o parlak bozukluk arada bir incecik bulutlarla kapansa da, dingince, ciddiyetle ve belki de tamamen kayıtsızlıkla parlıyordu. Bir ışıldağın ışınları gibi yavaşça dönerken, gökyüzünde günler, haftalar, yıllar birbirini kovaladı.

Albay Abel Pargiter öğle yemeğinden sonra kulübünde oturmuş sohbet ediyordu. Deri koltuklarda oturan arkadaşları, kendisi gibi, eskiden asker ya da devlet memuruyken şimdi emekli olan insanlardı, eski şakalar ve hikâyelerle, geçmişlerinde kalan Hindistan, Afrika, Mısır günlerini anıyorlardı, sonra, doğal bir geçişle, bugüne döndüler. Bir atamayla, olası bir atamayla ilgili bir meseleydi.

Ansızın, üçünün arasında en genç ve şık olanı, öne doğru eğildi. Dün, öğle yemeğinde beraber olduğu kişinin adı ... Bu noktada konuşan kişinin sesi iyice alçaldı. Diğerleri ona doğru eğildiler; Albay Abel, elini hafifçe sallayarak, kahve fincanlarını toplayan garsonu uzaklaştırdı. Saçları dökülmeye ve kırlaşmaya başlamış üç kafa birkaç dakika daha bir arada kaldı. Sonra Albay Abel koltuğunda arkasına yaslandı. Binbaşı Elkin hikâyesini anlatmaya başladığı zaman hepsinin gözlerinde beliren tuhaf parıltı, Albay Pargiter'in gözlerinden tamamen kaybolmuştu. Açık mavi gözleri, sanki Doğu'nun ışığı hâlâ vuruyormuşçasına hafifçe kısılmıştı; göz kenarları içleri hâlâ tozluymuş gibi büzüşmüştü; Albay uzaklara daldı. Aklına bir şey takılmıştı ve bu yüzden, diğerlerinin söylediği hiçbir şey artık onu ilgilendirmiyor, dahası hoşuna gitmiyordu.

Ayağa kalktı ve pencereden aşağıya, Piccadilly'ye baktı. Purosunu elinde tutarak, büyük vagonlu at arabalarının, iki tekerlekli arabaların, faytonların, yük vagonlarının tepelerine baktı. Tavırları, bütün bunların dışında olduğunu söylüyordu. O işte parmağı yoktu artık. Sokağa bakarken yakışıklı yüzü hüzünlendi. Ansızın aklına bir fikir geldi. Sorması gereken bir soru vardı; sormak için döndü ama arkadaşları gitmişlerdi. Küçük grup dağılmıştı. Elkin hızla kapıya doğru ilerliyordu; Brand başka bir adamla konuşmaya gitmişti. Albay Pargiter, aklına geleni söylemekten vazgeçip, tekrar Piccadilly'ye bakan pencereye döndü. Kalabalık sokaktaki herkesin bir planı varmış gibi görünüyordu. Herkes bir randevuya yetişmek için acele ediyordu. Hatta kadınlar bile, üstü açık ya da kapalı faytonlarında, şu ya da bu işlerini halletmek amacıyla Piccadilly'de aceleyle ilerliyorlardı. İnsanlar Londra'ya geri dönüyordu; mevsimi geçirmek üzere yerleşiyorlardı. Ancak onun için mevsim falan olmayacaktı; onun yapacağı hiçbir şey yoktu. Karısı ölüyordu; ama henüz ölmemişti. Bugün daha iyiydi, yarın daha kötü olacaktı; yeni bir hemşire geliyordu ve bu şekilde devam ediyordu. Pargiter eline bir gazete alıp sayfalarını çevirdi. Köln Katedrali'nin batı cephesinin resmine baktı. Gazeteyi diğer gazetelerin yanına attı. Günün birinde –bu, karısının ölmüş olacağı zamanı belirten örtmecesiydi– Londra'yı bırakacak ve sayfiyede yaşayacaktı, diye düşündü. Ama bir de ev konusu vardı, çocuklar vardı; fakat bir de... Yüzü değişti; hoşnutsuzluğu azaldı, fakat yüzünde biraz sinsi ve gergin bir ifade belirdi.

Ne de olsa gidecek bir yeri vardı. Dedikodu yaparlarken aklındaki düşünce buydu. Arkasına dönüp arkadaşlarının gittiğini görünce, tek tesellisi olmuştu. Gidip Mira'yı görecekti; Mira en azından onu gördüğüne sevinirdi. Bu nedenle, kulüpten çıkınca meşgul erkeklerin gittiği East End'e dönmedi ya da Abercorn Terrace'ta kendi evinin bulunduğu West End'e de yönelmedi; Green Park'ın içinden geçen dolambaçlı yolda ilerleyip Westminster'a yöneldi. Çim yemyeşildi; yapraklar dökülmeye başlamıştı; dallardan, kuş pençesine benzeyen küçük yeşil tırnaklar çıkıyordu. Her

tarafta bir parıltı, bir canlılık görülüyordu. Havada temiz ve canlı bir koku vardı. Oysa Albay Pargiter ne çimi ne de ağaçları görüyordu. Sıkıca iliklenmiş paltosuyla, dümdüz karşısına bakarak parkın içinde yürüdü. Ancak Westminster'a gelince durdu. İşin bu kısmını hiç sevmiyordu. Manastırın büyük cüssesinin altında yatan küçük sokağa; pencerelerinde sarı perdeler ve kartonlar bulunan kirli, küçük evlerin bulunduğu sokağa, çörekçi adamın sanki hep onun kapısını çaldığı, çocukların haykırdığı, kaldırıma tebeşirle çizdikleri kutuların üzerinde zıpladığı sokağa ne zaman gelse duraksıyor, sağa bakıyor, sola bakıyor, sonra hızla 30 Numara'ya yürüyüp kapıyı çalıyordu. Kapının açılmasını beklerken, başını hafifçe eğerek doğrudan kapıya bakıyordu. O kapının eşiğinde beklerken görülmek istemiyordu. Kapının açılmasını beklemeyi sevmiyordu. Mrs. Sims tarafından içeri alınmak hoşuna gitmiyordu. Evde sürekli bir koku vardı; arka bahçede her zaman ipe asılmış kirli çamaşırlar oluyordu. Asık suratla, ağır ağır merdivenleri çıktı ve oturma odasına girdi.

Odada hiç kimse yoktu; çok erken gelmişti. Tiksinerek etrafına bakındı. Ortalıkta bir sürü küçük obje vardı. Buraya ait olmadığını düşündü ve sazlara konmak üzere olan bir balıkçılın resmedildiği şömine paravanının karşısında dikilirken, kendini fazlasıyla büyük hissetti. Acaba kadının yanında biri mi var, diye sordu kendi kendine, etrafı dinlerken. Çocuklar sokakta bağrışıyorlardı. İğrençti, tehlikeliydi, sinsiydi. Günün birinde, dedi kendi kendine... Ancak kapı açıldı ve metresi Mira içeri girdi.

"Ah, Bogy, sevgilim!" diye haykırdı. Saçları dağınıktı, biraz gösterişsiz görünüyordu ama Pargiter'den çok daha genç olduğunu ve kendisini gördüğüne gerçekten sevindiğini düşündü adam. Küçük köpek, kadının yanında zıplamaya başladı.

"Lulu, Lulu" diye seslendi Mira, bir eliyle küçük köpeği yakalayıp, diğer elini saçlarına götürürken, "Gel de Bogy amcan sana bir baksın."

Albay, gıcırdayan hasır koltuğa oturdu. Mira, köpeği onun kucağına yerleştirdi. Köpeğin bir kulağının arkasında kırmızı bir leke

vardı – muhtemelen egzamaydı. Albay, köpeğin kulağına bakmak için gözlüğünü taktı. Mira adamı, gömleğinin boynuyla birleştiği yerden öptü. Sonra Albay'ın gözlüğü düştü. Mira gözlüğü yakalayıp, köpeğe taktı. Bugün yaşlı adamın keyfi yerinde değildi. Bunu hissedebiliyordu. Ona hiç bahsetmediği, gizemli kulüp dünyasında ve aile hayatında bir sorun vardı. Mira henüz saçlarını yapmadan gelmişti ve bu sıkıntılı bir durumdu. Ancak onun görevi Albay'ın kafasını dağıtmaktı. Bu nedenle bir oraya bir buraya koşuşturmaya başladı – vücudu geniş olsa da, hâlâ masayla koltuğun arasından süzülebiliyordu – şöminenin siperini kaldırdı ve adam ona engel olamadan, isteksiz pansiyon şöminesini yaktı. Sonra da gelip Albay'ın koltuğunun kenarına ilişti.

"Ah, Mira!" dedi aynada kendine bakarak, saç tokalarını düzeltirken, "Ne kadar da pasaklı bir kızsın!" Uzun bir bukleyi gevşetti ve saçları omuzlarına döküldü. Artık kırk yaşına yaklaşmasına ve gerçeği söylemek gerekirse, Bedford'daki arkadaşlarıyla birlikte kalan sekiz yaşında bir kızı olmasına rağmen, yine de çok güzel, altın gibi parlayan saçları vardı. Saçları kendiliğinden, kendi ağırlığıyla döküldü ve bu manzarayı gören Bogy ayağa kalkıp, onu saçlarından öptü. Sokağın alt tarafında laterna çalmaya başladı ve çocukların hepsi o yöne koşuşarak, ani bir sessizliğe neden oldular. Albay, Mira'nın boynunu okşamaya başladı, iki parmağını kaybettiği eliyle, daha aşağıları, boynunun, omuzlarıyla birleştiği yeri yokladı. Mira yere süzüldü ve sırtını Albay'ın dizlerine dayadı.

Sonra merdivenlerde bir gıcırtı duyuldu; birisi, orada olduğunu içeridekilere bildirmek için kapıyı tıklattı. Mira hemen saçlarını tokayla tutturdu, ayağa kalktı ve kapıyı kapattı.

Albay sistematik bir şekilde yeniden köpeğin kulağını incelemeye başladı. Yara, egzama mıydı, yoksa değil miydi? Kırmızı lekeye baktı, sonra köpeği sepetin içine koydu ve bekledi. Kapının dışındaki sahanlıkta süregelen fısıltılar hoşuna gitmedi. Sonunda Mira geri geldi; endişeli görünüyordu ve endişeli göründüğü zaman da yaşlı duruyordu. Minder ve örtülerin altına bakmaya başladı. Çantasını aradığını söyledi; çantasını nereye koymuştu? Bu çöplük içinde,

diye düşündü Albay, her yerde olabilirdi. Kanepenin köşesindeki minderin altında bulduğu çanta, üzerinden yoksulluk akan, küçük bir çantaydı. Mira çantayı ters çevirdi. Çantayı salladıkça cep mendilleri, buruşmuş kâğıt parçaları, gümüş ve bakır paralar döküldü. Ama bir de İngiliz altını olmalıydı, dedi. "Dün bir tane vardı, eminim" diye mırıldandı.

"Ne kadar?" dedi Albay.

Bir pound ediyor – hayır, bir pound, sekiz şilin, altı peni ediyor, dedi, çamaşır hakkında bir şeyler mırıldanırken. Albay altın kesesinden iki altın para çıkardı ve Mira'ya verdi. Mira paraları aldı ve sahanlıkta biraz daha fısıldaşma oldu.

"Çamaşır mı?.." diye düşündü Albay etrafına bakınarak. Her yer pislik içindeydi ama Mira'dan çok daha yaşlı olduğu için, kadına çamaşırla ilgili sorular sorması yakışık almazdı. İşte yine geri gelmişti. Mira odada salınarak Albay'ın yanına geldi, yere oturdu ve başını onun dizine dayadı. Titreşen, zayıf ateş artık sönmüştü. Mira maşayı eline alınca, "Bırak kalsın" dedi Albay sabırsızlıkla. "Bırak, sönsün." Mira maşayı bıraktı. Köpek havlıyordu, laterna çalıyordu. Eli, Mira'nın boynunda yolculuğuna başlayarak aşağı yukarı dolandı, uzun gür saçlarına girdi çıktı. Diğer evlere bu kadar yakın olan bu küçük odada, akşam karanlığı çabuk basıyordu ve perdeler yarı yarıya çekilmişti. Mira'yı kendine çekti; onu ensesinden öptü. Sonra iki parmağını kaybeden eli, daha aşağı inerek, boynunun omuzlarıyla birleştiği yeri okşadı.

Kaldırımlara, aniden bastıran yağmur fırtınasının damlaları çarpmaya başladı ve tebeşirle çizdikleri şekillere girip çıkan çocuklar hızla evlerine kaçtılar. Kaldırımın kenarında salınmakta olan yaşlı sokak şarkıcısı, fütursuzca başının arka tarafına geçirdiği balıkçı şapkasıyla, "Halinize şükredin, Halinize şükredin..." diye bağırarak şarkı söylerken yakasını kaldırdı ve bir birahanenin kemerinin altına sığınarak, uyarısını tamamladı: "Halinize şükredin. Hepiniz." Sonra yine güneş çıktı ve kaldırımı kuruttu.

"Kaynamıyor" dedi Milly Pargiter çaydanlığa bakarak. Abercorn Terrace'taki evin ön tarafındaki salonda bulunan yuvarlak masada oturuyordu. "Kaynamak üzere bile denemez" diye tekrarladı. Çaydanlık, eski moda bir pirinç çaydanlıktı, üzerine işlenmiş olan gül desenleri neredeyse tamamen silinmişti. Pirinç haznenin altında, belli belirsiz bir alev azalıp çoğalarak titreşiyordu. Yanındaki koltuğa uzanmış olan kız kardeşi Delia da çaydanlığı izliyordu. "Çaydanlık kaynamak zorunda mı?" diye sordu biraz sonra boş bir ifadeyle, sanki cevap beklemiyormuş gibi. Milly de cevap vermedi zaten. Sessizce oturarak, sarı fitil tutamının üzerindeki küçük alevi izlediler. Sanki başka insanlar gelecekmiş gibi, çok sayıda tabak ve fincan vardı. Ancak şu anda yalnızlardı. Salon mobilya doluydu. Karşılarında, raflarında mavi porselenler bulunan bir büfe duruyordu. Bu nisan akşamında güneş, camın orasında burasında parlak lekeler oluşturuyordu. Şöminenin üstünde, elinde bir sepet çiçek tutan, beyaz muslin elbiseli, kızıl saçlı bir kadının portresi onlara bakarak gülümsüyordu.

Milly saçından bir firkete çıkardı ve alevi büyütmek için fitilin liflerini ayırmaya çalıştı.

"Ama bu işe yaramıyor" dedi Delia sinirli bir şekilde onu izlerken. Kıpırdandı. Her şey dayanılmayacak kadar uzun zaman alıyordu. Sonra Crosby içeri girdi ve "Çaydanlığı mutfakta kaynatayım mı?" diye sordu. Milly, "Hayır" dedi. Bu saçmalıklara ve önemsiz şeylere nasıl son verebilirim, diye düşündü kendi kendine, masanın üstüne bıçakla hafifçe vururken ve kız kardeşinin firketeyle kurcaladığı cılız aleve bakarken. Çaydanlığın altından bir sivrisinek vızıltısı gelmeye başladı, ancak aynı anda kapı yeniden ardına kadar açıldı ve içeri, pembe elbiseli, küçük bir kız girdi.

"Dadının sana temiz bir önlük giydirmiş olmasını beklerdim" dedi Milly şiddetle, yetişkin bir insan taklidi yaparak. Küçük kızın önlüğünde, ağaca tırmanmış gibi, yeşil bir leke vardı.

"Yıkanmaktan gelmiyorum" dedi Rose adındaki küçük kız suratını asarak. Kız masaya baktı, ancak çay henüz hazır değildi.

Milly yine firketesiyle fitili dürtükledi. Delia arkasına yaslanıp,

omzunun üzerinden pencerenin dışına baktı. Oturduğu yerden, ön kapıdaki basamakları görebiliyordu.

"İşte, Martin geldi" dedi hüzünlü bir ifadeyle. Kapı çarptı, kitaplar holdeki masanın üstüne gürültüyle bırakıldı ve on iki yaşında bir erkek çocuğu, Martin, içeri girdi. Resimdeki kadının kızıl saçlarına sahipti ama onunkiler darmadağınıktı.

"Git, üstüne başına çekidüzen ver" dedi Delia öfkeyle. "Çok zamanın var" diye ekledi. "Çaydanlık daha kaynamadı."

Hepsi çaydanlığa baktı. Küçük alev, iki yanan sallanan pirinç haznenin altında titreşirken, hafif melodik bir ses çıkarmayı sürdürüyordu.

"Kahrolası çaydanlık" dedi Martin, aniden arkasına dönerek.

"Annem böyle sözler kullanmandan hoşlanmazdı" diyerek azarladı Milly, Martin'i, daha yaşlı bir insanı taklit eder bir ifadeyle. Çünkü anneleri o kadar uzun zamandan beri hastaydı ki, iki kız kardeş, küçüklerle konuşurken onun tavrını taklit ediyorlardı. Kapı yine açıldı.

"Tepsi, hanımefendi..." dedi Crosby, ayağıyla kapıyı açık tutarak. Kadının elinde yatalak hasta tepsisi vardı.

"Tepsi" dedi Milly. "Peki, şimdi tepsiyi kim yukarı çıkaracak?" Yine, çocuklara karşı nazik olmaya çalışan yaşlı bir insanın tavrını taklit ediyordu.

"Sen değil, Rose. Tepsi çok ağır. Bırak Martin taşısın, sen de onunla birlikte gidebilirsin. Ama odada kalma. Yalnızca anneme neler yaptığını anlat. Sonra çaydanlık... Çaydanlık..."

Bu noktada firketesini tekrar fitile soktu. Çaydanlığın yılankavi ağzından ince bir buhar kümesi çıktı. Önce kesik kesik olsa da, sonra giderek güçlendi ve sonunda, tam merdivende sesler duydukları anda, çaydanlığın ağzından tek bir güçlü buhar bulutu fışkırdı.

"Kaynıyor!" diye bağırdı Milly. "Kaynıyor!"

Yemeklerini sessizce yediler. Büfenin camına vuran ışığın değişimine bakılacak olursa, güneş bulutun arkasına girip çıkıyordu. Bazen bir kâse koyu mavi renkte parlıyordu, sonra kurşun rengine

dönüşüyordu. Işıklar gizlice diğer odadaki mobilyaların üstüne yayılıyordu. Burada bir motif vardı, orada karanlık bir bölge. Bir yerlerde güzellik var, diye düşündü Delia, bir yerlerde özgürlük vardı ve bir yerlerde, diye düşündü, *o* – beyaz çiçeğini takıyor... Ama koridorda bir baston gıcırdadı.

"Babam geldi!" diye bağırdı Milly uyaran bir ses tonuyla.

Martin anında babasının koltuğundan süzülerek kalktı; Delia doğruldu. Milly hemen, diğerlerinden farklı ve üzerine gül serpiştirilmiş çok büyük bir fincan çıkardı. Albay kapıda durdu ve grubu oldukça sert bir ifadeyle inceledi. Küçük mavi gözleri çocukların etrafında dolanarak, sanki kusur bulmaya çalıştı; o anda bulunabilecek bir kusur yoktu, ancak keyifsizdi; konuşmaya başlamadan, keyifsiz olduğunu hemen anlamışlardı.

"Küçük pis kavgacı" dedi, yanından geçerken Rose'un kulağını çekerek. Rose hemen elini önlüğündeki lekeye götürdü.

"Anneniz iyi mi?" diye sordu, külçe gibi büyük koltuğa yığılırken. Çaydan nefret ediyordu ama eskiden babasının olan büyük fincanla her zaman birkaç yudum çay içerdi. Fincanı kaldırdı ve formalite gereği bir yudum aldı.

"Peki, siz neler yaptınız?" diye sordu.

Etrafa cana yakın sayılabilecekken, şimdi somurtkan olan; buğulu ama kurnaz bir bakış attı.

"Delia'nın müzik dersi vardı, ben de Whiteley's'e gittim..." diye başladı Milly, dersini ezbere anlatan bir çocuk gibi.

"Para harcadın, öyle mi?" dedi babası sert, ancak anlayışlı bir şekilde.

"Hayır, baba; sana söylemiştim. Yanlış çarşafları gönderdiler..."

"Ya sen, Martin?" diye sordu Albay Pargiter, kızının sözünü keserek. "Her zamanki gibi, sınıfın en sonuncusu musun?"

"Birinciyim!" diye bağırdı Martin, bu kelimeyi o ana kadar içinde zar zor tutabilmiş gibi.

"Hımm... yapma yahu!" dedi babası. Hüznü biraz dağıldı. Elini pantolonunun cebine soktu ve bir avuç gümüş para çıkardı. Babaları bütün iki şilinlerin arasında bir tane altı penilik para

bulmaya çalışırken, çocukları onu izledi. Sağ elinin iki parmağını Ayaklanma sırasında kaybetmişti ve kasları büzüştüğü için, sağ eli yaşlı bir kuşun pençesine benziyordu. Paraları karıştırdı, yokladı, ancak sakatlığını her zaman görmezden geldiğinden, çocuklar ona yardım etmeye cüret edemediler. Kesik parmakların parlak yumruları Rose'u büyülüyordu.

"Al bakalım, Martin" dedi sonunda, altı penilik parayı oğluna uzatarak. Sonra çayından bir yudum daha içti ve bıyıklarını sildi.

"Eleanor nerede?" diye sordu, sessizliği bozmak istermişçesine.

"Bugün onun Koru günü[1]" diye hatırlattı Milly babasına.

"Haa, Koru günü" diye mırıldandı Albay. Fincanındaki şekeri yok etmek istercesine, tekrar tekrar karıştırdı.

"Sevgili yaşlı Levy'ler" dedi Delia çekinerek. Delia, babasının en sevdiği kızıydı, ancak babası şu andaki ruh hali içindeyken, ne kadar risk alabileceğinden emin değildi.

Babası hiçbir şey söylemedi.

"Bertie Levy'nin bir ayağında altı parmak var" diye araya girdi Rose aniden. Diğerleri güldü. Ancak Albay onları susturdu.

"Haydi oğlum acele et, ev ödevlerini yapmaya başla" dedi hâlâ bir şeyler yiyen Martin'e bakarak.

"Çayını bitirmesine izin ver, baba" dedi Milly, yine daha yaşlı birinin tavrını taklit ederek.

"Ya yeni hemşire?" diye sordu Albay, masanın kenarına parmaklarını hafifçe vurarak. "Geldi mi?"

"Evet..." diye başladı Milly. Ancak o anda koridorda bir hışırtı oldu ve içeri Eleanor girdi. Herkes, özellikle Milly çok rahatladı. Tanrı'ya şükür, Eleanor geldi işte, diye düşündü başını kaldırıp – yatıştırıcı, tartışmaların arabulucusu, kendisiyle aile hayatının gerilimleri ve çekişmeleri arasındaki tampon. Ablasına tapıyordu. Elinde bir yığın küçük alacalı kitap ve iki siyah eldiven olmasaydı, ona tanrıça deyip, kendisinde olmayan bir güzellik, kendisinin olmayan giysiler bahşederdi. Beni koru, diye düşündü ona bir çay

1 Dönemin kadınlarının sosyal faaliyet olarak katıldıkları hayır işlerinden söz edilmektedir. (yay.n.)

fincanı uzatırken. Her zaman istediğini elde eden Delia'nın yanında ben kimim, fare gibi ürkek, ezilen, beceriksiz küçük çocuk, bir nedenle homurdanıp duran babam tarafından sürekli olarak azarlanıyordum. Albay, Eleanor'a gülümsedi. Şöminenin önünde duran halının üstündeki kızıl köpek de başını kaldırdı ve kemik veren ama ardından ellerini yıkayan, hayvan besleyen kadınlardan birini tanımış gibi kuyruğunu salladı. Eleanor, kızların en büyüğüydü, yirmi iki yaşındaydı, pek güzel sayılmazdı ama sağlıklıydı ve o anda yorgun olmasına rağmen, neşeli bir tabiatı vardı.

"Geciktiğim için özür dilerim" dedi Eleanor. "İşim çıktı. Ayrıca babamın gelmesini beklemiyordum..." Dönüp babasına baktı.

"Tahminimden erken çıktım" dedi babası aceleyle. "Toplantı..." aniden durdu. Mira'yla yine kavga etmişlerdi.

"Senin Koru nasıl, ha?" diye ekledi.

"Ah, benim Koru..." diye tekrarladı, ancak o anda Milly ona çorba tenceresini uzattı.

"İşim uzadı" dedi yeniden Eleanor, kendine servis yaparken. Yemeğe başladı ve ortam yumuşadı.

"Baba, sen anlat bakalım" dedi Delia cesaretle –Delia babasının en sevdiği kızıydı– "Sen neler yapıyorsun? Bu aralar herhangi bir macera yaşadın mı?"

Bu çok talihsiz bir yorumdu.

"Benim gibi yaşlı, örümcek kafalı biri için macera falan olmuyor" diye cevap verdi Albay somurtkan bir ifadeyle. Şeker tanelerini, fincanının kenarında ezdi. Sonra huysuzluk ettiği için pişmanlık duymuş gibi göründü; bir an düşündü.

"Kulüpte yaşlı Burke'le karşılaştım, içinizden birinizi akşam yemeğine getirmemi istedi; Robin izinli olarak gelmiş" dedi.

Çayını içti, küçük sivri sakalına birkaç damla çay döküldü. Sabırsızlıkla cebinden ipek mendilini çıkarıp çenesini sildi. Alçak iskemlesinde oturan Eleanor, önce Milly'nin, sonra da Delia'nın yüzünde tuhaf bir ifade gördü. Aralarında bir anlaşmazlık olduğu izlenimine kapıldı. Ama hiçbir şey söylemediler. Yemeğe ve içmeye devam ettiler, sonunda Albay fincanını kaldırdı, içinin boş

olduğunu gördü ve hafif bir şıngırtıyla fincanı yerine koydu. Çay içme seremonisi sona ermişti.

"Haydi, oğlum, şimdi kalk ve ödevinin başına otur" dedi Martin'e.

Martin tabağa uzanan elini geri çekti.

"Yola koyul, bakalım" dedi Albay amirane bir tavırla. Martin ayağa kalktı ve gidişini geciktirecekmiş gibi, elini gönülsüz bir şekilde sandalyelere ve masalara sürterek odadan çıktı. Kapıyı arkasından oldukça sert bir şekilde kapattı. Albay ayağa kalktı ve sıkıca düğmelenmiş redingotuyla aralarında dimdik durdu.

"Benim de gitmem gerekiyor" dedi. Ancak bir an duraksadı, sanki özellikle gitmesi gereken bir yeri yokmuş gibiydi. Aralarında kaskatı durdu, sanki onlara emir vermek istiyor, ancak o anda ne emir vereceğini bilemiyordu. Sonra hatırladı.

"Keşke biriniz hatırlasanız da" dedi, tarafsızca bütün kızlarına hitap ederek, "Edward'a mektup yazsanız... Ona annesine yazmasını söyleyin."

"Peki" dedi Eleanor.

Albay kapıya doğru yürüdü. Ama durdu.

"Ayrıca anneniz beni görmek istediği zaman bana haber verin" yorumunu yaptı. Sonra duraksadı ve en küçük kızının kulağını çekti.

"Küçük pis kavgacı" dedi, önlüğündeki yeşil lekeyi işaret ederek. Rose lekeyi eliyle kapattı. Albay kapıda yine duraksadı.

"Unutmayın" dedi el yordamıyla kapının kulpunu ararken, "Edward'a mektup yazmayı unutmayın." Sonunda kapının kulpunu çevirdi ve gitti.

Çocuklar sessizce oturmaya devam ettiler. Eleanor ortamda gergin bir hava olduğunu hissetti. Masanın üstüne bıraktığı küçük kitaplardan birini alıp açarak kucağına koydu. Ama kitaba bakmadı. Boş bir ifadeyle öteki odaya bakakaldı. Arka bahçedeki ağaçlar görünüyordu, çalıların üstünde küçük yapraklar – küçük, kulak şeklinde yapraklar vardı. Güneş gelişigüzel parlıyordu. Bulutun ardına giriyor, çıkıyordu, şimdi burayı aydınlatıyordu, şimdi de...

"Eleanor" diye araya girdi Rose. Vücudu, tuhaf bir şekilde babasına benzeyen bir şekil almıştı.

"Eleanor" diye tekrarladı alçak sesle, çünkü ablası onu dinlemiyordu.

"Efendim?" dedi Eleanor ona bakarak.

"Lamley's'e gitmek istiyorum" dedi Rose.

Rose, ellerini arkasına koymuş halde orada dururken, babasına çok benziyordu.

"Lamley's'e gitmek için çok geç" dedi Eleanor.

"Saat yediye kadar açıklar" dedi Rose.

"O halde, Martin'den seninle birlikte gitmesini iste" dedi Eleanor.

Küçük kız yavaş yavaş kapıya doğru yürüdü. Eleanor, tekrar muhasebe defterini eline aldı.

"Rose, tek başına gidemezsin, tek başına gitmeyeceksin" dedi Rose kapıya yaklaşırken defterlerden başını kaldırıp. Sessizce başını sallayan Rose gözden kayboldu.

Rose yukarı çıktı. Annesinin odasının önünde duraksadı ve kapının dışındaki masanın üstünde bulunan sürahilere, bardaklara, üstü örtülü kâselere sinmiş gibi görünen ekşi-tatlı kokuyu içine çekti. Yine yukarı çıktı ve bu kez, dersliğin kapısında durdu. İçeri girmek istemiyordu, çünkü Martin'le tartışmıştı. Önce Erridge ve mikroskop konusunda tartışmışlardı, sonra da yan komşuları Miss Pym'in kedilerini vurma konusunda. Ancak Eleanor ona sormasını söylemişti. Kapıyı açtı.

"Merhaba, Martin..." diye başladı.

Martin masanın başına oturmuştu ve önüne bir kitap açmış, kendi kendine mırıldanıyordu – muhtemelen Yunancaydı, belki de Latince.

"Eleanor bana..." diye başladı söze ama Martin'in yüzünün ne kadar kızardığına ve elindeki bir parça kâğıdı buruşturup top haline getirecekmiş gibi durduğuna dikkat etti. "Sana şeyi soracaktım..." diye tekrar söze başladı, kendini hazırladı ve sırtını kapıya dayadı.

*

Eleanor koltuğunda arkasına yaslandı. Güneş şimdi arka bahçedeki ağaçların üstündeydi. Tomurcuklar kabarmaya başlamıştı. Tabii, bahar güneşi, koltukların üstündeki örtülerin ne kadar eski püskü olduğunu gösteriyordu. Büyük kanepede, babasının başını dayadığı yerde, koyu renk bir leke olduğunu gördü. Ancak ne çok koltuk vardı –yaşlı– Mrs. Levy'nin yatak odasından sonra ne kadar ferah, ne kadar havadar görünüyordu; ama Milly ile Delia'nın sesi çıkmıyordu. Eleanor meselenin yemekli parti olduğunu hatırladı. Yemeğe hangisi gidecekti? İkisi de gitmek istiyordu. Keşke insanlar, "Kızlarınızdan birini getirin" demeseydi, diye düşündü. Hepsini bir araya toplayacaklarına, keşke, "Eleanor'u getirin" veya "Milly'yi getirin" ya da "Delia'yı getirin" deselerdi. O zaman hiçbir sorun kalmazdı.

"Pekâlâ" dedi Delia ansızın, "Ben..."

Bir yere gidecekmiş gibi ayağa kalktı. Ama durdu. Sonra sokağa bakan pencereye yürüdü. Karşıdaki evlerin hepsinin önünde aynı küçük bahçeler, aynı basamaklar, aym sütunlar, aynı kavisli cumbalar vardı. Ancak artık akşam oluyordu ve loş ışıkta bütün bunlar hayaletimsi ve gerçekdışı görünüyordu. Lambalar yakılıyordu; karşıdaki konuk odasında bir ışık parlıyordu, sonra perdeler çekildi ve oda gözden kayboldu. Delia sokağa bakmaya devam etti. Daha alt sınıflardan bir kadın, bir çocuk arabasını itiyordu; yaşlı bir adam ellerini arkasına atmış yürüyordu. Sonra sokak boşaldı; bir duraksama oldu. Şu taraftan iki tekerlekli bir at arabası tıngırdayarak geliyordu. Delia bir an bu arabayla ilgilendi. Kapılarında duracak mıydı, durmayacak mıydı? Daha dikkatli bir şekilde baktı. Ancak o arada, ne yazık ki, arabacı atın dizginlerini sarstı ve at sendeleyerek yoluna devam etti. Araba iki ev aşağıda durdu.

"Birisi Stapleton'lar ziyarete geldi" diye seslendi arkasına, muslin perdeyi aralık tutarak. Milly gelip kız kardeşinin yanında durdu ve birlikte, perdenin arasından, arabadan silindir şapkalı bir genç erkeğin inişini seyrettiler. Adam arabacıya parasını vermek amacıyla elini uzattı.

"Bakarken yakalanmayın sakın" diye uyardı Eleanor. Genç adam evin önündeki basamakları koşarak çıktı, kapı arkasından kapandı ve at arabası uzaklaştı.

Ama o an için iki kız, pencerede durup sokağa bakmaya devam ettiler. Ön bahçelerde sarı ve mor çiğdemler vardı. Badem ağaçları ve kurtbağrılar yemyeşil olmuştu. Sokakta aniden sert bir rüzgâr esti ve küçük bir kâğıt parçasını kaldırımda yuvarladı. Onu küçük bir toz bulutu izledi. Damların üzerinde, pencerelerin birbiri ardına altın gibi yanmalarına yol açan o kırmızı ve değişken Londra günbatımlarından biri yaşanıyordu. Bu bahar akşamında bir çılgınlık vardı, burada Abercorn Terrace'ta bile ışık altın renginden siyaha, siyahtan altın rengine dönüşüyordu. Perdeyi kapatan Delia döndü ve yeniden salona girerek aniden:

"Aman Tanrım!" dedi.

Yeniden kitaplarına gömülmüş olan Eleanor, rahatsız olarak başını kaldırdı.

"Sekiz kere sekiz..." dedi yüksek sesle. "Sekiz kere sekiz kaç eder?"

Yerini belirlemek amacıyla parmağını sayfaya koyan Eleanor, kız kardeşine baktı. Orada başını arkaya atmış şekilde dururken ve saçları güneş ışığıyla kızıl bir görünümle parlarken, bir an için meydan okuyormuş gibi, hatta çok güzel göründü. Onun yanında Milly, fare gibi soluk ve son derece sıradandı.

"Bana bak, Delia" dedi Eleanor, hesap defterini kapatarak, "yalnızca beklemen gerekiyor..." Aslında, "Annemiz ölünceye kadar" demek istiyordu ama söyleyemedi.

"Hayır, hayır, hayır" dedi Delia kollarını uzatarak. "Hiç umut yok..." diye başladı. Ama sonra aniden durdu, çünkü içeri Crosby girdi. Elinde bir tepsi vardı. İnsanı çileden çıkararak küçük şıngırtılarla bütün fincanları, tabakları, bıçakları, reçellikleri, kek tabaklarını, ekmek ve tereyağı kaplarını birer birer tepsiye yerleştirdi. Sonra tepsiyi karnının hizasında dikkatle dengeleyerek dışarı çıktı. Bir duraksama oldu. Sonra geri geldi, masa örtüsünü katladı ve sehpaları kaldırdı. Sonra bir duraklama daha oldu. Bir iki

dakika sonra, elinde iki tane ipek siperli lamba taşıyarak geri geldi. Lambaların birini ön odaya, diğerini arka odaya koydu. Sonra gıcırdayan ucuz ayakkabılarıyla pencerenin yanına gidip, perdeleri çekti. Perdeler, pirinç kornişte tanıdık bir tıkırtıyla kaydı ve kısa sürede pencereler, kalın dokunmuş bordo perdelerle kaplandı. Crosby iki odadaki perdeleri de çektikten sonra, salonun üstüne derin bir sessizlik çökmüş gibi oldu. Dış dünyayla bağlantıları sıkı sıkıya ve tamamen kesilmiş görünüyordu. Sokağın epey aşağı tarafından, bir seyyar satıcının tekrar tekrar bağırdığını duydular; vagonlu arabaların atlarının ağır toynakları yolda usul usul nal sesi çıkarıyordu. Bir süre tekerlekler yola sıkıştı, sonra bütün bu sesler kesildi ve ortalık tamamen sessizleşti.

Sokak lambalarının altında, yere iki sarı ışık halkası düşüyordu. Eleanor koltuğunu bu halkalardan birinin altına çekti, başını eğdi ve işinin, hiç sevmediği için hep en sona bıraktığı bölümüne – rakamları toplama işlemine başladı. Sekizlerle altıları, beşlerle dörtleri topladıkça dudakları oynuyordu ve kurşunkalemi kâğıdın üzerinde siyah noktalar bırakıyordu.

"İşte!" dedi sonunda. "Nihayet bitti. Şimdi gidip annemle oturabilirim."

Eldivenlerini almak üzere eğildi.

"Hayır" dedi Milly, okumak üzere açtığı dergiyi bir kenara atarak, "Ben giderim..."

Aniden Delia, gizlice dolandığı arka odadan çıktı.

"Benim başka yapacak işim yok" dedi kısaca. "Ben giderim."

Delia ağır ağır, adım adım yukarı çıktı. Dışında, üzeri sürahiler ve bardaklarla dolu masanın durduğu yatak odasının kapısına gelince duraksadı. Ekşi-tatlı hastalık kokusu midesini bulandırdı. Kendinde içeri girecek enerjiyi bulamıyordu. Koridorun sonundaki küçük pencereden, soluk mavi gökyüzünün üstünde, flamingo renkli kıvrımlarıyla bulutların yattığını görebiliyordu. Salondaki alacakaranlıktan sonra, bu parlaklık gözünü kamaştırdı. Işık yüzünden bir an yerinden kıpırdayamadı. Sonra yukarıdan,

ikinci kattan çocuk sesi duydu – Martin'le Rose tartışıyordu.

"Yapma o zaman" dediğini duydu Rose'un. Kapı çarpıldı. Delia duraksadı. Sonra derin bir nefes aldı, kıpkırmızı gökyüzüne bir kez daha baktı ve yatak odasının kapısını çaldı.

Hemşire sessizce ayağa kalktı; parmağını dudaklarına götürdü. Mrs. Pargiter uyuyordu. Yastıkların arasındaki çukurda, bir elini yanağının altına koymuş halde uyuyan Mrs. Pargiter, uykuda bile yoluna küçük engellerin çıktığı bir âlemde dolanıyormuş gibi hafifçe inledi. Yüzü şişmişti ve ciddi bir ifadeyle kaplıydı; derisinde kahverengi lekeler görülüyordu; eskiden kızıl olan saçları beyazlaşmıştı, ancak arada tuhaf sarı tutamlar vardı, sanki bazı lüleler yumurta sarısına batırılmıştı. Alyansı dışında hiçbir yüzük bulunmayan parmakları bile tek başlarına, onun özel hastalık dünyasına girdiğini gösteriyor gibiydi. Ancak ölüyormuş gibi görünmüyordu; sonsuza dek ölümle yaşam arasındaki bu sınırda var olmaya devam edebilirmiş görünüyordu. Delia onda hiçbir değişiklik göremiyordu. Otururken içindeki her şey, tüm duyguları ayağa kalkmış gibiydi. Yatağın başucundaki uzun dar bardak, gökyüzünün bir parçasını yansıtıyordu; o anda kırmızı ışıkla gözleri kamaştı. Tuvalet masası aydınlanmıştı. Işık gümüş şişelere, cam şişelere, kusursuz bir düzenle dizilmiş ve hiç kullanılmayan her şeye vuruyordu. Akşamın bu saatinde, hasta odasında gerçekdışı bir temizlik, sessizlik ve düzen vardı. Orada, yatağın başucunda küçük bir masanın üzerine gözlük, dua kitabı ve bir vazo müge yerleştirilmişti. Çiçekler de gerçekdışı görünüyordu. Bakmaktan başka yapılabilecek hiçbir şey yoktu.

Delia, büyükbabasının burnu parıltılı sararmış karakalem resmine; Horace dayısının üniformalı fotoğrafına; sağdaki çarmıhın üstündeki zayıf ve kıvrılmış figüre baktı.

"Ama buna inanmıyorsun!" dedi vahşi bir tavırla, derin uyku halindeki annesine bakarak. "Ölmek istemiyorsun."

Onun ölmesini çok istiyordu. İşte buradaydı – yumuşak, halsiz ama ölümsüz, yastıkların arasında yatıyordu ancak bütün hayatın karşısında bir engel, bir önlem, bir ayak bağı oluşturuyordu.

Biraz şefkat, merhamet duymaya çalıştı. Örneğin Sidmouth'taki o yaz, diye düşündü kendi kendine, beni bahçedeki merdivenlerden yukarı çağırdığı zaman... Ancak Delia bu sahneyi görmeye çalıştıkça, sahne gözünün önünden eriyip gitti. Tabii, bir de diğer olay vardı. Düğme deliğinde çiçek bulunan redingotlu adam. Ancak o konuyu yatana kadar düşünmemeye yemin etmişti. Şimdi onu düşünürse, gece yatarken ne düşünecekti? Mügeleri mi? Ya da aynaları mı? Güneş bulutla örtülmüştü, bardak loşlaşmıştı ve şimdi sadece boz renkli bir gökyüzü parçasını yansıtıyordu. Delia daha fazla karşı koyamadı.

"Düğme deliğine beyaz bir çiçek takmış" diye başladı. Birkaç dakikalık hazırlık süresi gerekiyordu. Altlarında insanların başlarından oluşan bir kalabalığın bulunduğu bir salon, bir hurma ağacı kümesi, bir zemin olmalıydı. Büyü işe yaramaya başlamıştı. Tadına doyulmaz, heyecan verici ve gurur okşayıcı duygular içine işlemeye başladı. Sahneye çıkmıştı, devasa bir izleyici kitlesi vardı, herkes bağırıyordu, mendil sallıyor, ıslıklıyor, yuhalıyordu. Sonra ayağa kalktı. Sahnenin ortasında, bembeyaz kıyafetleriyle ayağa kalktı. Yanında Mr. Parnell duruyordu.

"Özgürlük adına konuşuyorum" diye başladı ellerini uzatarak, "Adalet adına konuşuyorum..." Yan yana duruyorlardı. Adam çok solgundu ama kara gözleri parlıyordu. Delia'ya döndü ve fısıldadı...

Ani bir kesinti oldu. Mrs. Pargiter yastığında doğrulmuştu.

"Neredeyim ben?" diye haykırdı. Korkmuştu ve şaşırmıştı. Uyandığında hep böyle oluyordu. Elini kaldırdı, yardım istiyor gibiydi. "Ben neredeyim?" diye tekrarladı. Bir an Delia da afalladı. Neredeydi?

"Burada, anne! Burada!" dedi çılgınca. "Burada, kendi odandasın."

Delia elini yatak örtüsünün üstüne koydu. Mrs. Pargiter heyecanla elini tuttu. Birini arıyormuş gibi etrafına bakındı. Kızını tanımamış gibi görünüyordu.

"Neler oluyor?" diye sordu. "Ben neredeyim?" Sonra Delia'ya baktı ve hatırladı.

"Ah, Delia – Rüya görüyordum" diye mırıldandı özür dileyen bir ifadeyle. Bir an öylece yatıp pencereden dışarı baktı. Lambalar yakılıyordu ve dışarıdaki sokağa aniden yumuşak bir ışık sızmaya başladı.

"Güzel bir gün oldu..." diyerek duraksadı, "şey için..." Ne için olduğunu hatırlayamıyor gibiydi.

"Evet, çok güzel bir gün, anne" diye tekrarladı Delia mekanik bir neşeyle.

"... Şey için..." diyerek yeniden denedi annesi.

Bugün ne vardı? Delia hatırlayamıyordu.

"... Digby amcanın doğum günü için" diye hatırladı sonunda Mrs. Pargiter.

"Benden ona... ona ne kadar sevindiğimi söyle."

"Söylerim" dedi Delia. Amcasının doğum gününü unutmuştu ama annesi böyle konularda çok dikkatliydi.

"Eugénie yenge..." diye söze başladı.

Ancak annesi tuvalet masasına bakıyordu. Dışarıdaki sokak lambasından yansıyan parıltı, beyaz örtünün, aşırı derecede beyaz görünmesine yol açıyordu.

"Bir başka temiz sehpa örtüsü!" diye mırıldandı Mrs. Pargiter hırçın bir şekilde. "Masraf, Delia, –beni kaygılandıran şey bu– boşuna masraf."

"Önemli değil, anne" dedi Delia boğuk bir sesle, gözlerini büyükbabasının portresine dikmişti; ressam neden, diye merak etti, büyükbabasının burnunun ucuna beyaz tebeşir koymuştu?

"Eugénie yenge sana çiçek getirdi" dedi Delia.

Bu, bir nedenle Mrs. Pargiter'in hoşuna gitti. Gözleri düşünceli bir şekilde, biraz önce çamaşırcı parasım çağrıştıran temiz sehpa örtüsüne takıldı.

"Eugénie yenge..." dedi. "Gayet iyi hatırlıyorum" –sesi giderek gürleşiyor ve tok bir hale geliyordu– "Nişanın açıklandığı günü çok net hatırlıyorum. Hepimiz bahçede oturuyorduk, bir mektup geldi." Duraksadı. "Bir mektup geldi" diye tekrarladı. Sonra bir süre başka hiçbir şey söylemedi. Bazı anılarının üzerinden geçiyor gibiydi.

"Sevgili küçük çocuk öldü ama onun dışında..." Yine durdu. Bu gece daha zayıf görünüyor, diye düşündü Delia ve içini bir sevinç kapladı. Cümleleri her zamankinden daha kesik kesikti. Hangi küçük çocuk ölmüştü? Annesinin konuşmaya başlamasını beklerken, yatak örtüsünün üzerindeki büklümleri saymaya başladı.

"Biliyor musun, eskiden bütün kuzenler yazın bir araya gelirdi" diye devam etti annesi aniden. "Horace dayın vardı..."

"Hani, takma gözü olan mı?" dedi Delia.

"Evet. Gözünü atlıkarıncada yaraladı. Teyzeleri, Horace'ı çok takdir ediyordu. Derlerdi ki..." Burada uzun bir duraksama oldu. Doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyor gibiydi.

"Horace geldiği zaman... Yemek odasının kapısını sormayı unutma."

Mrs. Pargiter'ın içini tuhaf bir neşe doldurmuş gibiydi. Gerçekten de kahkaha attı. Eskiden kalan bir aile esprisini hatırlamış olmalı, diye düşündü Delia, gülümsemenin titreşip kaybolmasını izlerken. Tam bir sessizlik oluşmuştu. Annesi gözlerini kapatmış halde yatıyordu; tek yüzüklü eli, beyaz ve heba olmuş eli, yatak örtüsünün üzerindeydi. Sessizlikte şöminede bir kömürün çıtırdadığını ve bir seyyar satıcının sokakta monoton bir sesle bağırdığını duyabiliyorlardı. Mrs. Pargiter başka bir şey söylemedi. Kıpırdamadan yattı. Sonra içini çekerek derin bir nefes aldı.

Kapı açıldı ve içeri hemşire girdi. Delia ayağa kalkıp dışarı çıktı. Batan güneşin ışığıyla üzerinde pembe lekeler oluşan beyaz sürahiye bakarken, "Ben neredeyim?" diye sordu kendi kendine. Bir an için, o da ölümle yaşam arasındaki sınırdaymış gibi göründü. Pembe sürahiye bakarak, neredeyim ben, diye tekrarladı, çünkü her şey çok yabancı geliyordu. Sonra üst kattan, hızla akan su sesini ve koşuşturan ayak seslerini işitti.

"Nihayet geldin, Rosie" dedi dadı, Rose içeri girince dikiş makinesinin tekerleğinden başını kaldırıp bakarak.

Çocuk odası çok aydınlıktı. Masanın üstünde sipersiz bir lamba vardı. Her hafta çamaşırlarla gelen Mrs. C koltukta oturuyordu ve

elinde bir fincan vardı. "Haydi git, dikişlerini getir, haydi benim akıllı kızım" dedi dadı, Rose, Mrs. C ile tokalaşırken, "yoksa babanın doğum gününe asla yetiştiremeyeceksin" diye ekledi, masanın üstünde yer açarak.

Rose masanın çekmecesini açtı ve babasının doğum günü için, üzerine mavi ve kırmızı çiçek motifleri işlemekte olduğu çizme çantasını çıkardı. Hâlâ işlenmesi gereken ve kurşunkalemle işaretlenmiş çok sayıda gül demeti vardı. Rose çantayı masanın üstüne yayıp incelerken, dadı, Mrs. C'ye, Mrs. Kirby'nin kızı hakkında bir şeyler anlatmaya devam etti. Ama Rose dinlemedi.

O halde, tek başıma giderim, diye düşündü, çizme çantasını düzeltirken. Eğer Martin benimle berabèr gelmezse, ben de kendi başıma giderim.

"Dikiş kutumu salonda unuttum" dedi yüksek sesle.

"Peki, git al, o zaman" dedi dadı ama ilgilenmedi; bakkalın kızı hakkında Mrs. C'ye anlattıklarına devam etmek istiyordu.

İşte macera başladı, diye düşündü Rose kendi kendine, parmak uçlarına basarak yatak odasına giderken. Şimdi yanına silah ve yiyecek içecek almalıydı; dadının kapı anahtarını çalması gerekiyordu ama acaba neredeydi? Hırsızlara karşı önlem olarak her gece farklı bir yere saklanıyordu. Ya mendil kutusunun altında ya da annesinin altın kösteğini sakladığı kutunun içinde olmalıydı. İşte oradaydı. Artık silahı ve saçması vardı, diye düşündü, kendi çekmecesinden çantasını alırken. Ayrıca iki hafta yetecek kadar erzakı da vardı, diye karar verdi, şapkasını ve paltosunu koluna asarak.

Sessizce çocuk odasının yanından geçerek merdivenlerden indi. Dersliğin yanından geçerken kapıyı dikkatle dinledi. Kurumuş bir dala basmamaya veya herhangi bir ince dalın ayağının altında çatırdamamasına özen göstermeliydi, diye düşündü kendi kendine, parmak uçlarına basarak ilerlerken. Annesinin yatak odasının önünden geçerken yine durdu ve etrafı dinledi. Her taraf sessizdi. Sonra bir süre sahanlıkta durup aşağıdaki giriş holüne

baktı. Köpek paspasın üstünde uyuyordu, ortalıkta kimse yoktu, hol boştu. Salondan mırıldanmalar geliyordu.

Son derece yumuşak hareketlerle ön kapının kulpunu çevirdi ve arkasından hafif bir klik sesiyle kapattı. Kimseye görünmemek için köşeyi dönünceye kadar, büzülerek duvarın dibinden yürüdü. Köşedeki sarısalkım ağacının dibine gelince doğruldu.

"Ben Pargiter Süvari Birliği'nden Pargiter" dedi elini savurarak, "Kurtuluşa doğru yürüyorum!"

Gecenin bu saatinde, kuşatma altına alınmış bir garnizona doğru umutsuz bir göreve gidiyordu, diye düşündü. Generalin bizzat kendisine gizli bir mesaj iletmesi gerekiyordu – çantasını sıkıca tuttu. Hepsinin hayatı buna bağlıydı. Ana kalede hâlâ İngiliz bayrağı dalgalanıyordu – Lamley'in dükkânı ana kaleydi. General, elinde dürbünle, Lamley'in dükkânının çatısında duruyordu. Hepsinin hayatı Rose'un, düşman topraklarından geçerek onlara ulaşmasına bağlıydı. Rose, çölde dörtnala ilerliyordu. Koşmaya başladı. Karanlık çökmeye başlamıştı. Sokak lambaları yakılıyordu. Lambacı sopasını küçük gizli kapıdan içeri sokuyordu; ön bahçelerdeki ağaçlar kaldırımlarda sallanan bir gölge ağı oluşturuyordu; kaldırım Rose'un önünde geniş ve karanlık uzanıyordu. Sonra bir de geçit vardı. Sonra da karşı taraftaki küçük dükkânlar adasında, Lamley'in dükkânı bulunuyordu. Yalnızca çölü aşması, nehri sığ yerinden geçmesi gerekiyordu, sonra güvende olacaktı. Tabancayı tutan elini açarak, atının mahmuzlarına dokundu ve Melrose Caddesi'nde dörtnala koşmaya başladı. Posta kutusunun yanından koşarken, gaz lambasının altında aniden bir erkek silueti belirdi.

"Düşman!" diye haykırdı Rose kendi kendine. "Düşman! Ateş!" diye bağırarak tabancasının tetiğini çekti ve yanından geçerken dik dik adamın yüzüne baktı. Korkunç bir suratı vardı: beyaz, dımdızlak, çopur; adam Rose'a pis pis baktı. Onu durdurmak istercesine kolunu uzattı. Rose'u neredeyse yakalıyordu. Rose fırlayıp hızla adamın yanından geçti. Oyun bitmişti.

Yeniden kendine dönerek, ablasına itaat etmeyen, terlikli küçük kız oldu ve koşarak Lamley'in dükkânına sığındı.

*

Temiz yüzlü Mrs. Lamley tezgâhın arkasında durmuş, gazeteleri katlıyordu. İki penilik saatlerin, alet takımlarının, oyuncak gemilerin ve ucuz kırtasiye kutularının arasında dolanıyordu; bu eğlenceli bir şey olmalıydı, çünkü gülümsüyordu. Sonra Rose hışımla içeriye girdi. Sorgulayan bir ifadeyle baktı.

"Merhaba Rosie!" diye haykırdı Mrs. Lamley. "Ne istiyorsun canım?"

Elini gazete yığınının üstünde tutmaya devam etti. Rose nefes nefese öylece duruyordu. Ne almaya geldiğini unutmuştu.

"Vitrindeki ördek kutusunu istiyorum" dedi Rose sonunda hatırlayarak.

Mrs. Lamley kutuyu almak üzere salınarak yürüdü.

"Senin gibi küçük bir kızın tek başına sokaklarda dolaşması için biraz geç değil mi?" diye sordu, sanki ablasına karşı gelip terlikleriyle sokağa çıktığını anlamış gibi bakarak.

"İyi geceler, tatlım. Şimdi koşarak evine git" dedi paketi Rose'a vererek. Çocuk kapıda biraz tereddüt eder gibi oldu, asılı gaz lambasının altındaki oyuncaklara baktı; sonra gönülsüzce dışarı çıktı.

Yeniden kaldırıma çıkınca, Generalin bizzat kendisine mesajımı ilettim, dedi kendi kendine. Ve ödülüm bu, diyerek kutuyu kolunun altında sıkıca kavradı. Karşısında uzanan Melrose Caddesi'ni incelerken, asilerin lideriyle birlikte zafer kazanarak dönüyorum, diye düşündü. Atımı mahmuzlayıp dörtnala gitmeliyim. Ancak bu hikâye artık işe yaramıyordu. Melrose Caddesi hâlâ Melrose Caddesi'ydi. Boş cadde önünde uzayıp gidiyordu. Ağaçların gölgeleri kaldırımın üzerinde titreşiyordu. Lambalar çok aralıklıydı ve aralarında karanlık bölgeler vardı. Rose koşmaya başladı. Lamba direğinin yanından geçerken, ansızın adamı tekrar gördü. Sırtını lamba direğine dayamış duruyordu ve gaz lambasının ışığı yüzünde titreşiyordu. Rose yanından geçerken adam kendi dudaklarını emiyordu. Miyavlama sesi çıkarıyordu. Ancak ellerini Rose'a uzatmadı, üzerindekilerin düğmelerini çözmekle meşguldü.

Rose koşarak adamın yanından geçti. Adamın arkasından geldiğini duyduğunu sandı. Ayaklarının kaldırımda çıkardığı hafif sesi duydu. Rose koşarken her şey sarsılıyordu. Bir çırpıda basamakları çıkıp, anahtarını deliğe sokar ve kapıyı açarken, gözlerinin önünde pembe ve siyah noktalar belirdi. Gürültü yapıp yapmaması umurunda değildi. Birisinin hole çıkıp kendisiyle konuşmasını istiyordu. Ancak hiç kimse onu duymadı. Hol bomboştu. Köpek paspasın üstünde uyuyordu. Salondan hâlâ mırıltılar geliyordu.

"Ve tutuştuğu zaman" diyordu Eleanor, "aşırı derecede sıcak olacak."

Crosby kömürleri büyük siyah bir dağ şeklinde yığmıştı. Etrafında aniden sarı bir duman dolanmaya başladı; yanmaya başlamıştı ve yandığı zaman, gerçekten çok sıcak olacaktı.

"Hemşirenin şeker çaldığım, görebildiğini söylüyor. Duvarda gölgesini görüyormuş" diyordu Milly. Annelerinden bahsediyorlardı.

"Bir de Edward" diye ekledi. "Mektup yazmayı unutuyor."

"Aklıma gelmişken" dedi Eleanor. Edward'a mektup yazmayı unutmaması gerekiyordu. Ama akşam yemeğinden sonra vakti olacaktı. Yazmak istemiyordu, konuşmak istemiyordu. Ne zaman bahçeden gelse, aynı anda birçok şeyin olduğu hissine kapılıyordu. Kafasında sürekli olarak kelimeler tekrarlanıyordu – kelimeler ve görüntüler. Ağarmış saçları peruğa benzeyen kalın bir öbek halinde ve yüzü eski bir sırlı kap gibi çatlamış olan yaşlı Mrs. Levy'yi düşünüyordu.

"Onlar bana çok iyi davrandı, onları gayet iyi hatırlıyorum... Ben yer silen, ezilen yoksul bir işçiyken arabalarına binmiştim..." Bu noktada, ağaç kökü gibi bükülmüş ve beyaz olan kollarını uzattı. "Onlar bana çok iyi davrandı, onları gayet iyi hatırlıyorum..." diye tekrarladı Eleanor, ateşe bakarken. Sonra bir terzinin yanında çalışan kızı geldi. Tavuk yumurtası kadar büyük inciler takmıştı; yüzünü boyamaya başlamıştı; gerçekten çok güzeldi. Ancak Milly hafifçe hareket etti.

"Düşünüyordum da" dedi Eleanor düşünmeden, "yoksullar bizden daha çok eğleniyor."

"Levy'ler mi?" dedi Milly dalgın bir tavırla. Sonra canlandı.

"Lütfen Levy'lerden bahset" diye ekledi. Eleanor'un "yoksullarla" –Levy'lerle, Grubb'larla, Paravicini'lerle, Zwingler'larla ve Cobb'larla– ilişkisi Milly'yi hep çok eğlendiriyordu. Ancak Eleanor "yoksullardan", kitaplardaki insanlarmış gibi bahsedilmesinden hoşlanmıyordu. Kanserden ölmek üzere olan Mrs. Levy'ye çok saygı duyuyordu.

"Ah, her zamanki gibiler" dedi sert bir ifadeyle. Milly ona baktı. Eleanor "kara kara düşünüyor" diye yorum yaptı. Aile arasındaki espri şuydu, "Dikkat edin. Eleanor kara kara düşünüyor. Bugün onun Koru günü." Eleanor utanıyordu ama korudan her dönüşünde bir nedenle sinirli oluyordu – aklından aynı anda bir sürü düşünce geçiyordu: Canning Place, Abercorn Terrace, bu oda, o oda. Küçük sıcak odasında yatağında oturmuş olan yaşlı Yahudi kadın vardı, sonra buraya geliyordunuz, anne hastaydı; baba somurtuyordu, Delia ile Milly bir parti için tartışıyordu... Ama kendini kontrol etti. Kız kardeşini neşelendirecek bir şeyler söylemeliydi.

"Hayret edilecek bir şekilde, Mrs. Levy kirasını hazırlamıştı" dedi. "Lily ona yardım ediyor. Lily, Shoreditch'te bir terzihanede iş bulmuş. Her tarafı incilerle ve taşlarla kaplı halde geldi. Süsü çok seviyorlar – bu Yahudiler" diye ekledi.

"Yahudiler mi?" dedi Milly. Yahudilerin zevklerini değerlendiriyor gibiydi. Sonra vazgeçti.

"Evet" dedi. "Işıl ışıl."

"Çok güzel bir kadın" dedi Eleanor, kırmızı yanakları ve beyaz incileri düşünerek.

Milly gülümsedi; Eleanor her zaman yoksulları korurdu. Eleanor'un tanıdığı en iyi, en akıllı, en muhteşem insan olduğunu düşünüyordu.

"Oraya gitmeyi her şeyden çok sevdiğine inanıyorum" dedi Milly. "Sana kalsaydı, gidip orada yaşamak isterdin diye düşünüyorum" diye ekledi hafifçe içini çekerek.

Eleanor koltuğunda kıpırdandı. Tabii, hayalleri vardı, planları vardı, ancak onları tartışmak istemiyordu.

"Belki evlendiğin zaman yaparsın" dedi Milly. Sesinde alıngan ama dokunaklı bir şey vardı. Yemekli parti, Burkes'lerin yemekli partisi, diye düşündü Eleanor. Milly'nin her sohbeti evlilik konusuna getirmemesini tercih ederdi. Zaten evlilik konusunda ne biliyorlardı ki, diye sordu kendi kendine. Pek dışarı çıkmıyorlar, diye düşündü; kendi küçük topluluklarının dışında hiç kimseyle görüşmüyorlardı. Günlerce burada kapalı kalıyorlardı... İşte bu nedenle, "Yoksullar bizden daha çok eğleniyor," demişti. Bunu, bütün bu mobilyalarla, çiçeklerle, hastane hemşireleriyle dolu salona geri döndüğü zaman fark etmişti... Yine kendine hâkim oldu. Yalnız kalıncaya kadar – geceleyin dişlerini fırçalayıncaya kadar beklemeliydi. Diğerleriyle birlikteyken, aynı anda iki şeyi düşünmesine engel olmalıydı. Maşayı aldı ve kömüre vurdu.

"Bak! Ne kadar güzel!" diye haykırdı. Kömürün üzerinde bir alev, kıvrak ve önemsiz bir alev dans ediyordu. Çocukken, ateşe tuz atarak yaptıkları alevlere benziyordu. Kömüre yine vurdu ve altın gözlü kıvılcımlar öbek halinde bacaya doğru fırlamaya başladı. "İtfaiyecilerle nasıl oynadığımızı ve Morris'le benim nasıl bacayı tutuşturduğumu hatırlıyor musun?" dedi.

"Pippy de gidip babamı çağırdı" dedi Milly. Duraksadı. Holden bir ses geldi. Bir baston gıcırtısı işitildi. Birisi paltosunu asıyordu. Eleanor'un gözleri parladı. Morris gelmişti – evet; onun çıkardığı sesi tanıyordu. Şimdi içeri giriyordu. Kapı açılırken gülümseyerek etrafına bakındı. Milly ayağa fırladı.

Morris onu durdurmaya çalıştı.

"Gitme..." diye söze başladı Morris.

"Evet!" diye bağırdı Milly. "Gidiyorum. Gidip banyo yapacağım" diye ekledi düşünmeden. Onları orada bıraktı.

Morris, Milly'nin boşalttığı koltuğa oturdu. Eleanor'u yalnız bulduğu için memnundu. Bir süre ikisi de konuşmadı. Bacaya uzanan sarı duman yığınını, simsiyah dağ gibi kömürlerin üzerinde

kıvrakça ve önemsizce dans eden alevi izlediler. Sonra Morris her zamanki soruyu sordu:

"Annem nasıl?"

Eleanor ona anlattı; değişiklik yoktu. "Sadece daha çok uyuyor" dedi. Morris alnını kırıştırdı. Çocuksu görünümünü kaybediyor, diye düşündü Eleanor. Herkesin söylediğine göre, Baro'nun en kötü tarafı buydu; insanın beklemesi gerekiyordu. Sanders Curry'nin şirketinde stajyer avukat olarak çalışıyordu ve bütün gün mahkemelerde takılıp beklemek, sıkıcı bir işti.

"Yaşlı Curry nasıl?" diye sordu Eleanor – yaşlı Curry çok sinirliydi.

"Biraz huysuz" diye cevap verdi Morris acımasızca.

"Peki, sen bütün gün neler yaptın?" diye sordu Eleanor.

"Özel bir şey yapmadım" diye cevap verdi.

"Hâlâ Evans-Carter davası mı?"

"Evet" dedi kısaca.

"Peki, sence kim kazanacak?" diye sordu Eleanor.

"Carter tabii" diye cevap verdi.

Eleanor, neden "Tabii" diye sormak istiyordu. Ancak geçen gün saçma bir şey – dikkat etmediğini belli eden bir şey söylemişti. Her şeyi birbirine karıştırıyordu. Örneğin, Teamül Hukuku[1] ile diğer tür hukuk arasında ne fark vardı? Eleanor hiçbir şey söylemedi. Sessizce oturdular ve kömürlerin üzerinde oynayan alevi seyrettiler. Yeşil, kıvrak ve önemsiz bir alevdi.

"Korkunç bir aptallık yaptığımı mı düşünüyorsun?" diye sordu Morris aniden. "Bu hastalık, Edward'la Martin'in masraflarının karşılanması falan... Babam biraz zorlanıyor olmalı." Kaşlarını kaldırarak alnını kırıştırdı ve bu hali Eleanor'un, çocuksu tavrını kaybettiğini düşünmesine neden oldu.

"Tabii ki hayır" dedi Eleanor kesin bir ifadeyle. Tabii ki onun iş kurması saçma olacaktı; onun tutkusu Hukuk'tu.

---

1 Anglosakson hukuk sisteminde yargıçlar tarafından gerçek davalarda verilen hükümlerin emsal oluşturduğu, kapsamlı, yasalaşmamış kanunlar bütünü. (yay.n.)

"Günün birinde Adalet Bakanı olacaksın" dedi. "Bundan eminim." Gülümseyerek başını salladı.

"Oldukça eminim" dedi Eleanor, eskiden Morris okuldan gelince, bütün ödülleri Edward kazanırken, Morris sessizce otururken ona baktığı gibi baktı –onu gözünde canlandırabiliyordu– yemeğini çiğnemeden yutarken, hiç kimse onu baş tacı etmezdi. Ancak Eleanor ona bakarken bile, tereddüde düştü. Lordlar Adalet Bakanı demişti. Yüksek Mahkeme Kraliyet Dairesi Başkanı demesi gerekmez miydi? Hangisinin hangisi olduğunu asla hatırlayamıyordu. O yüzden Morris onunla Evans-Carter davasını tartışmak istemiyordu.

Eleanor ona Levy'lerden de bahsetmedi, sadece onlarla ilgili bir espri yaptı. Büyümenin en kötü yanı buydu, diye düşündü; bazı şeyleri eskiden olduğu gibi paylaşamıyorlardı. Buluştukları zaman, eskisi gibi konuşmaya zamanları olmuyordu; genel konularda –yalnızca bazı gerçekler– önemsiz gerçekler hakkında konuşabiliyorlardı. Eleanor ateşi körükledi. Ansızın odada bangır bangır bir ses duyuldu. Crosby, holdeki gongu çalıyordu. Kadın, acayip bir kurbandan intikam almaya çalışan bir vahşiye benziyordu. Kulak tırmalayıcı bir ses odada dalgalar halinde yayıldı. "Tanrım, bu giyinme zili!" dedi Morris. Ayağa kalktı ve gerindi. Kollarını havaya kaldırdı ve bir süre başının üstünde tuttu. Bir ailenin reisi olduğu zaman işte böyle görünecek, diye düşündü Eleanor. Morris kollarını indirdi ve odadan çıktı. Eleanor bir süre düşünceye daldı, sonra ayağa kalktı. Neyi hatırlamalıyım, diye sordu kendi kendine. Edward'a yazmayı, diye düşündü annesinin yazı masasına giderek. Artık benim yazı masam, sonucuna vardı gümüş gaz lambasına, büyükbabasının minyatürüne, tüccarların kitaplarına –birinin üstünde yaldızlı inek damgası vardı– ve Martin'in, annesine son doğum gününde verdiği, arkasında fırça bulunan lekeli denizatına bakarak.

Crosby herkesin aşağıya inmesini beklerken, yemek odasının kapısını açık tutuyordu. Gümüşlerin cilalanması iyi olmuştu. Çatallar ve bıçaklar masanın etrafında ışık saçıyordu. Bütün oda,

oymalı sandalyeleri, yağlıboya tabloları, şöminenin üstündeki iki hançer ve zarif büfesiyle –Crosby'nin her gün tozlarını aldığı katı cisimlerin tamamı– akşamları göz kamaştırıyordu. Gündüzleri et kokan ve şayak perde kullanılan yemek odası akşam olunca aydınlanıyor, yarı şeffaf görünüyordu. Pargiter'ler güzel bir aileydi, diye düşündü Crosby, hepsi odaya doluşurken genç hanımlar mavi-beyaz filiz bezemeli güzel muslin elbiselerini giymişlerdi; beyler, smokinleriyle çok şık görünüyorlardı. Crosby, Albay'ın sandalyesini çekti. Akşamları Albay çok keyifli oluyordu, yemeğin tadını çıkarıyordu ve bir şekilde, hüznü kaybolmuştu. Neşesi yerine gelmişti. Bu durumu fark ettikçe, çocukların da morali düzeldi.

"Üzerindeki elbise çok güzelmiş" dedi Albay, Delia'ya sandalyesine otururken.

"Bu eski elbise mi?" diye cevap verdi Delia mavi muslin elbisesine dokunarak.

Babasının keyfi yerindeyken, tavrında, Delia'nın özellikle çok sevdiği bir zenginlik, rahatlık ve çekicilik seziliyordu. İnsanlar hep onun babasına benzediğini söylüyordu ve bazen buna memnun oluyordu; örneğin, bu gece. Smokiniyle son derece güzel, temiz ve yumuşak görünüyordu. Babaları bu ruh hali içindeyken, onlar da yeniden çocuk oldular ve ailece birbirlerini espriler yapmaya teşvik ederek, sebepsiz yere gülüştüler.

"Eleanor kara kara düşünüyor" dedi Albay, diğerlerine göz kırparak. "Bugün onun Koru günü."

Herkes güldü; babası aslında hanımefendi Mrs. Egerton'dan bahsederken, Eleanor köpek Rover'dan bahsettiğini sanmıştı. Çorba dağıtan Crosby yüzünü buruşturdu, çünkü o da gülmek istiyordu. Albay bazen Crosby'yi o kadar güldürüyordu ki, kadın arkasını dönüp büfede bir şey yapıyormuş gibi davranmak zorunda kalıyordu.

"Ha, Mrs. Egerton..." dedi Eleanor çorbasını içmeye başlayarak.

"Evet, Mrs. Egerton" dedi babası ve Mrs. Egerton hakkındaki hikâyeyi anlatmaya devam etti, "İftiracıların, altın sarısı saçlarının tamamen kendine ait olmadığını söyledikleri Mrs. Egerton."

Delia, babasının Hindistan'la ilgili hikâyelerini dinlemeye bayılıyordu. Bu hikâyeler kısa ve öz olmalarının yanı sıra, aynı zamanda romantiklerdi. Çok sıcak gecelerde, üzerlerinde ziyafet ceketleri bulunan subayların, ortasında kocaman bir gümüş kupanın bulunduğu masada hep birlikte yedikleri yemek ortamını aktarıyorlardı.

Biz küçükken hep böyleydi, diye düşündü. Doğum gününde şenlik ateşinin üzerinden atladığını hatırlıyordu. Babasının sol eliyle becerikli bir şekilde pirzolaları ayırarak tabaklara dağıtışını izledi. Onun kararlılığına, sağduyusuna hayrandı. Pirzolaları tabaklara dağıtmaya devam eden babası, şöyle devam etti...

"Mrs. Egerton'dan bahsedince aklıma geldi – size yaşlı Badger Parkes'ın hikâyesini anlatmış mıydım?.."

"Mrs..." dedi Crosby fısıldayarak. Sonra Eleanor'un arkasındaki kapıyı açtı. Eleanor'a, özel olarak, alçak sesle bir şeyler söyledi.

"Geliyorum" dedi Eleanor ayağa kalkarak.

"Ne oldu... ne oldu?" dedi Albay, cümlesini yarıda keserek. Eleanor odadan çıktı.

"Hemşireden mesaj geldi."

Kendi tabağına pirzola alan Albay'ın çatalı ve bıçağı elinde kaldı. Hepsinin bıçakları havada kalmıştı. Hiç kimse yemeğe devam etmek istemiyordu.

"Pekâlâ, biz yemeğimize devam edelim" dedi Albay, aniden pirzolasına saldırarak. Neşesi kaçmıştı. Morris çekinerek patates aldı. Sonra Crosby geri geldi. Açık mavi gözleri çok belirgin bir şekilde kapıda durdu.

"Ne oldu Crosby? Ne oldu?" diye sordu Albay.

"Galiba hanımefendi kötüleşti, efendim" dedi Crosby, sesinde tuhaf bir iniltiyle. Herkes ayağa kalktı.

"Siz bekleyin. Ben gidip bakayım" dedi Morris. Onun peşinden hole çıktılar. Albay hâlâ peçetesini elinde tutuyordu. Morris koşarak yukarı çıktı. Biraz sonra geri geldi.

"Annem baygınlık nöbeti geçirmiş" dedi Albay'a. "Gidip Prentice'i getireceğim." Kararsız bir şekilde holde beklerken, Morris'in ıslık çalarak araba çağırdığını duydular.

"Kızlar, yemeğinizi bitirin" dedi Albay kesin bir ifadeyle. Ancak kendisi, elinde peçetesiyle, yemek odasında bir aşağı bir yukarı volta atmaya başladı.

"Geldi" dedi Delia kendi kendine, "Geldi." Her yanını olağanüstü bir rahatlama ve heyecan duygusu kapladı. Babası bir salondan diğerine gidip geliyordu. Onun peşinden içeri girdi ama ondan uzak durdu. Birbirlerine çok benziyorlardı; biri diğerinin ne hissettiğini gayet iyi biliyordu. Pencerede durup sokağa baktı. Sağanak yağmur yağmuştu. Sokak ıslaktı; çatılar parlıyordu. Gökyüzünde kara bulutlar hareket ediyordu. Sokak lambalarının ışığı altında, dallar yukarı aşağı çalkalanıyordu. Delia'nın içinde de bir şeyler yukarı aşağı çalkalanıyordu. Bilinmeyen bir şey geliyordu. Sonra, arkasından gelen bir yutkunma sesi dönmesine neden oldu. Gelen Milly'ydi. Şömine rafının yanında, çiçek sepetli beyaz elbiseli kızın resminin altında duruyordu ve gözyaşları yavaş yavaş yanaklarından süzülüyordu. Delia ona doğru yürüdü; yanına gidip kollarını omuzlarına dolamalıydı ama yapamadı. Milly'nin yanaklarından gerçek gözyaşları süzülüyordu. Ancak kendi gözleri kupkuruydu. Tekrar pencereye döndü. Sokak boştu – sadece, sokak lambalarının ışığı altında dallar sallanıyordu. Albay bir aşağı bir yukarı dolanıp duruyordu; bir keresinde sehpaya çarptı ve "Lanet olsun!" dedi. Yukarıdaki odada dolaşan birilerinin ayak sesleri duyuluyordu. Mırıldanan sesler duydular. Delia pencereye döndü.

At arabası sokakta hızla ilerliyordu. Araba durur durmaz Morris dışarı fırladı. Onun peşinden Dr. Prentice indi. Doktor hemen yukarı çıktı ve Morris salona, onların yanına geldi.

"Neden yemeğini bitirmiyorsun?" dedi Albay sert bir ses tonuyla. Yanlarına gelince yürümeyi bırakmıştı ve karşılarında dimdik duruyordu.

"Ah, doktor gittikten sonra" dedi Morris sinirli bir şekilde.

Albay dolanmaya devam etti.

Sonra şöminenin karşısında durdu ve ellerini arkasında kenetleyerek ateşe bakmaya başladı. Yüzünde, acil bir duruma kendini

hazırlıyormuş gibi bir ifade vardı.

İkimiz de rol yapıyoruz, diye düşündü Delia kendi kendine, babasına göz atınca, ama o bu işte benden daha başarılı.

Delia tekrar pencereden dışarıya baktı. Yağmur yağıyordu. Sokak lambasının önünde yağarken, uzun gümüş ışık şeritleri oluşturuyordu.

"Yağmur yağıyor" dedi alçak sesle ama hiç kimse ona cevap vermedi.

Sonunda merdivenlerde ayak sesleri duydular ve Dr. Prentice salona girdi. Kapıyı sessizce kapattı ama hiçbir şey söylemedi.

"Eee?" dedi Albay ona bakarak.

Uzun bir sessizlik oldu.

"Onu nasıl buldun?" diye sordu Albay.

Dr. Prentice omuzlarını hafifçe oynattı.

"Canlandı" dedi. "Şimdilik" diye ekledi.

Delia, doktorun sözleri kafasına büyük bir darbe vurmuş gibi hissetti. Koltuklardan birinin koluna çöktü.

Demek ölmeyeceksin, dedi, bir ağacın gövdesinde dengesini bulmaya çalışan kıza bakarak; güleç bir muziplikle aşağıdaki kızına sırıtıyor gibiydi. Ölmeyeceksin... Asla, asla! diye haykırdı annesinin resminin altında ellerini kenetleyerek.

"Şimdi yemeğimize devam edelim mi?" dedi Albay, salondaki sehpanın üzerine düşürdüğü peçeteyi alarak.

Çok yazık – akşam yemeği rezil oldu, diye düşündü Crosby, mutfaktan pirzolaları geri getirirken. Etler kurumuştu ve patateslerin üstünde kahverengi bir kabuk oluşmuştu. Mumlardan biri de gölgesini alazlıyordu, diye gözlemledi tabağı Albay'ın önüne koyarken. Sonra kapıyı kapatıp çıktı ve yemeklerini yemeğe başladılar.

Evde sessizlik egemendi. Köpek, merdivenlerin dibindeki paspasta uyuyordu. Hasta odasının kapısında her şey sakindi. Martin'in yattığı odadan hafif bir horlama sesi geliyordu. Gündüz çocuk odasında Mrs. C ve dadı, aşağıda holden sesler geldiğini

duydukları zaman yarıda kalan akşam yemeklerine devam etmişlerdi. Rose yatak odasında uyuyordu. Bir süre, battaniyeyi başına kadar çekip kıvrılarak derin derin uyudu. Sonra döndü ve kollarını uzattı. Bir şey karanlığı aşarak battaniyenin üstüne çıkmıştı. Önünde, sanki ipin ucunda sallanan beyaz oval bir şey vardı. Gözkapaklarını hafifçe aralayarak baktı. Şeklin üzerinde içeri girip çıkan gri benekler vardı. Tamamen uyandı. Sanki ipin ucuna asılmış bir surat yakınında sallanıyordu. Rose gözlerini kapattı, ancak surat hâlâ oradaydı ve gri, beyaz, morumsu kabarcıklar kabarıp iniyordu. Yanındaki büyük yatağa dokunmak için elini uzattı. Ama yatak boştu. Dinledi. Koridorun sonundaki çocuk oyun odasından gelen bıçak şakırtılarını ve konuşma seslerini duydu. Ama uyuyamadı.

Bir tarlada çitle çevrili bir alana kapatılan koyun sürüsünü düşünmeye çalıştı. Önce koyunlardan birini çitten atlattı, sonra bir diğerini. Koyunlar atlarken onları saydı. Bir, iki, üç, dört... teker teker çitin üzerinden atladılar, ancak beşinci koyun atlamadı. Arkasına dönüp Rose'a baktı. İnce uzun yüzü griydi, dudakları oynuyordu. Posta kutusunun yanında duran adamın yüzüydü ve onunla yalnız kalmıştı. Gözlerini kapatınca orada duruyordu, açınca, hâlâ oradaydı.

Yatağında doğruldu ve bağırdı: "Dadı! Dadı!"

Her tarafta ölümcül bir sessizlik vardı. Yan odadaki çatal bıçak gürültüsü kesilmişti. Sonra koridorda bir hareketlenme duydu. Sesler giderek yaklaştı. Adam geliyordu. Eli kapının kulpundaydı. Kapı açıldı. Lavabonun üzerine bir ışık huzmesi düştü. Güğüm ve lavabo aydınlandı. Adam resmen odanın içindeydi... Ancak gelen Eleanor'du.

"Sen neden uyumuyorsun?" dedi Eleanor. Gaz lambasını elinden bıraktı ve çarşafları düzeltmeye başladı. Yatak takımı darmadağın olmuştu. Eleanor, Rose'a baktı. Rose'un gözleri pırıl pırıl parlıyordu ve yanakları kıpkırmızıydı. Neler oluyordu? Aşağıda, annelerinin odasında dolanırken Rose'u uyandırmışlar mıydı?

"Neden uyuyamadın?" diye sordu. Rose bir daha esnedi; ama aslında bu, esnemeden çok iç geçirmeydi. Eleanor'un neler gördüğünü anlayamamıştı. Derin bir suçluluk duygusu içindeydi; bir nedenle, gördüğü surat hakkında yalan söylemesi gerekiyordu.

"Kötü bir rüya gördüm" dedi. "Korktum." Yatakta doğrulurken bedeninde acayip bir irkilme hissetti. Neler oluyordu? Eleanor yine merak etti. Martin'le kavga mı etmişti? Yine Miss Pym'in bahçesinde kedi mi kovalamıştı?

"Yine kedi mi kovaladın?" diye sordu. "Zavallı kediler" diye ekledi, "sana yapılsa sen ne kadar sinirlenirsen, onlar da o kadar sinirleniyorlardır" dedi. Ancak Rose'un korkusunun kedilerle ilgili olmadığını biliyordu. Parmağını sıkıca tutuyordu; gözlerinde tuhaf bir bakışla, dik dik karşıya bakıyordu.

"Ne rüya gördün?" diye sordu, yatağın kenarına oturarak. Rose ona baktı; ona anlatamazdı, ancak ne pahasına olursa olsun, Eleanor'un yanında kalmaya devam etmesini sağlamalıydı.

Sonunda, "Odada bir adam olduğunu sandım" dedi. "Bir hırsız" diye ekledi.

"Hırsız mı? Burada mı?" dedi Eleanor. "Ama Rose, hırsız senin yatak odana nasıl girsin? Babamız burada, Morris burada – hırsızın odana girmesine azla izin vermezler."

"Hayır" dedi Rose. "Babam onu öldürür" diye ekledi. İrkilişinde bir acayiplik vardı

"Peki ama siz ne yapıyorsunuz?" diye devam etti huzursuz bir şekilde. "Daha yatmadınız mı? Çok geç olmadı mı?"

"Biz ne mi yapıyoruz?" dedi Eleanor. "Salonda oturuyoruz. Henüz çok geç olmadı." Eleanor konuşurken odada hafif bir ses yankılandı. Rüzgâr doğru yönden estiği zaman, St. Paul'u duyabiliyorlardı. Yumuşak halkalar havada yayılıyordu: bir, iki, üç, dört – Eleanor saymaya devam etti: sekiz, dokuz, on. Vuruşların bu kadar çabuk bitmesine şaşırdı.

"Bak, gördüğün gibi, saat daha on" dedi. Ona çok daha geç oldu gibi gelmişti. Ancak son vuruş havada dağıldı. "Artık uyuyabilirsin" dedi. Rose, Eleanor'un eline yapıştı.

"Gitme, Eleanor; daha gitme" diye yalvardı.

"İyi ama, söyle bana, seni bu kadar korkutan şey ne?" diye başladı Eleanor. Rose kendisinden bir şey saklıyordu, bundan emindi.

"Iıh, şey... gördüm" diye başladı Rose. Eleanor'a doğruyu söylemek, ona posta kutusundaki adamdan bahsetmek için çok çabaladı. "Şeyi gördüm..." diye tekrarladı. Ancak o sırada kapı açıldı ve içeri dadı girdi.

"Rose'a bu gece ne oldu, bilmiyorum" dedi telaşla araya girerek. Kendini suçlu hissediyordu, aşağıda diğer hizmetkârlarla takılıp, hanım hakkında dedikodu yapmaya dalmıştı.

"Genellikle gayet sakin uyur" dedi, yatağın yanına gelerek.

"Bak, dadı geldi" dedi Eleanor. "Yatağa geliyor. Artık korkmazsın, değil mi?" Yatak örtüsünü düzeltti ve Rose'u öptü. Ayağa kalktı ve gaz lambasını aldı.

"İyi geceler dadı" dedi, odadan çıkmak üzere arkasını dönerek.

"İyi geceler Miss Eleanor" dedi dadı, sesine biraz sempati katarak, çünkü aşağıda hanımın fazla yaşamayacağını söylüyorlardı.

"Arkanı dön ve uyu, tatlım" diyerek Rose'u alnından öptü. Çünkü yakında annesiz kalacak olan küçük kız için üzülüyordu. Sonra manşetlerinden gümüş kol düğmelerini çıkardı ve saçlarından tokalarını çıkarmaya başlayarak, sarı şifoniyerin önünde iç eteğiyle kaldı.

"Şeyi gördüm" diye tekrarladı Eleanor çocuk odasının kapısını kapatırken. "Şeyi gördüm..." Rose ne görmüştü acaba? Korkunç bir şey, gizli bir şey. Ama ne? Orada, gergin gözlerinin ardında görünüyordu. Elindeki gaz lambasını hafifçe eğdi. Cilalanmış pervaza üç damla yağ damladı ama Eleanor fark etmedi. Gaz lambasını düzeltti ve merdivenlerden aşağı indi. İnerken de etrafı dinledi. Her taraf sessizdi. Martin uyuyordu. Annesi uyuyordu. Kapıların önünden geçip aşağıya inerken üzerine bir ağırlık çökmeye başladı. Duraksadı ve aşağıya, hole baktı. Üzerine bir kasvet çöktü. Neredeyim ben, diye düşündü, ağır bir çerçeveye bakarak. O da ne öyle? Boşluğun ortasında tek başına gibiydi ama yine de inmesi

gerekiyordu, yükünü taşıması gerekiyordu – başının üstünde bir testi, toprak testi taşıyormuşçasına kollarını hafifçe kaldırdı. Sonra yine durdu. Gözbebeklerinin önünde bir tasın kenarları belirdi; tasın içinde su ve sarı bir şey vardı. Bunun, köpeğin tası olduğunu anladı, sarı şey de tasın içindeki sülfürdü. Köpek merdivenlerin dibine kıvrılmış uyuyordu. Uyuyan köpeğin bedeninin üzerinden dikkatle atlayıp salona girdi.

Eleanor içeri girince, hepsi başını kaldırıp ona baktı. Martin'in elinde bir kitap vardı ama okumuyordu; Milly'nin elinde kumaşlar vardı ama dikmiyordu; Delia koltuğunda uzanmıştı ve hiçbir şey yapmıyordu. Eleanor bir an duraksayarak öylece durdu. Sonra yazı masasına yöneldi. "Edward'a mektup yazayım" diye mırıldandı. Eline kalemi aldı ama duraladı. Gözünün önünde Edward canlanınca, kalemi alırken, yazı masasının üstündeki kâğıdı düzeltirken yazmakta zorlandı. Edward'ın gözleri birbirine çok yakındı. Saçlarını lobideki aynanın karşısında Eleanor'u sinirlendiren bir şekilde düzeltirdi. Eleanor ona "Zenci" adını takmıştı. "Sevgili Edward" diye başladı yazmaya. Bu sefer, "Zenci" yerine "Edward" adını kullanmayı tercih etmişti.

Morris okumaya çalıştığı kitaptan başını kaldırdı. Eleanor'un kaleminin cızırtısı Morris'i rahatsız ediyordu. Eleanor duruyor, sonra tekrar yazıyor, ardından elini başına koyuyordu. Tabii, bütün kaygılar onun omzundaydı. Yine de Morris'i sinir ediyordu. Devamlı olarak soru soruyor, hiçbir zaman cevapları dinlemiyordu. Tekrar kitabına baktı. Ancak okumaya çalışmanın ne anlamı vardı? Bastırılmış duygular ortamından hiç hoşlanmıyordu. Hiç kimsenin yapabileceği bir şey yoktu, ancak hepsi de orada bastırılmış duygular sergiliyordu. Milly'nin dikiş dikmesi Morris'i sinirlendiriyordu ve Delia, her zamanki gibi koltuğuna uzanmış, hiçbir şey yapmıyordu. O da burada, bütün bu kadınların arasında, gerçekdışı duygular atmosferinde kapana kısılmıştı. Ve Eleanor yazıyor, yazıyor, yazıyordu. Yazılabilecek hiçbir şey yoktu – Eleanor zarfı yalamış ve pulun üstüne hafifçe vurmuştu.

*

"Ben alayım mı?" diye sordu kitabı bırakarak.

Morris, yapacak bir şey bulduğu için memnun olmuşçasına, ayağa kalktı. Eleanor onunla birlikte ön kapıya yürüdü ve Morris posta kutusuna giderken kapıyı açık tuttu. Hafif bir yağmur çiseliyordu. Kapıda dururken, ılık nemli havayı içine çekti ve ağaçların altından kaldırımda titreşen ilginç gölgeleri seyretti. Morris köşeyi dönünce gölgelerin ardında gözden kayboldu. Eleanor, Morris'in küçük bir çocukken elinde okul çantasıyla gündüz okuluna gittiğini ve kendisinin onu kapıdan yolcu ettiğini hatırladı. Ona el sallardı ve Morris de köşeye gelince, hep arkasına döner, Eleanor'a karşılık verirdi. Bu, ilginç ve küçük bir seremoniydi ama ikisi de büyüdüğü için artık yapmıyorlardı. Eleanor beklerken gölgeler oynaşıyordu; bir süre sonra Morris gölgelerin arasında belirdi. Sokakta ilerleyip, evin önündeki basamakları çıktı.

"Mektubu yarın alır" dedi, "en azından akşam postasıyla."

Morris kapıyı kapattı ve eğilerek zinciri taktı. Eleanor zincir şangırdarken, ikisinin de bu akşam başka bir şey olmayacağını kabullendiğini hissetti. Göz göze gelmekten kaçındılar; ikisi de daha fazla duygusallık istemiyordu. Tekrar salona döndüler.

"Şey" dedi Eleanor etrafına bakınarak, "Sanırım ben gidip yatacağım. Hemşire bir şeye ihtiyacı olursa zili çalacak."

"Hepimiz gidip yatsak iyi olacak" dedi Morris. Milly işini toplamaya başladı. Morris ateşi söndürmeye girişti.

"Ne saçma bir ateş..." diye bağırdı sinirle. Kömürlerin hepsi birbirine yapışmıştı. Cayır cayır yanıyorlardı.

Ansızın bir zil çaldı.

"Hemşire!" diye haykırdı Eleanor. Morris'e baktı. Aceleyle salondan çıktı. Morris de onu takip etti.

Ama ne işe yarayacak? diye düşündü Delia. Bir yanlış alarm daha. Delia ayağa kalktı. "Zili çalan, hemşire" dedi yüzünde bir panik ifadesiyle ayağa kalkan Milly'ye. Umarım yine ağlamaya başlamayacaktır, diye düşünerek ön odaya yürüdü. Şöminenin üstündeki rafta mumlar yanıyordu; annesinin resmini

aydınlatıyorlardı. Delia, annesinin portresine baktı. Beyazlı kız, kendi ölüm döşeğindeki uzatmalı durumu, kızını öfkelendiren güleç bir umursamazlıkla yönetiyor gibiydi.

"Ölmeyeceksin... ölmeyeceksin!" diye söylendi Delia buruk bir ifadeyle resme bakarak. Zil nedeniyle panikleyen babası odaya girmişti. Başında komik, püsküllü kırmızı bir sigara kepi vardı.

Ancak bunların hepsi boşuna, dedi Delia içinden, babasına bakarak. İkisinin de artan heyecanlarını kontrol altına almaları gerektiğini düşünüyordu. "Hiçbir şey olmayacak... kesinlikle hiçbir şey olmayacak" dedi babasına bakarak. Ancak o anda Eleanor odaya girdi. Yüzü bembeyazdı.

"Babam nerede?" diye sordu etrafına bakınarak. "Gel baba, gel" dedi elini uzatarak. "Annem ölüyor... ve çocuklar" dedi Milly'ye omzunun üzerinden.

Delia babasının kulaklarının üstünden iki beyaz tutamın çıktığını gördü. Albay'ın gözleri Eleanor'a takılıp kaldı. Sonra kendini toparladı. Yanlarından geçip merdivenlere yöneldi. Diğerleri de küçük bir kafile halinde Albay'ın peşinden gitti. Delia köpeğin, onlarla birlikte yukarı çıkmaya çalıştığını fark etti, ancak Morris onu kovaladı. Yatak odasına önce Albay girdi; sonra Eleanor; ardından Morris; peşinden Martin, robdöşambrını giymeye çalışarak aşağı indi. Sonra Milly, Rose'u bir şala sararak getirdi. Ancak Delia hepsinin gerisinde kaldı. Odada o kadar çok insan vardı ki, eşikten öteye geçemedi. İki hemşirenin sırtlarını karşıdaki duvara dayayarak durduğunu gördü. Biri ağlıyordu – o gün öğleden sonra başlayan hemşire olduğunu fark etti. Delia durduğu yerden yatağı göremiyordu. Ama Morris'in dizlerinin üstüne çöktüğünü görebiliyordu. Ben de çömelmeli miyim, diye merak etti. Koridorda çömelemeyeceğine karar verdi. Başını çevirdi, koridorun sonundaki küçük pencereyi gördü. Yağmur yağıyordu; bir yerlerde, yağmur damlalarının parlamasına yol açan bir ışık vardı. Damlalar birbiri ardına pencereden süzülüyordu. Süzülüyorlar, sonra duruyorlardı; bir damla başka bir damlayla birleşiyor, derken birlikte süzülüyorlardı. Yatak odasına sessizlik hâkimdi.

Ölüm bu mu, diye sordu Delia kendi kendine. Bir an için orada bir şey varmış hissine kapıldı. Bir su duvarı açılıyordu sanki; iki duvar birbirinden ayrılıyordu. Delia dinledi. Tam bir sessizlik vardı. Sonra bir hareketlenme oldu, yatak odasında ayak sesleri duyuldu ve babası sendeleyerek öne çıktı.

"Rose!" diye bağırdı. "Rose! Rose!" yumruklarını sıkarak kollarını öne uzattı.

"Bu çok başarılı bir numaraydı" dedi Delia, babası yanından geçerken. Bir tiyatro sahnesi gibiydi. Oldukça duygusuz bir şekilde, yağmur damlalarının hâlâ düşmekte olduğunu gördü. Kayan bir damla bir başkasıyla buluşuyor ve birlikte, tek damla halinde pencere camının altına kadar yuvarlanıyorlardı.

Yağmur yağıyordu. Güzel bir yağmur, yumuşak bir sağanak kaldırımları ıslatıyor ve kayganlaştırıyordu. Şemsiye açmaya değer miydi, araba çevirmek gerekir miydi, diye soruyordu insanlar tiyatrolardan çıkarken, yıldızların bulanıklaştığı ılımlı, uysal gökyüzüne bakarak. Toprağa düştüğü yerlerde, tarlalarda ve bahçelerde, toprağın kokusunu çekiyordu. Şurada bir damla ot sapında asılı duruyor, burada bir kır çiçeğinin taçyapraklarını dolduruyordu. Koyunlar akdikenlerin altına, çalıların altına sığınmaya değip değmeyeceğini sorguluyordu. Grileşen tarlalara çıkarılmış inekler, loş çitlerin altında, otlamaya devam ediyordu, postlarına yağmur damlaları düşerken, ağızlarındakileri uykulu ifadelerle çiğniyorlardı. Burada Westminster'da, orada Ladbroke Grove'da çatılara damlıyordu; engin denizde milyonlarca nokta mavi canavarı sayısız duş gibi deliyordu. Hafif yağmur, büyük kubbelerin, uyuklayan üniversite şehirlerinin göğe yükselen kulelerinin üstünden, kurşunlu kütüphanelerin ve artık kahverengi Hollanda patiskasıyla örtülmüş olan müzelerin üstünden aşağıya süzülerek, muhteşem kahkahalar atanların, birkaç pençeli hilkat garibelerinin ağızlarına ulaşarak, bin küsur çentik atıyordu. Meyhanenin dışındaki dar geçitte ayağı kayan bir sarhoş küfür etti. Doğum yapan kadınlar doktorun ebeye "Yağmur yağıyor" dediğini duydu. Ayrıca

kuvvetle çalan Oxford çanları, petrol denizindeki ağır musurlar gibi defalarca dönerken, dalgın bir şekilde, müzikal büyülerine bir makam veriyordu. İnce yağmur, hafif yağmur, yağmur tanrısının –eğer varsa– sadece çok akıllılarla, çok büyüklerle sınırlı kalmasın; bütün nefes alanlar, hatır hutır yemek yiyenler ve çiğneyenler, cahiller, mutsuzlar, aynı kaplardan sayısız miktarda yapmak için fırınlarda emek sarf edenler, çarpık harfler kullanarak tutkulu, ateşli akıllar yaratanlar ve bir de, ara sokaktaki Mrs. Jones da cömertlikten yararlansın diye düşündüğünü gösterircesine, tarafsız bir şekilde hem piskoposluk tacı giymiş olanların hem de başı açık olanların üstüne eşit miktarda yağıyordu.

Oxford'da yağmur yağıyordu. Yağmur yavaş yavaş ama ısrarla yağıyor, oluklarda küçük kıkırdama ve gürüldeme sesleri çıkarıyordu. Pencereden dışarı sarkan Edward hâlâ, üniversitenin bahçesinde bulunan ve yağan yağmurla temizlenen ağaçları görebiliyordu. Ağaçların hışırtısı ve yağmurun sesi dışında etraf son derece sessizdi. Islak zeminden nemli, topraksı bir koku yayılıyordu. Üniversitenin karanlık binalarının bazı yerlerinde lambalar yakılıyordu ve lamba ışığının çiçeklenmiş bir ağacın üstüne vurduğu köşede açık sarı bir öbek oluşmuştu. Çimler su gibi görünmez, sıvımsı hale geliyor ve grileşiyordu.

Memnuniyetinden, derin bir nefes aldı. Günün en sevdiği anlarından biri, ayakta durup bahçeye baktığı bu andı. Serin nemli havayı tekrar içine çekti, sonra doğrularak odaya döndü. Çok çalışıyordu. Günleri, özel öğretmeninin tavsiyesi üzerine saatlere ve yarım-saatlere bölünmüştü, ancak başlamasına daha beş dakika vardı. Okuma lambasını açtı. Yeşil ışık biraz solgun ve zayıf görünmesine neden oluyordu ama yine de çok yakışıklıydı. Düzgün hatları ve parmaklarının bir fiskesiyle başının üstüne attığı sarı saçlarıyla friz üzerinde bir Yunanlı çocuğa benziyordu. Gülümsedi. Yağmuru seyrederken, babasıyla öğretmeni arasındaki görüşmeden sonra –yaşlı Harbottle "oğlunuzun şansı var" dediğinde– babasının, kendi babasının üniversitedeyken kaldığı

odalara bakmakta ısrar edişini hatırladı. Aniden içeri girmişler ve Thompson adında bir çocuğu, dizlerinin üstüne çökmüş, körükle ateşi canlandırmaya çalışırken bulmuşlardı.

"Babam bu odalarda kalmıştı, efendim" demişti Albay özür dilercesine. Genç adam kıpkırmızı olmuş ve "Önemli değil" demişti. Edward gülümsedi. "Önemli değil" diye tekrarladı. Artık başlama zamanı gelmişti. Lambanın ayarını biraz daha artırdı. Lambanın ışığını artırınca, çalışmasının, etrafın loşluğu yüzünden belirgin parlak ışıktan bir halka şeklini aldığını gördü. Önünde duran ders kitaplarına, sözlüklere baktı. Her zaman, başlamadan önce kuşku duyardı. Başarısız olursa babası korkunç derecede sarsılırdı. Bunu çok istiyordu. Edward'a, "veda içkisi niteliğinde" olduğunu belirterek, bir düzine eski porto şarabı göndermişti. Ancak ne de olsa Marsham acısını çekecekti, bir de Birmingham'dan gelen akıllı küçük Yahudi çocuk vardı – ama artık başlama zamanı gelmişti. Oxford'daki çanlar seslerini yavaşça, birbiri ardına havaya yaymaya başladılar. Sanki havayı yollarından yuvarlayıp atmaları gerekiyormuş da, hava çok ağırmış gibi, ağır ağır, düzensiz aralıklarla çalıyorlardı. Edward çanların sesini çok seviyordu. Son çan çalana kadar dinledi; sonra sandalyesini masasına yaklaştırdı; zaman dolmuştu; artık çalışması gerekiyordu.

Kaşlarının arasında küçük bir çizgi oluştu. Okudukça yüzü asıldı. Okudu, not aldı, sonra tekrar okudu. Bütün sesler yok olmuştu. Gözü önündeki Yunancadan başka hiçbir şey görmüyordu. Ancak okudukça, beyni yavaş yavaş ısınmaya başladı; alnında bir şeylerin hızlandığının ve sıkıştığının farkındaydı. Deyimleri birbiri ardına tam olarak, kesin olarak, bir gece öncesine göre daha da kesin bir şekilde anladığını, kenarlara kısa notlar aldığını fark etti. Göz ardı edilebilecek küçük kelimeler artık anlamı değiştiren yorum farklılıklarını ortaya çıkarıyordu. Bir not daha aldı: Anlam *buydu* işte. Deyimin derininde yatan anlamı kavrama konusundaki becerisi Edward'ı heyecanlandırdı. İşte oradaydı, tertemiz ve tamamen. Ancak çok dikkatli olmalıydı, tam tamına doğru olmalıydı, karaladığı küçük notlar bile baskı kadar temiz olmalıydı. Bu kitaba

döndü, ardından diğer kitaba döndü. Sonra bakmak için arkasına yaslandı ve gözlerini kapadı. Hiçbir şeyin belirsizlik içermesine izin vermemeliydi. Saatler çalmaya başladı. Edward dinledi. Saatler çalmaya devam etti. Yüzüne kazman satırlar gevşedi; arkasına yaslandı, kasları gevşedi, başım kitaplarından kaldırıp boşluğa baktı. Bir yarışta koştuktan sonra kendini çimenlerin üstüne atmış gibi hissediyordu. Ancak bir an için, hâlâ koşuyormuş gibi hissetti. Kitap olmadan da aklı çalışmaya devam ediyordu. Saf anlamlar dünyasında, hiçbir engelle karşılaşmadan ilerliyordu, ancak zaman içinde anlamını kaybetti. Kitaplar duvarda göze çarpıyordu; krem rengi panelleri, mavi vazonun içindeki bir demet gelinciği gördü. Son çan da çaldı. Edward içini çekti ve masadan kalktı.

Yine pencerenin yanına gitti. Yağmur yağıyordu ama beyazlık kaybolmuştu. Orada burada parlayan bir ıslak yaprak dışında, bahçe artık kapkaranlıktı. Çiçeklenmiş ağaçtaki sarı öbek ortadan kaybolmuştu. Üniversite binaları bahçenin etrafında çömelmiş kütleler misali duruyordu, perdelerin ardında ışıkların yandığı yerlerde, şurada bir kırmızı leke vardı, orada bir sarı leke. Şapel de oradaydı, hantal gövdesini, yağmur yüzünden hafifçe titreyen gökyüzüne doğru toplamıştı. Fakat artık sessiz değildi. Edward dinledi; özel bir ses duyulmuyordu, ancak dışarı baktıkça, binanın hayat dolu olduğunu gördü. Ani bir kahkaha uğultusu duyuldu; sonra bir piyanonun tıngırtısı, sonra tanımlayamadığı bir gürültü ve tangırtı – kısmen porselen sesi, sonra yine yağmurun sesini, oluklar suyu emdikçe oluşan gurultuyu ve çağıltıyı duydu. Tekrar odaya döndü.

Hava biraz serinlemişti; şömine neredeyse sönmüştü, gri küllerin altında yalnızca küçücük bir kırmızı parıltı vardı. Neyse ki tam zamanında, babasının hediyesini – o sabah gelen şarabı hatırladı. Yandaki sehpaya gitti ve kendine bir bardak porto şarabı koydu. Bardağı ışığa doğru kaldırınca gülümsedi. Yine babasının şarap bardağını tutan elini, hep yaptığı gibi, içmeden önce bardağı ışığa tuttuğu zaman parmaklarının yerinde görünen iki düzgün boğumu gözünde canlandırdı.

"Birine soğukkanlılıkla süngü batıramazsın" dediğini hatırlıyordu.

"Ve içki içmeden sınava giremezsin" dedi Edward. Duraksadı; babasını taklit ederek bardağını ışığa tuttu. Sonra yudumladı. Bardağı önündeki masaya bıraktı. Yine *Antigone*'ye döndü. Okudu, sonra bir yudum aldı; sonra tekrar okudu; sonra bir yudum daha aldı. Ensesinden omurgasına hafif bir sıcaklık yayıldı. Şarap, beynindeki küçük bölmelerin kapılarını zorla açıyor gibiydi. Şarap yüzünden mi, kelimeler yüzünden mi, yoksa ikisi birden mi etkili oldu bilinmez ama parlak bir kabuk oluştu, mor bir duman ve bu dumanın içinden Yunanlı bir kız çıktı. Aslında İngiliz'di. Mermerle çirişotu arasında duruyordu ama Morris duvar kâğıtlarının ve dolapların arasındaydı – kuzeni Kitty, en son ana binada yemek yerken gördüğü haldeydi. Gördüğü kişi aynı zamanda hem Antigone hem de Kitty'ydi. Şimdi kitapta, şimdi de odadaydı, mor bir çiçek gibi ışık saçıyor, diriliyordu. Hayır, diye bağırdı, hiç de çiçeğe benzemiyor! Çünkü hayatta dimdik duran, yaşayan, kahkaha atan ve nefes alan biri varsa, o da, ana binada son kez yemek yediği zaman giydiği mavi beyaz elbisesiyle Kitty'ydi. Pencerenin yanına gitti. Ağaçların arasından kırmızı kareler görünüyordu. Ana binada parti vardı. Kimlerle konuşuyordu? Neler diyordu? Edward tekrar masasına döndü.

"Lanet olsun!" diye bağırdı, kâğıdı kalemiyle dürterek. Kalemin ucu kırıldı. Bu arada kapı vuruldu, hafif bir tıklama; hükmeden bir vuruş değildi. Oradan geçen birinin tıklamasıydı, içeri girecek birinin değil. Edward gidip kapıyı açtı. Orada basamaklarda, merdiven parmaklıklarına yaslanan devasa bir genç erkeğin silueti belirdi. "İçeri gel" dedi Edward.

İri yapılı genç yavaşça merdivenlerden indi. Dev gibiydi. Dikkati çeken gözleri, masanın üstündeki kitapları görünce kaygılı hale geldi. Masanın üstündeki kitaplara baktı. Kitaplar Yunancaydı. Ancak ne de olsa şarap vardı.

Edward bir bardağa şarap koydu. Gibbs'in yanında, Eleanor'un "mızmız" dediği tiplere benziyordu. Zıtlığı kendisi de hissetti.

Şarap bardağını kaldırdığı eli, Gibbs'in büyük kırmızı pençesinin yanında kız eline benziyordu. Gibbs'in eli kıpkırmızı yanmıştı; çiğ et parçasına benziyordu.

Ortak konuları avcılıktı. Avcılık hakkında konuştular. Edward arkasına yaslandı ve Gibbs'in konuşmasına izin verdi. İngiliz patikalarından bahseden Gibbs'i dinlemek çok keyifliydi. Eylül ayındaki av köpeği eğitiminden bahsediyordu, kaba ama yararlı bir işlemdi. "Stapleys'e çıkarken sağda bulunan çiftliği hatırlıyor musun? Ve o güzel kızı?" diyordu –göz kırptı– "ne şanssızlık, kız çiftliğin yöneticisiyle evliydi." Edward, Gibbs'in şarabını içmesini izledi – bu kahrolası yazın bitmesini diliyordu. Sonra dişi spanyel köpeği hakkındaki eski hikâyeyi anlattı. "Eylülde gelip bizde kalacaksın" derken kapı açıldı. O kadar sessiz açıldı ki, Gibbs duymadı ve içeri başka bir erkek –bambaşka bir erkek– girdi.

Gelen, Ashley'di. Gibbs'in tam zıttı biriydi. Ne uzundu ne kısa; ne sarışındı ne esmer. Ama göz ardı edemezdiniz, hem de hiç. Kısmen yürüyüş tarzıyla bağlantılıydı, sanki koltukla masa, görünmeyen bir antenle veya kediler gibi bıyığıyla hissedebildiği bir etki yayıyordu. Biraz sonra temkinle, yavaşça oturdu. Masaya baktı ve kitapta bir satırı yarım yamalak okudu. Gibbs cümlesini tamamlayamadan sustu.

"Merhaba Ashley" dedi oldukça ters bir şekilde. Uzanıp kendine Albay'ın şarabından bir bardak daha doldurdu. Şarap sürahisi artık boşalmıştı.

"Pardon" dedi Ashley'e bakarak.

"Benim için başka şişe açmayın" dedi Ashley aceleyle. Sanki huzursuzmuş gibi, sesi biraz tiz çıkıyordu.

"Ama biz de biraz daha içeceğiz" dedi Edward sıradan bir ifadeyle. Şişeyi almak üzere yemek odasına geçti.

Şişelerin arasma eğilirken, "Çok tuhaf" dedi. Bu, diye düşündü acımasızca şişeyi seçerken, Ashley'le bir başka tartışma anlamına geliyordu ve bu dönem zaten Ashley'le Gibbs yüzünden iki kere tartışmıştı.

Şişeyle geri döndü ve aralarındaki tabureye oturdu. Şarap şi-

şesinin tıpasını çıkardı ve bardakları doldurdu. Aralarına otururken diğer ikisi hayranlıkla onu seyretti. Eleanor'un her zaman alay ettiği gururu okşandı. Üzerinde onların bakışlarını hissetmeyi seviyordu. Buna rağmen, ikisinin yanında da çok rahattı, diye düşündü ve bu düşünce onu mutlu etti. Gibbs'le avcılık hakkında konuşurken, Ashley'le kitaplar konusunda konuşabiliyordu. Ancak Ashley'le sadece kitaplar hakkında konuşabiliyordu ve Gibbs –gülümsedi– sadece kızlar hakkında konuşurdu. Kızlar ve atlar. Üç bardak şarap doldurdu.

Ashley yavaşça bir yudum aldı ve Gibbs, büyük kırmızı elleriyle bardağı kavrayarak, neredeyse bir dikişte bitirdi. Yarışlardan bahsettiler, sonra da sınavlar hakkında konuştular. Sonra Ashley, masadaki kitaplara bakarak, "Ya sen?" dedi.

"En ufak bir şansım bile yok" dedi Edward. Kayıtsızlığı yapmacıktı. Sınavları küçümsüyormuş gibi davranıyordu ama numaraydı. Gibbs ona aldanıyordu ama Ashley ne mal olduğunu anlıyordu. Çoğu zaman Edward'ın bu tür kendini beğenmişliklerini yakalıyordu. Ancak bunlar yalmzca onu daha çok sevmesine neden oluyordu. Ne kadar güzel görünüyor, diye düşündü. Orada, sarı saçlarına ışık vurarak aralarında otururken Yunanlı gençlere benziyordu, güçlüydü; ancak bir şekilde, zayıftı ve onun korumasına ihtiyacı vardı.

Gibbs gibi kaba insanlardan kurtarılması gerekiyordu, diye düşündü vahşice. Gibbs'e bakarak, Edward'ın, her zaman bira ve at kokan o hantal yabaniye (onu dinliyordu) nasıl katlanabildiğini anlayamıyordu. İçeri girerken, çileden çıkaracak bir cümlenin – birlikte bir plan yaptıklarını gösteren bir cümlenin sonunu yakalamıştı.

"O halde, şu geziyle ilgili olarak Storey'le görüşeyim" diyordu Gibbs şimdi, o içeri girmeden yaptıkları özel görüşmeyi tamamlarmış gibi. Ashley bir kıskançlık krizine kapıldı. Bunu saklamak için, elini uzattı ve masanın üstünde açık duran kitabı aldı. Okur gibi yaptı.

Gibbs, Ashley'in bu hareketi kendisine hakaret etmek amacıyla yaptığını hissetti. Ashley'in onun, hantal bir hayvan olduğunu

düşündüğünü biliyordu. Bu pis domuz içeri girmiş, sohbeti bölmüş ve sonra Gibbs'e hava atmaya başlamıştı. Öyle olsun; aslında gidecekti; fakat artık gitmeyecekti; onun damarına basacaktı – bunu nasıl yapacağını biliyordu. Edward'a döndü ve konuşmaya devam etti.

"Pislik içinde yaşamaya umarım aldırmazsın" dedi. "Bizimkiler, kuzeyde, İskoçya'da olacak."

Ashley acımasızca sayfa çevirdi. Sonra yalnız kalacaklardı. Edward durumun tadını çıkarmaya başladı; o da kötü niyetle oyuna katıldı.

"Pekâlâ" dedi. "Ama kendimi aptal yerine koymamamı sağlaman gerekecek" diye ekledi.

"Ah, yalnızca yavru av köpeği eğitimi olacak" dedi. Ashley bir sayfa daha çevirdi. Edward kitaba baktı. Başaşağı tutuyordu. Ancak Ashley'e bakınca, başını lanıbrilere ve gelinciklere dayadığını gördü. Gibbs'le karşılaştırılınca ne kadar uygar ve ne kadar ironik görünüyor, diye düşündü. Ona çok saygı duyuyordu. Gibbs cazibesini kaybetmişti. İşte durmuş, bildik dişi spanyel hikâyesini yeni baştan anlatıyordu. Yarın büyük bir patırtı kopacak, diye düşündü ve gizlice saatine baktı. On biri geçmişti ve sabah kahvaltısından önce bir saatlik çalışma yapması gerekiyordu. Şarabının son damlalarını yuttu, gerindi, gösterişli bir şekilde esnedi ve ayağa kalktı.

"Ben yatıyorum" dedi. Ashley ona sempatik bir şekilde baktı. Edward ona feci şekilde işkence edebilirdi. Edward yeleğinin düğmelerini çözmeye başladı; harika bir vücudu var, diye düşündü Ashley, aralarında dururken.

"Ama siz acele etmeyin" dedi Edward, tekrar esneyerek. "İçkilerinizi bitirin." Ashley'le Gibbs'in içkilerini birlikte bitirmesi düşüncesi Edward'ı gülümsetti.

"İsterseniz içeride daha çok şarap var." Yan odayı işaret etti ve onların yanından ayrıldı.

"Bu işi kendi başlarına halletsinler" diye düşündü yatak odasının kapısını kapatırken. Kendi kavgasına çok yakında sıra gelecekti;

bunu Ashley'in yüzündeki ifadeden anlamıştı. Ashley onu korkunç derecede kıskanıyordu. Edward soyunmaya başladı. Parasını düzenli bir şekilde iki öbek halinde, aynanın iki tarafına koydu, çünkü para konusunda biraz cimriydi; yeleğini özenle katlayarak sandalyenin üstüne yerleştirdi; sonra aynada kendine baktı ve saçlarını ablasını sinir eden, yarı-bilinçli hareketle geriye itti. Sonra dinledi.

Dışarıda bir kapı çarptı. Birisi gitmişti – ya Gibbs, ya da Ashley. Daha doğrusu birisi hâlâ orada, diye düşündü. Dikkatle dinledi. Birisinin oturma odasında dolandığını duydu. Çok hızlı, çok kesin bir şekilde kapıdaki anahtarı çevirdi. Biraz sonra kapının kulpu hareket etti.

"Edward!" diye seslendi Ashley. Kısık ve kontrollü bir tonlamayla seslenmişti.

Edward cevap vermedi.

"Edward!" dedi Ashley, kulpu zorlayarak.

Ses tiz ve çekiciydi.

"İyi geceler" dedi Edward sert bir şekilde. Sonra dinledi. Bir duraksama oldu. Sonra kapının kapandığını duydu. Ashley gitmişti.

"Tanrım! Yarın feci bir kavga çıkacak" diyen Edward pencereye gitti ve yağan yağmuru seyretti.

Ana binadaki parti sona ermişti. Kadınlar dökümlü tuvaletleriyle kapıda duruyor ve yağmur çiselerken gökyüzüne bakıyorlardı.

"Şuradaki bülbül mü?" diye sordu Mrs. Larpent, çalıların arasında bir kuşun öttüğünü duyunca. Sonra kadının hemen arkasında açık kafası yağmura maruz kalan ve sakallı, güçlü ancak alımlı çehresini göğe çeviren yaşlı Chuffy –büyük Dr. Andrews– kahkahalarla gülmeye başladı. Bu kahkahalar, taş duvarlar kıs kıs gülüyormuş gibi yansıdı. Sonra asırlardır süregelen bir gelenekle elini sallayan Mrs. Larpent, akademik eşiği süsleyen tebeşir izlerinden birini aşmışçasına ayağını geri çekti ve İlahiyat Fakültesi profesörünün karısı Mrs. Lathom'un, kendisinin önüne geçmesini işaret etti. Böylece birlikte yağmura çıktılar.

*

Ana binadaki uzun yemek salonunda hepsi ayakta duruyordu.

"Chuffy'nin –yani Dr. Andrews'un– beklentilerinizi karşıladığına çok memnun oldum" diyordu Mrs. Malone zarif tavrıyla. Üniversite sakinlerinin "Chuffy" dediği büyük Doktor, Amerikalı ziyaretçiler için Dr. Andrews'tu.

Diğer konuklar gitmişti. Ancak Howard Fripp'ler, Amerikalılar orada kalıyordu. Mrs. Howard Fripp, Dr. Andrews'un kendisine son derece nazik davrandığını anlatıyordu. Profesör kocası da müdüre aynı derecede nazik şeyler söylüyordu. Kızları Kitty, biraz geride duruyor, bu etkinliğin bir an önce bitmesini ve gidip yatmalarını istiyordu. Ancak annesi hareket etmeleri konusunda işaret verinceye kadar orada durması gerekiyordu.

"Evet, Chuffy'yi hiç bu kadar formda görmemiştim" diye devam etti babası, böyle bir yorumu yapan Amerikalı kadına iltifat etmek amacıyla. Kadın ufak tefekti ve hayat doluydu ve Chuffy ufak tefek, hayat dolu kadınlardan hoşlanıyordu.

"Kitaplarına bayılıyorum" dedi kadın tuhaf, genizden gelen sesiyle. "Ama yemekte onun yanına oturma zevkine erişmeyi hiç beklemiyordum."

Kitty kadına bakarken, konuşurken tükürük saçmasını gerçekten seviyor musunuz, diye merak etti. Olağanüstü güzel ve neşeliydi. Onun yanında bütün kadınlar, annesi hariç, rüküş ve bodur görünüyordu. Zira ayağını sipere dayayarak şöminenin yanında duran Mrs. Malone, sert bukleler halinde yapılmış beyaz saçlarıyla, ne modaya uygun ne de demode görünüyordu.

Yine de ona gülüyorlardı, diye düşündü Kitty. Oxfordlu kadınların, Mrs. Fripp'in bazı Amerikan deyimleri karşısında kaşlarını kaldırdıklarını görmüştü. Ancak Kitty onun Amerikan deyimlerini beğenmişti; alıştığı ifadelerden çok farklıydı. O bir Amerikalıydı; gerçek bir Amerikalı; ama hiç kimse kocasını bir Amerikalı olarak göremezdi, diye düşündü Kitty, adama bakarak. Yüzündeki belirgin kırışıklarla, keçisakalıyla ve yabancı bir şeref rütbesiymiş gibi gömleğinin ön kısmına sarkan gözlüğünün si-

yah kordonuyla, herhangi bir üniversiteden herhangi bir profesör olabilirdi, yorumunu yaptı. Aksansız konuşuyordu – en azından Amerikan aksanıyla konuşmuyordu. Buna rağmen o da bir şekilde farklıydı. Kitty mendilini düşürünce, hemen eğilmiş ve mendili alıp, Kitty'ye neredeyse fazla nazik denilebilecek şekilde reverans yaparak vermiş – ve onu mahcup etmişti. Kitty mendili alırken başını eğmiş ve oldukça utangaç bir ifadeyle Profesör'e gülümsemişti.

"Çok teşekkür ederim" dedi Kitty. Kendini tuhaf hissetmesine neden oluyordu. Mrs. Fripp'in yanında kendini her zamankinden daha da iri hissediyordu. Gerçek Rigby kızılı rengindeki saçları hiçbir zaman olması gerektiği gibi düzgün durmuyordu. Oysa Mrs. Fripp'in saçları şahane, parlak ve muntazam görünüyordu.

Ancak şimdi Mrs. Malone, Mrs. Fripp'e bakıp, "Evet, hanımlar?.." diyerek elini salladı.

Hareketinde otoriter bir tavır vardı – sanki tekrar tekrar yapmış ve tekrar tekrar ona itaat edilmiş gibiydi. Birlikte kapıya doğru yürüdüler. Bu gece kapıda küçük bir seremoni yaşandı; Profesör Fripp, Mrs. Malone'un elinin üzerine çok eğildi ama Kitty'nin eline o kadar eğilmedi. Ayrıca onlara kapıyı tuttu.

"Oldukça abartıyor" diye düşündü Kitty kendi kendine, kapıdan geçerken.

Hanımlar kandillerini aldılar ve hep birlikte geniş, alçak basamaklardan yukarı çıktılar. Merdivenleri tırmanırken, Katharina'nın eski müdürlerinin portreleri onlara bakıyordu. Birbiri ardına basamakları çıkarlarken kandillerin ışıkları, koyu renk altın çerçeveli yüzlerin üzerinde titreşiyordu.

Şimdi duracak, diye düşündü Kitty grubun peşinden gelirken ve *onun* kim olduğunu soracak.

Ancak Mrs. Fripp durmadı. Kitty ona bu nedenle iyi not verdi. Konuklarla karşılaştırıldığında çoğundan daha iyiydi, diye düşündü Kitty. Bodleian'ı hiçbir zaman bu sabahki kadar çabuk dolaşmamıştı. Aslında, kendini epey suçlu hissediyordu. İsteselerdi, görebilecekleri çok daha fazla yer vardı. Ancak bir saatten az bir

süre içinde, Mrs. Fripp Kitty'ye dönmüş ve genizden olsa da, büyüleyici sesiyle:

"Peki, canım, sanırım artık görüntülerden sıkıldın – cumbalı, o eski güzelim pastaneye gidip dondurma yemeğe ne dersin?" demişti.

Sonra, Bodleian'ı dolaşmaları gerekirken, dondurma yemişlerdi.

Kafile artık birinci kattaki sahanlığa ulaşmıştı ve Mrs. Malone, tanınmış konukların ana binada kaldıkları zaman uyudukları ünlü odanın kapısında durdu. Kapıyı açık tutarken, etrafa bir göz gezdirdi.

"Kraliçe Elizabeth'in *uyumadığı* yatak" dedi, grup dört direkli büyük yatağa bakarken, her zamanki espriyi yaparak. Şömine yanıyordu: Su sürahisi, dişi ağrıyan yaşlı kadın gibi sarıp sarmalanmıştı ve tuvalet masasının üzerindeki mumlar yakılmıştı. Ancak bu gece odada bir acayiplik vardı, diye düşündü Kitty, annesinin omzunun üzerinden bakarak. Yatağın üstünde yeşil-gümüş rengi bir sabahlık parlıyordu. Ayrıca tuvalet masasının üstünde çok sayıda kap ve kavanozla pembe lekeli büyük bir pudra ponponu bulunuyordu. Mrs. Fripp'in bu kadar parlak görünmesinin ve Oxford'lu kadınların Mrs. Fripp'in yanında bu kadar donuk görünmesinin nedeni bu olabilir miydi, mümkün müydü? Ancak Mrs. Malone, "İstediğiniz her şeyi bulabildiniz mi?" sorusunu o kadar aşırı kibarlıkla soruyordu ki, Kitty, Mrs. Malone'un da tuvalet masasını gördüğünü tahmin etti. Kitty elini uzattı. Ancak Mrs. Fripp, elini tutmaktansa, onu aşağı çekip öpünce çok şaşırdı.

"Bana bütün o görüntüleri gösterdiğiniz için binlerce kez teşekkür ediyorum" dedi. "Ayrıca unutmayın, Amerika'ya gelip bizimle kalacaksınız" diye ekledi. Çünkü ona Bodleian'ı göstermektense, dondurma yemeği tercih eden iri, utangaç kızı sevmişti ve bir nedenle, ona acıyordu.

"İyi geceler Kitty" dedi, annesi kapıyı kapatırken ve formalite gereği, birbirlerinin yanaklarına dokundular.

Kitty yukarı çıkıp kendi odasına gitti. Mrs. Fripp'in öptüğü yeri hâlâ hissedebiliyordu. Öpücük yanağında küçük bir kor bırakmıştı.

Kapıyı kapattı. Oda çok havasızdı. Sıcak bir geceydi ama her zaman pencereleri kapatıp, perdeleri çekiyorlardı. Kitty pencereleri ve perdeleri açtı. Her zamanki gibi yağmur yağıyordu. Gümüş rengi yağmur okları, bahçedeki koyu renk ağaçlara çarpıyordu. Kitty ayakkabılarını çıkardı. İri olmanın en kötü tarafı buydu – ayakkabılar hep ayaklarını sıkıyordu, özellikle beyaz saten ayakkabılar. Sonra elbisesinin kopçalarını açmaya başladı. Çok zorlanıyordu çünkü çok fazla kopça vardı ve hepsi de arkadaydı; ama sonunda beyaz saten elbiseyi çıkardı ve düzgün bir şekilde koltuğun üstüne serdi. Sonra saçlarını fırçalamaya başladı. Berbat bir perşembe günü olmuştu, diye düşündü. Sabahleyin gözlem; öğle yemeğine insanların gelmesi; çayda öğrenciler ve akşam yemekli parti.

Ancak, diye düşündü tarağı saçlarında gezdirerek, bitti... bitti.

Mumlar titreşti ve sonra muslin perde, rüzgârdan beyaz bir balon gibi havalanarak, neredeyse aleve değdi. Kitty irkilerek gözlerini açtı. Açık pencerenin yanında, iç eteğiyle duruyordu ve yanında ışık yanıyordu.

Daha geçen gün annesi, "Birileri içeriyi görebilir" diyerek azarlamıştı onu.

Şimdi, dedi kandilleri sağdaki masanın üstüne koyarak, hiç kimse içeriyi göremez.

Saçlarını fırçalamaya devam etti. Ancak ışık önden değil de, yandan gelmeye başlayınca, yüzünü başka bir açıdan gördü.

Ben güzel miyim? diye sordu kendi kendine, tarağı bırakıp aynaya daha dikkatli bakarak. Elmacıkkemikleri çok çıkıktı, gözleri çok ayrıktı. Güzel değildi, hayır, cüssesi onun aleyhindeydi. Mrs. Fripp benim hakkımda ne düşündü acaba? diye merak etti.

Beni öptü, diye hatırladı aniden zevkle irkilerek. Yanağında yine o yanmayı hissetti. Onlarla birlikte Amerika'ya gitmemi teklif etti. Bu ne kadar eğlenceli bir şey olurdu, diye düşündü. Oxford'dan ayrılıp Amerika'ya gitmek ne kadar zevkli olurdu! Fırçasını, çalıya benzeyen saçlarında dolaştırdı.

Ancak çanlar olağan patırtısını yaratıyordu. Kitty çanların sesinden nefret ediyordu, ona hep hüzünlü bir ses gibi geliyordu ve şimdi, biri biterken diğer başlıyordu. Giderek büyüyorlardı, birbirlerini bastırıyorlardı, sanki hiç bitmeyecekmiş gibiydiler. Saymaya devam etti, on bir, on iki, sonra on üç, on dört diye devam etti... Nemli, çiseleyen havada saatler birbirini tekrarlıyordu. Geç olmuştu. Dişlerini fırçalamaya başladı. Lavabonun üstündeki takvime baktı, perşembe gününü yırttı ve buruşturarak çöpe attı. Sanki "Bu bitti! Bitti!" diyordu. Karşısında büyük kırmızı harflerle cuma duruyordu. Cuma iyi bir gündü, cuma günleri Lucy'yle dersi vardı; Robson'larla çaya gidecekti. Takvimde, "İşini bulan kişi mutludur," yazısını okudu. Takvimler hep sizinle konuşuyor gibiydi. Ödevini yapmamıştı. Dizi halindeki mavi kitaplara baktı, "İngiltere'nin Anayasal Tarihi, yazan: Dr. Andrews." Üçüncü ciltte bir ataş vardı. Lucy'nin dersi için bölümünü bitirmiş olmalıydı; ama bu gece değil. Bu gece çok yorgundu. Pencereye döndü. Lisans öğrencilerinin yatakhanesinden kahkaha sesleri dalgalandı. Kitty pencerenin yanında dururken, neye güldüklerini merak etti. Eğleniyor gibiydiler. Ana binaya çaya geldikleri zaman hiç böyle gülmüyorlar, diye düşündü kahkahalar yavaş yavaş kesilirken. Balliol'dan gelen ufak tefek adam oturmuş, parmaklarını oynatıyordu, parmaklarını oynatıyordu. Konuşmuyordu ama gitmiyordu da. Kitty sonra mumları söndürdü ve yatağa girdi. Parmaklarını oynatsa da, ondan epeyce hoşlanıyorum, diye düşündü, serin çarşafların arasında gerinirken. Tony Ashton'a gelince, diye düşündü yastığında dönerken, ondan hoşlanmıyorum. Sürekli olarak Kitty'yi, Eleanor'un "Zenci" dediğini anımsadığı Edward konusunda çapraz sorguya çekiyor gibiydi. Gözleri birbirine çok yakındı. Tahtadan bir peruk mankenini andırıyor, diye düşündü. Geçen gün piknikte –Mrs. Lathom'un eteğine karıncanın girdiği piknikte– Kitty'yi takip etmişti. Sürekli olarak yanında bitiyordu. Ancak Kitty onunla evlenmek istemiyordu. Bir öğretim görevlisinin karısı olmak ve sonsuza dek Oxford'da kalmak istemiyordu. Hayır, hayır, hayır! Kitty esnedi, yastığında döndü ve

gecikmiş bir çanın, yoğun bir şekilde atıştıran yağmurun altında yavaşça süzülen yunus gibi vuran sesini dinleyerek bir kez daha esnedi ve uykuya daldı.

Yağmur bütün gece düzenli yağarak, tarlaların üzerinde hafif bir pus, oluklarda tıkırtılar ve şırıltılar oluşturdu. Yağmur, bahçelerde çiçek açan leylak ve sarısalkım fidanlarının üzerine yağdı. Kütüphanelerin ağır kubbelerinin üzerinden yavaşça süzüldü ve heykellerin gülen ağızlarından döküldü. Birminghamlı Yahudi çocuğun, başının etrafına ıslak havlu sararak Yunanca çalıştığı; Dr. Malone'un geç saatlere kadar oturup, üniversitenin devasa tarihinde bir başka bölümü yazdığı pencereyi kirletti. Ana binanın bahçesinde, Kitty'nin penceresinin altında, kralların ve şairlerin üç yüzyıl önce altında oturup içki içtikleri, ancak şimdi neredeyse devrildiği için, ortadan desteklenerek dik tutulması gereken yaşlı ağacı yıkadı.

"Şemsiye, Miss?" dedi Hiscock, Kitty'ye, ertesi gün öğleden sonra, evden çıkması gereken saatten epeyce sonra çıkarken şemsiye teklif ederek. Havada bir serinlik vardı. Kitty, sarı beyaz elbiselerle ve minderlerle nehre giden grubu görünce, bugün tekneye binmeyeceği için memnun oldu. Bugün parti yok, diye düşündü, bugün parti yok. Ama geç kalmıştı, saat uyarıda bulunuyordu.

Babasının, görmekten kaçınmak amacıyla her zaman etrafından dolanacak kadar nefret ettiği ucuz kırmızı villalara gelinceye kadar yürüdü. Ancak Miss Craddock bu ucuz kırmızı villalardan birinde oturduğu için, Kitty bunların romantizmle kutsandığına inanıyordu. Yeni şapelin yanından köşeyi dönüp, Miss Craddock'un fiilen yaşadığı evin dik basamaklarını görünce, Kitty'nin kalbi daha hızlı atmaya başladı. Lucy bu basamakları her gün inip çıkıyordu; şu onun penceresiydi; bu da onun çıngırağıydı. Kitty çıngırağın ipini çekince, ani olarak yerinden çıktı ve tekrar içeri girmedi, çünkü Lucy'nin evinde her şey dökülüyordu ama her şey romantikti. İşte şurada Lucy'nin şemsiyesi duruyordu ve bu da diğer şemsiyelere benzemiyordu. Sapında bir papağan kafası vardı. Ancak Kitty dik parlak

merdiveni çıkarken, heyecanı korkuyla karıştı; bir kez daha ödevini başından savmıştı; bu hafta yine, "aklını ödevine vermemişti."

"Geliyor!" diye düşündü Miss Craddock, kalemini havada tutarak. Burnunun ucu kıpkırmızıydı; gözlerinde baykuşa benzeyen bir şey vardı ve göz çevrelerinde solgun, derin bir girinti bulunuyordu. İşte zil çalmıştı. Kalemi kırmızı mürekkebe batırmıştı; Kitty'nin ödevini düzeltiyordu. Şimdi merdivendeki ayak seslerini duydu. "Geliyor!" diye düşünürken nefesi hafifçe kesildi ve kalemi masanın üstüne bıraktı.

"Çok özür dilerim, Miss Craddock" dedi Kitty üzerindekileri çıkarıp masanın başına oturunca. "Ama evde kalan insanlar vardı."

Miss Craddock, hayal kırıklığına uğradığı zamanlarda yaptığı gibi, eliyle ağzına dokundu.

"Anlıyorum" dedi. "Yani bu hafta da hiçbir çalışma yapmadın."

Miss Craddock kalemini aldı ve kırmızı mürekkebe batırdı. Sonra ödeve döndü.

"Düzeltmeye değmezdi" diye yorum yaptı, kalemi havada tutarak.

"On yaşında bir çocuk bile bundan utanırdı." Kitty kıpkırmızı oldu.

"Ancak, işin tuhaf yanı" dedi Miss Craddock, ders bittiği zaman yaptığı gibi, kalemini masaya koyarak, "oldukça yaratıcı bir aklın var."

Kitty zevkten kızardı.

"Ama bunu kullanmıyorsun" dedi Miss Craddock. "Neden kullanmıyorsun?" diye ekledi, güzel gri gözleriyle Kitty'ye bakarak.

"Bakın, Miss Craddock" diye başladı Kitty hevesle, "Annem..."

"Lıh... Lıh..." Miss Craddock onu durdurdu. Dr. Malone ona sırlar için para ödemiyordu. Ayağa kalktı.

"Çiçeklerime bak" dedi, Kitty'yi fazlasıyla ağır bir şekilde azarladığını hissederek. Masanın üstünde bir vazo çiçek vardı; mavi beyaz kır çiçekleri, ıslak yeşil bir yosun demetinin içine yerleştirilmişti.

"Bunları bana kız kardeşim bozkırdan gönderdi."

"Bozkırdan mı?" dedi Kitty. "Hangi bozkırdan?" Eğilip küçük çiçeklere şefkatle dokundu. Ne kadar güzel, diye düşündü Miss Craddock; çünkü Kitty konusunda çok hassastı. Ama hassas olmayacağım, dedi kendi kendine.

"Scarborough bozkırı" dedi yüksek sesle. "Eğer yosunları nemli tutarsan, ama çok nemli değil, çiçekler haftalarca yaşar" diye ekledi çiçeklere bakarak.

"Nemli, ama çok nemli değil" diyen Kitty gülümsedi. "Oxford'da bunu sağlamak epey kolay olur, sanırım. Burada hep yağmur yağıyor." Pencereye baktı. Hafif yağmur yağıyordu.

"Eğer ben orada yaşasaydım, Miss Craddock..." diye başladı şemsiyesini alarak. Ama durdu. Ders bitmişti.

"Çok sıkıcı bulurdun" dedi Miss Craddock ona bakarak. Kitty paltosunu giyiyordu. Kesinlikle çok güzel görünüyordu paltosunu giyerken.

"Ben senin yaşındayken" diye devam etti Miss Craddock öğretmen rolünü hatırlayarak, "Senin sahip olduğun fırsatlara sahip olabilmek, tanıştığın insanlarla tanışabilmek, tanıdığın insanları tanıyabilmek için gözlerimi verirdim."

"Yaşlı Chuffy mi örneğin?" dedi Kitty, Miss Craddock'un o eğitim meşalesine duyduğu derin hayranlığı hatırlayarak.

"Seni saygısız seni!" diye sitem etti Miss Craddock. "Çağının en büyük tarihçisi o!"

"Benimle tarih konuşmuyor ama" dedi Kitty, dizinde adamın ağır elinin yarattığı baskıyı hatırlayarak.

Kitty duraksadı, ancak ders bitmişti, başka bir öğrenci gelecekti. Odaya bakındı. Parlak egzersiz kitapları yığınının üzerinde bir tabak portakal ve içinde bisküvi olduğunu düşündürten bir kutu vardı. Bu onun tek odası mı, diye merak etti. Üzerine şal atılmış, yumru yumru divanda mı uyuyordu? Odada ayna yoktu ve şapkasını bir tarafa eğik taktı ve bunu yaparken, Miss Craddock'un kıyafetleri hor gördüğünü düşündü.

Ancak Miss Craddock genç ve güzel olmanın, zeki erkeklerle

tanışmanın ne kadar harika bir şey olduğunu düşünüyordu.

"Robson'larla çaya gidiyorum" dedi Kitty elini uzatarak. Kızları, Nelly Robson, Miss Craddock'un en sevdiği öğrencisiydi; onun ifadesiyle, çalışmanın ne demek olduğunu bilen tek kızdı.

"Yürüyecek misin?" diye sordu Miss Craddock, Kitty'nin kıyafetine bakarak. "Epeyce yol, biliyorsun. Ringmer Yolu'ndan inip, gazhanenin yanından geçeceksin."

"Evet, yürüyeceğim" dedi Kitty tokalaşırken.

"Ayrıca bu hafta çok çalışmaya gayret edeceğim" dedi Miss Craddock'a sevgi ve takdir dolu gözlerle bakarak. Sonra, muşambaları romantizmle pırıl pırıl parlayan dik basamaklardan indi ve sapında papağan bulunan şemsiyeye göz attı.

Her şeyi kendi gayretiyle başarmış olan ve Dr. Malone'dan alıntı yapılacak olursa, "en övgüye değer performansı sergileyen" Profesör'ün oğlu, Prestwich Terrace'ın arka bahçesinde, yırtık tavuk kümeslerini tamir ediyordu. Çekiçle tak, tak, tak diye vurarak, çürüyen çatıya tahta çakıyordu. Babasınınkilerin aksine, elleri bembeyazdı ve parmakları da uzundu. Bu işleri yapmaktan hiç hoşlanmıyordu. Ancak babası pazar günü ön kapakları onarmıştı. Çekici indirdi. İşine devam etti, uzun parlak çivileri çakmayı sürdürdü. Çiviler bazen tahtayı yarıyor, bazen de dışarı gidiyordu. Çünkü tahta çürümüştü. Tavuklardan da nefret ediyordu. Bunlar, kırmızı boncuk gibi gözleriyle onu izleyen budala kümes hayvanlarıydı, tüy yığınlarıydı. Patikayı oyuyorlar, adamın onlardan daha çok sevdiği çiçek tarhlarının her tarafında küçük tüy bukleleri bırakıyorlardı. Ancak orada hiçbir şey yetişmiyordu. İnsanın tavukları varsa, nasıl başka insanlar gibi çiçek yetiştirebilirdi ki? Kapı çalındı.

"Lanet olsun! Yaşlı kadının biri çaya geldi" dedi çekicini havada tutup, sonra çivinin üstüne indirdi.

Kitty, kapının eşiğinde durup, ucuz dantel perdelere ve mavi-turuncu camlara dikkat ederken, babasının, Nelly'nin babası

hakkında ne söylediğini hatırlamaya çalıştı. Ancak o sırada ufak tefek bir hizmetçi onu içeri aldı. Ben çok iriyim, diye düşündü Kitty, hizmetçinin onu aldığı odada bir an durarak. Eşyayla dolu küçük bir odaydı. Ayrıca fazla iyi giyinmişim, diye düşündü şöminenin üstündeki aynada kendine bakarak. Fakat bu noktada, arkadaşı Nelly odaya girdi. Nelly kısa boylu ve şişmandı, büyük gri gözlerinde metal çerçeveli gözlük vardı ve kahverengi Hollanda bezinden yapılmış önlüğü, onun uzlaşmaz doğruculuk havasını daha da artırıyordu.

"Çayı arka odada içeceğiz" dedi Kitty'yi tepeden tırnağa süzerek. Nelly ne yapıyor, neden önlük giymiş, diye düşündü Kitty, onun peşinden çay servisinin çoktan başladığı odaya girerken.

"Seni gördüğüme sevindim" dedi Mrs. Robson resmi bir tavırla, omzunun üzerinden bakarak. Ancak hiç kimse onu gördüğüne sevinmiş görünmüyordu. İki çocuk çoktan yemeğe başlamıştı. Ellerinde tereyağlı ekmek dilimleri vardı ama Kitty otururken, ellerindeki tereyağlı ekmekleri bırakmayıp, uzun uzun ona baktılar.

Kitty aynı anda bütün odayı görüyor gibiydi. Oda sade ama kalabalıktı. Masa fazlasıyla büyüktü; koyu yeşil konforlu sandalyeler vardı; ancak masa örtüsü çok kabaydı. Ortası iğneyle örülerek onarılmıştı ve porselenler, ucuz, cafcaflı kırmızı gül desenliydi. Işık gözleri için fazlasıyla parlaktı. Dışarıdan, bahçeden çekiç sesleri geliyordu. Kitty bahçeye baktı, çiçek tarhı olmayan oyulmuş, topraklı bir bahçeydi ve bahçenin ucunda, çekiç sesinin geldiği bir baraka vardı.

Ayrıca hepsi çok kısa boylu, diye düşündü Kitty, Mrs. Robson'a göz atarak. Sadece omuzları çay malzemelerinin üstüne çıkıyordu; omuzları çok genişti. Biraz ana binadaki aşçı Bigge'e benziyordu ama daha ürkütücüydü. Kitty Mrs. Robson'a bir göz attı, sonra ellerini masa örtüsünün altına saklayarak, gizlice, hızlıca eldivenlerini çıkarmaya başladı. Ama neden hiç kimse konuşmuyor, diye düşündü gerginlikle. Çocuklar, gözlerinde ciddi bir hayret ifadesiyle ona bakmaya devam ediyorlardı. Baykuşa benzeyen sert bakışlarıyla onu tepeden tırnağa süzüyorlardı. Neyse ki, onaylamadıklarını

ifade edemeden Mrs. Robson sertçe, çaylarını içmeye devam etmelerini söyledi ve tereyağlı ekmeklerini yavaşça ağızlarına götürdüler.

Neden hiçbir şey söylemiyorlar? diye düşündü Kitty tekrar, Nelly'ye göz atarak. Tam konuşmak üzereyken, girişte şemsiye gıcırtısı işitildi ve Mrs. Robson başını kaldırıp kızına:

"Baban geldi!" dedi.

Hemen ardından içeriye ufak tefek bir adam girdi. Adam o kadar kısaydı ki ceketi, yakası yuvarlak olsa, kısa kadın ceketi gibi durabilirdi. Ayrıca çok kalın saat kösteği takıyordu, gümüşten yapılmıştı ve öğrenci saatine benziyordu. Ancak gözleri çok sert ve acımasızdı; bıyıkları kıl gibiydi ve değişik bir aksanla konuşuyordu.

"Seni gördüğüme sevindim" diyerek Kitty'nin elini sertçe sıktı. Masaya oturdu ve çenesinin altına bir peçete sıkıştırdı, böylece beyaz kalkanıyla ağır gümüş köstekli saatini koruma altına aldı. Bahçeden hâlâ çekiç, çekiç, çekiç sesi geliyordu.

"Jo'ya söyle, çayı masada" dedi Mrs. Robson, mutfaktan üzeri kapaklı bir tabak getiren Nelly'ye. Kapak kaldırıldı. Çay saatinde resmen kızarmış balık ve patates yiyeceklerdi, yorumunu yaptı Kitty.

Ancak Mr. Robson oldukça korkutucu mavi gözlerini Kitty'ye çevirmişti. Onun, "Babanız nasıl, Miss Malone?" demesini bekledi.

Ama onun yerine:

"Lucy Craddock'la tarih mi çalışıyorsun?" diye sordu.

"Evet" dedi Kitty. Lucy Craddock deyiş şekli Kitty'nin hoşuna gitmişti. Ona saygı duyuyor gibiydi. Hocaların çoğu Miss Craddock'u küçümsüyordu. Mr. Robson'un, ona belirli bir kimsenin kızı değilmiş hissi vermesi de Kitty'nin hoşuna gitmişti.

"Tarihle ilgileniyor musun?" diye sordu Mr. Robson, tabağına balık ve patates alırken.

"Çok seviyorum" dedi. Mr. Robson'un parlak mavi gözleri, sertçe, doğrudan ona bakarken, sanki Kitty'nin ne demek istediğini oldukça kısa sözlerle söylemesine neden oluyordu.

"Ancak korkunç derecede tembelim" diye ekledi. Bu noktada

Mr. Robson ona epey sert bir şekilde baktı ve bıçağının ucuna taktığı kalın ekmek dilimini Kitty'ye uzattı.

Zaten tatları berbat, dedi onu kasıtlı olduğunu düşündüğü bir şekilde küçük düşürmeye çalışmalarının intikamını alırcasına. Karşıdaki resme – ağır, yaldızlı çerçeve içindeki yağlıboya manzara resmine odaklandı. Resmin iki tarafında da mavi-kırmızı Japon tabakları vardı. Her şey çirkindi, özellikle de resimler.

"Evimizin arkasındaki bozkır" dedi Mr. Robson, Kitty'nin resme baktığını görünce.

Kitty, Mr. Robson'un konuşurken kullandığı aksanın, Yorkshire aksanı olduğunu fark etti. Resme bakarken aksanının vurgusu arttı.

"Yorkshire'da mı?" diye sordu Kitty. "Biz de oradan geliyoruz. Yani annemin ailesi" diye ekledi.

"Annenin ailesi mi?" diye sordu Mr. Robson.

"Rigby" dedi Kitty, hafifçe kızararak.

"Rigby mi?" diye sordu Mrs. Robson başını kaldırarak.

"Evlenmeden önce Miss Rigby diye birinin yanında ça-a-alıştım."

Acaba Mrs. Robson ne tür bir işte ça-a-alışmıştı? diye merak etti Kitty. Sam açıkladı.

"Biz evlenmeden önce eşim aşçıydı, Miss Malone" dedi. Aksanı yine vurgulu hale geldi. Aksanıyla gurur duyuyor gibiydi. Sirkte ata binen bir büyük amcam vardı, demek geldi içinden; bir de, şeyle evlenen teyzem vardı... Ancak bu noktada Mrs. Robson söze girdi.

"Holly'ler" dedi. "Çok ihtiyar, iki kadın; Miss Ann ve Miss Matilda." Daha şefkatli bir ses tonuyla konuşuyordu.

"Ama uzun zaman önce ölmüş olmalılar," sonucuna vardı. İlk kez koltuğunda arkasına yaslandı ve çayını karıştırdı. Tıpkı çiftlikteki yaşlı Snap'in çayını tekrar tekrar karıştırması gibi, diye düşündü Kitty.

"Jo'ya söyle, ona kek ayırmayacağız" dedi Mr. Robson kendisine o sert görünümlü şeyden bir dilim keserek. Nell bir kez daha odadan çıktı. Bahçedeki çekiç sesi kesildi. Kapı açıldı. Gözlerinin

odağını, Robson ailesinin ufak tefekliğine ayarlamış olan Kitty çok şaşırdı. İçeri giren genç adam o küçük odada dev gibi görünüyordu. Yakışıklı bir gençti. İçeri girerken elini saçlarında dolaştırdı, çünkü saçına talaş yapışmıştı.

"Sevgili Jo'muz" dedi Mrs. Robson onları tanıştırarak. "Jo, git de çaydanlığı getir" diye ekledi. Jo hemen gitti, anlaşılan buna alışıktı. Çaydanlıkla geri dönünce, Sam ona tavuk kümesi konusunda takılmaya başladı.

"Tavuk kümesini onarman çok uzun sürüyor, oğlum" dedi. Çatıların ve tavuk kümeslerinin tamiri konusunda aile şakaları yapıldı ama Kitty bunları takip edemedi. Jo'nun, babasının şaka bombardımanı altında durmaksızın yemek yemesini izledi. Eton ya da Harrow, Rugby veya Winchester öğrencisi değildi, hatta okumuyor veya kürek çekmiyordu. Kitty'ye, on beş yaşındayken samanlığın gölgesinde kendisini öpen ve ihtiyar Carter'in burnu halkalı boğayla gelip, "Kesin şunu!" demesine yol açan Alf'ı, Carter çiftliğindeki tarım işçisini hatırlattı. Başını önüne eğdi. Edward'dan çok, Jo'nun kendisini öpmesini tercih ederdi, diye düşündü aniden. Kendi görünümünü hatırladı, oysa unutmuştu. Ondan hoşlanmıştı. Evet, hepsinden çok hoşlanmıştı, dedi kendi kendine. Gerçekten çok hoşlanmıştı. Dadısını atlatıp, kendi başına kaçmış gibi hissediyordu.

Sonra çocuklar sandalyelerinden inmeye başladılar. Yemek bitmişti. Kitty masanın altında eldivenlerini aramaya koyuldu.

"Bunları mı arıyorsun?" diye sordu Jo, eldivenleri yerden alarak. Kitty onları aldı ve avucuna sıkıştırdı.

Kitty kapıda dururken Jo ona küskün bir bakış fırlattı. Büyüleyici bir kız, dedi kendi kendine, ama bana göre, burnu havada!

Mrs. Robson, Kitty'yi, çaydan önce aynaya baktığı odaya aldı. Oda eşyayla doluydu. Bambu masalar, pirinç ciltli kadife kitaplar, şöminenin üstündeki rafa dizilmiş mermer gladyatörler ve sayısız resim... Ancak Mrs. Robson, tıpkı Miss Malone'un kesinlikle Gainsborough'un resmi olmayan Gainsborough'u işaret ederken yaptığı gibi, üzeri yazılı kocaman bir gümüş tepsiyi gösteriyordu.

"Tepsiyi kocama öğrenciler verdi" diye başladı Mrs. Robson, yazıyı işaret ederek. Kitty yazıyı okumaya başladı.

"Ve bu..." dedi Mrs. Robson, Kitty okumayı bitirince, metin gibi çerçevelenerek duvara asılan bir belgeyi göstererek.

Ancak bu noktada, geri planda durup köstekli saatiyle oynayan Sam öne çıktı ve küt işaretparmağıyla, fotoğrafçının koltuğunda, gerçek hayattakinden oldukça büyük görünen yaşlı bir kadının resmini gösterdi.

"Annem" dedi ve durdu. Tuhaf bir şekilde kıkırdadı.

"Anneniz mi?" diye tekrarladı Kitty, bakmak için eğilirken. Hantal yaşlı kadın, en iyi kıyafetlerinin tüm resmiyetiyle poz vermiş, son derece basit biriydi. Buna rağmen Kitty, takdir etmesinin beklendiğini hissetti.

"Ona çok benziyorsunuz, Mr. Robson," aklına gelen tek cümle oldu. Aslında gerçekten de aynı azimli bakışa; aynı delici gözlere sahiplerdi ve ikisi de çok basitti. Mr. Robson, tuhaf bir ifadeyle kıkırdadı.

"Böyle düşündüğüne sevindim" dedi. "Hepimizi o büyüttü. Ama hiçbirimiz onun tırnağı bile olamadık." Yine tuhaf bir şekilde kıkırdadı.

Sonra, odaya girmiş ve önlüğüyle beklemekte olan kızına döndü.

"Tırnağı bile olamadı" diye tekrarladı, Nell'i omzundan çimdikleyerek. Nell, babasının eli omzunda, büyükannesinin portresinin altında dururken, Kitty aniden müthiş bir şekilde kendine acıdı. Eğer Robson'lar gibi bir ailenin kızı olsaydı, diye düşündü, eğer Kuzey'de yaşamış olsaydı – ancak gitmesini istedikleri belliydi. Bu odada hiç kimse oturmuyordu. Hepsi ayakta duruyordu. Hiç kimse kalması için ısrar etmedi. Gitmesi gerektiğini söyleyince, hepsi birden onunla birlikte küçük antreye çıktı. Hepsi daha önce ne yapıyorlardıysa, o işe geri dönecekti, diye hissetti. Nell mutfağa gidecek ve çay bulaşıklarını yıkayacaktı; Jo tavuk kümeslerine dönecekti; çocuklar anneleri tarafından uykuya yatırılacaktı ve Sam – o ne yapacaktı? Kitty, Sam'e baktı, orada, okul çocuğununkine

benzer ağır köstekli saatiyle duruyordu. Tanıştığım en tatlı erkeksin, diye düşündü Kitty elini uzatarak.

"Seninle tanıştığıma çok memnun oldum" dedi Mrs. Robson haşmetli tavrıyla.

"Umarım yakında yine gelirsin" dedi Mr. Robson, Kitty'nin elini sıkıca kavrayarak.

"Ah, memnuniyetle!" diye haykırdı Kitty, ellerini mümkün olduğunca sıkı bir şekilde tutarak. Onlara ne kadar hayran olduğunu biliyorlar mıydı? demek istiyordu. Şapkasına ve eldivenlerine rağmen onu kabul ederler miydi? diye sormak istiyordu. Ancak hepsi işlerine geri dönüyordu. Ben de eve gidip, akşam yemeği için giyineceğim, diye düşündü girişteki küçük basamakları inerken, soluk çocuk eldivenlerini ellerinde sıkıştırarak.

Güneş tekrar ışımaya başlamıştı; ıslak kaldırımlar parlıyordu; kuvvetli bir rüzgâr, villaların bahçelerindeki badem ağaçlarının ıslak dallarını savuruyordu. İnce dallar ve çiçek tutamları fırıl fırıl dönerek kaldırımlara yapışıyor ve orada kalıyordu. Kavşakların birinde bir an kıpırdamadan dururken, Kitty de olağan ortamından yukarıya kaldırılıyor gibiydi. Kitty nerede olduğunu unuttu. Mavi bir boşluğa dönüşen gökyüzü sanki buraya, sokaklara ve evlere değil, rüzgârın bozkırlara ve gri postların dalgalandığı taş duvarların altına sığınan koyunlara dokunduğu kırlık kesime bakıyordu. Bozkırların, üzerlerinden bulutlar geçip gittikçe, aydınlandığını veya karardığını neredeyse görebiliyordu.

Ancak iki uzun adımda, tanımadığı sokak, her zaman bildiği sokak haline dönüştü. Yine asfalt kaplı ara sokaktaydı; mavi porselenleri ve pirinç ısıtma tavalarıyla, eski hediyelik eşya dükkânı oradaydı. Biraz sonra, bütün kubbelerin ve çan kulelerinin bulunduğu ünlü kıvrımlı sokaktaydı. Güneş buraya geniş şeritler halinde vuruyordu. Faytonlar, tenteler ve kitapçılar, dalgalanan siyah elbiseli yaşlı erkekler, pembe ve mavi dökümlü elbiseler giymiş genç kadınlar ve kollarının altında minder taşıyan hasır şapkalı genç erkekler vardı. Ancak bir an için bunların hepsi gereksiz, an-

lamsız ve demode göründü. Kolunun altına kitaplarını almış olan sıradan kepli ve cüppeli öğrenci bile gülünç geldi. Abartılı yüz hatlarına sahip uğursuz yaşlı adamlar, oyulmuş, gerçekdışı, ortaçağa ait canavarlara benziyorlardı. Hepsi giyinmiş, rol yapan insanlara benziyorlardı, diye düşündü. Artık kendi kapısının önünde duruyordu ve kâhya Hiscock'un, ayaklarını ocak siperinden kaldırıp, salınarak yukarı çıkmasını bekliyordu. Neden insan gibi konuşamıyorsun? diye düşündü Hiscock şemsiyesini alıp, hava durumuyla ilgili olağan yorumunu mırıldanırken.

Yavaşça, ayaklarına ağırlık bağlanmış gibi, yukarı çıkarken, açık pencerelerden ve açık kapılardan düzgün çimenleri, yan yatmış ağacı ve solmuş perdeleri gördü. Yatağının kenarına oturdu. Oda çok havasızdı. Bir kurtsineği ortalıkta dolanıyor, vızıldanıp duruyordu, aşağıdaki bahçede bir çim biçme makinesi gıcırdıyordu. Uzaklardan güvercin sesleri geliyordu... guuk guuk guk gurk... Gözleri kapanıyordu. Kendini bir İtalyan hanının terasında oturuyormuş gibi hissetti. Babası şurada sert bir kurutma kâğıdma yılanotu baskısı yapıyordu. Aşağıdaki göl dalgalıydı ve göz kamaştırıyordu. Cesaretini toplayıp babasma, "Baba..." dedi. Babası şefkatle gözlüğünün üzerinden ona baktı. Başparmağıyla işaretparmağının arasında küçük mavi bir çiçek tutuyordu. "Ben..." Üstünde oturduğu tırabzandan kaymaya başladı. Ancak bu sırada bir çan çaldı. Ayağa kalkıp, yıkama masasına yürüdü. Nell bu konuda ne düşünürdü, diye merak etti, şahane bir biçimde cilalanmış pirinç güğümü eğip, ellerini sıcak suya sokarken. Çan bir kez daha çaldı. Sonra tuvalet masasına geçti. Dışarıdan bahçeden gelen hava mırıltı ve cıvıltılarla doluydu. Talaşlar, dedi kendi kendine, eline fırçasını ve tarağını alırken – babasının saçlarında talaşlar vardı. başının üstünde bir yığın teneke kap taşıyan bir hizmetçi geçti. Güvercinler ötüyordu. Guuk, guuk, gurk... Ama yemek zili çaldı. Aceleyle saçlarını topuz yaptı, elbisesini giydi ve çocukken acelesi olduğunda yaptığı gibi, avucunu tırabzandan kaydırarak hızla kaygan basamaklardan aşağı indi. Hepsi oradaydı.

*

Annesiyle babası antrede duruyordu. Yanlarında uzun boylu bir adam duruyordu. Cüppesini geriye atmıştı ve güleç, otoriter yüzüne son bir ışık huzmesi vuruyordu. Kimdi bu adam? Kitty hatırlayamadı.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı adam, hayranlıkla Kitty'ye bakarak.

"Ne kadar büyümüşsün!" diye bağırdı. Sanki Kitty'ye değil de, kendi geçmişine bakıyormuş gibiydi.

"Beni hatırlamadın mı?" diye sordu.

"Chingachgook!" diye haykırdı Kitty, çocukluğundan kalan saçma bir anıyı hatırlayarak.

"Ama artık Sir Richard Norton oldu" dedi annesi, omzunu gururla okşayarak. Sonra arkalarını dönüp uzaklaştılar, çünkü erkekler büyük salonda yemek yiyecekti.

Yavan bir balıktı, diye düşündü Kitty; yemekler soğumuştu. Yetersiz küçük kareler halinde kesilmiş olan ekmek bayattı, diye düşündü; Prestwich Terrace'ın renkliliği, neşesi hâlâ gözlerinin önündeydi, kulaklarındaydı. Etrafına bakınırken, ana binanın porseleninin ve gümüşlerinin üstünlüğünü kabul ediyordu; ayrıca Japon tabakları ve resim çok çirkindi; ancak bu yemek salonu, asılı sarmaşıklarıyla ve geniş çatlak tuvalleriyle çok kasvetliydi. Prestwich Terrace'ta oda ışık doluydu, çekiç sesi hâlâ kulaklarında yankılanıyordu. Bahçede solmaya yüz tutmuş yeşilliklere baktı. Bininci kere, ağacın arada bir yerde durmaktansa, ya yere yatması ya da doğrularak dik durması konusundaki çocukluk dileğini yineledi. Aslında yağmur yağmıyordu, ancak ani rüzgâr defne ağaçlarının kalın yapraklarını sallarken bahçede sağanak beyazlık oluşuyordu.

"Fark etmedin mi?" diye sordu aniden Miss Malone.

"Neyi anne?" diye sordu Kitty. Dikkat etmemişti.

"Balıktaki tuhaf tadı" dedi annesi.

"Fark etmedim" dedi Kitty ve Mrs. Malone kâhya hakkında konuşmaya devam etti. Tabaklar değiştirildi, başka bir yemek

getirildi. Ama Kitty aç değildi. İkram edilen yeşil tatlılardan birini alıp ısırdı. Böylece, hanımlara sunulan ve dün akşamki partiden kalan yemeklerden oluşan mütevazı yemek sona erdi ve Kitty annesinin peşinden misafir odasına gitti.

Salon, yalnız oldukları zaman çok büyüktü, ama hep orada oturuyorlardı. Resimler boş koltuklara ve boş koltuklar da resimlere bakıyor gibiydi. Yüz yılı aşkın bir süre önce üniversiteyi yöneten yaşlı beyefendi, gündüzleri ortadan kayboluyor, ancak lambalar yakılınca geri geliyordu. Yüzü sakindi, güvenilir bir ifadesi vardı, gülümsüyordu ve garip bir şekilde, çerçevelenmiş olsaydı, şöminenin üstüne asılabilecek olan Dr. Malone'a benziyordu.

"Arada sırada sakin bir gece geçirmek güzel oluyor" diyordu Mrs. Malone, "Gerçi Fripp'ler..." Gözlüğünü takıp *The Times* gazetesini eline alırken cümlenin devamını getirmedi. Günlük işlerden sonra şimdi onun dinlenme ve toparlanma zamanıydı. Gazetenin sütunlarına göz gezdirirken esnemesini bastırdı.

"Ne kadar hoş bir adamdı," yorumunu yaptı, üstünkörü bir biçimde doğumlara ve ölümlere bakarken. "İnsan onun Amerikalı olduğunu aklına bile getirmezdi."

Kitty düşüncelerini toparladı. Robson'ları düşünüyordu. Annesi ise Fripp'lerden bahsediyordu.

"Kadını da sevdim" dedi Kitty düşünmeden. "Çok tatlı değil miydi?"

"Hımm. Bana kalırsa biraz abartılı giyinmişti" dedi Mrs. Malone kuru bir ifadeyle. "Bir de o aksanı..." diye devam etti umursamaz bir alaycılıkla. "Bazen ne söylediğini bile anlayamadım."

Kitty sustu. Birçok konuda olduğu gibi, yine fikir ayrılığına düşmüşlerdi.

Ansızın Mrs. Malone başını kaldırdı:

"Evet, tam da bu sabah Bigge'e söylediğim gibi" dedi gazeteyi indirerek.

"Ne anne?" dedi Kitty.

"Bu adam... başmakaledeki" dedi Mrs. Malone. Parmağıyla gazeteye dokundu.

"'Dünyadaki en iyi et, balık ve kümes hayvanına sahip olmamıza rağmen'" diye okudu, "'bunları paraya çeviremeyeceğiz, çünkü pişirecek kimse yok' – ben de Bigge'e bu sabah aynı şeyi söylüyordum." İçini çekti. Tam insanlar birilerini, örneğin o Amerikalıları etkilemek isterken bir şeyler yanlış gidiyordu. Bu kez balıkta sorun çıkmıştı. Mrs. Malone iş malzemelerini toparlamaya başladı ve Kitty gazeteyi aldı.

"Başmakale" dedi Mrs. Malone. O adam hep kendisinin aklından geçenleri dile getiriyordu. Bu durum onu rahatlatıyor, kötüye gidiyormuş gibi görünen bir dünyada ona güvence veriyordu.

"'Okula devam konusundaki katı ve artık evrensel olan uygulamadan önce' mi?" diye yüksek sesle okudu Kitty.

"Evet. İşte o" dedi Mrs. Malone, dikiş kutusunu açıp makasını arayarak.

"'... Çocuklar yemek pişirmeye epeyce tanıklık ediyor ve bunun sonucunda zevk ve bilgi sahibi oluyorlardı. Artık hiçbir şey görmüyorlar ve okuma, yazma, toplama, dikiş veya örgü dışında hiçbir şey yapmıyorlar'" diye okudu Kitty yüksek sesle.

"Evet, evet" dedi Mrs. Malone. Üzerine, Ravenna'da bir mezardan kopyalanan, meyve gagalayan kuşlar motifini işlediği uzun nakış kumaşını açtı. Yedek yatak odası için işliyordu.

Başmakale, ağdalı akıcılığıyla Kitty'yi sıktı. Gazetede annesinin ilgisini çekebilecek küçük haberler aramaya başladı. Mrs. Malone çalışırken birisinin kendisiyle konuşmasından veya yüksek sesle bir şey okumasından hoşlanıyordu. Nakışı her gece, yemek sonrası sohbetini tatlı bir uyuma dönüştürüyordu. Birisi bir şey söyleyip bir ilmik işliyor; motife bakıyor, başka renk ipek alıp, tekrar işliyordu. Bazen Dr. Malone yüksek sesle şiir okuyordu – Pope'un, Tennyson'un şiirlerini. Bu akşam Kitty'nin kendisiyle konuşmasını istiyordu. Ancak Kitty'yle ilişkilerinin giderek zorlaştığının farkındaydı. Neden? Kitty'ye baktı. Sorun neydi? diye merak etti. Yine hızla içini çekti.

Kitty, gazetenin büyük sayfalarını çevirdi. Koyunlarda karaciğer kelebeği hastalığı vardı; Türkler din özgürlüğü istiyordu; genel seçim yapılacaktı.

"Mr. Gladstone..." diye başladı.

Mrs. Malone makasını kaybetmiş ve bu durum onu sinirlendirmişti.

"Yine kim aldı bu makası?" diye söylendi. Kitty makası aramak amacıyla yere uzandı. Mrs. Malone dikiş kutusunun içinde makası bulmaya çalışıyordu; sonra elini koltukla minderin arasındaki boşluğa soktu ve yalnızca makası değil, uzun süredir kayıp olan sedef mektup açacağını da çıkardı. Bu buluş onu daha da sinirlendirdi. Bu, Ellen'in, minderleri asla doğru dürüst silkelemediğini kanıtlıyordu.

"İşte burada, Kitty" dedi. Sessizlik oldu. Aralarında artık hep bir gerginlik vardı.

"Robson'lardaki partide eğlendin mi Kitty?" diye sordu Mrs. Malone, nakışına devam ederek. Kitty cevap vermedi. Gazeteyi çevirdi.

"Bir deney yapılmış" dedi. "Elektrik ışığıyla bir deney. 'Parlak bir ışık'" diye okumaya devam etti, "'sudan Rock'a doğru, aniden büyük bir ışık dalgası yayıldı. Her taraf gündüz gibi aydınlandı.'" Kitty duraksadı. Salondaki koltuktan, gemilerden yayılan parlak ışığı görebiliyordu. Ama aynı anda kapı açıldı ve içeri, elinde bir gümüş tepsiyle Hiscock girdi. Tepside bir not vardı.

Mrs. Malone notu aldı ve sessizce okudu.

"Cevap verilmeyecek" dedi. Kitty, annesinin ses tonundan, bir şey olduğunu anladı. Notu elinde tutarak oturuyordu. Hiscock kapıyı kapattı.

"Rose ölmüş!" dedi Mrs. Malone. "Kuzen Rose."

Not açık bir şekilde, dizinin üstünde duruyordu.

"Edward'dan geliyor" dedi.

"Kuzen Rose ölmüş mü?" dedi Kitty. Biraz önce kırmızı kayadaki parlak ışığı düşünüyordu. Şimdi her şey donuk görünüyordu. Bir duraksama oldu. Sessizlik oldu. Annesinin gözleri doldu.

"Tam da çocukların ona en çok ihtiyaç duyduğu zamanda" dedi, iğneyi nakışına batırarak. Nakışı yavaş yavaş rulo yapmaya başladı. Kitty, *The Times* gazetesini katladı ve buruşmaması için,

küçük sehpanın üstüne koydu. Kuzen Rose'u yalnızca bir veya iki kere görmüştü. Kendini tuhaf hissetti.

"Bana ajandamı getir" dedi annesi sonunda. Kitty getirdi.

"Pazartesi akşamki yemeği ertelemeliyiz" dedi Mrs. Malone, randevularına bakarken.

"Ve Lathom'ların çarşamba günkü partisini" diye mırıldandı Kitty, annesinin omzunun üzerinden bakarak.

"Her şeyi erteleyemeyiz" dedi annesi sert bir dille. Kitty azarlandığını düşündü.

Ancak yazılması gereken notlar vardı. Annesi dikte ederken, Kitty yazdı.

Kitty'nin yazmasını seyrederken, "Neden bütün randevularımızı ertelemeye bu kadar hevesli?" diye düşündü Mrs. Malone. Neden artık benimle beraber dışarı çıkmaktan hoşlanmıyor? Kızının getirdiği notlara göz attı.

"Neden burada olan olaylarla biraz daha ilgilenmiyorsun Kitty?" diye sordu sinirle mektupları kenara iterek.

"Anne, canım..." diye başladı Kitty her zamanki tartışmanın başlamasına itiraz ederek.

"Eğer bana yardım etmekten sıkılıyorsan, babana yardım edebilirsin" dedi Mrs. Malone. "Baban geçen gün, artık ona hiç gitmediğini söylüyordu." Kitty, babasının üniversitenin tarihi çalışmasından bahsettiğini biliyordu. Babası, Kitty'den yardım istemişti. Kitty yine mürekkebin, beş nesillik Oxfordlu erkeklerin üzerinde aktığını ve babasının, saatler süren emeğinin karşılığı olan mükemmel elyazısını bozduğunu –tuhaf bir şekilde koluyla sürünmüştü– gördü. Babasının, kurutma kâğıdıyla temizlemeye çalışırken, her zamanki alaycı kibarlığıyla, "Doğa senin bilgin olmanı istemiyor, canım" dediğini duyabiliyordu.

"Biliyorum" dedi suçlulukla. "Son zamanlarda babamın yanına gitmedim. Ama hep bir şey çıkıyor..." Duraksadı.

"Tabii" dedi Mrs. Malone, "Babanın konumundaki bir erkek..." Kitty sesini çıkarmadı. İkisi de sessizce oturdu. İkisi de bu küçük ve önemsiz tartışmalardan hoşlanmıyordu; ikisi de tekrar tekrar

yaşanan bu sahnelerden nefret ediyordu ama yine de bu tartışmalar kaçınılmaz görünüyordu. Kitty ağaya kalktı, yazdığı mektupları aldı ve hole bıraktı.

Ne istiyor, diye sordu kendi kendine Mrs. Malone başını kaldırıp, aslında görmeden resme bakarak. Ben onun yaşındayken... diye düşündü ve gülümsedi. Kuzeyde, Yorkshire'da, her yerden kilometrelerce uzakta, bugüne benzeyen bir bahar akşamı evde oturduğunu ne kadar iyi hatırlıyordu. Kilometrelerce öteden, bir atın toynaklarının yolda çıkardığı sesi duyabilirdiniz. Yatak odasının penceresine koştuğunu ve bahçedeki koyu renk, bodur ağaçlara bakıp, "Hayat bu mu?" diye bağırdığını hatırlıyordu. Kışın da kar oluyordu. Karın bahçedeki ağaçlardan düşerken çıkardığı sesi hâlâ duyabiliyordu. Kitty ise burada, Oxford'da, her şeyin ortasında yaşıyordu.

Kitty oturma odasına geri döndü ve hafifçe esnedi. Annesini duygulandıran bilinçsiz bir yorgunluk hareketiyle elini yüzüne götürdü.

"Yorgun musun Kitty?" diye sordu Mrs. Malone. "Uzun bir gün oldu; solgun görünüyorsun."

"Sen de yorgun görünüyorsun" dedi Kitty.

Çan sesleri birbiri ardına, birbiri üstüne, nemli, ağır havayı aşarak odaya dolmaya başladı.

"Git, yat Kitty" dedi Mrs. Malone. "İşte! Saat onu vuruyor."

"Peki, sen gelmiyor musun anne?" diye sordu Kitty, annesinin koltuğunun yanında durarak.

"Baban daha gelmez" dedi Mrs. Malone, tekrar gözlüğünü takarak.

Kitty, onu ikna etmeye çalışmanın fayda etmeyeceğini biliyordu. Annesiyle babasının hayatında gizemli ritüelin parçasıydı bu. Kitty eğildi ve annesini, baştan savma bir tavırla, birbirlerine hissettikleri yakınlığın tek göstergesi olarak yanağından hafifçe öptü. Birbirlerine çok düşkünlerdi; yine de sürekli tartışıyorlardı.

"İyi geceler ve iyi uykular" dedi Mrs. Malone.

"Yüzündeki güller hiç solmasın" diye ekledi, bazen yaptığı gibi, kolunu kızına dolayarak.

*

Kitty gittikten sonra kıpırdamadan oturdu. Rose öldü, diye düşündü – Rose hemen hemen kendisiyle aynı yaştaydı. Notu tekrar okudu. Not, Edward'dan geliyordu. Ve Edward, Kitty'ye âşık, diye yorumladı. Ancak Kitty'nin Edward'la evlenmesini isteyip istemediğimden emin değilim, diye düşündü iğnesini eline alarak. Hayır, Edward olmaz... Genç Lord Lasswade var... Bu, iyi bir evlilik olur, yorumunu yaptı. Kitty'nin zengin olmasını istediğimden ya da sınıfa önem verdiğimden değil, diye düşündü iğnesine iplik geçirerek. Hayır, ama Kitty'ye istediklerini verebilir mi?.. Neydi bu?.. Olanak, diye karar verdi, işlemeye başlayarak. Sonra düşünceleri yine Rose'a döndü. Rose ölmüştü. Rose kendisiyle hemen hemen aynı yaştaydı. Ona ilk kez evlenme teklif ettiği gün olmalıydı, diye düşündü, bozkırda piknik yapmaya gittiğimiz gün. Bir bahar günüydü. Çimlerin üzerinde oturuyorlardı. Rose'un parlak kızıl saçlarının üzerine, bir tarafında horoz tüyü bulunan siyah bir şapka taktığını fark etmişti. Bozkırda piknik yaptıkları gün Abel, herkese sürpriz yaparak –Scarborough'da görevliydi– geldiği zaman, Rose'un nasıl kızardığını hâlâ hatırlıyordu.

Abercorn Terrace'taki ev kapkaranlıktı. Bahar çiçeklerinin ağır kokusu etrafa yayılıyordu. Birkaç gündür, girişteki masaya üst üste çelenkler yığılıyordu. Loşlukta –bütün perdeler çekilmişti– çiçekler pırıl pırıldı ve holde, seralardaki yoğun koku vardı. Çelenkler birbiri ardına gelmeye devam ediyordu. İçinde geniş altın çubuklar bulunan zambaklar, balla yapış yapış olmuş benekli salkımlar; beyaz laleler, beyaz zambaklar – her türlü çiçek vardı. Bazılarının çiçek yaprakları kadife kadar kalın, bazıları da şeffaf, kâğıt kadar inceydi. Ancak hepsi beyazdı ve halkalar halinde, oval olarak, artı işareti şeklinde birbirlerine tutturulmuşlardı, bu nedenle pek çiçeğe benzemiyorlardı. Bunlara siyah kenarlı kartlar iliştirilmişti. "Binbaşı ve Mrs. Brand'dan en derin sevgilerle.", "General ve Mrs. Elkin acınızı paylaşıyor.", "Sevgili Rose'a, Susan." Her kartta birkaç kelime yazılıydı.

Şu anda dahi, cenaze arabası kapıya gelmişken, zil çaldı ve biraz daha zambak taşıyan bir ulak çocuk geldi. Çocuk holde dururken şapkasını çıkardı, çünkü adamlar tabutu merdivenden indiriyordu. Simsiyah giyinmiş olan Rose, bakıcısının teşvikiyle, ileri çıkıp, küçük menekşe buketini tabutun üstüne koydu. Ancak Whiteley'nin adamlarının omuzlarında, güneş ışınlarının parlattığı basamaklardan inen tabutun eğimiyle, buket kayarak düştü. Aile de onların ardı sıra iniyordu.

İstikrarsız bir gündü. Bulutlar geçerken gölge yaratıyor, aradan parlak güneş ışınları yayılıyordu. Cenaze töreni yürüme hızında başladı. Milly ve Edward'la birlikte ikinci arabaya binen Delia, karşıdaki evlerin de saygıyla perdelerini kapattığını, ancak bir hizmetçinin gizlice baktığını fark etti. Diğerleri onu görmemiş gibiydiler; annelerini düşünüyorlardı. Anayola çıkınca hızlandılar, çünkü mezarlığa giden yol oldukça uzundu. Delia arabadaki storların arasından köpeklerin oynadığını, bir dilencinin şarkı söylediğini, cenaze arabası yanlarından geçerken erkeklerin şapkalarını kaldırdığını gördü. Dükkânlar, bahar kıyafetleriyle rengârenkti; kadınlar duraksayıp, vitrinlere baktılar. Bütün yaz siyahtan başka bir şey giyemeyecekler, diye düşündü Delia, Edward'ın simsiyah pantolonuna bakarak.

Tören çoktan başlamış gibi, pek konuşmadılar ya da resmi cümlelerle çok az konuştular. İlişkileri bir şekilde değişmişti. Daha düşünceliydiler ve biraz daha önem kazanmışlardı. Sanki annelerinin ölümü, onlara yeni sorumluluklar yüklemişti. Ama diğerleri nasıl davranacaklarını biliyordu, sadece kendisinin çaba göstermesi gerekiyordu. Delia dışarıda kaldı, babası da öyle, diye düşündü. Martin çay sırasında aniden kahkaha atıp, sonra susup, suçluluk duygusuyla etrafına bakınca; dürüst olsaydık babam da böyle yapardı, benim de böyle yapmam gerekirdi, diye düşündü.

Delia yine pencereden dışarı baktı. Bir başka adam –uzun boylu, redingotlu bir adam– şapkasını kaldırdı, ancak cenaze töreni bitinceye kadar Mr. Parnell'i düşünmeyecekti.

Sonunda mezarlığa ulaştılar. Tabutun arkasındaki küçük grupta yerini alır ve kiliseye doğru yürürken, genel ve ciddi duyguların etkisinde kaldığını fark edince rahatladı. İnsanlar kilisenin iki tarafına dizilmişti ve bu insanların gözlerini üzerinde hissediyordu. Sonra tören başladı. Duayı, kuzenleri olan bir papaz okudu. İlk kelimeler ağzından, olağanüstü bir güzellikle döküldü. Babasının arkasında duran Delia onun kendini nasıl hazırladığını ve omuzlarını dikleştirdiğini gördü.

"Ben dirilişin ve hayatın simgesiyim."

Çiçek kokan, yarı aydınlık evde günlerdir hapis olmasına rağmen, bu içten sözler Delia'yı çok mutlu etti. Bunu içtenlikle hissedebiliyordu; bunu kendi de söylemişti. Ancak sonra, Kuzen James okumaya devam ederken, bir şey oldu. Bu duygu kaybolmaya başladı. Kendi mantığını anlayamıyordu. Sonra tartışmanın orta yerinde, tanıdığı güzellik duygusu geri geldi. "Ve ansızın çim gibi solup gitmek; sabahleyin yemyeşil ve uzamışken, akşam olunca soluyor, kuruyor ve çürüyor." Bunun güzelliğini hissedebiliyordu. Yine müzik gibiydi; ama sonra Kuzen James acele etmeye başladı, söylediklerine pek inanmıyor gibiydi. Sanki bilinenden bilinmeyene, inandıklarından inanmadıklarına geçiyordu. Sesi bile değişti. Temiz görünüyordu, cüppesi gibi kolalanmış ve ütülenmiş görünüyordu. Ama söylediklerileyle ne demek istiyordu? Delia anlamaya çalışmaktan vazgeçti. Ya anlıyordunuz ya da anlamıyordunuz, diye düşündü. Aklı karışmıştı.

Bir platformun üzerinde, yanında durup şapkasını kaldıran, uzun boylu bir adam görünce, tören bitinceye kadar onu düşünmeyeceğim, dedi kendi kendine. Gözlerini babasına dikti. Cebindeki büyük beyaz mendili çıkarıp gözlerini silmesini ve tekrar cebine koymasını izledi. Sonra yeniden çıkardı ve gözlerini bir daha kuruladı. Sonra ses kesildi; mendilini son kez cebine koydu. Hepsi, küçük aile grubu yeniden tabutun arkasında toplandı. İki taraftaki karanlık insanlar yine ayağa kalktılar, aileyi seyrettiler, önce onların gitmesine izin verdiler, sonra da peşlerine takıldılar.

Yumuşak, nemli havanın yapraksı kokusunu yeniden yüzünde

hissedince, Delia rahatladı. Ancak dışarıda olduğu için yine bazı şeylere dikkat etmeye başladı. Siyah cenaze atlarının toprağı nasıl eşelediğini fark etti. Toynaklarıyla sarı çakıllarda küçük çukurlar açıyorlardı. Cenaze atlarının Belçika'dan geldiğini ve çok hırçın olduklarını duyduğunu hatırladı. Gerçekten hırçın görünüyorlardı, diye düşündü; siyah boyunlarında benekler halinde köpükler vardı – ancak kendini topladı. Birer ikişer dağılarak patikada ilerlediler ve bir çukurun kenarına yeni yığılmış sarı toprak öbeğinin yanına ulaştılar. Burada da, Delia mezar kazıcıların, ellerinde kürekleriyle biraz uzakta, oldukça geride durduklarını fark etti.

Bir duraksama yaşandı; insanlar gelmeye devam ettiler ve yerlerine yerleştiler. Kimi biraz daha yüksekteydi, kimi daha aşağıda. Delia kalabalığın eteklerinde yoksul görünümlü, pejmürde bir kadın gördü ve eski bir hizmetçi olup olmadığını hatırlamaya çalıştı ama adım koyamadı. Babasının kardeşi, Digby amcası, şapkasını kutsal bir tasmış gibi ellerinin arasında tutarak, hemen karşısında duruyor ve mezar süsü görüntüsü yaratıyordu. Kadınların bazıları ağlıyordu ama erkekler ağlamıyordu; erkekler bir şekilde duruyordu, kadınlar başka bir şekilde, diye düşündü. Sonra her şey yeniden başladı. Aralarından şahane bir müzik rüzgârı esiyordu – "Bir kadından doğan erkek": Tören devam ediyordu; bir kez daha grup olmuşlar, birleşmişlerdi. Aile mezara biraz daha yaklaştı ve sabit gözlerle, cilasıyla, pirinç kulplarıyla toprakta sonsuza dek gömülmeyi bekleyen tabuta baktılar. Tabut, sonsuza dek gömülmek için daha çok yeniydi. Delia gözlerini tabuta dikti. Orada, o tabutun içinde annesi – çok sevdiği ve nefret ettiği kadın yatıyordu. Gözleri kamaştı. Bayılabileceğinden korktu; ama bakması, hissetmesi gerekiyordu; bu, ona verilen son şanstı. Tabuta toprak döküldü; sert parlak yüzeyine üç tane çakıltaşı düştü ve bu taşlar düşerken Delia'yı bir ölümsüzlük duygusu, ölümle yaşamın karıştığı, ölümün yaşama dönüştüğü duygusu kapladı. Çünkü baktıkça serçeler giderek daha hızlı ötmeye başladı; uzaktaki tekerleklerin sesi giderek yükseldi, hayat giderek yaklaştı, yaklaştı...

"Sana yürekten teşekkür ediyoruz" dedi ses, "zira kız kardeşimizi

bu günahkâr dünyanın kötülüklerinden kurtardığına memnunsun..."

Ne büyük yalan! diye haykırdı Delia içinden. Ne lanet bir yalan! Hissettiği tek gerçek, içten duygudan onu mahrum etmişti. Tek anlayış gösterdiği anı mahvetmişti.

Delia başını kaldırdı. Morris'le Eleanor'un yan yana durduğunu gördü. Yüzleri donuklaşmıştı; burunları kıpkırmızıydı, gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Babasına gelince, o kadar soğuk, o denli kaskatıydı ki Delia'nın içinden kahkahalarla gülmek geldi. Hiç kimse böyle hissedemez, diye düşündü. Abartıyor. Hiçbirimiz hiçbir şey hissetmiyoruz, diye düşündü; hepimiz rol yapıyoruz.

Sonra genel bir hareketlenme oldu, odaklanma girişimi sona ermişti. İnsanlar o yana, bu yana yürümeye başladılar; artık sıra halinde yürüme çabasında bulunulmuyordu; küçük gruplar oluştu, insanlar mezarların arasında, oldukça kaçamak tavırlarla, hatta gülümseyerek tokalaştılar.

"Geldiğiniz için teşekkür ederiz, çok naziksiniz!" dedi Edward, omzunu okşayan yaşlı Sir James Graham'la tokalaşarak. O da gidip teşekkür etmeli miydi? Mezarlar işi zorlaştırıyordu. Bu olay, mezarlar arasında gizli ve sönük bir sabah partisine dönüşüyordu. Delia duraksadı – bundan sonra ne yapacağını bilemiyordu. Babası yürüyüp gitmişti. Delia arkasına baktı. Mezar kazıcılar öne çıkmıştı; çelenkleri özenle, düzgün bir şekilde üst üste yerleştiriyorlardı. Sinsi sinsi dolanan kadın da onlara katılmıştı ve eğilerek, kartların üstündeki isimleri okuyordu. Tören bitmişti; yağmur yağıyordu.

1891

İngiltere'nin üzerinde sonbahar rüzgârları esiyordu. Ağaçlardan yaprakları koparıyordu, kırmızı sarı benekli bu yapraklar dalgalanarak veya geniş daireler çizerek süzülüyor, yere iniyordu. Köşelerde ani fırtınalar esen kentlerde rüzgâr bazen şapkaları uçuruyor, bazen de kadınların yüzündeki tülleri başlarının üstüne kaldırıyordu. Dolaşımda epey para vardı. Sokaklar kalabalıktı. St. Paul's yakınlarındaki bürolardaki eğimli masaların üstünde memurlar, kalemlerini okudukları sayfanın üstünde tutarak duruyorlardı. Tatilden sonra çalışmak zor geliyordu. Margate, Eastbourne ve Brighton onları bronzlaştırmış, esmerleştirmişti. Serçeler ve sığırcıklar, St. Martin's'in saçaklarının etrafında akortsuz sesler çıkarırken, Parlamento Meydanı'nda, ellerinde sopalar veya kâğıt rulolar tutan gösterişli heykellerin kafalarını beyazlaştırıyordu. Vapur bağlantılı trenlerin arkasından esen rüzgâr, kanalı dalgalandırıyor, Provence'taki üzümleri savuruyor ve Akdeniz'de, teknesinde sırtüstü yatan tembel balıkçı çocuğun dönerek, halatı tutmasına yol açıyordu.

Ancak İngiltere'de, kuzeyde, hava soğuktu. Kitty, Lady Lasswade, terasta kocasının ve spanyel köpeğinin yanında otururken, pelerinini omuzlarına çekti. Yaşlı Kont'un denizdeki gemilere işaret olarak yaptırdığı mum söndüren adam anıtının bulunduğu dağın tepesine bakıyordu. Ormanda pus vardı. Terasta, hemen elinin altında bulunan taştan kadınların kupalarında kırmızı çiçekler vardı. Nehir boyunca uzanan uzun çiçek tarhlarında bulunan ve alev gibi parlayan yıldız çiçeklerinin üzerinden mavi bir duman süzülüyordu. "Yanan otlar" dedi Kitty yüksek sesle. Sonra birisi pencerenin camına vurdu ve pembe kıyafetli küçük oğlu, benekli atını tutarak dışarı çıktı.

Yuvarlak kırmızı tepelerin ve dik vadilerin deniz havasını

topladığı Devonshire'da yapraklar hâlâ yoğun bir şekilde ağaçların üzerindeydi – aşırı yoğun, dedi Hugh Gibbs kahvaltıda. Ateş edemeyecek kadar yoğun, dedi ve karısı Milly, toplantısına gitmek üzere ayrıldı. Koluna sepetini alan Milly, hamile bir kadının sallanan tavırlarıyla bakımlı kaldırımda yürüdü. Bahçe duvarından sarı armutlar sarkıyordu. O kadar büyüklerdi ki, üzerlerindeki yaprakları da eğiyorlardı. Ancak armutlara arılar dadanmıştı – kabukları çatlamıştı. Elini meyveye uzatırken duraksadı. Uzaktan, ormandan pat, pat, pat sesleri geldi. Birisi ateş ediyordu.

Üniversite şehirlerinin kule ve kubbelerinin üzerini, örtü halinde duman bürümüştü. Şurada bir heykelin ağzını kaplamıştı. Hızlı hızlı yürüyen Edward kokuyu, sesi ve rengi fark etti. Bu durum, izlenimlerin ne kadar karmaşık olabileceğini gösteriyordu; bazı şairler yeterince sıkıştırıyordu; ancak Yunanca ve Latincede, kontrastı özetleyen bir dize olmalı, diye düşünüyordu. Bu sırada yanından Mrs. Lathom geçti ve Edward şapkasını kaldırdı.

Mahkeme binasında yapraklar kaldırım taşlarının üzerinde kurumuştu ve çöp gibi duruyordu. Çocukluğunu hatırlayan Morris, hâkim odasına giderken ayaklarını kuru yaprakların arasında sürüdü ve yapraklar kenara, hendeklere savruldu. Kensington Bahçeleri'nde henüz ayaklar altında çiğnenmemişlerdi ve koşarken kabukları ezen çocuklar, yaprakları avuçla toplayıp, çemberleriyle birlikte puslu caddelerde ilerlediler.

Taşrada, tepelerde yarışan rüzgâr, geniş gölge halkaları halinde eserek, yeniden yeşili ortaya çıkardı. Ancak Londra'da sokaklar bulutları daraltıyor; pus, East End'de nehir boyunca yoğun bir şekilde asılı duruyor; "Satılık eski demir, her türlü eski demir" diye bağıran adamların sesinin uzaktan geliyormuş gibi duyulmasına neden oluyordu ve kenar mahallelerde orgların sesi duyulmuyordu. Rüzgâr dumanı dağıttı – zira her arka bahçede, hâlâ birkaç sardunya barındıran ve sarmaşıkların sardığı duvarların hizasında, yapraklar yığılmıştı ve dişli alevler bunları yiyerek, sokağa, sabah saatinde oturma odasında açık duran pencereye gönderiyordu. Çünkü ekim ayı, yılın başlangıç ayı gelmişti.

*

Eleanor, elinde kalemiyle, yazı masasına oturmuştu. *Onun* bütün bu yıllar boyunca ayakta kalmış olması son derece tuhaf, diye düşündü, Martin'in denizatının arkasındaki mürekkeple aşınmış tüylere kaleminin ucuyla dokunarak. O sert obje hepsinden uzun yaşayabilirdi. Eleanor onu atsa bile, bir yerlerde var olmaya devam edecekti. Ancak hiçbir zaman atmamıştı, çünkü başka şeylerin parçasıydı – örneğin annesinin... Kurutma kâğıdını kullandı, bir noktanın etrafından çizgiler çıkıyordu. Sonra başını kaldırdı. Arka bahçede otları yakıyorlardı; kesif bir duman; keskin bir koku çıkıyordu ve yapraklar dökülüyordu. Sokakta bir yerde laterna çalıyordu. Eleanor, gelen müziğe ayak uydurarak "Sur le pont d'Avignon" diye mırıldandı. Devamı nasıldı? – Pippy, kulaklarınızı kirli bir bez parçasıyla silerken bu şarkıyı söylerdi.

"Ron, ron, ron, et plon, plon, plon" diye mırıldandı. Sonra müzik kesildi. Laterna uzaklaşmıştı. Eleanor kalemini mürekkebe batırdı.

"Üç kere sekiz yirmi dört eder" dedi kararlılıkla; sayfanın altına bir rakam yazdı, küçük kırmızı ve mavi defteri birlikte topladı ve babasının çalışma odasına götürdü.

"Evin yöneticisi geldi!" dedi neşeyle Eleanor içeri girerken. Deri koltuğuna oturmuş, pembemsi bir finans gazetesi okuyordu.

"Evin yöneticisi geldi" diye tekrarladı, gözlüğünün üzerinden bakarak. Giderek yavaşlıyor, diye düşündü Eleanor, ama onun acelesi vardı. Ancak gayet iyi geçiniyorlardı; neredeyse abla kardeş gibiydiler. Babası gazetesini bıraktı ve yazı masasına geçti.

Keşke acele etsen, baba, diye düşündü Eleanor, babası temkinli bir şekilde çek defterini tuttuğu çekmecenin kilidini açarken, yoksa geç kalacağım.

"Süt çok pahalı" dedi babası üzerinde yaldızlı inek resmi olan deftere vurarak. "Evet. Ekim yumurta zamanı" dedi Eleanor.

Babası, aşırı titizlikle çeki yazarken, Eleanor odada etrafına bakındı. Şöminenin yanında duran atçılık malzemeleri ve polo da kazandığı gümüş kupa haricinde, evrak dosyalarıyla, belge

kutularıyla ofise benziyordu. Bütün sabah burada oturup finans gazetelerini mi okuyacak? Yatırımlarını mı değerlendirecek? diye merak etti Eleanor. Babası yazmayı bıraktı.

"Peki, şimdi nereye gidiyorsun?" diye sordu babası kurnaz bir şekilde gülümseyerek.

"Komite toplantısına" dedi Eleanor.

"Komite toplantısı" diye tekrarladı babası, ağır, kararlı imzasını atarak. "O halde, hakkını koru, seni ezmelerine izin verme, Nell." Büyük hesap defterine bir rakam girdi.

"Öğleden sonra benimle gelecek misin baba?" diye sordu Eleanor, babası rakamı yazmayı tamamlayınca. "Biliyorsun, Morris'in davası var mahkemede."

Babası başını iki yana salladı.

"Hayır, saat üçte Belediye'de olmam gerekiyor" dedi.

"O halde seninle öğle yemeğinde görüşürüz" dedi Eleanor, gitme girişiminde bulunarak. Ancak babası elini kaldırdı. Bir şey söylemesi gerekiyordu ama tereddüt ediyordu. Adamın yüzünün giderek asıldığını fark etti Eleanor; burnunda küçük damarlar vardı; yüzü giderek kızarıyor ve ağırlaşıyordu.

"Digby'lere uğramayı düşünüyordum" dedi sonunda. Ayağa kalktı ve pencereye doğru yürüdü. Arka bahçeye baktı. Eleanor huzursuz oldu.

"Yapraklar nasıl da düşüyor!" diye yorum yaptı babası.

"Evet" dedi Eleanor. "Otları yakıyorlar."

Babası bir süre dumanı seyretti.

"Otları yakıyorlar" diye tekrarladı ve durdu.

"Bugün Maggie'nin doğum günü" diyerek baklayı ağzından çıkardı. "Ona küçük bir hediye götüreyim diye düşündüm..." Duraksadı. Yani Eleanor'un almasını istiyordu.

"Ona ne vermek istiyorsun?" diye sordu.

"Şey" dedi belirsiz bir şekilde, "güzel bir şey işte... takabileceği bir şey."

Eleanor düşündü – Maggie, küçük kuzeni, kaç yaşındaydı, yedi mi, sekiz mi?

"Kolye, broş, öyle bir şey mi?" diye sordu hemen.

"Evet, öyle bir şey" dedi babası, yeniden koltuğuna yerleşerek. "Güzel bir şey, takabileceği bir şey." Gazeteyi açtı ve başıyla onayladı. "Teşekkür ederim, canım" dedi Eleanor odadan çıkarken.

Antredeki masanın üstünde, bazılarının kenarları kıvrılmış, kimi büyük, kimi küçük ziyaretçi kartlarıyla dolu gümüş tepsiyle, Albay'ın silindir şapkasını cilaladığı pembe pelüş parçası arasında, köşesinde büyük harflerle "İngiltere" yazan ince, yabancı bir zarf duruyordu. Merdivenlerden koşarak inen Eleanor, masanın yanından geçerken hızla zarfı alıp çantasına koydu. Sonra acayip bir rahatlıkla koşarak Terrace'tan aşağı indi. Köşede heyecanla durup yola baktı. Trafikteki diğer araçların arasında, iri bir şekil gözüne çarptı; ama neyse ki sarıydı; neyse ki omnibüsünü yakalamıştı. Omnibüsü durdurdu ve üst kata çıktı. Deri önlüğü dizlerinin üstüne çekerken rahat bir nefes aldı. Artık bütün sorumluluk omnibüs sürücüsündeydi. Gevşedi, yumuşak Londra havasını içine çekti; Londra'nın hafif uğultusunu keyifle dinledi. Sokağa baktı ve yanından hızla geçen at arabalarının, karavanların ve yük vagonlarının geride bıraktıkları görüntülerinin tadını çıkardı. Yaz bittikten sonra ekim ayında, hayatın canlılığına geri dönmeyi seviyordu. Devonshire'da Gibbs'lerin yanında kalmıştı. Kız kardeşinin Hugh Gibbs'le evliliğini düşününce ve Milly'yi bebekleriyle görünce, bu yolculuk çok güzel geçti, yorumunu yaptı. Ayrıca Hugh... Eleanor gülümsedi. Hugh, büyük beyaz bir atla ortalıkta dolaşıyor, samanları ortalığa saçıyordu. Ancak çok fazla ağaç ve inek, tek bir dağ yerine, çok fazla küçük tepe vardı. Eleanor, Devonshire'ı beğenmemişti. Tekrar Londra'da, çantası evraklarla dolu bir halde omnibüsün tepesinde olduğu için memnundu. Ekim ayında her şeyin yeniden başlaması onu mutlu ediyordu. Meskûn mahalleri geride bırakmışlardı; evler değişiyor; dükkânlara dönüşüyorlardı. Onun dünyası buydu, kendini burada rahat hissediyordu. Sokaklar kalabalıktı, kadınlar, alışveriş sepetleriyle dükkânlara girip çıkıyorlardı. Bütün bunların, ekin kargalarının tarlada iniş kalkışları gibi, geleneksel, ritmik bir yanı vardı, diye düşündü.

Eleanor da işine gidiyordu –bileğindeki saati çevirdi ama bakmadı. Komiteden sonra Duffus; Duffus'tan sonra Dickson. Sonra öğle yemeği ve mahkeme... Sonra öğle yemeği ve iki buçukta mahkeme, diye tekrarladı. Omnibüs, Bayswater Yolu'nda ilerliyordu. Sokaklar giderek daha da yoksullaşıyordu.

Belki de işi Duffus'a vermemeliydim, dedi kendi kendine – binalar yaptığı Peter Sokağı'nı düşünüyordu. Yine çatı akıyordu, lavaboda kötü bir koku vardı. Ancak burada omnibüs durdu; bazı insanlar indi, başkaları bindi; omnibüs yola devam etti – ama o büyük firmalardan birine gitmektense, işi küçük adamlara vermek daha iyi, diye düşündü, büyük dükkânlardan birinin devasa, düz cam vitrinlerine bakarak. Büyük dükkânlarla küçük dükkânlar hep yan yanaydı. Bu durum Eleanor'un kafasını karıştırıyordu. Küçük dükkânlar geçimlerini sağlamayı nasıl başarıyor? diye merak etti. Ancak eğer Duffus, diye başladı – ama omnibüs yine durdu; Eleanor başını kaldırdı ve ayağa kalktı, "...Eğer Duffus bana kabadayılık edebileceğini sanıyorsa" dedi basamaklardan inerken, "ne kadar yanıldığını görecek."

Eleanor, cüruflu yoldan yukarı hızla yürüyerek, toplantının yapılacağı galvanizli demir hangara gitti. Tatilden sonraki ilk toplantısıydı ve hepsi ona gülümsedi. Hatta Judd ağzından kürdanım bile çıkardı – bu kabullenme işareti Eleanor'u memnun etti. İşte hepimiz yine buradayız, diye düşündü yerini alıp, evraklarını masaya yerleştirirken.

Ancak "onları" kastediyordu, kendini değil. O mevcut değildi, o hiç kimse değildi. Ama hepsi buradaydı – Brocket, Cufnell, Miss Sims, Ramsden, Binbaşı Porter ve Mrs. Lazenby. Binbaşı düzen vaazı veriyordu; Miss Sims (fabrikada teslim sorumlusu) koku lütfediyordu; Mrs. Lazenby kuzeni Sir John'a yazmayı teklif ediyor, bunun üzerine emekli esnaf Judd onu hor görüyordu. Eleanor yerine otururken gülümsedi. Miriam Parrish mektup okuyordu. Ama neden kendini mahrum ediyorsun, diye sordu Eleanor dinlerken. Her zamankinden daha da zayıftı.

Mektuplar okunurken Eleanor etrafına bakındı. Bir dans parti-

si düzenlenmişti. Tavanlara kırmızı ve sarı kâğıt çiçekler asılmıştı. Galler Prensesi'nin renkli fotoğrafının köşelerinde sarı gülden halkalar; göğsünde deniz yeşili kurdele, kucağında sarı, toparlak bir köpek ve omuzlarından sallanan düğümlenmiş inciler vardı. Dingin, kayıtsız bir hava takınmıştı ve onların bölümleri hakkında tuhaf bir yorumda bulunmuştu, diye düşündü. Lazenby'ler buna bayılmış; Miss Sims kahkahalarla gülmüş; Judd kaşlarını kaldırarak bakmış, dişlerini karıştırmıştı. Eleanor'a, eğer oğlum olsaydı, üniversiteye gönderirdim, demişti. Ancak Eleanor kendini topladı. Binbaşı Porter ona dönmüştü.

"Şimdi, Miss Pargiter" dedi Eleanor'u konuşmaya katarak, zira ikisi de aynı sosyal konuma sahipti, "Bize henüz görüşlerinizi söylemediniz."

Eleanor kendini toparladı ve ona görüşlerini aktardı. Bir görüşü vardı – çok kesin bir görüşü. Boğazını temizledi ve başladı.

Peter Sokağı'nda sis, evlerin darlığı arasında daha da yoğunlaşınış, ince gri bir örtüye dönüşmüştü. Ancak iki taraftaki evler hâlâ belirgin bir şekilde görülebiliyordu. Sokağın ortasındaki iki tanesi hariç, hepsi tıpatıp aynıydı – çatıları arduvaz tenteli sarı-gri kutular. Burada hiçbir şey olmuyordu; birkaç çocuk sokakta oynuyordu, iki kedi olukta patileriyle bir şeyi çevirmeye çalışıyordu. Bu arada, pencereden sarkan bir kadın, her kuytu köşede beslenecek bir şey arıyormuş gibi, sokakta bir o tarafa, bir bu tarafa bakıyordu. Gözlerinde açgözlü, zorba bir ifade vardı –alıcı kuşlar gibi bakıyordu– ancak aynı zamanda asık suratlı ve uykuluydu, sanki açlıklarını giderebilecek hiçbir şeyleri yokmuş gibiydi. Hiçbir şey olmadı – kesinlikle hiçbir şey. Yine de tembel, hoşnutsuz ifadesiyle sokakta sağa sola bakmaya devam etti. Sonra köşeden bir iki tekerlekli fayton döndü. Kadın seyretti. Karşı sırada, pervazları yeşil olduğu ve kapının üstünde ayçiçeği damgalı bir levha bulunduğu için diğerlerinden farklı olan evlerin önünde durdu. İçinden, tüvit kasketli ufak bir adam indi ve kapıyı çaldı. Kapıyı neredeyse doğum yapmak üzere olan bir kadm açtı. Kadın başını salladı,

sokağın sağına soluna bakındı, sonra kapıyı kapattı. Adam bekledi. At, yuları sallanarak, başı önünde, sabırla bekliyordu. Beyaz yüzlü, gerdanlı ve alt dudağı çıkık başka bir kadın pencereye çıktı. Yan yana pencereden sarkan bu iki kadın, adamı seyrettiler. Adam çarpık bacaklıydı; sigara içiyordu. Kadınlar onun hakkında birtakım yorumlarda bulundular. Adam, birisini bekliyormuş gibi, volta atıyordu. Şimdi sigarasını attı. Kadınlar onu izliyordu. Adam bundan sonra ne yapacaktı? Atını mı besleyecekti? Ancak o anda, gri tüvit etekli ve paltolu bir kadın aceleyle köşeyi dönerek geldi ve küçük adam dönüp kasketine dokundu.

"Geciktiğim için özür dilerim" dedi Eleanor, ve Duffus, onu her zaman memnun eden, dostane bir gülümsemeyle kasketine dokundu.

"Önemli değil, Miss Pargiter" dedi adam. Eleanor her zaman, adamın, kendisini sıradan bir işveren olarak görmemesini umut ediyordu.

"Şimdi inceleyelim" dedi Eleanor. Bu işten nefret ediyordu ama yapılması gerekiyordu.

Kapıyı, aşağı katın kiracısı Mrs. Toms açtı.

Aman Tanrım, diye düşündü Eleanor, kadının önlüğündeki çıkıntıyı görünce. Ona söylediğim onca şeyden sonra, bir bebek daha geliyor.

Küçük evin bütün odalarını dolaştılar. Mrs. Toms ve Mrs. Grove da peşlerindeydi. Burada bir çatlak, şurada bir leke vardı. Duffus'un elinde bir cetvel vardı ve bununla hafifçe sıvaya dokunuyordu. İşin en kötüsü, diye düşündü Eleanor, konuşmayı Mrs. Toms'un yapmasına izin vererek, ondan hoşlanmama engel olamıyorum. Buna Galler aksanı neden oluyordu; son derece sevimli bir kabadayıydı. Oysa yılanbalığı kadar oynaktı, bunu biliyordu; ama o şekilde, Galler vadilerini hatırlatan o melodik sesiyle konuşunca... Ancak Duffus, Eleanor'a her aşamada kazık atmıştı. Sıvada parmağınızı sokabileceğiniz bir delik vardı.

"Şuna bakın, Mr. Duffus, şurada..." diyerek eğildi ve parmağını

soktu. Duffus kalemini emiyordu. Eleanor onunla birlikte bahçesine gidip, kalasları, tuğlaları kaldırırken adamı izlemeye bayılıyordu; kullandığı teknik terimlere, küçük sert ifadelere bayılıyordu.

"Şimdi yukarı çıkalım" dedi Eleanor. Duffus ona, çay tabağından çıkmak için debelenen sineği hatırlatıyordu. Duffus gibi küçük işverenlerle çalışmak tehlikeliydi. Kendi çabalarıyla yükselip, günün adamı haline gelebilirler, oğullarını üniversiteye gönderebilirlerdi. Öte yandan, başarısız olabilirlerdi ve sonra – Duffus'un bir karısı ve beş çocuğu vardı. Onları dükkânın arka tarafındaki odada, yerde pamuk bobinleriyle oynarlarken görmüştü. Hep onu içeri davet etmelerini beklemişti... İşte, yatalak Mrs. Potter'ın kaldığı üst kata gelmişlerdi. Eleanor kapıyı çaldı, neşeli bir sesle, "İçeri girebilir miyiz?" diye seslendi.

Cevap gelmedi, yaşlı kadın duvar gibi sağırdı; bu yüzden içeri girdiler. İşte orada, her zamanki gibi, hiçbir şey yapmadan, yatağın köşesine dayanmış halde yatıyordu.

"Tavanınıza bakması için Mr. Duffus'u getirdim" diye bağırdı Eleanor.

Yaşlı kadın başını kaldırdı ve büyük bir maymun gibi, elleriyle birtakım işaretler yapmaya başladı. Onlara vahşi gözlerle, kuşkuyla bakıyordu.

"Tavan, Mr. Duffus" dedi Eleanor. Tavandaki sarı lekeyi işaret etti. Bina sadece beş yıl önce yapılmıştı ama her yanının tamire ihtiyacı vardı. Duffus hızla pencereyi açtı ve dışarı sarktı. Mrs. Potter, Eleanor'un elini yakaladı, sanki ona zarar verecekleri kuşkulanıyor gibiydi.

"Tavanınıza bakmaya geldik" diye tekrarladı Eleanor çok yüksek sesle. Ancak sözler hiçbir şey iletmiyordu. Yaşlı kadın sızlanarak yakınmaya başladı; sözler yarı yakınma, yarı lanet zinciri halinde kendiliklerinden dökülüyordu. Keşke Tanrı canını alsaydı. Her gece kendisini bırakması için ona dua ettiğini söyledi. Bütün çocukları ölmüştü.

"Sabahları uyanınca..." diye başladı.

"Evet, evet, Mrs. Potter" diyen Eleanor onu sakinleştirmeye

çalıştı, ancak kadın ellerini sıkıca kavramıştı.

"Ona beni bırakması için dua ediyorum" diye devam etti Mrs. Potter.

"Oluklardaki yapraklar yüzünden" dedi Duffus, kafasını içeri sokarak.

"Ve o ağrı..." Mrs. Potter ellerini uzattı, yamru yumru ağaç kökleri gibi boğum boğum ve eğri büğrüydü.

"Evet, evet" dedi Eleanor. "Ama sızıntı var; sadece kurumuş yapraklar değil" dedi Duffus'a.

Duffus tekrar başını çıkardı.

"Sizi daha da rahatlatacağız" diye bağırdı Eleanor yaşlı kadına. Artık iyice sinmiş ve ellerini dudaklarına götürmüştü.

Duffus yine başını içeri çekti.

"Nerede sorun olduğunu anladın mı?" dedi Eleanor ona sert bir ifadeyle. Duffus cep defterine bir şeyler yazıyordu. Eleanor gitmek istiyordu. Mrs. Potter omzuna dokunmak istediğini söylüyordu. Omzuna dokundu. Mrs. Potter hâlâ elini sıkıca tutuyordu. Masanın üstünde ilaçlar vardı; Miriam Parrish her hafta geliyordu. Bunu neden yapıyoruz? diye sordu kendi kendine, Mrs. Potter konuşmaya devam ederken. Neden onu yaşamaya zorluyoruz? diye sordu masadaki ilaçlara bakarak. Daha fazla dayanamadı. Elini çekti.

"Hoşça kalın, Mrs. Potter" diye bağırdı. Samimi değildi; ama ikna ediciydi. "Tavanınızı tamir edeceğiz" diye bağırdı. Kapıyı kapattı. Mrs. Groves ona bulaşıkhanedeki lavaboyu göstermek için önünden yürüdü. Kirli kulaklarının arkasından bir tutam sarı saç sallanıyordu. Hayatımın her gününde bu işi yapmak zorunda kalsaydım, diye düşündü Eleanor, onların peşinden bulaşıkhaneye inerken, Miriam gibi, bir dizi çıtayla tutturulmuş bir kemik torbası olurdum... Ayrıca bu neye yarardı? diye sordu kendi kendine, bulaşıkhanenin lavabosunu koklamak üzere eğilirken.

"Eee, Duffus" dedi, inceleme bittikten sonra Duffus'a dönüp, atık suyun kokusunu hâlâ burnunda hissederek. "Bunun için ne yapmayı öneriyorsun?"

Giderek daha çok sinirleniyordu; bütün bunlar büyük ölçüde Duffus'un hatasıydı. Duffus ona kazık atmıştı. Ancak şimdi dönüp ona bakarken, küçük, yetersiz beslenmiş vücudunu inceler ve kravatının, yakasının üstüne çıktığını fark ederken, rahatsızlık hissetti.

Duffus kem küm etti ve kıvrandı; Eleanor, tepesinin atmak üzere olduğunu hissediyordu.

"Eğer bu işi doğru dürüst beceremeyeceksen" dedi sert bir şekilde, "başkasını bulurum." Albay'ın kızı tonuyla, nefret ettiği üst orta sınıf tonuyla konuştu. Duffus'un suratı, Eleanor'un gözlerinin önünde asıldı. Ama yine de, başına kakmaya devam etti.

"Bundan utanç duymalısın" dedi Duffus'a. Duffus'un etkilendiğini görebiliyordu. "İyi günler" dedi kısaca.

Gözlemlediği kadarıyla, o sokulgan gülümseme yine kendisi için değildi. Ancak onlara sert çıkmalısınız, yoksa sizi hafife alırlar, diye düşündü Mrs. Toms onu uğurlarken. Eleanor bir kez daha Mrs. Toms'un önlüğündeki şişkinliği gözlemledi. Bir sürü çocuk toplanmış, Duffus'un tayına bakıyordu, ancak hiçbirinin, tayın burnunu okşama cesaretini gösteremediğini fark etti Eleanor.

Geç kalmıştı. Pişmiş toprak levha üzerindeki ayçiçeğine baktı. Bu kızlara özgü duygusallık simgesi Eleanor'u çok eğlendiriyordu. Çiçekleri, Londra'nın göbeğindeki tarlaları simgelemesini istemişti ama artık çatlamıştı. Her zamanki hızıyla yürümeye başladı. Hareket, nahoş kabuğu kırıyor gibiydi; omzunda hâlâ yaşlı kadının elini hissediyordu. Koştu, yana kaçtı. Yoluna alışveriş yapan kadınlar çıktı. Yola fırladı ve arabaların, atların arasında elini salladı. Kondüktör onu gördü, kolunu Eleanor'un beline dolayarak onu arabaya çekti. Eleanor omnibüsünü yakalamıştı.

Köşede duran bir adamın ayak parmağına bastı ve iki yaşlı kadının arasına çöktü. Nefes nefese kalmıştı; saçları çözülmüştü; koştuğu için yüzü kıpkırmızıydı. Diğer yolculara göz attı. Hepsi oturmuş, yaşlıca, kararlarını vermiş gibi görünüyordu. Bir nedenle, her zaman bir omnibüsteki en genç yolcu olduğunu düşünmüştü ama bugün, Judd'la çatışmasını kazandığından beri, artık büyüdüğünü

hissediyordu. Omnibüs, Bayswater Yolu'nda hoplaya zıplaya ilerlerken, sıra halindeki gri evler gözlerinin önünde inip kalkıyordu. Dükkânlar evlere dönüşüyordu. Büyük ve küçük evler vardı; umuma açık binaların yanı sıra özel binalar da vardı. Şurada bir kilisenin altın tel işlemeli kulesi yükseliyordu. Kulenin altında borular, kablolar ve su kanalları bulunuyordu... Dudakları oynamaya başladı. Kendi kendine konuşuyordu. Her yerde her zaman bir meyhane, bir kütüphane ve bir kilise oluyor, diye mırıldanıyordu.

Ayak parmağına bastığı adam Eleanor'u tepeden tırnağa süzdü. Bildiğimiz bir tip, çantalı; hayırsever; iyi beslenmiş; bir kız kurusu; bir bakire; sınıfındaki diğer tüm kadınlar gibi soğuk; tutkularına hiç dokunulmamış; ancak çirkin değil. Kahkaha atıyordu... Bu noktada başını kaldırdı ve adamla göz göze geldi. Kadın omnibüste kendi kendine konuşuyordu. Bu alışkanlığından kurtulması gerekiyordu. En azından dişlerini fırçalayıncaya kadar beklemeliydi. Neyse ki omnibüs duruyordu. Eleanor hemen dışarı atladı. Hızla Melrose Place'ten yukarı doğru yürümeye başladı. Kendini çok dinç ve genç hissediyordu. Devonshire'dan sonra her şeyi yeniden fark ediyordu. Abercorn Terrace'ın uzun, çok direkli manzarasına baktı. Evler, sütunları ve ön bahçeleriyle, çok saygın görünüyordu; her ön odada, bir hizmetçinin kolunun masayı temizlediğini, öğle yemeği için hazırladığını görüyor gibiydi. Birçok odada yemeğe oturmuşlardı bile; onları, perdelerin oluşturduğu tente şeklindeki açıklıklardan görebiliyordu. Kendi öğle yemeğine geç kalacaktı, diye düşündü ön basamakları koşarak çıkıp, anahtarını kapıya sokarken. Sonra, birisi konuşuyormuş gibi, zihninde kelimeler belirdi. "Güzel bir şey, takılabilecek bir şey." Anahtarı kilidin içindeyken donakaldı. Maggie'nin yaş günü; babasının hediyesi; tamamen unutmuştu. Duraksadı. Döndü ve yine koşarak merdivenden indi. Lamley'lerin dükkânına gitmeliydi.

Son yıllarda şişmanlayan Mrs. Lamley, arka odada ağız dolusu soğuk koyun etini çiğnemeye çalışırken, cam kapıdan Miss Eleanor'un girdiğini gördü.

"Günaydın Miss Eleanor" diye başlayarak ön tarafa çıktı.

"Güzel bir şey, takılacak bir şey" dedi Eleanor nefes nefese. Çok güzel görünüyordu – tatilden sonra epeyce bronzlaşmış, diye dikkat etti Mrs. Lamley.

"Yeğenim – yani, kuzinim için. Sir Digby'nin küçük kızı" dedi Eleanor.

Mrs. Lamley mallarının ucuzluğunu, kalitesizliğini küçümsüyordu.

Oyuncak gemiler, bebekler, iki penilik altın saatler vardı ama Sir Digby'nin küçük kızına layık hiçbir şey yoktu. Ancak Miss Eleanor'un acelesi vardı.

"İşte" dedi, boncuk kolyelerin bulunduğu bölmeyi işaret ederek. "Bu olur."

Mrs. Lamley, biraz kalitesiz görünüyor, diye düşündü, altın benekli mavi kolyeye uzanırken, ancak Miss Eleanor'un o kadar acelesi vardı ki, hediyeyi paket kâğıdına bile sardırmadı.

"Zaten geç kaldım, Mrs. Lamley" dedi güleç bir şekilde elini sallayarak. Sonra da koşarak dükkândan çıktı.

Mrs. Lamley, Eleanor'u seviyordu. Hep çok cana yakın görünüyordu. Evlenmemesi çok yazık olmuştu – abla evlenmeden küçük kız kardeşin evlenmesine izin vermek büyük bir hataydı. Ancak bir yandan da Albay'a bakması gerekiyordu ve Albay artık epeyce yaşlanmıştı, sonucuna vardı Mrs. Lamley, dükkânın arka tarafındaki koyun etine dönerek.

"Miss Eleanor gelmek üzeredir" dedi Albay, Crosby yemekleri getirirken. "Kapakları kapalı kalsın." Arkasını şömineye verip, ayakta kızını beklemeye başladı. Evet, neden olmasın, anlamıyorum, diye düşündü. "Neden olmasın?" diye tekrarladı, servis tabaklarının kapaklarına bakarak. Mira yeniden sahnedeydi, diğer adam, tahmin ettiği gibi, berbat biri çıkmıştı. Peki, Mira'ya ne gibi imkânlar sağlayacaktı? Bu konuda ne yapacaktı? Her şeyi Eleanor'a anlatmak istediğini fark etmişti. Bunca şeyden sonra neden olmasındı? Eleanor artık çocuk değil, diye

düşündü. Ayrıca bazı şeyleri gizleme işinden hiç hoşlanmıyordu. Ancak kendi kızına anlatmaktan biraz çekiniyordu.

"İşte geldi" dedi aniden, sessizce arkasında bekleyen Crosby'ye.

Hayır, hayır, dedi kendi kendine Eleanor içeri girerken ansızın ikna olarak. Bunu yapamayacağım. Kızını görünce, bir şekilde ona anlatamayacağını fark etti. Ayrıca diye düşündü, yanaklarının ne kadar al al olduğunu, ne kadar kaygısız göründüğünü fark edince, ne de olsa kendi hayatını yaşaması gerekiyor. İçinde bir kıskançlık dalgası kabardı. Onun düşünmesi gereken kendine ait meseleleri var, diye düşündü Albay yemeğe otururlarken.

Eleanor babasına doğru bir kolye uzattı.

"Hey, o da ne?" dedi Albay, boş boş kolyeye bakarak.

"Maggie'nin hediyesi, baba" dedi Eleanor. "Bulabildiğim en güzel şey buydu... Korkarım, oldukça ucuz."

"Olsun, gayet güzel" dedi Albay dalgın bir ifadeyle. "Tam onun seveceği bir kolye" diye ekledi, kolyeyi bir kenara iterek. Tavuğu kesmeye başladı.

Eleanor çok acıkmıştı; hâlâ nefes nefeseydi. Kendi ifadesiyle, biraz "başı dönmüş" gibi hissediyordu. Nesneleri neyin etrafında döndürürsünüz? diye merak etti, ekmekli sos alırken – mil etrafında mı? O sabah çok fazla olay olmuştu ve her olay farklı bir uyum sağlama gerektirmiş, bir unsuru öne çıkarırken, bir başkasını geri plana itmişti.

Şu anda hiçbir şey hissetmiyordu; sadece açtı; yalnızca tavuk yiyordu; sonra boşluk. Ancak yemek yerken babasının varlığının ağırlığını hissetti. Adam karşısında oturup, sistematik bir şekilde tavuğunu çiğnerken, onun sertliğini seviyordu. Neler yapıyordu acaba, diye merak etti Eleanor. Bir şirketten kâr paylarını alıp başka bir şirkete mi yatırmıştı? Albay ayağa kalktı.

"Peki, Komite toplantısı nasıl geçti?" diye sordu. Eleanor ona anlattı, anlatırken de Judd karşısında kazandığı zaferi abarttı.

"Haklısın. Onlara karşı dirençli, dayanıklı ol, Nell. Seni ezmelerine izin verme" dedi. Kendince, Eleanor'la gurur duyuyordu. Onun kendisiyle gurur duyması, Eleanor'u mutlu ediyordu. Ama

bir yandan da, Duffus'tan ve Rigby Kulübeleri'nden bahsetmedi. Albay'ın para konusunda akılsızlık edenlere karşı hiç hoşgörüsü yoktu ve Eleanor bir kuruş bile faiz almıyordu. Her şey tamire gidiyordu. Lafı Morris'e ve mahkemedeki davasına çevirdi. Tekrar saatine baktı. Morris'in karısı Celia, onunla mahkemede tam iki buçukta buluşmasını söylemişti.

"Acele etmem gerekiyor" dedi Eleanor.

"Ama bu avukatlar her zaman işleri nasıl uzatacaklarını biliyorlar" dedi Albay. "Hâkim kim?"

"Sanders Curry" dedi Eleanor.

"O halde dava kıyamete kadar devam edecektir" dedi Albay.

"Dava hangi mahkemede görülecek?" diye sordu.

Eleanor bilmiyordu.

"Gel, Crosby..." dedi Albay. Crosby'den *The Times* gazetesini istedi. Eleanor turtasını bir çırpıda yutarken, Albay hantal parmaklarıyla büyük sayfaları çevirmeye başladı. Eleanor kahvesini içinceye kadar, Albay davanın hangi mahkemede görüleceğini buldu.

"Sen de Belediye'ye mi gidiyorsun baba?" diye sordu Eleanor fincanını bırakırken.

"Evet, toplantım var" dedi. Orada ne yapıyorsa, Belediye'ye gitmeye bayılıyordu.

"Davaya Curry'nin bakması çok tuhaf" dedi Eleanor, ayağa kalkarken. Daha geçenlerde Queen's Gate yakınlarındaki kasvetli büyük bir evde onunla yemek yemişlerdi.

"O partiyi hatırlıyor musun?" diye sordu Eleanor ayağa kalkınca. "Eski meşeyi?" Curry meşe sandık biriktiriyordu.

"Korkarım hepsi taklitti" dedi babası. "Acele etme" diyerek itiraz etti. "Taksiye bin, Nell... bozuk para istersen..." diye başladı, kısa parmaklarıyla cebinde gümüş para arayarak. Onu seyrederken Eleanor, çocukluğundaki gibi, babasının ceplerinin, 2,5 şilinlik paraları sonsuza dek çıkarabileceğiniz dipsiz gümüş madenleri olduğunu hissetti.

"Peki, o zaman" dedi Eleanor paraları alarak, "çayda buluşuruz."

"Hayır" diye hatırlattı babası. "Digby'lere uğrayacağım."

Büyük kıllı elleriyle kolyeyi aldı. Eleanor, kolyenin biraz ucuz görünmesinden korktu.

"Peki, buna bir kutu bulabilir miyiz?" diye sordu Albay.

"Crosby, kolye için bir kutu bul" dedi Eleanor. Crosby, kendini aniden önemli hissederek, hızla bodrum katına indi.

"O halde akşam yemeği diyelim" dedi Eleanor babasına. Yani, diye düşündü rahatlayarak, çaya eve dönmem gerekmeyecek.

"Evet, akşam yemeğinde görüşürüz" dedi. Elinde kâğıt küllük vardı ve bunu purosunun ucuna tutuyordu. Puroyu emdi. Küçük bir duman çıktı. Eleanor, puro kokusunu seviyordu. Bir an durdu ve kokuyu içine çekti.

"Eugénie yengeye de selam söyle" dedi. Albay purosundan nefes çekerken, başını salladı.

Faytona binmek bir ayrıcalıktı – insana on beş dakika kazandırıyordu. Köşede arkasına yaslandı ve örtü dizinin üstünde dalgalanırken, memnuniyetle içini çekti. Taksinin köşesinde otururken, huzurun, sessizliğin, koşturmamanın tadını çıkardı. Araba yolda ilerlerken kendini diğer insanlardan ayrılmış bir gözlemci gibi hissetti. Sabah çok koşuşturmuştu, her şey üst üste gelmişti. Şimdi, mahkemeye gidinceye kadar, oturup hiçbir şey yapmayabilirdi. Mahkeme uzaktaydı ve at, hantal bir attı, kızıl tüylüydü. Bayswater Yolu boyunca tırıs koşusunu düzenli bir şekilde sürdürdü. Çok az trafik vardı; insanlar hâlâ öğle yemeğindeydi. Uzakta yumuşak, gri bir pus görünüyordu; çanlar çalıyordu; evler geçip gidiyordu. Hangi evlerin önünden geçtiklerine dikkat etmeyi bıraktı. Gözlerini hafifçe kapattı ve sonra bilinçsizce, kendi elinin holdeki masanın üstünden bir mektup aldığını gördü. Ne zaman? Daha o sabah. Mektubu ne yapmıştı? Çantasına mı koymuştu? Evet. İşte oradaydı, açılmamıştı; Hindistan'da bulunan Martin'den geliyordu. Şimdi yolda okuyabilirdi. Çok ince bir kâğıda, Martin'in küçük eliyle yazılmıştı. Her zamankinden daha uzundu; Renton adında biriyle yaşadığı macerayı anlatıyordu. Renton da kimdi?

Hatırlayamıyordu. "Gün doğarken yola çıktık" diye okumaya devam etti.

Eleanor pencereden dışarı batı. Marble Arch'ta trafiğe takılmışlardı. Parktan arabalar çıkıyordu. Atın biri zıpladı ama arabacı onu kontrol altına aldı.

Eleanor tekrar okudu: "Balta girmemiş ormanın ortasında yapayalnız kaldığımı farkettim..."

Peki, ne yapıyordun? diye sordu.

Kardeşi gözünün önüne geldi, onun kızıl saçlarını, yuvarlak yüzünü ve bugünlerde başını derde sokacağından hep korkmasına yol açan o hırçın yüz ifadesini düşündü. Anlaşılan gerçekten de başını derde sokmuştu.

"Yolumu kaybetmiştim ve güneş batıyordu" diye okudu.

"Güneş batıyordu..." diye tekrarladı Eleanor, önüne bakarak. Oxford Caddesi'nde ilerliyorlardı. Güneş bir vitrindeki elbiselere vuruyordu. Balta girmemiş ormanlarda herhalde çok sık ağaçlar, koyu yeşil bodur ağaçlar oluyordur, diye düşündü. Martin ormanda tek başınaydı ve güneş batıyordu. Sonra ne oldu? "Olduğum yerde kalmamın daha iyi olacağına karar verdim." Yani balta girmemiş ormanda, küçük ağaçların arasında yalnız başına kaldı ve güneş batıyordu. Önündeki sokak detaylarını kaybetti. Güneş batınca hava soğumuş olmalı, diye düşündü. Tekrar mektuba döndü. Martin'in ateş yakması gerekiyordu. "Cebime baktım ve sadece iki tane kibritim kaldığını fark ettim... İlk kibrit söndü." Eleanor'un gözünün önüne yığın halinde kurumuş çubuklar ve Martin'in tek başına kibritin sönüşünü izlemesi geldi. "Sonra diğer kibriti çaktım ve tamamen şans eseri, işe yaradı." Kâğıt yanmaya başladı; ince dallar tutuştu; bir alev demeti parladı. Eleanor heyecan içinde mektubun sonuna atladı... "...bir keresinde bağırışlar duyduğumu sandım ama sonra o sesler kayboldu."

"Sesler kayboldu!" dedi Eleanor yüksek sesle.

Chancery Lane'de durmuşlardı. Bir polis, yaşlı bir kadının karşıdan karşıya geçmesine yardımcı oluyordu; ancak yol, balta girmemiş orman haline dönüşmüştü.

"Sesler kayboldu" dedi Eleanor. "Ya sonra?"

"... Bir ağaca tırmandım... Patikayı gördüm... Güneş doğuyordu... Hayatımdan umutlarını kesmişlerdi."

Taksi durdu. Eleanor bir an kıpırdamadı. Küçük bodur ağaçlar ve küçük kardeşinin doğan güneşe bakışı dışında hiçbir şey göremedi. Güneş doğuyordu. Mahkeme binasının geniş kasvetli duvarlarında bir an alevler dans etti. İkinci kibrit çöpü işe yaramıştı, dedi Eleanor kendi kendine sürücüye parasını ödeyip binaya girerken.

"Ah, işte geldin!" diye bağırdı, kapının yanında duran ufak tefek kürklü kadın.

"Ümidimi kesmiştim. Ben de tam içeri giriyordum." Ufak tefek, kedi suratlı bir kadındı. Kaygılıydı ama kocasıyla çok gurur duyuyordu.

Dönen kapıları iterek davanın görüleceği mahkeme binasından içeri girdiler. İlk bakışta, içerisi karanlık ve kalabalık geldi. Peruklu ve cüppeli erkekler, ayağa kalıp oturuyor; tarlada oraya buraya konan kuş sürüleri gibi içeri girip çıkıyorlardı. Hiçbiri tanıdık gelmiyordu, Morris'i göremiyordu. Eleanor etrafına bakınarak onu bulmaya çalıştı.

"İşte orada" diye fısıldadı Celia.

Ön sıradaki avukatlardan biri başını çevirdi. Bu Morris'ti; ancak sarı peruğuyla ne kadar acayip görünüyordu! Morris, hiçbir tanıma belirtisi göstermeden onlara baktı. Eleanor da ona gülümsemedi; ciddi, soluk ortam kişiselliklere izin vermiyordu; burada törensel bir taraf vardı. Eleanor oturduğu yerden Morris'in profilini görebiliyordu; peruk alnını kaplıyordu ve ona, resim gibi, çerçeveli bir ifade veriyordu. Böyle kaşlarla, böyle bir burunla, onu hiç bu kadar üstünlük içinde görmemişti. Eleanor etrafına bakındı. Hepsi de fotoğrafa benziyordu; bütün avukatlar duvarlara asılan 18. yüzyıl portreleri gibi güçlü ve göreve uygun görünüyordu. Hâlâ ayağa kalkıyorlar, oturuyorlar, gülüyorlar ve konuşuyorlardı... Aniden bir kapı açıldı. Mübaşir, Lord

ekselansları için sessiz olunmasını istedi. Sessizlik oldu, herkes ayağa kalktı ve hâkim içeri girdi. Hâkim başıyla bir kere selam verdi ve Aslan'la Tek Boynuzlu At'ın altındaki yerine oturdu.[1] Eleanor, bir dehşet dalgasının her yanını sardığını hissetti. Bu, yaşlı Curry'ydi. Ama ne kadar değişmişti! Onu son gördüğünde, bir yemek masasının başına oturmuştu; masanın ortasında işlemeli upuzun, sarı bir şerit dalgalanmaktaydı; Curry ona, bir şamdanla, eski meşesini göstermek amacıyla salonu dolaştırmıştı. Ancak şimdi, cüppesinin içinde korkunç, otoriter görünüyordu.

Avukatlardan biri ayağa kalkmıştı. Eleanor, büyük burunlu adamın neler söylediğini takip etmeye çalışıyordu, ancak kavramakta zorlanıyordu. Yine de dinledi. Sonra başka bir avukat kalktı – altın kelebek gözlük takmış, şişkin göğüslü ufak tefek bir adamdı bu. Bazı belgeler okuyordu; sonra o da tartışmaya başladı. Söylediklerinin bazı kısımlarını anlayabiliyordu, ancak davayla ilgisini çözemiyordu. Morris ne zaman konuşacak, diye merak etti. Anlaşılan henüz değil. Babasının söylediği gibi, bu avukatlar işi nasıl uzatacaklarını biliyordu. Öğle yemeğinden sonra bu kadar acele etmesine gerek yokmuş, omnibüsle de gelebilirmiş. Eleanor gözlerini Morris'e dikti. Yanında oturan sarışın adama espri yapıyordu. Bu insanlar onun yakın arkadaşları, diye düşündü, onun hayatı buydu. Eleanor Morris'in çocukken baroya duyduğu tutkuyu hatırladı. Babalarını Eleanor ikna etmişti; bir sabah bütün cesaretini toplayıp, babasının çalışma odasına gitmişti... Ancak şimdi, heyecan içinde, Morris'in ayağa kalktığını gördü.

Morris'in karısının, yanında heyecandan kaskatı kesildiğini ve küçük çantasını sıkıca tuttuğunu hissetti. Morris konuşmaya başlarken çok uzun boylu ve çok sade görünüyordu. Bir eliyle cüppesinin kenarını tutmuştu. Morris'in bu hareketini ne kadar iyi biliyorum, diye düşündü Eleanor – bir şeyi tuttuğu zaman, banyoda kendini kestiği yerin beyaz izi görünüyordu. Ancak diğer hareketi, kolunu öne doğru savurma hareketini bilmiyordu. Bu hareket

1 Aslan ve Tek Boynuzlu At: İngiliz Kraliyet Ailesi'nin armasında yer alan figürler. (yay.n.)

onun iş hayatına, mahkemelerdeki hayatına aitti. Sesi de tanıdık gelmiyordu. Ama arada sırada, konuşmasını yumuşattığı zaman, sesinde Eleanor'un gülümsemesine yol açan bir tını kazanıyordu; bu onun özel hayatındaki sesiydi. Elinde olmadan kardeşinin karısına, işte bizim Morris, der gibi döndü. Ancak Celia dosdoğru gözlerini dikmiş kocasına bakıyordu. Eleanor da savunmaya odaklanmaya çalıştı. Morris olağanüstü bir durulukla konuşuyordu, kelimeleri şahane bir şekilde seçiyordu. Hâkim aniden Morris'in sözünü kesti.

"Anladığım kadarıyla savunuyorsunuz, öyle mi Mr. Pargiter?.." dedi kibar ama korkunç bir ses tonuyla ve Eleanor, Morris'in hemen durup, hâkim konuşurken saygıyla başını eğdiğini görünce çok mutlu oldu.

Peki, şimdi nasıl cevap verecek? diye düşündü yerinde huzursuz bir şekilde kıpırdanırken, Morris'in bir çocuk gibi ruhen yıkılacağını sanarak. Ancak Morris'in cevabı hazırdı. Acele etmeden, sinirlenmeden, elindeki kitabı açtı, yerini buldu ve bir paragraf okudu. Bunun üzerine yaşlı Curry olumlu bir ifadeyle başını salladı ve önünde açık duran büyük deftere not aldı. Eleanor hemen rahatladı.

"Bunu ne kadar güzel yaptı!" diye fısıldadı. Celia başıyla onayladı ama çantasını sıkıca tutmaya devam etti. Eleanor rahatlayabileceğini hissetti. Etrafına bakındı. Ortamda ciddiyet ve otoritenin tuhaf bir karışımı vardı. Avukatlar hâlâ salona girip çıkıyorlardı. Mahkemenin duvarına yaslanarak dinliyorlardı. Tavandaki soluk lambanın ışığında bütün yüz hatları gölgede kalıyordu. Gaz lambasını yakmışlardı. Eleanor hâkime baktı. Aslan ve Tek Boynuzlu At'ın altındaki büyük oymalı koltuğunda kaykılmıştı. Son derece üzgün ve bilge görünüyordu, sanki kelimeler yüzyıllardır onu perişan ediyordu. Şimdi ağırlaşmış gözlerini açtı, alnını kırıştırdı ve devasa manşetten çıkan çelimsiz küçük eli, büyük deftere birkaç kelime yazdı. Sonra yine, gözleri yarı kapalı bir şekilde, mutsuz insanların kavgası karşısında ebedi uyanıklık konumuna geçti. Eleanor'un kafasından bir sürü düşünce geçiyordu. Sert tahta

iskemlede arkasına yaslandı ve bir ilgisizlik dalgasına kapıldı. Kafasında sabahtan görüntüler oluşmaya, zorla canlanmaya başladı. Komite toplantısında Judd, gazete okuyan babası, eline yapışan yaşlı kadın, masanın üstündeki gümüşlerin tozunu alan hizmetçi ve balta girmemiş ormanda ikinci kibritini çakan Martin...

Eleanor huzursuzlandı. Salon havasızdı, loştu ve hâkim şimdi, ilk davanın başlangıçtaki görkemi kaybolduktan sonra, sinirli görünüyordu; artık insan zayıflığına karşı duyarsız değildi ve Eleanor gülümseyerek, onun, Queen's Gate'teki o çirkin evde, eski meşe konusunda ne kadar saf olduğunu hatırladı. "Bunu Whitby'den aldım" demişti. Ve sahteydi. Eleanor gülmek istiyordu; hareket etmek istiyordu. Ayağa kalkıp Celia'ya fısıldadı:

"Ben gidiyorum."

Celia hafifçe homurdandı, muhtemelen itiraz etti, ancak Eleanor olabildiğince sessiz bir şekilde döner kapılardan geçip sokağa çıktı.

Strand Sokağı'nın gürültüsü, karmaşası, ferahlığı Eleanor'da ani bir rahatlama yarattı. Kendini daha iyimser hissetti. Dışarısı hâlâ aydınlıktı; her yanını, rengârenk hayatın acelesi, karmaşası, telaşı sardı. Sanki içinde, dünyada bir şeyler kopmuştu. O kadar odaklandıktan sonra, boşa harcanmış, bir kenara atılmış görünüyordu. Strand boyunca dolandı, yarış halindeki sokağı; parlak zincirlerle ve deri çantalarla dolu dükkânları; beyaz yüzlü kiliseleri; tellerle birbirine bağlanmış düzensiz çatıları memnuniyetle seyretti. Yukarıda, sulu ama parlak bir gökyüzü gözünü kamaştırıyordu. Esen rüzgârı yüzünde hissediyordu. Derin bir nefes alarak temiz, ıslak havayı içine çekti. Ve o adam, dedi kendi kendine, küçük karanlık mahkemeyi ve gölgede kalan yüzleri hatırlayarak, her gün, bütün gün orada oturmak zorunda. Yine büyük koltuğunda geriye yaslanan, asık yüzü çenesinin altında kat kat olan Sanders Curry'yi gözünün önüne getirdi. Her gün, bütün gün hukuk kurallarım tartışıyor, diye düşündü. Morris buna nasıl dayanıyordu? Ancak Morris bütün hayatı boyunca hep Baro'ya girmek istemişti.

Faytonlar, karavanlar ve omnibüsler Eleanor'un yanından

geçip gidiyordu. Sanki her geçişlerinde onun yüzüne hava üflüyor; kaldırıma çamur sıçratıyorlardı. İnsanlar itişip kakışıyor, koşuşturuyorlardı. Eleanor da onlara ayak uydurarak hızlandı. Nehre inen küçük dik sokaklardan birine dönen bir karavan onu durdurdu. Eleanor başını kaldırınca bulutların, yağmurla şişmiş kara bulutların, gezgin umursamaz bulutların, çatıların arasında hareket ettiğini gördü. Yoluna devam etti.

Charing Cross İstasyonu'nun girişinde tekrar durdu. O noktada gökyüzü açıktı. Bir kuş sürüsünün, hep birlikte, yüksekten uçtuğunu gördü. Bir süre onları seyretti. Sonra yürümeye devam etti. Yayalar, arabalardaki insanlar, bir köprünün sütunlarındaki kamışlar gibi yutuluyordu; Eleanor beklemekzorundaydı. Yanından, kutular doldurulmuş arabalar geçiyordu.

Eleanor onlara gıpta etti. Keşke yurtdışına, İtalya'ya, Hindistan'a gidebilseydi... Sonra, bir şeyler olduğunu hissetti. Kapıda gazete satan çocuklar, gazeteleri olağandışı bir hızla dağıtıyorlardı. Adamlar gazeteleri kapıp, yürümeye devam ederlerken okuyorlardı. Bir çocuğun bacaklarının önünde buruşan afişe baktı. Çok büyük, siyah harflerle "Ölüm" yazılıydı.

Sonra afiş rüzgârla açıldı ve Eleanor bir kelime daha okudu: "Parnell."

"Öldü"... diye tekrarladı. "Parnell." Bir an sersemledi. Nasıl olurdu? Parnell ölmüş olamazdı. Bir gazete aldı. Öyle diyorlardı...

"Parnell ölmüş!" dedi yüksek sesle. Başım kaldırdı ve tekrar gökyüzüne baktı; bulutlar geçiyordu; başım sokağa çevirdi. Adamın biri işaretparmağıyla haberi gösteriyordu. Parnell öldü, diyordu. Sinsice seviniyordu. Parnell nasıl ölebilirdi? Bu, gökyüzünde bir şeyin solmasına benziyordu.

Eleanor gazeteyi elinde tutarak, yavaş yavaş Trafalgar Meydanı'na doğru yürüdü. Ansızın bütün sahne donarak hareketsiz kaldı. Bir adam sütunla birleşti; bir aslan, bir adamla kaynaştı; hepsi, sanki bir daha hiç hareket etmeyeceklermiş gibi hareketsiz, birbirlerine bağlı görünüyorlardı.

Trafalgar Meydanı'na girdi. Bir yerlerde kuşlar acı acı bağırı-

yordu. Çeşmenin yanında durdu ve suyla dolu büyük hazneye baktı. Rüzgâr nedeniyle suda hafif, siyah dalgalar oluşuyordu. Suda yansımalar vardı, dallar ve gökyüzünün soluk bir dilimi. Ne hayal ama, diye mırıldandı; ne hayal... Derken birisi Eleanor'u itti. Eleanor döndü. Delia'ya gitmesi gerekiyordu. Delia umursuyordu. Delia tutkuyla umursuyordu. Eskiden ne derdi – hepsini bırakarak Dava uğruna, bu adam uğruna, evden fırlayıp giderken? Adalet, Özgürlük? Onun yanına gitmeliydi. Bu olay, bütün hayallerinin sonu demekti. Döndü ve bir araba çevirdi.

Arabanın brandasının üzerinden eğilerek dışarı baktı. Geçtikleri sokak korkunç derecede yoksuldu. Sadece yoksul değil, kötüydü de. Londra'nın ahlaksızlığı, iğrençliği, gerçeği buradaydı. Karışık akşam ışığında dehşet verici görünüyordu. Lambalar yakılıyordu. Gazete satan çocuklar haykırıyorlardı, Parnell... Parnell. O öldü, dedi kendi kendine, hâlâ iki dünyanın bilincinde olarak. Bu dünyalardan biri, geniş şeritler halinde başının üzerinden akıyordu; diğeri ise, kaldırımın üzerinde sınırlı biçimde tıpırdıyordu. Ama işte buradaydı... Eleanor elini kaldırdı. Bir ara sokakta bulunan küçük sütun dizisinin karşısında durdurdu. Arabadan indi ve meydana doğru yürüdü.

Trafik sesi kesilmişti. Burası çok sessizdi. Bu ekim öğleden sonrasında, kurumuş yapraklar düşerken, eski, soluk meydan kirli ve yıpranmış görünüyordu ve pusla kaplanmıştı. Evler, ofisler halinde derneklere, isimleri kapı dikmelerinin üzerine tutturulan kişilere kiralanıyordu. Bütün mahalle Eleanor'a çok yabancı ve kötü göründü. Ağır oymalı bir taban direği olan, eski, Kraliçe Anne tarzı kapıya geldi ve altı yedi zilin en üstünde bulunan zile bastı. Bütün zillerin üstünde isimler yazıyordu, bazen sadece kartvizit bırakılmıştı. Hiç kimse gelmedi. Eleanor iterek kapıyı açtı ve içeri girdi; oymalı tırabzanları olan ve eski saygınlıklarını yitirmiş görünen merdivenleri çıktı. Derin pencere eşiğinde, altlarında faturalarıyla süt sürahileri duruyordu. Delia'nın en üst katta bulunan kapısının dışında da bir sürahi vardı ama boştu. Kartını bir raptiyeyle panoya tutturmuştu. Eleanor kapıya vurdu ve bekledi. İçeriden ses

gelmiyordu. Eleanor kapının kulpunu çevirdi. Kapı kilitliydi. Bir süre durup dinledi. Yan tarafta bulunan küçük pencere meydana bakıyordu. Güvercinler ağaçların tepelerinde mırıldanıyorlardı. Uzaktan trafiğin uğultusu geliyordu; gazete satan çocukların ölüm... ölüm... ölüm diye bağırdığını duyabiliyordu. Eleanor arkasına döndü ve merdivenden aşağı indi.

Sokaklarda dolanmaya başladı. Çocuklar tebeşirle kaldırımlara kareler çizmişlerdi; kadınlar üst katlardaki pencerelerden sarkmışlar, sokağı açgözlü, hoşnutsuz bakışlarla tarıyorlardı. Odalar sadece bekâr beyefendilere kiralanıyordu. Üzerlerinde "Mobilyalı Daireler" veya "Yatak ve Kahvaltı" yazan kartlar bulunuyordu. Eleanor, o kalın sarı perdelerin ardındaki hayatlar hakkında tahminde bulunmaya çalıştı. Kız kardeşi bu çevrede yaşıyordu, diye düşündü dönerek; geceleri tek başına buraya daha sık gelmeliydi. Sonra tekrar meydana gitti, merdivenden çıktı ve kapıyı tekrar çaldı. Ama içeriden yine ses gelmiyordu. Bir süre durarak yaprakların düşmesini seyretti; gazeteci çocuğun bağırdığını ve güvercinlerin mırıldandığını duydu. Guuk guuk, guuk guurk... Sonra bir yaprak düştü.

Gün ilerledikçe CharingCross'taki trafik de yoğunlaştı. Yayalar, arabalardaki insanlar, istasyonun kapıları tarafından yutuluyordu. Erkekler, sanki istasyonda şeytan varmış da, bekletilirse çok sinirlenecekmiş gibi, büyük bir hızla atlaya zıplaya gidiyorlardı. Ama yine de, geçerken durup birer gazete aldılar. Bulutlar dağılıyor, sonra tekrar toplanıyorlardı; güneşin ışımasına izin veriyorlar, sonra yine önünü kapatıyorlardı. Bir koyu kahverengi, bir sıvı altın renginde olan çamur, tekerleklerle ve toynaklarla etrafa sıçratılıyordu. Bu genel çalkantı ve karmaşada, saçakların üzerindeki kuşların tiz cıvıltıları da kesilmişti. At arabaları tıngırdayarak geçiyor; tıngırdayarak ilerliyordu. Sonunda, bütün tıngırdayan arabaların arasından, içinde, elinde ince kâğıda sarılı bir demet çiçek taşıyan, iriyarı, kırmızı suratlı bir adam –Albay– bulunan bir araba belirdi.

"Merhaba!" diye bağırdı Albay, araba kapıdan geçerken. Sonra elini, arabanın tavanındaki pencereden geçirdi. Dışarı eğildi ve birisi ona bir gazete fırlattı.

"Parnell!" diye bağırdı, gözlüğünü bulmaya çalışırken. "Ölmüş, Tanrı aşkına!"

Araba ilerlemeye devam etti. Haberi üst üste iki üç kez okudu. Ölmüş, dedi gözlüğünü çıkararak. Bir rahatlama, bir miktar zafer içeren şok dalgası yayıldı vücuduna arkasına yaslanırken. Pekâlâ, dedi kendi kendine –o ahlaksız serüvenci– bütün kötülükleri yapan kışkırtıcı, o adam... Bu noktada, içinde kendi kızıyla ilgili bazı duygular oluştu; ne olduğunu tam olarak söyleyemiyordu ama yine de kaşları çatıldı, suratı asıldı. Neyse, zaten ölmüş, diye düşündü. Acaba nasıl ölmüştü? Kendini mi öldürmüştü? Buna hiç şaşırmazdı... Nasıl olsa ölmüştü ve mesele kapanmıştı. Araba Whitehall'da ilerlerken, bir elinde buruşturduğu gazeteyi, diğer elinde de, ince kâğıda sarılı çiçekleri tutarak oturmaya devam etti. Avam Kamarası'nın önünden geçerken, insan ona saygı duyabilir, diye düşündü. Kaldı ki, diğer birçok insan için aynı şeyi söylemek mümkün değildi... Ayrıca boşanma davası konusunda da bir sürü saçmalıklar söylenmişti. Albay dışarı baktı. Araba, eskiden durup etrafına bakındığı belirli bir sokaktan geçiyordu. Döndü ve sağında kalan sokağa baktı. Ancak sosyal hayatı olan bir erkek bunları yapmayı göze alamaz, diye düşündü. Araba yoluna devam ederken hafifçe başını salladı. Şimdi bir de, para istemek için bana mektup yazmış, diye düşündü. Diğer adam, tahmin ettiği gibi, kötü biri çıkmıştı. Kadın bütün güzelliğini kaybetmişti, diye düşünüyordu. Çok şişmanlamıştı. Aslında, cömert davranabilirdi. Tekrar gözlüğünü taktı ve kent haberlerini okudu.

Parnell'in şu anda ölmesi hiçbir şeyi değiştirmeyecek, diye düşündü. Hayatta kalsaydı, skandal yatışmış olsaydı – başını kaldırdı. Araba her zamanki gibi uzun yoldan gidiyordu. Araba, her zaman yaptıkları gibi yanlış sokağa dönünce, "Sola!" diye bağırdı, "Sola!"

Brown Sokağı'ndaki oldukça karanlık bodrum katında, İtalyan uşak gömleğiyle gazete okurken, hizmetçi elinde bir şapkayla, vals yaparak içeri girdi.

"Bak, bana ne verdi!" diye bağırdı. Lady Pargiter, oturma odasındaki dağınıklığı telafi etmek amacıyla ona bir şapka vermişti. "Şık değil mi?" diyerek, camın önünde durdu ve başının bir tarafında, cam ipliğinden yapılmış gibi duran büyük İtalyan şapkasıyla kendine baktı. Antonio da sırf kibarlığından, gazeteyi bırakıp, onu belinden yakalamak zorunda kaldı. Zira kadın güzel değildi ve tavrı, yalnızca Toskana'nın dağlık kasabalarından hatırladığı parodilerden biriydi. Ancak bu sırada, parmaklıkların önünde bir araba durdu; orada iki bacak duruyordu. Antonio, kadından ayrılıp, ceketini giymeli ve yukarı çıkıp kapıyı açmalıydı.

Ağırdan alıyor, diye düşündü Albay kapının önünde beklerken. Ölümün yarattığı şok neredeyse özümsenmişti; hâlâ içinde yayılıyordu; ancak orada kapının açılmasını beklerken, tuğlaları onarmışlardı, diye düşünmesini engellememişti. Okutacak üç oğul ve iki küçük kızları varken, buna nasıl para ayırmışlardı? Tabii, Eugénie akıllı bir kadındı, ancak keşke, sürekli olarak makarna yiyen o İtalyan serseriler yerine bir hizmetçi alsa, diye düşündü. Bu noktada kapı açıldı ve yukarı çıkarken, arka planda bir yerlerde kahkaha sesi duyduğunu sandı.

Albay, Eugénie'nin oturma odasını seviyorum, diye düşündü orada beklerken. Çok dağınıktı. Yerlerde, açılan bir paketten kalma rende talaşı vardı. İtalya'ya gitmişlerdi, diye hatırladı. Masanın üstünde bir ayna duruyordu. Eugénie muhtemelen İtalya'dan almıştı; insanların İtalya'dan aldığı şeylere benziyordu: Lekelerle kaplı eski bir ayna. Karşısına geçip kravatını düzeltti.

Ama insanın kendini görebildiği bir aynayı tercih ederdi, diye düşündü aynadan uzaklaşırken. Piyanonun kapağı açıktı ve çay fincanı –gülümsedi– her zamanki gibi yarısına kadar doluydu. Dallar, kurumuş kırmızı ve sarı yapraklarla dolu dallar odada mahsur kalmıştı. Eugénie çiçekleri çok seviyordu. Ona

her zamanki hediyesini getirmeyi hatırladığı için memnundu. İnce kâğıda sarılı çiçeği önünde tuttu. Peki, ama odada neden bu kadar çok duman vardı? Bir esinti oldu. Arka odadaki iki pencere de açıktı ve duman bahçeden geliyordu. Otları mı yakıyorlardı? Pencereye yürüdü ve dışarı baktı. Evet, oradalardı – Eugénie ve iki küçük kızı. Bir ateş yanıyordu. Albay pencereden bakarken, favorisi olan Magdalena kucak dolusu kuru yaprağı ateşe attı. Yaprakları mümkün olduğunca yükseğe fırlattı ve ateş birden parladı. Kırmızı alevler yükseldi.

"Bu çok tehlikeli!" diye seslendi Albay.

Eugénie çocukları geri çekti. Heyecanla dans ediyorlardı. Diğer küçük kız Sara annesinin kolunun altına daldı, kuru yaprakları kucakladı ve yine savurdu. Alevler yükseldi. Sonra İtalyan uşak geldi ve Albay'ın burada olduğunu söyledi. Albay cama vurdu. Eugénie dönünce onu gördü. Bir eliyle çocukları geride tutmaya çalışırken, diğer elini salladı.

"Olduğun yerde kal!" diye bağırdı. "Geliyoruz!"

Bir duman bulutu doğrudan Albay'ın üstüne geldi ve gözlerini sulandırdı. Albay dönüp kanepenin yanındaki koltuğa oturdu. Bir saniye sonra Eugénie geldi. İki kolunu açarak Albay'ın yanına ulaştı. Albay ayağa kalktı ve Eugénie'nin ellerini tuttu.

"Şenlik ateşi yaktık" dedi Eugénie. Gözleri parlıyordu, saçları büklüm büklüm dökülüyordu. "Bu nedenle bu kadar darmadağınık haldeyim" diye ekledi, elleriyle saçlarını düzeltmeye çalışırken. Derbeder durumdaydı ama aynı zamanda çok güzel görünüyordu, diye düşündü Abel. İri, güzel bir kadın, giderek genişliyor, diye fark etti tokalaşırken; ama ona yakışıyordu. Bu tip kadınları, pembe beyaz İngiliz kadınlarına tercih ediyordu. Eti bedenini sıcak, sarı bir balmumu gibi sarıyordu; yabancılarınkine benzeyen büyük, koyu renk gözleri ve hafif kemerli bir burnu vardı. Her zamanki hediyesini, kamelyayı uzattı. Çiçeği ince kâğıdın içinden çıkarıp otururken, hafifçe bağırdı.

"Ne kadar naziksin!" dedi ve çiçeği bir süre önünde tuttu. Sonra, daha önce sık sık yaptığını gördüğü işlemi yaptı – sapını

dudaklarının arasına aldı. Hareketleri her zamanki gibi Albay'ı büyülüyordu.

"Ateşi doğum günü için mi yaktınız?" diye sordu Albay... "Hayır, hayır" diye karşı çıktı. "Çay istemiyorum."

Eugénie çay fincanını eline almış, kalan soğuk çayı yudumluyordu. Albay onu seyrederken Doğu'dan bazı şeyler hatırladı. Kadınlar sıcak ülkelerde kapılarının girişinde, güneşte oturuyordu. Ancak şu anda, pencere de açık olduğu için, hava çok soğuktu ve içeri duman giriyordu. Gazete hâlâ Albay'ın elindeydi; masanın üstüne koydu.

"Haberi gördün mü?" diye sordu.

Eugénie fincanını bıraktı ve iri kara gözlerini hafifçe açtı. İçlerinde inanılmaz bir duygu birikimi oluştu. Albay'ın konuşmasını beklerken, beklenti içinde elini kaldırdı.

"Parnell" dedi Abel özetle. "Ölmüş."

"Ölmüş mü?" diye tekrarladı Eugénie. Eli dramatik bir şekilde yanına düştü.

"Evet. Brighton'da. Dün."

"Parnell ölmüş!" dedi Eugénie yine.

"Öyle söylüyorlar" dedi Albay. Eugénie'nin duyguları onun hep daha gerçekçi davranmasına neden oluyordu; ama bu hoşuna gidiyordu. Eugénie gazeteyi eline aldı.

"Zavallı!" diye haykırarak gazeteyi bıraktı.

"Zavallı mı?" dedi Albay. Eugénie'nin gözleri yaşlarla dolmuştu. Albay şaşırdı. Kitty O'Shea'yı mı kastediyordu? Kitty aklına gelmemişti.

"Kitty onun meslek hayatını mahvetti" dedi hafifçe homurdanarak.

"Ah, ama onu ne kadar çok sevmiş olmalı!" diye mırıldandı Eugénie.

Eliyle gözünü sildi. Albay bir süre sesini çıkarmadı. Ona göre, Eugénie'nin duygularının konunun özüyle hiçbir ilgisi yoktu; ama içtendi. Hoşuna gitti.

"Evet" dedi hayli sertçe. "Evet, sanırım öyle." Eugénie çiçeği tekrar eline aldı ve döndürmeye başladı. Kafası bazen son derece

dalgın oluyordu ama Albay onun yanında kendini her zaman çok rahat hissediyordu. Bedeni rahatladı. Onun karşısında bazı engellerin ortadan kalktığını fark etti.

"İnsanlar ne kadar acı çekiyor!.." diye mırıldandı Eugénie çiçeğe bakarak. "Ne kadar sıkıntı çekiyorlar, Abel!" dedi. Dönüp Albay'ın gözlerinin içine baktı.

Diğer odadan büyük bir duman bulutu geldi.

"Cereyan rahatsız etmiyor mu?" diye sordu Albay, pencereye bakarak. Eugénie hemen cevap vermedi; çiçeği döndürüyordu. Sonra doğruldu ve gülümsedi.

"Evet, evet. Kapat, lütfen!" dedi elini sallayarak. Albay gidip pencereyi kapattı. Arkasını dönünce, Eugénie'nin kalktığını ve aynaya bakarak saçlarını düzelttiğini gördü.

"Maggie'nin doğum günü için şenlik ateşi yaktık" diye mırıldandı, lekelerle kaplı Venedik aynasında kendine bakarak. "Bu nedenle, bu nedenle..." Saçlarını düzeltti ve kamelyayı elbisesine iliştirdi. "Ben bu kadar..."

Başını hafifçe yana eğip, çiçeğin elbisesinde yarattığı etkiyi inceledi. Albay oturdu ve bekledi. Gazetesine göz attı.

"Galiba olayları örtbas etmeye çalışıyorlar" dedi.

"Yok canım..." diye başladı Eugénie; ancak o sırada kapı açıldı ve çocuklar geldi. Önce büyük olanı, Maggie girdi, küçük olan Sara onun arkasındaydı.

"Merhaba!" diye bağırdı Albay. "İşte geldiler!" diyerek ayağa kalktı. Çocukları çok seviyordu. "Nice mutlu yıllara, Maggie!" cebinde, Crosby'nin karton kutuya koyduğu kolyeyi aradı. Maggie hediyesini almak için Albay'ın yanına geldi. Saçları fırçalanmıştı ve tertemiz, kolalı bir elbise giymişti. Hediyeyi aldı ve açtı; mavi-altın kolyeyi parmaklarının arasında sallandırdı. Albay bir an Maggie'nin kolyeyi beğenmediğini düşündü. Elinde asılı tutarken biraz çiğ görünüyordu. Maggie ses çıkarmadı. Annesi hemen atlayıp, onun söylemesi gereken sözleri söyledi.

"Ne kadar güzel, Maggie! Ne kadar harika!" Maggie boncukları elinde tutup, hiçbir şey söylemedi.

"Bu güzel kolye için Abel amcaya teşekkür et" diye hatırlattı annesi.

"Kolye için teşekkür ederim, Abel amca" dedi Maggie. Düzgün ve tok bir sesle konuşuyordu, ancak Albay bir kez daha tereddüde düştü. Son derece büyük bir hayal kırıklığı hissetti. Ancak annesi kolyeyi boynuna taktı. Sonra koltuğun arkasından gizlice seyretmekte olan küçük kızına döndü.

"Gel, Sara" dedi annesi. "Gel ve nasılsınız, de."

Annesi, hem küçük kızı yönlendirmek hem de Abel'in tahmin ettiği kadarıyla, onu hep çok rahatsız eden o çok hafif sakatlığı gizlemek için elini uzattı. Sara bebekken düşürülmüştü ve bir omzu, diğerinden hafifçe yüksekti. Bu durum Albay'ın biraz midesini bulandırıyordu; çocuklarda en küçük bir şekilsel bozukluğa tahammül edemiyordu. Ancak bu durum Sara'nın moralini etkilemiyordu. Koşarak Albay'ın yanına geldi, parmak ucunda dönerek, yanağına hafif bir öpücük kondurdu. Sonra ablasının elbisesini çekiştirdi ve ikisi birlikte, kahkahalar atarak, hızla odadan çıktılar.

"Bu harika hediyene hayran olacaklar, Abel" dedi Eugénie. "Onları çok şımartıyorsun! Tabii, beni de" diye ekledi, göğsündeki kamelyaya dokunarak.

"Umarım, beğenmiştir. Ne dersin?" diye sordu. Eugénie ona cevap vermedi. Yine soğuk çay fincanını eline almıştı ve uyuşuk Güneyli tavrıyla yudumluyordu.

"Ve şimdi" dedi rahatça arkasına yaslanarak, "bana bütün haberleri anlat."

Albay da koltuğunda arkasına yaslandı. Bir süre düşündü. Haberler neydi? Bir an aklına hiçbir şey gelmedi. Eugénie'yle olunca, biraz sükse yapmak istiyordu. Eugénie her şeye ayrı bir parlaklık katıyordu. Albay tereddüt ederken, Eugénie söze başladı:

"Venedik'te harika vakit geçirdik! Çocukları götürdüm. İşte bu nedenle hepimiz bu kadar yandık. Otelimiz, Büyük Kanal'ın üstünde değil –Büyük Kanal'dan nefret ediyorum– hemen yakınındaydı. İki hafta cayır cayır yakan güneşin altındaydık ve o renkler" duraksadı, "muhteşemdi!" diye haykırdı, "muhteşem!" Ellerini açtı.

Olağanüstü etkileyici el kol hareketleri vardı. Olayları işte böyle uyduruveriyordu. Ancak bu yönü Albay'ın hoşuna gidiyordu.

Yıllardır Venedik'e gitmemişti.

"Orada şirin insanlarla tanıştın mı?" diye sordu.

"Tek bir kişi bile yoktu" dedi. "Tek bir kişi bile. O korkunç Miss ... hariç. İnsanın ülkesinden utanmasına neden olan kadınlardan biri" dedi heyecanla.

"Onları tanıyorum" diyen Albay kıkırdadı.

"Ancak akşam Lido'dan dönerken" diye devam etti Eugénie, "yukarıda bulutlar, aşağıda deniz vardı – balkonumuz olduğu için orada oturduk." Duraksadı.

"Digby yanınızda mıydı?" diye sordu Albay.

"Hayır, zavallı Digby. O tatilini daha önce, ağustos ayında yaptı. Lasswade'lerin av partisine katılmak üzere İskoçya'ya gitti. Ona iyi geldi, biliyorsun." İşte yine bir şeyler uydurmaya başlıyor, diye düşündü Albay.

Ancak Eugénie sözlerine devam etti.

"Şimdi bana aileden bahset. Martin'den, Eleanor'dan, Hugh ve Milly'den, Morris ve..." Eugénie duraksadı; Albay, onun Morris'in karısının adını unuttuğundan kuşkulandı.

"Celia" diye ekledi Albay. Sonra durdu. Ona Mira'dan bahsetmek istiyordu ama aileyi anlattı: Hugh ve Milly'yi; Morris'le Celia'yı ve Edward'ı.

"Ya Delia?" dedi Eugénie. Gazeteye göz attı. Albay o anda nazikliğini kaybetti. Başını eğmiş, yaşlı bir boğa gibi suratsız ve ürkütücü görünüyor, diye düşündü Eugénie.

"Belki bu olay aklını başına getirir" dedi sert bir ifadeyle. Bir an sessiz kaldılar. Bahçeden kahkaha sesleri geliyordu.

"Ah, bu çocuklar!" diye haykırdı Eugénie. Kalkıp pencereye yürüdü. Albay da peşinden gitti. Çocuklar yine gizlice bahçeye çıkmışlardı. Ateş bütün şiddetiyle yanıyordu. Bahçenin ortasından belirgin bir duman sütunu yükseliyordu. Küçük kızlar ateşin etrafında dans ederken gülüyor ve bağırıyorlardı. Bakınca perişan bir uşağa benzeyen kılıksız bir yaşlı adam, elinde bir tırmıkla orada

öylece duruyordu. Eugénie hızla pencereyi açtı ve bağırdı. Albay da eğildi; saçları uçuşan çocuklar vahşi yaratıklara benziyorlardı. Albay da gidip ateşin üstünden atlamak isterdi ama çok yaşlıydı. Berrak altın rengi ve kırmızı alevler daha da yükseliyordu.

"Bravo!" diye bağırdı ellerini çırparak. "Bravo!"

"Küçük şeytanlar!" dedi Eugénie. O da kızlar kadar heyecanlıydı, diye gözlemledi Albay. Eugénie pencereden dışarı sarkıp, tırmıklı yaşlı adama seslendi:

"Ateşi canlandır! Ateşi canlandır!"

Ancak yaşlı adam ateşi kürüyordu. Dallar dağılmıştı. Alevler azalmıştı.

Yaşlı adam çocukları uzaklaştırdı.

"Eh, bu eğlence bitti" dedi Eugénie içini çekerek. Pencereden odaya doğru döndü. Odaya birisi girmişti.

"Ah, Digby, seni duymadım!" diye bağırdı. Digby elinde bir çantayla orada duruyordu.

"Merhaba Digby!" dediAbel, onunla tokalaşırken.

"Bu duman da ne böyle?" diye sordu Digby etrafına bakınarak.

Biraz yaşlanmış, diye düşündü Abel. Digby, üst düğmeleri açık redingotuyla öylece duruyordu. Paltosu biraz eskimişti ve saçları ağarmıştı. Ama çok yakışıklıydı; onun yanında Albay kendini iri, kötü havaya maruz kalmış, buruşmuş ve kaba hissetti. Pencereden dışarı sarkıp el çırparken yakalandığı için biraz utanıyordu. Daha yaşlı görünüyor, diye düşündü yan yana dururlarken; oysa benden beş yaş küçük. Kendi çapında tanınmış biriydi, kariyerinin zirvesindeydi; şövalye falan olmuştu. Ama benim kadar zengin değil, diye hatırladı Albay memnuniyetle. Zira ikisinin arasında başarısız olan hep kendisi olmuştu.

"Yorgun görünüyorsun, Digby!" diye haykırdı Eugénie, yerine otururken. "Gerçek bir tatile çıkması gerekiyor" diye ekledi Abel'e dönerek. "Keşke ona bunu söylesen." Dibgy pantolonuna yapışan beyaz iplik parçasını silkeledi. Hafifçe öksürdü. Oda duman içindeydi.

"Bu duman da neyin nesi?" diye sordu karısına.

"Maggie'nin yaş günü nedeniyle şenlik ateşi yaktık" dedi, kendini haklı çıkarmak istercesine.

"Ha, evet" dedi Digby. Abel öfkelendi. Maggie en sevdiği yeğeniydi, babası doğum gününü hatırlamalıydı.

"Evet" dedi Eugénie tekrar Abel'e dönerek, "Diğer herkesin tatile çıkmasına izin veriyor ama kendisi asla izin kullanmıyor. Sonra bütün gün ofiste çalıştıktan sonra, eve evraklarla dolu bir çantayla geliyor..." Eliyle çantayı işaret etti.

"Akşam yemeğinden sonra çalışmamalısın" dedi Abel. "Bu çok kötü bir alışkanlık." Digby biraz solgun görünüyor, diye düşündü. Digby bu kadınca taşkınlığı dikkate almadı.

"Haberi gördün mü?" dedi ağabeyine, gazeteyi işaret ederek.

"Evet. İnanamadım!" dedi Abel. Kardeşiyle politika konuşmaktan keyif alıyordu, gerçi kardeşinin daha fazla konuşabileceğini ama konuşmaması gerektiğini ima eden resmi havalarına hafifçe içerliyordu. Zira ertesi gün her şey gazetelerde ortaya çıkıyor, diye düşündü. Yine de hep politika konuşuyorlardı. Köşesinde arkasına yaslanan Eugénie konuşmalarına izin veriyordu; asla sözlerini kesmiyordu. Ama sonunda ayağa kalktı ve ambalaj kutusundan dökülen çöpleri temizlemeye başladı. Digby cümlesini yarıda kesti ve onu izledi. Aynaya bakıyordu.

"Beğendin mi?" diye sordu Eugénie, eliyle çerçevesini tutarak.

"Evet" dedi Digby, ancak sesinde hafif bir eleştiri tonu vardı. "Oldukça güzel bir ayna."

"Yalnızca yatak odam için" dedi Eugénie aceleyle. Digby onun kâğıt parçalarını kutuya dolduruşunu izledi.

"Unutma" dedi, "Bu gece Chatham'larla yemek yiyeceğiz."

"Biliyorum." Eugénie yine saçlarına dokundu. "Gidip kendime çekidüzen vermek zorundayım" dedi. "Chatham'lar da kimdi?" diye merak etti Abel. Kodamanlar, üstdüzey yetkililer, diye tahmin yürüttü kendi kendine küçümseyen bir ifadeyle. O dünyada epey hareketliydiler. Gitmesi gerektiğini anladı. Digby'yle birbirlerine söyleyecekleri şeylerin sonuna gelmişlerdi. Yine de, Eugénie'yle yalnız kalıp konuşabilmeyi umuyordu.

"Bu Afrika işi konusunda..." diye başladı, aklına başka bir soru gelerek, ancak o sırada çocuklar içeri girdiler. İyi geceler dilemeye gelmişlerdi. Maggie onun getirdiği kolyeyi takmıştı ve çok güzel görünüyor, diye düşündü. Yoksa güzel görünen Maggie miydi? Ancak elbiseleri, temiz mavi ve pembe elbiseleri buruşmuştu; kollarında tuttukları isli Londra yaprakları leke yapmıştı.

"Küçük pis kavgacılar sizi!" dedi Albay çocuklara gülerek. "Neden bahçede oynamaya çıkarken en güzel elbiselerinizi giydiniz?" diye sordu Sir Digby, Maggie'yi öperken. Bunu şakacı bir ifadeyle söylemişti ama sesinde onaylamayan bir hava vardı. Maggie cevap vermedi. Gözleri, annesinin elbisesinin göğsündeki kamelyaya takılmıştı. Annesinin yanına gidip, ona yakından baktı.

"Ya sen... küçük soytarı!" dedi Sir Digby, Sara'yı işaret ederek.

"Bugün Maggie'nin doğum günü" dedi Eugénie, küçük kızı korumak istercesine kolunu uzatarak.

"Zaten ben de bunun, insanın alışkanlıklarını... ıhh... alışkanlıklarını düzeltmesi için iyi bir neden olduğunu düşünerek söylemiştim" dedi Sir Digby kızlarını inceleyerek. Sözlerine şakacı bir hava katmaya çalışarak kekelemişti ama çocuklarla konuşurken her zaman olduğu gibi, oldukça yavan ve afralı çıkmıştı.

Sara babasına baktı.

"İnsanın alışkanlıklarını... ıhh... alışkanlıklarını düzeltmesi için" diye tekrarladı. Anlamından tamamen arındırarak, babasının sözlerinin ritmini tam olarak yakalamıştı. Biraz komik bir etki yarattı. Albay güldü ama Digby'nin bozulduğunu anladı. Sara iyi geceler demeye gelince yalnızca başını okşadı, ancak Maggie yanından geçerken onu öptü.

"Güzel bir doğum günü geçirdin mi?" diye sordu Maggie'yi kendine çekerek. Abel bunu bahane ederek, gitmek üzere ayağa kalktı.

"Ama daha gitmen gerekmiyor Abel" diyerek itiraz etti Eugénie, Albay elini uzatınca.

Eugénie, Albay'ın gitmesini engellemek istermiş gibi, elini bırakmadı. Ne demek istiyordu? Kalmasını mı istiyordu, gitmesini mi? Gözlerinden, büyük kara gözlerinden anlaşılmıyordu.

"Ama yemeğe çıkmıyor musunuz?"

"Evet" dedi Eugénie, Albay'ın elini bırakarak. Başka bir şey söylemediğine göre, gitmesi gerektiğine karar verdi.

"Ah, kendi başıma çıkabilirim" dedi odadan ayrılırken.

Oldukça yavaş adımlarla aşağı indi. Sıkıntılıydı ve hayal kırıklığına uğramıştı. Onu yalnız görememişti; ona hiçbir şey anlatamamıştı. Belki de hiç kimseye hiçbir şey anlatamayacaktı. Ne de olsa, diye düşündü basamakları ağır ağır inerken, bu onun özel meselesiydi, başka kimseyi ilgilendirmiyordu. İnsan kendi yağıyla kavrulmalı, diye düşündü şapkasını alırken. Etrafına bakındı.

Evet... Evde bir sürü güzel eşya vardı. Girişte duran yaldızlı tırnaklı büyük kırmızı koltuğa göz attı. Evi, karısı, çocukları yüzünden Digby'yi kıskanıyordu. Yaşlandığım hissetti. Bütün çocukları büyümüştü; onu bırakmışlardı. Kapının önünde durdu ve sokağa baktı. Oldukça karanlıktı; lambalar yakılmıştı; sonbahar geliyordu. Artık yağmur damlalarının iz bıraktığı, karanlık, rüzgârlı sokakta yürümeye başlayınca, yüzüne bir duman bulutu vurdu. Yapraklar dökülüyordu.

1907

Yaz ortasıydı ve geceleri sıcak oluyordu. Suya yansıyan ay, onu solgun, gizemli bir hale getiriyor; derin mi, sığ mı olduğu anlaşılmıyordu. Ancak ay, katı cisimlere vurduğu yerlerde, parlak ve gümüşi bir kaplama oluşturuyordu, bu nedenle köy yollarında bulunan yapraklar bile cilalı gibi görünüyordu. Londra'ya çıkan bütün sessiz kır yollarında arabalar ağır ağır ilerliyordu; demir dizginler, demir eller tarafından sıkıca tutuluyordu, zira sebzeler, meyveler, çiçekler yavaş yavaş hareket ediyordu. Yuvarlak lahana, kiraz, karanfil kasalarıyla tepeleme doldurulmuş arabalar, su aramak için göç eden, düşmanları tarafından kovalanarak yeni otlaklar bulmaya zorlanan kabilelerin, üzerine eşya yüklenmiş karavanlarına benziyordu. Bu halde yollarda, kaldırım taşlarından uzaklaşmadan ağır ağır ilerliyorlardı. Atlar bile, kör olsalardı, uzaktan Londra'nın uğultusunu duyabilirlerdi, yine de, yarı kapalı gözleriyle, sürekli olarak yanan şehrin coşkulu sisini görebilirlerdi. Şafak sökerken, Covent Garden'da yüklerini indirdiler; masalar ve tezgâhlar, hatta büyük taşlar bile, kutsal çamaşırlar yerleştiriliyormuşçasına, lahanalar, kirazlar ve karanfillerle donatılmıştı.

Bütün pencereler açıktı. Müzik sesi geliyordu. Kırmızı perdelerin arkasından, yarı şeffaflaşmış, bazen de esintiyle –balo sona erdikten, danslar edildikten sonra– kendi kuyruğunu yutan bir yılan gibi, hiç durmayan bir vals sesi geliyordu çünkü Hammersmith'ten Shoreditch'e kadar her şey dönüp dolaşıp tekrar çalınıyordu. Meyhanelerin dışında trombonlar aynı şeyi defalarca tekrarlıyordu; çıraklar ıslıkla eşlik ediyorlardı; insanların dans ettiği özel mekânlarda müzik grupları çalıyordu. Nehirde, yüzen evlerin demir attığı kereste depolarının arasında bulunan romantik Han'daki Wapping'de küçük masalarda oturuyorlardı.

Burada, Mayfair'de de. Her masanın lambası vardı; örtüleri sıkı kırmızı ipekten yapılmıştı ve o gün öğleden sonra topraktan su emen çiçekler, vazoların içinde rahatlamışlar ve çiçeklerini yaymışlardı. Her masanın çilek piramidi, soluk tombul bıldırcını vardı ve Martin, Hindistan'dan sonra, Afrika'dan sonra, çıplak omuzlu bir kızla; saçlarına, valsin hoş gördüğü ve kendi şehvetli sözlerinin altında kısmen gizlediği bir şekilde parıltılı yeşil böcek kanadı takmış olan bir kadınla konuşmanın heyecan verici olduğunu düşünüyordu. Kimin ne söylediği önemli miydi? Zira kadın, yarım yamalak dinleyerek, omzunun üzerinden geriye baktı ve madalyalarla donanmış bir adamın içeri girdiğini, pırlantalar takmış siyah elbiseli bir kadının da adamı gizli bir köşeye çektiğini gördü.

Gece ilerlerken, hâlâ kaldırımların kenarından ilerleyen, Westminster'ı geçen, sarı yuvarlak saatlerin, kahve tezgâhlarının, gün ağarırken kaskatı bir halde bastonlarını veya kâğıt rulolarını tutarak duran heykellerin yanından geçen pazar arabalarının üzerine yumuşak bir mavi ışık düştü. Onları kaldırımları yıkayan çöpçüler izledi. Sigara izmaritleri, küçük yaldızlı kâğıt parçaları, portakal kabukları – günün bütün çöpleri kaldırımlardan süpürülüyordu ve arabalar hâlâ ağır ağır ilerliyorlardı. Faytonlar, yorulmak bilmeden Kensington'ın derbeder yollarında, Mayfair'in parıltılı ışıklarının altında hızla yol alıyor; ay ışığında gümüşle kaplanmış gibi görünen dövülmüş kuru sokaklarda, yüksek şapkalı hanımefendileri ve beyaz yelekli beyefendileri taşıyordu.

"Bak!" dedi Eugénie, fayton yaz alacakaranlığında köprünün üstünden geçerken. "Ne kadar güzel, öyle değil mi?"

Eliyle suyu gösterdi. Serpentine Gölü'nü geçiyorlardı, ancak haykırması yalnızca kendi kendine söylenmiş sözlerdi; kocasının söylediklerini dinliyordu. Kızları Magdalena da yanlarındaydı ve annesinin işaret ettiği yere baktı. Serpentine, güneş batarken kıpkırmızı görünüyordu; ağaçlar bir araya toplanmış, yontulmuş ve detaylarını kaybetmişlerdi. Küçük köprünün uçları beyaz, hayaletimsi mimarisi manzarayı tamamlıyordu. Işıklar –güneş ışığı ve yapay lambalar– tuhaf bir karışım oluşturuyordu.

"... Tabii, bu durum hükümeti zor durumda bıraktı" diyordu Sir Digby. "Ama zaten onun istediği de bu."

"Evet... o genç adam adından söz ettirecek" dedi Lady Pargiter.

Araba köprünün üzerinden geçti. Ağaçların gölgesine girdi. Şimdi Park'tan çıktı ve Marble Arch'a doğru akan ve gece elbiseli insanları tiyatrolara, yemekli partilere götüren uzun araç kuyruğuna girdi. Işıklar giderek daha da yapaylaştı, daha da sarılaştı. Eugénie öne eğildi ve kızının elbisesinde bir şeye dokundu. Maggie başını kaldırdı. Onların hâlâ politika konuştuklarını sanıyordu.

"Pekâlâ" dedi annesi, kızının elbisesinin önündeki çiçekleri düzenleyerek. Başını hafifçe yana yatırdı ve beğeniyle baktı. Sonra aniden küçük bir kahkaha attı ve ellerini açtı.

"Neden bu kadar geciktim, biliyor musun?" dedi. "O şeytan Sally..."

Ancak kocası sözünü kesti. Aydınlatılmış bir saat dikkatini çekmişti.

"Geç kalacağız" dedi.

"Ama sekiz on beş, sekiz buçuk demektir" dedi Eugénie, araba yan sokaklardan birine dönerken.

Browne Sokağı'ndaki evde derin bir sessizlik hüküm sürüyordu. Sokak lambasının ışığı, kapının üstündeki pencereden içeri vuruyor ve epeyce dönerek, holdeki masanın üstünde duran bir tepsi bardağı; bir silindir şapkayı ve yaldızlı pençeleri olan bir koltuğu aydınlatıyordu. Birisini beklermiş gibi duran boş koltuğun resmi bir görüntüsü vardı. Sanki bir İtalyan konutunun girişinde, çatlamış zeminin üstünde duruyor gibiydi. Ancak çıt çıkmıyordu. Uşak Antonio uyuyordu; hizmetçi Mollie uyuyordu; aşağıda bodrum katında bir kapı ileri geri sallanıyordu – onun dışında çıt çıkmıyordu.

Sally, evin en üst katındaki yatak odasında, yan tarafına döndü ve dikkatle dinledi. Ön kapının kapandığını duyar gibi oldu. Açık pencereden aniden dans müziği yükseldi ve duymasını engelledi.

Sally yatakta doğruldu ve perdelerin arasındaki açıklıktan dışarı baktı. Aralıktan, gökyüzünün bir dilimini görüyordu; sonra bahçedeki ağacı; sonra karşıda, uzun bir sıra halinde duran evlerin sırtlarını gördü. Evlerden biri çok parlak bir şekilde aydınlatılmıştı ve uzun, açık pencerelerden dans müziği geliyordu. Vals yapıyorlardı. Perdenin arkasında gölgelerin oynaştığını gördü. Okumak mümkün değildi; uyumak mümkün değildi. Önce müzik vardı; sonra konuşma sesleri geldi; ardından insanlar bahçeye çıktılar, sesler gevezelik etti, sonra yine müzik başladı.

Sıcak bir yaz gecesiydi ve bayağı geç olmuştu; ancak bütün dünya capcanlı ayakta gibiydi; trafik sesi uzaktan geliyor ama hiç kesilmiyordu.

Yatağının üstünde soluk kahverengi bir kitap vardı; sanki okuyormuş gibi duruyordu. Ancak okumak da mümkün değildi, uyumak da. Ellerini başının arkasına koyarak yastığına uzandı.

"Bir de diyor ki" diye mırıldandı, "dünya sadece..." Duraksadı. Ne diyordu? Yalnızca düşünceden oluşuyor, öyle miydi? diye sordu kendi kendine, çoktan unutmuş gibi. Eh, okumak da, uyumak da imkânsız olduğuna göre, *düşünülmesine* izin verecekti. Bazı şeyleri yapmak, düşünmekten daha kolaydı. Bacaklar, beden, eller, adamın dünyanın temelini oluşturduğunu söylediği bu evrensel düşünme sürecine, bütün vücudu katılmalıydı. Gerindi. Düşünce nereden başlıyordu?

Ayaklarda mı? diye sordu. Orada, tek çarşafın altından çıkıyorlardı. Ayrı duruyorlardı, birbirlerinden çok uzak. Sally gözlerini kapadı. Sonra iradesi dışında, içinde bir sertlik oluştu. Düşünceyi oynamak mümkün değildi. Bir şeye dönüştü; bir köke; toprağa batmış bir köke; sanki damarlar soğuk kitlenin içinden geçiyordu; ağaçtan dallar çıkıyordu; dalların yaprakları vardı.

"... ve güneş yaprakların arasından parlıyor" dedi parmağını oynatarak. Güneşin, yapraklara vurduğunu doğrulamak için gözlerini açtı ve bahçede duran gerçek ağacı gördü. Güneş ışığıyla parlamak şöyle dursun, üzerinde hiç yaprak yoktu. Bir an yalancı çıktığını düşündü. Zira ağaç siyahtı, simsiyahtı.

Dirseğini pencerenin pervazına dayadı ve ağaca baktı. Dans edilen odadan şaşkın bir alkış sesi geldi. Müzik durmuştu. İnsanlar demir merdivenlerden, duvara konulan mavi-sarı ışıklarla süslenmiş bahçeye inmeye başladılar. Sesler yükseldi. Daha fazla insan geldi. Taşlarla süslenmiş yeşil bahçe, merdivenlerden akan gece elbiseli solgun kadın figürleriyle ve resmi giysileriyle dimdik duran siyah-beyaz erkek figürleriyle doldu. Sally onların hareketlerini izledi. Konuşuyor ve gülüyorlardı, ancak çok uzakta oldukları için ne söylediklerini duyamıyordu. Bazen tek bir kelime veya kahkaha diğerlerini bastırıyordu, sonra karmaşık mırıltılar geliyordu. Kendi bahçeleri bomboş ve sessizdi. Bir kedi sinsice duvarın üstünde yürüyordu; durdu, sonra tekrar yürümeye başladı. Sanki gizli bir görev üzerindeydi. Bir dans daha başladı.

"Bir daha, bir kere daha!" diye haykırdı sabırsızlıkla. Londra toprağının kuru kokusunun sardığı hava yüzüne çarptı, perdeyi havalandırdı. Yatağına boylu boyunca uzanınca, ayı gördü. Son derece yüksekte görünüyordu. Yüzeyinde küçük buharlar hareket ediyordu. Biraz sonra buhar damlaları birbirinden ayrıldı ve beyaz diskin üzerine işlenen kabartmaları gördü. Bunlar ne acaba, diye merak etti – dağlar mı? vadiler mi? Eğer vadilerse, dedi kendi kendine gözlerini hafifçe kapatırken, o zaman beyaz ağaçlar, buzul oyuklar ve bülbüller olmalıydı. Vadilerde birbirlerine seslenen ve cevap veren iki bülbül. Müzik sesi, "birbirlerine seslenen ve cevap veren" kelimelerini tuttu ve savurdu; ancak aynı ritmi defalarca tekrar ederken bu kelimeleri kabalaştırdı, mahvetti. Dans müziği her şeyi bozuyordu. İlk başta coşturuyordu ama sonra sıkıcı olmuştu, en sonunda da dayanılmaz bir hal almıştı. Oysa saat daha bire yirmi vardı.

Dudağı, ısırmaya hazırlanan bir at gibi, kendiliğinden kalktı. Küçük kahverengi kitap sıkıcıydı. Elini başının üstüne uzattı ve bakmadan, hırpalanmış kitapların durduğu raftan başka bir kitap aldı. Kitabı rasgele açtı ama gözü, hâlâ bahçede oturan çiftlerden birine takıldı. Oysa diğer insanlar içeri girmişti. Acaba birbirlerine ne söylüyorlar, diye merak etti. Çimlerin üstünde bir şey parlıyordu

ve görebildiği kadarıyla, siyah-beyazlı adam eğilip onu aldı.

"Ve eğilip yerden alırken" diye mırıldandı dışarı bakarak, "yanındaki hanımefendiye; Bakın Miss Smith, çimlerin üstünde ne buldum? Kalbimin, kırık kalbimin bir parçasını buldum, diyor. Çimlerin arasında buldum ve göğsümde taşıyorum" –Sally bu sözcükleri melankolik vals müziğine uygun tempoda mırıldandı– "kırık kalbim, bu kırık cam, çünkü aşk..." Sally duraksadı ve kitaba göz attı. Kitabın başındaki boş sayfada şunlar yazılıydı:

"Sara Pargiter'e, Kuzeni Edward Pargiter'den."

"... çünkü aşk" diye tamamladı, "en güzel şeydir."

Kitabın başlık sayfasını çevirdi.

"Sofokles'in *Antigone* eseri, İngilizce dizelere çeviren, Edward Pargiter" diye okudu.

Bir kez daha pencereden dışarı baktı. Çift kalkmıştı. Demir merdivenlerden yukarı çıkıyorlardı. Sally onları izledi. Balo salonuna girdiler. "Düşünün, dansın ortasında kadın çıkarsa ve bakıp, 'Bu ne?' diye sorsa nasıl olur? Çünkü aslında yalnızca bir cam parçası.. cam parçası..." Yine kitaba baktı.

"Sofokles'in *Antigone* eseri" diye okudu. Kitap yepyeniydi. Sally açarken çıtırdadı. Kitabı ilk kez açıyordu.

"Sofokles'in *Antigone* eseri, İngilizce dizelere çeviren, Edward Pargiter" diye okudu tekrar. Edward bu kitabı ona Oxford'dayken, sıcak bir öğleden sonra şapellerin ve kütüphanelerin arasında dolaşırken vermişti. "Dolaşırken ve ağlaşırken" diye mırıldandı sayfaları çevirirken. "Alçak koltuktan kalkıp, elini saçlarında dolaştırırken bana," –pencereden dışarı baktı– "'boşa giden gençliğim, heba olan gençliğim' dedi." Şimdi vals en yoğun, en melankolik halindeydi. "Erkek bu kırık cam parçasını, bu solmuş kalbi eline alarak" dedi müziğin ritmine uyarak, "bana dedi ki..." Bu noktada müzik durdu; alkış sesi duyuldu; dans edenler biz kez daha bahçeye çıktılar.

Sally sayfalara göz gezdirdi. Önce, rasgele bir iki dize okudu; sonra sayfaları çevirirken bölünmüş sözcüklerin arasından, hızla, kusurlu sahneler yükseldi. Öldürülen adamın gömülmemiş

cesedi, devrilen bir ağacın gövdesindeydi, heykel gibi duruyordu, bir ayağı havadaydı. Akbabalar üşüştü. Aniden gümüş rengi kumların üstüne indiler. Ağır kuşlar bir hamlede, yalpalayarak, dönerek sallanmaya başladılar; gri kanatlarını sallayarak oradaki tümseğe zıpladılar – kitabını okurken parmaklarıyla pervazda tempo tutuyordu. Hızla defalarca dürterek, küflenmiş ete vurdular. Evet. Dışarıda, bahçede duran ağaca baktı. Öldürülen adamın gömülmemiş cesedi kumda yatıyordu. Sonra sarı bir bulutun içinde dönerek – kim geldi? Sally hemen sayfayı çevirdi. Antigone mi? Bir toz bulutunun içinden çıkarak akbabaların fırıl fırıl döndüğü yere geldi ve moraran ayağa beyaz kum savurdu. Orada durup, moraran ayağın üstüne beyaz kumların düşmesini izledi. Sonra, durun! Başka bulutlar belirdi; kara bulutlar; atlılar aşağıya indiler, yakalanmıştı. Söğüt dallarıyla bileklerini bağladılar. Bağlı halde ata bindirdiler ve... nereye götürdüler?

Bahçeden kahkaha sesi geldi. Sally başını kaldırdı. Onu nereye götürdüler? diye sordu. Bahçede bir sürü insan vardı. Konuştuklarının tek kelimesini bile duyamıyordu. İnsanlar içeri girip çıkıyorlardı.

"Saygıdeğer kralın değerli sarayına mı?" diye mırıldandı, rasgele bir iki kelime okuyarak. Çünkü hâlâ bahçeye bakıyordu. Adamın adı Creon'du. Kadını gömdü. Mehtaplı bir geceydi. Kaktüslerin dikenleri sivri gümüşlere benziyordu. Peştemallı adam, sopasıyla tuğlanın üstüne üç defa vurdu. Kadın diri diri gömüldü. Mezarı tuğla yığınıydı. Ancak dümdüz yatabileceği kadar yer vardı. Tuğla mezarda dümdüz yatmak, dedi. Böylece sona geldik, diyerek esnedi ve kitabı kapadı.

Soğuk, yumuşak çarşafın altında iyice uzandı ve yastığı kulaklarının üstüne çekti. Tek çarşaf ve tek battaniye bedenini sardı. Yatağın alt kısmında, uzun ve temiz bir şilte vardı. Dans müziğinin sesi kesildi. Vücudu aniden düştü ve yere ulaştı. Zihnine koyu renk bir kanat sürtündü ve geride bir boşluk bıraktı. Her şey –müzik, sesler– uzadı ve dört bir yana yayıldı. Kitap yere düştü. Sally uykuya daldı.

*

"Çok güzel bir gece" dedi kavalyesiyle demir basamaklardan çıkan kız. Tırabzana tutundu. Tırabzan çok soğuktu. Başını kaldırdı. Ayın etrafında sarı bir ışık dilimi vardı. Sanki ayın etrafında gülüyordu. Kavalyesi de başını kaldırıp baktı, sonra bir basamak daha çıktı. Tek kelime etmedi çünkü utangaç biriydi.

"Yarın maça gidecek misiniz?" diye sordu resmi bir şekilde, zira birbirlerini pek tanımıyorlardı.

"Kardeşim zamanında çıkıp beni götürebilirse" dedi kız. O da bir basamak daha çıktı. Sonra, balo salonuna girerken, adam kızı hafifçe selamladı ve yanından ayrıldı, zira partneri bekliyordu.

Bulutlardan kurtulan ay boşlukta tek başına pırıl pırıl parlıyordu; sanki ışık bulutların ağırlığını tüketmiş ve eğlence için tertemiz bir zemin, bir dans pisti bırakmış gibiydi. Gökyüzünün benekli parıltısı bir süre daha devam etti. Sonra hafif bir esinti çıktı ve küçük bir bulut ayın önüne geçti.

Yatak odasında bir gürültü oldu. Sara sırtüstü döndü.

"Kim o?" diye mırıldandı. Doğruldu ve gözlerini ovuşturdu.

Gelen ablasıydı. Tereddütlü bir ifadeyle kapıda duruyordu. "Uyuyor musun?" diye sordu alçak sesle.

"Hayır" dedi Sara. Yine gözlerini ovuşturdu. "Uyandım" dedi gözlerini açarak.

Maggie odaya girip, yatağın kenarına oturdu. Perde dalgalanıyordu, çarşaflar yataktan kayıyordu. Bir an başı döndü. Balo salonundan sonra, çok dağınık görünüyordu. Lavaboda bir büyük su bardağı ve bardağın içinde de bir diş fırçası vardı. Havlulukta buruşuk bir havlu vardı, yere bir kitap düşmüştü. Eğilip kitabı yerden aldı. Tam bu sırada sokaktan aniden bir müzik sesi gelmeye başladı. Perdeyi araladı. Pastel renkli elbiseler giymiş hanımlar, takım elbiseli beyler, balo salonuna çıkan merdivene yığılmıştı. Rüzgâr konuşma ve kahkaha seslerini bahçeye taşıyordu.

"Balo mu var?" diye sordu.

"Evet. Sokağın aşağısında" dedi Sara.

Maggie dışarı baktı. Bu mesafeden müzik romantik, gizemli geliyordu ve renkler birbirine karışıyordu. Ne pembe, ne beyaz, ne de mavi seçiliyordu.

Maggie gerindi ve taktığı çiçeği çıkardı. Zaten boynunu bükmüş; beyaz çiçeklerinin üstünde siyah lekeler oluşmuştu. Yine pencereden dışarı baktı. Işıkların karışımı çok tuhaftı; bir yaprak donuk yeşilken, diğeri parlak beyazdı. Dallar farklı düzeylerde kesişiyordu. Sonra Sally güldü.

"Sana bir cam parçası veren oldu mu?" dedi. "Miss Pargiter... Bu benim kırık kalbim, diyerek?"

"Hayır" dedi Maggie. "Bunu neden yapsınlar ki?" Çiçek kucağından yere düştü.

"Düşünüyordum da..." dedi Sara. "Bahçedeki insanlar..."

Eliyle pencereyi gösterdi. Bir an sessiz kalıp, dans müziğini dinlediler.

"Peki, sen kimin yanına oturdun?" diye sordu Sara bir süre sonra.

"Sırma şeritli bir adamın yanına" dedi Maggie.

"Sırma şeritli mi?" diye tekrarladı Sara.

Maggie cevap vermedi. Odaya alışmaya başlamıştı. Bu çöplükle parlak balo salonu arasındaki çelişkiyi artık fark etmiyordu. Penceresi açık bir şekilde ve rüzgâr içeri girerken yatağında yatan kız kardeşini kıskandı.

"Çünkü partiye gidiyordu" dedi. Duraksadı. Gözüne bir şey çarpmıştı. Hafif esintide bir dal yukarı aşağı sallandı. Maggie perdeyi tutarak açtı. Artık bütün gökyüzünü, evleri ve bahçedeki dalları görebiliyordu.

"Ay yüzünden" dedi. Yaprakların beyaz görünmesine neden olan şey aydı. İkisi de aya baktı. Mükemmel bir şekilde cilalanmış bir gümüş bozukluk gibi parlıyordu, parlak ve sert.

"Partilerde, ah bu kırık kalbim demiyorlarsa, ne diyorlar?" diye sordu Sara.

Maggie eldivenlerinden koluna yapışan beyaz iplik parçasını silkeledi.

"Bazı insanlar bir şey söylüyor" dedi Maggie ayağa kalkarak, "bazıları da başka şeyler."

Yatak örtüsünün üstünde duran kitabı kaldırdı ve yatağı düzeltti. Sara kitabı Maggie'nin elinden aldı.

"Bu adam" dedi, küçük çirkin kahverengi kitaba hafifçe vurarak, "dünyanın sadece düşünceden oluştuğunu söylüyor, Maggie."

"Öyle mi?" dedi Maggie, kitabı lavabonun üstüne koyarak. Bunun, onu odada tutup konuşturmak için bahane olduğunu biliyordu.

"Sence doğru mu?" diye sordu Sara.

"Muhtemelen" dedi Maggie, ne söylediğini düşünmeden. Perdeyi çekmek için elini uzattı.

"Dünyanın yalnızca düşünceden oluştuğunu mu söylüyor?" diye tekrarladı, perdeyi açık tutarak.

Araba Serpentine'i geçerken annesi düşüncelerini böldüğünde, o da aklından benzer şeyler geçiriyordu. Ben bu muyum, şu muyum, diye düşünmüştü. Hepimiz aynı mıyız, yoksa farklı mı – bu tür şeyler.

"Peki ya ağaçlar ve renkler?" dedi arkasını dönerek.

"Ağaçlar ve renkler mi?" dedi Sara.

"Biz onları görmesek ağaçlar olur muydu?" diye sordu Maggie.

"'Ben' ne demek?.. 'Ben'..." Durdu. Ne söylemeye çalıştığını bilmiyordu. Saçmalıyordu.

"Evet" dedi Sara. "'Ben' ne demek?" Belki ablasının gitmesine engel olmak istediği için, belki de bu konuyu tartışmak istediği için, ablasının eteğine yapıştı.

"'Ben' ne demek?" diye tekrarladı.

Ancak o anda dışarıda bir hışırtı duyuldu ve annesi içeri girdi.

*

"Ah, sevgili çocuklarım!" diye haykırdı, "Hâlâ yatmadınız mı? Hâlâ konuşuyor musunuz?"

Sanki hâlâ partinin etkisi altındaymış gibi ışık saçarak, heyecanla odada yürüdü. Boynunda ve kollarında mücevherler

parıldıyordu. Son derece şıktı. Etrafına bakındı.

"Çiçek yere düşmüş, her şey ne kadar dağınık" dedi. Maggie'nin düşürdüğü çiçeği yerden kaldırdı ve dudaklarına götürdü.

"Çünkü kitap okuyordum, anne, çünkü bekliyordum" dedi Sara. Annesinin elini tuttu ve çıplak kolunu okşadı. Annesini o kadar mükemmel bir şekilde taklit ediyordu ki, Maggie gülümsedi. Aslında birbirlerine tamamen zıt karakterlere sahiplerdi. – Lady Pargiter son derece gösterişli, Sally zarafetten yoksun biriydi. Ama işe yarıyordu, diye düşündü kendi kendine, Lady Pargiter Sally'nin onu yatağa çekmesine izin verirken. Taklit mükemmel olmuştu.

"Ama uyuman gerekiyor, Sally" diye itiraz etti. "Doktor ne dedi? Dümdüz yat, kıpırdamadan yat, dedi." Onu yastığına itti.

"Dümdüz ve kıpırdamadan yatıyorum" dedi Sara. "Şimdi," – annesine baktı– "bana partiyi anlatın."

Maggie pencerenin yanında duruyordu. Demir merdivenlerden inen çiftleri seyrediyordu. Bahçe kısa sürede, içeri girip çıkan uçuk beyazlar ve pembelerle doldu. Arkalarını dönmüş partiden bahsederlerken pek dinlemedi.

"Çok güzel bir partiydi" diyordu annesi.

Maggie pencereden dışarı baktı. Bahçe farklı renklerde çiçeklerle doluydu. Evden yansıyan ışığın geldiği açıya girinceye kadar birbirlerinin üstüne dalgalanıyorlardı ama o noktada aniden gece kıyafetli hanımefendi ve beyefendilere dönüyorlardı.

"Balık bıçağı yok muydu?" dediğini duydu Sara'nın.

Onlara doğru döndü.

"Yanında oturduğum adam kimdi?" diye sordu.

"Sir Matthew Mayhew" dedi Lady Pargiter.

"Sir Matthew Mayhew kim?" diye sordu Maggie.

"Çok tanınmış biri, Maggie!" dedi annesi elini açarak.

"Çok tanınmış biri" diye tekrarladı Sara.

"Ama öyle" dedi Lady Pargiter, belki de omzu yüzünden çok sevdiği kızına gülümseyerek.

"Onun yanında oturmak çok büyük bir onurdu, Maggie" diye

devam etti. "Büyük bir onur" dedi sitem ederek. Bir şey görmüş gibi duraksadı. Başını kaldırdı.

"Ve sonra" diye devam etti, "Mary Palmer bana, hangisi sizin kızınız, diye sorunca, bir baktım ki, Maggie kilometrelerce uzakta, salonun karşı tarafında, hayatının her günü omnibüste karşılaşabileceği Martin'le konuşuyor!"

Kelimeleri vurguluyordu ve bu nedenle, yükselip alçalıyorlardı. Sally'nin çıplak koluna parmaklarıyla hafifçe vurarak ritmi daha da vurguladı.

"Ama Martin'i her gün görmüyorum" diye itiraz etti Maggie. "Onu, Afrika'dan döndüğünden beri görmedim." Annesi sözünü kesti.

"Ancak, sevgili Maggie, partilere kendi kuzeninle konuşmak için gitmezsin. Partilere gitme nedeni..."

Bu noktada büyük bir gürültüyle dans müziği başladı. İlk notalar, çılgınca bir enerji içeriyordu, sanki dans edenleri aceleyle geri çağırıyordu. Lady Pargiter cümlesinin ortasında durdu. İçini çekti; bedeni uyuşmuş ve rahatlamış gibiydi. Ağırlaşan gözkapakları büyük kara gözlerinin üstüne kapanıyordu. Müziğin eşliğinde hafifçe başını sallamaya başladı.

"Çaldıkları bu parça ne?" diye mırıldandı. Eliyle ritim tutarak, melodiyi mırıldandı. "Eskiden bu şarkıyla dans ederdim."

"Şimdi de dans et, anne" dedi Sara.

"Evet, anne. Bize eskiden nasıl dans ettiğini göster" diye yalvardı Maggie.

"Ama eşlik eden olmadan" diye itiraz etti Lady Pargiter.

Maggie ortadaki sandalyeyi kenara çekti.

"Varmış gibi hayal et" dedi Sara.

"Pekâlâ" dedi Lady Pargiter. Ayağa kalktı. "Şöyle bir şeydi" dedi. Duraksadı; bir eliyle eteğini yana açtı, çiçeği tuttuğu diğer elini hafifçe büktü; Maggie'nin açtığı alanda dönmeye başladı. Olağanüstü bir gösterişle hareket ediyordu. Elleri ve ayakları müziğin kıvraklığına ve kavislerine uyarak eğiliyor, bükülüyordu. O dans ettikçe müziğin sesi yükseliyor ve berraklaşıyordu. Koltukların, masaların

arasında daireler çizerek dans etti ve sonra müzik durunca, "İşte!" diye bağırdı. İçini çekerek "İşte!" derken, bedeni sanki yeniden kapandı ve tek bir hareketle yatağın kenarına çöktü.

"Harika!" diye bağırdı Maggie. Hayranlıkla annesine baktı.

"Saçmalama" dedi Lady Pargiter hafifçe nefes nefese kalarak. "Artık dans edemeyecek kadar yaşlandım; ama gençken; sizin yaşınızdayken..." Kesik kesik soluyarak oturmaya devam etti.

"Dans ederek evden terasa çıktın ve çiçek demetinin içinde katlanmış bir not buldun..." dedi Sara, annesinin kolunu okşayarak. "Bize o hikâyeyi anlat anne."

"Bu gece olmaz" dedi Lady Pargiter. "Dinleyin... saat vuruyor!"

Manastır çok yakında olduğu için, saatin sesi odayı doldurdu; hafifçe, gürültüyle, sanki birbirinin üstüne aceleyle yığılan, ancak soğuk bir şeyi gizleyen telaşlı, yumuşak iç çekişler gibiydi. Lady Pargiter vuruşları saydı. Çok geç olmuştu.

"Günün birinde size gerçek hikâyeyi anlatacağım" diyerek eğilip, kızına iyi geceler öpücüğü verdi.

"Şimdi! Şimdi!" diye haykırdı Sara, annesini sıkıca tutarak.

"Hayır, şimdi olmaz... şimdi olmaz!" diyerek güldü Lady Pargiter, elini çekti. "Bakın, babanız beni çağırıyor!"

Dışarıdaki koridorda hantal ayak sesleri duydular. Sonra kapıda Sir Digby'nin sesi duyuldu.

"Eugénie! Çok geç oldu, Eugénie!" dediğini duydular.

"Geliyorum!" diye bağırdı. "Geliyorum!"

Sara onu eteğinden yakaladı. "Bize çiçek demetinin hikâyesini anlatmadın anne!" diye sızlandı.

"Eugénie!" diye tekrarladı Sir Digby. Sesinde buyurgan bir ton vardı. "Kapıyı kilitledin..."

"Evet, evet" dedi Eugénie. "Size gerçek hikâyeyi başka zaman anlatırım" diyerek kendini kızının elinden kurtardı. İkisini de hızla öptü ve odadan çıktı.

"Bize anlatmayacak" dedi Maggie eldivenlerini eline alarak. Sesinde buruk bir ifade vardı.

Koridordan gelen konuşmaları dinlediler. Babalarının sesini duyabiliyorlardı. Sitem ediyordu. Huysuz ve gücenmiş bir tonla konuşuyordu.

"Bacaklarının arasında kılıcıyla parmak uçlarında bir aşağı bir yukarı volta atıyor; opera şapkası kolunun altında, kılıcı bacaklarının arasında" dedi Sara, yastıklarını acımasızca yumruklayarak.

Sesler uzaklaştı, aşağıya indi.

"Sence not kimdendi?" diye sordu Maggie. Duraksadı. Kız kardeşinin başını öfkeyle yastıklara koymasını seyretti.

"Not mu? Hangi not?" diye sordu Sara asabi bir şekilde. "Şu gürültüyü sustur."

Sırtını pencereye dönerek kıvrıldı. Yastıklardan birini kaldırıp başının üstüne koydu, sanki hâlâ devam eden müziğin sesini engellemek istiyordu. Yüzünü, yastığın çukuruna bastırdı. Çarşafın güzel beyaz kıvrımlarına sarılmış bir kozaya benziyordu. Sadece burnunun ucu görünüyordu. Kalçası ve ayakları, tek bir çarşafla kaplı olan yatağın ayakucunda çıkıntı yapıyordu. Yarı horlama sayılabilecek derin bir nefes aldı; çoktan uyumuştu.

Maggie koridorda yürüdü. Sonra alttaki girişte ışık yandığını gördü. Durdu ve parmaklıklardan sarkarak aşağıya baktı. Holde lambalar yanıyordu. Girişte duran, altın yaldızlı pençeli büyük İtalyan koltuğunu görebiliyordu. Annesi gece pelerinini koltuğun üstüne atmıştı, böylece kırmızı koltuk örtüsünün üzerinde yumuşak, altın rengi kıvrımlar halinde dökülüyordu. Holdeki masanın üzerinde içinde viski ve madensuyu şişesi bulunan bir tepsi duruyordu. Sonra annesiyle babasının sesini duydu, mutfak merdiveninden çıkıyorlardı. Bodrum katına inmişlerdi; sokağın üst kısmında bir hırsızlık olmuştu. Annesi mutfak kapısına yeni bir kilit taktıracağına söz vermiş ama unutmuştu. Babasının söylediklerini duyabiliyordu:

"... Eritiyorlar; muhtemelen bir daha bulamayacağız."

Maggie birkaç basamak yukarı çıktı.

"Çok özür dilerim, Digby" diyordu Eugénie, girişe gelirken.

"Mendilime düğüm atacağım; yarın sabah kahvaltıdan sonra hemen giderim... Evet" dedi, pelerinini koluna alarak. "Bizzat kendim giderim ve 'Bahanelerinizden bıktım usandım, Mr. Toye. Hayır, Mr. Toye, beni kaç kere kandırdınız. Hem de bunca yıldan sonra!' derim."

Sonra bir duraksama oldu. Maggie, bir bardağın içine madensuyu konulduğunu, bardağın şıkırtısını duydu; sonra lambalar söndü.

1908

Mart ayı gelmişti ve rüzgâr esiyordu. Ama bu "esmek" değildi. Sürtünüyor, kamçılıyordu. O kadar şiddetliydi. O kadar kötüydü. Yüzleri bembeyaz bırakmakla, burunların kıpkırmızı olmasına yol açmakla kalmıyor, etekleri havalandırıyor; tombul bacakları ortaya çıkarıyor, pantolonlardan iskelet bacakların görünmesine neden oluyordu. Hiçbir incelik, hiçbir güzellik yoktu. Aksine, tahıl dışında her şeyi kesen, mahveden, verimsizlikle söküp atan bir tırpanın kavisine benziyordu. Bir şiddetli esinti renkleri söndürüyordu – hatta National Gallery'deki bir Rembrandt'ı, Bond Caddesi'nde bir vitrindeki sert bir yakutu bile. Tek bir şiddetli rüzgâr ve hepsi gidiyordu. Doğduğu bir yer varsa, orası da Isle of Dogs bölgesinde, kirlenmiş bir kentin kıyısında yer alan küçük, kasvetli bir fabrikanın yanında yerlerde yuvarlanan tenekelerin arasıydı. Kurumuş yaprakları havalandırıyor, onlara değersiz bir ömür daha veriyor, onları aşağılıyor, alaya alıyordu; ancak aşağılanan, alay edilenlerin yerine koyacak hiçbir şey bulamıyordu. Tekrar yerlere düşüyorlardı. Hiçbir yaratıcılık, üretkenlik göstermeden; yıkımdan; kabukları, çiçekleri soyma ve çıplak kemikleri gösterme gücünden aldığı zevkle bağırarak, bütün pencereleri donuklaştırıyor; yaşlı beyefendilerin kulüplerin deri kokulu kovuklarına daha da gömülmelerine; yaşlı hanımefendilerin hiçbir şey görmeden, meşin gibi yanaklarla, neşeden yoksun bir halde, yatak odalarının ve mutfaklarının püsküllerinin ve koltuk örtülerinin arasında oturmalarına yol açıyordu. Boşalan sokaklarda amaçsızlığının zaferiyle, bedenleri önüne katıp sürüklüyor, Ordu Pazarları'nın dışında duran çöp arabasına çarpıyor, eski zarflardan, saç tutamlarından, kan bulaşmış, sarıya bulanmış, mürekkep dağılmış kâğıtlardan oluşan çöpleri kaldırıma saçıyor, tüm bunları alçılı bacaklara, lamba direklerine,

posta kutularına sürüklüyor ve çılgınca bodrum merdiveninin trabzanlarına dolandırıyordu.

Browne Sokağı'ndaki evin bodrum katında aceleyle giyinmekte olan kapıcı Matty Stiles, başını kaldırdı. Kaldırımda bir toz bulutu vardı. Kapıların altından, pencere çerçevelerinin içinden içeri giriyor, sandıkların, şifoniyerlerin üstüne konuyordu. Ama umurunda değildi. O, şanssızlardan biriydi. Güvenli bir iş olduğunu, en azından yazı çıkaracağını sanıyordu. Hanımefendi ölmüştü; beyefendi de öyle. Bu işi polis olan oğlu aracılığıyla bulmuştu. Bodrum katındaki bu ev Noel'i asla göremeyecekti – ona öyle söylemişlerdi. Artık sadece, emlakçıdan, eve bakma emriyle gelen gruplara etrafı göstermesi gerekiyordu. Bodrumdan hep bahsediyordu – oranın ne kadar rutubetli olduğundan. "Tavandaki lekeye bakın." Tabii, kesinlikle leke vardı. Buna rağmen, Çin'den gelen adam evi beğendi. Ona uygun olduğunu söylemişti. Şehirde işi vardı. Matty şanssızlardandı – üç ay içinde evden çıkıp, Pimlico'daki oğlunun yanına taşınması gerekiyordu.

Zil çaldı. Bırak çalsın, çalsın, diye homurdandı. Artık kapıyı açmayacaktı. Kapının önünde duruyordu. Parmaklıkların arasından bir çift bacak görüyordu Matty. İstediği kadar çalabilirdi. Ev satılmıştı. Tabelanın üstündeki yazıyı görmüyor muydu? Okuyamıyor muydu? Gözleri yok muydu? Matty, külle kaplanmış ateşe yaklaştı. Kapının önünde duran bacaklarını görebiliyordu. Soluk küllerle kaplı şömineye yaklaştı. Oradan, kapının önünde, yıkamayı düşündüğü, ancak rüzgâr yüzünden omzu çok ağrıdığı için bıraktığı kirli çarşaflarla kanarya kafeslerinin arasında duran bacaklarını görebiliyordu. İsterse, evi yıkarcasına çalsındı kapıyı, umurunda bile değildi.

Martin kapının önünde duruyordu.

Emlakçının levhasının üstüne çapraz olarak yapıştırılan parlak kırmızı kâğıt şeridinin üstünde, "Satıldı" yazılıydı.

"Satıldı bile!" dedi Martin. Browne Sokağı'ndaki eve bakmak

için küçük bir daire çizdi. Çoktan satılmıştı. Kırmızı şerit onu şaşkına uğratmıştı. Digby öleli daha üç ay olmuştu – Eugénie de en fazla bir yıl önce ölmüştü. Bir an durdu ve şimdi toz içinde olan siyah pencerelere baktı. Karakter sahibi bir evdi; 18. yüzyılda bir vakitte yapılmıştı. Eugénie bu evle gurur duyuyordu. Ben de buraya gelmeyi severdim, diye düşündü. Ama şimdi kapıda eski bir gazete vardı, parmaklıklara otlar sıkışmıştı ve perde olmadığı için içerideki boş odayı görebiliyordu. Bodrum katındaki kafesin parmaklıklarının arkasından bir kadın ona dikkatle bakıyordu. Kapıyı çalmanın anlamı yoktu. Arkasını dönüp uzaklaştı. Sokakta ilerlerken, içinde bir şeylerin söndüğünü hissetti.

Bu çok kötü, iğrenç bir son, diye düşündü. Oraya gitmekten keyif alırdım. Ancak tatsız konuları düşünmekten hoşlanmıyordu. Ne faydası var? diye sordu kendi kendine.

"İspanya Kralı'nın kızı" diye mırıldandı köşeyi dönerken, "beni ziyarete geldi..."

"Daha ne kadar çalacağım?" diye sordu kendi kendine, Abercorn Terrace'taki kapının eşiğinde durup zile basarken. "İhtiyar Crosby beni daha ne kadar bekletecek?" Rüzgâr çok soğuk esiyordu.

Babasıyla ablasının hâlâ yaşamını sürdürdüğü büyük, mimari açıdan önemsiz ama kuşkusuz rahat olan aile malikânesinin devetüyü renkli ön cephesine bakarak duruyordu. "Bugünlerde çok yavaş hareket ediyor" diye düşündü, rüzgârda titrerken. Ama bu sırada kapı açıldı ve Crosby göründü.

"Merhaba Crosby!" dedi.

Crosby ona öyle bir gülümsedi ki, altın dişi göründü. Her zaman evde en sevdiği insan olmuştu, öyle diyorlardı. Bu düşünce bugün onu memnun etti.

"Dünya sana nasıl davranıyor?" diye sordu, şapkasını uzatırken.

Crosby hiç değişmiyordu – daha pörsümüş, daha titrekti ve mavi gözleri her zamankinden daha da parlaktı.

"Romatizman nasıl?" diye sordu Crosby'ye, paltosunu çıkarmasına yardım ederken. Crosby sessizce sırıttı. İçinden yakınlık göstermek geliyordu, onu hemen hemen her zamanki gibi bulduğuna seviniyordu. "Ya Miss Eleanor?" diye sordu, salonun kapısını açarken. Salon boştu. Eleanor orada değildi. Ama salona girmişti çünkü masanın üstünde bir kitap vardı. Hiçbir şeyin değişmediğini görünce memnun oldu. Şöminenin karşısında durdu ve annesinin resmine baktı. Son birkaç yıldır annesi olmayı bırakmış, bir sanat eseri haline gelmişti. Ama kirliydi.

Eskiden çimlerde, karanlık köşeye bakan bir çiçek olurdu, diye düşündü. Ancak şimdi sadece pis kahverengi boya vardı. Peki, Eleanor ne okuyor? diye merak etti. Çaydanlığa dayanmış olan kitabı eline aldı ve baktı. "Renan[1]" diye okudu. "Neden Renan?" diye sordu kendi kendine ve beklerken okumaya başladı.

"Mr. Martin, hanımefendi" dedi Crosby, çalışma odasının kapısını açarak. Eleanor etrafına bakındı. Babasının koltuğunun yanında duruyordu ve elinde bir tomar uzun şeritler halinde gazete kupürü tutuyordu. Sanki bunları yüksek sesle okuyor gibiydi. Babasının önünde satranç tahtası vardı. Satranç taşları, yeni bir oyun için dizilmişti ama koltuğunda geri yaslanmıştı. Aşırı halsizdi ve oldukça mahzundu.

"Kaldır bunları... Güvenli bir yere sakla" dedi, başparmağıyla gazete kupürlerini göstererek. Bu, onun çok yaşlandığının işareti, diye düşündü Eleanor – gazete kupürlerinin saklanmasını istemek. Geçirdiği felçten sonra hareket edemiyordu ve hantallaşmıştı; burnunda ve yanaklarında kırmızı damarlar görünüyordu. Eleanor da kendini yaşlı, ağır ve cansız hissediyordu.

"Bay Martin geldi" diye tekrarladı Crosby.

"Martin gelmiş" dedi Eleanor. Babası duymamış gibiydi. Başını göğsüne dayamış, kıpırdamadan duruyordu. "Martin" diye tekrarladı Eleanor. "Martin..."

Martin'i görmek istiyor muydu, istemiyor muydu? Bir düşünce-

1 Joseph Ernest Renan (1823-1892): Fransız filozof, yazar. (yay.n.)

nin yavaş yavaş ortaya çıkmasını bekliyor gibiydi. Babası sonunda homurdandı; ama Eleanor ne demek istediğinden emin olamadı.

"Onu çaydan sonra içeri gönderirim" dedi. Bir an duraksadı. Babası doğruldu ve satranç taşlarını yokladı. Hâlâ cesareti var, diye düşündü Eleanor gururla. Hâlâ bazı şeyleri kendi yapmakta ısrar ediyordu.

Eleanor oturma odasına gitti ve Martin'i, annelerinin sakin, gülümseyen resminin önünde dururken buldu.

"Neden Renan?" diye sordu Martin, Eleanor içeri girince. Kitabı kapatıp Eleanor'u öptü. "Neden Renan?" diye tekrarladı. Eleanor hafifçe kızardı. Martin'in kitabı orada açık bulması, bir nedenle, onu utandırmıştı. Oturdu ve gazete kupürlerini sehpanın üstüne koydu.

"Babam nasıl?" diye sordu Martin. Eleanor'a bakınca, canlılığını biraz kaybettiğini düşündü ve saçında bir tutam beyaz olduğunu gördü.

"Oldukça hüzünlü" diye cevap verdi Eleanor gazete kupürlerine göz atarak.

"Merak ediyorum" diye ekledi, "Bu tür şeyleri kim yazıyor?"

"Ne tür şeyleri?" diye sordu Martin. Hafifçe buruşmuş kupürlerden birini aldı ve okumaya başladı: "'... Son derece yetenekli bir devlet memuru... Değişik konularla ilgilenen biri...' Ah, Digby" dedi. "Ölüm ilanları. Bugün eve uğradım" diye ekledi. "Satılmış."

"Ne çabuk?" dedi Eleanor.

"Çok sessiz ve terk edilmiş görünüyordu" dedi Martin. "Bodrum katında da çok pis bir yaşlı kadın vardı."

Eleanor saçından bir firkete çıkarıp, çaydanlığın fitiliyle oynamaya başladı. Martin bir süre onu sessizce izledi.

"Oraya gitmek hoşuma gidiyordu" dedi sonunda. "Eugénie'yi severdim" diye ekledi.

Eleanor duraksadı.

"Evet..." dedi kuşkulu bir edayla. Eugénie'nin yanında hiçbir zaman kendini rahat hissetmemişti. "Hep abartırdı" diye ekledi.

"Şey, tabii" diyerek güldü Martin. Bazı anıları hatırlayarak gülümsedi. "Doğru söyleme duygusu pek gelişmemişti... Bunun faydası yok, Nell" diye kesti. Fitille uğraşması sinirine dokunmuştu.

"Evet, evet" diye itiraz etti. "Zaman içinde kaynıyor."

Duraksadı. Çay kutusuna uzanarak, çayı ölçtü. "Bir, iki, üç, dört" diye saydı.

Hâlâ o sürgülü kapaklı güzel, eski gümüş çay kutusunu kullanıyor, diye düşündü Martin. Sistematik bir şekilde çayı ölçmesini seyretti – bir, iki, üç, dört. Sesini çıkarmadı.

"Kendi ruhumuzu kurtarmak için yalan söyleyemeyiz" dedi Martin aniden.

Böyle söylemesine neden olan şey ne? diye merak etti Eleanor.

"Onlarla beraber İtalya'dayken..." dedi yüksek sesle. Ancak o sırada kapı açıldı ve Crosby elinde bir tabak yiyecekle içeri girdi. Kapıyı aralık bıraktı ve peşinden köpek girdi.

"Demek istiyorum ki..." diye ekledi Eleanor. Ancak Crosby odada dolanırken ne demek istediğini anlatamadı.

"Miss Eleanor'un yeni bir çaydanlık almasının zamanı gelmiş" dedi Martin, gül motifleri işlenmiş olan ve her zaman nefret ettiği, eski pirinç çaydanlığı işaret ederek.

"Crosby" dedi Eleanor, hâlâ firketesiyle oynayarak, "yeni buluşları hoş karşılamıyor. Crosby metroya da güvenmiyor, öyle değil mi Crosby?"

Crosby sırıttı. Onunla hep üçüncü şahısla konuşurlardı, çünkü hiçbir zaman cevap vermiyor, sadece sırıtıyordu. Köpek, Crosby'nin getirdiği yiyeceği kokladı. "Crosby o hayvanı çok şişmanlatıyor" dedi Martin köpeği işaret ederek.

"Ben de ona aynı şeyi söylüyorum" dedi Eleanor.

"Ben senin yerinde olsaydım, Crosby" dedi Martin, "Onun yemeklerini azaltır ve her sabah parkın etrafında koşmaya çıkarırdım." Crosby hayretle ağzını açtı.

"Ama Mr. Martin!" diye itiraz etti, konuşmasındaki kabalığa şaşırarak.

Köpek onun peşinden odadan çıktı.

"Crosby her zamanki gibi" dedi Martin.

Eleanor çaydanlığın kapağını açmış, içine bakıyordu. Su henüz kaynamaya başlamamıştı.

"Kahrolası ısıtıcı" dedi Martin. Gazete kupürlerinden birini aldı ve tutuşturma kâğıdı haline getirmek amacıyla büktü.

"Hayır, hayır, babam onu saklamamı istiyor" dedi Eleanor. "Ancak eskiden böyle değildi" dedi, elini kupürlerin üstüne koyarak. "Hiç değildi."

"Nasıl biriydi?" diye sordu Martin.

Eleanor duraksadı. Kafasında amcasını net bir şekilde canlandırabiliyordu; silindir şapkasını elinde tutardı; bir resmin önünde durdukları zaman elini Eleanor'un omzuna koyardı. Ama onu nasıl tarif edecekti?

"Beni National Gallery'ye götürürdü" dedi.

"Çok kültürlüydü, tabii" dedi Martin. "Ama bir o kadar da züppeydi."

"Sadece yüzeyde" dedi Eleanor.

"Ayrıca en küçük şeylerde bile kusur bulur, Eugénie'yi eleştirirdi" diye ekledi Martin.

"Ama Eugénie'yle yaşamayı düşün" dedi Eleanor.

"O tavrı..." Eleanor elini açtı ama Eugénie'nin ellerini açması gibi değil, diye düşündü Martin.

"Eugénie'yi severdim" dedi. "Oraya gitmeyi severdim." Gözünün önüne o dağınık oda geldi; piyano açık, pencere açık, perdeleri havalandıran rüzgâr ve yengesinin kollarını açarak yanına gelmesi. "Bu ne büyük zevk, Martin! Ne büyük zevk!" Özel hayatı nasıldı acaba, diye merak etti – gönül ilişkileri? Besbelli, ilişki yaşamış olmalıydı.

"Bir mektupla ilgili bir olay yok muydu?" diye başladı. Birisiyle ilişkisi yok muydu, demek istiyordu. Ancak ablasıyla açık konuşmak, başka kadınlarla açık olmaktan daha zordu, çünkü ona hâlâ küçük bir çocuk muamelesi yapıyordu. Acaba Eleanor hiç âşık olmuş muydu, diye merak etti ona bakarak.

"Evet" dedi Eleanor. "Bir olay olmuştu..."

Ancak o sırada aniden elektrikli zil çaldı. Eleanor durdu.

"Baba" diyerek doğruldu.

"Hayır" dedi Martin. "Ben giderim." Ayağa kalktı. "Onunla satranç oynamaya söz vermiştim."

"Teşekkürler, Martin. Bu onun hoşuna gider" dedi Eleanor, Martin odadan çıkarken rahatlayarak. Bir anda yalnız kaldı.

Koltuğunda arkasına yaslandı. Yaşlılık ne kadar korkunç, diye düşündü; bütün becerilerinizi kaybetmek, birer birer ama ortada bir şeyin canlılığını sürdürmesi –gazete kupürlerini iteledi– geriye bir satranç oyununun, parkta arabayla gezintinin ve akşamları General Arbuthnot'un ziyaretinin kalması.

Hayatının baharında, bütün becerilerin yerindeyken ölmek daha iyiydi, Eugénie ile Digby gibi. Ancak Digby öyle değildi, diye düşündü, gazete kupürlerine bakarak. "Son derece yakışıklı biri... Ava çıkan, balık tutan ve golf oynayan biri." Hayır, hiç de öyle değil. Tuhaf bir adam olmuştu, zayıf, duygusal, unvanları seven, resimleri seven biriydi ve çoğu zaman, diye tahmin ediyordu, karısının coşkusu yüzünden bunalımdaydı. Kupürleri itti ve eline kitabını aldı. Aynı insanın iki ayrı insana bu kadar farklı görünmesi ne kadar tuhaf, diye düşündü. İşte Martin, Eugénie'yi seviyordu, kendisi de Digby'yi... Kitabını okumaya başladı.

Hıristiyanlık hakkında –nasıl başladığı, ilk başlarda ne anlama geldiği konusunda– hep bilgi sahibi olmak istemişti. Tanrı sevgidir, Cennetin Krallığı içimizdedir, bu tür deyişler, diye düşündü sayfaları çevirirken, ne anlama geliyordu? Bu sözcükler aslında çok güzeldi. Ama bunları kim –ve ne zaman– söylemişti? Sonra çaydanlığın ağzından ona doğru buhar fışkırdı ve Eleanor çaydanlığı uzaklaştırdı. Rüzgâr yüzünden arka odadaki pencereler çarpıyordu; küçük otlar eğiliyordu; hâlâ üzerlerinde hiç yaprak yoktu. Bir adam bir tepenin üstünde, bir incir ağacının altında söylemişti bu sözleri. Başka biri de yazmıştı. Peki, ya o adamın söylediği, bu adamın –kaşığıyla gazete kupürlerine dokundu– Digby hakkında söyledikleri kadar yalansa? Ben de

burada, bu salonda oturmuş, büfenin içindeki porselenlere bakıyorum ve birisinin yıllar önce söylediği sözlerden kıvılcım almaya çalışıyorum, diye düşündü – işte geliyor (porselenler renk değiştiriyor, maviden kurşuniye dönüşüyordu), bütün o dağların, o denizlerin üzerinden atlıyor. Eleanor kaldığı yeri buldu ve okumaya başladı.

Ancak koridordan gelen bir ses dikkatini dağıttı. Birisi mi geliyordu? Kulak kabarttı. Hayır, rüzgârın sesiydi. Rüzgâr müthişti. Eve baskı yapıyordu; sıkıca sarıyordu; sonra bırakıp, kolunu kanadını kırıyordu. Yukarıda bir kapı çarptı; yukarıdaki yatak odasında pencere açık kalmış olmalıydı. Bir yerde perde vuruyordu. Eleanor, Renan'a odaklanmakta zorlanıyordu. Ama hoşuna gidiyordu. Tabii, Fransızcayı rahatlıkla okuyabiliyordu, İtalyancayı da, biraz da Almanca. Ancak bilgileri arasında ne kadar geniş aralıklar, büyük boşluklar vardı, diye düşündü, koltuğunda arkasına yaslanarak! Her konuda ne kadar az bilgisi vardı. Örneğin şu fincanı ele alalım; eline alıp dikkatle baktı. Neden yapılmıştı? Atomlardan mı? Peki, atomlar neydi ve birbirlerine nasıl tutunuyorlardı? Üzeri kırmızı çiçekli porselenin düzgün, sert yüzeyi bir an için, son derece gizemli geldi Eleanor'a. Ancak koridordan başka bir ses geldi. Rüzgâr yüzündendi ama bir de konuşma sesi geliyordu. Martin olmalıydı. Kiminle konuşuyordu acaba, diye merak etti. Dinlemeye çalıştı, ancak rüzgâr yüzünden, Martin'in söylediğini duyamadı. Ayrıca neden, diye sordu Eleanor kendi kendine, ruhumuzu kurtarmak için yalan söyleyemeyiz, demişti? Muhtemelen kendini düşünüyordu. İnsanlar kendilerini düşündükleri zaman, ses tonlarından mutlaka anlaşılıyordu. Belki de ordudan ayrılmasını haklı göstermeye çalışıyordu. Bu, cesaret isteyen bir adım olmuştu, diye düşündü. Ancak aynı zamanda bu kadar hanım evladı olması tuhaf değil mi, diye düşündü sesleri dinlerken. Beyaz çizgili bir mavi takım elbise giymişti, muhtemelen yeni almıştı. Ayrıca bıyığını da kesmişti. Hiçbir zaman asker olmamalıydı, diye düşündü; fazlasıyla hırçındı... Hâlâ konuşuyorlardı ama sesinin tonundan, çok sayıda büyük aşk macerası yaşamış

olduğunu tahmin etti. Evet... Kapıdan sesini dinlerken, çok sayıda gönül ilişkisi yaşadığı gayet belliydi. Peki, kiminle ve erkekler neden gönül ilişkilerinin bu kadar önemli olduğunu düşünüyor? diye kendi kendine düşünürken, kapı açıldı.

"Merhaba Rose!" diye bağırdı, içeriye kız kardeşinin de girmesine şaşırarak. "Northumberland'de olduğunu sanıyordum!"

"Northumberland'de olduğumu sanıyordun!" Rose gülerken ablasını öptü. "Ama neden? On sekizinde demiştim."

"Peki, ama bugün ayın on biri değil mi?" diye sordu Eleanor.

"Yalnızca bir hafta geriden geliyordun Nell" dedi Martin.

"O halde bütün mektuplarıma yanlış tarih atmış olmalıyım!" diye haykırdı Eleanor. Kaygıyla yazı masasına baktı. Kıllarının bir kısmı yıpranmış olan denizatı artık yerinde değildi.

"Çay içer misin Rose?" diye sordu.

"Hayır. Tek istediğim banyo yapmak" dedi Rose. Şapkasını fırlatıp attı ve parmaklarını saçlarına geçirdi.

"Çok güzel görünüyorsun" dedi Eleanor, ne kadar hoş göründüğünü düşünerek. Ancak çenesinde bir çizik vardı.

"Kesinlikle çok güzel, değil mi?" Martin ona güldü.

Rose hemen hemen bir at gibi başını havaya kaldırdı. Martin'le Rose hep didişirlerdi. Rose güzeldi ama keşke daha güzel giyinseydi. Üzerinde yeşil tüylü bir ceket ve deri düğmeli bir etek vardı. Parlak bir çanta taşıyordu. Kuzeyde toplantılar düzenliyordu.

"Banyo yapmak istiyorum" diye tekrarladı Rose. "Çok kirliyim. Bütün bunlar da ne böyle?" diye sordu, sehpanın üstündeki gazete kupürlerini işaret ederek. "Ah, Digby amca" diye ekledi gelişigüzel bir ifadeyle, kupürleri itekleyerek. Öleli kaç ay olmuştu; kupürler sararmaya ve kıvrılmaya başlamıştı bile.

"Martin evin satıldığını söylüyor" dedi Eleanor.

"Öyle mi?" dedi kayıtsızca. Bir parça kek koparıp hatır hutur yemeğe başladı. "Akşam yemeğine iştahımı kapatacak ama öğle yemeği yiyecek zamanım olmadı" dedi.

"Ne kadar hareketli bir kadın!" diye takıldı Martin, Rose'a.

"Ya toplantılar?" diye sordu Eleanor.

"Evet. Kuzeyde neler oluyor?"

Politika tartışmaya başladılar. Rose ara seçimlerde konuşma yapmıştı. Birisi ona taş atmıştı; elini çenesine götürdü. Ama hoşuna gitmişti.

"Sanırım, onlara düşünecekleri bir şey verdik" dedi Rose, bir dilim daha kek alarak.

Asker olmalıymış, diye düşündü Eleanor. Tıpkı Pargiter'in Atı'ndaki Pargiter amcanın resmine benziyordu. Martin, bıyıklarını kesip, dudaklarını gösterdiğine göre, artık – artık ne? Belki mimar olmalıydı, diye düşündü. O kadar – başını kaldırıp baktı. Şimdi dolu yağıyordu. Arka odanın penceresine beyaz çubuklar çarpıyordu. Şiddetli rüzgâr vardı; küçük otlar bu rüzgârın altında sararıp soluyor ve eğiliyordu. Annesinin odasında bir pencere çarpıyordu. Gidip kapatsam iyi olacak, diye düşündü. İçeri yağmur giriyor olmalıydı.

"Eleanor..." dedi Rose. "Eleanor..." diye tekrarladı.

Eleanor doğruldu.

"Eleanor düşünceli" dedi Martin.

"Hayır, hiç de değil... hiç de değil" diyerek itiraz etti Eleanor. "Neden bahsediyordunuz?"

"Sana soruyordum" dedi Rose. "Mikroskop kırıldığı zaman çıkan tartışmayı hatırlıyor musun? Kuzeyde o korkunç –dedektif suratlı çocuğu– Erridge'i gördüm."

"Korkunç değildi" dedi Martin.

"Korkunçtu" diye ısrar etti Rose. "Korkunç bir ispiyoncu. Mikroskobu ben kırmışım gibi davrandı, oysa kendisi kırmıştı... O tartışmayı hatırlıyor musun?" Eleanor'a döndü.

"O tartışmayı hatırlamıyorum" dedi Eleanor. "O kadar çok tartışma oldu ki" diye ekledi.

"O en kötülerinden biriydi" dedi Martin.

"Öyleydi" dedi Rose. Dudaklarını büzdü. Bazı şeyler hatırlamış gibiydi. "Ve tartışma bittikten sonra" dedi Martin'e dönerek, "sen oyun odasına geldin ve seninle birlikte Round Pond'da böcek

yakalamaya gitmemi istedin. Hatırlıyor musun?"

Rose duraksadı. Bu anının acayip bir yanı vardı, Eleanor bunu görebiliyordu. Tuhaf bir gerginlikle konuşmaya devam etti.

"Bana, 'Sana üç kere soracağım ve üçüncü seferde de cevap vermezsen, tek başıma gideceğim' dedin. Ben de 'tek başına gitmesine izin vereceğim' diye yemin ettim." Mavi gözleri öfkeyle parlıyordu.

"Seni hatırlıyorum" dedi Martin. "Üzerinde pembe elbise ve elinde bir bıçak vardı."

"Ve sen gittin" dedi Rose; bastırmaya çalıştığı bir sertlikle konuşuyordu. "Ben de banyoya koştum ve bu yarayı açtım" – bileğini uzattı. Eleanor baktı. Eklemin hemen üzerinde, ince beyaz bir yara izi vardı.

Bunu ne zaman yapmıştı, diye merak etti Eleanor. Hatırlayamıyordu. Rose, elinde bir bıçakla kendini banyoya kilitlemiş ve bileğini kesmişti. Hiç haberi olmamıştı. Beyaz yara izine baktı. Epeyce kanamış olmalıydı.

"Ah, Rose hep bir delifişek olmuştu!" dedi Martin. Ayağa kalktı. "Her zaman şeytanın öfkesini taşırdı" diye ekledi. Bir an durup etrafına bakındı. Korkunç mobilyalarla dolu salona baktı. Eleanor'un yerinde olsaydı ve burada yaşamak zorunda kalsaydı, hepsini çoktan atmış olurdu, diye düşündü. Ama belki de böyle şeyler onu rahatsız etmiyordu.

"Akşam yemeğini dışarıda mı yiyeceksin?" diye sordu Eleanor. Martin her gece dışarıda yiyordu. Nerede yediğini sormak isterdi.

Martin hiçbir şey söylemeden başını salladı. Martin hiç tanımadığı türde insanlarla tanışıyordu ve onlardan bahsetmek istemiyor, diye düşündü. Şömineye dönmüştü.

"O resmin temizlenmeye ihtiyacı var" dedi Martin, annesinin resmini işaret ederek.

"Güzel bir resim" diye ekledi, eleştirel gözlerle bakarak. "Ama eskiden çimlerin içinde bir çiçek yok muydu?"

Eleanor resme baktı. Yıllardır alıcı gözüyle bakmamıştı.

"Var mıydı?" diye sordu.

"Evet. Küçük, mavi bir çiçek vardı" dedi Martin. "Hatırlıyorum da çocukken..."

Martin döndü. Rose'u orada, yumruklarını sıkarak çay masasında otururken görünce, çocukluğundan kalma bazı anılarını hatırladı. Gözünde Rose'un, kıpkırmızı bir suratla, dudaklarını şu andaki gibi sımsıkı büzmüş halde, sırtını dersliğin kapısına dayadığı gün canlandı. Rose, Martin'in bir şey yapmasını istemişti ve Martin elinde bir kâğıdı buruşturup, Rose'un suratına fırlatmıştı.

"Çocuklar ne korkunç hayatlar yaşıyor!" dedi, elini Rose'a sallayarak. "Öyle değil mi Rose?"

"Evet" dedi Rose. "Ve kimseye söyleyemiyorlar" diye ekledi.

Tekrar bir esinti oldu ve bir yerde camlar kırıldı.

"Miss Pym'in serası mı?" dedi Martin, kapıyı tutarken duraksayarak.

"Miss Pym mi?" dedi Eleanor. "Kadın öleli yirmi yıl oluyor!"

1910

Sayfiyede yeterince sıradan bir gündü; yıllar, yeşilden turuncuya, çimenden ekine dönüşürken akıp giden uzun günlerden biriydi işte. Ne sıcaktı ne de soğuk, tipik bir İngiliz baharıydı, oldukça parlaktı. Ancak dağın arkasındaki mor bulut, yağmur anlamına gelebilirdi. Çimenler önce gölgede, sonra da günışığında dalgalanıyordu.

Ancak Londra'da, mevsimin katılığı ve baskısı hissedilmeye başlanmıştı –özellikle bayrakların dalgalandığı, bastonların tıkladığı, elbiselerin kabardığı West End'de– ve yeni boyanmış evlerde tenteler açılmış ve kırmızı sardunyalı sepetler asılmıştı. Parklarda da –St. James's'te, Green Park'ta, Hyde Park'ta– hazırlık yapılıyordu. Sabahleyin, geçit töreni yapılmasına fırsat kalmadan, yeşil koltuklar, kıvrılmış sümbüllerin bulunduğu şişkin kahverengi çiçekliklerin arasına dizilmişti. Sanki bir şeylerin olmasını, bir perdenin açılmasını, Kraliçe Alexandra'nın kapıdan eğilerek girmesini bekliyordu. Çiçek yaprağına benzeyen bir yüzü vardı ve hep kırmızı karanfil takardı.

Erkekler çimenlerin üzerine uzanmış, gömleklerini açarak gazete okuyorlardı; Marble Arch'ın yanındaki temizlenmiş alana konuşmacılar toplanmış; bebek bakıcıları dalgın dalgın onları izliyordu ve anneler de çimlerin üstüne çömelmiş, oyun oynayan çocuklarını gözlüyordu. Aşağıda, Park Lane'de ve Piccadilly'de yük vagonları, at arabaları, omnibüsler sokaklarda oluk oluk ilerliyor; duruyor; sarsılıyordu. Sanki yapbozlar tamamlanıyor, sonra tekrar bozuluyordu, zira mevsim başlamıştı ve sokaklar kalabalıktı. Park Lane ve Piccadilly üzerinde bulutlar özgürlüklerini koruyorlar, gelişigüzel dolanıyorlar, pencerelerde altın rengi desenler oluşturuyor, onları siyaha buluyor, geçip gidiyorlardı. Gerçi İtalya'da da

mermerler, Park Lane üzerindeki bulutlardan daha sağlam, sarı damarlı görünmüyordu, camlarda parlamıyordu.

Eğer omnibüs burada durursa, ayağa kalkarım, diye düşündü Rose, yan taraftan aşağıya bakarak. Omnibüs durdu ve Rose kalktı. Kaldırıma inerken terzinin vitrininde kendini görünce, ne yazık ki daha iyi giyinemiyorum, daha güzel görünemiyorum, diye düşündü. Hep başkasından kalanlar veya Whiteley's'den ceketler ve etekler. Ama zaman kazandırmışlardı ve ne de olsa yıllar –kırk yaşım geçmişti– insanların ne düşündüğünü pek umursamamayı öğretiyordu. Eskiden, neden evlenmiyorsun, derlerdi. Neden onu veya şunu yapmıyorsun? diye sorarlardı, burunlarını sokarak. Ama artık sormuyorlardı.

Alışkanlıkla, köprünün üzerinde oluşan küçük oyuklardan birinde durdu. İnsanlar hep burada durup nehre bakıyordu. Nehir çok hızlı akıyordu, bu sabah çamurlu bir altın gibiydi, düzgün bir genişliği ve küçük dalgalar vardı, çünkü nehir kabarmıştı. Bir de, her zamanki şilepler ve mavnalar vardı, siyah muşambalarıyla, bunların altındaki tahıllar görünüyordu. Su, kemerin etrafında girdap oluşturuyordu. Rose orada durup suya bakarken, içine gömdüğü bir duygu, nehirde motif oluşturmaya başladı. Bu motif çok acıklıydı. Malum nişan gecesinde nasıl burada durup ağladığını hatırladı; gözyaşları akmıştı, ona göre sanki mutluluğu akıp gitmişti. Sonra dönmüş –şimdi de döndü– ve şehrin kiliselerini, direklerini ve çatılarını görmüştü. İşte bu kadar, demişti kendi kendine. Gerçekten de çok güzel bir manzara vardı... Baktı, sonra tekrar döndü. Şurada Parlamento binaları vardı. Yüzünde, yarı somurtma, yarı gülümsemeden oluşan tuhaf bir ifade belirdi ve bir orduya liderlik yapıyormuşçasına, kendini hafifçe arkaya attı.

"Lanet olası şarlatanlar!" dedi yüksek sesle, yumruğunu korkuluklara vurarak. Yanından geçmekte olan bir memur, şaşkınlıkla Rose'a baktı. Rose güldü. Bazen kendi kendine yüksek sesle konuşuyordu. Neden olmasın? O da avuntulardan biriydi, ceketi, eteği ve aynaya bakmadan başına taktığı şapka gibi. İnsanlar gülmek

istiyorsa, bırakın gülsünler. Rose yoluna devam etti. Öğle yemeğini kuzenleriyle birlikte Hyams Place'te yiyecekti. Maggie'yle bir dükkânda karşılaşınca, bir anda kendisi teklif etmişti. Önce bir ses duymuş; sonra bir el görmüştü. Onları ne kadar az tanıdığı düşünülürse –yurtdışında yaşıyorlardı– Maggie onu görmeden önce, tezgâhta otururken, sadece sesini duyunca, bu kadar güçlü bir şekilde kan bağını –muhtemelen yakınlıktı– hissetmesi ne kadar tuhaftı. Ayağa kalkmış ve gelip sizi görebilir miyim? demişti. Oysa çok meşguldü ve gününü bölmekten nefret ediyordu. Rose yoluna devam etti. Nehrin karşı tarafında, Hyams Place'te – o tarafta yaşarken sıklıkla geçtiği, ortasında adı kazınmış olan küçük bir hilal şeklindeki eski evlerden oluşan Hyams Place'te yaşıyorlardı. Hyam kimdi acaba? Ancak bu sorunun cevabını hiçbir zaman tam olarak alamamıştı. Yürümeye devam etti.

Nehrin güney tarafındaki eski püskü sokak çok gürültülüydü. Arada sırada, genel patırtının arasında sivrilen bir ses duyuluyordu. Bir kadın komşusuna bağırıyordu; bir çocuk ağlıyordu. Bir el arabası iten adam, pencerelerin yanından geçerken ağzını açıp, avazı çıktığı kadar bağırıyordu. El arabasında karyolalar, ızgaralar, ocak demirleri ve bükülmüş acayip demir parçaları vardı. Ancak, eski demir alıyor muydu, satıyor muydu, belli değildi. Ritim devam ediyordu; ancak kelimeler ayırt edilemiyordu.

Gürültü, trafik yoğunluğu, seyyar satıcıların bağrışması, öne çıkan haykırışlar, genel haykırışlar, Sara Pargiter'in Hyams Place'te üst katta, piyanonun başında oturduğu odaya geliyordu. Sara şarkı söylüyordu. Sonra durdu; sofrayı kuran ablasına baktı.

"Gidip vadilere bak" diye mırıldandı ablasını izlerken, "her gülü kökünden sök." Duraksadı. "Çok güzel oldu" diye ekledi dalgın bir ifadeyle. Maggie bir buket çiçek almış, buketi sıkıca bağlayan ipi kesmiş ve çiçekleri yan yana masanın üstüne dizmişti. Şimdi de toprak vazonun içine diziyordu. Farklı renklerdeydiler, mavi, beyaz ve mor. Sara, ablasının çiçekleri dizmesini izledi. Aniden güldü.

"Neye gülüyorsun?" diye sordu Maggie dalgınlıkla. Demete bir tane mor çiçek ekledi ve baktı.

"Düşüncelerin heyecanıyla şaşkına dönerek" dedi Sara, "Sabah şebnemine batırılan tavus kuşu tüyüyle gözlerine gölge yaptı..." Masayı işaret etti. "Maggie, dedi" oturduğu yerden fırladı ve odada tek ayağının üzerinde dönerek, "Üç, ikiyle aynı, üç ikiyle aynı." Üç kişilik sofranın kurulduğu masaya baktı.

"Ama üç kişi olacağız" dedi Maggie. "Rose geliyor." Sara durdu. Yüzü asıldı.

"Rose mu geliyor?" diye tekrarladı.

"Sana söyledim" dedi Maggie. "Sana, Rose cuma günü öğle yemeğine gelecek, dedim. Bugün cuma. Ve Rose öğle yemeğine geliyor. Her an gelebilir" dedi. Ayağa kalktı ve yerde duran şeyleri kaldırıp katlamaya başladı.

"Bugün cuma ve Rose öğle yemeğine geliyor" diye tekrarladı Sara.

"Sana söyledim" dedi Maggie. "Bir dükkândaydım. Bir şeyler alıyordum. Sonra birisi..." Daha düzgün katlamak için duraksadı – "birisi tezgâhın arkasından çıkıp, 'Ben senin kuzininim. Adım Rose' dedi. 'Gelip sizi görebilir miyim? Herhangi bir gün, herhangi bir zaman' diye sordu. Ben de bunun üzerine, 'öğle yemeğine gel' dedim." Topladığı eşyaları koltuğun üstüne koydu.

Maggie, her şeyin yerli yerinde ve hazır olup olmadığını anlamak için etrafına bakındı. Sandalye eksikti. Sara bir sandalye çekti.

"Rose geliyor ve buraya oturacak" dedi. Sandalyeyi masaya, pencereye bakacak şekilde yerleştirdi. "Sonra eldivenlerini çıkaracak, birini bu tarafa, diğerini öteki tarafa koyacak. Sonra 'Londra'nın bu tarafına daha önce hiç gelmemiştim' diyecek."

"Peki, sonra?" dedi Maggie, masaya bakarak.

"Sen, 'tiyatrolar için çok uygun bir yer' diyeceksin."

"Sonra?" dedi Maggie.

"Sonra Rose, oldukça hevesli bir şekilde, gülerek, başım hafifçe yana eğip, 'Tiyatroya sık sık gider misin Maggie?' diye soracak."

"Hayır" dedi Maggie. "Rose kızıl saçlı."

"Kızıl saçlı mı?" diye bağırdı Sara. "Saçlarının ağardığını sanıyordum – siyah bonesinin altından bir tutam ağarmış saçın çıktığını düşünüyordum" diye ekledi.

"Hayır" dedi Maggie. "Çok gür saçları var ve kızıl."

"Kızıl saç; kızıl Rose" diye bağırdı Sara. Parmak ucunda döndü.

"Yanık kalpli Rose; bağrı yanık Rose; dünyadan bezmiş Rose – kızıl, kızıl Rose!"

Aşağıda bir kapı çarptı, merdivenleri çıkan ayak sesleri duydular. "İşte geldi" dedi Maggie.

Ayak sesleri kesildi. Birisinin, "Daha çıkacak mıyım? En üst kat mı? Teşekkür ederim" dediğini duydular.

"Bu korkunç bir işkence..." diye başladı Sara, ellerini birleştirip, ablasına tutunarak, "O hayat..."

"Adilik etme" dedi Maggie, kapı açılırken Sara'yı itekleyerek.

Rose içeri girdi.

"Görüşmeyeli yıllar oldu" dedi tokalaşırken.

Neden geldiğini bilmiyordu. Her şey, beklediğinden çok farklıydı. Oda yoksulluk içindeydi, halı bütün zemini kaplamıyordu. Köşede bir dikiş makinesi vardı ve Maggie de dükkândakinden farklı görünüyordu. Ancak kırmızı-altın yaldızlı bir koltuk vardı ve koltuğu hatırlayarak rahatladı.

"Bu koltuk eskiden antrede dururdu, değil mi?" diye sordu, çantasını koltuğa bırakarak.

"Evet" dedi Maggie.

"Ve o ayna..." dedi Rose, pencerelerin arasında duran lekeli eski İtalyan aynasına bakarak. "O da orada değil miydi?"

"Evet" dedi Maggie, "Annemin odasındaydı."

Bir sessizlik oldu. Söyleyecek bir şey kalmamış gibiydi.

"Ne kadar güzel odalar bulmuşsunuz!" diye devam etti Rose, sohbet etmeye çalışarak. Bu büyük bir odaydı ve kapı dikmelerinin üzerinde küçük oymalar vardı. "Ancak biraz gürültülü değil mi?" diye devam etti.

Pencerenin altında bir adam bağırıyordu. Rose pencereden

dışarı baktı. Karşıda bir sıra eğik çatı vardı. Yarı-açık şemsiyelere benziyorlardı ve bunların üzerinde, çapraz giden ince siyah çizgilerin dışında tamamen camdan yapılmış gibi görünen büyük bir bina yükseliyordu. Bu bir fabrikaydı. Adam aşağıda bas bas bağırıyordu.

"Evet, gürültülü" dedi Maggie. "Ama çok uygun."

"Tiyatrolar açısından çok uygun" dedi Sara, eti masaya bırakırken.

"Ben de öyle olduğunu anlamıştım" dedi Rose dönüp Sara'ya bakarak. "Burada yaşarken."

"Sen burada mı yaşadın?" diye sordu Maggie, pirzolaların servisine başlarken.

"Burada değil" dedi Rose. "Köşeyi dönünce. Bir arkadaşımla birlikte."

"Senin Abercorn Terrace'ta yaşadığını sanıyorduk" dedi Sara.

"İnsan birden fazla yerde yaşayamaz mı?" diye sordu Rose biraz rahatsız olarak. Zira birçok yerde yaşamış, birçok tutkusu olmuş ve birçok şey yapmıştı.

"Abercorn Terrace'ı hatırlıyorum" dedi Maggie. Durdu. "Uzun bir oda vardı ve ucunda bir ağaç bulunuyordu. Şöminenin üstünde de bir resim vardı, kızıl saçlı bir kızın resmi, değil mi?"

Rose başıyla onayladı. "Annemin gençlik resmi" dedi.

"Ortada da bir yuvarlakmasa vardı, değil mi?" diye devam etti Maggie.

Rose yine başıyla onayladı.

"Bir de, çok dikkat çeken mavi gözleri olan bir hizmetçiniz vardı galiba?"

"Crosby. Hâlâ bizim yanımızda."

Sessizce yemeklerini yediler.

"Ya sonra?" dedi Sara, hikâye anlatılmasını bekleyen bir çocuk gibi.

"Sonra?" dedi Rose. "Peki, o halde" – Maggie'ye bakıp, çaya gelen küçük bir kız olduğunu düşündü.

Onları bir masanın etrafında otururken gördü. Yıllardır

düşünmediği bir detayı –Milly'nin firketesini çıkarıp, çaydanlığın fitilini kurcaladığım– hatırladı. Eleanor'un muhasebe defterleriyle oturuşu ve kendisinin onun yanına gidip, "Eleanor, Lamley'nin dükkânına gitmek istiyorum" deyişi aklına geldi.

Geçmişi, şimdiki halini bastırıyor gibiydi. Bir nedenle, geçmişinden bahsetmek istiyordu; onlara, kendiyle ilgili, başka hiç kimseye anlatmadığı bir şey anlatmak istiyordu. Durdu, görmeyen gözlerle masanın ortasındaki çiçeklere baktı. Sarı sırrın arasında mavi bir düğüm olduğunu fark etti.

"Abel amcayı hatırlıyorum" dedi Maggie. "Bana bir kolye vermişti, altın benekli mavi bir kolye."

"Hâlâ hayatta" dedi Rose.

Abercorn Terrace'tan, bir tiyatronun bir sahnesiymiş gibi bahsediyorlar, diye düşündü. Gerçek olan ama kendisinin hissettiği anlamda gerçek olmayan insanlardan bahsedermiş gibi konuşuyorlardı. Bu durum kafasını karıştırdı; aynı anda iki farklı insanmış ve aynı anda iki farklı dönemde yaşıyormuş gibi hissetmesine neden oldu. Pembe elbiseli küçük kızdı; ama aynı anda, burada, şu anda bu odadaydı. Ancak, pencerenin altında büyük bir çatırtı oldu. Yoldan bir yük arabası geçti. Sehpanın üzerindeki cam eşyalar şıngırdadı. Hafifçe doğruldu, çocukluğundan gelen düşüncelerden sıyrıldı ve bardakları ayırdı.

"Burasının çok gürültülü olduğunu düşünmüyor musunuz?" diye sordu.

"Evet, ama tiyatrolar için çok uygun" dedi Sara.

Rose başını kaldırdı. Sara kendini tekrarlıyordu. Aynı yorumu iki kez yaptığına göre, benim yaşlı bir bunak olduğumu düşünüyor. Rose hafifçe kızardı.

İnsanlara geçmişini anlatmaya çalışmanın ne yararı var, diye düşündü. İnsanın geçmişinde ne var? Vazonun sarı yaldızının içindeki gevşek mavi düğüme baktı. Neden geldim buraya? Oysa benimle yalnızca alay ediyorlar. Sally ayağa kalktı ve tabakları topladı.

"Ve Delia..." diye başladı Maggie, yemeği beklerken. Vazoyu

kendine çekip, çiçekleri düzenlemeye başladı. Dinlemiyordu. Kendi düşüncelerine dalmıştı. Rose, Maggie'yi izlerken, onu Digby'ye benzetti. Bir demet çiçeği düzenlemeye o kadar dalmıştı ki, sanki çiçek düzenlemek, mavilerin yanına beyaz çiçek koymak, dünyanın en önemli işiydi.

"İrlandalı biriyle evlendi" dedi yüksek sesle.

Maggie mavi bir çiçek alıp, beyaz bir çiçeğin yanına yerleştirdi.

"Ya Edward?" diye sordu.

Rose, "Edward..." diye söze başlarken, elinde pudingle Sara geldi.

"Edward!" diye bağırdı Sara.

"Ölen karımın kız kardeşinin patlak gözleri – işe yaramayan yaşlılığımın pörsümüş direği..." Pudingi masaya bıraktı. "Edward'ın" dedi. "Bana verdiği bir kitaptan alıntı. 'Boşa giden gençliğim – boşa giden gençliğim'..." Ses, Edward'ın sesiydi; Rose onun söylediğini duyabiliyordu. Zira kendine özgü bir kendini küçümseme yöntemi vardı, oysa kendisini çok beğenirdi.

Ancak bu sözler Edward'ı tanımlamaya yetmiyordu. Ve Edward'la alay edilmesine izin verilmeyecekti; çünkü kardeşini çok seviyordu ve onunla gurur duyuyordu.

"Edward'ın 'boşa giden gençliğinden' pek bir şey kalmadı artık" dedi.

"Ben de öyle düşünmüştüm" dedi Sara, Rose'un karşısına otururak.

Sessizlik oldu. Rose yine çiçeklere baktı. Buraya neden geldim? diye soruyordu sürekli olarak kendi kendine. Onunla görüşmek istemedikleri çok açıkken, neden sabahını bölmüş, günlük işlerini sekteye uğratmıştı?

"Devam et, Rose" dedi Maggie, puding servisi yaparken. "Bize Pargiter'lerden bahsetmeye devam et."

"Pargiter'lerden mi?" dedi Rose. Sokak lambalarının ışığında geniş bir caddede koştuğunu düşündü.

"Bundan daha olağan bir şey olabilir mi?" dedi. "Büyük bir evde yaşayan büyük bir aile..." Buna rağmen, kendinin de çok

ilginç olduğunu düşünüyordu. Durdu. Sara ona baktı.

"Olağan değil" dedi. "Pargiter'ler..." Elinde bir çatal tutuyordu ve masa örtüsünün üzerine bir çizgi çizdi. "Pargiter'ler" diye tekrarladı, "gittiler, gittiler, gittiler" –bu noktada çatalı tuzluğa değdi– "ama sonunda bir kayaya rastgeldiler" dedi; "ve sonra Rose" – yine ona baktı: Rose hafifçe doğruldu, "... Rose atını mahmuzlayıp, altın ceketli adama gitti ve 'Kahrolası gözlerin!' dedi. Tam Rose'a göre bir hareket, öyle değil mi Maggie?" diyerek, masa örtüsüne resim yaparmış gibi ablasına baktı.

Bu doğru, diye düşündü Rose pudingini alırken. Ben buyum. Yine, aynı anda iki insan olduğu hissine kapıldı.

"Yeter artık" dedi Maggie tabağını iterek. "Gel, koltuğa otur, Rose" dedi.

Şöminenin yanına gitti ve bir koltuk çekti. Oturulacak yerinde çember gibi yaylar olduğunu fark etti Rose.

Maggie'yle Sara yoksul, diye düşündü Rose etrafına bakarak. Bu nedenle yaşamak için bu evi seçmişlerdi – çünkü ucuzdu. Yemeklerini kendileri pişiriyorlardı – Sally kahve yapmak üzere mutfağa gitmişti. Rose koltuğunu Maggie'ninkinin yanına çekti.

"Kendi kıyafetlerinizi kendiniz mi dikiyorsunuz?" diye sordu, köşedeki dikiş makinesini işaret ederek. Makinenin üzerinde katlanmış ipek vardı.

"Evet" dedi Maggie, dikiş makinesine bakarak.

"Parti elbisesi mi?" dedi Rose. Makinenin üstündeki kumaş yeşil ipekti ve üzerinde mavi ışınlar vardı.

"Yarın akşam" dedi Maggie. Elini tuhaf bir hareketle yüzüne götürdü. Sanki bir şey gizlemeye çalışıyordu. Ben nasıl ondan saklanmak istiyorsam, o da benden saklanmak istiyor, diye düşündü Rose. Maggie'yi izledi; ayağa kalkmış, ipek kumaşı ve dikiş makinesini getirmiş, iğneye iplik geçiriyordu. Ellerinin ince, uzun ve güçlü olduğunu fark etti Rose.

"Ben hiçbir zaman kendi kıyafetlerimi dikemezdim" dedi, Maggie'nin kumaşı iğnenin altına düzgün bir şekilde yerleştirmesini seyrederken. Rose rahatlamaya başlamıştı. Şapkasını çıkardı

ve yere attı. Maggie ona, onaylayan gözlerle baktı. Vahşi bir güzelliği vardı, kadından çok erkeğe benziyordu.

"Ama sonra" dedi Maggie, makinenin kolunu yavaşça çevirmeye başlayarak, "başka şeyler yaptın." Ellerini kullanan insanların bütün dikkatlerini o noktaya verdiğinde çıkardığı ses tonuyla konuşuyordu.

İğne ipeğin içine batıp çıktıkça, makine sakin bir vınlama sesi çıkarıyordu.

"Evet" dedi Rose, dizine uzanan kediyi okşarken, "Burada yaşarken başka şeyler yaptım."

"Ama bu yıllar önceydi" diye ekledi. "O zaman gençtim. Burada bir arkadaşımla yaşıyordum" diyerek içini çekti, "ve küçük hırsızlara ders veriyordum."

Maggie hiçbir şey söylemedi. Makinenin kolunu döndürüp duruyordu.

"Hırsızları hep diğer insanlardan daha çok sevdim" diye ekledi Rose bir süre sonra.

"Evet" dedi Maggie.

"Evde olmayı hiç sevmedim" dedi Rose. "Her zaman kendi başıma olmayı tercih ettim."

"Evet" dedi Maggie.

Rose konuşmaya devam etti.

Rose, rahatlıkla, kolaylıkla konuşabildiğini fark etti. Akıllıca şeyler söylemesi veya kendinden bahsetmesi gerekmiyordu. Hatırladığı kadarıyla Waterloo Yolu'ndan bahsederken, Sara kahvelerle içeri girdi.

"Campagna'da şişman bir adama tutunma hikâyesi neydi?" diye sordu tepsiyi masaya bırakırken.

"Campagna mı?" diye sordu Rose, "Campagna'da hiçbir şey olmadı."

"Kapıdan dinleyince" dedi Sara, fincanlara kahve koyarken, "Konuşmalar çok tuhaf oluyor." Rose'a bir fincan uzatarak.

"İtalya'dan, Campagna'dan, ay ışığından bahsettiğini sanıyordum."

Rose başını iki yana salladı. "Waterloo Yolu'ndan bahsediyorduk" dedi. Ancak gerçekte neden bahsediyordu? Sadece Waterloo Yolu'ndan bahsetmiyordu. Belki de saçmalıyordu. Aklına ilk gelen şeyleri anlatıyordu.

"Bütün konuşmaları kâğıda dökseydik, herhalde saçma sapan şeyler çıkardı" dedi Rose kahvesini karıştırırken.

Maggie makineyi bir an durdurdu ve gülümsedi.

"Hatta yazılmasa bile saçma olabilir" dedi.

"Ama birbirimizi ancak bu şekilde tanıyabiliriz" diyerek itiraz etti Rose. Saatine baktı. Düşündüğünden geç olmuştu. Ayağa kalktı.

"Gitmem gerekiyor" dedi. "Neden benimle gelmiyorsun?" diye ekledi hiç düşünmeden.

Maggie başını kaldırıp Rose'a baktı. "Nereye?" dedi.

Rose bir an durdu. "Bir toplantıya" dedi sonunda. Rose en çok ilgisini çeken şeyi gizlemek istiyordu; çok utanıyordu. Ancak yine de, gelmelerini istiyordu. Peki, neden? diye sordu kendi kendine, orada sıkıntılı bir şekilde beklerken.

"Yukarıda bekleyebilirsiniz" dedi aniden. "Eleanor'u da görürsünüz, Martin'i de görürsünüz – etiyle kemiğiyle Pargiter'leri görürsünüz" diye ekledi. Sara'nın söylediği şeyi hatırladı, "Çölü geçen kervan" dedi.

Sara'ya baktı. Koltuğun koluna oturmuş, dengesini sağlamaya çalışıyor, bir yandan da kahvesini yudumluyor ve ayağını aşağı yukarı sallıyordu.

"Ben gelebilir miyim?" diye sordu, belli belirsiz bir şekilde. Hâlâ ayağını sallıyordu.

Rose omuzlarını silkti. "Eğer istersen" dedi.

"Peki, hoşuma gider mi?" diye devam etti Sara, ayağını sallamayı sürdürerek. "Toplantı, yani? Ne dersin Maggie?" diye sordu ablasına. "Gideyim mi, gitmeyeyim mi? Gideyim mi, gitmeyeyim mi?" Maggie cevap vermedi.

Sonra Sara ayağa kalktı, pencerenin yanma gitti ve bir an orada durarak, bir şarkı mırıldanmaya başladı. "Gidip vadileri arayın; bütün gülleri yerinden sökün" diye mırıldandı. Sokaktaki adam

bağırıyordu, "Eski demir var mı? Eski demir alıyorum!" ani bir hareketle döndü.

"Geliyorum" dedi kararını vermiş gibi. "Üstüme bir şeyler giyip geliyorum."

Fırladı ve yatak odasına gitti. Hayvanat bahçesindeki hiçbir zaman uçmayan, sadece çimlerin üstünde zıp zıp zıplayan o kuşlara benziyor, diye düşündü Rose.

Rose pencereye döndü. Kasvetli, küçük bir sokak, diye düşündü. Köşede bir bar vardı. Karşı sıradaki evler harap görünüyordu ve çok gürültülüydü. "Eski demiri olan? Eski demir alıyorum!" diye bağırıyordu adam pencerenin altında. Yolda çocuklar bağrışıyordu; kaldırımda tebeşirlerle oyun oynuyorlardı. Durdu ve çocuklara baktı.

"Zavallılar!" dedi. Şapkasını kaldırıp başına geçirdi. İki tane şapka tokası taktı. "Bazen gece geç saatte eve gelirken" diye sordu, aynada şapkasının bir tarafını hafifçe bastırırken, "köşedeki bar sizi rahatsız etmiyor mu?"

"Sarhoş adamları mı kastediyorsun?" dedi Maggie.

"Evet" dedi Rose. Ismarlama yaptırdığı ceketin üstündeki deri düğmeleri ilikledi ve son hazırlıklarını yapar gibi, orasını burasını düzeltti.

"Neden bahsediyorsunuz?" diye sordu Sara, elinde ayakkabılarıyla odaya girerek. 'İtalya'ya bir yolculuk daha mı var?"

"Hayır" dedi Maggie. Söylediği anlaşılmıyordu, çünkü ağzında bir sürü iğne vardı. "Sarhoşların insanı takip etmesinden bahsediyorduk."

"Sarhoşların insanı takip etmesi" dedi Sara. Oturdu ve ayakkabılarını giymeye başladı.

"Ama beni takip etmiyorlar" dedi. Rose gülümsedi. Bu belliydi. Sara soluk, zayıf ve sade biriydi. "Gece gündüz, her saatte Waterloo Köprüsü'nden geçebilirim" diye devam etti, ayakkabılarının bağlarını çekiştirerek, "ama hiç kimse fark etmez." Ayakkabı bağı düğüm olmuştu, çözmeye çalıştı. "Ama hatırlıyorum, bir keresinde bana bir kadın –çok güzel bir kadın– şeye benziyordu..."

"Çabuk ol" diye sözünü kesti Maggie. "Rose bekliyor."

"... Rose bekliyor – şey, kadın bana, dondurma yemeğe Regent Parkı'na gittiği zaman" –Sara ayağa kalktı, ayağını pabucun içine yerleştirmeye çalıştı– "ağacın altındaki masalardan birine, ağaçların altında duran masa örtülü o yuvarlak masalardan birine oturduğunu..." bir ayağında ayakkabı, bir ayağı çıplak, zıplamaya başladı – "Her yaprağın arkasında, güneş ışını gibi gözlerin göründüğünü ve dondurmasının eridiğini söyledi... Dondurması erimiş!" diye tekrarladı, tek ayağının üstünde dönerken ablasının omzuna vurarak.

Rose, "Sen burada kalıp elbiseni mi bitireceksin?" diye sordu. "Bizimle gelmeyecek misin?" Gelmesini istediği kişi Maggie'ydi.

"Hayır, ben gelmiyorum" dedi Maggie tokalaşırken. "Ben öyle şeylerden nefret ederim" diye ekleyip, Rose'a şaşırtıcı bir içtenlikle gülümsedi.

Beni mi kastediyor? diye düşündü Rose merdivenlerden inerken. Benden nefret ettiğini mi söylemeye çalışıyor? Ben onu bu kadar sevmişken...

Holborn yakınındaki eski meydana çıkan ağaçlıklı yolda, sanki yıllardır sokak köşelerinde yaşamış gibi hırpalanmış ve burnu kızarmış yaşlıca bir adam, menekşe satıyordu. Tezgâhını bir dizi direğin yanına kurmuştu. Epeyce solmuş çiçeklerle, bunların etrafını saran farbala halindeki yeşil yapraklardan oluşan sıkıca bağlanmış demetler tezgâhın üstüne sıra halinde dizilmişti; çünkü pek satamamıştı.

"Güzel menekşeler, taze menekşeler" diye tekrarlıyordu otomatik olarak insanlar yanından geçerken. Bu insanların çoğu bakmadan geçiyordu. Ancak adam sözlerini biteviye tekrar ediyordu. "Güzel menekşeler, taze menekşeler." Sanki hiç kimsenin satın almasını beklemiyordu. Sonra iki kadın geldi ve adam menekşelerini uzatarak, bir kez daha "Güzel menekşeler, taze menekşeler" dedi. Kadınların biri, adamın tepsisine sertçe iki bakır para bıraktı ve adam başını kaldırdı. Diğer kadın durdu, elini direğe dayadı ve

"Burada seni bırakıyorum" dedi. Bunun üzerine, kısa boylu ve tıknaz olan diğer kadın onun omzuna vurdu ve "Saçmalama!" dedi. Uzun boylu kadın aniden kesik kesik kahkaha attı, parasını ödemiş gibi, tezgâhtan bir demet menekşe aldı ve birlikte yürüdüler. Tuhaf bir müşteri, diye düşündü adam – parasını ödememesine rağmen, menekşeleri almıştı. Meydanın etrafından yürümelerini seyretti; sonra yine, "Güzel menekşeler, taze menekşeler" diye mırıldanmaya başladı.

"Burada mı toplanıyorsunuz?" diye sordu Sara meydanda yürürlerken.

Etraf çok sessizdi. Trafiğin sesi kesilmişti. Ağaçlar henüz tamamen yapraklanmamıştı. Güvercinler ağaçların tepelerine konmuş, kıpırdanıyor ve mırıldanıyordu. Kuşlar dalların arasında kıpırdanırken, kaldırıma küçük dal parçacıkları düşüyordu. Yüzlerine hafif bir esinti vurdu. Meydanın etrafında yürümeye devam ettiler.

"İşte oradaki ev" dedi Rose, parmağıyla işaret ederek. Oymalı girişi olan ve üstünde bir sürü ismin yazılı olduğu bir eve ulaşınca durdu. Giriş katındaki pencereler açıktı; perdeler içeri dışarı uçuşuyordu ve içeride, sanki insanlar bir masanın etrafına oturmuş, konuşuyorlarmış gibi bir dizi kafa görünüyordu.

Rose kapının önünde durdu.

"İçeri geliyor musun, yoksa gelmiyor musun?" dedi.

Sara tereddüt etti. İçeri baktı. Sonra menekşe buketini Rose'un yüzüne savurup, "Pekâlâ!" diye bağırdı. "Haydi gidelim!"

Miriam Parrish bir mektup okuyordu. Eleanor, kurutma kâğıdındaki çizgileri karartıyordu. Bunların hepsini dinledim, hepsini o kadar sık yaptım ki, diye düşünüyordu. Masanın etrafına baktı. İnsanların yüzleri bile kendilerini tekrarlıyordu. İşte Judd tipi, şurada da Lazenby tipi ve işte Miriam, diye düşündü, kurutma kâğıdını kullanarak. Onun ne söyleyeceğini biliyorum, Miriam'ın ne diyeceğini biliyorum, diye düşündü, kurutma kâğıdına küçük bir delik açarken. Bu esnada içeri Rose girdi. Ama, yanındaki kim,

diye sordu Eleanor kendi kendine? Onu tanıyamadı. Her kimse, Rose ona eliyle işaret ederek köşedeki sandalyeye oturmasını söyledi ve toplantıya devam edildi. Bunu neden yapmak zorundayız? diye düşündü Eleanor, ortadaki delikten bir çubuk çizdi. Başını kaldırdı. Birisi bastonunu parmaklıklara sürtüyordu ve ıslık çalıyordu. Dışarıda bahçede ağacın dalları yukarı aşağı sallanıyordu. Yapraklar dökülmeye başlamıştı... Miriam elindeki kâğıtları indirdi. Mr. Spicer ayağa kalktı.

Sanırım, başka yolu yok, diye düşündü, eline tekrar kalemini alarak. Mr. Spicer konuşunca not aldı. Kendisi başka şeyler düşünürken, kaleminin oldukça doğru bir şekilde not alabildiğini fark etti. İkiye bölünebiliyordu sanki. Bir kişi tartışmayı takip ederken –kendini çok iyi ifade ediyor, diye düşündü– diğeri, güzel bir öğleden sonra olduğu ve Kew'e gitmek istediği için, yeşil kayrandan aşağı yürüyüp, çiçek açan bir ağacın önünde durdu. Manolya ağacı mıydı bu? diye sordu kendi kendine, yoksa çoktan bittiler mi? Hatırladığı kadarıyla, manolyaların yaprakları yoktu, yalnızca çok sayıda beyaz çiçekleri oluyordu... Kurutma kâğıdına bir çizgi çekti.

Şimdi Pickford... dedi başını kaldırıp. Mr. Pickford konuştu. Eleanor biraz daha çizgi çizdi; karartti. Sonra başını kaldırdı, çünkü ses tonunda bir değişiklik olmuştu.

"Westminster'ı çok iyi biliyorum" diyordu Miss Ashford.

"Ben de biliyorum!" dedi Mr. Pickford. "Kırk yıldır orada yaşıyorum."

Eleanor şaşırmıştı. Hep onun Ealing'de yaşadığını düşünmüştü. Westminster'da yaşıyordu, öyle mi? Temiz yüzlü, şık, ufak tefek bir adamdı ve Eleanor onu hep gözünde, kolunun altında bir gazeteyle trene yetişmek için koşarken canlandırmıştı. Ama Westminster'da yaşıyordu, öyle mi? Bu çok tuhaf diye düşündü.

Sonra yeniden tartışmaya başladılar. Güvercinlerin sesleri daha da belirginleşti. Guuk guuk, guuk gurk... Mırıldanıyorlardı. Martin konuşuyordu. Çok güzel konuşuyor, diye düşündü... Ancak alaycı olmamalıydı; insanların dikleşmesine neden oluyordu. Bir çizgi daha çekti.

Sonra dışarıda bir arabanın telaşını duydu. Araba, pencerenin dışında durdu. Martin konuşmayı bıraktı. Bir anlık duraksama oldu. Sonra kapı açıldı ve içeri, gece elbiseli, uzun boylu bir kadın girdi. Herkes başını kaldırdı.

"Lady Lasswade!" dedi Mr. Pickford, ayağa kalkıp sandalyesini geri iterken.

"Kitty!" diye bağırdı Eleanor. Doğruldu ama sonra tekrar oturdu. Hafif bir hareketlenme oldu. Kitty için bir sandalye bulundu. Lady Lasswade, Eleanor'un karşısına oturdu.

"Geciktiğim için çok özür dilerim" diyerek üzüntüsünü belirtti, "ve bu komik giysilerle geldiğim için" diye ekledi, pelerinine dokunarak. Güpegündüz gece kıyafeti giydiği için gerçekten de tuhaf görünüyordu. Saçlarında parıldayan bir şeyler vardı.

"Opera mı?" dedi Martin, Kitty yanına otururken.

"Evet" dedi Kitty kısaca. Beyaz eldivenlerini ciddi bir şekilde masanın üzerine koydu. Pelerini açıldı ve altından gümüş rengi bir elbisenin parıltısı göründü. Diğerleriyle karşılaştırılınca, gerçekten acayip görünüyordu; ancak operaya gideceği dikkate alınırsa, gelmekle çok iyi etti, diye düşündü Eleanor, ona bakıp. Toplantı yeniden başladı.

Acaba ne kadar zamandır evli? diye merak etti Eleanor. Oxford'da birlikte salıncağı kıralı ne kadar oldu. Kurutma kâğıdına bir çizgi daha çekti. Noktanın etrafı şimdi çizgilerle dolmuştu.

"... ve bu konuyu gayet açık bir şekilde tartıştık" diyordu Kitty. Eleanor dinledi. İşte hoşuma giden tavır bu, diye düşündü. Akşam yemeğinde Sir Edward'la buluşmuştu... Bu, büyük hanımefendilerin, Lady'lerin tavrı, diye düşündü Eleanor... Otoriter, doğal. Tekrar dinlemeye başladı. Büyük Lady'lerin tavrı Mr. Pickford'u büyülüyordu ama Martin'i sinir ediyordu, bunu biliyordu. Sir Edward'ı ve açıksözlülüğünü pohpohluyordu. Şimdi bir de Rose vardı. Hepsi birbiriyle tartışıyordu. Eleanor dinliyordu. Giderek daha çok sinirleniyordu. Her şey şu sonuca varıyordu: Ben haklıyım, senhaksızsın, diye düşündü. Bu didişme sadece zaman kaybına neden oluyordu. Keşke bir sonuç alabilseydik, keşke biraz daha

derine inebilseydik, diye hayıflandı, kurutma kâğıdına kalemini sürterken. Bir anda önemli olan tek noktayı fark etti. Kelimeler dilinin ucundaydı. Konuşmak için ağzını açtı. Ancak tam boğazını temizlerken, Mr. Pickford kâğıtlarını topladı ve ayağa kalktı. Onu bağışlayabilirler miydi? diye sordu. Mahkemeye gitmesi gerekiyordu. Kalktı ve gitti.

Toplantı sürüncemede kaldı. Masanın ortasındaki küllük, sigara izmaritleriyle doldu; oda duman altı oldu; sonra Mr. Spicer gitti; Miss Bodham gitti; Miss Ashford boynuna bir eşarp sardı, evrak çantasını sertçe kapattı ve odadan çıktı gitti. Miriam Parrish kelebek gözlüğünü çıkardı ve elbisesinin ön kısmına dikilmiş olan kopçaya geçirdi. Herkes gidiyordu; toplantı bitmişti. Eleanor ayağa kalktı. Kitty'yle konuşmak istiyordu. Ancak Miriam onu durdurdu.

"Çarşamba günü seni görmeye gelecektim ya?" diye başladı.

"Evet" dedi Eleanor.

"Şimdi hatırladım da, yeğenlerimden birini dişçiye götürmeye söz vermiştim" dedi Miriam.

"Benim için cumartesi de uygun" dedi Eleanor.

Miriam durdu, düşündü.

"Onun yerine, pazartesi olsa olur mu?" dedi.

"Sana yazarım" dedi Eleanor, Miriam çok iyi bir insan olmasına rağmen, asla gizleyemediği bir kızgınlıkla. Miriam da hırsızlık yaparken yakalanan küçük bir köpek gibi, suçluluk duygusu içinde, telaşla uzaklaştı.

Eleanor döndü. Diğerleri hâlâ tartışıyordu.

"Günün birinde benimle aynı fikirde olacaksın" diyordu Martin.

"Asla! Asla!" dedi Kitty, eldivenlerini masanın üstüne atarak. Kitty çok güzeldi ama bir yandan da, gece elbisesinin içinde çok tuhaf görünüyordu.

"Neden konuşmadın Nell?" dedi Eleanor'a dönerek.

"Çünkü..." diye başladı Eleanor ama sonra, "Bilmiyorum" dedi

oldukça zayıf bir ses tonuyla. Orada gece elbisesinin içinde, saçında parlayan bir şeyle duran Kitty'yle karşılaştırınca kendini aniden çok pespaye ve rüküş hissetti.

"Pekâlâ" dedi Kitty arkasına dönerek. "Ben gitmek zorundayım. Birilerini bir yere bırakabilir miyim?" dedi pencereyi işaret ederek. Arabası orada duruyordu.

"Ne kadar muhteşem bir araba!" dedi Martin, küçümseyen bir ifadeyle arabaya bakarak.

"Charles'ın arabası" dedi Kitty sert bir sesle.

"Ya sen, Eleanor?" dedi Eleanor'a dönerek.

"Teşekkürler" dedi Eleanor: "... Bir dakika."

Eşyalarını dağıtmıştı. Eldivenlerini bir yerde bırakmıştı. Şemsiye getirmiş miydi, yoksa getirmemiş miydi? Telaşlanmıştı ve kendini derbeder hissediyordu. Sanki aniden yeniden okullu bir kız olmuştu. Dışarıda bekleyen şahane bir araba vardı ve şoför elinde battaniyeyle kapıyı açmış bekliyordu.

"İçeri geç" dedi Kitty. Eleanor bindi ve şoför battaniyeyi dizlerinin üstüne yerleştirdi.

"Bırakalım, onlar dolap çevirmeye devam etsinler" dedi Kitty elini sallayarak. Araba hareket etti.

"Ne kadar dik kafalı bir grup bu!" dedi Kitty, Eleanor'a dönerek.

"Zorlamak her zaman yanlış –benimle aym fikirde değil misin?– her zaman yanlış!" diye tekrarladı, battaniyeyi dizlerine çekerek. Hâlâ toplantının etkisi altındaydı. Yine de Eleanor'la konuşmak istiyordu. Çok ender görüşüyorlardı; ama onu çok seviyordu. Ancak o tuhaf giysileriyle, Eleanor'dan utanıyordu ve aklından toplantıda yaşadığı kızgınlığı çıkaramıyordu.

"Ne kadar dik kafalı bir grup bu!" dedi tekrar ve söze başladı.

"Söyle bana..."

Sormak istediği birçok şey vardı; ancak motor çok güçlüydü; araba yumuşak hareketlerle trafiğe girip çıkıyordu. Eleanor'a söylemek istediği şeylerin hiçbirini söyleyemeden, Eleanor kolunu

dışarı çıkardı, çünkü metro istasyonuna gelmişlerdi.

"Şoför burada durabilir mi?" diye sorarak doğruldu.

"Ama inmek zorunda mısın?" diye başladı Kitty. Onunla konuşmak istiyordu. "İnmeliyim, inmeliyim" dedi Eleanor. "Babam beni bekliyor." Bu muhteşem hanımefendinin ve kapıyı açık tutan şoförün yanında yine kendini çocuk gibi hissediyordu.

"Lütfen beni ziyarete gel – lütfen yakında tekrar görüşelim, Nell" dedi Kitty, Eleanor'un elini tutarak.

Araba yeniden hareket etti. Lady Lasswade köşesinde arkasına yaslandı. Keşke Eleanor'u daha sık görsem, diye düşündü, ancak onu bir türlü yemeğe gelmeye ikna edemiyordu. Her zaman, "Babam beni bekliyor" diyor veya başka bir bahane öne sürüyordu, diye düşündü buruk bir şekilde. Oxford'dan sonra çok farklı yönlere gitmişler, çok farklı hayatlar yaşamışlardı... Araba yavaşladı. Opera binasına giden, ancak pazar arabalarının tıkadığı dar sokakta adım adım ilerleyen, kâh duran kâh aniden hareket eden uzun kuyrukta yerini alması gerekiyordu. Resmi kıyafetli kadınlar ve erkekler kaldırımda yürüyordu. Kızgın öğleden sonra güneşinin altında topuz halinde toplanmış saçları ve gece pelerinleriyle, ilikli beyaz yelekleriyle, seyyar satıcıların arabalarının arasından sıyrılırken, rahatsız ve sıkılmış görünüyorlardı. Kadınlar yüksek topuklu ayakkabılarının üstünde rahatsız bir şekilde hafif adımlarla yürürken, arada sırada ellerini başlarına götürüyorlardı. Beyefendiler, onları korumak istercesine yanlarından ayrılmıyorlardı. Bu çok saçma, günün bu saatinde gece kıyafetiyle dışarı çıkmak son derece mantıksız, diye düşündü Kitty. Köşesinde arkasına yaslandı. Covent Garden hamalları, basit iş kıyafetleri içindeki solgun küçük memurlar, kaba görünümlü önlüklü kadınlar, ona bakıyorlardı. Havada kesif bir portakal ve muz kokusu vardı. Ancak araba duruyordu. Bir kemeraltına yanaştı. Kitty camlı kapıları iterek içeri girdi.

Ansızın büyük bir rahatlama duygusu hissetti. Gün ışığı kaybolduğundan ve havada sarı-kırmızı parıltılar olduğundan, artık

kendini tuhaf hissetmiyordu. Aksine, gayet uygun hissediyordu. Merdivenleri tırmanan hanımefendiler ve beyefendiler, aynen onun gibi giyinmişti. Portakalların ve muzların kokusunun yerini başka koku almıştı – kıyafetlerin, eldivenlerin ve çiçeklerin hafif karışımı. Ve bu koku ona keyif veriyordu. Ayaklarının altındaki halının kalınlığını hissedebiliyordu. Kitty koridorda ilerledi ve sonunda, kapısında kendi adı yazılı olan locaya geldi. İçeri girdi ve karşısında bütün opera binası belirdi. Sonuçta geç kalmamıştı. Orkestra hâlâ akort yapıyordu, çalgıcılar müzik aletleriyle uğraşırken gülüşüyor, konuşuyor ve koltuklarında dönüyorlardı. Kitty durup aşağıdaki koltuklara baktı. Binanın alt katı büyük bir karmaşa halindeydi. İnsanlar yerlerine geçiyor, oturuyor, tekrar ayağa kalkıyorlardı. Paltolarını, pelerinleri çıkarıyorlar, arkadaşlarıyla işaretleşiyorlardı. Tarlaya yerleşen kuşlara benziyorlardı. Localarda beyaz şekiller belirmeye başlamıştı; locaların kenarına beyaz kollar dayanıyor; yanlarında beyaz gömlek göğüslükleri parlıyordu. Bütün bina parlıyordu – kırmızı, altın rengi, krem rengine bürünmüştü. Ayrıca kıyafet ve çiçek kokuyordu. Müzik aletlerinin gıcırtıları ve titreşimleri, seslerin uğultusuna ve mırıltısına karışıyordu. Locasının kenarına iliştirilen programa baktı. Programda, *Siegfried*, en sevdiği opera vardı. Çok süslü kenar çerçevesinin içindeki sınırlı yere, oynayanların isimleri yazılmıştı. Gözlerini kısarak bu isimleri okumaya çalıştı. Sonra aklına bir fikir geldi ve kraliyet locasına baktı. Boştu. O sırada locaların kapısı açıldı ve içeri iki erkek girdi; birisi kuzeni Edward'dı, diğeri kocasının kuzeni olan genç bir çocuktu.

"Ertelemediler mi?" diye sordu Edward el sıkışırken. "Ertelemelerinden korkuyordum." Yakışıklı, bir Roma heykelini andırır başıyla; Dışişleri Bakanlığı'nda çalışıyordu.

Hepsi içgüdüsel olarak kraliyet locasına baktılar. Kenarda programlar duruyordu ama pembe karanfil buketi yoktu. Loca boştu.

"Doktorlar ondan umudu kesti" dedi ciddi görünen genç adam. Hepsi her şeyi bildiklerini sanıyor, diye düşündü Kitty, gizli bilgi veriyormuş gibi büründüğü havaya gülümseyerek.

"Peki, ölürse" dedi, kraliyet locasına bakarak, "yarıda keseceklerini düşünüyor musun?"

Genç adam omuzlarını silkti. Bu konuda kesin bir şey söyleyemiyordu. Opera salonu dolmaya başlamıştı. Kadınlar dönerken kollarında ışıklar kırpışıyordu; başlarını çevirdikçe, ışık dalgaları parlıyor, duruyor ve sonra ters tarafta parlıyordu.

O anda orkestra şefi, orkestranın arasından yolunu bularak yükseltilmiş koltuğuna ulaştı. Bir alkış tufanı koptu; şef döndü, eğilerek izleyicilere selam verdi, tekrar döndü, bütün ışıklar söndü, uvertür başladı.

Kitty sırtını locanın duvarına yasladı, perdeler yüzünü gölgeliyordu. Gölgede kaldığı için memnundu. Orkestra uvertürü çalarken, Kitty Edward'a baktı. Kırmızı loş ışıkta, sadece yüzünün siluetini görebiliyordu; eskisine göre daha sertti ama uvertürü dinlerken, entelektüel, yakışıklı ve biraz mesafeli görünüyordu. Ben çok... Cümleyi tamamlamadı. Hiç evlenmedi, diye düşündü. Oysa kendisi evlenmişti. Üç oğlum var. Avustralya'ya gittim, Hindistan'a gittim... Müzik kendini ve hayatını düşünmesine yol açmıştı, halbuki bunu nadiren yapardı. Onu heyecanlandırıyordu, kendisine, geçmişine gurur veren bir ışık saçıyordu. Peki, ama Martin neden arabam olduğu için benimle dalga geçti? diye merak etti. Dalga geçmenin ne yararı var? diye sordu.

Bu aşamada perdeler kalktı. Kitty öne eğildi ve sahneye baktı. Cüce kılıcı çekiçliyordu. Güm, güm, güm, küçük kısa darbelerle vuruyordu. Kitty dinledi. Müzik değişmişti. *O*, diye düşündü, yakışıklı çocuğa bakarak, müziğin ne anlama geldiğini çok iyi biliyor. Tamamen müziğin etkisi altına girmişti. Mükemmel saygınlığının üstüne çıkan, neredeyse acımasız görünmesine yol açan o mutlak özümseme görüntüsü hoşuna gitmişti... Ama işte Siegfried sahnedeydi. Öne yaklaştı. Leopar desenli giysisinin içinde çok şişman görünüyor, fındıkkabuğu rengi kalçalarıyla bir ayıyı çekiyordu – işte gelmişti. Kitty, sarı peruklu bu şişman, zıplayan genç adamı seviyordu. Güm, güm, güm, çekiçlemeye devam etti. Kitty tekrar arkasına yaslandı. Bu ona neyi hatırlatmıştı? Çok gençken... Saçlarında

talaşlarla odaya giren genç bir adamı. Oxford'da mı? Kitty onlarla çaya gitmişti; çok aydınlık bir odada sert bir koltuğa oturmuştu ve bahçeden çekiç sesi geliyordu. Sonra içeri, saçlarında talaş olan bir çocuk girmişti. Ve Kitty onun kendisini öpmesini istemişti. Yoksa Carter çiftliğinde, yaşlı Carter aniden burnunda halka bulunan bir boğayı çekmeye başladığı zaman orada olan çiftlik işçisi miydi?

"İşte sevdiğim hayat tarzı bu" diye düşündü opera gözlüğünü eline alarak. "Ben böyle bir insanım..." diye bitirdi cümlesini.

Sonra opera gözlüğünü taktı. Sahne aniden aydınlandı ve yakınlaştı. Çimler, kalın yeşil yünden yapılmış görünüyordu; Siegfried'in şişman, kahverengi kollarının boya sayesinde parladığını görebiliyordu. Yüzü pırıl pırıldı. Gözlüğü çıkardı ve köşesinde arkasına yaslandı.

Ve yaşlı Lucy Craddock – Lucy'nin kırmızı burnu, sabırlı, şefkat dolu gözleriyle masada oturuşu gözünün önüne geldi. "Demek bu hafta da hiç ödev yapmadın Kitty!" demişti sitem ederek. Onu ne kadar çok severdim, diye düşündü Kitty. Sonra ana binaya dönmüştü. Orada, ortasında destek bulunan ağaç duruyordu ve annesi dimdik oturuyordu... Keşke annemle o kadar çok tartışmasaydım, diye düşündü, aniden geçen zamanın ve getirdiği trajedinin etkisinde kalarak. Sonra müzik değişti.

Kitty tekrar sahneye baktı. Gezgin sahneye gelmişti. Uzun gri robdöşambrıyla bankın üstünde oturuyordu ve bir gözünün üstünde, rahatsız edici bir şekilde duran bir göz bandı vardı. Hiç durmadan devam ediyordu. Kitty'nin dikkati dağıldı. Loş kırmızı salona göz gezdirdi; sadece locaların kenarlarına konulan beyaz dirsekleri görebiliyordu. Arada sırada, birisi sahneyi el feneriyle tararken, keskin bir ışık huzmesi görünüyordu. Edward'm düzgün profili bir kez daha dikkatini çekti. Ciddi ve dikkatli bir şekilde dinliyordu. Olamazdı. Asla olamazdı.

Sonunda Gezgin gitmişti. Ya şimdi? diye sordu kendi kendine, öne eğilerek. Siegfried hışımla sahneye geldi. Leopar desenli kıyafetiyle geri gelmiş, gülüyor, şarkı söylüyordu. Müzik Kitty'yi heyecanlandırdı. Muhteşemdi. Siegfried kılıcın kırık parçalarını aldı,

ateşin üstüne tuttu ve çekiçle güm, güm vurdu. Aynı anda hem şarkı söyleniyor hem çekiçle vuruluyor hem de alev yükseliyordu. Giderek daha hızlı, daha ritmik ve daha büyük bir zaferle çekiçlemeye devam etti. En sonunda kılıcı başının üstüne kaldırdı ve hışımla indirdi – çaaatt! Örs parçalara ayrıldı. Sonra kılıcı başının üzerinden savurdu, bağırdı, şarkı söyledi. Müzik daha da yükseldi, yükseldi, yükseldi ve perde kapandı.

Opera salonundaki lambalar yandı. Bütün renkler geri geldi. Bütün opera binası, yüzleriyle, pırlantalarıyla, erkekleriyle, kadınlarıyla yeniden hayat buldu. Alkışlıyorlar ve programlarını sallıyorlardı. Bütün salon beyaz kare kâğıtlarla dalgalanıyor gibiydi. Perdeler açıldı ve golf pantolonlu uzun boylu uşaklar tarafından açık tutuldu. Kitty ayağa kalktı ve alkışlamaya başladı. Perdeler yine kapandı; yine açıldı. Açık tutmak zorunda oldukları ağır perdeler uşakların ayaklarını yerden kesiyordu. Perdeleri tekrar tekrar açık tuttular; hatta perdeyi kapattıktan, sanatçılar ortadan kaybolduktan sonra, orkestra üyeleri yerlerinden ayrılırken bile, izleyiciler ayakta alkışlamayı ve programlarını sallamayı sürdürdüler.

Kitty locasındaki genç adama döndü. Adam locanın kenarından sarkıyordu. Hâlâ alkışlıyordu. "Bravo! Bravo!" diye bağırıyordu. Kitty'yi unutmuştu. Kendini unutmuştu.

"Harika değil miydi?" dedi sonunda arkasına dönerek.

Yüzünde tuhaf bir ifade vardı, aynı anda iki dünyadaymış ve bu iki dünyayı bir araya getirmesi gerekiyormuş gibiydi.

"Harikaydı!" diye cevap verdi Kitty. Ona ani ve hafif bir kıskançlık duygusuyla baktı.

"Ve şimdi" dedi Kitty, eşyalarını toplayarak, "haydi yemek yiyelim."

Hyams Place'te, akşam yemeğini bitirmişlerdi. Masa toplanmış, yalnızca birkaç kırıntı kalmıştı ve çiçek dolu vazo, muhafız gibi masanın ortasında duruyordu. Odadaki tek ses, ipeği delip geçen iğnenin sesiydi, çünkü Maggie dikiş dikiyordu. Sara piyanonun sandalyesine çökmüştü ama çalmıyordu.

"Bir şarkı söyle" dedi Maggie ansızın. Sara döndü ve tuşlara vurdu.

"Elimdeki kılıcı savurdum, salladım..." diye şarkı söylemeye başladı. Bu sözler, on sekizinci yüzyıldan kalma cafcaflı bir marşın sözleriydi ama Sara'nın sesi tiz ve inceydi. Sesi çatlıyordu. Şarkı söylemeyi bıraktı.

Ellerini tuşların üzerinde tutarak sessizce oturdu. "İnsanın sesi çıkmıyorsa şarkı söylemesinin ne yararı var?" diye mırıldandı. Maggie dikiş dikmeye devam etti.

"Bugün ne yaptın?" diye sordu sonunda, aniden başını kaldırarak.

"Rose'la dışarı çıktım" dedi Sara.

"Peki, Rose'la ne yaptın?" dedi Maggie. Dalgın bir ifadeyle konuşuyordu. Sara dönüp ona baktı. Sonra yeniden piyano çalmaya başladı. "Köprüde durdum ve suya baktım" diye mırıldandı.

"Köprüde durdum ve suya baktım" diye mırıldandı müzikle uyumlu bir şekilde. "Akan suya, dalgalanan suya. Keşke kemiklerim mercana dönüşse. Balıklar fenerlerini yakıyor; balıklar yeşil fenerlerini gözlerime tutuyor." Sara yarı dönüp Maggie'ye baktı. Ancak Maggie dinlemiyordu. Sara sustu. Tekrar tuşlara baktı. Ama tuşları değil, bir bahçe, çiçekler, ablasını ve karanlıkta parlayan bir çiçeği koparmak üzere eğilen büyük burunlu genç bir adam görüyordu. Adam ay ışığında elindeki çiçeği uzattı... Maggie düşüncelerini böldü.

"Rose'la dışarı çıktın" dedi. "Nereye gittin?"

Sara piyanodan kalkıp, şöminenin önünde durdu.

"Omnibüse bindik ve Holborn'a gittik" dedi. "Sonra bir sokakta yürüdük" diye devam etti, "ve birdenbire" elini uzattı, "Omzumda bir el hissettim. Rose, 'Kahrolası yalancı!' diyerek beni çekti ve barın duvarına yapıştırdı!"

Maggie sessizce dikiş dikmeye devam etti.

"Omnibüse bindiniz ve Holborn'a gittiniz" diye tekrarladı bir süre sonra mekanik bir sesle. "Sonra?"

"Sonra bir odaya gittik" diye devam etti Sara, "ve orada insanlar

vardı – bir sürü insan. Sonra ben kendi kendime dedim ki..." duraksadı.

"Toplantı mı vardı?" diye mırıldandı Maggie. "Nerede?"

"Bir odada" diye cevap verdi Sara. "Soluk yeşilimsi bir ışık vardı. Arka bahçede bir kadın iplere çamaşır asıyordu ve birisi parmaklıklara çomak sürtüyordu."

"Anlıyorum" dedi Maggie. Hızla dikiş dikmeye devam etti.

"Kendi kendime dedim ki" diye sürdürdü konuşmasını Sara, "Bunlar kimin kafaları..." yine duraksadı.

"Toplantı" diye sözünü kesti Maggie. "Ne toplantısı? Ne hakkında?"

"Güvercinler ötüyordu" diye devam etti Sara. "Guuk guuk, guuk gurk... Sonra bir kanat gökyüzünü kararttı ve içeri yıldız gibi parlayan Kitty girdi; bir sandalyeye oturdu."

Sara durdu. Maggie ses çıkarmadı. Bir an, dikişine devam etti.

"Kim geldi?" diye sordu sonunda.

"Çok güzel, yıldızlar gibi giyinmiş, saçlarında yeşillikler olan biri" dedi Sara. "Bunun üzerine" – burada sesini değiştirip, orta sınıftan bir erkeğin, şık bir kadını karşılarken kullanabileceği ses tonunu taklit etmeye başladı, "Bay Pickford ayağa fırladı ve 'Ah, Lady Lasswade, bu sandalyeye oturmaz mısınız?' dedi."

Önünde duran koltuğu itti.

"Ve sonra" diye devam etti ellerini açarak, "Lady Lasswade oturdu, eldivenlerini masanın üstüne koydu" –minderlerden birine hafifçe vurdu– "bu şekilde."

Maggie dikişinin üzerinden baktı. Edindiği genel izlenim, bir oda dolusu insan, parmaklıklara vurulan sopalar, kurumaya asılan çamaşırlar ve saçlarında böcek kanadı bulunan birisinin geldiğiydi.

"Sonra ne oldu?" diye sordu.

"Sonra pörsümüş Rose, inatçı Rose, esmer Rose, belalı Rose" dedi Sara kahkahalar atarak, "gözyaşı döktü."

"Hayır, olamaz" dedi Maggie. Hikâyede bir yanlışlık, imkânsız bir şey vardı. Başını kaldırdı. Tavana, sokaktan geçen bir arabanın farları yansıdı. Hava, etrafı göremeyecek kadar kararmıştı.

Karşıdaki bardan gelen ışık, odada sarı bir parıltı yaratıyordu; tavan, değişen ışığın dalgalı motifiyle titriyordu. Dışarıdan, sokaktan kavga sesi, boğuşma ve tepişme sesleri geliyordu, sanki polis birisini, isteği dışında, sokakta sürüklüyordu. İnsanlar, o kişinin ardından yuhalayarak bağırdılar.

"Yine mi kavga?" diye mırıldandı Maggie, iğnesini kumaşa batırırken.

Sara ayağa kalkıp pencerenin yanına gitti. Barın dışında bir kalabalık oluşmuştu. Adamın biri dışarı atılıyordu. Adam sendeleyerek geliyordu. Bir lamba direğine doğru devrildi ve direğe tutundu. Barın kapısının üstündeki lambanın ışığı, ortamı aydınlatıyordu. Sara bir süre pencerenin yanında durup, onları seyretti. Sonra döndü; bu ışık karmaşasında yüzü ölü gibi ve yorgun görünüyordu. Sanki artık bir genç kız değil, doğumlarla, ayyaşlıkla ve suçlarla dolu bir hayat yüzünden yıpranmış yaşlı bir kadına benziyordu. Orada ellerini birleştirmiş, kambur bir halde duruyordu.

"Bir zaman gelecek" dedi ablasına bakarak, "insanlar, çamurun ve pisliğin içinden oyularak çıkarılan bu odaya – bu mağaraya, bu küçük oyuğa bakıp, elleriyle burunlarını tutacak" –parmaklarını burnuna götürdü– "ve 'Öff! Çok pis kokuyor!' diyecekler."

Kendini bir koltuğa bıraktı.

Maggie ona baktı. Büzüşmüştü, saçları yüzüne düşüyordu ve ellerini birleştirmişti. Bu haliyle, küçük bir çamur veya pislik mağarasına sinen büyük bir maymuna benziyordu. "Öff! Çok pis kokuyor" diye tekrarladı Maggie... İğnesini bir tiksinti dürtüsüyle kumaşa batırdı. Doğru, diye düşündü; kontrol edilemeyen hırsların güdümünde basit, kötü yaratıklardı. Geceyi gürültü ve küfürler; şiddet ve huzursuzluk ve aynı zamanda, güzellik ve neşe dolduruyordu. Elbiseyi elinde tutarak ayağa kalktı. İpek kumaşın katları açılarak yerlere sarktı. Maggie eliyle kat yerlerini düzeltti.

"İşte bu kadar, bitti" dedi elbiseyi masanın üstüne yayarak. Elleriyle yapabileceği başka hiçbir şey yoktu. Elbiseyi katladı ve kaldırdı. Sonra, o ana kadar uyumakta olan kedi, yavaşça doğruldu, sırtını gerdi ve boylu boyunca gerindi.

"Yemeğini istiyorsun, değil mi?" diye sordu Maggie. Mutfağa gitti ve bir kâse sütle geri geldi. "Al bakalım, zavallı kedicik" diyerek kâseyi yere koydu. Kedinin ağzını doldura doldura sütü içmesini, sonra da olağanüstü bir zarafetle tekrar gerinmesini seyretti.

Sara, biraz uzaktan onu izliyordu. Sonra taklidini yaptı.

"Al bakalım, zavallı kedicik, al bakalım, zavallı kedicik" diye tekrarladı. "Beşiğini sallar gibi, Maggie" diye ekledi.

Maggie, acımasız kaderini uzaklaştırmak istermişçesine kollarını havaya kaldırdı; sonra indirdi. Sara onu izlerken gülümsedi; sonra gözleri doldu ve gözyaşları yanaklarından süzülmeye başladı. Ancak tam gözyaşlarını silmek üzere elini kaldırırken, bir kapının çalındığı işitildi. –birisi ısrarla yandaki evin kapısına vuruyordu. Sonra ses kesildi. Ama sonra yeniden başladı –güm, güm, güm.

Sara'yla Maggie dinledi.

"Upcher eve sarhoş geldi ve içeri alınmak istiyor" dedi Maggie. Kapı çalmalar durdu, sonra tekrar başladı.

Sara sert ve enerjik bir şekilde gözyaşlarını sildi.

"Çocuklarınızı, gemilerin sadece dolunay zamanı geldiği bir ıssız adada büyütün!" diye bağırdı.

"Ya da hiç çocuk sahibi olmayın!" dedi Maggie. Hışımla bir pencere açıldı. Adama bağırarak hakaret eden bir kadının sesi duyuldu. Adam kapının önünden, boğuk, sarhoş bir sesle haykırarak cevap verdi. Sonra kapı çarpıldı.

Sara ve Maggie dinlediler.

"Şimdi yalpalayarak duvarın dibine gidecek ve kusacak" dedi Maggie. Yandaki evde, ağır ağır merdivenleri tırmanan ayak seslerini duydular. Sonra sessizlik oldu.

Maggie yerinden kalkarak pencereyi kapattı. Karşıdaki fabrikanın büyük pencerelerinin hepsinden ışık geliyordu. Binayı saran ince siyah parmaklıklı camdan bir saraya benziyordu. Sarı bir ışık parıltısı karşıdaki evlerin alt taraflarını aydınlatıyordu. Eğik çatıların üstüne mavi bir ışık yansıyordu, çünkü gökyüzü ağır, sarı ışıklar örtüsünün üzerinden sarkıyordu. Kaldırımda ayak sesleri duyuldu, çünkü insanlar hâlâ sokaklarda yürüyordu. Uzaktan,

birisinin boğuk bir sesle bağırdığını duydular. Maggie dışarı eğildi. Rüzgârlı ve ılık bir geceydi.

"Ne diyor?" diye sordu.

Ses giderek yaklaştı.

"Ölüm mü?.." dedi.

"Ölüm?.." dedi Sara. Birlikte sarktılar. Ama ikisi de cümlenin sonunu duyamadı. Sonra sokakta işportacı arabasını iten bir adam onlara seslendi:

"Kral öldü!"

1911

Güneş doğuyordu. Işıklarını saçarak ufukta yavaş yavaş yükselmeye başladı. Ancak gökyüzü o kadar geniş, o kadar bulutsuzdu ki, aydınlıkla doldurması epey zaman aldı. Bulutlar yavaş yavaş maviye dönüştü, ormandaki ağaçların yaprakları ışıldadı; aşağıda bir çiçek parladı; hayvanların –kaplanların, maymunların, kuşların– gözleri parıldadı. Dünya yavaş yavaş karanlıktan çıktı. Deniz, sayısız pullu balığın derisi oldu, altın gibi parlamaya başladı. Burada, Fransa'nın güneyinde, sabanla sürülmüş üzüm bağları ışığı görünce, küçük asma dalları mora ve sarıya dönüştü ve panjurların çıtalarının arasından giren güneş, beyaz badanalı duvarlarda çizgiler oluşturdu. Pencerede duran Maggie aşağıya, avluya baktı ve kocasının kitabının bir kısmının yukarıdaki asmanın gölgesinde kaldığını gördü. Yanında duran bardak da sarı sarı parlıyordu. Açık pencereden, çalışan köylülerin sesleri geliyordu.

Manş Denizi'ni aşan güneş, yoğun deniz sisi örtüsünü nafile bir çabayla delmeye çalıştı. Işık Londra üzerindeki pusun içine yavaşça sızmaya başladı. Parlamento Meydanı'ndaki heykellerin ve bayrağın dalgalandığı sarayın üstüne vuruyordu ama beyaz-mavi İngiliz bayrağının altında doğan Kral, Frogmore'da bir çukurda yatıyordu. Görülmemiş derecede sıcaktı. Atlar yalaklardan su içerken burunları tıslıyordu; toynakları, bayırları, köy yollarındaki çamurdan bile sert ve kırılgan hale getirmişti. Bozkırları saran yangınlar artlarında kömürleşmiş çalılar bıraktılar. Ağustos ayı gelmiş, tatil sezonu başlamıştı. Büyük tren istasyonlarının camdan yapılmış çatıları, göz kamaştıran küreler oluşturuyordu. Yolcular, tasmalı köpekleriyle hamalların, tekerlekli portmantoların peşinden giderken, sarı yuvarlak saatlerin akreplerini ve yelkovanlarını seyrediyorlardı. Bütün istasyonlarda trenler İngiltere'nin her

tarafına; kuzeyine, güneyine, batıya gitmeye hazırdı. Elini kaldırmış durumda bekleyen kondüktör, bayrağını indirdi ve lokomotif önünden süzülüp gitti. Trenler asfalt patikalı parkların içinden; fabrikaların yanından, kırsal alanlara süzüldü. Köprülerin üzerinde durup balık tutan adamlar başlarını kaldırdı; atlar eşkin adımlarla gitti; kadınlar kapılara çıkıp elleriyle gözlerine gölge yaptılar; lokomotiften çıkan dumanın gölgesi tahılların üzerine süzüldü, aşağı doğru döndü ve bir ağaca takıldı. Ve trenler ilerledi.

Wittering'deki istasyonun bahçesinde Mrs. Chinnery'nin eski Viktorya üslubu faytonu durmuş, bekliyordu. Tren geç kalmıştı; hava çok sıcaktı. Bahçıvan William metal kaplı düğmeleri olan ten rengi ceketiyle arabacı yerinde oturuyor, sinekleri kovalamaya çalışıyordu. Sinekler gerçekten sıkıntı veriyordu. Atların kulaklarının arkasına küçük, kahverengi kümeler halinde yığılmışlardı. William kırbacını salladı, yaşlı kısrak toynaklarını yere vurdu ve kulaklarını salladı, zira sinekler yine gelmişti. Çok sıcaktı. Güneş, istasyonun bahçesine, treni bekleyen arabaların, sineklerin ve atların süslü koşumlarının üstüne vuruyordu. Sonunda sinyal değişti, çitlerin üzerinden bir duman bulutu belirdi ve bir anda, insanlar bahçeye üşüştü. İşte, elinde çantası ve beyaz şemsiyesiyle Miss Pargiter geliyordu. William şapkasına dokundu.

"Geciktiğim için özür dilerim" dedi Eleanor ona gülümseyerek, çünkü onu tanıyordu; her yıl geliyordu.

Çantasını koltuğa koydu ve oturduğu zaman açtığı beyaz şemsiyesinin gölgesinin altına sığındı. Arabanın derisi sırtını terletiyordu; çok sıcaktı – Toledo'dan bile sıcaktı. Anacaddeye döndüler; sıcaklık her şeyi uyuşuklaştırıyor ve sessizleştiriyor gibiydi. Geniş cadde süslü faytonlarla doluydu, dizginleri boştaydı ve atların başları önlerine eğilmişti. Ancak yabancı pazarların gürültüsünden sonra, ne kadar sessiz görünüyordu! Tozluklu erkekler duvarlara dayanmıştı; dükkânlar tentelerini açmıştı; kaldırımlar gölgede kalmıştı. Gidip almaları gereken paketler vardı. Balıkçıların önünde durdular ve onlara ıslak beyaz bir paket uzatıldı; nalburun önünde

durdular ve William bir tırpanla geri geldi. Sonra eczanenin önünde durdular; ancak burada beklemeleri gerekti, çünkü istedikleri krem henüz hazır değildi.

Eleanor, beyaz şemsiyesinin gölgesinde oturuyordu. Hava, sıcaklıkla uğulduyordu sanki. Havada sabun ve ilaç kokusu vardı. İnsanlar İngiltere'de ne kadar ayrıntılı bir şekilde yıkanıyorlar, diye düşündü Eleanor, eczanenin vitrinindeki sarı sabuna, yeşil sabuna ve pembe sabuna bakarak. İspanya'da neredeyse hiç banyo yapmamış; Guadalquivir'in kuru, beyaz taşlarının arasında dururken, cep mendiliyle kurulanmıştı. İspanya'da her şey kavruluyor, kuruyordu. Ama burada –anacaddeye baktı– her dükkân sebzeyle; parlak gümüş rengi balıkla; sarı pençeli, yumuşak göğüslü tavukla; kovayla, tırmıkla ve el arabasıyla doluydu. Ayrıca insanlar ne kadar canayakın davranıyordu.

İnsanların şapkalarına ne kadar sık dokunduklarını, ne kadar sık tokalaşıldığını fark etti. İnsanlar yolun ortasında duruyor, konuşuyordu. O sırada eczacı, pelür kâğıdına sarılı büyük bir şişe getirdi. Şişe, tırpanın altına yerleştirildi.

"Tatarcıklar bu sene çok mu kötü, William?" diye sordu Eleanor, losyonu tanıyarak.

"Çok kötü, bayan, çok kötü" diye cevap verdi William şapkasına dokunarak. Eleanor onun, Jübile kutlamalarından[1] beri bu kadar kuraklık olmadı, dediğini sandı; ancak aksanı, tekdüze ve Dorsetshire ritmi, söylediklerini anlamasını zorlaştırıyordu. William kamçısını şaklattı ve araba hareket etti. Pazar meydanını; altında kemerler bulunan kırmızı tuğlalı belediye binasını; doktorların ve dava vekillerinin oturduğu 18. yüzyılda yapılmış cumbalı evlerin bulunduğu sokağı; beyaz direklerin zincirle birbirlerine bağlandığı ve bir atın su içtiği göleti geçtiler. Yol, yumuşak beyaz bir tozla kaplanmıştı; yolculara keyif veren çelenklerle donatılmış çitler de toz içindeydi. Yaşlı at mekanik bir şekilde ağır adımlarla ilerliyordu ve Eleanor, beyaz şemsiyesinin altında arkasına yaslanmıştı.

1 Kraliçe Victoria'nın tahttaki ellinci yılı kutlamaları. (yay.n.)

Her yıl gelip Morris'i kayınvalidesinin evinde ziyaret ediyordu. Yedi sekiz kere gelmişti, diye saydı. Ama bu yıl farklıydı. Bu yıl her şey farklıydı. Babası ölmüştü, evi kapatılmıştı, şu anda hiçbir yerle bağlantısı yoktu. Sıcak şeritlerin arasında sallanarak ilerlerken, uyuşuk bir şekilde düşündü, Şimdi ben ne yapacağım? Sokağın ortasında duran ve George döneminde yapılmış çok saygın bir villanın önünden geçerken, Burada mı yaşayacağım, diye sordu kendi kendine. Hayır, köyde olmaz, diye düşündü ve köyden geçtiler. Peki, ya şu ev, dedi kendi kendine, ağaçların arasında bulunan verandalı bir eve bakarak. Ama o zaman, makasla çiçek kesen ve kulübelerin kapısını çalan, beyaz saçlı bir kadına dönüşürüm. Kulübelerin kapısını çalmak istemiyordu. Ayrıca rahip – rahip bisikletiyle tepeyi tırmanıyordu– onunla çay içmeye gelirdi. Ama rahibin kendisiyle çay içmeye gelmesini istemiyordu. Her şey ne kadar temiz diye düşündü, zira köyün içinden geçiyorlardı. Küçük bahçeler, kırmızı ve sarı çiçeklerle capcanlıydı. Sonra, köydeki insanlarla karşılaşmaya başladılar; bir geçit töreni vardı. Bazı kadınlar paketler taşıyordu; bir çocuk arabasındaki yorganın üstünde parlayan gümüş bir nesne vardı ve yaşlı bir adam göğsüne tüylü bir hindistancevizi tutturmuştu. Muhtemelen bir şölen olmuş, diye düşündü Eleanor. Şimdi geri dönüyorlardı. At arabası geçerken yolun kenarına çekiliyorlar ve yeşil-beyaz şemsiyesinin altında oturan hanımefendiyi tuhaf bakışlarla süzüyorlardı. O anda, beyaz bir kapıya vardılar, kısa bir caddeyi hızla geçtiler ve bir kamçı hamlesiyle iki zarif sütunun; tüyleri kabaran kirpi gibi duran paspasın ve ardına kadar açık bir kapının önünde durdular.

Eleanor bir süre girişte bekledi. Yolun parlaklığından sonra gözleri bulanıklaştı. Her şey soluk, yavan ve cana yakın görünüyordu. Halılar solmuştu; resimler de solmuştu. Şöminenin üstünde kalkık kenarlı şapkasıyla duran Amiral'in yüzünde bile kibarlığını yitirmiş, tuhaf bir ifade vardı. Yunanistan'da insan hep iki bin yıl geriye gidiyordu. Burada her zaman 18. yüzyıldaydınız. İngiliz olan her şey gibi, diye düşündü Eleanor, şemsiyesini, içinde kurutulmuş gül yaprakları bulunan porselen çanağın yanındaki

yemekhane masasının üstüne koyarken, geçmiş daha yakın, evcimen ve dost canlısı geliyordu.

Kapı açıldı. "Ah, Eleanor!" diye bağırdı kardeşinin karısı, uçuşan yazlık kıyafetleriyle antreye koşarken. "Seni görmek ne güzel! Ne kadar yanmışsın! Gel serin bir yere geçelim!"

Eleanor'u konuk odasına aldı. Salondaki piyanonun üzerinde beyaz bebek çamaşırları saçılmıştı; cam şişelerde pembe ve yeşil meyveler ışıldıyordu.

"Etraf çok dağınık" dedi Celia kanepeye çökerek. "Lady St. Austell ve piskopos biraz önce gitti."

Bir kâğıt parçasını yelpaze gibi sallayarak serinlemeye çalıştı.

"Ama çok başarılı oldu. Bahçede kermes açtık. Onlar da rol yaptı." Kendisini programla serinletiyordu.

"Oyun mu?" dedi Eleanor.

"Evet, Shakespeare'den bir sahne" dedi Celia. "*Bir Yaz Gecesi Rüyası*? *Size Nasıl Geliyorsa?* Hangisi olduğunu unutuyorum. Miss Green sahneye koydu. Neyse ki, hava çok güzeldi. Geçen sene şakır şakır yağmur yağmıştı. Ayaklarım ne kadar ağrıyor!" Uzun pencere çimlere açılıyordu. Eleanor insanların masaları çektiğini görebiliyordu.

"Ne uğraş ama!" dedi.

"Öyleydi!" dedi Celia nefes nefese. "Lady St. Austell ve piskopos vardı, bir de hindistancevizi oyunu ve bir domuz vardı; ama sanırım her şey yolunda gitti. İnsanlar beğendi."

"Kilise yararına mı yapıldı?" diye sordu Eleanor.

"Evet. Yeni çan kulesi için" dedi Celia.

"Ne büyük iş!" dedi Eleanor yine. Çimenlere baktı. Çimenler kavrulmuş ve sararmıştı; defne fidanları pörsümüş görünüyordu. Masalar defne fidanlarına dayanmıştı. Morris geçti, bir masa çekiyordu.

"İspanya nasıldı?" diye soruyordu Celia. "Harika şeyler gördün mü?"

"Ah, evet!" diye haykırdı Eleanor. "Şeyi gördüm..." Durdu.

Şahane şeyler görmüştü – binalar, dağlar, bozkırda kırmızı bir şehir. Ama bunları nasıl tarif edecekti?

"Daha sonra bana her şeyi anlatmalısın" dedi Celia ayağa kalkarak. "Artık hazırlanmamız gerekiyor. Ama korkarım" dedi geniş merdivenlerden oldukça zorlanarak çıkarken, "senden dikkatli olmanı isteyeceğim, çünkü çok kısıtlı suyumuz var. Kuyu..." Durdu. Kuyunun sıcak yaz aylarında hep kuruduğunu hatırlıyordu Eleanor. Geniş koridorda ilerlediler, bahçede annelerinin ve babalarının etrafında duran, uzun çoraplı ve Nankin pantolonlu küçük Chinnery'lerin tamamını içeren, neşeli 18. yüzyıl resminin altında duran eski, sarı kürenin yanından geçtiler. Celia elini yatak odasının kapısına koyup duraksadı. Açık pencereden güvercinlerin sesi duyuluyordu.

"Seni bu kez mavi odada yatıracağız" dedi. Eleanor genellikle pembe odada kalırdı. Celia içeri baktı. "Umarım, ihtiyaç duyduğun her şey vardır..." diye başladı.

Eleanor, "Evet, her şeyin tamam olduğundan eminim" deyince, Celia yanından ayrıldı.

Hizmetçi çoktan çantasını boşaltmıştı. Eşyaları, yatağın üstüne serilmişti. Eleanor elbisesini çıkardı ve beyaz iç eteğiyle durarak, sistemli ama dikkatli bir şekilde elini yüzünü yıkadı, zira su sıkıntısı vardı. İngiltere güneşi hâlâ yüzünün her tarafını – İspanya güneşinin yaktığı her yeri dalıyordu. Boynunun kahverengiye boyanmış gibi, gövdesinden ayrıldığını düşündü, aynanın önünde gece elbisesini giyerken. Arasında beyaz bir tutam bulunan, gür saçlarını hızla bükerek doladı ve ensesinde topladı. Ortasında altın çekirdek bulunan ve dondurulmuş ahududu reçeline benzeyen, kırmızı damla şeklindeki kolyesini boynuna taktı ve elli beş yıldır son derece aşina olduğu, bu yüzden artık görmediği kadına – Eleanor Pargiter'e aynada bir kez daha baktı. Yaşlanıyordu, bu kesinlikle belli oluyordu; alnında kırışıklıklar vardı; etin sert olduğu yerlerde oyuklar ve buruşukluklar vardı.

Peki, iyi taraflarım ne? diye sordu kendi kendine, tarağı bir

kez daha saçlarından geçirerek. Gözlerim mi? Gözlerine bakınca, gülerek karşılık verdiler. Evet, gözlerim diye düşündü. Birisi bir keresinde onun gözlerini övmüştü. Gözlerini kısacağına, iyice açtı. Her bir gözün etrafında, Akropolis'te, Napoli'de, Granada'da ve Toledo'da, güneşin göz kamaştıran parlaklığından kaçınmak için büzüştürdüğü yerlerde çok sayıda küçük beyaz çizik vardı. Ama o günler, insanların gözlerime övgüler yağdırdığı günler geçti, diye düşünerek giyinmeyi bitirdi.

Bir süre durup, kavrulmuş, kurumuş çimenlere baktı. Çimenler sapsarı olmuştu; karaağaçlar kararmaya başlamıştı; kızıl-beyaz inekler, içine çökmüş çitlerin uzak köşesinde otlanıyorlardı. Ancak İngiltere hayal kırıklığı yaratıyor, diye düşündü; küçüktü; güzeldi; anavatanına karşı hiçbir yakınlık hissetmiyordu – hem de hiç. Sonra aşağı indi, çünkü mümkün olursa Morris'le yalnız görüşmek istiyordu.

Ancak, yalnız değildi. Eleanor içeri girince Morris ayağa kalktı ve onu smokinli, beyaz saçlı, tıknaz sayılabilecek yaşlı bir adamla tanıştırdı.

"Birbirinizi tanıyorsunuz, değil mi?" dedi Morris.

"Eleanor – Sir William Whatney." "Sir" sözcüğünü esprili bir şekilde vurgulaması, bir an için Eleanor'un kafasını karıştırdı.

"Eskiden tanışıyorduk" diyen Sir William öne çıktı ve Eleanor'un elini sıkarken gülümsedi.

Eleanor ona baktı. Eskiden Abercorn Terrace'a gelen William Whatney –yaşlı Dubbin– olabilir miydi? Oydu. Hindistan'a gittiğinden beri onu görmemişti.

Ama hepimiz aynı durumda değil miyiz? diye sordu kendi kendine, bakışlarını tanıdığı çocuğun kırlaşmış, buruşmuş kırmızı-sarı suratından –neredeyse hiç saçı kalmamıştı– kendi kardeşi Morris'e kaydırırken. Saçsız ve zayıf görünüyordu; ama o da, kendisi gibi, kesinlikle hayatının en güzel dönemini yaşıyordu? Yoksa hepsi bir anda, Sir William gibi, yaşlı, eski kafalı insanlar haline mi gelmişti? Sonra yeğenleri North ve Peggy anneleriyle birlikte içeri

girdi ve hep beraber yemek odasına geçtiler. Yaşlı Mrs. Chinnery yukarıda yemek yiyordu.

Dubbin nasıl Sir William Whatney olmuştu acaba? diye merak etti, ıslak paketle getirilen balığı yerken ona bakarak. Onu en son – nehirde bir kayıkta görmüştü. Pikniğe gitmişlerdi; nehrin ortasında bulunan bir adada yemek yemişlerdi. Maidenhead miydi?

Şölenden bahsediyorlardı. Domuzu, Craster kazanmıştı; Mrs. Grice da gümüş kaplama tepsiyi...

"Çocuk arabasında gördüğüm şey oydu" dedi Eleanor. "Gelirken şölene rastladım" diye açıkladı. Geçit törenini tarif etti ve sonra şölenden bahsettiler.

"Görümceme gıpta etmiyor musunuz?" dedi Celia, Sir William'a dönerek. "Yunanistan turundan daha yeni döndü."

"Öyle mi?" dedi Sir William. "Yunanistan'ın ne tarafına gittin?"

"Atina'ya gittik, oradan Olympia'ya ve sonra da Delphi'ye geçtik" diye başladı Eleanor, her zamanki formülü tekrarlayarak. Anlaşılan birbirlerine karşı son derece resmi olacaklardı – o ve Dubbin.

"Kayınbiraderim Edward" diye açıkladı Celia, "Böyle harika turlara çıkıyor."

"Edward'ı hatırlıyorsun, değil mi?" diye sordu Morris. "Onunla aynı dönemde değil miydin?"

"Hayır, o benden küçüktü" dedi Sir William. "Ama tabii, onun adını duydum. O –bir düşüneyim, nasıl denir– yaman biri, öyle değil mi?"

"Ah, evet, mesleğinin zirvesinde" dedi Morris.

Edward'ı kıskanmıyor, diye düşündü Eleanor ama sesinde, meslek hayatını Edward'ınkiyle karşılaştırdığını gösteren bir hava vardı.

"Ona bayıldılar" dedi. Gülümsedi; Edward'ın Akropolis'te çok sayıda dindar kadın öğretmene konferans verişini hatırladı. Defterlerini çıkarmışlar ve söylediği her kelimeyi not almışlardı. Ancak Edward ona çok cömert ve iyi davranmış; her zaman bakmıştı.

"Büyükelçilikte kimseyle tanıştınız mı?" diye sordu Sir William, Eleanor'a. Sonra kendi söylediğini düzeltti. "Gerçi orada büyükelçilik yok, öyle değil mi?"

"Hayır, Atina büyükelçilik değil" dedi Morris. Bu noktada konudan sapıldı; büyükelçilik ile temsilcilik arasında ne fark olduğu tartışıldı. Sonra Balkanlar'daki durumu tartışmaya başladılar.

"Yakın gelecekte orada karışıklık çıkacak" diyordu Sir William, Morris'e dönerek; Balkanlar'daki durumu değerlendirdiler.

Eleanor'un dikkati dağıldı. Neler yaptı acaba? diye merak etti. Belirli kelimeler ve mimikler Eleanor'a, Sir William'ın otuz yıl önceki halini hatırlattı. İnsan gözlerini yarı kapadığı zaman, eski Dubbin'den izler görüyordu. Eleanor gözlerini hafifçe kapattı. Birdenbire hatırladı – gözlerini öven kişi *oydu*. "Ablan, hayatımda gördüğüm en parlak gözlere sahip" demişti. Bunu Eleanor'a Morris anlatmıştı. Ve o da memnuniyetini gizlemek için trende eve dönerken yüzünü gazetenin arkasına saklamıştı. Şimdi Sir William'a bir kez daha baktı. Konuşuyordu. Eleanor dinledi. Sessiz İngiliz yemek odası için çok büyük görünüyordu; sesi odada gümbür gümbür yankılanıyordu. İzleyici istiyordu.

Bir hikâye anlatıyordu. Sanki etrafları sarılmış gibi, kesik kesik, sinirli cümleler kuruyordu – Eleanor bu tarza hayrandı ama hikâyenin başını kaçırmıştı. Sir William'ın bardağı boşalmıştı.

"Sir William'a biraz daha şarap verin" diye fısıldadı Celia, gergin hizmetçiye. Büfedeki sürahiyle biraz hareketlilik yaşandı. Celia sinirle kaşlarını çattı. Köyden gelen ve işini bilmeyen bir kız, diye düşündü Eleanor. Hikâye doruk noktasına ulaşıyordu; ancak Eleanor birçok bağlantıyı kaçırmıştı.

"...Bir anda kendimi, eski bir binici pantolonuyla, bir tavus kuşu şemsiyenin altında dururken buldum. Bütün iyi insanlar yere eğilmiş, başlarını yere koymuştu. 'Aman Tanrım' diye düşündüm kendi kendime, 'Kendimi ne kadar kötü hissettiğimi bir bilebilseler!'" Doldurulması için bardağını uzattı. "O günlerde mesleğimizi bize böyle öğretiyorlardı" diye ekledi.

Tabii, abartıyordu; bu çok doğaldı. Hep söyledikleri gibi,

"Neredeyse İrlanda büyüklüğünde" bir bölgeyi yönettikten sonra İngiltere'ye dönmüştü ve adını hiç kimse duymamıştı. Eleanor hafta sonu süresince, bariz bir şekilde Sir William'ın lehine sonuçlanan birçok hikâye dinleyeceğini hissediyordu. Ama çok güzel konuşuyordu. Çok ilginç şeyler yapmıştı. Keşke Morris de hikâyeler anlatsa, diye düşündü. Keşke geriye yaslanıp elini –kesik izi olan elini– alnında gezdireceğine, kendini gösterebilseydi, diye geçirdi içinden.

Baroya girmesine ısrar etse miydim? diye düşündü. Babası buna karşı çıkmıştı. Ama iş işten geçtikten sonra olanlara bakın; evlendi; çocukları oldu; istese de istemese de ilerlemesi gerekiyordu. Her şey ne kadar kesin, hiçbir şeyin dönüşü yok, diye düşündü. Biz kendi deneyimlerimizi yaratıyoruz, onlar da kendi deneyimlerini yaşayacak. Yeğenleri North ve Peggy'ye baktı. Tam karşısında oturdukları için güneş yüzlerine vuruyordu. Mükemmel, sağlıklı oval yüzleri olağanüstü genç görünüyordu. Peggy'nin mavi elbisesi, muslin çocuk elbisesi gibi uzundu. North hâlâ kahverengi gözlü, sessiz bir çocuktu. Dikkatle dinliyordu; Peggy tabağına bakıyordu. Yüzünde, iyi yetiştirilmiş çocuklarda görülen ve büyüklerini dinlerken takındıkları tarafsız ifade vardı. Eğleniyor ya da sıkılıyor olabilirdi. Eleanor hangisi olduğuna karar veremiyordu.

"İşte gidiyor" dedi Peggy aniden başını kaldırarak. "Bay-kuş..." dedi, Eleanor'un bakışını yakalayarak. Eleanor arkasındaki pencereden bakmak üzere döndü. Baykuşu kaçırdı, büyük ağaçları, güneşin batışının altın rengini ve otlakta çimenleri yiyerek ağır ağır dolaşan inekleri gördü.

"Saatinizi ayarlayabilirsiniz" dedi Peggy, "o kadar dakik ki..." Sonra Celia ayaklandı.

"Beyleri yalnız bırakalım da politika konuşsunlar" dedi, "biz de kahvelerimizi terasta içelim mi?" Kapıyı beylerin ve politikanın üstüne kapattılar.

"Dürbünümü alayım" diyen Eleanor yukarı çıktı.

Çok karanlık olmadan baykuşu görmek istiyordu. Kuşlara giderek daha çok ilgi duyuyordu. Herhalde yaşlanma belirtisi, diye

düşündü. Kuşları yıkayan ve seyreden evde kalmış yaşlı bir kız, dedi kendine ayna bakarak. Dubbin onları övdüğü için tren vagonunda güneşten koruduğu gözlerine baktı – etraflarındaki çizgilere rağmen, hâlâ oldukça parlak görünüyorlardı. Ama artık kuşları yıkayan ve izleyen, evde kalmış, yaşlı kız olarak etiketlendim, diye düşündü. Benim böyle biri olduğumu düşünüyorlar. Ama değilim, hiç de öyle biri değilim, dedi. Başını salladı ve aynadan uzaklaştı. Güzel bir odaydı; duvarlarında insanların öldürdüğü böceklerin izleri bulunan, erkeklerin pencereleri altında dalaştığı, yabancı hanlardan sonra loş, medeni, serin geliyordu. Peki, ama dürbünü neredeydi? Onu çekmeceye mi kaldırmıştı? Aramaya koyuldu.

"Babam, Sir William'ın ona âşık olduğunu mu söyledi?" diye sordu Peggy terasta beklerken.

"Ah, onu bilmiyorum" dedi Celia. "Ama keşke evlenseler. Keşke Eleanor'un kendi çocukları olsaydı. O zaman buraya yerleşebilirlerdi" diye ekledi. "Sir William çok hoş bir adam."

Peggy cevap vermedi. Bir sessizlik oldu.

Celia devam etti:

"Umarım bugün öğleden sonra Robinson'lara kibar davranmışsındır – ürkütücü olsalar da..."

"Zaten fıstık gibi partiler veriyorlar" dedi Peggy.

"Fıstık gibi, fıstık gibi" diye yakındı annesi hafifçe gülerek. "Keşke North'un kullandığı tüm argo sözcükleri kapmasan, canım... Ah, işte Eleanor geldi."

Eleanor dürbünüyle terasa çıktı ve Celia'nın yanına oturdu. Hâlâ çok sıcaktı, hâlâ uzaktaki dağları görmeye yetecek kadar aydınlıktı.

"Bir dakika sonra geri dönecek" dedi Peggy bir sandalye çekerek. "Oradaki çitlerin üzerinden gelecek."

Çimlerin üzerinde uzanan koyu renk çitleri işaret etti. Eleanor dürbününü odakladı ve bekledi.

"Şimdi" dedi Celia kahveleri doldurarak. "Sana sormak istediğim birçok şey var." Durdu. Hep soracak bir sürü sorusu oluyordu;

Eleanor'u nisan ayından beri görmemişti. Dört ayda sorular birikmişti. Celia bunları damla damla, tek tek ortaya dökmeye başladı.

"Öncelikle" diye başladı. "Hayır..." Bunun yerine başka bir soru sormayı tercih etti.

"Rose hakkında söylenenler ne demek oluyor?" diye sordu.

"Ne?" dedi Eleanor dalgın bir sesle, dürbününün odağını değiştirerek. "Hava çok karardı" dedi, tarla bulanıklaşmıştı.

"Morris, Rose'un sulh mahkemesine çıktığını söylüyor" dedi Celia. Sanki yalnızlarmış gibi daha alçak sesle konuşmaya başlamıştı.

"Tuğla atmış..." dedi Eleanor. Dürbününü yeniden çitlere odakladı. Baykuşun yine o yönden gelme ihtimaline karşı, dürbününü gözlerinden ayırmadı.

"Hapse girecek mi?" diye sordu Peggy aceleyle.

"Bu kez değil" dedi Eleanor. "Ama bir dahaki sefere – Ah, işte geliyor!" diyerek aniden durdu. Küt başlı kuş, çitlerin üzerinden salınarak geliyordu. Alacakaranlıkta neredeyse beyaz görünüyordu. Eleanor onu dürbününün merceğine odakladı. Kuşun önünde küçük siyah bir nokta vardı.

"Pençelerinin arasında bir fare var!" diye bağırdı.

"Çan kulesinin içinde yuvası var" dedi Peggy. Baykuş aniden görüş alanından çıktı.

"Artık onu göremiyorum" dedi Eleanor. Dürbününü indirdi. Bir an sessiz kalarak kahvelerini yudumladılar. Celia bir sonraki sorusunu düşünüyordu; Eleanor ondan önce davrandı.

"Bana William Whatney'den bahset" dedi. "Onu en son gördüğümde, kayıktaydı ve incecik bir genç adamdı." Peggy kahkahalarla gülmeye başladı.

"Aradan çok uzun zaman geçmiş olmalı!" dedi.

"O kadar da uzun değil" dedi Eleanor. Kendini epey sinirli hissediyordu.

"Şey..." diye düşündü, "Yirmi yıl – belki de yirmi beş yıl."

Ona göre çok kısa bir süre geçmişti ama yine de, Peggy daha doğmamıştı. Sadece on altı veya on yedi yaşında olmalıydı.

"Çok hoş bir adam değil mi?" diye haykırdı Celia. "Hindistan'daydı, biliyorsun. Ama artık emekli oldu ve burada bir ev alacağını umuyoruz; ancak Morris onun burayı çok sıkıcı bulacağını düşünüyor."

Bir süre sessizce oturdular ve çimenleri seyrettiler. İnekler çimenleri yiyip, biraz daha ilerlerken, arada sırada öksürüyordu. İneklerin ve çimenlerin tatlı kokusu onlara ulaştı.

"Yarın da sıcak bir gün olacak" dedi Peggy. Gökyüzü son derece pürüzsüzdü; İtalyan subay pelerininin renginde sayısız grimavi atomdan oluşmuş gibiydi. Sonunda ufka erişiyor ve burada som yeşil uzun bir şerit haline dönüşüyordu. Her şey son derece durgun; hareketsiz ve arı görünüyordu. Tek bir bulut bile yoktu ve yıldızlar henüz görünmüyordu.

İspanya'dan sonra küçüktü; temizdi ve önemsizdi ama yine de şimdi güneş battığında ve ağaçlar bir araya toplanıp yaprakları birbirine karıştığında, değişik bir güzelliği var, diye düşündü Eleanor. Kırsal bölgeler giderek büyüyor ve basitleşiyordu, gökyüzünün parçası haline geliyordu.

"Ne kadar güzel!" diye haykırdı Eleanor, İspanya'dan sonra İngiltere'den özür dilemek istermiş gibi.

"Bir de Mr. Robinson inşaat yapmasa!" diyerek içini çekti Celia. Bunun üzerine Eleanor hatırladı – onlar köydeki belalardı; inşaat yapan zengin insanlardı. "Bugün onlara kibar davranmak için elimden geleni yaptım" diye devam etti Celia. "Bazı insanlar onları davet etmiyor ama ben insanın taşrada komşularına kibar davranması gerektiğini söylüyorum..."

Sonra duraksadı. "Sana sormak istediğim bir sürü şey var" dedi. Şişe yine baş aşağı eğilmişti. Eleanor uysal bir şekilde bekledi.

"Abercorn Terrace için şimdiye kadar herhangi bir teklif alabildin mi?" diye sordu Celia. Soruları damla damla, peş peşe geliyordu.

"Henüz alamadım" dedi Eleanor. "Emlakçı daireler halinde bölmemi istiyor."

Celia düşündü. Sonra tekrar konuyu değiştirdi.

"Şimdi Maggie'ye dönelim – bebeği ne zaman doğacak?"

"Kasımda, sanırım" dedi Eleanor. "Paris'te" diye ekledi.

"Umarım her şey yolunda gider" dedi Celia. "Ama yine de, keşke İngiltere'de doğsaydı, diye düşünüyorum." Yine duraksadı. "Çocukları Fransız olacak, herhalde" dedi.

"Evet, herhalde Fransız olacaklar" dedi Eleanor. Yeşil şeride bakıyordu; soluyordu, maviye dönüşüyordu. Gece oluyordu.

"Herkes çok iyi bir adam olduğunu söylüyor" dedi Celia. "Ama René... René" aksanı çok kötüydü, "...erkek ismine benzemiyor."

"Ona Renny diyebilirsin" dedi Peggy, İngilizce haliyle telaffuz ederek.

"Ancak Renny bana Ronny adını çağrıştırıyor ve Ronny'yi sevmiyorum. Ronny adında bir seyisimiz vardı."

"Samanları çalan!" dedi Peggy. Yine sessizlik oldu. "Ne kadar yazık..." diye başladı Celia. Sonra durdu. Hizmetçi boş kahve fincanlarını toplamaya gelmişti.

"Ne kadar güzel bir gece, öyle değil mi?" dedi Celia, hizmetçiler varken kullandığı ses tonuna dönerek. "Sanki bir daha asla yağmur yağmayacakmış gibi. Tabii, o durumda ne olur, bilemiyorum..." Kuraklık hakkında, susuzluk hakkında saçma sapan konuşmaya devam etti. Kuyu hep kuruyordu. Eleanor, dağlara bakıyor, onu pek dinlemiyordu. Celia'nın, "Ama, şimdilik herkese yetecek kadar var" dediğini duydu ve bir nedenle, cümle hiçbir anlam taşımadan aklına takıldı. "... Şimdilik herkese yetecek kadar var." Duyduğu bütün yabancı dillerden sonra, bu cümle ona katıksız İngilizce gibi geldi. Ne kadar güzel bir dil, diye düşündü, Celia'nın gayet basit bir şekilde kullandığı, sıradan sözcükleri içinden tekrarlayarak. Celia'nın harflerinde tanımlanamayan bir anlaşılmazlık vardı, zira Chinnery'ler ezelden beri Dorsetshire'da yaşamıştı.

Hizmetçi gitmişti.

"Ne diyordum?" diye devam etti Celia. "Diyordum ki, ne kadar yazık. Evet..." Ancak bu sırada bazı sesler duyuldu, puro dumanının kokusu yayıldı; erkekler yanlarına geliyordu. "Ah, işte geldiler!" diyerek sustu. Koltuklar kaldırıldı ve yeniden düzenlendi.

Çimenlerin ardından solan dağlara bakacak şekilde, yarım daire halinde oturdular. Ufukta görünen geniş yeşil şerit, gözden kaybolmuştu. Gökyüzünde sadece hafif bir renk kalmıştı. Huzurlu ve serin bir hale gelmişti; onlarda da bir şeyler yumuşamış görünüyordu. Konuşmaya gerek yoktu. Baykuş bir kez daha çimenlerin üzerinden uçtu. Koyu renk çitlerin önünde kanatlarındaki beyazları seçebiliyorlardı.

"İşte gidiyor" dedi North, Sir William'ın hediyesi olan purosundan bir nefes çekerek. Eleanor'un tahminine göre hayatında ilk defa puro içiyordu. Karaağaçlar gökyüzünde simsiyah görünüyordu. Yaprakları süslü desenler oluşturuyor, içinde delikler bulunan siyah dantele benziyordu. Deliklerden birinin içinden, Eleanor bir yıldızın ucunu gördü. Başını kaldırdı. Bir yıldız daha gördü.

"Yarın güzel bir gün olacak" dedi Morris, piposunu ayakkabısına vurarak. Uzaktaki yoldan araba tekerleklerinin tıngırtısı duyuluyordu; sonra koro halinde şarkı söyleyen insanların sesi işitildi – köylüler evlerine dönüyorlardı. İşte İngiltere, diye düşündü Eleanor; yavaş yavaş sallanan yapraklardan, kararan dağlardan ve aralarında yıldızlar bulunan dantellere benzeyen yapraklardan oluşan güzel bir çarkın içine çekildiğini hissetti. Ancak başlarının hemen üstünden hızla bir yarasa geçti.

"Yarasalardan nefret ediyorum!" diye bağırdı Celia, elini sinirli bir şekilde başının üstüne götürerek.

"Sahi mi?" dedi Sir William. "Ben onları seviyorum." Sesi yumuşak ve neredeyse melankoli doluydu. Şimdi Celia, insanın saçlarına dolanıyorlar, diyecek, diye düşündü Eleanor.

"İnsanın saçlarına dolanıyorlar" dedi Celia.

"Ama benim saçım yok ki" dedi Sir William. Kel kafası, büyük suratı karanlıkta parlıyordu.

Yarasa bir kez daha saldırdı ve ayaklarının altındaki toprağın üzerinden sekti. Ayak bileklerinde hafif bir hava akımı oldu. Ağaçlar gökyüzünün parçası haline gelmişti. Ay yoktu ama yıldızlar çıkmaya başlamıştı. İşte bir tane daha, diye düşündü Eleanor, ilerisinde yanıp sönen ışığa bakarak. Ancak çok aşağıdaydı, çok sarıydı; bunun

bir yıldız değil, başka bir ev olduğunu anladı. Sonra Celia, yakında bir yere yerleşmesini istediği Sir William'la konuşmaya başladı. Ayrıca Lady St. Austell ona Grange'ın kiralık olduğunu söylemişti. O Grange, diye merak etti Eleanor, ışığa mı bakıyordu, yıldıza mı? Sohbet etmeye devam ettiler.

Yalnız kalmaktan sıkılan yaşlı Mrs. Chinnery, aşağıya erken inmişti. Orada, konuk odasında oturmuş bekliyordu. Resmi bir giriş yapmıştı ama odada kimse yoktu. Eski hanımefendisinin siyah saten elbisesini giymiş, başına dantel şapka takmış bekliyordu. Şahini andıran burnu, pörsümüş yanaklarına kıvrılıyordu; kapanan gözkapaklarından birinde, küçük, kırmızı bir çıkıntı görünüyordu.

"Neden içeri girmiyorlar?" dedi arkasında ayakta duran ketum zenci hizmetçi Ellen'e hırçın bir ifadeyle. Ellen pencerenin yanına gitti ve camı tıklattı.

Celia konuşmasını yarım bıraktı ve arkasına döndü. "Annem bu" dedi. "İçeri girmemiz gerekiyor." Ayağa kalktı ve koltuğunu geriye itti.

Karanlık çöktükten sonra, konuk odası, lambaları yanınca, sahne etkisi yaratıyordu. Tekerlekli sandalyesinde kulaklığıyla oturan yaşlı Mrs. Chinnery saygı bekliyor gibiydi. Hiç değişmemişti; yaşından bir gün bile fazla göstermiyordu; her zamanki kadar zindeydi. Eleanor geleneksel öpücüğünü vermek üzere eğildiği zaman, hayat bir kez daha tanıdık bir yol izledi. Geceler boyunca babasına da bu şekilde eğilmişti. Eğildiği için memnundu; kendisini daha genç hissetmesine neden oluyordu. Bütün prosedürü ezbere biliyordu. Onlar, orta yaşlılar, çok yaşlılara saygı gösterirdi; çok yaşlılar da onlara kibar davranırdı; sonra olağan duraksama gelirdi. Onların kendisine söyleyeceği hiçbir şey yoktu; onun da onlara söyleyeceği hiçbir şey yoktu. Sonra ne oluyordu? Eleanor, yaşlı kadının gözlerinin aniden parladığını gördü. Doksan yaşında bir kadının gözlerinin maviye dönüşmesinin nedeni ne olabilirdi? Kartlar mı? Evet. Celia yeşil çuhalı masayı getirmişti;

Mrs. Chinnery vist oyununu çok seviyordu. Ancak onun da kuralları vardı; onun da görgüsü vardı.

"Bu gece olmaz" dedi, masayı iter gibi yaparak. "Sir William'ın sıkılacağından eminim." Başıyla, aile partisinin biraz dışında kalmış gibi görünen iri yapılı adamı işaret etti.

"Hiç de değil. Katiyen sıkılmam" dedi Sir William şevkle. "Hiçbir şey bana daha büyük zevk veremez" diyerek Eleanor'a güvence verdi.

Sen iyi bir insansın, Dubbin, diye düşündü Eleanor. Böylece sandalyeleri çektiler; kâğıtları dağıttılar; Morris, kulaklığına eğilerek kayınvalidesine takıldı ve saatlerce kâğıt oynadılar. North kitap okudu; Peggy piyanoyu tıngırdattı ve nakışıyla uğraşırken uyuklayan Celia, arada sırada aniden irkiliyor, elini ağzına götürüyordu. Sonunda kapı sessizce açıldı. Ketum zenci hizmetçi Ellen, Mrs. Chinnery'nin sandalyesinin arkasında durup bekledi. Mrs. Chinnery onu görmezlikten geldi; ancak diğerleri oyun biteceği için memnundu. Ellen öne çıktı ve boyun eğen Mrs. Channery, tekerlekli sandalyesiyle, aşırı yaşlıların gizemli katına çıkarıldı. Eğlencesi sona ermişti.

Celia açık açık esnedi.

"Kermes" dedi nakışını toplayarak. "Ben yatıyorum. Haydi gel, Peggy. Gel, Eleanor."

North çevik bir tavırla yerinden fırlayıp kapıyı açtı. Celia pirinç şamdanları yaktı ve oldukça ağır adımlarla merdivenleri çıkmaya başladı. Eleanor peşinden gitti. Ancak Peggy geride kaldı. Eleanor onun antrede kardeşiyle fısıldaştığını duydu.

"Haydi gelsene, Peggy" diye seslendi Celia, parmaklıkların üzerinden. Üst kattaki sahanlığa ulaştığında, küçük Chinnery'lerin resminin altında durdu ve sert bir ifadeyle tekrar seslendi:

"Haydi, Peggy." Bir duraksama oldu. Sonra, gayet gönülsüzce, Peggy geldi. Uysal bir şekilde annesini öptü ama hiç de uykusu gelmişe benzemiyordu. Çok güzel görünüyordu ve yanakları kızarmıştı. Yatağa girmeye niyeti yoktu, Eleanor bundan emindi.

Eleanor odasına girdi ve soyundu. Bütün pencereler açıktı ve bahçede ağaçların hışırdadığını duydu. Hâlâ o kadar sıcaktı ki, geceliğiyle yatağın üzerine uzandı ve üstüne yalnızca bir çarşaf çekti. Yanındaki masada duran mum, armut şeklinde alev çıkararak yanıyordu. Hayal meyal bahçedeki ağaçların sesini dinleyerek yattı ve odada dolanıp duran pervanenin gölgesini izledi. Ya ayağa kalkıp pencereyi kapatmalıyım ya da mumu söndürmeliyim, diye düşündü uyuşukça. İkisini de yapmak istemiyordu. Kıpırdamadan yatmak istiyordu. Sohbetten, kâğıt oyunundan sonra yarı-karanlıkta yatmak büyük bir rahatlıktı. Kâğıtların düşüşü hâlâ gözünün önündeydi; yeşil çuha masanın üstünde siyah, kırmızı ve sarı; papazlar, kızlar ve valeler. Uyuşuk bir halde etrafına bakındı. Tuvalet masasının üstünde güzel bir vazonun içinde çiçekler duruyordu; yatağının yanında gösterişli bir gardırop ve porselen kutu vardı. Kutunun kapağını kaldırdı. Evet; dört tane bisküvi ve donuklaşmış bir parça çikolata – gece acıkırsa diye. Celia, gece okumak isteyebileceği düşüncesiyle, kitap da koymuştu, *The Diary of a Nobody, Ruff's Tour in Northumberland* ve Dante'nin tuhaf bir kitabı. Eleanor kitaplardan birini aldı ve yanındaki yatak örtüsünün üstüne koydu. Belki de yolculuktan yeni döndüğü için, hâlâ denizde hareket eden gemideymiş, Fransa'da tıngır mıngır sallanarak ilerleyen trendeymiş gibi hissediyordu. Yatakta, tek bir çarşafın altında yatarken, her şey yanından geçip gidiyormuş gibiydi. Ancak artık konu manzara değil, diye düşündü; insanların hayatı, değişen hayatları.

Pembe yatak odasının kapısı kapandı. Yan odada William Whatney öksürdü. Eleanor, onun odada yürüdüğünü duydu. Şimdi pencerenin yanında duruyor, son purosunu içiyordu. Ne düşünüyor acaba, diye merak etti –Hindistan'ı mı?– Tavus kuşu desenli şemsiyenin altında nasıl durduğunu mu? Sonra odada dolanmaya başladı, soyunuyordu. Eline bir fırça alıp, tuvalet masasının üstüne bıraktığını duydu. Üçüncü sınıf tren vagonunda yüzünü gazetenin arkasına saklarken büyük keyif veren o anı ona borçluyum, diye düşündü, çenesinin genişliğini ve altında yatan pembe-sarı değişken lekeleri hatırlayarak.

Artık tavanda uçuşan üç tane pervane vardı. Bir köşeden köşeye dolanıp dururken hafif sesler çıkarıyorlardı. Eğer pencereyi biraz daha açık bırakırsa, oda pervanelerle dolacaktı. Dışarıdaki koridorda bir tahta gıcırdadı. Dinledi. Peggy ağabeyiyle buluşmak üzere kaçıyor muydu? Ortada bir plan olduğundan emindi. Ancak sadece bahçede inip kalkan yaprak dolu dalları, bir ineğin böğürdüğünü, kuşun cıvıldadığını işitebiliyordu. Sonra keyifle bir baykuşun ağaçtan ağaca uçup, etraflarında gümüş halkalar oluştururken çıkardığı akıcı sesi duydu.

Yattığı yerden tavana bakmaya devam etti. Orada hafif bir su lekesi belirdi. Dağa benziyordu. Eleanor'a Yunanistan'da ya da İspanya'da bulunan ve zamanın başlangıcından beri ayak basılmamış izlenimi veren büyük ıssız dağları hatırlattı.

Yatak örtüsünün üzerinde duran kitabı açtı. *Ruff's Tour* veya *Diary of a Nobody* olmasını diledi. Ancak Dante'ydi ve değiştirmeye üşeniyordu. Oradan buradan birkaç satır okudu. Ancak İtalyancası biraz körelmişti; anlamını kavrayamadı. Ama bir anlamı vardı; sanki dilinin ucundaydı.

> Chè per quanti si dice più lì nostro
> Tanto possiede più di ben ciascuno

Bu ne anlama geliyordu? İngilizce çevirisini okudu.

> Zira "bizim" diyen çok daha fazla sayıda insan var
> Her birinde çok daha fazla iyilik var.

Tavandaki pervaneleri izlemek ve ağaçtan ağaca atlayarak akıcı sesler çıkaran baykuşu dinlemek dikkatini dağıttığından, kelimeler anlamlarını tam olarak veremiyordu. Ancak arkaik İtalyancanın sert kabuğunun altında gizli bir şey taşıyorlarmış gibi görünüyordu. Günün birinde okurum, diye düşünerek kitabı kapattı. Crosby'yi, emekli ettikten sonra, şeyden sonra... Acaba başka bir ev mi alsaydı? Yolculuğa mı çıksaydı? Sonunda Hindistan'a mı gitseydi? Yan

odada Sir William yatağa giriyordu, onun hayatı sona ermişti; kendi hayatı yeni başlıyordu. Hayır, başka bir ev almaya niyetim yok, başka ev olmaz, diye düşündü tavandaki lekeye bakarak. Yine dalgaların arasında sallanan gemi, demiryolunda bir o yana bir bu yana salman tren duygusuna kapıldı. Hiçbir şey sonsuza kadar devam edemez, diye düşündü. Her şey geçer, değişir, diye düşündü tavana bakarak. Peki, nereye gidiyoruz? Nereye? Nereye?.. Pervaneler tavanda hızla uçuşuyordu; kitap kayıp yere düştü. Craster, domuzu kazanmıştı, gümüş tepsiyi kazanan kimdi? Düşündü, çabaladı, yan döndü ve mumu söndürdü. Karanlık hâkim oldu.

1913

Ocak ayı gelmişti. Kar yağıyordu; kar bütün gün yağmıştı. Gökyüzü, gri bir kazın kanadı gibi yayılmıştı ve bu kanattan İngiltere'nin dört bir yanına tüyler düşüyordu. Gökyüzü lapa lapa yağan kar taneciği fırtınasından başka bir şey değildi. Şeritler eşitlenmişti, çukurlar dolmuştu, kar dereleri tıkamış, pencereleri gizlemiş ve kapıların önüne birikmişti. Havada hafif bir uğultu, zayıf bir hırıltı vardı; sanki havanın kendisi kara dönüşüyordu. Bunun dışında her şey son derece sessizdi, sadece arada sırada bir koyun öksürüyor, daldan kar düşüyor veya Londra'da bir çatıdan kayarak çığ gibi yere iniyordu. Bazen suskun yollardan bir araba geçtikçe bir ışık huzmesi yavaşça gökyüzüne yayılıyordu. Ancak gece ilerledikçe, kar tekerlek izlerini örttü; trafik izlerini yumuşatarak yok etti ve anıtları, sarayları ve heykelleri kalın bir kar örtüsüyle kapladı.

Emlak komisyoncusundan genç bir adam Abercorn Terrace'a bakmaya geldiğinde, hâlâ kar yağıyordu. Kar, banyonun duvarlarında sert, beyaz bir parıltı oluşturuyor, emaye küvetin çatlaklarını ve duvardaki lekeleri belirginleştiriyordu. Eleanor pencereden dışarı baktı. Arka bahçedeki ağaçların üzeri yoğun karla kaplıydı, bütün çatılar karla şekillenmişti, hâlâ yağıyordu. Eleanor döndü. Genç adam da döndü. Işık ikisini de rahatsız ediyordu ama kar – koridorun ucundaki pencereden görüyordu– düşerken muhteşem bir görüntü oluşturuyordu.

Aşağıya inerlerken Mr. Grice ona doğru döndü, "İşin doğrusu, bugünlerde müşterilerimiz daha konforlu tuvaletler bekliyor" dedi, yatak odalarından birinin kapısında durarak.

Neden "banyo" deyip geçmiyor, diye düşündü Eleanor. Yavaş

yavaş aşağı indi. Artık girişteki kapının kaplamalarının arasından yağan karı görebiliyordu. Mr. Grice aşağı inerken, Eleanor, yüksek yakasının üzerinden görünen kırmızı kulaklarını ve Wandsworth'te bir lavaboda özensizce yıkadığı boynunu gördü. Canı sıkıldı; adam koklayarak, dikkatle bakarak evin içinde dolanırken, temizliklerini, insanlıklarını itham etmiş, saçma denecek kadar uzun kelimeler kullanmıştı. Uzun kelimelerle, muhtemelen kendisini bir üst sınıfa çekmeye çalışıyordu, diye düşündü. Genç adam şimdi de uyuyan köpeğin bedeninin üzerinden dikkatle geçti; girişteki masadan şapkasını aldı ve işadamlarının giydiği düğmeli çizmeleriyle ön kapının merdivenlerinden indi, beyaz karların üstünde sarı izler bıraktı. Kapının önünde dört tekerlekli bir araba bekliyordu.

Eleanor döndü. Crosby, en güzel şapkası ve peleriniyle dolanıp duruyordu. Bütün sabah evin içinde, sadık bir köpek gibi, Eleanor'u takip etmişti; bu berbat ânı daha fazla geciktirmenin imkânı yoktu. Kendi dört tekerleklisi de kapıdaydı; vedalaşmaları gerekiyordu.

"Pekâlâ, Crosby, ev bomboş görünüyor, değil mi?" dedi Eleanor, boş yemek odasına bakarak. Karın yarattığı beyaz ışık, odanın duvarlarına yansıyordu. Duvarlarda, mobilyaların durduğu, resimlerin asılı olduğu yerlerin izleri görünüyordu.

"Evet, öyle, Miss Eleanor" dedi Crosby. O da durup baktı. Eleanor onun ağlayacağını biliyordu. Ağlamasını istemiyordu. Kendisi de ağlamak istemiyordu.

"Hâlâ hepinizin masanın başında oturduğunu görebiliyorum, Miss Eleanor" dedi Crosby. Ancak masa gitmişti. Morris bir şeyler almıştı; Delia başka şeyler götürmüştü; her şey paylaşılmış ve dağıtılmıştı.

"Bir de kaynamayan demlik vardı" dedi Eleanor. "Hatırlıyor musun?" Gülmeye çalıştı.

"Ah, Miss Eleanor" dedi Crosby başını sallayarak, "Her şeyi hatırlıyorum." Gözleri dolmaya başlamıştı; Eleanor başını çevirip, ötedeki odaya baktı.

Orada da, kitaplığın durduğu yerde, yazı masasının durduğu yerde izler vardı. Masada oturduğu, kurutma kâğıdına desenler çizdiği; delikler açtığı, alışveriş defterini topladığı günleri hatırladı... Sonra döndü. Crosby öylece duruyordu. Ağlıyordu. Karışık duygular çok acı veriyordu; bunların hepsini geride bıraktığı için memnundu, ancak Crosby açısından bu, her şeyin sonuydu.

O büyük, biçimsiz evdeki her dolabı, yer taşını, koltuğu ve masayı biliyordu, onların bildiği şekilde iki üç metre uzaklıktan değil – yerleri silerken, cilalarken dizleriyle öğrenmişti. Her çizgiyi, çentiği, lekeyi, çatalı, bıçağı, peçeteyi ve yüklüğü biliyordu. Pargiter ailesi ve yaptıkları, onun bütün dünyasını oluşturmuştu. Şimdi tek başına, Richmond'da tek kişilik bir odaya gidiyordu.

"Bir bakıma o bodrum katından kurtulduğun için memnun olmalısın, Crosby" dedi Eleanor, tekrar girişe dönerek. "Bizim Mr. Grice" ile bakıncaya dek ne kadar karanlık, basık olduğunu fark etmemişti; utanç duydu.

"Burası kırk yıldır benim evimdi, hanımefendi" dedi Crosby. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Kırk yıldır! Eleanor irkildi. Crosby, soğuk ve akıllı görünümüyle yanlarına geldiğinde, Eleanor on üç ya da on dört yaşında bir kızdı. Şimdi, küçük mavi gözleri dışarı fırlamıştı ve yanakları çökmüştü.

Crosby, Rover'a tasma takmak için eğilmişti.

"Onu istediğinden emin misin?" diye sordu Eleanor, kokan, hırlayan ve çirkin köpeğe bakarak. "Ona kolaylıkla taşrada güzel bir ev bulabiliriz."

"Ah, hanımefendi, lütfen ondan vazgeçmemi istemeyin!" dedi Crosby. Yanaklarından açık açık süzülen gözyaşları konuşmasına engel oluyordu. Eleanor bunu önlemek için elinden gelen her şeyi yaptıysa da, kendi gözleri de doldu.

"Sevgili Crosby, hoşça kal" dedi. Eğilip onu öptü. Tuhaf derecede kuru bir cildi olduğunu fark etti. Kendi gözyaşları da dökülüyordu. Sonra Crosby, Rover'ın tasmasını tutarak, kaygan basamaklardan yan yan inmeye başladı. Kapıyı açık tutan Eleanor, onun arkasından baktı. Çok hüzünlü bir andı; mutsuz; sersemletici;

son derece yanlış. Crosby perişan durumdaydı; kendisi memnundu. Yine de, kapıyı açık tutarken gözleri doldu ve ağlamaya başladı. Hepsi burada yaşamıştı; Morris okula giderken burada durup arkasından el sallamıştı; burada eskiden çiğdem ektikleri küçük bir bahçe vardı. Ve şimdi Crosby, siyah şapkasına kar taneleri düşerken, dört tekerlekliye bindi ve Rover'ı kucağına aldı. Eleanor kapıyı kapatıp içeri girdi.

Fayton sokaklarda ilerlerken kar yağmaya devam ediyordu. Kaldırımlarda, alışveriş yapan insanların karı ezdiği yerlerde uzun sarı izler vardı. Karlar hafifçe erimeye başlamıştı. Çatılardaki karlar külçeler halinde kayıyor ve kaldırıma düşüyordu. Küçük çocuklar da kartopu oynuyordu. Çocuklardan birinin attığı kartopu faytona çarptı. Ancak araba Richmond Green'e döndüğünde, önündeki geniş alan bembeyazdı. Anlaşılan buradaki karın üstünden hiç kimse geçmemişti; her şey bembeyazdı. Çimler bembeyazdı; ağaçlar bembeyazdı; parmaklıklar bembeyazdı; tüm manzaradaki tek işaret, ağaçların tepelerinde birbirlerine sokularak simsiyah görünen ekin kargalarıydı. Fayton ilerlemeye devam etti.

Fayton, Green'in ötesindeki küçük evin önünde durduğunda, arabalar karı sarımsı topaklı bir karışıma dönüştürmüştü. Ayaklarının merdiveni lekelemesi ihtimaline karşı Rover'ı kucağında taşıyan Crosby, yukarı çıktı. Louisa Burt onu karşılamak üzere bekliyordu ve bir zamanlar kâhya olan, üst kattaki kiracı Mr. Bishop da yanındaydı. Mr. Bishop bavuluna yardım etti ve Crosby onun peşinden çıktı. Küçük odasına ulaştı.

Odası en üst katta ve arka taraftaydı. Bahçeye bakıyordu. Küçük ama eşyalarını boşaltıp yerleştirdiğinde, yeterince rahattı. Odasından Abercorn Terrace görünüyordu. Aslında yıllardır emekliliği için ufak tefek şeyler biriktiriyordu. Hint filleri; gümüş vazolar; bir sabah, yaşlı Kraliçe'nin cenazesinde toplar atılırken çöp kutusunda bulduğu denizatı – hepsi oradaydı. Bunları şöminenin üstündeki rafa yan yana dizdi. Sonra ailenin portrelerini –bazıları gelinlikle,

bazıları peruk ve cüppeyle, Mr. Martin'in üniformalı resmi ortadaydı, çünkü en çok onu seviyordu– astığı zaman, oda yuvaya benzedi.

Ancak Richmond'a taşınınca yaşadığı değişiklikten mi, yoksa karda üşüttüğünden mi bilinmez, Rover hemen hastalandı. Yemek yemeği reddetti. Burnu yanıyordu. Egzaması yeniden azdı. Crosby ertesi sabah çarşıya çıkarken onu yanında götürmek isteyince, yalnız bırakılması için yalvarırcasına sırtüstü yatıp, ayaklarını havaya kaldırdı. Mr. Bishop, Mrs. Crosby'ye –zira Richmond'da bu unvanı kullanıyordu– kendi görüşüne göre, zavallı köpeğin (burada, köpeğin başını okşadı) ayak bağı olmamasının daha iyi olacağını söylemek zorunda kaldı.

"Benimle gel, canım" dedi Mrs. Burt, kolunu Crosby'nin omzuna dolayarak, "Bırak Mr. Bishop halletsin."

"Acı çekmeyecek, seni temin ederim" dedi Mr. Bishop, dizlerinin üstünden kalkarak. Bundan önce Lady ekselanslarının köpeklerini defalarca uyutmuştu. "Sadece bir nefes çekecek" –Mr. Bishop'un elinde cep mendili vardı– "ve bir çırpıda gidecek."

"Bu onun iyiliği için, Annie" diye ekledi Mrs. Burt, Crosby'yi uzaklaştırmaya çalışırken.

Zavallı köpek gerçekten de çok perişan görünüyordu. Ancak Crosby başını salladı. Köpek, kuyruğunu sallamıştı; gözleri açıktı. Yaşıyordu. Yüzünde, uzun zamandır gülümseme olarak değerlendirdiği bir ışıltı vardı. Köpek ona güveniyordu, bunu hissedebiliyordu. Onu yabancılara teslim etmeyecekti. Üç gün ve gece boyunca yanında oturdu, ona çay kaşığıyla Brand's Essence verdi; ama sonunda dudaklarını açmayı reddetti; vücudu giderek daha da sertleşti; burnunda sinek dolaşırken bile kıpırdamadı. Bu bir sabah erken saatlerde serçeler dışarıdaki ağaçlarda cıvıldaşırken öldü.

"Neyse ki, dikkatini dağıtacak bir şey var" dedi Mrs. Burt, Crosby cenaze töreninden bir gün sonra en güzel paltosu ve şapkasıyla mutfak penceresinin önünden geçerken; zira perşembe günüydü ve Ebury Sokağı'ndan Mr. Pargiter'in çoraplarını alması

gerekiyordu. "Ama uzun zaman önce uyutulması gerekiyordu" diye ekledi, tekrar lavaboya dönerek. Adamın nefesi kokuyordu.

Crosby, District trenine binerek Sloane Meydanı'na geldi ve oradan yürüdü. Yavaş yavaş yürüyordu ve sokakların tehlikesinden kendini korumaya çalışır gibi, iki yanından dirseklerini çıkarıyordu. Hâlâ üzgün görünüyordu, ancak Richmond'dan Ebury Sokağı'na gelmesi değişiklik olmuş, ona iyi gelmişti. Kendini Ebury Sokağı'nda, Richmond'da olduğundan daha rahat hissediyordu. Ona göre, Richmond Sokağı'nda sıradan insanlar yaşıyordu. Burada hanımların ve beylerin tarzları aynıydı. Dükkânların yamından geçerken onaylayarak baktı. Ayrıca eskiden beyefendiyi ziyaret eden General Arbuthnot, Ebury Sokağı'nda oturuyordu, diye hatırladı, o kasvetli caddeye dönerken. Ama General ölmüştü; Louisa ona gazetelerde çıkan ilanı göstermişti. Ancak hayattayken burada yaşamıştı. Mr. Martin'in konutuna ulaştı. Merdivenlerde durdu ve şapkasını düzeltti. Çorapları almaya geldiği zaman hep Mr. Martin'le konuşurdu; bu en büyük zevklerinden biriydi. Ayrıca ev sahibesi Mrs. Briggs'le dedikodu yapmayı da seviyordu. Bugün ona Rover'ın öldüğünü söyleme zevkine varacaktı. Sulu kar nedeniyle kayganlaşan basamaklardan dikkatle inerek arka kapıya geldi ve zili çaldı.

Martin odasında oturmuş, gazetesini okuyordu. Balkan-lardaki savaş bitmişti ama başka sorunlar ortaya çıkıyordu – bundan emindi. Kesinlikle emindi. Sayfayı çevirdi. Sulu kar yağdığı için oda çok karanlıktı. Ayrıca beklerken asla okuyamıyordu. Crosby gelecekti; girişte sesler duyuyordu. Amma dedikodu yapıyorlar! Amma gevezelik ediyorlar! diye düşündü sabırsızlıkla. Gazeteyi hışımla indirdi ve bekledi. Şimdi geliyordu; eli kapıdaydı. Peki, ama ona ne diyecekti? diye merak etti, kapının kulpu dönerken. Gazeteyi bıraktı. Her zamanki formülü kullandı: "Hey, Crosby, dünya sana nasıl davranıyor?" dedi Crosby içeri girerken.

Crosby, Rover'ı hatırladı ve gözleri dolmaya başladı.

Martin hikâyeyi dinledi; sempatiyle kaşlarını kırıştırdı. Sonra ayağa kalktı, yatak odasına gitti ve elinde bir pijama üstüyle geri geldi.

"Buna ne diyorsun, Crosby?" dedi. Yakanın altında bulunan, kenarı kahverengi deliği işaret ediyordu. Crosby altın çerçeveli gözlüğünü taktı.

"Yanık, efendim" dedi kesin bir ifadeyle.

"Yepyeni pijamalar, sadece iki kere giydim" dedi Martin pijamayı uzatarak. Crosby pijamaya dokundu. En iyi ipekten yapılmıştı, bunu görebiliyordu.

"Cık – cık – cık!" dedi başını iki yana sallayarak.

"Bu pijamayı lütfen Mrs. Adı-neyse, ona götürür müsün?" diye devam etti Martin, pijamayı uzatarak. Metafor kullanmak istedi ama Crosby'yle konuşurken çok açık olması ve basit bir dil kullanması gerektiğini hatırladı.

"Başka bir çamaşırcı bulmasını ve eskisini şeytana havale etmesini söyle" dedi sonunda.

Crosby hasarlı pijamayı şefkatle göğsüne tuttu; Mr. Martin'in tenine yün değmesini asla kabul etmeyeceğini hatırladı. Martin duraksadı. Crosby'yle muhabbet etmesi gerekiyordu, ancak Rover'ın ölümü, sohbet konularını ciddi şekilde sınırlıyordu.

"Romatizman nasıl?" diye sordu, kadın kolunda pijamayla odanın kapısının önünde dimdik dururken. Belirgin bir şekilde küçülmüş, diye düşündü Martin. Crosby başını salladı. Abercorn Terrace'la karşılaştırılınca, Richmond'un çok alçakta kaldığını söyledi. Yüzü asıldı. Rover'ı düşünüyor, diye tahmin etti Martin. Bu konuyu aklmdan çıkarmasını sağlamalıydı, gözyaşlarına tahammülü yoktu.

"Miss Eleanor'un yeni dairesini gördün mü?" diye sordu. Crosby görmüştü. Ama daireleri sevmiyordu. Ona göre, Miss Eleanor kendini çok yıpratıyordu.

"Ayrıca insanlar buna değmiyor, efendim" dedi, eski günlerde eski giysiler almak üzere arka kapıya gelen Zwingler'leri, Paravicini'leri ve Cobb'ları kastederek.

Martin başını salladı. Bundan sonra ne söyleyeceğini bilemiyordu. Hizmetkârlarla konuşmaktan nefret ediyordu; onlarla konuşurken kendini hep çok samimiyetsiz hissediyordu. İnsanın ya yapmacık bir şekilde gülmesi ya da içten davranması gerekiyor, diye düşünüyordu. Her iki durum da yalan oluyordu.

"Siz de kendinize çok iyi bakıyorsunuz, değil mi Martin Efendi?" diye sordu Crosby ona, uzun hizmetinin sağladığı avantajdan yararlanarak küçültücü hitap şeklini kullanmıştı.

"Henüz evlenmedim, Crosby" dedi Martin.

Crosby etrafa göz attı. Burası, deri koltuklarıyla, bir yığın kitabın üstündeki satranç taşlarıyla ve bir tepsinin içindeki soda sürahisiyle, bir bekâr eviydi. Crosby, ona memnuniyetle bakacak bir sürü genç, güzel hanım bulunduğundan emin olduğunu söylemeye çalıştı.

"Evet, ama ben sabahları yatakta yatmayı seviyorum" dedi Martin.

"Hep severdiniz, efendim" dedi Crosby gülümseyerek. Sonra Martin aradığı fırsatı yakaladı, saatini çıkardı, hemen pencereye yanaştı ve aniden randevusu olduğunu hatırlamış gibi haykırdı.

"Aman Tanrım, Crosby, gitmem gerekiyor!" ve kapı kapandı. Crosby öylece kalakaldı.

Bu bir yalandı. Hiçbir randevusu yoktu. Hizmetkârlara hep yalan söylenir, diye düşündü, pencereden dışarı bakarken. Yağan sulu karın arasından, Ebury Sokağı'ndaki evlerin kaba silueti görünüyordu. Herkes yalan söylüyor, diye düşündü. Babası yalan söylemişti –ölümünden sonra, çalışma masasının çekmecesinde, Mira adında bir kadından gelen mektupları bulmuşlardı. Ve Mira'yı görmüştü– çatısı için yardım isteyen tombul, saygın bir kadındı. Babası neden yalan söylemişti? Metres sahibi olmanın ne zararı vardı? Ayrıca Dodge ve Erridge'le birlikte, üçünün ucuz purolar içip açık saçık hikâyeler anlattığı Fulham Yolu'ndaki oda konusunda kendisi de yalan söylemişti. Bu berbat bir sistem, diye düşündü; aile hayatı; Abercorn Terrace. Evin kiralanmamasına

şaşmamak gerekirdi. Bir banyosu ve bodrumu vardı; orada bütün o farklı insanlar, kutu gibi üst üste yaşamışlar, birbirlerine yalan söylemişlerdi.

Sonra pencereden, ıslak kaldırımda sinsice yürüyen küçük insanlara bakarken, kolunun altında bir paketle bodrum merdivenlerini çıkan Crosby'yi gördü. Korkmuş bir hayvan gibi, bir an durdu, etrafına bakındı ve sonra cesaretini toplayıp, sokağın tehlikeleriyle yüzleşme girişiminde bulundu. Sonunda hızla yürümeye başladı. Gözden kaybolurken siyah şapkasının üstüne karların düştüğünü gördü. Martin pencereden uzaklaştı.

1914

Şahane bir bahar yaşanıyordu; pırıl pırıl bir gündü. Ağaçların tepesine dokunan havada bile bir hale varmış gibiydi; titriyor, dalgalanıyordu. Yapraklar sivri ve yeşildi. Kırsal bölgelerde eski kilise saatleri saat başlarında kulakları tırmalıyor; paslı ses, yoncalarla kızıla bürünen tarlalara yayılıyordu ve ekin kargaları, çanlar tarafından fırlatılmış gibi havalanıyordu. Bu kargalar havada daireler çiziyor, sonra ağaçların tepelerine konuyorlardı.

Londra'da her şey görkemli ve gürültülüydü; mevsim başlıyordu; kornalar çalıyor; trafik gürlüyor; iyice gerilmiş bayraklar, nehirdeki alabalıklar gibi dalgalanıyordu. Ayrıca bütün Londra'daki tüm kiliselerin çan kulelerinden –Mayfair'in şık azizleri, Kensington'un derbeder azizleri, şehrin yaşlı başlı azizleri– saat başı olduğu açıklanıyordu. Londra üzerindeki hava, halkaların içinden geçtiği kaba bir ses denizine benziyordu. Ancak saatler düzenli değildi, sanki azizler aralarında bölünmüştü. Duraksamalar, sessizlikler vardı... Sonra saat çanları yeniden vurdu.

Burada, Ebury Sokağı'nda, uzaktan gelen cılız bir saat sesi duyuluyordu. Saat on birdi. Pencerenin yanında duran Martin, aşağıdaki dar sokağa baktı. Güneş parlıyordu; keyfi son derece yerindeydi; şehirdeki borsacısını ziyaret edecekti. İşleri iyi sonuçlar veriyordu. Bir zamanlar, babası çok para kazanmıştı; sonra kaybetmişti; sonra yeniden kazanmıştı ama sonuçta çok başarılı olmuştu, diye düşünüyordu.

Bir süre pencerede durup, karşı taraftaki hediyelik eşya dükkânında bir çaydanlığa bakan güzel şapkalı şık hanımefendiyi hayranlıkla seyretti. Çin standında duran mavi bir çaydanlıktı ve arkasında yeşil brokar vardı. Eğimli simetrik gövdesi,

mavinin derinliği, sırlardaki küçük çatlaklar Martin'i memnun etmişti. Çaydanlığa bakan kadın da çok güzeldi.

Martin şapkasını ve bastonunu alarak sokağa çıktı. Şehre giden yolun bir bölümünü yürüyecekti. Sloane Sokağı'na dönerken, "İspanya Kralı'nın kızı" diye mırıldandı, "Beni ziyarete gel. Sadece benim..." Yolda yürürken dükkânların vitrinine baktı. Vitrinler yazlık elbiselerle; şirin yeşil ve bürümcük şekerlemelerle doluydu. Ayrıca küçük çubukların üstüne dizilmiş bir sürü şapka vardı. "... Sadece benim gümüş hindistancevizi ağacımın hatırına" diye mırıldandı, yürümeye devam ederken. Peki ama, gümüş hindistancevizi ağacı neydi? diye merak etti. Sokağın ilerisinde bir org, neşeli küçük dans müziğini çalıyordu. Org dolanıp duruyor, oraya buraya kayıyordu. Sanki orgu çalan adam, müziğin eşliğinde dans ediyordu. Güzel bir hizmetçi kız, arka merdivenden koşarak çıktı ve adama bir peni verdi. Adam hızla kasketini çıkarıp, kızın önünde eğilirken, yumuşak İtalyan yüzü bumburuşuk oldu. Kız gülümsedi ve tekrar mutfağa döndü.

"... Gümüş hindistancevizi ağacımın hatırına" diye mırıldanan Martin, oturdukları mutfağa inen merdivenden aşağı baktı. Mutfak masasının üstünde duran çaydanlıklarla, ekmek ve tereyağıyla, çok rahat görünüyorlardı. Bastonu, neşeli bir köpeğin kuyruğu gibi bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Herkes gamsız ve sorumsuz görünüyor, evlerinden dışarıya fırlıyor, sokaklarda gösteriş yapıyor, org çalanlara ve dilencilere peniler dağıtıyordu. Herkesin harcayacak epeyce parası varmış gibi görünüyordu. Kadınlar, kalın camlı vitrinlerin önüne toplanıyordu. Martin de durdu, oyuncak gemi modeline; sıralar halindeki gümüş şişelerle sarı sarı parlayan makyaj çantalarına baktı. Çocukken pis bir bez parçasıyla kulaklarını temizlerken Pippy'nin ona söylediği, o İspanya Kralı'nın kızı hakkındaki şarkıyı acaba kim yazmıştı, diye merak etti, yürümeye devam ederken. Pippy onu dizine oturtur, o hırıltılı sinir bozucu sesiyle kurbağa gibi öterdi, "İspanya Kralı'nın kızı beni ziyarete geldi, sadece benim gümüş hindistancevizi ağacımın hatırına..." Sonra aniden Pippy'nin dizi boşalır ve Martin yere yuvarlanırdı.

Hyde Park Corner'a gelmişti. Manzara son derece hareketliydi. Karavanlar, motorlu arabalar, motorlu omnibüsler peş peşe tepeden aşağı iniyordu. Parktaki ağaçların üzerinde küçük yapraklar vardı. Uçuk renkli elbiseler giymiş neşeli kadınların bindiği arabalar, çoktan kapılardan geçmeye başlamıştı. Herkes kendi işine bakıyordu. Gözlemlediği kadarıyla birisi de, Apsley House'un kapısına, pembe tebeşirle "Tanrı Sevgidir" kelimelerini yazmıştı. Polis her an ensenize binebilecekken Apsley House'ın kapılarına "Tanrı Sevgidir" yazmak cesaret isterdi. Bu sırada omnibüsü geldi ve Martin bindi.

"St. Paul'e" dedi kondüktöre bakır paralarını uzatırken.

Omnibüsler, St. Paul'ün basamaklarının etrafında daimi akıntılar halinde daireler çiziyordu. Kraliçe Anne'in heykeli karmaşaya başkanlık ediyor, tekerleğin göbeği gibi, bir merkez vazifesi görüyordu. Sanki beyaz hanımefendi trafiği asasıyla yönetiyor; melon şapkalı ve yuvarlak ceketli küçük adamların; evrak çantalı kadınların; karavanların, kamyonların ve motorlu omnibüslerin faaliyetlerini yönlendiriyordu. Arada sırada bir iki insan geri kalanından ayrılarak, kilisenin merdivenini çıkıyordu. Katedralin kapısı sürekli olarak açılıp kapanıyordu. Bazen, havaya hafif bir org müziği yayılıyordu. Güvercinler paytak paytak yürüyor; serçeler kanat çırpıyordu. Öğleden kısa bir süre sonra, kesekâğıdı taşıyan ufak tefek bir adam merdivenin yarısını çıktı ve kuşları beslemeye başladı. Bir dilim ekmek çıkardı. Dudakları oynadı. Sanki kuşları ikna etmeye çalışıyor, dil döküyordu. Kısa sürede etrafını kanat çırpan kuşlar sardı. Serçeler başına ve ellerine kondu. Güvercinler paytak paytak yürüyerek adamın ayaklarının dibine yaklaştı. Onun kuşları besleyişini izlemek üzere küçük bir kalabalık toplandı. Ekmeği daireler halinde atıyordu. Sonra havada bir dalgalanma oldu. Büyük saat, şehirdeki bütün saatler adeta güçlerini birleştirdiler; bir ön uyarı verdiler. Sonra aynı anda çaldılar. "Bir" diye haykırdılar. Bütün serçeler havalandı; güvercinler bile korktu; bazıları Kraliçe Anne'in başının etrafında küçük bir tur attı.

*

Saat vuruşlarının son dalgası yok olurken Martin, katedralin önündeki açık alana çıktı. Karşıya geçti ve arkasını bir dükkânın vitrinine vererek, büyük kubbeye baktı. Bedenindeki bütün ağırlıklar yer değiştiriyor gibiydi. Vücudunda bir şeyin binayla uyum içinde hareket ettiğine dair tuhaf bir hisse kapıldı; bu şey iyice yerleşti ve durdu. Bu simetri değişimi ona heyecan veriyordu. Keşke mimar olsaydım, diye düşündü. Sırtını dükkâna dayayarak, katedralin tamamını görmeye çalıştı. Ancak bu kadar çok insan geçerken biraz zor oluyordu. Ona çarpıyorlar veya önünden sürünerek geçiyorlardı. Tabii, trafiğin en yoğun olduğu saatlerdi, işadamları öğle yemeğine çıkmışlardı. Basamaklarda kestirmeden gitmeye çalışıyorlardı. Güvercinler havalanıyor ve sonra, tekrar konuyorlardı. Basamaklardan çıkarken, kapılar açılıyor, kapanıyordu. Güvercinler sorun oluyor, merdiveni kirletiyorlar, diye düşündü. Martin yavaş yavaş tırmanmaya devam etti.

"O da kim?" diye düşündü, sütunlardan birine yaslanarak duran kadına bakarak. "Onu tanıyor muyum?"

Kadının dudakları oynuyordu. Kendi kendine konuşuyordu.

"Bu Sally!" diye düşündü Martin. Duraksadı; onunla konuşmalı mıydı, konuşmamalı mıydı? Ancak ona eşlik edebilirdi, zira kendi kendinden sıkılmıştı.

"Ne düşünüyorsun böyle, Sal?" dedi omzuna dokunarak.

Sally döndü, yüzündeki ifade anında değişti. "Tam da seni düşünüyordum, Martin!" diye haykırdı.

"Ne büyük bir yalan!" dedi Martin, Sally'yle tokalaşırken.

"Ne zaman birilerini düşünsem, anında onlarla karşılaşıyorum" dedi Sally. Kuşa, darmadağınık bir kümes hayvanına benzeyen acayip bir tavırla ayaklarını sürüdü, zira pelerini demodeydi. Bir süre basamaklarda durdular, aşağıdaki kalabalık sokağa baktılar. Arkalarında katedralin kapısı açılıp kapandıkça, içeriden hafif bir org müziği geliyordu. Belli belirsiz kulağa çarpan dini mırıltılar, pek etkileyici sayılmazdı. Ayrıca kapı açıldıkça, katedralin içindeki karanlık görülebiliyordu.

"Ne düşünüyordun?.." diye başladı Martin ama sonra durdu.

"Gel, yemek yiyelim" dedi. "Seni şehirde bir et lokantasına götüreyim" diyerek onu merdivenden aşağı yönlendirdi, depolardan paketlerin atıldığı, arabaların tıkadığı dar bir ara sokaktan geçirdi. Et lokantasının döner kapısını iterek içeri girdiler.

"Bugün çok dolusunuz, Alfred" dedi Martin nezaketle, garson paltosuyla şapkasını alıp, askıya asarken. Garsonu tanıyordu; burada sık sık yemek yiyordu; garson da onu tanıyordu.

"Çok doluyuz, Yüzbaşım" dedi.

"Şimdi" dedi otururken, "Ne yiyelim?"

Yemek arabasıyla masalara çok büyük bir kahverengimsi-sarı et parçası taşınıyordu.

"Ondan" dedi Sara, eliyle işaret ederek.

"İçecek?" dedi Martin. Şarap listesini aldı ve baktı.

"İçecek..." dedi Sara, "içkiyi sana bırakıyorum." Eldivenlerini çıkardı ve dua kitabı olduğu açıkça belli olan kızıl-kahverengi kitabın üstüne koydu.

"İçkiyi bana bırakıyorsun" dedi Martin. Dua kitaplarının sayfalarında neden hep kırmızı ve altın rengi yaldızlar olduğunu merak etti. Şarabı seçti.

"Peki, St. Paul'de ne yapıyordun?" diye sordu garsonu gönderdikten sonra.

"Ayini dinliyordum" dedi. Etrafına bakındı. Salon çok sıcak ve kalabalıktı. Duvarlar, kahverengi zemine yapıştırılmış altın yapraklarla kaplıydı. İnsanlar sürekli olarak yamndan geçiyor, içeri girip çıkıyorlardı. Garson şarabı getirdi. Martin, Sara'nın bardağını doldurdu.

"Ayin dinlemeye gittiğini bilmiyordum" dedi Martin, Sara'nın dua kitabına bakarak.

Sara cevap vermedi. Etrafına bakmaya, gelip giden insanları seyretmeye devam etti. Şarabını yudumladı. Yanaklarına yeniden renk geliyordu. Çatalını ve bıçağını eline alarak, muhteşem koyun etini yemeğe başladı. Bir süre sessizce yemeklerini yediler.

Martin onu konuşturmak istiyordu.

"Peki, Sal" dedi, küçük kitaba dokunarak, "Ne anladın?"

Sara dua kitabını rasgele açtı ve okumaya başladı:

"Baba anlaşılmıyor, oğul anlaşılmıyor..." normal sesiyle konuşuyordu.

"Şişşt!" diyen Martin onu susturdu. "Birileri dinliyor olabilir."

Martin'in sözünü dikkate alan Sara, bir şehir restoranında bir beyefendiyle yemek yiyen hanımefendi rolüne büründü.

"Ya sen ne yapıyordun St. Paul'de?"

"Keşke mimar olsaydım, diyordum" dedi. "Ama beni onun yerine orduya kaydettirdiler ve bundan nefret ettim." Kesin ifadelerle konuşuyordu.

"Şişşt" diye fısıldadı Sara, "Birileri dinliyor olabilir."

Martin telaşla etrafına bakındı, sonra güldü. Garson turtalarını önlerine koyuyordu. Sessizce yediler. Martin bir kez daha Sara'nın bardağını doldurdu. Sara'nın yüzü kızarmıştı; gözleri parlıyordu. Eskiden bir bardak şaraptan aldığı evrensel refah duygusunu yaşayabildiği için Sara'yı kıskanıyordu. Şarap iyi bir şeydi – aradaki engelleri yıkıyordu. Onu konuşturmak istiyordu.

"Ayinlere katıldığını bilmiyordum" dedi, Sara'nın dua kitabına bakarak. "Bu konuda ne düşünüyorsun?" Sara da kitaba baktı. Sonra çatalıyla hafifçe vurdu.

"Onlar ne düşünüyor Martin?" diye sordu. "Dua eden kadın ve uzun beyaz sakallı adam?"

"Crosby beni görmeye geldiği zaman ne düşünüyorsa, hemen hemen aynısını sanırım" dedi Martin. Kolunda Martin'in pijamasının üstüyle odasının kapısında duran yaşlı kadını ve yüzündeki sadık ifadeyi hatırladı.

"Ben Crosby'nin Tanrı'sıyım" dedi Sara'ya brüksellahanası uzatırken.

"Crosby'nin Tanrı'sı! Müthiş! Çok güçlü Mr. Martin!" diyerek güldü.

Bardağını Martin'e kaldırdı. Yoksa ona mı gülüyordu? diye meraketti Martin. Çok yaşlı olduğunu düşünmediğini umuyordu. "Crosby'yi hatırlıyorsun, değil mi?" dedi. "Emekli oldu ve köpeği öldü."

"Emekli oldu ve köpeği mi öldü?" diye tekrarladı. Omzunun üzerinden arkasına baktı. Bir restoranda sohbet etmek imkânsızdı; küçük parçalara bölünüyordu. Şehirli erkekler, temiz çizgili takım elbiseleri ve melon şapkalarıyla yanlarından geçerken sürekli olarak sürtünüyorlardı.

"Çok güzel bir kilise" dedi önüne dönünce. Anlaşılan yine St. Paul konusuna dönmüştü, diye düşündü Martin.

"Muhteşem" diye cevap verdi. "Heykellere mi bakıyordun?"

İçeri tanıdığı biri girdi: Borsacı Erridge. Parmağını kaldırdı ve işaret ederek yanına çağırdı. Martin ayağa kalktı ve onunla konuşmaya gitti. Geri döndüğünde, Sara'nın bardağını bir kez daha doldurmuş olduğunu gördü. Martin'in pantomime götürdüğü bir çocuk gibi, orada oturmuş, insanlara bakıyordu.

"Bugün öğleden sonra ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Saat dörtte Round Pond'da olmam gerekiyor" dedi. Masanın üstüne parmaklarıyla "Saat dörtte Round Pond"u çaldı. Tahmininee şimdi de, güzel bir yemek ve bir bardak şarap eşliğinde uyuşuk bir hayırseverliğe geçmişti.

"Birisiyle mi buluşacaksın?" diye sordu Martin.

"Evet. Maggie'yle" dedi.

Sessizce yemeğe devam ettiler. Diğer insanların konuşmalarından parçalar, bölük pörçük cümleler halinde onlara ulaşıyordu. Sonra Martin'in konuştuğu adam dışarı çıkarken onun omzuna dokundu.

"Çarşamba günü sekizde" dedi.

"Tamamdır" dedi Martin. Cep defterine not aldı.

"Peki, sen bugün öğleden sonra ne yapıyorsun?" diye sordu Sara.

"Hapishanedeki kız kardeşimi görmeye gitmem gerekiyor" diyen Martin bir sigara yaktı.

"Hapishanede mi?" diye sordu Sara.

"Rose. Tuğla attığı için" dedi Martin.

"Kızıl Rose, esmer Rose" diye başlayarak elini yine şarap şişesine uzattı, "Çılgın Rose, dikenli Rose..."

"Hayır" dedi Martin eliyle şişenin ağzını kapatarak, "yeterince içtin." Azıcık şarap Sara'yı heyecanlandırıyordu. Heyecanını bastırması gerekiyordu. İnsanlar dinliyorlardı.

"Hapishanede olmak, son derece can sıkıcı bir şey" dedi.

Sara bardağını geri çekti ve gözünü bardağa dikti. Sanki beyninin motoru aniden kapanmıştı. Annesine çok benziyordu – güldüğü zaman hariç.

Onunla annesi hakkında konuşmak isterdi. Ancak bu konuda konuşması imkânsızdı. Çok fazla sayıda insan dinliyordu ve sigara içiyordu. Sigara dumanı et kokusuyla birleşince, havayı ağırlaştırıyordu. Martin geçmişi düşünürken, Sara bağırdı:

"Üç ayaklı taburenin üstünde oturuyor ve boğazına et tıkıştırılıyor!"

Martin doğruldu. Rose'u düşünüyordu, değil mi?

"Tuğla paldır küldür geldi!" Sara gülerken çatalını salladı.

"'Avrupa haritasını kaldırın' dedi adam uşağa. 'Güce inanmıyorum!'" Sara çatalını indirdi. Erik çekirdeği sıçradı. Martin etrafına bakındı. İnsanlar dinliyordu. Ayağa kalktı.

"Gidelim mi?" dedi, "... Eğer doyduysan?"

Sara ayağa kalktı ve paltosunu aradı.

"Pekâlâ, çok hoşuma gitti" dedi paltosunu alarak. "Güzel öğle yemeğim için teşekkürler Martin."

Martin garsonu çağırdı. Garson hemen geldi ve hesabı topladı. Martin tabağa bir İngiliz altını bıraktı. Sara paltosunu giymeye başladı.

"Seninle birlikte saat dörtte Round Pond'a geleyim mi?" diye sordu Martin paltosunu giymesine yardım ederken.

"Evet!" diyen Sara, topuğunun üstünde döndü. "Saat dörtte Round Pond'da!"

Sara yürüyerek uzaklaştı ve hâlâ yemek yiyen şehirli erkeklerin yanından geçti. Martin onun hafifçe sallandığını fark etti.

O sırada garson paranın üstünü getirdi ve Martin parayı cebine koydu. Bahşiş için bir bozukluğu ayırdı. Ancak tam vermek üzereyken, Alfred'in yüzündeki güvenilmez ifade dikkatini çekti. Kâğıt

paranın ucunu kaldırınca, altında iki şilinin olduğunu gördü. Her zamanki numaraydı bu. Çılgına döndü.

"Bu ne?" dedi öfkeyle.

"Orada olduğunu bilmiyordum, efendim" diye kekeledi garson.

Martin kanının beynine sıçradığını hissetti. Kendisini babasının öfkeli haline benzetti. Sanki şakaklarında beyaz lekeler vardı. Garsona bırakmayı düşündüğü parayı cebine koydu, yürüyerek yanından geçti, uzattığı elini itti. Adam homurdanarak geriye çekildi.

"Haydi, gidelim" diyen Martin, Sara'yı kalabalık restoranda kapıya doğru itekledi. "Çıkalım şuradan."

Sara'yı aceleyle sokağa çıkardı. Et lokantasının ağır havası, sıcak et kokusu, bir anda dayanılmaz hale gelmişti.

"Dolandırılmaktan o kadar nefret ediyorum ki!" dedi Martin şapkasını takarken.

"Kusura bakma" diye özür diledi. "Seni oraya götürmemeliydim. Berbat bir yer orası."

Temiz havaya çıkınca derin bir nefes aldı. Sokak gürültüsü, her şeydeki kaygısız, resmi görünüm, o sıcak, buğulu restorandan sonra çok ferahlatıcıydı. Yük arabaları sokakta sıraya girmişler, bekliyorlardı ve paketler depolardan kayarak arabalara yükleniyordu. Yine St. Paul'ün önüne çıktılar. Martin başını kaldırdı. Aynı yaşlı adam hâlâ serçeleri besliyordu. Katedral de oradaydı. Bedeninde ağırlıkların yer değiştirmesini ve durmasını tekrar hissedebilmeyi diledi. Ancak kendi bedeniyle taş arasındaki iletişimin o tuhaf heyecanını bir daha yaşayamadı. Öfke dışında hiçbir şey hissetmiyordu. Ayrıca Sara da dikkatini dağıtıyordu. Kalabalık yolda, karşıdan karşıya geçmek üzereydi. Onu durdurmak için elini uzattı. "Dikkat et" dedi. Sonra karşıya geçtiler.

Martin, "Yürüyelim mi?" diye sordu. Sara başıyla onayladı. Fleet Sokağı boyunca yürümeye başladılar. Sohbet etmek imkânsızdı. Kaldırım o denli dardı ki, Sara'nın yanında kalabilmek için devamlı olarak kaldırımdan yola inip çıkması gerekiyordu. Hâlâ öfkenin huzursuzluğunu hissediyordu ama öfkesi küllenmeye başlamıştı. Ne yapsaydım? diye düşündü, garsonun yanından bahşiş vermeden

geçip gittiğini hatırlayarak. Onu yapmamalıydı, diye düşündü, hayır, onu yapmamalıydı. Baskı yapan insanlar, kaldırımdan inmesine neden oldu. Ne de olsa, zavallı adamın geçimini sağlaması gerekiyordu. Cömert olmayı seviyordu; insanları gülümserken bırakmak hoşuna gidiyordu ve iki şilin onun için önemli değildi. Ancak, olan oldu, diye düşündü, artık hayıflanmak neye yarar? Minik şarkısını mırıldanmaya başladı – sonra, biriyle beraber olduğunu hatırlayarak sustu.

"Şuna bak, Sal" dedi Sally'nin kolunu tutarak. "Şuna bak!"

Temple Bar'daki acayip, eğri büğrü figürü işaret etti; her zamanki gibi komik görünüyordu – yılan ile kuş arası bir şeydi.

"Şuna bak!" diye tekrarladı gülerek. Temple Bar'ın alınlığına son derece rahatsız bir şekilde yerleştirilmiş küçük yayvan figürlere –Kraliçe Victoria'ya ve Kral Edward'a– bakmak için bir süre durdular. Sonra yürümeye devam ettiler. Kalabalık yüzünden konuşmak imkânsızdı. Peruklu ve cüppeli erkekler aceleyle sokağı geçiyorlardı; bazılarının elinde kırmızı torbalar, bazılarında da mavi torbalar vardı.

"Mahkeme binası" dedi Martin, soğuk ve süslü taş kütlesini işaret ederek. Çok kasvetli ve hüzünlü görünüyordu. "Morris zamanını burada geçiriyor" dedi yüksek sesle.

Öfkelendiği için hâlâ kendini çok rahatsız hissediyordu. Ancak bu duygu yavaş yavaş geçiyordu. Aklında yalnızca hafif bir kızgınlık dalgası kalmıştı.

"Sence ben..." diye başladı, "Avukat mı olmalıydım?" demek istiyordu; ama aynı zamanda, "Bunu yapmalı mıydım – garsona öfkelenmeli miydim?" diye de sormak istiyordu.

"Olmalı mıydım – yapmalı mıydım?" diye sordu Sara ona doğru eğilerek. Trafiğin gürültüsünde, onun ne demek istediğini anlamıştı. Konuşmak mümkün değildi; yine de sinirlerine hâkim olamama hissi kayboluyordu. Hafif sızı başarıyla bastırılıyordu. Sonra geri geldi, çünkü menekşe satan bir dilenci gördü. Ve o sefil yaratık bahşiş alamadı zira beni kandırmaya çalıştı... Gözlerini posta kutusuna dikti. Sonra bir arabaya baktı. İnsanın atsız arabalara bu

kadar çabuk alışması çok tuhaftı. Eskiden komik görünüyorlardı. Menekşe satan kadının yanından geçtiler. Şapkası yüzünü kapatıyordu. Garsona yaptığını telafi etmek amacıyla, kadının tepsisine altı penilik para bıraktı. Menekşe istemiyorum, anlamında başını iki yana salladı. Gerçekten de menekşeler solmuştu. Ancak kadının yüzü dikkatini çekti. Burnu yoktu; yüzü beyaz lekeler halinde yara izleriyle doluydu; burun delikleri yerine kırmızı çıkıntılar vardı. Burnu yoktu – bunu gizlemek için şapkasını yüzüne çekmişti.

"Karşıya geçelim" dedi aniden. Sara'nın kolunu tuttu ve omnibüslerin arasından karşıya geçirdi. Sara bu tür manzaraları sık sık görüyor olmalıydı. O da sık sık görmüştü ama birlikte görmemişlerdi – bu farklıydı. Sara'yı aceleyle karşı kaldırıma geçirdi.

"Omnibüse bineriz" dedi. "Haydi, gel."

Hızlı yürümesini sağlamak için dirseğinden tuttu. Ancak mümkün değildi; bir yük arabası yolu kapatmıştı; insanlar geçiyordu. Charing Cross'a yaklaşıyorlardı. Köprü ayağı gibiydi. Su yerine kadınlar ve erkekler yutuluyordu. Durmak zorunda kaldılar. Gazete satan çocuklar bacaklarına pankartlar dayamıştı. Erkekler gazete alıyordu: Bazıları oyalanıyor, bazıları da gazeteleri kapışıyordu. Martin bir gazete aldı ve elinde tuttu.

"Burada bekleyelim" dedi. "Omnibüs birazdan gelir." Gazetesini açarken, etrafında mor kurdele bulunan eski bir hasır şapka, diye düşündü. Görüntü ısrar ediyordu. Martin başını kaldırdı. Garın saati hep ileriydi, diye güvence verdi treni yakalamak için acele eden adama. Hep ileri, dedi kendi kendine gazetesini açarken. Ama saat yoktu. İrlanda'dan gelen haberleri okumaya başladı. Birbiri ardına omnibüsler duruyor, sonra aniden tekrar hareket ediyordu. İrlanda'dan gelen haberlere odaklanmak zor oluyordu; Martin başını kaldırdı.

"Bu bizim" dedi doğru omnibüs gelince. Üst kısma tırmandılar ve sürücüyü gören iki koltuğa yan yana oturdular.

"Hyde Park Corner'a iki kişi" dedi Martin bir avuç gümüş para uzatarak. Sonra akşam gazetesinin sayfalarını karıştırdı, ancak gazetenin erken baskısıydı.

"İçinde hiçbir şey yok" diyerek gazeteyi koltuğun altına sıkıştırdı. "Ve şimdi..." diye başladı, piposunu doldururken. Yavaş yavaş Piccadilly yokuşundan iniyorlardı. "... Eskiden babamın oturduğu yer" diyerek piposunu kulübün pencerelerine doğru salladı. "... Ve şimdi," kibriti çaktı, "... ve şimdi, Sally, istediğin her şeyi söyleyebilirsin. Hiç kimse dinlemiyor. Çok içten, derin bir şeyler söyle" diye ekledi, kibrit çöpünü omnibüsten aşağı atarak.

Ona döndü. Konuşmasını istiyordu. Aşağı indiler, tekrar yukarı çıktılar. Onun konuşmasını istiyordu ya da kendisi konuşmalıydı. Ama ne söyleyebilirdi? Duygularını gömmüştü. Ancak bazı duygular kalmıştı. Sally'nin bu duygulardan bahsetmesini istiyordu; ama konuşmuyordu. Hayır, diye düşündü piposunun sapını ısırarak. Söylemeyeceğim. Söylersem benim hakkımdaki düşünceleri...

Sally'ye baktı. Güneş, St. George Hastanesi'nin camlarında parlıyordu. Sally bu görüntüyü kendinden geçerek izliyordu. Neden kendinden geçerek? diye merak ederken, omnibüs durdu ve Martin indi.

Manzara sabahtan beri hafifçe değişmişti. Uzaktaki saatler üçü vuruyordu. Daha fazla araba; daha fazla yazlık elbiseli kadın; daha fazla fraklı ve gri silindir şapkalı erkek vardı. Kapılardan parka giriş töreni başlıyordu. Herkes neşeli görünüyordu. Hatta küçük terzilerin malzeme kutularını taşıyan çırakları bile, bir törenin parçasıymış gibi görünüyordu. Row'un kenarına yeşil sandalyeler dizilmişti. Bu sandalyelerde, tiyatro oyununa gelmiş gibi etraflarına bakınan insanlar oturuyordu. Biniciler eşkin sürerek Row'un sonuna ulaştılar; atlarını hazırladılar, döndüler ve diğer tarafa doğru eşkin gitmeye başladılar. Batıdan esen rüzgâr, altın tanecikler içeren bulutları gökyüzünde hareket ettiriyordu. Park Lane'in pencereleri mavi ve sarı yansımalarla parıldıyordu.

Martin hızla indi.

"Haydi, gel" dedi; "Gel... gel!" yürümeye başladı. Gencim, diye düşündü; hayatımın baharındayım. Havada toprak kokusu vardı; Park'ta bile hafif bir bahar kokusu; kırsal kokusu vardı.

"Ne kadar severim..." dedi Martin yüksek sesle. Etrafına bakın-

dı. Havaya konuşmuştu. Sara geride kalmıştı; arkada, ayakkabısını bağlıyordu. Ancak Martin, aşağı inerken bir basamak atlamış gibi hissediyordu.

"İnsan yüksek sesle kendi kendine konuştuğu zaman, kendini aptal gibi hissediyor" dedi Sara ona yetişince. Sara işaret etti.

"Ama bak" dedi, "hepsi aynı şeyi yapıyor."

Orta yaşlı bir kadın onlara doğru geliyordu. Kendi kendine konuşuyordu. Dudakları oynuyordu; konuşurken el kol hareketi yapıyordu.

"Bahar yüzünden" dedi Martin, kadın yanlarından geçerken.

"Hayır. Buraya bir kere de kışın geldim" dedi Sara "ve bir zenci karda, kahkahalarla gülüyordu.

"Karda" dedi Martin. "Bir zenci." Güneş çimlerin üstünde parlıyordu, rengârenk sümbüllerin kıvrıldığı ve parladığı bir çiçek yatağının yanından geçiyorlardı.

"Karı düşünmeyelim" dedi Martin. "Şeyi düşünelim..." Genç bir kadın çocuk arabası itiyordu; aniden aklına bir fikir geldi. "Maggie" dedi. "Hadi, anlat bana. Onu bebeği doğduğundan beri görmedim. Ayrıca Fransızla da tanışmadım –ona ne diyordunuz?– René?"

"Renny" dedi Sara. Hâlâ şarabın; değişen havanın; yanından geçen insanların etkisi altındaydı. Martin de aynı dikkat dağınıklığını yaşıyordu; ama bunu sona erdirmek istiyordu.

"Evet. Nasıl biri bu adam, René; Renny?"

Adı önce Fransızca; sonra Sara gibi İngilizce söyledi. Sara'yı uyandırmak istiyordu. Kolunu tuttu.

"Renny!" diye tekrarladı Sara. Başını arkaya attı ve güldü. "Bakayım" dedi. "Beyaz benekli kırmızı kravat takıyor. Ve koyu renk gözleri var. Eline bir portakal alıyor – diyelim akşam yemeğindeyiz, portakalı alıp, gözlerinin içine bakıyor ve 'Bu portakal, Sara...' diyor." Sara *r*'lerini yuvarlıyordu. Sonra duraksadı.

"İşte kendi kendine konuşan bir adam daha" diyerek sustu. Genç bir adam yanlarından geçti. Sanki gömleği yokmuş gibi, düğmeli paltosunu sıkıca iliklemişti. Yürürken mırıldanıyordu. Yanlarından geçerken onlara kaşlarını çattı.

"Ya Renny?" dedi Martin.

"Renny'den bahsediyorduk" diye hatırlattı. "Portakalı alıp..."

"... Kendisine bir bardak şarap dolduruyor" diye devam etti Sara. "'Bilim geleceğin dinidir!'" diye haykırdı, elini bir bardak şarap tutuyormuş gibi sallayarak.

"Şarap mı?" dedi Martin. Sara'yı dinlerken gözünde, ciddi bir Fransız profesörü canlandırmıştı – bu küçük görüntüye şimdi bir de bir bardak şarap eklemesi gerekiyordu.

"Evet, şarap" diye tekrarladı Sara. "Babası tacirdi" diye devam etti. "Siyah sakallı bir adamdı; Bordeaux'da ticaret yapıyordu. Sonra küçük bir çocukken" diye sürdürdü anlatmayı, "bir gün bahçede oynarken, birisi pencereyi tıklatmış. 'Bu kadar gürültü yapma. Git, daha uzakta oyna' demiş beyaz şapkalı bir kadın. Annesi ölmüş... Babasına, atın binemeyeceği kadar büyük olduğunu söylemeye korkmuş... Sonra onu İngiltere'ye göndermişler..."

Parmaklıkların üzerinden atlıyordu.

"Sonra ne oldu?" diye sordu Martin, Sara'nın yanına giderek. "Nişanlandılar mı?"

Sara cevap vermedi. Martin onun, Maggie ile Renny'nin neden evlendiğini açıklamasını bekliyordu. Bekliyordu ama Sara hiçbir şey söylemedi. Maggie onunla evlenmişti ve mutlulardı, diye düşündü. Bir an onu kıskandı. Park, birlikte yürüyen çiftlerle doluydu. Her şey diri ve tatlı görünüyordu. Rüzgâr hafif hafif yüzlerine doğru esiyordu. Mırıltıları, dalların hareketini, tekerleklerin gürültüsünü, köpeklerin havlamasını ve arada sırada ardıçkuşlarının kesik kesik gelen cıvıltılarını taşıyordu.

Yanlarından kendi kendine konuşan bir kadın geçti. Ona bakarlarken, kadın döndü ve sanki köpeğine sesleniyormuş gibi ıslık çaldı. Ancak ıslık çaldığı köpek başkasına aitti. Zıplayarak ters yöne gitti. Kadın dudaklarını büzerek yoluna devam etti.

"İnsanlar, kendi kendilerine konuşurlarken onlara bakılmasından hoşlanmazlar" dedi Sara. Martin doğruldu.

"Bak şimdi" dedi. "Yanlış yöne gittik." Konuşma sesleri duyuluyordu.

Yanlış tarafa yürümüşlerdi. Konuşmacıların toplandığı çorak alana yaklaşmışlardı. Mitingler tüm hızıyla devam ediyordu. Grup halinde insanlar, farklı konuşmacıların etrafına toplanmıştı. Platformlara ya da bazen sadece kutuların üstüne çıkan konuşmacılar nutuk atıyordu. Miting alanına yaklaştıkça, sesler giderek yükseldi.

"Haydi, dinleyelim" dedi Martin. Zayıf bir adam, elinde bir kâğıtla, öne doğru eğilmişti. Adamın, "Bayanlar Baylar..." dediğini duydular. Onun önünde durdular. "Bana dikkatle bakın" dedi adam. Ona dikkatle baktılar. "Korkmayın" dedi parmağını bükerek. Sokulgan bir tavrı vardı. Kâğıdını ters çevirdi. "Ben Yahudi'ye benziyor muyum?" diye sordu. Sonra kâğıdını çevirdi ve diğer tarafına baktı. Sonra yürümeye devam ederlerken, annesinin Bermondsey'de doğduğunu söylediğini duydular, babası da... Ses zayıfladı, gerisini duyamadılar.

"Şu adama ne dersin?" dedi Martin. Burada iriyarı bir adam vardı ve platformunun parmaklığına vuruyordu.

"Vatandaşlarım!" diye bağırıyordu. Durdular. İşsizler, çıraklar ve dadılardan oluşan kalabalık, ağızları açık bir halde ve boş boş bakarak, adamı dinliyordu. Adamın eli, mükemmel bir küçümseme hareketiyle, geçen arabaları tarıyordu. Yeleğinin altından gömleği görünüyordu.

"Adaaalet ve özgürlük" dedi Martin, adamın yumruğu parmaklığa inerken söylediği sözleri tekrar ederek. Beklediler. Sonra her şey yeniden başladı.

"Ama çok iyi bir konuşmacı" dedi Martin, Sara'ya dönerek. Ses azaldı. "Şimdi, şu yaşlı kadın ne diyor?" Yürümeye devam ettiler.

Yaşlı kadının dinleyici sayısı oldukça azdı. Sesi zar zor işitiliyordu. Elinde küçük bir kitap vardı ve serçelerle ilgili bir şeyler söylüyordu. Ancak sesi gitgide cılızlaşıyor, incecik güçsüz bir sese dönüşüyordu. Bir grup çocuk, kadını taklit ediyordu.

Bir süre dinlediler. Sonra Martin tekrar döndü, "Haydi gel, Sall" dedi, elini onun omzuna koyarak.

Sesler giderek zayıfladı. Bir süre sonra tamamen kesildi.

Önlerinde kahverengi, düz çizgiler çizilmiş yeşil bir kumaş gibi yayılarak yükselen ve inen yumuşak rampada yürüdüler. Büyük, beyaz köpekler zıplayarak oyun oynuyordu; ağaçların arasından, orasında burasında küçük kayıklar bulunan Serpentine Nehri'nin suları parlıyordu. Parkın zarafeti, suyun parıltısı, manzaranın kıvrımı, eğimi ve kompozisyonu, sanki birisi tasarlamış gibi, Martin'de olumlu bir etki yaratıyordu.

"Adaaalet ve özgürlük" dedi kısmen kendi kendine, suyun kenarına gelince. Bir süre orada durdular ve kanatlarıyla havayı keskin beyaz desenlere bölen martıları izlediler.

"Onunla aynı fikirde misin?" diye sordu, Sara'yı kaldırmak için kolunu tutarak. Zira dudakları oynuyordu; kendi kendine konuşuyordu. "O şişman adamla" diye açıkladı, "Hani kolunu savuran." Sara irkildi.

"Oy, oy, oy!" diye haykırdı, Doğu Londralı şivesini taklit ederek.

Evet, diye düşündü Martin, yürümeye devam ederken. Oy, oy, oy. Hep böyledir. Şişman adam istediğini yaptığı takdirde, onun gibiler için pek adalet veya özgürlük olmayacaktı – güzellik de.

"Ya hiç kimsenin dinlemediği o zavallı yaşlı kadın?" dedi. "Serçelerden bahseden hani..."

Parmağını ikna edici şekilde büken o zayıf adam, kollarını havada savururken pantolon askıları görünen o şişman adam ve kedi miyavlamalarıyla ıslık seslerinin üzerinden sesini duyurmaya çalışan ufak tefek yaşlı kadın hâlâ gözünün önündeydi.

Ancak bu sırada Kensington Bahçeleri'nin kapısına ulaşmışlardı. Kaldırımın kenarına yanaşan arabalar ve atlı arabalar uzun bir kuyruk oluşturuyordu. İnsanların oturduğu ve çaylarını beklediği yerde bulunan küçük yuvarlak masaların üzerinde çizgili şemsiyeler açılmıştı. Garson kızlar ellerinde tepsilerle hızla içeri girip dışarı çıkıyorlardı mevsim başlamıştı. Ortam çok neşeliydi.

Şapkasının bir tarafından inen mor tüyle çok şık giyinmiş olan bir hanımefendi oturmuş, çayını yudumluyordu. Güneş masada benekler yaratıyor, kadına tuhaf bir şeffaflık kazandırıyordu; sanki bir ışık ağma takılmış, değişken renklerde dörtgen biçimlerden

oluşmuş gibi duruyordu. Martin onu tanıdığını düşündü, şapkasını hafifçe kaldırdı. Ancak kadın önüne bakarak, dondurmasını yedi. Hayır, diye düşündü Martin; onu tanımıyordu. Bir an durup piposunu yaktı. "Ben" içinde olmazsam, dünya ne hale gelir? Hâlâ kollarını uzatan şişman adamı düşünüyordu. Kibriti çaktı. Güneşte neredeyse görünmez hale gelen aleve baktı. Bir an durup, piposundan nefes çekti. Sara yürümeye devam etmişti. Yaprakların arasında değişen ışıklar onu da ağ gibi sarmıştı. Bu sahneyi ilkel bir masumiyet kaplamış gibiydi. Kuşlar dallarda kısa aralıklarla tatlı tatlı cıvıldaşıyordu; Londra'nın gürültüsü açık alanı, uzak ama tam bir ses halkasıyla kaplıyordu. Dallar rüzgârda sallandıkça, pembe beyaz çiçekler inip kalkıyordu. Yapraklarda benekler yaratan güneş, sanki farklı ışık noktalarına bölünmüş gibi, her şeye gerçekdışı bir görünüm veriyordu. Martin'in kendisi de dağılmış görünüyordu. Aklı bir an durdu. Sonra toparlandı, kibritini attı ve Sally'ye yetişti.

"Haydi gel!" dedi. "Haydi, gel... Saat dörtte Round Pond'da!"

Kol kola girerek, Saray'ın bulunduğu ve ucunda kilise silüetinin yer aldığı uzun cadde boyunca sessizce yürüdüler. İnsan figürünün boyutu küçülmüş gibiydi. Şimdi yetişkinler değil, çocuklar çoğunluktaydı. Çok sayıda ve her cinsten köpek vardı. Her taraftan havlama ve ani çığlık sesi geliyordu. Dadılar yollarda bebek arabalarını itiyorlardı. Arabaların içinde, hafif boyalı balmumu görüntülere benzeyen bebekler uyuyordu; son derece yumuşak gözkapakları gözlerine, mühürlüyormuşçasına tamamen oturuyordu. Martin aşağı baktı; çocukları severdi. Sally'yi ilk kez gördüğünde, o da böyle görünüyordu; Browne Sokağı'nın girişinde bebek arabasında uyuyordu.

Martin aniden durdu. Pond'a ulaşmışlardı.

"Maggie nerede?" diye sordu. "İşte – oradaki Maggie mi?" Bir ağacın altında, arabasından bebeğini çıkaran genç bir kadını işaret etti.

"Nerede?" dedi Sara. Yanlış tarafa bakıyordu.

Martin eliyle işaret etti.

"Orada, ağacın altında."

"Evet" dedi Sara. "O, Maggie."

O tarafa yürüdüler.

"O mu gerçekten?" dedi Martin. Aniden kuşkuya kapılmıştı; çünkü kadında, kendisine bakıldığını fark etmeyen bir insanın bilinçsizliği vardı. Bu nedenle, yabancı gibiydi. Bir eliyle çocuğu tutuyor, diğer eliyle bebek arabasındaki yastıkları düzeltiyordu. O da değişen dörtgen şeklindeki ışıkların etkisi altındaydı.

"Evet, o Maggie" dedi Martin, kadının jestlerindeki bir şeye dikkat ederek.

Kadın döndü ve onları gördü.

Onları sessizce yaklaşmaları konusunda uyarmak istermiş gibi, elini havaya kaldırdı. Parmağını dudaklarına götürdü. Martin'le Sara sessizce yaklaştılar. Maggie'nin yanına ulaştıkları zaman, uzaktan rüzgârla çan sesi geldi. Bir, iki, üç, dört kere vurdu... Sonra durdu.

"St. Paul'de karşılaştık" dedi Martin fısıldayarak. İki sandalye çekip oturdu. Bir süre sessiz kaldılar. Çocuk uyumuyordu. Sonra Maggie eğilip çocuğa baktı.

"Fısıltıyla konuşmanıza gerek yok" dedi yüksek sesle. "Uyudu."

"St. Paul'de karşılaştık" diye tekrarladı Martin normal sesiyle. "Borsacımla buluşmuştum." Şapkasını çıkardı. "Dışarı çıktığımda" diye devam etti, "Sally orada duruyordu..." Ona baktı. Sally'nin ona, St. Paul'ün basamaklarında dudaklarını oynatarak durduğu zaman ne düşündüğünü söylemediğini hatırladı.

Şimdi esniyordu. Martin'in onun için çektiği küçük, sert, yeşil sandalyeye oturmak yerine, kendini çimenlerin üstüne atmıştı. Sırtını ağaca dayayarak çekirge gibi toparlanmıştı. Kırmızı ve altın renkli yaprakları olan dua kitabı yerde duruyor, titreşen çimenleri eğiyordu. Sally esnedi, gerindi. Uyumak üzereydi.

Martin sandalyesini Maggie'nin yanına çekti ve karşılarındaki manzaraya baktı.

Hayran olunacak kadar sakindi. Yeşil bir bayırın yamacında Kraliçe Victoria'nın beyaz heykeli duruyordu; heykelin daha öte-

sinde, eski sarayın kırmızı tuğlaları görünüyordu; kilisenin silueti kule gibi yükseliyordu ve Round Pond, mavi bir havuz oluşturuyordu. Bir yat yarışı vardı. Tekneler o kadar yana yatmıştı ki, yelkenleri suya değiyordu. Güzel ve hafif bir esinti vardı.

"Ne konuştunuz?" diye sordu Maggie.

Martin hatırlayamıyordu. "Sara çakırkeyifti" dedi onu işaret ederek. "Şimdi de uyuyacak." Onun da uykusu vardı. Başında neredeyse ilk kez güneşin sıcaklığını hissediyordu.

Sonra Maggie'nin sorusunu yanıtladı.

"Bütün dünyadan bahsettik" dedi. "Politika, din, ahlak." Esnedi. Martılar, onlara yem veren kadının üzerinde inip kalkıyordu. Maggie onları seyrediyordu. Martin, Maggie'ye baktı.

"Seni, bebek doğduğundan beri görmedim" dedi. Doğum yapmak onu değiştirmiş, diye düşündü Martin. Onu geliştirmişti. Ancak Maggie martıları seyrediyordu. Kadın kuşlara bir avuç balık atmıştı. Martılar başının üstünde dönüp duruyordu.

"Çocuk sahibi olmak hoşuna gidiyor mu?" diye sordu.

"Evet" dedi Maggie, ona cevap vermek için kendini toplayarak. "Ama ayak bağı oluyor."

"Ama insanın bağının olması güzel bir şey, öyle değil mi?" diye sordu. Martin çocukları seviyordu. Uyuyan bebeğe baktı, gözleri sıkıca kapalıydı ve başparmağı ağzındaydı.

"Çocuk istiyor musun?" diye sordu Maggie.

"Ben de kendime aynı soruyor soruyordum" dedi, "yani..."

Bu noktada Sara boğazını temizledi; Martin sesini iyice kısarak, fısıltıyla konuşmaya başladı. "Sally'yle St. Paul'de karşılaşmadan önce" dedi. Yine sessizlik oldu. Bebek uyuyordu; Sara uyuyordu; iki kişi uyuyunca yalnız kalmış gibiydiler. Yarıştaki iki yat birbirine doğru yaklaşıyordu; kesinlikle çarpışacaklardı; ancak bir tanesi diğerini kıl payı geçti. Martin onları izledi. Hayat olağan haline dönüşmüştü. Her şey tekrar yerli yerine oturmuştu. Tekneler yelken açmış gidiyordu; insanlar yürüyordu; göletin mavi sularında küçük dalgalar oluşuyordu. Her şeyde baharın canlılığı, etkisi ve yaratıcılığı görülüyordu.

Martin ansızın yüksek sesle,

"Sahiplenmek çok kötü bir şey" dedi.

Maggie ona baktı. Onu mu kastediyordu? Onu ve bebeği? Hayır. Sesinde, onu düşünmediğini gösteren bir tını vardı.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Maggie.

"Âşık olduğum kadını" dedi Martin. "Aşk iki tarafta da aynı anda sona ermeli, öyle değil mi?" Uyuyanları uyandırmamak için, hiçbir kelimeyi vurgulamadan konuşuyordu. "Ancak işin kötüsü, öyle olmuyor" diye ekledi aynı kısık ses tonuyla.

"Sıkıldın, değil mi?" diye mırıldandı Maggie.

"Patladım" dedi. "Sıkıntıdan patladım" diye cevap verdi Martin. Eğildi ve çimenlerin arasında duran çakıltaşını aldı.

"Ve kıskanıyorsun, değil mi?" diye mırıldandı Maggie. Sesi çok alçak ve yumuşaktı.

"Feci şekilde" diye fısıldadı Martin. Maggie bahsedince anladı ki, bu doğruydu. Bu noktada bebek uyanır gibi oldu ve elini uzattı. Maggie bebek arabasını salladı. Sara kıpırdandı. Yalnızlıkları tehlikeye girmişti. Her an bozulabilirdi, bunu hissediyordu ama konuşmak istiyordu.

Uyuyanlara göz attı. Bebeğin gözleri kapalıydı, Sara'nınkiler de öyle. Hâlâ yalnız kalmış gibiydiler. Vurgusuz, alçak sesle konuşan Martin, kendi hikâyesini, kadının hikâyesini; kadının onu nasıl sahiplenmek istediğini ve kendisinin özgür olmayı tercih ettiğini anlattı. Bu sıradan ama acıklı – karışık bir hikâyeydi. Ancak anlatırken, artık o kadar acı vermiyordu. Sessizce oturdular, önlerine baktılar.

Bir başka yarış başlıyordu; erkekler göletin kenarına çömelmişti. Her birinin sopası bir oyuncak yatın üstünde duruyordu. Çok şirin bir manzaraydı, neşeli, masum ve saçma sayılabilecek kadar önemsizdi. Sinyal verildi ve tekneler yola koyuldu. Martin uyuyan bebeğe bakarak, o da aynı şeyi yaşayacak mı? diye düşündü. Kendini – kıskançlığını düşünüyordu.

"Babamın" dedi aniden ama alçak sesle, "Bir kadın arkadaşı varmış. Kadın, babama 'Bogy'[1] diye hitap ediyormuş" diye başlayarak,

1 Bogy: Şeytan. (yay.n.)

Putney'de pansiyon işleten – çatısı için yardım isteyen çok saygın, şişmanlamış kadının hikâyesini anlattı. Maggie güldü ama çok yumuşak bir şekilde, çünkü uyuyanları uyandırmak istemiyordu. İkisi de derin derin uyuyordu.

"Baban annene âşık mıydı?" diye sordu Martin, Maggie'ye.

Maggie, kanatlarıyla mavi ufukta desenler çizen martılara bakıyordu. Martin'in sorusu, Maggie'nin manzarasının içinde kaybolmuş gibiydi ama aniden ona ulaştı.

"Yoksa seninle kardeş miyiz?" diyerek yüksek sesle güldü. Bebek gözlerini açtı ve parmaklarını düzeltti.

"Onu uyandırdık" dedi Martin. Bebek ağlamaya başladı. Maggie'nin onu sakinleştirmesi gerekiyordu. Yalnızlıkları sona ermişti. Bebek ağladı ve saatler vurmaya başladı. Sesler rüzgârla sürüklenerek yumuşak bir şekilde geliyordu. Bir, iki, üç, dört, beş...

"Gitme zamanı geldi" dedi Maggie, saatin son vuruşunun sesi kaybolurken. Bebeği tekrar yastığına yatırdı ve döndü. Sara hâlâ uyuyordu. Sırtını ağaca dayamış, iki büklüm uyuyordu. Martin eğildi ve ona küçük bir dal attı. Sara gözlerini açtı, ancak yine kapadı.

"Hayır, hayır" diye itiraz etti, kollarını başının üzerinden esneterek.

"Vakit geldi" dedi Maggie. Sara ayaklandı. "Geldi mi?" diyerek içini çekti. "Ne kadar tuhaf!.." diye mırıldandı. Doğruldu ve gözlerini ovuşturdu.

"Martin!" diye haykırdı. Mavi takım elbisesiyle ve elinde bastonuyla dururken ona baktı. Onu görüş alanına tekrar geri getiriyormuş gibi bakıyordu.

"Martin!" dedi tekrar.

"Evet, Martin!" diye cevap verdi. "Konuştuklarımızı duydun mu?" diye sordu ona.

"Sesler duydum" diyerek esnedi. "Sadece sesler."

Martin bir an duraksadı ve Sara'ya baktı. "Pekâlâ, ben gidiyorum" diyerek şapkasını aldı. "Kuzenlerimden biriyle Grosvenor Meydanı'nda yemek yiyeceğiz" diye ekledi. Arkasını döndü ve yanlarından ayrıldı.

Biraz uzaklaştıktan sonra dönüp onlara baktı. Hâlâ ağaçların altında, bebek arabasının yanındaydılar. Biraz daha yürüdü, sonra tekrar baktı. Toprak eğimliydi ve ağaçlar görünmüyordu. Çok şişman bir kadın patikada, tasmalı küçük bir köpek tarafından çekiliyordu. Artık onları göremiyordu.

Bir iki saat sonra arabayla Park'ın içinden geçerken güneş batıyordu. Bir şeyi unuttuğunu düşünüyordu ama ne olduğunu bilmiyordu. Manzaralar birbirini kovalıyordu, birbirlerini yok ediyorlardı. Şimdi Serpentine Nehri'nin üzerindeki köprüyü geçiyordu. Nehrin suyu günbatımının ışığında parlıyordu; bükümlü lamba direkleri suya vuruyor ve beyaz köprünün sonunda manzarayı oluşturuyordu. Araba, ağaçların gölgesine girdi ve Marble Arch'a doğru giden uzun araç dizisine katıldı. Gece elbisesi giymiş insanlar tiyatrolara ve partilere gidiyordu. Işık giderek daha da sarardı. Yol, metalik gümüş rengine yenik düşmüştü. Her şey son derece neşeli görünüyordu.

Ama geç kalacağım, diye düşündü Martin, zira fayton Marble Arch yakınında trafiğe takılmıştı. Martin saatine baktı – yalnızca sekiz buçuktu. Ancak sekiz buçuk, sekiz kırk beş demek, diye düşündü araba ilerlerken. Gerçekten de fayton meydana döndüğünde, kapıda bir araba vardı ve içinden bir erkek çıkıyordu. Yani tam zamanında geldim, diye düşündü ve sürücünün parasını ödedi.

Sanki bir yaya basmış gibi, daha zile dokunmadan kapı açıldı. Kapı açıldıktan sonra iki uşak eşyalarını almak üzere öne çıktı ve doğrudan siyah-beyaz döşemeli koridora girdi. Başka bir adamın peşinden beyaz mermerden yapılmış gösterişli merdiveni çıktı. Duvarda bir dizi büyük, karanlık resim asılıydı ve yukarıda, kapının dışında, Venedik saraylarını ve açık yeşil kanalları gösteren sarı-mavi bir resim vardı.

"Canaletto mu yoksa başka bir ekol mü?" diye düşündü, diğer adamın önüne geçmesini sağlamak için duraklayarak. Ardından uşağa ismini verdi.

"Yüzbaşı Pargiter" diye gümbürdedi adam; ve işte Kitty kapıda bekliyordu. Resmiydi; şıktı ve dudaklarında kırmızı ruj vardı. Ona elini uzattı. Ama Martin ilerledi, çünkü diğer konuklar geliyordu. "Salon mu?" dedi kendi kendine, zira oda, avizeleriyle, sarı lambrileriyle ve ortalığa konulan kanepeleriyle ve koltuklarıyla, görkemli bir bekleme salonu havasını taşıyordu. Yedi sekiz kişi gelmişti bile. Bu kez işe yaramayacak, diye düşündü kendi kendine, yarışlara katılan ev sahibiyle sohbet ederken. Yüzü, sanki o an güneşten çekilmiş gibi parlıyordu. İnsan neredeyse omuzlarında asılı gözlükler görmeyi bekliyordu, diye düşündü Martin ayakta konuşurken. Alnında da, şapkasının durduğu yerde kırmızı bir iz vardı. Hayır, işe yaramayacak, dedi kendi kendine Martin atlardan bahsederlerken. Aşağıda bir gazeteci çocuğun bağırdığını ve kornaların sesini duydu. Martin farklı objelerin kimliklerini ve aralarındaki farklılıkları açıkça koruyabiliyordu. Bir partide her şey olduğu zaman, bütün sesler birbirine karışarak tek ses haline geliyordu. Kanepeye yerleşmiş, kama vücutlu taş rengindeki kadına baktı. Kitty'nin Edward yerine evlendiği tazıya benzeyen gözleri ve görgülü tavırları olan kır saçlı adamla, önce bir ayağına, sonra diğerine dayanarak ayakta sohbet ederken, Kitty'nin sosyetik bir portre ressamı tarafından yapılan portresine baktı. Sonra Kitty yanına geldi ve Martin'i, eli bir koltuğun arkasında duran, bembeyaz giyinmiş bir kızla tanıştırdı.

"Miss Ann Hillier" dedi, "Kuzenim Yüzbaşı Pargiter."

Kız, tanıştırılmalarını kolaylaştırmak istermiş gibi, bir süre yanlarında kaldı. Ancak tüm bu süre boyunca öyle soğuktu ki yelpazesini aşağı yukarı sallamaktan başka hiçbir şey yapmadı.

"Yarışlara gittin mi, Kitty?" diye sordu Martin, çünkü yarışlardan nefret ettiğini biliyordu ve hep ona takılma arzusu duyuyordu.

"Ben mi? Hayır; ben yarışlara gitmem" diye oldukça kısa bir cevap verdi. Arkasını dönüp uzaklaştı, çünkü başka birisi gelmişti – altın dantelli, yıldızlı biri.

Kitabımı okusaydım, daha iyi vakit geçirebilirdim, diye düşündü Martin.

Aşağıya, yemeğe indireceği kıza yüksek sesle, "Yarışlara gittiniz mi?" diye sordu. Kız başını iki yana salladı. Beyaz kolları; beyaz bir elbisesi ve inci kolyesi vardı. Tamamıyla el değmemiş, dedi kendi kendine; yalnızca bir saat önce, Ebury Sokağı'ndaki banyomda çırılçıplak yatıyordum, diye düşündü.

"Polo seyrediyordum" dedi kız. Martin ayakkabılarına baktı ve üzerlerinde kırışıklıklar olduğunu gördü; eskimişlerdi; yeni bir çift ayakkabı almayı düşünmüş ama unutmuştu. Serpentine Nehri üzerindeki köprüyü geçtiği an gözünün önüne geldi; faytondayken unuttuğum şey buydu, diye düşündü.

Ancak şimdi yemeğe iniyorlardı. Kıza kolunu uzattı. Merdivenden aşağı inerlerken ve önlerindeki kadınların elbiselerinin peşlerinden basamak basamak inişini izlerken, Tanrım, ona ne diyeceğim, diye düşündü. Sonra siyah-beyaz kareleri geçtiler ve yemek odasına girdiler. Uyumlu bir şekilde örtülmüştü; altlarında başlıklı ışıklıklar bulunan resimler göze çarpıyordu ve yemek masası parlıyordu; ancak yüzlerine doğrudan ışık gelmiyordu. Bu da işe yaramazsa, diye düşündü kırmızı pelerinli asilzadenin resmine ve önünde asılı duran yıldızın parıltısına bakarak, bir daha asla yapmayacağım. Sonra yanında oturan el değmemiş kızla konuşmak için kendini hazırladı. Ancak aklına gelen her şeyden vazgeçmek zorunda kaldı – kız o kadar gençti ki.

"Aklıma konuşabileceğimiz üç konu geldi" diyerek doğrudan söze girdi, cümleyi nasıl bitireceğini düşünmeden. "Yarış; Rus balesi ve" –bir an tereddüt etti– "İrlanda. Bunlardan hangisi ilgini çekiyor?" Peçetesini açtı.

"Lütfen" dedi kız hafifçe Martin'e doğru eğilerek, "bir daha tekrar eder misiniz?"

Martin güldü. Kızın başını bir tarafa yatırıp ona doğru eğilmesi çok alımlıydı.

"Bunların hiçbirinden bahsetmeyelim" dedi Martin sonunda. "İlginç bir şeyden bahsedelim. Partileri sever misin?" diye sordu ona. Kız, kaşığını çorbasına daldırıyordu. Kaşığı kaldırırken

Martin'e, ince bir su tabakasının altındaki taşlar kadar parlak görünen gözlerle baktı. Suyun altındaki cam damlalarına benziyorlar, diye düşündü. Olağanüstü güzel bir kızdı.

"Ama hayatımda daha sadece üç partiye katıldım!" diyerek büyüleyici bir kahkaha attı.

"Hadi canım!" diye haykırdı Martin. "Bu üçüncü o zaman; yoksa dördüncü mü?"

Martin sokaktaki sesleri dinledi. Arabaların korna sesini zar zor duyabiliyordu ama çok uzaklaşmışlardı; bitmeyen bir telaşın sesini çıkarıyorlardı. İşe yaramaya başlıyordu. Bardağını uzattı. Bardağı doldurulurken kızın o gece yatağına girerken, "Ne kadar hoş bir adamın yanına oturdum" demesini istediğini düşündü.

"Bu benim üçüncü *gerçek* partim" dedi kız, "gerçek" kelimesini Martin'in dokunaklı bulduğu bir şekilde vurgulayarak. Üç ay öncesine kadar çocuk odasında oturup tereyağlı ekmek yemiş olmalı, diye düşündü.

"Ben de tıraş olurken, bir daha asla partiye gitmemeyi düşünüyordum" dedi. Bu doğruydu; kitaplıkta bir delik görmüştü. *Wren'in Hayatı* kitabımı kim elimden aldı? diye düşünmüştü, jiletini tutarken. Evde kalıp, tek başına kitap okumak istemişti. Ama şimdi... engin deneyiminin hangi küçük parçasını koparıp ona verebileceğini merak ediyordu.

"Londra'da mı yaşıyorsunuz?" diye sordu kız.

"Ebury Sokağı'nda" diye cevap verdi Martin. Ebury Sokağı'nı biliyordu, çünkü Victoria'ya giden yolun üzerindeydi. Sık sık Victoria'ya gidiyordu, çünkü Sussex'te bir evleri vardı.

"Şimdi anlat bana" dedi Martin, buzları erittiklerini hissederek – ama o sırada kız, diğer tarafında oturan adamın yaptığı bir yoruma cevap veriyordu. Martin'in canı sıkıldı. Kurmakta olduğu bina, küçük narin kemiklerin üst üste takıldığı mikado oyunundaki gibi, yerle bir olmuştu. Ann, diğer adamla, sanki onu bütün hayatı boyunca tanıyormuş gibi konuşuyordu. Adamın, tırmıkla taranmış gibi duran saçları vardı; çok gençti. Martin sessizce oturdu. Karşıda duran büyük portreye baktı. Altında bir uşak duruyordu; bir dizi

içki sürahisi, perdenin yerdeki katlarını gizliyordu. Bu üçüncü kont mu, dördüncü mü? diye sordu kendi kendine. Kendi ailesinin 18. yüzyıl tarihini biliyordu; büyük evliliği yapan, dördüncü konttu. Ama ne de olsa, diye düşündü, masanın başında oturan Kitty'ye bakarak, Rigby'ler onlardan daha iyi bir aileydi. Martin gülümsedi; kendini kontrol etti. Sadece bu tür yerlerde yemek yediğim zaman, "daha iyi aileler" aklıma geliyor, diye düşündü. Başka bir resme baktı; deniz yeşili içinde bir kadın; ünlü Gainsborough. Ancak bu sırada solunda oturan Lady Margaret ona döndü.

"Eminim benimle aynı fikirdesinizdir, Yüzbaşı Pargiter." Martin, kadının konuşmadan önce, daha önce tanışmış olmalarına rağmen, gözleriyle kartının üstündeki ismi taradığını fark etti, "bu çok kötü bir şey oldu."

O kadar saldırgan bir ifadeyle konuşuyordu ki, elinde dik tuttuğu çatal, Martin'e batırmak üzere olduğu bir silah gibi duruyordu. Martin sohbete daldı. Tabii, politika hakkındaydı, İrlanda hakkındaydı. "Söyleyin bana... sizin görüşünüz ne?" diye sordu, çatalı hâlâ havadaydı. Bir an, kendisinin de perde arkasında olduğu izlenimine kapıldı. Perde çekilmişti; lambalar yakılmıştı ve o da perde arkasındaydı. Tabii, bu bir yanılsamaydı; ona sadece ambarlarında arta kalan kırıntılarını atıyorlardı, ancak devam ettiği sürece hoş bir duyguydu. Kadın şimdi, masanın ucundaki adama nutuk atıyordu. Martin adamı izledi. Kadın onlarla uzun uzun konuşurken, adam yüzüne sonsuz derecede bilge bir hoşgörü maskesi indirmişti. Tabağının kenarındaki üç parça ekmek kabuğunu diziyor, son derece önemli gizemli bir oyun oynuyormuş gibi davranıyordu. "Yani," der gibiydi, "yani," sanki bu kırıntılar, insan kaderinin parçalarıydı. Maske her şeyi gizleyebilirdi ya da acaba hiçbir şeyi gizlemiyor muydu? Her neyse, çok farklı bir maskeydi. Ancak bu sırada, Lady Margaret, onu da çatalıyla engelledi. Adam kaşlarını kaldırdı ve ekmek kabuklarından birini biraz kenara çektikten sonra, konuşmaya başladı. Martin dinlemek amacıyla öne eğildi.

"Ben İrlanda'dayken" diye başladı, "1880 yılında..." Çok basit bir dille konuşuyordu; onlara bir anısını sunuyordu; hikâyesini

mükemmel bir şekilde anlattı; anlamını tamamen korudu, tek bir damlasını bile boşa harcamadı. Ve çok önemli bir rol oynamıştı. Martin dikkatle dinledi. Evet, çok ilginç ve sürükleyiciydi. Burada böylece devam edip gidiyoruz, diye düşündü... Her kelimeyi yakalayabilmek için biraz daha öne eğildi. Ancak bir kesinti olduğunu fark etti; Ann ona dönmüştü.

"Söyleyin bana" –diye soruyordu Martin'e– "kim o adam?" başını sağa eğmişti. Anlaşılan Martin'in herkesi tanıdığı izlenimine kapılmıştı. Gururu okşandı. Kimdi? Daha önce bir yerlerde tanıştığı biriydi; pek samimi olmadığı biriydi, diye tahmin ediyordu.

"Onu tanıyorum" dedi. "Onu tanıyorum..." Oldukça beyaz, şişman bir suratı vardı; çok hızlı konuşuyordu. Ayrıca konuştuğu genç evli kadın, sürekli olarak başım sallayıp, "Anlıyorum, anlıyorum" diyordu. Ama yüzünde hafif bir gerginlik ifadesi vardı. Kendini bu kadar sıkıntıya sokman gerekmiyor, dostum, demek geliyordu Martin'in içinden. Kadın söylediklerinin tek kelimesini bile anlamıyor.

"Adını bilemiyorum" dedi yüksek sesle. "Ama onunla, dur bakayım – neredeydi? Oxford'da mı Cambridge'de mi?"

Ann'in gözlerinde hafif bir muziplik belirdi. Aradaki farkı görmüştü. Onları birleştirdi. Onun dünyasına ait değillerdi. Hayır.

"Rus dansçıları gördün mü?" diyordu Ann. Anlaşılan genç adamla oraya gitmişti. Peki, senin dünyan ne, diye düşündü Martin, kız sıfat stokunu özenle sıralarken –"eşsiz", "inanılmaz", "muhteşem" vs. *Bu* dünya mı? diye düşündü. Masaya baktı. Zaten başka bir dünyanın, bunun karşısında hiçbir şansı yoktu. Ayrıca bu iyi bir dünya, diye ekledi; büyük, cömert, konuksever. Ve çok yakışıklı. Yüzlere birer birer göz attı. Yemeğin sonuna yaklaşılıyordu. Herkes, değerli taşlar gibi, güderiyle ovalanmışa benziyordu; yine de yüzler sabitleşmiş gibiydi; taşın içine işliyordu. Taş da düzgündü; bulanıklık, kararsızlık yoktu. Bu noktada, uşağın beyaz eldivenli eli, tabakları kaldırırken, bir şarap bardağını devirdi. Bayanlardan birinin elbisesine kırmızı şarap sıçradı. Ama kadın kılını bile kıpırdatmadı; konuşmaya devam etti. Sonra kendisine

getirilen temiz peçeteyi soğukkanlılıkla lekenin üstüne sürdü.

İşte bunu sevdim, diye düşündü Martin. Bunu takdir ediyordu. Kadın isteseydi, elma vücutlu kadınlar gibi parmaklarını burnunda yelpazeleyebilirdi. Ama Ann konuşuyordu.

"Hele o atlayışı yapışı!" diye haykırdı –elini şirin bir hareketle havaya kaldırdı– "ve sonra yere inişi!" Eli kucağına düştü.

"Harika!" diye kabul etti Martin. Aksanı kapmış, diye düşündü; saçları, başından tırmık geçmiş gibi görünen genç adamdan almıştı.

"Evet. Nijinski harika" diyerek aynı fikirde olduğunu belirtti. "Harika" diye tekrarladı.

"Ayrıca teyzem onunla bir partide buluşmamı istedi" dedi Ann.

"Teyzen mi?" dedi yüksek sesle.

Tanınmış bir isim söyledi.

"Ha, o senin teyzen, öyle mi?" Şimdi anlamıştı. Demek onun dünyası *buydu*. Ona sormak istedi –çünkü gençliğini, sadeliğini çok büyüleyici buluyordu– ancak geç olmuştu. Ann kalkıyordu.

"Umarım..." Ann kalmayı arzu edermiş gibi, Martin'in son sözünü, en basit sözünü yakalamak istermiş gibi, başını ona doğru eğdi. Ama yapamazdı çünkü Lady Lasswade ayağa kalkmıştı ve gitme zamanı gelmişti.

Lady Lasswade ayağa kalkmıştı; herkes kalktı. Bütün pembe, gri, deniz rengi elbiseler yerlere uzandı ve bir an için, masanın etrafında duran uzun boylu kadınlar, duvarda asılı ünlü Gainsborough tablosuna benzedi. Peçeteler ve şarap bardakları yüzünden darmadağınık görünen masa, insanlar uzaklaşırken terk edilmiş bir harabe gibiydi. Kadınlar bir süre kapıda toplandı, sonra siyahlar giymiş ufak tefek, yaşlı bir kadın olağanüstü bir ağırbaşlılıkla aksayarak yanlarından geçti ve en son çıkan Kitty, kolunu Ann'in omzuna koyarak, onu dışarı çıkardı. Kapı bayanların arkasından kapandı.

Kitty bir an durdu.

"Umarım, yaşlı kuzenimi sevmişsindir?" dedi Ann'e yukarı çıkarken. Bir aynanın önünden geçerken, eliyle elbisesini düzeltti.

"Çok sevimli olduğunu düşündüm!" diye haykırdı Ann. "Ayrıca ne kadar güzel bir ağaç bu!" Martin'le ağaçtan tıpatıp aynı sesle bahsediyordu. Kapının önünde bulunan bir porselen fıçının içinde duran pembe çiçeklerle kaplı ağaca bakmak için bir süre durdular. Çiçeklerin bazıları tamamen açmıştı, bazıları henüz açmamıştı. Onlar bakarken, bir çiçek yaprağı düştü.

"Bu ağacı burada, bu sıcakta tutmak zalimlik" dedi Kitty.

İçeri girdiler. Onlar yemek yerken hizmetkârlar, arka odada katlanan kapıları açmışlar ve lambaları yakmışlardı, böylece kendileri için yeni hazırlanmış başka bir salona gelmişler gibi görünüyordu. İki görkemli şömine ayağının arasında büyük bir ateş yanıyordu, ancak sıcak değil, samimi ve dekoratif bir hava vardı. Ateşin karşısında iki üç kadın duruyor, ellerini ateşe tutarak, parmaklarını açıp kapatıyorlardı. Ancak ev sahibine yer vermek için döndüler.

"Senin bu resmini o kadar seviyorum ki Kitty!" dedi Mrs. Aislabie, başını kaldırıp, Lady Lasswade'in genç bir kadınken yapılan resmine bakarak. O günlerde saçları kıpkızıldı; bir sepet gülle oynuyordu. Beyaz muslin bulutunun içinde, ateşli ama şefkatli görünüyordu.

Kitty resme bir göz attı, sonra döndü.

"İnsan hiçbir zaman kendi resimlerini beğenmez" dedi.

"Ama seni aynen yansıtıyor!" dedi başka bir kadın.

"Şimdiki halimi değil" diyerek iltifatı geçiştirmeye çalıştı. Yemeklerden sonra her zaman, kadınlar birbirlerine giysileri veya görünümleri hakkında iltifat ediyorlardı, diye düşündü. Yemekten sonra kadınlarla yalnız kalmaktan hoşlanmıyordu. Orada, aralarında dimdik durdu. Bu sırada uşaklar kahve tepsileriyle dolaşıyorlardı.

"Bu arada, umarım şarap..." durdu ve kahvesinden bir yudum aldı, "şarap elbisende leke bırakmamıştır, Cynthia?" dedi felaketi gayet sakin bir şekilde karşılayan yeni evli kadına.

"Hem de bu kadar güzel bir elbise" dedi Lady Margaret, altın rengi sateni başparmağının ve işaretparmağının arasında tutup okşayarak.

"Beğendiniz mi?" dedi genç kadın.

"Kusursuz ölçüde güzel! Bütün akşam elbisene baktım!" dedi Doğulu gibi görünen Mrs. Treyer. Başının arkasında, Yahudi burnuna benzeyen burnuyla uyum içinde sallanan bir tüy vardı.

Kitty, hayranlıkla güzel elbiseyi seyreden kadınlara baktı. Eleanor kendini bunların dışında hissederdi, diye düşündü. Eleanor yemek davetini reddetmişti. Kitty'nin buna canı sıkılmıştı.

"Söyleyin bana!" diye araya girdi Lady Cynthia, "yanında oturduğum adam kimdi? İnsan senin evinde hep çok ilginç insanlarla tanışıyor" diye ekledi.

"Yanında oturduğun adam mı?" Kitty bir an düşündü. "Tony Ashton" dedi.

"Mortimer House'ta Fransız şiiri konusunda konferans veren adam mı?" diye söze karıştı Mrs. Aislabie. "O konferanslara gitmeyi çok istedim. Son derece ilginç olduklarını duydum."

"Mildred gitti" dedi Mrs.Treyer.

"Neden hepimiz ayakta duruyoruz?" dedi Kitty. Elleriyle koltukları işaret etti. Buna benzer şeyleri o kadar ani olarak yapıyordu ki, insanlar onun arkasından "El bombacısı" diyorlardı. Hepsi bir tarafa gitti ve kendisi, çiftlerin nasıl oturduğunu gördükten sonra, büyük koltuğa oturtulan yaşlı Warburton teyzenin yanına oturdu.

"Bana tatlı vaftiz oğlumdan bahset" diye başladı yaşlı kadın. Kitty'nin ikinci oğlunu kastediyordu. Halen donanmayla birlikte Malta'daydı.

"Malta'da..." diye başladı. Bir pufa oturup, yaşlı kadının sorularını yanıtladı. Ancak şöminenin ateşi Warburton teyzeye fazla gelmişti. Boğumlu yaşlı elini kaldırdı.

"Priestley hepimizi canlı canlı kızartmak istiyor" dedi Kitty. Ayağa kalkıp, pencerenin yanına gitti. Odayı baştan başa aşıp, uzun pencerenin üst kısmını aniden çekiverince, kadınlar gülümsediler. Perdeler aralanınca yalnızca bir an için, dışarıdaki meydana baktı. Kaldırıma yaprakların gölgesi ve sokak lambasının ışığı düşmüştü; her zamanki polis, devriye gezerken dengesini bulmaya çalışıyordu; bu yükseklikten daha kısa görünen küçük erkekler ve kadınlar

her zamanki gibi, parmaklıkların kenarından aceleyle yürüyorlardı. Onları bu sabah dişlerini fırçalarken ters yöne aceleyle yürürken görmüştü. Sonra geri gelip, yaşlı Warburton teyzenin yanındaki pufa oturdu. Maddiyatçı yaşlı kadın, kendince çok dürüsttü.

"Ya o çok sevdiğim kızıl saçlı küçük kabadayı?" diye sordu. En çok onu seviyordu; Eton'daki küçük oğlanı.

"Başı belaya girmiş" dedi Kitty. "Kırbaçlanmış." Gülümsedi. Onun da en sevdiği çocuğuydu.

Yaşlı kadın sırıttı. Başı belaya giren çocukları seviyordu. Kadının takoz şeklinde sarı bir yüzü vardı ve arada sırada çenesinde sert bir kıl çıkıyordu. Seksen yaşını geçmişti; ancak bir av köpeğine binmiş gibi oturuyor, diye düşündü Kitty, ellerine bakarak. Elleri kalındı ve parmak eklemleri büyüktü; ellerini hareket ettirdikçe, parmaklarındaki yüzüklerden kırmızı-beyaz kıvılcımlar çıkıyordu.

"Ya sen, canım" dedi yaşlı kadın, gür kaşlarının altından, kurnaz gözleriyle Kitty'ye bakarak, "Her zamanki gibi meşgul müsün?"

"Evet. Öyle sayılır" dedi Kitty, kurnaz gözlere bakmamaya çalışarak. Zira bazen çaktırmadan, onların –hanımefendilerin– onaylamayacağı gizli şeyler yapıyordu.

Kadınlar birlikte cır cır konuşuyorlardı. Yine de, konuşmalar ne kadar hararetli olursa olsun, Kitty'nin kulağına özden yoksun geliyordu. Kapı açılıp, beyler gelinceye kadar sürdürülmesi gereken, sonra da bitecek olan badminton ya da pinpon maçı gibiydi. Ara seçimlerden bahsediyorlardı. Lady Margaret, muhtemelen, 18. yüzyıl tarzında, oldukça kaba bir hikâye anlatıyordu, zira alçak sesle konuşuyordu.

"... kızı ters çevirdi ve tokat attı" dediğini duyabiliyordu. Hafif bir gülüşme cıvıltısı oldu.

"Onlara rağmen girmeyi başardığına çok memnunum" dedi Mrs. Treyer. Seslerini alçalttılar.

"Ben can sıkıcı bir yaşlı kadınım" dedi Warburton teyze, boğumlu ellerinden birini omzuna götürerek. "Ama şimdi senden o

pencereyi kapatmanı isteyeceğim." Hava akımı romatizmalı eklemine dokunuyordu.

Kitty uzun adımlarla pencerenin yanına gitti. "Lanet olsun bu kadınlara!" dedi kendi kendine. Pencerede duran ve ucunda gagası bulunan uzun sopayı ele geçirdi ve eşeledi; ancak pencere sıkışmıştı. Bu kadınların elbiselerini, mücevherlerini, entrikalarını ve dedikodularını çıkarıp atmayı çok isterdi. Pencere aniden yerinden oynadı. Ann orada duruyordu ve yanında konuşabileceği hiç kimse yoktu.

"Gel, bizimle konuş, Ann" diyerek onu çağırdı. Ann bir ayak iskemlesi çekip, Warburton teyzenin ayaklarının dibine oturdu. Bir duraksama oldu. Yaşlı Warburton teyze genç kızlardan hoşlanmıyordu; ancak ortak ilişkileri vardı.

"Timmy nerede, Ann?" diye sordu.

"Harrow'da" dedi Ann.

"Ah, hep Harrow'a gidersiniz" dedi Warburton teyze. Sonra yaşlı kadın, en azından insanlara karşı hayırsever olduğunu gösteren mükemmel terbiyesiyle, kıza iltifat etti, onu ünlü bir güzel olan büyükannesine benzetti.

"Onu tanımayı ne kadar isterdim!" diye haykırdı Ann. "Lütfen söyleyin – nasıl biriydi?"

Yaşlı kadın, anılarından seçme yapmaya başladı; sadece bir seçmeydi; yıldız işaretli bir baskıydı; zira ne de olsa, beyaz saten elbiseli bir kıza anlatılabilecek bir hikâye sayılmazdı. Kitty'nin dikkati dağıldı. Eğer Charles aşağıda biraz daha kalırsa, diye düşündü saate bakarak, trenini kaçıracaktı. Prietley'e güvenip kulağına bir mesaj iletmesini sağlayabilir miydi? Onlara on dakika daha verecekti; tekrar Warburton teyzeye döndü.

"Harika biri olmalı!" diyordu Ann. Oturduğu yerde ellerini dizlerinin etrafına dolamıştı ve kıllı, yaşlı, zengin dul kadının yüzüne bakıyordu. Kitty bir an için ona acıdı. Onun yüzü de diğerlerininki gibi olacak, diye düşündü, odanın diğer tarafındaki küçük gruba bakarak. Yüzleri yılgın, kaygılı görünüyordu; elleri huzursuz bir şekilde kıpır kıpır oynuyordu. Yine de cesurlar,

diye düşündü Kitty, cömertler. Aldıkları kadar verdiler. Eleanor'un sonuçta onları küçümsemeye hakkı var mıydı? Hayatıyla Margaret Marrable'dan daha fazla şeyler mi yapmıştı? Ya ben? diye düşündü. Ya ben?.. Kim haklı? diye sorguladı. Kim haksız?.. Neyse ki, bu aşamada kapı açıldı.

Beyler içeri girdi. İsteksizce, oldukça yavaş bir şekilde, sanki konuşmayı daha yeni bitirmiş ve salondaki eşyalarını almaları gerekiyormuş gibi geldiler. Yüzleri biraz kızarmıştı ve hâlâ gülüyorlardı, sanki konuşmaları yarım kalmış gibiydi. İçeri doluştular ve tanınmış yaşlı adam, limana yanaşan bir gemi edasıyla odanın ortasına ilerledi. Bütün hanımlar, yerlerinden kalkmadan kıpırdandılar. Oyun bitmişti. Badminton raketleri kaldırılmıştı. Balıkların üzerine konan martılar gibiydiler, diye düşündü Kitty. Ayaklanma ve çırpınma oldu. İri yapılı adam, eski arkadaşı Lady Warburton'un yanındaki koltuğa yavaşça kendini bıraktı. Parmaklarının uçlarını birleştirdi ve "Eee?.." diye başladı. Sanki bir gece önceden yarım kalan bir sohbeti devam ettiriyordu. Evet, diye düşündü Kitty, sohbet eden bu yaşlı çiftte bir şey vardı – insani mi, uygar mı? Aradığı kelimeyi bulamıyordu. Elli yıldır konuşuyor gibiydiler... Hepsi konuşuyordu. Sona ermekte olan veya ortasındaki ya da yeni başlayan hikâyeye bir cümle de kendileri eklemeye hazırlanıyorlardı.

Ancak Tony Ashton, hikâyeye ekleyecek tek bir cümlesi olmadan, kendi başına duruyordu. Bu nedenle onun yanına gitti.

"Son zamanlarda Edward'ı gördün mü?" diye sordu Kitty'ye her zamanki gibi.

"Evet, bugün gördüm" dedi Kitty. "Onunla öğle yemeği yedim. Parkta yürüdük..." Durdu. Parkta yürümüşlerdi. Bir ardıçkuşu ötüyordu; durup onu dinlemişlerdi. "Bu, her şarkıyı iki kere tekrarlayan akıllı ardıçkuşu..." demişti Edward. "Öyle mi?" diye sormuştu Kitty masum bir ifadeyle. Bu bir alıntıydı.

Kitty kendini budala gibi hissetmişti. Oxford hep kendini budala gibi hissetmesine neden oluyordu. Kitty, Oxford'u sevmiyor; ama Edward'a saygı duyuyordu. Tony'ye de, diye düşündü ona

bakarak. Görünürde bir züppe olsa da; altında, özünde bir bilgin vardı... Bir seviyeleri vardı... Ancak Kitty kendini topladı.

Tony akıllı bir kadınla konuşmak isterdi –Mrs. Aislabie veya Margaret Marrable'la mesela. Ancak ikisi de meşguldü– ikisi de epeyce neşeli bir tavırla cümleler ekliyordu. Bir duraksama oldu. İyi bir ev sahibesi değilim, diye düşündü Kitty; bu tür aksaklıklar hep onun partilerinde oluyordu. İşte Ann oradaydı; tanıdığı bir genç tarafından ele geçirilmek üzereydi. Ama Kitty işaret ederek onu çağırdı. Ann hemen kuzu kuzu geldi.

"Gel, seni Mr. Ashton'la tanıştırayım" dedi. "Mortimer House'ta konferanslar veriyor" diye açıkladı. "Şey hakkında..." duraksadı.

"Mallarmé" diye ekledi Tony, kısılmış gibi çıkan tuhaf tiz sesiyle.

Kitty uzaklaştı. Martin yanına geldi.

"Çok görkemli bir parti, Lady Lasswade" dedi her zamanki yorucu alaycılığıyla.

"Bu mu? Hiç de değil" dedi Kitty kaba bir şekilde. Bu bir parti değildi. Onun partileri hiçbir zaman görkemli olmuyordu. Martin, her zamanki gibi, ona sataşıyordu. Kitty eğilip, Martin'in eski püskü ayakkabılarına baktı.

"Gel, konuş benimle" dedi, eski aile yakınlığını yeniden hissederek. Martin'in yanaklarının, bakıcıların eskiden "kendi normal halinin üstünde" dediği şekilde hafifçe kızardığını fark edince çok eğlendi. Nüktedan, uyumsuz kuzenini, toplumun itaatkâr bir üyesi haline dönüştürmek için daha kaç tane parti vermem gerekiyor, diye merak etti.

"Haydi, oturup, mantıklı bir şekilde konuşalım" dedi Kitty küçük bir divanın üstüne çökerek. Martin de yanına oturdu.

"Söyle bakalım, Nell ne yapıyor?" diye sordu Kitty.

"Sevgilerini gönderdi" dedi Martin. "Seni görmeyi çok istediğini iletmemi söyledi."

"O zaman neden bu akşam gelmedi?" dedi Kitty. Gücenmişti. Elinde değildi.

"Uygun türde saç tokası yok" dedi Martin gülerek. Ayakkabılarına baktı. Kitty de eğilip baktı.

"Gördüğün gibi, ayakkabılarım önemli değil" dedi. "Ama diğer yandan, ben bir erkeğim."

"Bu çok saçma..." diye başladı Kitty. "Ne önemi var..."

Ancak Martin çok şık giyinmiş kadınların oluşturduğu gruplara, sonra da resme baktı.

"Şöminenin üstündeki resmin korkunç derecede beceriksizce yapılmış" dedi kızıl saçlı kıza bakarak. "Kim yaptı?"

"Unuttum... lütfen ona bakmayalım?" dedi.

"Haydi, konuşalım..." Sonra durdu.

Martin etrafına bakınıyordu. Salon kalabalıktı; üzerinde fotoğraflar olan küçük sehpalar; çiçek vazolarının durduğu gösterişli vitrin dolapları ve duvarların içine giren sarı brokar paneller vardı. Kitty, Martin'in hem salonu hem de onu eleştirdiğini hissetti.

"İçimden hep elime bir bıçak alıp, tamamını kazımak geliyor" dedi. Ama neye yarar? diye düşündü. Bir resmi kaldıracak olsa, kocası, "Bill amcanın, yaşlı midillinin üstündeki resmi nerede?" diye sorardı ve tekrar yerine asılması gerekirdi.

"Otel gibi, değil mi?" diye devam etti.

"Daha çok bara benziyor" diye yorum yaptı Martin. Neden sürekli olarak Kitty'yi üzmek istediğini bilmiyordu; ama bunu istiyordu; bu doğruydu.

"Kendi kendime soruyordum" dedi Martin sesini alçaltarak. "Gainsborough'ları varken, neden böyle bir resimleri olsun..." – başıyla portreyi işaret etti.

"Peki, neden" diye cevap verdi Kitty aynı şekilde sesini alçaltarak ve Martin'in yarı küçümseyen, yarı esprili ses tonunu taklit ederek, "gelip onların yemeklerini yiyorsun, madem onları bu kadar hor görüyorsan?"

"Görmüyorum! Hiç de değil!" diye bağırdı. "Ben çok eğleniyorum. Seni görmek hoşuma gidiyor, Kitty" diye ekledi. Bu doğruydu – onu hep sevmişti. "Yoksul akrabalarınla ilişkini kesmedin. Bu çok güzel ve nazik bir davranış."

"Onlar benimle ilişkilerini kopardılar" dedi Kitty.

"Ah, Eleanor" dedi Martin. "O tuhaf bir insan."

"Her şey o kadar..." diye başladı Kitty. Ancak partisindeki insanların dağılımında yanlış bir şeyler vardı; cümlesini yarıda bıraktı. "Gelip Mrs. Treyer'le konuşmalısın" dedi ayağa kalkarak.

İnsan bunu neden yapar? diye merak etti Martin, onun peşinden giderken. Kitty'yle konuşmak istiyordu; başının arkasında sülün tüyü dalgalanan o Doğulu görünümlü zalim kadına söyleyebileceği hiçbir şey yoktu. Yine de, eğer asil ve mükemmel kontesin güzel şarabını içersen, diye düşündü eğilerek selam verirken, onun pek arzu edilmeyen arkadaşlarını da eğlendirmek zorunda kalırsın. Kadını gruptan uzaklaştırdı.

Kitty şöminenin yamna döndü. Kömürü karıştırdı ve kıvılcımlar yaylım ateşi halinde bacanın içine yükseldi. Kitty sinirliydi, huzursuzdu. Zaman geçiyordu; biraz daha kalırlarsa, trenini kaçıracaktı. Gizlice saate baktı ve akreple yelkovanın on bire yaklaştığını fark etti. Parti kısa süre içinde dağılmak zorundaydı; bu yalnızca başka bir partinin başlangıcıydı. Yine de hepsi, sanki hiç gitmeyeceklermiş gibi konuşuyor, konuşuyordu. Dağılması mümkün değilmiş gibi görünen gruplara baktı. Sonra saat birbiri ardına küçük fevri darbelerle çalmaya başladı. Sonuncusu çaldığı zaman kapı açıldı ve içeri Priestley girdi. Ne düşündüğünü belli etmeyen kâhya gözleriyle ve çarpık işaretparmağıyla Ann Hillier'i çağırdı.

"Annem beni almaya gelmiş" diyen Ann, hafifçe sallanarak ilerledi.

"Seni de mi götürüyor?" Elini bir süre tuttu. Neden? diye kendi kendine sorarken, ifadeden ya da karakterden yoksun, gençlik dışında hiçbir şey yazılmamış olan boş bir sayfaya benzeyen o güzel yüze baktı. Bir süre daha elini tuttu.

"Gitmek zorunda mısın?" diye sordu.

"Korkarım, evet" diyen Ann elini çekti.

Beyaz kanatlı martıların kanat çırpması gibi, genel bir ayaklanma ve hareketlenme oldu.

Ann'in, başından tırmık geçmişe benzeyen genç adama,

"Bizimle geliyor musun?" dediğini duydu Martin. Birlikte çıkmak üzere döndüler. Elini uzatmış halde bekleyen Martin'in yanından geçerken Ann başını mümkün olan en az şekilde eğdi. Sanki onun görüntüsünü çoktan aklından silmiş gibi davrandı. Martin altüst oldu; duyguları son derece aşırıydı. Nereye olursa olsun, onlarla gitmek için şiddetli bir arzu duydu. Ancak davet edilmemişti. Oysa Ashton edildi ve peşlerinden gidiyordu.

"Ne yağcı adam!" diye düşündü, kendini şaşırtan bir burukluklа. Bir an bu kadar kıskançlık hissetmesi ne tuhaftı. Anlaşılan, hepsi "devam ediyordu." Biraz sıkıntılı bir şekilde geride kaldı. Sadece yaşlı örümcek kafalılar kalmıştı – hayır, büyük adam bile gidiyordu. Sadece yaşlı kadın kaldı. Lasswade'nin kolunda aksayarak yürüyordu. Bir minyatür hakkında söylediği şeyi doğrulamak istiyordu. Lasswade duvardan indirmişti; lambanın altında tutuyor, kadının kararını açıklamasını bekliyordu. Midillinin üstündeki büyükbaba mıydı, yoksa William amca mı?

"Otur, Martin, konuşalım" dedi Kitty. Martin oturdu ama içinde bir his, Kitty'nin onun gitmesini istediğini söylüyordu. Kitty'nin saate baktığını görmüştü. Bir süre sohbet ettiler. Biraz sonra yaşlı kadın geri geldi; benzeri görülmemiş anekdot stokundan örneklerle, kuşkuya yer vermeyecek şekilde, midillinin üstündeki kişinin büyükbaba değil, William amca olması gerektiğini kanıtlıyordu. Gidiyordu. Ama acele etmiyordu. Martin onun, yeğeninin koluna abanarak kapının eşiğine kadar gitmesini bekledi. Duraksadı; artık Kitty'yle yalnız kalmışlardı; kalmalı mıydı, yoksa gitmeli miydi? Ancak Kitty ayağa kalkmıştı. Elini uzatıyordu.

"Yakında yine gel ve yalmz görüşelim" dedi. Kitty'nin kendisini azlettiği duygusuna kapıldı.

Lady Warburton'un peşinden yavaş yavaş merdivenden inerken, insanlar hep böyle söyler, dedi kendi kendine. Yine gel; ama gelip gelmeyeceğimi bilmiyorum... Lady Warburton aşağıya, yengeç gibi iniyordu, bir eliyle parmaklıklara, diğer eliyle de Lasswade'e tutunuyordu. Martin de arkasında kaldı. Bir kez daha Canaletto'ya baktı. Güzel bir resim ama kopya, dedi kendi kendine. Parmaklıklardan

aşağı baktı ve aşağıdaki antrenin siyah-beyaz yassı taşlarını gördü.

İşe yaradı, diye düşündü, basamaklardan teker teker inerken. Zaman zaman; ara sıra. Peki, değdi mi? diye sordu kendi kendine, uşak paltosunu giydirirken. Çift kanatlı kapı sokağa doğru ardına kadar açılmıştı. Kapının önünden bir iki insan geçiyordu. Meraklı gözlerle içeri, uşağa, görkemli büyük girişe ve siyah-beyaz karelerin üstünde bir an duraksayan yaşlı kadına baktılar. Kadın giyiniyordu. Sonra uşak ona, üstünde eflatun eğik çizgi bulunan pelerinini tuttu, sonra da kürkünü. Bileğinden bir çanta sallanıyordu. Her tarafından zincirler sarkıyordu, parmaklarında bir sürü yüzük vardı. Çizgilerle, kırışıklarla dolu sert, taş renkli yüzü, kürkün ve dantellerin yumuşaklığının arasından bakıyordu. Gözleri hâlâ parlıyordu.

19. yüzyıl yatağa gidiyor, dedi Martin kendi kendine, uşağın kolunda basamağı aksayarak inen kadını izlerken. Kadının arabasına binmesine yardım edildi. Martin ev sahibi olan ve kendisine yetecek kadar şarap içmiş o iyi arkadaşla el sıkıştı. Sonra yürüyerek Grosvenor Meydanı'ndan geçti.

Yukarıda, evin en üst katındaki yatak odasında Kitty'nin hizmetçisi Baxter pencereden dışarı bakıyor, konukların gidişini seyrediyordu. İşte – yaşlı kadın gidiyordu. Keşke biraz acele etseler diye düşündü; eğer parti biraz daha devam ederse, kendi gezisi mahvolacaktı. Yarın erkek arkadaşıyla nehre gidecekti. Döndü ve etrafına bakındı. Her şeyi hazırlamıştı – hanımefendinin paltosu, eteği ve içinde biletin bulunduğu çantası hazırdı. Saat on biri çoktan geçmişti. Tuvalet masasının önünde durup bekledi. Üç kademeli aynadan gümüş çanaklar, pudra ponponları, taraklar ve fırçalar görünüyordu. Baxter eğildi ve aynada kendine bakarak sırıttı –nehre gidince işte böyle görünecekti– sonra kendini toparladı; koridorda ayak sesleri işitti. Hanımefendi geliyordu. İşte gelmişti.

Lady Lasswade içeri girdi, parmaklarından yüzüklerini çıkardı. "Bu kadar geciktiğim için üzgünüm, Baxter" dedi. "Şimdi acele etmeliyim."

Baxter hiç konuşmadan, Kitty'nin elbisesinin kopçasını açtı, ustalıkla vücudundan kaydırarak ayaklarına indirdi ve götürdü. Kitty tuvalet masasına oturdu ve ayakkabılarını çıkardı. Saten ayakkabılar hep sıkıyordu. Tuvalet masasının üstündeki saate baktı. Çok az vakti kalmıştı.

Baxter paltosunu uzatıyordu. Sonra çantasını verdi.

"Bilet içinde, hanımefendi" dedi çantaya dokunarak.

"Şimdi de şapkamı ver" dedi Kitty. Şapkayı yerleştirmek için aynanın önünde eğildi. Saçlarının üstüne taktığı küçük tüvit seyahat şapkası, oldukça farklı bir insan olarak, olmayı sevdiği bir insan olarak görünmesine neden oldu. Seyahat elbisesinin içinde durdu, bir şey unutup unutmadığını düşündü. Aklı şu anda mükemmel bir şekilde bomboştu. Ben neredeyim? diye merak etti. Ne yapıyorum? Nereye gidiyorum? Gözlerini tuvalet masasının üstüne dikti; belli belirsiz bir şekilde küçük bir kızken bulunduğu başka bir odayı, başka bir zamanı hatırladı. Oxford'da mıydı?

"Bilet, Baxter?" diye sordu dikkatsizce.

"Çantanızda hanımefendi" diye hatırlattı Baxter. Çantası elindeydi.

"O zaman her şey tamam" dedi Kitty etrafına bakınarak.

Bir an pişmanlık ve tereddüt duydu.

"Teşekkürler Baxter" dedi. "Umarım sen de eğlenirsin..." –durdu; Baxter'in izin günlerinde ne yaptığını bilmiyordu– "oyunda" dedi bir hamle yaparak. Baxter bastırmaya çalıştığı tuhaf bir şekilde gülümsedi. Hizmetçilerin ölçülü kibarlıkları; dudaklarını büzdükleri esrarengiz yüz ifadeleri Kitty'yi rahatsız ediyordu. Ancak çok işe yarıyorlardı.

"İyi geceler!" dedi Baxter'e yatak odasının kapısında; zira o noktada Baxter, hanımefendiye karşı sorumluluğu bitmiş gibi arkasına döndü. Merdivenden başkası sorumluydu.

Kitty, kocası orada olabilir düşüncesiyle, salona baktı. Ancak salon boştu. Ateş hâlâ yanıyordu; daire şeklinde dizili koltuklar boş kollarında hâlâ partinin iskeletini taşıyor gibiydi. Ancak arabası kapıda onu bekliyordu.

"Epey zaman var, değil mi?" dedi şoföre. Şoför dizlerine battaniyeyi örttü. Yola koyuldular.

Berrak bir geceydi ve meydandaki her ağaç görünüyordu; bazıları siyahtı, bazılarında da tuhaf yeşil yapay ışık lekeleri vardı. Ark lambalarının üstünden karanlık yükseliyordu. Neredeyse gece yarısı olmasına rağmen, gece gibi görünmüyordu. Sanki göksel, ruhani bir gündü, zira sokaklarda o kadar çok lamba vardı ki... Arabalar geçiyordu; beyaz atkılı, hafif pardösülerinin önünü açmış erkekler kuru kaldırımlarda yürüyorlardı ve evlerde hâlâ ışıklar yanıyordu, çünkü herkes parti veriyordu. Rahatça Mayfair'den geçerken, şehir değişti. Barlar kapanıyordu; şurada bir grup köşedeki lamba direğinin etrafına toplanmıştı. Sarhoş bir adam, yüksek sesle haykırarak şarkı söylüyordu; gözlerinde bir tüy sallanan çakırkeyif bir kız, lamba direğine sarılarak sallanıyordu... Ancak yalnızca Kitty'nin gözleri gördüklerini algıladı. O kadar konuşmadan, çabadan ve telaştan sonra, gördüklerine ekleyebileceği başka hiçbir şey yoktu. Ve hızla ilerlediler. Sonra söndüler ve araba tam hızla büyük kepenkli dükkânların bulunduğu uzun parlak caddede yoluna devam etti. Sokaklar neredeyse boşalmıştı. İstasyonun sarı saati, beş dakikaları kaldığını gösteriyordu.

Tam zamanında, dedi Kitty kendi kendine. Platformda yürürken içinde her zamanki canlılığı, neşeyi hissetmeye başladı. Işık çok yüksekten yayılıyordu. İnsanların bağırmaları ve manevra yapan vagonların çıkardığı madeni ses, devasa boşlukta yankılanıyordu. Tren bekliyordu; yolcular hareket etmeye hazırlanıyorlardı. Bazıları koltuklarından çok uzaklaşmaya korkuyorlarmış gibi, bir ayaklarını vagonun basamağına dayayarak duruyor, kalın bardaklardan bir şeyler içiyorlardı. Kitty boydan boya trenin uzunluğuna baktı ve lokomotifin bir hortumdan su emdiğini gördü. Tamamen beden, kas gibi görünüyordu; hatta boynu bile, bedenin düzgün silindirine özümsenmiş gibiydi. Asıl "tren" buydu; diğerleri bununla karşılaştırıldığında, oyuncak gibi kalıyordu. Kitty kükürtlü havayı soludu. Boğazının arkasında hafif bir asit yanması hissetti,

sanki çoktan kuzeyin kokusunu almış gibiydi.

Kondüktör onu görmüştü ve elinde düdüğüyle, ona doğru geliyordu.

"İyi akşamlar, hanımefendi" dedi.

"İyi akşamlar, Purvis. Oldukça iyi işliyor" dedi Kitty, kondüktör vagonunun kilidini açarken.

"Evet, hanımefendi. Tam zamanında" diye cevap verdi.

Kondüktör kapıyı kilitledi. Kitty döndü ve geceyi geçireceği küçük ışıklı odada etrafına bakındı. Her şey hazırdı; yatak yapılmıştı; örtü açılmıştı ve çantası koltuğun üstündeydi. Kondüktör, elinde bayrağını tutarak, pencerenin önünden geçti. Trene ancak yetişebilen bir adam, kollarını açmış, platformda koşuyordu. Bir kapı çarptı.

"Tam zamanında" dedi Kitty kendi kendine, orada dururken. Sonra tren hafifçe sarsıldı. Kitty, bu kadar büyük bir canavarın, bu kadar uzun bir yolculuğa, bu kadar yumuşak bir şekilde başlayabileceğine inanamıyordu. Sonra semaverin kayarak geçtiğini gördü.

"Yola çıktık" dedi kendi kendine, koltuğuna iyice yaslanarak. "Yola çıktık!"

Vücudundaki bütün gerginlik kayboldu. Yalnızdı ve tren gidiyordu. Platformdaki son lamba gözden kayboldu. Platformdaki son insan yok oldu.

"Ne kadar eğlenceli!" diye düşündü, dadısını atlatıp kaçan küçük bir kızmış gibi. "Yola çıktık!"

Aydınlık kompartımanında bir süre hareket etmeden oturdu; sonra panjuru çekti ve panjur ani bir hareketle yukarı fırladı. Uzun lambaların, fabrikalardaki ve depolardaki ışıkların; kuytu arka sokakların ışıklarının yanından geçtiler. Sonra asfalt yollar; parklarda biraz daha ışık ve sonra da bir tarladaki otlar ve çit. Londra'yı; tren hızla karanlığa girerken, küçülerek tek bir ışık halkasına dönüşüyormuş gibi görünen o parlak ışıkları arkalarında bırakıyorlardı. Tren gürültüyle bir tünele girdi. Ampütasyon işlemi yapıyor gibiydi; artık Kitty'nin ışık halkasıyla tüm bağlantısı kesilmişti.

İçinde yalıtıldığı dar, küçük kompartımanda etrafına bakındı. Her şey hafifçe sarsılıyordu. Hafif ve sürekli bir titreşim vardı. Bir dünyadan diğerine geçiyor gibiydi; bu, değişim ânıydı. Bir an kıpırdamadan oturdu; sonra soyundu ve eli panjurun üstünde, bir süre durdu. Tren artık havasına girmişti; kırsalda tüm hızıyla ilerliyordu. Uzaklarda, arada sırada birkaç ışık parlıyordu. Yaz aylarının gri tarlalarında siyah ağaç kümeleri görünüyordu; tarlalar yaz otlarıyla doluydu. Lokomotiften çıkan ışık, sessizce duran inek gruplarını ve dikenli otlardan oluşan çitleri aydınlatıyordu. Artık kırlık bölgedeydiler.

Kitty panjurları kapattı ve yatağa girdi. Sırtını vagonun duvarına dayayarak, oldukça sert yatağa uzandı; böylece başının arkasında hafif bir titreşim hissetti. Trenin, artık normal hızına ulaştığı için çıkardığı uğultuyu dinleyerek yattı. Sorunsuz ve kuvvetli bir şekilde, İngiltere'nin kuzeyine çekiliyordu. Hiçbir şey yapmam gerekmiyor, diye düşündü, hiçbir şey, çekilmeme izin vermek dışında hiçbir şey. Döndü ve mavi siperliği lambanın üstüne çekti. Karanlıkta trenin sesi daha yüksek geliyordu; sanki uğultusu, titreşimi düzenli bir ritme dönüşmüş; beynini tarıyor, düşüncelerini ortaya seriyordu.

Ah, ama hepsini değil, diye düşündü, yatağında huzursuzca dönerek. Bazıları hâlâ öne çıkıyordu. Artık çocuk değiliz, diye düşündü, mavi siperliğin altındaki lambaya bakarak. Yıllar birçok şeyi değiştirdi; bazı şeyleri yok etti; bazı şeyleri yığdı – kaygıları ve sıkıntıları; işte geri gelmişlerdi. Aklına konuşmalardan bölümler geliyordu. Ani bir hareketle pencereyi açışını ve Warburton teyzenin çenesindeki sert kılları hatırladı. Gözünün önüne, kadınların ayaklanması ve erkeklerin sırayla içeri girmesi geldi. Yatağında dönerken içini çekti. Hepsinin kıyafeti aynıydı, diye düşündü; hepsinin hayatları aynıydı. Hangisi doğru? diye düşündü huzursuzca yatağında dönerek. Hangisi yanlış? Tekrar döndü.

Tren onu tamamen etkisi altına almıştı. Ses artmış, sürekli bir uğultu haline gelmişti. Nasıl uyuyacaktı? Kendini düşünmekten nasıl alıkoyacaktı? Işığa arkasını döndü. *Şimdi* neredeyiz? Diye

sordu kendi kendine. Tren şimdi neredeydi? *Şimdi*, diye mırıldandı gözlerini kapatarak, dağdaki beyaz evi geçiyoruz; *şimdi* tünelden geçiyoruz; *şimdi* nehrin üzerindeki köprüden geçiyoruz... Bir boşluk oluştu. Düşünceleri aralıklı hale geldi; kafası bulandı. Geçmiş ve şimdi birbirine karıştı. Gözünün önüne, Margaret Marrable'ın elbiseyi parmaklarının arasında sıkıştırması geldi; ama burnunda halka olan bir boğayı yönlendiriyordu... Bu uyku, dedi kendi kendine gözlerini hafifçe aralayarak, bu uyku. Böylece kendini, uğultusu donuklaşan ve uzaklaşan trenin yükümlülüğüne teslim etti.

Kapısı vuruldu. Kitty bir süre yattı, odanın neden bu kadar sarsıldığını merak etti; sonra hatırladı; trendeydi; kırsaldaydı; istasyona yaklaşıyorlardı. Ayağa kalktı.

Aceleyle giyindi ve koridora çıktı. Hâlâ erkendi. Hızla yanından geçtikleri arazileri izledi. Bunlar kuzeyin çorak, soğuk arazileriydi. Bahar burada geç kalmıştı; ağaçlar henüz tamamen çiçeklenmemişti. Sis daireler çizerek aşağı indi ve bir ağacı beyaz bulutunun içine aldı. Sis kalktığı zaman aydınlık ne kadar güzeldi; açık ve berrak, beyaz ve gri. Burada topraklarda güneydekilerin yumuşaklığından, yeşilliğinden eser yoktu. İşte, demiryolu makasına gelmişlerdi; burası gazometreydi; istasyona giriyorlardı. Tren yavaşladı ve platformdaki bütün lamba direkleri yavaş yavaş durma noktasına geldi.

Kitty trenden indi ve soğuk, nemli havada derin bir nefes aldı. Araba onu bekliyordu ve görür görmez hatırladı – bu yeni arabaydı; kocasının ona yaş günü hediyesiydi. Henüz ona hiç binmemişti. Cole şapkasına dokundu.

"Üstünü açalım, Cole" dedi Kitty. Cole yeni sert örtüyü açtı ve Kitty yanına bindi. Çok yavaşça hareket ettiler, zira motor kesik kesik çalışıyor gibiydi, çalışıyor, duruyor, sonra tekrar çalışıyordu. Şehrin içinden geçtiler; dükkânlar hâlâ kapalıydı; kadınlar dizlerinin üstüne çökmüş, eşikleri ovuyorlardı; yatak odalarındaki ve oturma odalarındaki panjurlar hâlâ kapalıydı. Sadece süt arabaları geçiyordu. Köpekler kendilerine ait özel işleri için sokağın ortasında

geziniyordu. Cole tekrar tekrar korna çalmak zorunda kaldı.

"Zamanla öğrenecekler, hanımefendi" dedi büyük benekli bir köpek yollarından çekilirken. Cole kentin içinde dikkatli kullanıyordu; ancak şehir dışına çıktıkları anda hızlandı. Kitty hız göstergesinin ibresinin hızla yükseldiğini gördü.

"Kolayca hızlanıyor mu?" diye sordu Kitty, motorun yumuşak mırıltısını dinlerken.

Cole gaz pedalına ne kadar hafif bastığını göstermek için ayağını kaldırdı. Sonra tekrar dokundu ve araba fırladı. Çok hızlı gittiklerini düşündü Kitty; ama yol –gözlerini yoldan ayırmıyordu– hâlâ bomboştu. Yanlarından yalnızca iki üç kereste taşıyan yük arabası geçti. Adamlar atların başına gidiyor, yanlarından geçerken atları tutuyorlardı. Yol önlerinde beyaz inci gibi uzanıyordu. Çitler ilkbaharın sivri yapraklarıyla süslenmişti.

"Bahar buralara çok geç geliyor" dedi Kitty; "soğuk rüzgârlar yüzünden kanımca, öyle değil mi?"

Cole başını salladı. Onda, Londra uşaklarının yaltakçı tavırlarından eser yoktu. Kitty onun yanında rahattı; sessiz kalabiliyordu. Havada sanki farklı kademelerde sıcaklık ve soğukluk vardı; şimdi çok hoştu; şimdi –bir çiftlik avlusundan geçiyorlardı– kuvvetli bir koku, gübrenin buruk kokusundan kaynaklanan bir ekşilik vardı. Hızla yokuşu tırmanırken Kitty arkasına yaslandı ve eliyle başındaki şapkayı tuttu. "Tepeyi bu şey kafamdayken çıkamayaksın Cole" dedi. Hız biraz düştü. Arabacıların frenlerine basmak zorunda kaldıkları sarı çizgili tanıdık Crabbs tepesini tırmanıyorlardı. Eski günlerde, Kitty ata binerken, buraya gelip yürürlerdi. Cole hiçbir şey söylemedi. Arabasıyla gösteriş yapacaktı, diye kuşkulandı Kitty. Araba güzelce tırmandı. Ancak dağ yolu uzundu; düz bir şerit vardı, sonra tekrar tırmanıyordu. Araba bocaladı. Cole tatlı sözlerle ikna etmeye çalıştı. Kitty onun, atları teşvik eder gibi, vücudunu hafifçe ileri geri savurduğunu gördü. Kaslarının gerildiğini hissetti. Yavaşladılar – neredeyse duracaklardı. Hayır, artık dağın zirvesine gelmişlerdi. Araba tepeye ulaşmayı başarmıştı.

"Aferin!" diye bağırdı. Cole hiçbir şey söylemedi, ancak Kitty

biliyordu ki, çok gurur duyuyordu.

"Bunu eski arabada yapamazdık" dedi Kitty.

"Ah, ama bu onun suçu değildi" dedi Cole.

Cole çok insancıl bir adamdı, sevdiği türde biriydi, diye düşündü – sessiz, çekingen. Hızla yollarına devam ettiler. Şimdi deli kadının tek başına, tavus kuşları ve tazılarıyla birlikte yaşadığı gri taş evin önünden geçiyorlardı. Geçtiler. Şimdi de, sağ taraflarında orman vardı ve hava cıvıldayarak ağaçların içinden geçiyordu. Aşağıya, sarı güneş ışıklarının parça parça düştüğü koyu yeşil yola bakarken, denize benziyor, diye düşündü. Yine yollarına devam ettiler. Şimdi yolun kenarında öbekler halinde kızıl kahverengi yapraklar duruyor, kirli su birikintilerinde kırmızı lekeler oluşturuyordu.

"Yağmur mu yağdı?" diye sordu Kitty. Cole başıyla onayladı. Altında orman bulunan yüksek tepede dışarı çıktılar ve orada, ağaçların arasındaki açıklıkta, şatonun gri kulesi görünüyordu. Kitty hep kuleyi arardı ve bir arkadaş görmüş gibi selamlardı. Artık kendi topraklarındaydılar. Kapı sövelerinin üstünde kendi isimlerinin baş harfleri vardı; aile arması hanların girişlerinin üzerinde uzanıyordu; kulübelerin kapılarının üstünde sorguçları duruyordu. Cole saate baktı. İbre tekrar dibe vurdu.

Çok hızlı, çok hızlı! dedi Kitty kendi kendine. Ama rüzgârın yüzüne çarpması hoşuna gidiyordu. Şimdi ana binanın kapısına geldiler; Mrs. Preedy, kucağında beyaz saçlı bir çocukla, kapıyı açık tutuyordu. Hızla parkın içinden geçtiler. Geyik başını kaldırdı ve zıplayarak eğreltiotunun arasında kayboldu.

"Çeyrek saatin iki dakika altında, hanımefendi" dedi Cole yuvarlak göbeğin etrafından dolanıp kapının önüne çekerken. Kitty bir an durup arabaya baktı. Elini kaportanın üstüne koydu. Isınmıştı. Eliyle hafifçe okşadı. "Harika iş çıkardı, Cole" dedi. "Bunu Lord ekselanslarına söyleyeceğim." Cole gülümsedi; mutlu olmuştu.

Kitty içeri girdi. Etrafta hiç kimse yoktu; beklenenden erken gelmişlerdi. Zırhlarla ve büstlerle donatılmış büyük taş plakalı

antreden geçti ve kahvaltı servisinin yapıldığı sabah-odasına girdi.

Kitty içeri girerken, yeşil ışık gözlerini kamaştırdı. Sanki bir zümrütün kovuğunda duruyor gibiydi. Dışarıda her şey yemyeşildi. Terasta Fransız kadınların gri heykelleri duruyordu. Ellerinde sepetler vardı ama sepetler boştu. Yaz aylarında çiçekler burada kavruluyordu. Yeşil çimenler geniş şeritler halinde kesilmiş porsuk ağaçlarının arasına düşüyor; nehre batıyor, sonra yine ağaçlarla kaplı tepeye yükseliyordu. Şimdi ormanda bir sis bulutu vardı – sabahın erken saatlerinde görülen hafif pustu bu. Kitty etrafa bakarken, kulağının dibinde bir arı vızıldadı. Nehrin taşların üzerinde çıkardığı çağıltıyı, ağaç tepelerindeki güvercinlerin mırıltısını duyduğunu düşündü. Bu, sabahın erken saatlerinin sesiydi, yazın sesiydi. Ancak kapı açıldı. Kahvaltı gelmişti.

Kitty kahvaltı yaptı; koltuğunda arkasına yaslanırken kendini ısınmış, tok ve rahat hissetti. Ayrıca yapacak hiçbir işi yoktu – kesinlikle hiçbir işi. Bütün günü kendine aitti. Güneş ışığı odayı hızla canlandırdı ve yerde geniş bir ışık şeridi oluşturdu. Güneş, dışarıdaki çiçeklerin üzerindeydi. Pencerenin önünde bir aglais kelebeği azametle uçuşuyordu; bir yaprağın üzerine yerleştiğini gördü. Orada oturdu, güneş ışığında ziyafet çekiyormuş gibi, kanatlarını açıp kapattı, açıp kapattı. Kitty onu seyretti. Kanatlarındaki tüyleri açık pas kırmızısıydı. Sonra tekrar azametle dalgalandı. Sonra, görülmeyen bir elin izniyle, siyah köpek sessizce yaklaştı; doğruca Kitty'nin yanına geldi; eteğini kokladı ve güneşin parlattığı yere serildi.

Kalpsiz yaratık! diye düşündü Kitty, ancak köpeğin kayıtsızlığı onu memnun etmişti. Köpek de ondan hiçbir şey istemiyordu. Sigara almak için elini uzattı. Kapağını açınca yeşilden maviye dönüşen mineli kutuyu alırken, Martin ne der acaba, diye düşündü. Korkunç? Kaba? Muhtemelen – ama insanların ne söylediği önemli miydi? Eleştiri bu sabah duman kadar hafif geliyordu. Bütün günü kendine ayırabileceğine göre – yalnız başına olduğuna göre, Martin'in, insanların, herhangi birinin ne söylediğinin ne önemi vardı? Ayrıca onlar hâlâ oradaydı, hâlâ evlerindeydiler, uyuyorlardı,

danslarından sonra, partilerinden sonra pencerede durup yeşil-gri çimlere bakıyorlar diye düşündü... Bu düşünce onu memnun etti. Sigarasını attı ve üstünü değiştirmek üzere yukarı çıktı.

Tekrar aşağı indiğinde, güneş çok daha kuvvetliydi. Bahçe saf görünümünü çoktan kaybetmişti; ormandaki pus kalkmıştı. Pencereden dışarı çıkarken, çim biçme makinesinin gıcırtısını duyabiliyordu. Lastik nallı midilli çimlerde bir aşağı bir yukarı yürürken, arkasında çimlerde soluk bir iz bırakıyordu. Kuşlar dağınık dağınık ötüşüyorlardı. Parlak zırhlarındaki sığırcıklar çimlerle besleniyordu. Çim saplarında şebnemler parlıyordu, kırmızı, mor, altın rengi... Mükemmel bir mayıs sabahıydı.

Kitty terasta yavaşça aylak aylak dolandı. Geçerken kütüphanenin uzun pencerelerinden içeri göz attı. Her şey örtülmüş ve kapatılmıştı. Ama uzun oda her zamankinden daha görkemli, bölmeleri daha uygun görünüyordu. Uzun raflardaki kahverengi kitaplar sanki sessizce, onurla, kendi başlarına, kendileri için varlıklarını sürdürüyorlardı. Kitty terastan çıktı ve uzun çim patikada yürümeye başladı. Bahçe hâlâ boştu; sadece gömlekli bir adam, bir ağaca bir şey yapıyordu; ancak Kitty'nin kimseyle konuşmaya ihtiyacı yoktu. Köpek peşinden geliyordu, ancak o da sessizdi. Çiçek tarhlarının yanından geçip nehre ulaştı. Burada, belli aralıklarla gülleler yerleştirilmiş köprünün üzerinde hep dururdu. Su onu her zaman büyülüyordu. Hızla akan Kuzey nehri bozkırdan geliyordu; hiçbir zaman güneydeki nehirler gibi sakin ve yeşil değildi; derin ve durağan değildi. Yarışıyordu; acele ediyordu. Nehir yatağındaki çakıltaşlarının üstüne kırmızı, sarı, açık kahverengi benekler halinde yayılıyordu. Dirseklerini parmaklıklara dayayan Kitty, nehrin kavisler çizerek anafor yapmasını izledi; taşların üzerinde dörtgen şekiller ve keskin, ok gibi çizgiler yapışını seyretti. Dinledi. Yazın ve kışın çıkardığı farklı sesleri biliyordu; şimdi acele ediyordu; çok hızlı akıyordu.

Ama bu arada, köpek sıkıldı; yürümeye devam etti. Kitty onu takip etti. Yeşil patikadan çıkarak, dağın tepesindeki mum makası şeklindeki anıta doğru ilerledi. Ormandaki her patikanın bir ismi

vardı. Bekçi Patikası vardı, Âşıklar Yolu, Lady Mili, bir de Kont Güzergâhı... Ancak Kitty ormana girmeden önce durdu ve arkasına dönüp eve baktı. Kim bilir kaç kere burada durmuştu? Şato yaşlı ve görkemli duruyordu; bu sabah uyuyordu, panjurları çekilmişti ve gönderde bayrak yoktu. Çok asil, tarihi ve kalıcı görünüyordu. Kitty sonra yoluna devam ederek ormana girdi.

Ağaçların altında yürürken, rüzgâr yükseliyor gibiydi. Ağaç tepelerinde ıslık çalıyordu ama alt kısımlarında sessizdi. Kurumuş yapraklar ayağının altında çatırdıyordu; aralarından soluk bahar çiçekleri, yılın en güzel çiçekleri –mavi çiçekler, beyaz çiçekler– fışkırıyor, yeşil yosun yastıklarının üzerinde titreşiyordu. Bahar her zaman hüzünlü oluyor, diye düşündü; anıları canlandırıyordu. Bütün geçitler, bütün değişiklikler, diye düşündü, ağaçların arasındaki dar patikadan yukarı tırmanırken. Bunların hiçbiri kendisine ait değildi; oğluna miras kalacaktı; kendisinden sonra oğlunun karısı buralarda yürüyecekti. Bir ince dal kopardı; bir çiçek koparıp dudaklarını değdirdi. Ama hayatının en güzel çağındaydı; dinçti. Yoluna devam etti. Arazi aniden sarplaştı. Kalın tabanlı ayakkabılarını yere bastırdıkça, kaslarının güçlü ve esnek olduğunu görüyordu. Çiçeği attı. Yükseğe çıktıkça ağaçlar seyreldi. Birdenbire, iki çizgili ağaç gövdesinin arasından olağanüstü mavi gökyüzünü gördü. Tepede ormandan çıktı. Rüzgâr durmuştu ve kırsal gözlerinin önüne serildi. Bedeni küçüldü, gözleri büyüdü. Kendini yere attı ve aşağıda, dalgalar halinde inişli çıkışlı bir şekilde uzanan, uzaklaşan ve sonunda bir yerlerde denize ulaşan araziye baktı. Bu yükseklikten, ekilmemiş, işlenmemiş, üzerinde yaşanmayan, kendi başına, kendisi için yaşayan, üzerinde kentler ve evler olmayan topraklar gibi görünüyordu. Gölgelerin karanlık dolgularıyla aydınlığın parlak genişliği yan yanaydı. Sonra, Kitty'nin gözlerinin önünde, aydınlık hareket etti; karanlık hareket etti; aydınlık ve karanlık dağların, vadilerin üzerinde dolanmaya başladı. Kulaklarında derin bir uğultu belirdi – toprağın kendisi, kendi kendine şarkı söylüyor, tek başına koro yapıyordu. Öylece yatarak dinledi. Mutluydu, tam anlamıyla. Zaman durmuştu.

1917

Çok soğuk bir kış gecesinde etraf o kadar sessizdi ki, hava donmuş bir halde olduğu ve ay da bulunmadığı için, İngiltere'nin üzerine yayılan buzun durağanlığıyla katılaşmış gibiydi. Göletler ve hendekler donmuş; çamurlu sular yollarda parlak gözler oluşturmuştu ve kaldırımlarda, buz nedeniyle kaygan tepecikler meydana gelmişti. Karanlık pencerelere baskı yapıyordu; kentler açık arazide birleşmişti. Bir projektörün gökyüzüne yayılan ve yumuşak tüylü bölümleri ölçüp biçmek ister gibi orada burada duran ışını dışında hiçbir ışık yansımıyordu.

"Eğer nehir buysa" dedi Eleanor, istasyonun dışındaki karanlık sokakta duraksayarak, "Westminster da orada olmalı." Onu getiren omnibüs, mavi ışıkta kadavra gibi görünen sessiz yolcularıyla çoktan gitmişti. Eleanor döndü.

Manastırın gölgesi altındaki sönük küçük sokaklardan birinde yaşayan Renny ve Maggie ile yemek yiyecekti. Eleanor yürümeye devam etti. Sokağın ilerisi neredeyse görünmüyordu. Lambaların üstü mavi örtüyle kaplanmıştı. El fenerini sokağın köşesindeki isme doğrulttu. Sonra fenerini yine yaktı. Burada bir tuğla duvar, orada koyu yeşil sarmaşık öbeği göründü. Sonunda otuz numara, yani aradığı numara aydınlandı. Aynı anda hem kapıya vurdu hem de zili çaldı. Orada kapının açılmasını beklerken, sessizliğin ağırlığını hissetti. Sonra kapı açıldı ve bir erkek sesi, "İçeri gel!" dedi.

Adam kapıyı arkasından kapattı, sanki ışığın içeri girmesini engellemeye çalışıyordu. Sokaklardan sonra, girişteki çocuk arabası; dayanaktaki şemsiyeler; halı, resimler tuhaf görünüyordu. Hepsi yoğunlaşmış gibiydi.

Renny tekrar, "İçeri gel!" dedi ve Eleanor'u ışıl ışıl yanan otur-

ma odasına yönlendirdi. Odada bir erkek daha vardı ve ayakta duruyordu. Eleanor şaşırdı, çünkü onları yalnız bulacağını umuyordu. Ancak adamı tanımıyordu.

Bir an birbirlerine baktılar; sonra Renny, "Nicholas'ı tanıyorsun..." dedi, ancak soyadını açıkça belirtmedi ve o kadar uzundu ki, Eleanor yakalayamadı. Yabancı bir isim, diye düşündü. Yani adam yabancıydı. Kesinlikle İngiliz değildi. Adam, Eleanor'un elini bir yabancı gibi eğilerek sıktı ve tamamlamak istediği cümlesi yarım kalmış gibi, konuşmaya devam etti... "Napoleon'dan söz ediyoruz..." derken, Eleanor'a döndü.

"Anlıyorum" dedi Eleanor. Ancak ne söylediği konusunda hiçbir fikri yoktu. Bir tartışmanın ortasındaydılar, diye düşündü. Ancak tartışma, Eleanor, Napoleon hakkında olması dışında, tek kelimesini bile anlamadan sona erdi. Eleanor paltosunu çıkardı ve koltuğun üstüne koydu. Erkekler konuşmayı bitirdiler.

"Ben gidip Maggie'ye haber vereyim" dedi Renny. Aniden onların yanından ayrıldı.

"Napoleon'dan mı bahsediyordunuz?" diye sordu Eleanor. Soyadını duymadığı adama baktı. Çok esmerdi, yuvarlak kafası ve kara gözleri vardı. Onu beğenmiş miydi, beğenmemiş miydi? Bilmiyordu.

Konuşmalarını böldüğünü hissetti ve kesinlikle söyleyecek hiçbir şeyim yok, diye düşündü. Şaşkındı ve üşümüştü. Ellerini ateşin üstüne uzattı. Bu gerçek bir ateşti; odun parçaları cayır cayır yanıyordu; alevler parlak katran çizgileri boyunca ilerliyordu. Evde ona kalan tek şey, birkaç damla kötü gazdı.

"Napoleon" dedi ellerini ısıtırken. Hiçbir şey ima etmeden konuşuyordu.

"Modern bilimin ışığında, büyük adamların psikolojisini değerlendiriyorduk" dedi hafifçe gülerek. Keşke tartışma biraz daha ulaşabileceği bir alanda olsaydı, diye düşündü.

"Bu çok ilginç" dedi utanarak.

"Evet – eğer herhangi bir şey biliyorsak" dedi.

"Eğer herhangi bir şey biliyorsak..." diye tekrarladı Eleanor. Bir

duraksama oldu. Eleanor'un her tarafı uyuşmuştu – sadece elleri değil, beyni de.

"Büyük adamların psikolojileri..." dedi, çünkü aptal gibi görünmek istemiyordu, "... konusunu mu tartışıyordunuz?"

"Diyorduk ki..." Duraksadı. Eleanor onun, konuşmalarını toparlayıp özetlemekte zorlandığını hissetti – etrafa dağılan gazetelere ve sehpadaki izmaritlere bakılacak olursa, anlaşılan bir süredir konuşuyorlardı.

"Diyordum ki" diye devam etti, "biz kendimizi, sıradan insanları tanımıyoruz, diyordum. Eğer kendimizi tanımıyorsak, o zaman bize..." dili dik başlı bulan insanların yaptığı gibi ellerini kullanıyordu... "dinleri, kanunları nasıl yapıyoruz, yani bize..?"

"Bize uyan – bize uyan" dedi Eleanor, yabancıların hep sözlükte bulduğu kelimeden daha kısa olduğundan emin olduğu kelimeyi söyleyerek.

"... Bize uyan, bize uyan" diyerek kelimeyi sahiplendi ve yardımı için minnet duyarak tekrarladı.

"... Bize uyan" diye tekrarladı Eleanor. Neden bahsettikleri konusunda hiçbir fikri yoktu. Sonra aniden, ellerini ısıtmak için şömineye eğilirken, kelimeler zihninde dolandı ve anlamlı bir cümle oluşturdu. Eleanor'a göre onun söylemeye çalıştığı şey galiba şuydu: "Bize uyan yasalar ve dinler yapamayız, çünkü kendimizi tanımıyoruz."

"Bunu söylemen ne kadar tuhaf!" dedi ona gülümseyerek, "çünkü ben de sık sık aynı şeyi düşünüyorum."

"Bu neden tuhaf geliyor?" diye sordu. "Hepimiz aynı şeyleri düşünüyoruz; yalnızca dile getirmiyoruz."

"Bu akşam omnibüsle gelirken" diye başladı Eleanor, "Bu savaşı düşünüyordum... Bunu hissetmiyorum ama başka insanlar hissediyor..." durdu. Nicholas şaşırmış gibiydi; belki de Eleanor onun söylediğini yanlış anlamıştı; kendi söylemek istediklerini açıkça ifade edememişti.

"Yani" diyerek tekrar başladı, "omnibüste gelirken düşünüyordum da..."

Ancak tam bu sırada Renny içeri girdi.

Elinde bir tepsi dolusu şişe ve bardaklar vardı.

"Bir şarap tüccarının oğlu olmak müthiş bir şey" dedi Nicholas.

Bu cümle, Fransızca gramer kitabından alıntıya benziyordu.

Bir şarap tüccarının oğlu, diye tekrarladı Eleanor kendi kendine, onun kırmızı yanaklarına, kara gözlerine ve büyük burnuna bakarak. Diğer adam Rus olmalıydı, diye düşündü. Rus, Polonyalı, Yahudi? – ne olduğu, kim olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu.

Eleanor içkisini içti; şarap sanki omurgasında bir boğumu okşuyordu. Bu sırada içeri Maggie girdi.

"İyi akşamlar" dedi, muhtemelen onu selamlamayacak kadar yakından tanıdığı için, yabancının eğilerek selam vermesini görmezden gelerek.

"Gazeteler" diye itiraz etti, yerdeki pisliğe bakarak, "Kâğıtlar, gazeteler." Yerler gazetelerle, kâğıt parçalarıyla doluydu.

"Yemeği bodrumda yiyeceğiz" diye devam etti Eleanor'a dönerek, "çünkü hizmetçimiz yok." Yol göstererek dik merdivenlerden aşağı indirdi.

"Ama Magdalena" dedi Nicholas, yemeğin sunulduğu alçak tavanlı küçük odada dururken. "Sara, 'Yarın akşam Maggie'lerde buluşacağız..' dedi ama burada değil."

Ayağa kalktı; diğerleri oturmuştu.

"Biraz sonra gelir" dedi Maggie

"Ona telefon edeyim" diyen Nicholas, odadan çıktı.

"Hizmetçi olmaması" dedi Eleanor tabağını alırken, "Çok daha güzel değil mi?"

"Bulaşıkları yıkamak için bir kadın var" dedi Maggie.

"Ayrıca biz son derece pasaklıyız" dedi Renny.

Eline bir çatal aldı ve çatalın dişlerinin arasını inceledi.

"Hayır, bu çatal aslında temiz" diyerek çatalı yerine koydu.

Nicholas odaya döndü. Endişeli bir hali vardı. "Orada değil" dedi Maggie'ye. "Ona telefon ettim ama cevap vermedi."

"Belki de yoldadır, geliyordur" dedi Maggie. "Ya da unutmuş olabilir..."

Maggie ona çorbasını verdi. Ancak Nicholas kıpırdamadan tabağına bakmaya devam etti. Alnı kırışmıştı; kaygısını gizlemeye gerek duymadı. Ne yaptığının farkında bile değildi. "İşte!" diye bağırdı aniden, diğerleri konuşurken sözlerini keserek. "İşte geliyor!" diye ekledi. Kaşığını masaya bıraktı ve bekledi. Birisi dik merdivenlerden ağır ağır iniyordu.

Kapı açıldı ve Sara içeri girdi. Soğuktan büzüşmüş gibiydi. Yanaklarının bir bölümü bembeyaz, bir bölümü de kıpkırmızıydı ve mavi kaplamalı lambaların altında yürümesinin etkisiyle, hâlâ gözlerini kırpıştırıyordu. Elini Nicholas'a uzattı ve Nicholas elini öptü. Ancak elinde nişan yüzüğü olmadığını gözlemledi Eleanor.

"Evet, pasaklıyız" dedi Maggie ona bakarak; üzerinde günlük kıyafeti vardı. "Yırtık pırtık" diye ekledi, zira çorbayı dağıtırken kendi kolundan bir sırma teli halkası sarkıyordu.

"Ne kadar güzel olduğunu..." dedi Eleanor, çünkü gözüne sırma telli, gümüş rengi elbise çarpmıştı. "Nereden aldın?"

"Konstantinopolis'te, bir Türk'ten" dedi Maggie.

"Türbanlı ve muhteşem bir Türk'ten" diye mırıldandı, tabağını alırken kolunu okşayarak. Hâlâ sersemlemiş görünüyordu.

"Ya bu tabaklar" dedi Eleanor, tabağındaki mor kuşa bakarak. "Bunları hatırlıyorum" diye sordu.

"Evde, yemek odasındaki büfenin içinden" dedi Maggie. "Ama bunları büfede tutmak saçma göründü."

"Her hafta bir tane kırıyoruz" dedi Renny.

"Savaşın sonuna kadar idare eder" dedi Maggie.

Maggie "savaş" deyince Renny'nin yüzünde beliren tuhaf, maskeye benzeyen ifade Eleanor'un dikkatinden kaçmadı. Bütün Fransızlar gibi, diye düşündü, ülkesine tutkuyla bağlı. Ama ona bakınca, bunun tutarsız bir şekilde olduğunu hissedebiliyordu. Ses çıkarmıyordu. Onun sessizliği Eleanor'u bunaltıyordu, kahrediyordu. Sessizliğinin ürkütücü bir yanı vardı.

"Peki, sen neden bu kadar geç kaldın?" dedi Nicholas, Sara'ya dönerek. Sara sanki bir çocukmuş gibi, şefkatli, sitemli bir tonda konuşuyordu. Ona bir bardak şarap doldurdu.

Dikkat et, demek geldi Eleanor'un içinden; şarap insanın kafasına vuruyor. Aylardır şarap içmemişti. Şimdi bile biraz zihni bulanmış gibi hissediyordu, başı dönüyordu. Karanlıktan sonraki ışık; sessizlikten sonraki konuşma yüzündendi; savaş belki de engelleri kaldırıyordu.

Ancak Sara içti. Sonra aniden ağzından şu sözler döküldü:

"O kahrolası aptal yüzünden!"

"Kahrolası aptal ını?" dedi Maggie. "Hangisi?"

"Eleanor'un yeğeni" dedi Sara. "North. Eleanor'un yeğeni North." Bardağını Eleanor'a doğru uzattı, sanki ona hitap ediyordu. "North..." sonra gülümsedi. "Orada, tek başıma oturuyordum. Kapı çalındı. 'Temizlikçiler geldi' dedim. Merdivende yukarı çıkan ayak sesleri işittim. North gelmişti – North" elini başına götürerek selam verdi, "şöyle bir hareket yaptı... 'Bu ne demek oluyor?' diye sordum. Topuklarını birbirine vurarak, 'Bu gece cepheye gidiyorum' dedi. 'Ben bilmem ne birliğinde üsteğmen oldum...' her ne idiyse – Kraliyet Fare Yakalama Alayı gibi bir şey... Sonra şapkasını büyük babamızın büstünün üstüne astı. Ben de çay verdim. 'Kraliyet Fare Yakalama Alayı'nda bir üsteğmen kaç parça şeker ister?' diye sordum. 'Bir. İki. Üç. Dört...'"

Sara masanın üstüne ekmek topakları düşürdü. Her biri düşerken burukluğunu vurguluyor gibiydi. Daha yaşlı, daha yıpranmış görünüyordu. Gülüyordu ama buruktu.

"North kim?" diye sordu Nicholas. "North"[1] kelimesini, pusulada bir noktaymış gibi telaffuz etmişti.

"Yeğenim. Kardeşim Morris'in oğlu" diye açıkladı Eleanor.

"Orada oturdu" diye devam etti Sara, "çamur rengi üniformasının içindeydi, kamçısı bacaklarının arasındaydı ve kulakları, pembe, aptal suratının iki yanından çıkıyordu. Ben ne desem, 'Güzel' diyordu. 'Güzel, güzel.' Sonunda ben şömine demirini ve maşasını aldım" –çatalıyla bıçağını eline aldı– "ve 'Tanrı Kralı korusun, Mutlu ve Şanlı, Yıllarca bize hükmetsin' marşını çalmaya başladını." Çatal ve bıçağı silah gibi tutuyordu.

1 North: Kuzey. (yay.n.)

Gittiğine üzüldüm, diye düşündü Eleanor. Gözlerinin önünde bir resim –kriket oynarken terasta puro içen güzel bir çocuğun resmi– belirdi. Üzüldüm... Sonra bir resim daha belirdi. Eleanor aynı terasta oturuyordu, ancak bu kez güneş batıyordu; hizmetçi dışarı çıkıp, "Askerler hattı süngülerle koruyor!" demişti. Savaştan bu şekilde haberi olmuştu – üç yıl önce. Eleanor da o zaman, kahve fincanını sehpaya bırakmış, otlağın karşısındaki tepelere bakarak, o dağları korumak konusunda saçma ama şiddetli bir arzuya kapılmış ve engel olmak için elimden gelen her şeyi yaparım, diye düşünmüştü... Şimdi karşısındaki yabancıya baktı.

"Ne kadar insafsızsın" diyordu Nicholas, Sara'ya. "Önyargılı, dar görüşlü, insafsız" diye tekrarladı, parmağıyla Sara'nın eline hafifçe vurarak.

Eleanor'un içinden geçenleri söylüyordu.

"Evet. Doğal değil mi?.." diye başladı. "Almanların İngiltere'yi işgal etmesine izin verip, hiçbir şey yapmayacak mısın?" dedi Renny'ye dönerek. Konuştuğuna pişman olmuştu. Ayrıca kullanmak istediği sözcükler bunlar değildi. Renny'nin yüzünde acı çeken bir ifade vardı, yoksa öfke miydi?

"Ben mi?" dedi. "Bomba yapmalarına yardım ediyorum."

Maggie arkasında duruyordu. Eti getirmişti. "Kes" dedi. Renny, Maggie'nin önüne koyduğu ete bakıyordu. Bıçağı aldı ve mekanik bir şekilde eti kesmeye başladı.

"Şimdi, dadıya" diye hatırlattı Maggie. Renny bir dilim daha kesti.

Maggie tabağı alırken, "Evet" dedi Eleanor sıkıntılı bir şekilde. Ne diyeceğini bilemiyordu. Düşünmeden konuştu. "Mümkün olduğunca hızlı bir şekilde bitirelim ve sonra..." Renny'ye baktı. Renny sessizdi. Başını çevirdi. Konuşmaktan kaçınmak için, başkalarının ne söylediğini dinlemek üzere döndü.

"Fasa fiso, fasa fiso... Bu kadar fasa fiso konuşma yeter – aslında böyle dedin" diyordu Nicholas. Eleanor'un dikkat ettiği kadarıyla, elleri büyük ve temizdi, tırnakları çok kısa kesilmişti. Doktor olabilir, diye düşündü.

"'Fasa fiso' ne demek?" diye sordu Renny'ye dönerek. Zira bu deyimi bilmiyordu.

"Amerikalı" dedi Renny. "O bir Amerikalı" dedi başıyla Nicholas'ı işaret ederek.

"Hayır" dedi Nicholas dönerek, "Ben Polonyalıyım."

"Annesi prensesti" dedi Maggie, onunla dalga geçer gibi. Bu, zincirindeki madalyonu açıklıyor, diye düşündü Eleanor. Zincirinin ucunda eski, büyük bir madalyon taşıyordu.

"Öyleydi" dedi oldukça ciddi bir ifadeyle. "Polonya'daki en asil ailelerden birinden geliyordu. Ama babam sıradan biriydi – halktan biriydi... Kendine hâkim olmalısın" diye ekledi yine Sara'ya dönerek.

"Evet, olmalıyım" diyerek iç geçirdi. "Ancak sonra atın dizginlerini salladı ve 'Sonsuza dek elveda, sonsuza dek elveda!' dedi." Elini uzattı ve kendine bir bardak daha şarap doldurdu.

"Başka içki içmeyeceksin" diyen Nicholas şişeyi uzaklaştırdı. "Kendini bir kulenin tepesinde, zırhlı bir şövalyeye beyaz mendil sallarken gördü" diye açıkladı Eleanor'a dönerek.

"Ay da karanlık bozkırın üzerinde yükseliyordu" diye mırıldandı Sara, biberliğe dokunarak.

Biberlik, karanlık bozkır, diye düşündü Eleanor. Eşyaların kenarları hafifçe bulanmaya başlamıştı. Şarap yüzündendi; savaş yüzündendi. Eşyalar kabuklarını kaybetmiş; yüzeylerinin sertliğinden kurtulmuş gibiydi. Şu anda baktığı altın yaldızlı koltuk bile gözenekli görünüyordu; ona baktıkça biraz sıcaklık, biraz gösteriş yayıyor gibiydi.

"O koltuğu hatırlıyorum" dedi Maggie'ye. "Ve annen..." diye ekledi. Ancak Eugénie'yi hep hareket halinde görmüştü, otururken değil.

"... Dans ederdi" diye ekledi.

"Dans ederdi..." diye tekrarladı Sara. Çatalıyla masada tempo tutmaya başladı.

"Ben gençken, dans ederdim" diye mırıldandı.

"Ben gençken bütün erkekler beni severdi... Güller ve leylaklar

asılıydı, ben gençken, ben gençken. Hatırlıyor musun Maggie?" İkisi de aynı şeyi hatırlıyormuş gibi ablasına baktı.

Maggie başıyla onayladı. "Yatak odasında. Vals yapardın" dedi.

"Vals..." dedi Eleanor. Sara masada vals temposu tutuyordu. Eleanor onunla uyum içinde mırıldanmaya başladı: "Ram pam, tam pam, ram pam..."

Uzun süren ve derinden gelen acı bir ses duyuldu.

"Hayır, hayır" diyerek, sanki birisi ona yanlış nota vermiş gibi itiraz etti. Ancak ses bir kez daha duyuldu.

"Sis düdüğü mü?" diye sordu. "Nehirde mi?"

Ancak bunu söylerken bile, ne olduğunu biliyordu.

Siren bir kez daha çaldı.

"Almanlar!" dedi Renny. "O lanet olası Almanlar!" Çatalını, bıçağını abartılı bir sıkıntıyla masanın üstüne bıraktı.

"Bir saldırı daha" diyen Maggie ayağa kalktı. Odadan çıktı; Renny peşinden gitti.

"Almanlar..." dedi Eleanor kapı kapanırken. İlginç bir sohbetin sıkıcı bir olayla kesildiği hissine kapıldı. Renkler solmaya başladı. Eleanor kırmızı koltuğa bakıyordu. Gördüğü parlaklığı yitirmişti, sanki altındaki ışık söndürülmüştü.

Sokakta aceleyle giden arabaların tekerleklerinin sesini duydular. Sanki her şey hızla akıp gidiyordu. Kaldırımda ayak sesleri duyuluyordu. Eleanor ayağa kalktı ve perdeleri hafifçe araladı. Bodrum katı, kaldırımın altında kalıyordu, bu nedenle sadece parmaklıkların yanından geçen insanların bacaklarını ve eteklerini görüyorlardı. İki adam hızlı hızlı yürüyerek geldiler; sonra eteği bir o yana bir bu yana salınan yaşlı bir kadın geçti.

"İnsanları içeri davet etmemiz gerekmez mi?" dedi arkasına dönerek. Ancak tekrar baktığında, yaşlı kadın gözden kaybolmuştu. Adamlar da öyle. Sokak şimdi boş sayılırdı. Karşıdaki evler tamamen perdeyle kaplanmıştı. Eleanor da kendi perdelerini dikkatle çekti. Arkasına döndüğünde masa, renkli porselenler ve lambayla, bir parlak ışık halkası içinde kalmıştı.

Eleanor tekrar oturdu. "Hava akınları seni rahatsız ediyor mu?" diye sordu Nicholas meraklı bir ifadeyle Eleanor'un yüzüne bakarak. "İnsanlar çok farklılık gösteriyor."

"Hiç de değil" dedi Eleanor. Rahat olduğunu göstermek için bir parça ekmeği ufalayabilirdi; ama korkmadığı için, böyle bir hareket çok gereksiz göründü.

"İnsanın kendisinin vurulması ihtimali çok düşük" diye devam etti Eleanor. "Ne diyorduk?"

Eleanor'a göre, son derece ilginç bir şey konuşuyorlardı ama ne olduğunu hatırlayamıyordu. Bir süre sessizce oturdular. Sonra merdivende ayak sesleri duydular.

"Çocuklar..." dedi Sara. Uzaktan, bir topun boğuk patlama sesini duydular.

Bu noktada içeri Renny girdi.

"Tabaklarınızı getirin" dedi.

"Buraya." Onları mahzene indirdi. Büyük bir mahzendi. Yeraltı türbesine benzeyen tavanı ve taş duvarlarıyla, kederli bir dini mekânı andırıyordu. Ortasındaki lamba, parlak kömür yığınlarını aydınlatıyordu; hasırlara sarılmış şarap şişeleri taş raflara yan yatırılmıştı. Mahzende küflü bir şarap, hasır ve rutubet kokusu vardı. Yemek odasından sonra burası bayağı soğuktu. Sara yukarıdan aldığı yorganları ve robdöşambrları getirdi. Eleanor mavi bir robdöşambra sarılınca memnun oldu. İyice sarınarak oturdu ve tabağını kucağına aldı. Çok soğuktu.

"Peki, şimdi?" dedi Sara, kaşığını dik tutarak.

Hepsi bir şeyler olmasını bekler gibi bakıyordu. Maggie, elinde erikli pudingle geldi.

"Bari yemeğimizi bitirelim" dedi. Ancak fazla makul konuşuyordu. Çocukları merak ediyordu, diye tahmin etti Eleanor. Mutfaktaydılar. Oradan geçerken onları görmüştü.

"Uyuyorlar mı?" diye sordu.

"Evet. Ama eğer toplar..." diye başladı, puding servisini yaparken. Bir top daha patladı. Bu defa kesinlikle daha gürültülüydü.

"Savunma hattını geçtiler" dedi Nicholas.

Pudinglerini yemeğe başladılar.

Yine bir top patladı. Bu kez patlama sesinde bir bağırtı vardı.

"Hampstead" dedi Nicholas. Saatini çıkardı. Derin bir sessizlik oldu. Hiçbir şey olmadı. Eleanor başlarının üstünde kavis yapan taş sırasına baktı. Bir köşede örümcek ağı gördü. Bir top daha patladı. Patlamayla birlikte sanki hava çekildi. Bu kez tam üstlerinde patlamıştı.

"Rıhtım" dedi Nicholas. Maggie tabağını bıraktı ve mutfağa gitti.

Derin bir sessizlik oldu. Hiçbir şey olmadı. Nicholas, topların zamanlamasını tutuyormuş gibi, yine saatine baktı. Onda bir tuhaflık var, diye düşündü Eleanor; doktor mu, papaz mı? Saat zincirinden sallanan bir madalyon taşıyordu. Mahfazasının üstünde yazan sayı 1397'ydi. Eleanor her şeyi fark ediyordu. Almanlar şu anda tam üstlerinde olmalıydı. Başının üstünde tuhaf bir ağırlık hissetti. Bir, iki, üç, dört diye saydı başını kaldırıp yeşilimsi gri taşa bakarken. Sonra şiddetli bir çatırtı sesi geldi, sanki gökyüzündeki şimşek ikiye bölünmüştü. Örümcek ağı sallandı.

"Tam üstümüzde" dedi Nicholas başını kaldırarak. Hepsi yukarı baktı. Bomba her an düşebilirdi. Ölümcül bir sessizlik oldu. Bu sessizlikte, mutfaktan Maggie'nin sesi geldi.

"Hiçbir şey olmadı. Arkanı dön ve uyu." Sakin ve rahatlatıcı bir sesle konuşuyordu.

Bir, iki, üç, dört diye saydı Eleanor. Örümcek ağı salınıyordu. O taş düşebilir, diye düşündü, gözlerini belirli bir taşa dikerek. Sonra yine top patladı. Ses daha güçsüzdü – daha uzaktan gelmişti.

"Bitti" dedi Nicholas. Saatini çat diye kapattı. Hepsi kramp girmiş gibi, döndüler ve sert koltuklarında pozisyon değiştirdiler.

Maggie içeri girdi.

"Eh, bu da bitti" dedi. ("Oğlan bir ara uyandı ama sonra tekrar uyudu" diye fısıldadı Renny'ye, "ama bebek hiç uyanmadı, olay boyunca uyudu.") Oturdu ve Renny'nin onun için tuttuğu tabağı aldı.

"Artık pudingimizi yiyebiliriz" dedi doğal sesiyle konuşarak.

"Şimdi biraz şarap içelim" dedi Renny. Önce bir şişeyi inceledi, sonra başka bir şişeyi, sonunda üçüncü şişeyi aldı, robdöşambrının eteğini kullanarak özenle sildi. Şişeyi tahta bir kutuya oturttu. Hepsi şişenin etrafına oturdu.

"Pek bir anlamı olmadı, değil mi?" dedi Sara. Bardağını uzatırken koltuğunu arkaya eğiyordu.

"Ah, ama korktuk" dedi Nicholas. "Bak... ne kadar solgunuz. Betimiz benzimiz attı."

Birbirlerine baktılar. Gri-yeşil duvarların önünde, yorganlarına ve robdöşambrlarına sarınmış halde, hepsi de bembeyaz, yeşilimsi duruyordu.

"Kısmen ışık yüzünden" dedi Maggie. "Eleanor da rahibeye benziyor" diye ekledi ona bakarak.

Abes küçük süsleri gizleyen lacivert robdöşambr, elbisesindeki şeritler ve dantel, görüntüsünü iyileştirmişti. Orta yaşlı yüzü, el hareketleriyle çok sayıda ince çizgi oluşarak buruşan eski bir eldiven gibi kırışmıştı.

"Dağınık mıyım?" dedi ellerini saçlarına götürerek.

"Hayır. Dokunma" dedi Maggie.

"Akından önce ne konuşuyorduk?" diye sordu Eleanor. Yine, çok ilginç bir şey konuşurken sözleri yarım kalmış gibi hissediyordu. Ancak konuşmalar tamamen kesilmişti; hiç kimse ne konuştuklarını hatırlayamıyordu.

"Eh, artık bitti" dedi Sara. "Bu nedenle, sağlığa içelim – Yeni Dünya'nın şerefine!" diye haykırdı. Bardağını savurarak kaldırdı. Hepsi aniden, konuşma ve gülme arzusuna kapıldı.

Hep birlikte kadehlerini kaldırarak ve birbirine vurarak, "Yeni Dünya'ya!" diye bağırdılar.

Sarı sıvıyla dolu beş kadeh birleşerek bir demet oluşturdu.

"Yeni Dünya'ya!" diye bağırdılar ve içtiler. Sarı sıvı bardaklarında salındı.

"Şimdi, Nicholas" diyen Sara, bardağını hafifçe vurarak kutunun üstüne koydu. "Konuşma yap bakalım! Konuşma!"

"Bayanlar ve Baylar!" diye başladı, elini hatip gibi savurarak. "Bayanlar baylar..."

"Nutuk istemiyoruz" diye sözünü kesti Renny.

Eleanor hayal kırıklığına uğramıştı. Nicholas'ın konuşma yapması hoşuna gidecekti. Ancak bu kesintiyi hoşgörüyle ve güler yüzle karşılamış gibiydi. Başını sallayarak ve gülerek oturuyordu.

"Haydi, yukarı çıkalım" dedi Renny, kutuyu ileri iterek.

"Ve bu mahzeni terk edelim" dedi Sara, kollarını gererek, "bu çamur ve gübre mağarasını..."

"Dinleyin!" dedi Maggie sözlerini keserek. Ellerini kaldırdı. "Yine top seslerini duyduğumu sandım..."

Dinlediler. Silah sesleri hâlâ duyuluyordu ama çok uzaktan geliyordu. Uzakta bir sahilden, dalgaların kırılmasına benzeyen bir ses geliyordu.

"Sadece başka insanları öldürüyorlar" dedi Renny vahşi bir ifadeyle. Tahta kutuyu tekmeledi.

"Ama başka bir şey düşünmemize izin vermelisin" diye itiraz etti Eleanor. Maske yine yüzünü kapatmıştı.

"Renny, ne kadar saçma, ne kadar saçma konuşuyor" dedi Nicholas, özel olarak Eleanor'a dönerek. "Yalnızca arka bahçelerinde havai fişek atan çocuklar" diye mırıldandı, Eleanor'un robdöşambrı çıkarmasına yardım ederken. Yukarı çıktılar.

Eleanor konuk odasına girdi. Hatırladığından daha büyük, ferah ve rahat görünüyordu. Yerlere gazeteler saçılmıştı, şömine ışıl ışıl yanıyordu; sıcaktı; keyifliydi. Eleanor kendini çok yorgun hissediyordu. Bir koltuğa kendini bıraktı. Sara ile Nicholas geride kalmıştı. Diğerleri çocukların yatağa taşınmasmda dadıya yardım ediyorlardı. Koltukta arkasına yaslandı. Her şey yeniden eski haline dönmüş, sessiz ve doğal duruma gelmişti. İçini büyük bir sükûnet duygusu kapladı. Sanki ona başka bir zaman dilimi verilmiş ama kişisel bir şeyin ölümüyle elinden alınmıştı. Kendini –bir süre hangi kelimeyi kullanacağını düşündü– "dokunulmaz" hissetti. Söylemek istediği bu muydu? Dokunulmaz, dedi bir resme

bakarak, ancak görmeyerek. Dokunulmaz, diye tekrarladı. Belki Güney Fransa'da, belki de İtalya'da bir tepenin ve bir köyün resmiydi. Zeytin ağaçları vardı ve tepenin yamacına beyaz çatılar kümelenmişti. Dokunulmaz, diye tekrarladı resme bakarak.

Üst kattaki hafif patırtıları duyabiliyordu; Maggie ile Renny herhalde çocukları tekrar yataklarına yatırıyordu. Hafif bir gıcırtı oldu, yuvasında cıvıldayan uykulu bir kuş sesine benziyordu. Toplardan sonra çok içedönük ve huzurluydu. Ancak bu sırada odaya başkaları girdi.

"Rahatsız oldular mı?" diye sordu doğrularak, "... çocuklar yani?"

"Hayır" dedi Maggie. "bombardıman boyunca uyudular."

"Ama rüya görmüş olabilirler" dedi Sara bir sandalye çekerek. Hiç kimse konuşmadı. Çok sessizdi. Westminster'da gümbürdeyen saatlerin çıtı çıkmıyordu.

Maggie sopayı aldı ve odunlara vurdu. Kıvılcımlar, altın gözler yağmuru halinde bacanın içinde hızla yükseldi.

"Bu bana ne kadar..." diye başladı Eleanor.

Durdu.

"Evet?" dedi Nicholas

"... Çocukluğumu hatırlatıyor" diye ekledi.

Morris'le kendisini, yaşlı Pippy'yi düşünüyordu; ama onlara ne demek istediğini hiç kimsenin anlamayacağını söylemişti. Herkes sessizleşti. Ansızın, aşağıda, sokakta flüte benzeyen berrak bir ses işitildi.

"Bu da ne?" dedi Maggie. İrkildi, pencereye baktı, doğruldu.

"Borazanlar" diyen Renny, Maggie'yi durdurmak için elini uzattı.

Borazanlar pencerenin altında bir kere daha çaldılar. Sonra sokağın aşağı tarafında çalındığını duydular, sonra da bir sonraki sokağın köşesinde. Hemen hemen aynı anda, arabalar korna çalmaya ve tekerlekler hareket etmeye başladı. Sanki trafik serbest bırakılmış ve Londra'nın olağan gece hayatı tekrar başlamıştı.

"Bitti" dedi Maggie. Koltuğunda arkasına yaslandı, bir an çok

yorgun göründü. Sonra yanına bir sepet çekti ve bir çorap yamamaya başladı.

"Hayatta olduğum için mutluyum" dedi Eleanor. "Bu yanlış bir şey mi Renny?" diye sordu. Onun konuşmasını istiyordu. Eleanor onun, ifade edemediği inanılmaz ağır bir duygu yükü taşıdığını düşünüyordu. Renny cevap vermedi. Dirseğine dayanıyor, puro içiyor ve şömineye bakıyordu.

"Ben bu akşamı kömür mahzeninde geçirirken, başka insanlar tepemde birbirlerini öldürmeye çalışıyordu" dedi aniden. Sonra uzandı ve gazeteyi aldı.

"Renny, Renny, Renny" dedi Nicholas, yaramaz bir çocuğa öğüt verir gibi. Renny gazete okumaya devam etti. Araba tekerlerinin ve kornalarının gürültüsü daimi bir sese dönüşmüştü.

Renny gazete okurken ve Maggie çorapları onarırken, odada sessizlik oldu. Eleanor ateşin katran olukları boyunca ilerlemesini, harlanmasını ve sönmesini izledi.

"Ne düşünüyorsun Eleanor?" diyen Nicholas düşüncelerini böldü. Bana Eleanor diye hitap ediyor, diye düşündü; bu doğru.

"Yeni dünyayı..." diye cevap verdi yüksek sesle. "Sence gelişecek miyiz?" diye sordu.

"Evet, evet" dedi Nicholas başını sallayarak.

Okumakta olan Renny'yi ya da çorap onaran Maggie'yi veya yarı uykulu bir halde koltuğa uzanmış olan Sara'yı rahatsız etmemek için alçak sesle konuşuyordu. Özel bir sohbet içindeydiler.

"Ama nasıl..." diye başladı, "... kendimizi nasıl geliştirebiliriz... Nasıl daha doğal..." –uyuyanları uyandırmaktan korkuyormuş gibi, sesini daha da alçalttı– "... daha doğal... daha iyi... yaşayabiliriz?.. Bunu nasıl yapacağız?"

"Bu yalnızca bir..." dedi –durdu. Eleanor'a yaklaştı– "eğitim meselesi. Ruh..." Yine durdu.

"Evet... ruh?" diye kışkırttı Eleanor onu.

"Ruh... bütün varlık" diye açıkladı Nicholas. Ellerini halka şeklide birleştirdi. "Büyümek, yayılmak istiyor; macera yaşamak, tehlikeye atılmak ve – şey oluşturmak istiyor... yeni düzenler?"

"Evet, evet" dedi Eleanor, seçtiği kelimelerin doğru olduğu konusunda güvence vermek istercesine.

"Oysa şimdi" –kendini topladı, ayaklarını birleştirdi; bu haliyle farelerden korkan yaşlı kadınlara benziyordu– "böyle, küçücük, sert bir –düğüm?– içinde sıkışmış halde yaşıyoruz."

"Düğüm, düğüm... evet, doğru" dedi Eleanor başını sallayarak.

"Herkes kendi küçük bölmesinde; herkes kendi haçıyla veya kutsal kitabıyla; herkes kendi şöminesiyle, karısıyla..."

"Lanet olası çoraplar" diye sözlerini kesti Maggie.

Eleanor irkildi. Sanki geleceğe bakıyordu. Ama başkaları konuşmalarına kulak misafiri olmuştu. Özel sohbetleri sona ermişti.

Renny gazetesini yere attı. "Bunların hepsi saçmalık!" dedi. Gazeteye mi, yoksa onların konuştuklarına mı söylüyordu, Eleanor bilmiyordu. Ama özel konuşma mümkün değildi.

"O zaman neden satın alıyorsun?" diye sordu, gazeteleri işaret ederek.

"Şömineyi yakarken kullanmak için" diye cevap verdi Renny.

Maggie güldü ve tamir etmekte olduğu çorabı yere attı. "İşte!" diye haykırdı. "Onarıldı..."

Yine sessizlik içinde oturarak, ateşi seyrettiler. Eleanor, keşke – Nicholas diye hitap ettiği adam, konuşmaya devam etse, diye düşündü. Bu yeni dünyanın ne zaman geleceğini sormak istiyordu. Ne zaman özgür olacağız? Ne zaman mağaradaki sakatlar gibi değil de, maceraperest bir şekilde, tamamen yaşamaya başlayacağız? Nicholas, Eleanor'un içinde bazı şeyleri uyandırmış, ortaya çıkarmıştı. İçinde yalnızca yeni bir zaman dilimi değil, yeni güçler, daha önce hiç bilmediği bir şeyler hissediyordu. Sigarasının aşağı yukarı oynamasını izledi. Sonra Maggie şömine demirini alarak, odunları dürttü ve yine kırmızı gözlü kıvılcımlar hızla bacanın içinde yükseldi. Özgür olacağız, özgür olacağız, diye düşündü Eleanor.

"Peki, bütün bu zaman zarfında, sen ne düşünüyordun?" diye sordu Nicholas elini Sara'nın dizine koyarak. Sara irkildi. "Yoksa uyuyor muydun?" diye ekledi.

"Konuştuklarınızı duydum" dedi Sara.

"Ne konuşuyorduk?" diye sordu Nicholas.

"Ruhun kıvılcımlar gibi bacadan yukarı doğru uçtuğunu" diye cevap verdi Sara. Kıvılcımlar hızla bacadan yukarı çıkıyordu.

"Fena bir tahmin sayılmaz" dedi Nicholas.

"Çünkü insanlar hep aynı şeyi söylüyor" diyerek güldü. Kendini çekti ve doğruldu. "İşte Maggie – hiçbir şey söylemez. Renny – 'Ne saçmalık!' diyor. Eleanor, 'Ben de tam bunu düşünüyordum' der... Ve Nicholas, Nicholas," –onun dizini okşadı– "hapishanede olması gereken Nicholas, 'Ah, sevgili arkadaşlarım, ruhumuzu geliştirelim' der."

"Hapishanede mi olması gerekiyor?" diye sordu Eleanor, Nicholas'a bakarak.

"Çünkü o" diye açıklamaya başladı Sara. Duraksadı. "... Diğer cinsi, kendi cinsini seviyor, anlıyor musun?" dedi kaygısızca, elini annesine çok benzeyen bir şekilde sallayarak.

Eleanor ürperdi ve içinde bir an, bıçakla kesilmiş gibi keskin bir tiksinti hissetti. Sonra önemli olan hiçbir şeye dokunmadığını fark etti. Ürperti geçti. Altında – ne vardı? Nicholas'a baktı. Nicholas onu izliyordu.

"Bu durum" dedi hafifçe tereddüt ederek, "beni sevmemene neden oluyor mu Eleanor?"

"Hiç de değil! Hiç de değil!" diye bağırdı anında. Bütün gece boyunca, arada bir, ona karşı çeşitli şeyler hissetmişti; ama şimdi bütün duygular birleşmiş ve tek bir duygu, bütün bir duygu haline gelmişti – sevgi. "Hiç de değil" dedi tekrar. Nicholas ona hafifçe eğilerek selam verdi. Eleanor da başını hafifçe eğerek karşılık verdi. Ancak şöminenin üstündeki saat vurmaya başladı. Renny esniyordu. Geç olmuştu. Eleanor ayağa kalktı. Pencereye gitti, perdeleri araladı ve dışarı baktı. Hâlâ bütün evlerde perdeler çekiliydi. Soğuk kış gecesi neredeyse simsiyahtı. Lacivert bir taşın oyuğuna bakmaya benziyordu. Orada burada bir yıldız maviyi deliyordu. Sanki bir şey bütün bedenini kaplamış gibi, müthiş bir enginlik ve huzur hissetti.

"Sana bir araba çağırayım mı?" diye araya girdi Renny.

"Hayır, yürüyeceğim" dedi Eleanor ona dönerek. "Londra'da yürümeyi seviyorum."

"Biz de seninle geliriz" dedi Nicholas. "Haydi, Sara." Sara koltukta arkasına yaslanmış, ayağını aşağı yukarı sallıyordu.

"Ama ben gelmek istemiyorum" dedi elini sallayıp gitmesini işaret ederek. "Ben kalmak istiyorum; konuşmak istiyorum; şarkı söylemek istiyorum –bir övgü ilahisi– şükran şarkısı söylemek istiyorum..."

"İşte şapkan; işte çantan" diyen Nicholas bunları Sara'ya uzattı.

"Haydi, gel" diyerek onu omzundan tuttu ve odadan dışarı itti. "Haydi."

Eleanor, Maggie'ye iyi geceler demeye gitti.

"Ben de kalmak isterdim" dedi. "Seninle konuşmak istediğim bir sürü şey vardı..."

"Ama ben yatmak istiyorum... yatmak istiyorum" diye itiraz etti Renny. Ellerini başının üstüne uzatmış, esniyordu.

Maggie ayağa kalktı. "Tamam, yatacaksın" dedi gülerek.

"Zahmet edip aşağı gelme sakın" diye itiraz etti Eleanor, Renny ona kapıyı açınca. Ancak Renny ısrar etti. Çok kaba ama aynı zamanda çok kibar, diye düşündü Eleanor, onun peşinden merdivenden inerken. Aynı anda birçok farklı şey hisseden ve bunların hepsini büyük bir tutkuyla hissedebilen bir adam, diye düşündü... Ama girişe ulaşmışlardı. Nicholas ve Sara orada bekliyordu.

"Bir kere de bana gülmekten vazgeç, Sara" diyordu Nicholas paltosunu giyerken.

Bir an bebek arabasının yanında dururken Renny, Eleanor'a gülümsedi.

"Kendilerini eğitiyorlar!" dedi.

"İyi geceler" dedi Eleanor tokalaşırken gülerek. Buz gibi havaya çıkınca, ani bir kararlılık hamlesiyle, işte bu adamla evlenmek isterdim, diye düşündü. Daha önce hiç yaşamadığı bir duygu hissetti. Ama benden yirmi yaş genç ve kuzenimle evli, diye düşündü. Bir an için, onu buralardan – bunların hepsinden uzaklaştıran o geçen zamana ve hayatın cilvelerine kızdı. Ve gözünün önünde bir

sahne belirdi; Maggie ile Renny şöminenin karşısında oturuyordu. Mutlu bir evlilik, hep hissettiğim şey buydu, diye düşündü. Mutlu bir evlilik. Küçük karanlık sokakta diğerlerinin arkasında yürürken başını kaldırdı. Bir değirmenin yelkenine benzeyen, geniş bir ışık yelpazesi gökyüzünde yavaş yavaş geziniyordu. Sanki içindeki duyguları alıyor, başka bir ses başka bir dilde konuşuyormuş gibi, açık ve basit bir şekilde ifade ediyordu. Sonra ışık durdu ve gökyüzünde kadifemsi bir bölümü, kuşkulu bir noktayı inceledi.

Akın! dedi kendi kendine. Akını unutmuştum!

Diğerleri kavşağa gelmiş, orada bekliyorlardı.

"Akını unutmuştum!" dedi yüksek sesle onların yanına ulaşınca. Şaşırmıştı ama doğruydu.

Victoria Sokağı'na gelmişlerdi. Sokak kıvrılıyor, her zamankinden daha geniş ve karanlık görünüyordu. Kaldırımlarda küçük insanlar telaşla ilerliyorlardı; bir an bir lambanın altında görünüyor, sonra yine karanlıkta kayboluyorlardı. Sokak çok boştu.

"Omnibüsler normal şekilde çalışacak mı?" diye sordu Eleanor orada beklerken.

Etraflarına bakındılar. Şu anda sokaktan hiçbir şey geçmiyordu.

"Ben burada bekleyeceğim" dedi Eleanor.

"O zaman ben gidiyorum" dedi Sara aniden. "İyi geceler!"

El sallayarak uzaklaştı. Eleanor, Nicholas'ın onunla gideceğinden emindi.

"Ben burada bekleyeceğim" diye tekrar etti.

Ama Nicholas kıpırdamadı. Sara çoktan gözden kaybolmuştu. Eleanor ona baktı. Kızgın mıydı? Mutsuz muydu? Bilemiyordu. Ancak bu sırada, karanlıkta büyük bir şekil belirdi; farları mavi boyayla kaplanmıştı. İçinde, sessiz insanlar kıvrılıp oturuyorlardı. Mavi ışıkta bembeyaz ve gerçekdışı görünüyorlardı. Eleanor "İyi geceler" diyerek Nicholas'ın elini sıktı. Geriye baktığında, onun hâlâ kaldırımda durduğunu gördü. Şapkasını elinde tutuyordu. Projektörler gökyüzünü taradığı sırada, orada tek başına dururken uzun boylu, etkileyici ve kimsesiz görünüyordu.

Omnibüs hareket etti. Köşede oturan ve kesekâğıdının içinden bir şey yemekte olan yaşlı adama dik dik baktığını fark etti. Adam başını kaldırdı ve Eleanor'un bakışını yakaladı.

"Akşam yemeği olarak ne yediğimi görmek ister misin hanımefendi?" diye sordu adam, bir kaşını çapaklı, kırpışan yaşlanmış gözlerinin üstünde kaldırarak. Eleanor'un incelemesi için, üzerinde bir dilim soğuk et ya da sosis bulunan iri bir ekmek parçasını uzattı.

1918

Kasım ayında gökyüzünü bir sis örtüsü kaplamıştı; çok katlı bir sis perdesi gibiydi; hatta o kadar sıkı dokunmuştu ki, tek bir yoğunluk oluşturuyordu. Yağmur yağmıyordu ama bazı yerlerde sis yüzeyde yoğunlaşarak rutubete neden oluyor ve kaldırımları kayganlaştırıyordu. Orada burada bir çim sapının veya bir çalı yaprağının üstünde bir damla kıpırdamadan duruyordu. Rüzgârsız, sakin bir gündü. Sis perdesinin ardından gelen sesler –koyunların melemesi, kargaların gaklaması– zayıflıyordu. Trafik gürültüsü tek bir homurtuya dönüşüyordu. Arada sırada, sanki bir kapı açılıp kapanıyormuş veya perde aralanıp kapanıyormuş gibi, uğultu şiddetleniyor, sonra zayıflıyordu.

"Pislik herif" diye mırıldandı Crosby, Richmond Green'den geçen asfalt yolda aksayarak yürürken. Bacakları ona acı veriyordu. Aslında yağmur yağmıyordu ama geniş, açık alan pusluydu. Ayrıca yakınlarda kimse yoktu, bu nedenle yüksek sesle konuşabilirdi.

"Pislik herif" diye tekrarladı. Yüksek sesle konuşmayı alışkanlık haline getirmişti. Görünürde kimse yoktu; yolun sonu sisin içinde kaybolmuştu. Ortalık çok sessizdi. Sadece ağaçların tepelerinde toplanmış olan kargalar arada sırada tuhaf bir gak sesi çıkarıyor ve siyah benekli bir yaprak yere düşüyordu. Crosby yürürken yüzü seğiriyordu, sanki kasları, istemeden, ona eziyet veren kin ve engellere itiraz etmeyi alışkanlık edinmişti. Son dört yılda çok yaşlanmıştı. O kadar ufak ve kambur duruyordu ki, beyaz sisle kaplı bu geniş alanda yolunu bulabileceği şüpheli görünüyordu. Ancak alışverişini yapmak için anacaddeye gitmesi gerekiyordu.

"Pislik herif" diye mırıldandı yeniden. O sabah Mrs. Burt'le,

Kont'un banyosu hakkında atışmışlardı. Kont içine tükürüyordu ve Mrs. Burt ona temizlemesini söylemişti.

"Kontmuş... senden daha kont sayılmaz" diye devam etti. Artık Mrs. Burt'le konuşuyordu. "Emrinizi memnuniyetle yerine getirirdim" diye devam etti. Burada, istediği şeyi söylemekte özgür olduğu bu siste bile, uzlaşmacı bir ton kullanıyordu, çünkü ondan kurtulmak istediklerini biliyordu. Louisa'ya ona yardım etmeye hazır olduğunu söylerken, çantayı taşımayan eliyle birkaç jest yapmıştı. Aksayarak yürümeye devam etti. "Gitmeye de itirazım yok" diye ekledi buruk bir sesle ama bunu sadece kendi kendine söylüyordu. O evde yaşamak artık ona zevk vermiyordu; ancak gidebileceği başka bir yer yoktu. Burt'ler bunu gayet iyi biliyorlardı.

"Ve size yardım etmeye hazırım" diye ekledi yüksek sesle, Louisa'nın bizzat kendisine de söylediği gibi. Ancak işin doğrusu, artık eskisi gibi çalışamıyordu. Bacakları ağrıyordu. Bırakın banyoyu temizlemeyi, kendi alışverişini yapmak bile bütün enerjisini alıyordu. Ancak şimdi her şey, işine gelirse noktasına dayanmıştı. Eskiden olsa, hepsinin canına okurdu.

"Kaltaklar... Sürtükler" diye mırıldandı. Şimdi, dün hiçbir uyarıda bulunmadan evden hışımla çıkıp giden, kızıl saçlı hizmetçi kızla konuşuyordu. Kolaylıkla başka iş bulabilirdi. Onun için önemli değildi. Bu nedenle, Kont'un banyosunu temizlemek Crosby'ye kalıyordu.

"Pislik herif, pislik herif" diye tekrarladı; açık mavi gözleri acz ve öfkeyle parlıyordu. Kontun banyosunun kenarında bıraktığı tükürük damlası bir kez daha gözünün önüne geldi. Aksayarak yürürken, "Ben soylular için çalışmaya alıştım, sizin gibi pis yabancılar için değil" dedi ona.

İnce ağaç sırasına yaklaştıkça trafiğin gürültüsü arttı. Artık ağaçların ötesindeki evleri görebiliyordu. Parmaklıklara doğru ilerlerken açık mavi gözleri sisi delerek ileri bakıyordu. Sadece gözlerinde bile, yenilmez bir kararlılık ifadesi okunuyordu. Pes etmeyecekti, hayatta kalmaya kararlıydı. Yumuşak sis artık yavaş yavaş dağılıyordu, yapraklar asfalt yolda ıslak ve mordu. Kargalar

ağaç tepelerinde ötüyor ve kıpırdaşıyordu. Şimdi sisin arasında koyu renkli parmaklıklar görünmeye başladı. Anacaddedeki trafiğin gürültüsü giderek artıyordu. Crosby durdu ve çantasını parmaklıkların üstüne koyarak, anacaddede alışveriş yapanlarla mücadelesine başlamadan önce bir süre dinlendi. İtmek ve dürtüklemek zorunda kalacaktı, bir o yana bir bu yana itilecekti ve ayakları ağrıyordu. Almanız veya almamanız onlar için önemli değil, diye düşündü. Çoğu zaman küstah, pasaklı kadının teki tarafından yerinden itiliyordu. Çantası parmaklıkların üstünde, hafifçe nefes nefese öylece dururken, yine kızıl saçlı kızı düşündü. Bacakları ağrıyordu. Ansızın, melankolik bir şekilde uzun bir siren çaldı; sonra boğuk bir patlama oldu.

"Yine o toplar" diye mırıldandı Crosby, hırçın bir kızgınlıkla başını kaldırıp, soluk-gri gökyüzüne bakarken. Top ateşinden korkan kargalar havalanıp, ağaç tepelerinde daireler çizmeye başladı. Sonra boğuk bir patlama sesi daha duyuldu. Evlerden birinin penceresini boyamak için merdivenin üstünde bulunan adam elinde fırçasıyla duraksadı ve etrafına bakındı. Sarıldığı kâğıttan yarısına kadar çıkmış bir somun ekmek taşıyarak yürüyen bir kadın da durdu. İkisi de bir şeyler olmasını beklediler. Bacalardan duman çıkıyor ve aşağıya savruluyordu. Silahlar yine patladı. Merdivendeki adam, kaldırımdaki kadına bir şey söyledi. Kadın başını sallayarak onayladı. Adam sonra fırçasını boyaya daldırarak boyamaya devam etti. Kadın yeniden yürümeye başladı. Crosby kendini topladı ve yalpalayarak yolun karşısına geçip anacaddeye girdi. Silahlar patlamaya devam ediyordu ve sirenler çalıyordu. Savaş bitmişti – bakkal dükkânında sıraya girdiğinde birisi böyle dedi. Silahlar patlamaya ve sirenler çalmaya devam etti.

BUGÜN

Bir yaz akşamıydı; güneş batıyordu; gökyüzü hâlâ maviydi ama içine biraz altın rengi katılmıştı, sanki üzerine ince şeffaf bir bez serilmişti. Orada burada, büyük bir sarı-mavi bulut adası görülüyordu. Ağaçlar, sayısız yaldızlı yapraklarıyla tarlaları görkemli bir şekilde süslüyordu. İnci beyazı ve rengârenk koyunlar ve inekler ya uzanmış dinleniyor ya da yarı şeffaf çimlerde otlanıyordu. Işık huzmeleri her tarafı sarıyordu. Yollardaki tozlardan kızıl-sarı duman yükseliyordu. Anayollardaki kırmızı tuğlalı villalar bile görünüyor, ışıkla göz kamaştırıyordu. Kırevlerinin bahçelerindeki çiçekler, leylak ve pembe renkleriyle pamuklu elbiselere benziyor, içinden aydınlatılmış gibi parlıyordu. Bu küçük evlerin kapılarında duran veya kaldırımlarda yürüyen insanlar batan güneşe yöneldikçe, yüzlerinde, aynı kırmızı parıltı görünüyordu.

Eleanor dairesinden çıktı ve kapıyı kapattı. Londra üzerinde batan güneşin parıltısı yüzünü aydınlattı. Bir an gözleri kamaştı, çatılara ve onların altında sivrilen kulelere baktı. Odasında konuşan insanlar vardı ve Eleanor yeğeniyle yalnız konuşmak istiyordu. Kardeşi Morris'in oğlu North, Afrika'dan yeni dönmüştü ve onu yalnız yakalama fırsatını henüz bulamamıştı. O akşam o kadar çok insan uğramıştı ki – Miriam Parrish, Ralph Pickersgill, Antony Wedd, yeğeni Peggy ve hepsinden önemlisi, onun arkadaşı olan ve hepsinin kısaca Brown dediği Nicholas Pomjalovsky. North'la henüz yalnız konuşma fırsatı olmamıştı. Bir süre, koridorun taş zemininde parlak güneş ışığının düştüğü alanda durdular. İçeriden hâlâ konuşma sesleri geliyordu. Eleanor elini yeğeninin omzuna koydu.

"Seni görmek ne kadar güzel" dedi. "Hiç değişmemişsin..." Ona baktı. Bu çok yanmış ve şakakları hafifçe ağarmış iri adamda

hâlâ o kriket oynayan kahverengi gözlü çocuğun izlerini görebiliyordu. "O korkunç çiftliğe geri dönmene izin vermeyeceğiz" diye devam etti, onunla birlikte aşağı inmeye başlayarak.

North gülümsedi. "Sen de değişmemişsin" dedi.

Eleanor çok dinç görünüyordu. Hindistan'a gidip dönmüştü. Yüzü güneşten bronzlaşmıştı. Beyaz saçları ve kararmış yanaklarıyla yaşını pek göstermiyordu ama yetmişin epey üstünde olmalı, diye düşünüyordu North. Kol kola girerek aşağıya indiler. Taş merdivenlerden altı kat inmeleri gerekiyordu ama Eleanor yolcu etmek için onunla birlikte ta aşağıya inmekte ısrar etmişti.

"Ve North" dedi Eleanor girişe gelince, "Dikkatli olmanı istiyorum..." Eşikte durdu. "Londra'da araba kullanmak" diye ekledi, "Afrika'da araba kullanmaya benzemiyor."

Dışarıda küçük spor arabası duruyordu; akşam güneşinde kapısının yanından bir adam geçiyor ve "Eski koltuklar ve sepetler tamir edilir" diye bağırıyordu.

North başını salladı, bağıran adamın sesi, onun sesini bastırıyordu. Girişte asılı duran ve üzerinde isimler yazılı levhaya göz attı. Kimin evde, kimin dışarıda olduğu, Afrika'dan sonra onu hafifçe eğlendiren bir özenle belirtilmişti. "Eski koltuklar ve sepetler tamir edilir" diye bağıran adamın sesi giderek kayboluyordu.

"Pekâlâ, hoşça kal, Eleanor" dedi dönerek. "Sonra görüşürüz." Arabasına bindi.

"Ah, ama North..." diye bağırdı, aniden ona söylemek istediği bir şey olduğunu hatırlayarak. Ama North motoru çalıştırmıştı ve Eleanor'un sesini duymadı. Ona el salladı – orada en üst basamakta duruyor, saçları rüzgârda dalgalanıyordu. Araba aniden hareket etti. Köşeyi dönerken Eleanor bir kez daha el salladı.

Eleanor hep aynı, belki biraz daha dengesiz, diye düşündü. Bir oda dolusu insanla –küçücük odası çok kalabalıktı– ona yeni duş telefonlu banyosunu göstermekte ısrar etmişti. "Kola basıyorsun," demiş, "ve bak..." Bol miktarda su, sayısız iğne halinde akmaya başlamıştı. North kahkahalarla gülmüştü. Birlikte banyonun kenarına oturmuşlardı.

Ancak arkasındaki arabalar ısrarla korna çalıyor, korna çalıyor ve korna çalıyordu. Neye? diye sordu. Bir anda kendisine korna çaldıklarını fark etti. Işık değişmişti ve şimdi yeşil ışık yanıyordu ve North yolu kapatıyordu. Şiddetli bir hamleyle arabayı hareket ettirdi. Londra'da araba kullanma sanatında henüz ustalaşmamıştı.

North'a göre Londra'nın gürültüsü hâlâ kulakları sağır edecek düzeydeydi ve insanların araba kullanma hızı onu feci korkutuyordu; ancak Afrika'dan sonra, çok heyecan vericiydi. Bir dizi vitrin camının önünden hızla geçerken, dükkânlar bile olağanüstü, diye düşündü. Kaldırım boyunca da, meyve ve çiçek arabaları duruyordu. Her tarafta bolluk, bereket vardı... Yine kırmızı ışık yandı; arabayı durdurdu.

Etrafına bakındı. Oxford Caddesi'nde bir yerdeydi; kaldırım çok kalabalıktı; herkes birbirini itip kakıyor; hâlâ aydınlık olan dükkân vitrinlerine üşüşüyorlardı. Afrika'dan sonra bu gösteriş, bu renklilik ve çeşitlilik inanılmaz geliyordu. Bütün bu yıllar boyunca, diye düşündü kendi kendine, şeffaf ipekten yapılmış dalgalanan pankarta bakarak, çiğ gıdalara, derilere ve postlara alışmıştı. Burada üretilmiş ürünler vardı. Sarı deriden yapılmış ve içinde gümüş şişeler bulunan bir makyaj çantası dikkatini çekti. Ama yine yeşil ışık yandı. Hızla hareket etti.

Döneli yalnızca on gün olmuştu ve aklı, ufak tefek şeylerle karmakarışıktı. Ancak sanki hiç durmadan konuşuyor, el sıkışıyor ve nasılsınız, diyordu. Her taraftan insanlar çıkıyordu; babası, kız kardeşi, yaşlı adamlar koltuklarından kalkıp, beni hatırlamıyor musun, diyorlardı. Oyun odasında bıraktığı çocuklar, üniversiteye giden yetişkin erkeklerdi; atkuyruklu kızlar artık evli kadınlardı. Bütün bunlar hâlâ kafasını karıştırıyordu; çok hızlı konuşuyorlardı; onun çok yavaş olduğunu düşünüyor olmalılar, diye düşündü. Pencerenin içine çekilip, "Ne, ne, bununla ne söylemek istiyorsunuz?" demesi gerekiyordu.

Örneğin, bu gece Eleanor'un evinde, çayına limon sıkan yabancı aksanlı bir adam vardı. Kim olabilir, diye merak etti. "Nell'in dişçilerinden biri" dedi kız kardeşi Peggy dudaklarını büzerek.

Çünkü hepsinin rolleri belliydi; sözleri hazırdı. Ama bu adam sessizce divanda oturan kişiydi. O, diğer adamdan bahsediyordu – çayına limon sıkan adamdan. "Ona Brown diyoruz" diye mırıldandı Peggy. Eğer yabancıysa, neden Brown, diye merak etti. Her neyse, hepsi de yalnızlığı ve acımasızlığı romantikleştiriyordu. "Keşke ben de senin yaptığını yapabilsem" dedi Pickersgill adında ufak tefek bir adam, ancak Brown denen bu adam, onun ilgisini çeken bir şey söylemişti. "Eğer kendimizi tanımazsak, başka insanları nasıl tanıyabiliriz?" demişti. Diktatörlerden, Napoleon'dan, büyük insanların psikolojisinden bahsediyorlardı. Ama işte yine yeşil ışık yanmıştı: "YÜRÜ!" Tekrar fırladı. Sonra küpeli hanımefendi, coşkuyla doğanın güzellikleri hakkında konuşmuştu. Solundaki sokağın adına baktı. Sara'yla yemek yiyecekti ama oraya nasıl ulaşacağı konusunda pek bilgisi yoktu. Sadece telefonda, "Gel, benimle yemek ye – Milton Sokağı, elli iki numara, kapıda ismim yazıyor" diyen sesini duymuştu. Hapishane Kulesi'nin yakınındaydı. Ancak Brown denen bu adam – onu bir anda hatırlamak kolay değildi. Sonunda ister istemez sıkıcı hale gelecek bir insanın gevezeliğiyle, parmaklarını açarak konuşuyordu. Eleanor da elinde bir fincanla, ortalıkta dolanıp, yeni duş telefonlu banyosunu anlatıyordu. Keşke konuya odaklansalar, diye düşünmüştü. Konuşma ilgisini çekiyordu. Soyut konularda ciddi konuşmalar. "Yalnızlık iyi miydi; toplum kötü müydü?" Bunlar ilginçti; ancak habire bir konudan diğerine atlıyorlardı. İri adam, "Uyguladığımız en büyük işkence, hücre hapsi," deyince; seyrek saçlı, zayıf, yaşlı kadın hemen konuşmaya başlamış, elini kalbinin üstüne koyarak, "Yürürlükten kaldırılması gerekir!" demişti. Anlaşılan hapishaneleri ziyaret ediyordu.

"Şimdi hangi cehennemdeyim acaba?" diye sordu kendi kendine sokağın köşesindeki isme bakarak. Birisi tebeşirle duvara bir daire çizmiş, içine de çentikli bir çizgi yerleştirmişti. North uzun perspektife baktı. Birbiri ardına dizilmiş olan pencereler, kapılar, aynı motifi tekrarlıyordu. Hepsinin üstünde kırmızı-sarı bir parıltı vardı, çünkü Londra'nın tozunun arasından güneş batıyordu. Her şeyin

üzerinde sıcak sarı bir pus vardı. Kaldırımların kenarına meyve ve çiçeklerle dolu tezgâhlar çekilmişti. Güneş meyveleri süslüyor, çiçeklere buğulu bir parlaklık kazandırıyordu. Çiçeklerin arasında güller, karanfiller ve zambaklar da vardı. Bir an durup Sara'ya bir demet çiçek almayı düşündü. Ama arkasındaki arabalar ona korna çalıyordu. North yoluna devam etti. Elde tutulan bir demet çiçek, buluşmanın ve söylenmesi gereken olağan şeylerin tuhaflığını yumuşatabilirdi. "Seni görmek ne güzel, olgunlaşmışsın" gibi. Sadece telefonda sesini duymuştu ve insanlar bu kadar yıl sonra değişebilirdi. Doğru sokakta olup olmadığından emin değildi, yavaşça köşeyi döndü. Sonra durdu; sonra yine hareket etti. Burası Milton Sokağı'ydı. Artık kiraya verilen ama bir zamanlar güzel günler yaşamış eski evlerin bulunduğu, loş bir sokaktı.

"Tek numaralar karşı tarafta; çift numaralar bu tarafta" dedi. Sokak yük vagonları yüzünden tıkanmıştı. Korna çaldı. Durdu. Tekrar korna çaldı. Adamın biri atın başına gitti, çünkü bu bir kömür arabasıydı ve at ağır adımlarla ilerledi. Elli iki numara biraz ilerideydi. Kapının önüne kadar adım adım ilerledi. Durdu.

Sokakta bir kadın sesi duyuldu, yüksek sesle nota okuyan bir kadın sesi.

"Yaşamak için ne kadar iğrenç, pis, rezil bir sokak" dedi bir an için hâlâ arabasında otururken – bu noktada bir kadın, koltuğunun altında bir sürahiyle karşıdan karşıya geçti. Arabasının motorunu susturdu; arabadan indi ve kapının üstündeki isimleri inceledi. İsimler üst üste sıralanmıştı, birinde kartvizit vardı, diğerinde pirinç tabelanın üstüne kazılmıştı – Foster, Abrahamson, Roberts; S. Partiger en üste yakındı ve bir alüminyum şerit üzerine deliklerle yazılmıştı. Çok sayıdaki zilden birini çaldı. Hiç kimse gelmedi. Kadın yavaş yavaş yükselerek nota okumaya devam etti. Ruh hali çok karışıktı; bir öyle, bir böyle oluyor, diye düşündü. Eskiden şiir yazıyordu; şimdi orada beklerken ruh hali yine düzelmişti. Zile iki üç kez sertçe bastı. Ama cevap veren olmadı. Sonra kapıyı itti; açıktı. Girişte tuhaf bir koku vardı, sebze pişiyordu ve yağlı, kahverengi kâğıt girişin karanlık görünmesine yol açıyordu. Bir zamanlar

bir beyefendinin konutu olan binanın merdivenlerinden yukarı çıktı. Parmaklıklar oymalıydı, ancak üstüne ucuz, sarı bir cila sürülmüştü. Yavaş yavaş tırmandı ve hangi kapıyı çalması gerektiğinden emin olamadığı için sahanlıkta durdu. Şu aralar kendini hep yabancı evlerin kapılarının dışında buluyordu. Hiç kimse olmadığı ve belirli bir yerde bulunmadığı hissine kapılıyordu. Yolun karşısından, notaları sanki basamaklarmış gibi kasıtlı olarak yükselten şarkıcının sesi geliyordu. O noktada kadın uyuşuk, aygın baygın bir şekilde durdu, yalnızca duru bir sesle şarkı söylemeye başladı. Sonra içeriden birisinin güldüğünü işitti.

Bu onun sesi, diye düşündü North. Ama yanında biri vardı. Canı sıkıldı. Onu yalnız bulmayı ümit ediyordu. Ses konuşuyordu ve North kapıyı çalınca cevap vermedi. Çok dikkatli bir şekilde kapıyı açtı ve içeri girdi.

"Evet, evet, evet" diyordu Sara. Telefonun başında diz çökmüş, konuşuyordu, ama yanında hiç kimse yoktu. Onu görünce elini kaldırdı ve gülümsedi, ancak sanki North'un yaptığı gürültü, duymaya çalıştığı şeyi engellemiş gibi, elini havada tuttu.

"Efendim?" dedi telefona. "Efendim?" North sessizce beklerken, büyükannesiyle büyükbabasının şöminenin üstünde duran siluetlerine baktı. Hiç çiçek yoktu, diye gözlemledi. Keşke getirseydim, diye düşündü. Sara'nın söylediklerini dinledi; parçaları birleştirmeye çalıştı.

"Evet, şimdi duyabiliyorum... Evet, haklısın. İçeri birisi girdi... Kim mi? North. Afrika'dan gelen kuzenim..."

Bu benim, diye düşündü North. "Afrika'dan gelen kuzenim." Benim etiketim bu.

"Onunla tanıştın mı?" diyordu Sara. Bir duraksama oldu. "Öyle mi düşünüyorsun?" dedi. Dönüp North'a baktı. Onun hakkında konuşuyor olmalıydılar, diye düşündü North. Rahatsız oldu.

"Hoşça kal" diyen Sara telefonu kapadı.

"Bu akşam seninle tanıştığını söylüyor" dedi Sara North'un yanına gidip elini tutarken. "Ve seni sevdiğini" diye ekledi gülerek.

"Kimdi o?" diye sordu kendini biraz tuhaf hissederek; ancak

Sara'ya verebileceği çiçeği yoktu.

"Eleanor'un evinde tanıştığın adam" dedi.

"Yabancı olan mı?" diye sordu North.

"Evet. Brown dedikleri" diyerek North için bir koltuk çekti.

North, Sara'nın kendisi için çektiği koltuğa oturdu. Sara da ayaklarını altına alarak karşısına yerleşti. North bu tavrı hatırlıyordu; onunla ilgili anıları parça parça geri geliyordu, önce sesi, sonra tavrı; ama hâlâ bilinmeyen bir şey vardı.

"Değişmemişsin" dedi North – yüzünü kastediyordu. Pek değişmemiş sade bir yüzü vardı; oysa çok güzel yüzler bozuluyordu. Ne genç, ne de yaşlı görünüyordu, sadece pespaye bir hali vardı. Ayrıca köşedeki bir saksının içinde pampas otu bulunan oda dağınıktı. Aceleyle toplanan kiralık bir oda, diye tahmin etti North.

"Ya sen..." dedi Sara ona bakarak. Sanki North'un iki farklı halini birleştirmeye çalışıyordu; birisi belki telefondaki, diğeri de koltukta oturan. Yoksa başka halleri de mi vardı? Kendisini yarım yamalak tanıyan insanlar, yarım yamalak tanınmak, başkalarının gözlerini, yavaş yavaş ilerleyen bir sinek gibi, üzerinizde hissetmek – ne kadar rahatsız edici, ancak bunca yıldan sonra kaçınılmaz, diye düşündü. Sehpaların üstü dağınıktı; elinde şapkasını tutarak duraksadı. Orada çekingen bir ifadeyle şapkasını tutarken, Sara ona gülümsedi.

"Resimdeki silindir şapkalı genç Fransız kim?" diye sordu.

"Hangi resim?" diye sordu North.

"Şaşkın bir ifadeyle oturup, elinde şapkasını tutan adam" dedi Sara. North şapkasını sehpanın üstüne koydu ama beceriksizce. Yere bir kitap düştü.

"Pardon" dedi. Sara onu resimdeki şaşkın adamla karşılaştırırken muhtemelen sakar olduğunu, her zaman sakar biri olduğunu kastediyordu.

"Son defa geldiğimde bu odada mıydın?" diye sordu.

Koltuğu, yaldızlı pençeleri olan koltuğu tanımıştı; her zamanki piyano da buradaydı.

"Hayır, veda etmeye geldiğin zaman yaşadığım yer, nehrin diğer tarafındaydı" dedi Sara.

North hatırlıyordu. Savaşa gitmeden bir gece önce Sara'ya uğramış ve şapkasını, büyükbabalarının büstüne asmıştı; büst ortada yoktu. Sara onunla dalga geçmişti.

"Kraliyet Fare Yakalama Alayında bir teğmen çayına kaç şeker koyar?" diye alay etmişti. Çayına şekerleri koyuşu gözünün önüne geldi. Sonra da tartışmışlardı ve North onu bırakıp gitmişti. Hava akını olduğu geceydi, diye hatırlıyordu. Karanlık geceyi, gökyüzünü yavaşça tarayan ve arada sırada karanlık bir alanı incelemek için duran projektörleri hatırlıyordu; küçük top parçacıkları düşüyordu ve insanlar mavi örtülü boş sokaklarda aceleyle yürüyordu. Ailesiyle akşam yemeği yemek üzere Kensington'a gitmiş; annesine veda etmiş ve onu bir daha görememişti.

Şarkıcının sesi düşüncelerini böldü. Sokağın karşı tarafında "Ahhh, ohhh, ahhh, ohhh" diyerek nota seslerini çıkarıyor, gam çalışıyordu.

"Her gece aynı şeyi yapıyor mu?" diye sordu. Sara başıyla onayladı. Uğultulu akşam havasında notalar yavaş ve duygusal bir tonla geliyordu. Şarkıcının galiba sonsuz denecek kadar boş zamanı vardı; her basamakta dinlenebiliyordu.

Ayrıca gördüğü kadarıyla, ortada yemek belirtisi yoktu, pansiyonda masadaki sos lekeli ucuz masa örtüsünün üstünde yalnızca bir tabak meyve vardı.

"Neden hep böyle kenar mahalleleri seçiyorsun..." diye başlarken –zira aşağıdaki sokakta çocuklar bağrışıyordu– kapı açıldı ve içeriye, bir sürü çatal bıçak taşıyan bir kız girdi. Olağan pansiyon hizmetçisi, diye düşündü North. Elleri kıpkırmızı ve başında, pansiyonlardaki kızların, kiracıları parti verdiği zaman başlarına taktıkları şık, beyaz keplerden vardı. Kız oradayken sohbet etmeleri gerekiyordu. "Eleanor'la görüştüm" dedi North. "Arkadaşın Brown'la orada tanıştım..."

Kız, tomar halinde taşıdığı çatal ve bıçakları masaya dizerken gürültü çıkardı.

"Ah, Eleanor" dedi Sara. "Eleanor..." Ama kızın beceriksizce masanın etrafında dolaşmasını izliyordu; kız sofrayı kurarken

epey zor nefes alıyordu.

"Hindistan'dan yeni döndü" dedi North. O da sofrayı hazırlayan kızı seyrediyordu. Şimdi de ucuz pansiyon çanak çömleğinin arasına bir şişe şarap koydu.

"Bütün dünyayı gezip dolaşıyor" diye mırıldandı Sara.

"Ve son derece tuhaf, eski kafalı yaşlılarla görüşüyor" diye ekledi North. Afrika'da olabilmeyi dileyen delici mavi gözlere sahip ufak adamı ve anlaşılan hapishaneleri ziyaret eden, boncuklu, minicik kadını düşündü.

"... ve o adam, arkadaşın..." diye başladı North. Bu sırada kız odadan çıktı, ancak kapıyı açık bıraktı, bu, geri döneceğini gösteriyordu.

"Nicholas" dedi Sara, North'un cümlesini tamamlayarak. "Brown dediğin adam."

Bir sessizlik oldu. "Peki, nelerden bahsettiniz?" diye sordu.

North hatırlamaya çalıştı.

"Napoleon; büyük adamların psikolojileri; kendimizi tanımazsak başkalarını nasıl tanıyabileceğimizi..." Durdu. Bir saat önce konuşulanları tam olarak hatırlamak bile zordu.

"Ve sonra" dedi Sara, tıpkı Brown'un yaptığı gibi, bir elini uzatıp, bir parmağına dokunarak, "... kendimizi tanımadan, bize uyan kanunları, dinleri nasıl yapabiliriz?"

"Evet! Evet!" diye bağırdı North. Onun tavrını tam olarak yakalamıştı; hafif yabancı aksanı; İngilizcedeki kısa kelimelerden çok emin değilmiş gibi, küçük "uyan" kelimesini tekrarlaması.

"Ve Eleanor" diye devam etti Sara, "Kanepenin kenarına oturup... 'Gelişebilir miyiz – kendimizi geliştirebilir miyiz?' diyor, değil mi?"

North kahkahalarla, "Küveti" diye düzeltti.

"Bu konuşmayı daha önce yapmıştınız" diye ekledi. O da aynı şeyi hissediyordu. Daha önce konuşmuşlardı. "Sonra" diye devam etti, "şeyden bahsettik..."

Ama bu sırada kız yine hışımla içeri girdi. Bu kez elinde tabaklar vardı; mavi kenarlı tabaklar, ucuz pansiyon tabakları. "... Toplum veya yalnızlık; hangisi daha iyi?" diye tamamladı cümlesini.

Sara masaya bakmaya devam ediyordu. "Hangisi" diye sordu, yüzeysel duygularıyla olan biteni izleyen ama aynı zamanda başka bir şey düşünen birinin dikkatini veremeyen haliyle, "... Hangisi dedin? Bütün bu yıllar boyunca yalnızdın" dedi. Kız yine odadan çıktı. "... koyunlarının arasında, North." Cümlesini yarım bıraktı, çünkü şimdi de trombon çalan birisi sokağa girmişti ve nota çalışan kadının sesi devam ederken, aynı anda birbirinden tamamen farklı dünya görüşleri olduğunu ifade etmeye çalışan iki insana benziyorlardı. Ses yükseldi; trombon acı acı bağırdı. Güldüler.

"... Verandada oturup" diye devam etti Sara, "yıldızlara bakarken."

North başını kaldırdı. Sara bir yerden alıntı mı yapıyordu? İlk gittiği zamanlarda Sara'ya mektup yazmıştı. "Evet, yıldızlara bakarken" dedi.

"Sessizlik içinde verandada otururken" diye ekledi Sara. Pencerenin önünden bir yük arabası geçti. Bütün sesler o an için yok oldu.

"Ve sonra..." dedi Sara yük arabası tıngırdayarak giderken, sanki North'un yazdığı başka bir şeye atıfta bulunuyormuş gibi duraksadı.

"... Sonra bir at eyerledin ve dörtnala uzaklaştın!" dedi.

Ayağa fırladı ve North aydınlıkta Sara'nın yüzünü ilk kez tam olarak görebildi. Burnunun kenarında bir leke vardı.

"Yüzünde bir leke olduğunu biliyor musun?" dedi North ona bakarak.

Sara yanlış yanağa dokundu.

"O tarafta değil, öbür tarafta" dedi North.

Sara aynaya bile bakmadan odadan çıktı. Buradan, diye düşündü kendi kendine sanki bir roman yazıyormuş gibi, Miss Sara Pargiter'in hiçbir zaman erkeklerin ilgisini çekmediği sonucunu çıkarabiliriz. Yoksa çekmiş miydi? Bilmiyordu. İnsanlarla ilgili bu küçük enstantaneler, hiç yeterli olmuyordu; insanın çizdiği bu yüzeysel resimler, yüzde gezinen ve burası burun, burası kaş diye hisseden bir sinek gibiydi.

*

Pencereye yürüdü. Güneş batıyor olmalıydı, zira köşedeki binanın tuğlalarında sarı-pembe bir kızarıklık vardı. Bir iki yüksek pencere altın gibi parlıyordu. Kız odadaydı ve aklını dağıtıyordu. Ayrıca Londra'nın gürültüsü onu hâlâ rahatsız ediyordu. Geri plandaki insanı uyuşturan trafik gürültüsünün, dönen tekerlek ve cırlayan fren sesinin yanı sıra, yakından çocuğu için telaşlanarak bağıran bir kadının sesi, sebze satan bir adamın monoton sesi geliyordu ve uzakta bir yerde laterna çalıyordu. Durdu; yeniden başladı. Eskiden, gençken, gece geç saatlerde, kendimi yalnız hissettiğim zaman, ona mektup yazardım, diye düşündü North. Aynada kendine baktı. Geniş elmacıkkemikli, küçük kahverengi gözlü, güneşten yanmış yüzünü gördü.

Kız, evin aşağı kısımlarına inmişti. Kapı açık duruyordu. Hiçbir şey olmuyordu. North bekledi. Kendini yabancı, dışlanmış hissediyordu. Bunca yıldan sonra, herkes evlenmiş; durulmuştu ve kendi işleriyle meşguldü, diye düşündü. Onları telefon ederken, başka konuşmaları hatırlarken buluyordunuz; odadan çıkıyorlardı; sizi yalnız bırakıyorlardı. Eline bir kitap aldı ve bir cümle okudu.

"Parlak saçlı bir meleğe benzeyen bir gölge..."

Biraz sonra içeri girdi. Ancak işlemlerde bir pürüz var gibiydi. Kapı açıktı; masa hazırdı ama hiçbir şey olmuyordu. Birlikte ayağa kalktılar ve sırtlarını şömineye dönerek beklemeye başladılar.

"Bunca yıldan sonra, uçakla bulutların arasından bırakılmış gibi geri dönmek çok tuhaf olmalı" diye devam etti Sara. Sanki indiği yermiş gibi orayı işaret etti.

"Bilinmeyen topraklara" dedi North. Öne doğru eğildi ve masanın üstündeki bıçaklardan birine dokundu.

"... ve insanları konuşurken buldun" diye ekledi Sara.

"... konuşuyorlar, konuşuyorlar" dedi North, "para ve politika hakkında" diye ekledi, haince topuğuyla arkasındaki ocak siperini hafifçe tekmeleyerek.

Bu noktada kız yine içeri girdi. Üzerinde, belli ki getirdiği ye-

meğin kazandırdığı bir önemlilik havası vardı, zira yemeğin üstü büyük metal bir kapakla kapatılmıştı. Kız abartılı bir jestle kapağı kaldırdı. Altında bir koyun budu vardı. "Haydi, yemek yiyelim" dedi Sara.

North, "Acıktım" dedi.

Masaya oturdular ve Sara kesme bıçağını alarak uzun bir yarık açtı. İnce, kırmızı bir sızıntı oldu; et az pişmişti. Sara ete baktı.

"Koyun böyle olmamalı" dedi. "Sığır tamam da koyun olmamalı."

Kırmızı suyun, tabağın derinliklerine akışım izlediler.

"Geri gönderelim mi, yoksa olduğu gibi yiyelim mi?" diye sordu Sara.

"Yiyelim" dedi North. "Bundan çok daha kötü et parçaları da yedim" diye ekledi.

"Afrika'da..." dedi Sara, sebze tabaklarının kapaklarını açarken. Birinde, bulanık yeşil bir suyun içinde bol miktarda dilimlenmiş lahana vardı; diğerinde sert görünen, sarı patates.

"... Afrika'da, Afrika'nın çöllerinde" diye devam etti Sara, North'a lahana servisi yaparken, "bulunduğun çiftlikte, insanların aylarca uğramadığı o çiftlikte... Verandada oturup, sesleri dinliyordun..."

"Koyun seslerini" dedi North. Etini şeritler halinde kesiyordu. Zor kesiliyordu.

"Ve sessizliği bozacak hiçbir şey yoktu" diye devam etti Sara, tabağına patates alırken, "sadece uzaktaki bir dağın yamacından düşen bir ağacın veya parçalanan kayanın sesi..." North'un mektuplarından alıntı yaptığı cümleleri doğrulamak istercesine ona baktı.

"Evet" dedi North, "çok sessizdi."

"Ve sıcaktı" diye ekledi Sara. "Öğle saatlerinde cayır cayır yakan bir sıcak; yaşlı bir Çingene kapını çaldı..."

North başıyla onayladı. Yine kendini gördü, genç ve çok yalnız bir adam.

"Ve sonra..." diye tekrar başladı Sara. Ancak büyük bir kamyon hızla sokağa girdi. Masada bir şey şangırdadı. Duvarlar ve yer

titriyordu. Sara, birbirine dokunduğu için tıngırdayan iki bardağı ayırdı. Kamyon geçti; gürleyerek uzaklaştığını duydular.

"Ya kuşlar" diye devam etti Sara. "Ay ışığında cıvıldayan bülbüller?"

Çağrıştırdığı görüntü North'u rahatsız etti. "Sana bir sürü saçmalık yazmış olmalıyım!" diye haykırdı. "Keşke onları, o mektupları yırtsaydın!"

"Hayır! Onlar çok güzel mektuplardı! Şahane mektuplardı!" diye bağırdı Sara bardağını kaldırarak. Bir yüksük dolusu şarabın bile onu hep çakırkeyif yapmaya yettiğini hatırladı. Gözleri parlıyordu, yanakları kıpkırmızı olmuştu.

"Sonra bir gün izin aldın" diye devam etti, "ve yaysız bir at arabasıyla, engebeli beyaz bir yoldan hızla komşu kasabaya gittin–"

"Doksan beş kilometre uzakta" dedi North.

"Sonra bir bara girdin ve komşu – çiftlikten bir adamla tanıştın, değil mi?" Yanlış kelime olabileceği düşüncesiyle duraksadı.

"Çiftlik, evet, çiftlik" diyerek doğruladı North. "Kasabaya gittim ve barda bir içki içtim–"

"Ve sonra?" diye sordu Sara. North güldü. Ona söylemediği bazı şeyler vardı. Sesini çıkarmadı.

"Sonra yazmayı bıraktın" dedi Sara. Bardağını masanın üstüne koydu.

"Nasıl biri olduğunu unutunca" dedi North ona bakarak.

"Sen de yazmayı bıraktın" diye ekledi.

"Evet, ben de bıraktım" dedi Sara.

Trombon çalan kişi yer değiştirmiş, pencerenin altında kederli bir şekilde ağıt yakmaya başlamıştı. Hüzünlü ses, sanki bir köpek başım arkaya atmış da aya karşı uluyormuşçasına, onlara kadar geliyordu. Sara müzik eşliğinde çatalını sallamaya başladı.

"Yüreğimiz gözyaşlarıyla, dolu, dudaklarımız kahkahalarla, merdivenleri geçtik" –kelimeleri trombonundan gelen sese uyum sağlayacak şekilde uzatıyordu– "mer-r-r-divenleri geçti-i-ik" – ancak bu noktada trombonun ölçüsü dans müziğine döndü. Sara, "O üzüntüye, ben mutluluğa" diyerek müzik eşliğinde dans etmeye

başladı. "O üzüntüye, ben mutluluğa doğru giderken, birlikte merdivenlerden geçti-i-i-ik."

Bardağını bıraktı.

"Etten bir parça daha ister misin?" diye sordu North'a.

"Hayır, teşekkür ederim" dedi North hâlâ kuyu gibi kanamakta olan lifli, tatsız nesneye bakarak. Söğüt desenli tabakta kanlı çizgiler oluşmuştu. Sara elini uzattı ve zile bastı. Çaldı; bir daha çaldı. Hiç kimse gelmedi.

"Zilleriniz çalışmıyor" dedi North.

"Hayır" dedi Sara gülümseyerek. "Ziller çalmıyor, musluklar akmıyor." Ayağını yere vurdu. Beklediler. Kimse gelmedi. Dışarıda trombon ağıt yakmaya devam ediyordu.

"Ancak bana yazdığın bir mektup vardı" diye devam etti North beklerken. "Öfkeli bir mektup; acımasız bir mektup."

Sara'ya baktı. Sara dudağını, ısırmaya hazırlanan bir at gibi kaldırmıştı. Onu da hatırlıyordu.

"Evet?" dedi Sara.

"Strand'dan geldiğin gece" diye hatırlattı North.

Bu sırada, elinde pudinglerle kız geldi. Süslü bir pudingdi, yarı-şeffaftı, pembeydi ve krema damlalarıyla süslenmişti.

"Hatırlıyorum" dedi Sara kaşığını titreyen jölenin içine batırarak. "Sakin bir sonbahar akşamıydı; ışıklar yanıyordu ve insanlar ellerinde çelenklerle kaldırımda yürüyorlardı, değil mi?"

"Evet" diye başını salladı North. "Aynen öyleydi."

"Ben de kendi kendime dedim ki," duraksadı. "Burası cehennem. Biz lanetli miyiz?" North, evet anlamında başını salladı.

Sara ona puding verdi.

"Ben de" dedi North tabağını alırken, "lanetliler arasındaydım." Kaşığını Sara'nın ona verdiği titrek kütleye batırdı.

"Korkak; ikiyüzlü, anahtarın elinde; başında da şapkan—" Sara'nın ona yazdığı mektuplardan birinden alıntı yapıyor gibiydi. Duraksadı. Sara ona gülümsedi.

"Peki, ama kelime neydi, kullandığım kelime hangisiydi?" diye sordu Sara hatırlamaya çalışırken.

"Fasa fiso!" diye hatırlattı North. Sara başını sallayarak onayladı.

"Sonra köprünün üstüne çıktım" diye devam etti Sara kaşığı ağzına yaklaştırırken, "ve o küçük şeylerden birinde –oyuk, körfez, ne diyorsunuz onlara?– suyun üzerindeki girintiler, sonra aşağıya baktım..." Başını eğip tabağına baktı.

"Nehrin karşı tarafında yaşadığın zaman" diyen North onu teşvik etti.

"Durdum ve aşağı baktım" dedi Sara önünde tuttuğu bardağına bakarak, "ve düşündüm; akan su, dökülen su, ışıkları kırıştıran su, ay ışığı, yıldızların ışığı–" İçkisini yudumladı ve sessizleşti.

"Sonra araba geldi" diye kışkırttı North.

"Evet, Rolls Royce. Sokak lambasının altında durdu ve arabanın içinde öylece oturdular..."

"İki kişi" diye hatırlattı North.

"İki kişi. Evet" dedi Sara. "Adam puro içiyordu. Büyük burunlu, fraklı zengin bir İngiliz. Kadın onun yanında, kenarı kürklü mantosuyla otururken, sokak lambasının altında durmalarından yararlanarak elini kaldırdı" –Sara da elini kaldırdı– "ve o küreği, ağzını boyadı."

Ağzındaki lokmayı yuttu.

"Ya söylev?" diye teşvik etti North.

Sara başını iki yana salladı.

Bir süre sessiz kaldılar. North pudingini bitirmişti. Sigara tabakasını çıkardı. Anlaşılan, oldukça kötü durumdaki meyveler dışında –elma ve muz– başka yiyecek hiçbir şey yoktu.

"Gençken çok akılsızdık, Sal" dedi sigarasını yakarken, "süslü yazılar yazıyorduk..."

"Gün doğarken serçeler cıvıldıyordu" dedi Sara meyve tabağını kendine doğru çekerek. Bir muz alıp, sanki yumuşak bir eldiveni çıkarıyormuş gibi soymaya başladı. North bir elma aldı ve soydu. Elma kabuğu bukle halinde tabağında duruyordu; yılan derisi gibi kıvrılmış, diye düşündü. Muzun kabuğu da yırtılarak açılmış bir eldivenin parmağına benziyordu.

Sokak artık sessizdi. Kadın şarkı söylemeyi bırakmıştı. Trombon çalan adam başka yere gitmişti. Trafiğin yoğun olduğu saat geçmişti ve artık sokaktan hiçbir şey geçmiyordu. Sara muzundan küçük parçalar ısırıyor, North da onu izliyordu.

Dört Haziran[1] kutlamalarına geldiği zaman, eteğini ters giymişti, diye hatırladı North. O günlerde de deforme olmuştu. Peggy ile North ona gülmüşlerdi. Hiç evlenmemişti; North nedenini merak etti. Tabağındaki, dağılan elma kabuğu buklelerini itti.

"Ne iş yapıyor?" dedi ansızın "– ellerini açan o adam?"

"Böyle mi?" diyen Sara ellerini açtı.

North, "Evet", diyerek başını salladı. Her konuda bir teorisi olan o geveze yabancılardan biriydi adam. Buna rağmen ondan hoşlanmıştı – hoş bir koku saçıyordu, insanın içi pır pır ediyordu; esnek, yumuşak yüzü eğlenceli bir şekilde çalışıyordu; oval alınlı, güzel gözlü ve keldi.

"Ne iş yapıyor?" diye tekrar etti.

"Konuşuyor" diye cevap verdi, "Ruh hakkında." Gülümsedi. North yine kendini dışlanmış, yabancı gibi hissetti. Aralarında birçok konuşma geçmiş, çok samimiyet yaşanmış olmalıydı.

"Ruh hakkında" diye devam etti Sara bir sigara alarak. "Konferanslar" diye ekledi sigarasını yakarken. "Ön sırada bir yer için on şilin altı peni ödemek gerekiyor" dedi sigarasının dumanını üflerken. "Yarım krona ayakta yer bulabiliyorsun. Ama bir yandan da," dumanını üfledi, "çok iyi duyamıyorsun. Öğretmenin, Üstat'ın dersinin yalnızca yarısını yakalayabiliyorsun" dedi gülerek.

Şimdi onu küçümsüyordu, onun bir şarlatan olduğu izlenimini yaratıyordu. Oysa Peggy onların – Sara ile şu yabancının çok yakın olduğunu söylemişti. Eleanor'da gördüğü adam hakkındaki görüşü, bir kenarda patlamış top gibi hafifçe değişti.

"Onun arkadaşın olduğunu sanıyordum" dedi yüksek sesle.

"Nicholas'ın mı?" diye haykırdı Sara. "Onu seviyorum!"

1 İngiltere'de özellikle aristokrat çocuklarının eğitim gördüğü Eton College'da geleneksel olarak kutlanan gün. (yay.n.)

Gözleri kesinlikle parlıyordu. North'u bir kez daha şaşırtarak, gözlerini mest olmuş bir ifadeyle tuzluğa dikmişti.

"Onu seviyorsun..." diye başladı. Ancak bu sırada telefon çaldı.

"İşte o!" diye haykırdı. "Arayan o! Nicholas arıyor!"

Aşırı derecede sinirli bir tonda konuşuyordu.

Telefon yine çaldı. "Ben burada değilim!" dedi Sara. Telefon bir kez daha çaldı. "Burada değilim! Ben burada değilim! Ben burada değilim!" diye tekrarladı her telefon ziliyle aynı anda. Telefonu açma girişiminde bulunmadı. North artık Sara'nın bıçak gibi saplanan ses tonuna ve telefonun ziline daha fazla dayanamadı. Telefonun yanına gitti. Ahizeyi elinde tutarken bir duraksama oldu.

"Ona burada olmadığımı söyle!" dedi Sara.

"Alo" dedi North telefona cevap vererek. Ancak bir sessizlik yaşandı. North dönüp bakınca Sara'nın koltuğun kenarında oturduğunu ve ayağını salladığını gördü. Sonra bir ses geldi.

"Benim adım North" diye cevap verdi telefona. "Sara'yla yemek yiyorum... Evet, ona söylerim..." Yine Sara'ya baktı. "Koltuğun kenarında oturuyor" dedi, "yüzünde yemek lekesi var ve ayağını sallıyor."

Eleanor elinde telefonla durdu. Gülümsedi ve telefonu kapattıktan sonra bir süre daha öylece durmaya ve gülümsemeye devam etti. Sonra birlikte yemek yediği yeğeni Peggy'ye döndü.

"North, Sara'da yemekte" dedi, Londra'nın diğer ucunda bulunan ve biri suratındaki yemek lekesiyle koltuğun kenarına oturup ayağını sallayan iki kişiyi gözünde canlandırarak güldü.

"Sara'yla yemek yiyor" diye tekrarladı. Ancak yeğeni gülmedi, çünkü Peggy manzarayı görmüyordu. Ayrıca biraz sinirlenmişti, çünkü konuşmalarının tam ortasında Eleanor aniden ayağa kalkmış ve "Sara'ya hatırlatırım" demişti.

"Öyle mi?" dedi umursamaz bir ifadeyle.

Eleanor gelip yanına oturdu.

"Diyorduk ki..." diye başladı.

"Temizlettin" dedi Peggy aynı anda. Eleanor telefondayken, Peggy de büyükannesinin yazı masasının üstünde duran resmine bakmıştı.

"Evet" dedi Eleanor, omzunun üzerinden geriye bakarak. "Evet. Çimlerin üstüne bir çiçek düşmüş, gördün mü?" dedi. Döndü ve resme baktı. Yüzü, elbisesi, çiçek sepeti, hepsi birbirinin içinde eriyerek hafifçe parlıyordu, boya sanki yumuşak bir mine kaplamasıymış gibi duruyordu. Çimlerin üstünde bir çiçek – küçük, mavi bir filiz yatıyordu.

"Kir yüzünden görünmüyordu" dedi Eleanor. "Ama hatırlıyorum, çocukluğumdan. Aklımdayken, resimlerini temizleyecek iyi birini arıyorsan..."

"Peki, ona benziyor mu?" diye sözünü kesti Peggy.

Birisi ona büyükannesine benzediğini söylemişti ve onun gibi olmak istemiyordu. Esmer ve kartal gibi olmak istiyordu; ama aslında mavi gözlü ve yuvarlak yüzlüydü – büyükannesi gibi.

"Bende, bir yerlerde adresi var" diye devam etti Eleanor.

"Zahmet etme – zahmet etme" dedi Peggy, halasının gereksiz detaylar ekleme alışkanlığına sinirlenerek. Yaşlılıktan, diye düşündü. Yaşlılık, vidaları gevşetiyor ve bütün zihin mekanizmasının tıngırdamasına yol açıyordu.

"Ona benziyor mu?" diye tekrarladı sorusunu.

"Benim hatırladığım haline benzemiyor" dedi Eleanor, bir kez daha resme göz atarak. "Belki ben çocukken böyleydi – hayır, ben çocukken bile böyle değildi. Asıl ilginç olan" diye devam etti, "onların çirkin bulduğu şeyi, örneğin kızıl saçları, bizim güzel bulmamız. Bu nedenle kendi kendime sık sık soruyorum," duraksadı ve purosundan bir nefes çekti. "Güzel ne?"

"Evet" dedi Peggy. "İşte bundan bahsediyorduk."

Zira Eleanor'un aklına aniden Sara'ya partiyi hatırlatması gerektiği geldiğinde, Eleanor'un çocukluğundan – her şeyin nasıl değiştiğinden, bir nesle iyi görünen bir şeyin, başka bir nesle başka türlü göründüğünden bahsediyorlardı. Eleanor'u geçmişi hakkında konuşturmak Peggy'nin hoşuna gidiyordu. Ona çok

huzurlu ve güvenli geliyordu.

"Sence herhangi bir ölçütü var mı?" diye sordu, Eleanor'u konuştukları konuya geri döndürmek istediği için.

"Kim bilir" dedi Eleanor dalgın bir tavırla. Başka bir şey düşünüyordu.

"Ne kadar can sıkıcı!" diye bağırdı ansızın. "Dilimin ucundaydı – sana sormak istediğim bir şey vardı. Sonra Delia'nın partisi aklıma geldi, sonra North beni güldürdü –Sally burnundaki lekeyle koltuğun kenarında oturuyormuş– işte bu aklımı başımdan aldı." Başını iki yana salladı.

"İnsanın bir şey söylemek üzereyken sözünün kesilmesi nasıl bir duygudur, biliyor musun? *Buraya* bir yere yapışır" başına hafifçe vurdu, "ve diğer her şeyi durdurur. Önemli bir şey olduğundan değil" diye ekledi. Bir süre odada dolandı. "Hayır, vazgeçtim, vazgeçtim" dedi başını sallayarak.

"Sen bir taksi çağırırken, ben de gidip hazırlanayım."

Yatak odasına gitti. Bir süre sonra, akan su sesi geldi.

Peggy bir sigara daha yaktı. Eğer Eleanor yıkanacaksa –ki yatak odasından gelen seslere bakılırsa, muhtemelen öyleydi– taksi çağırmakta acele etmesi gerekmiyordu. Şöminenin üstündeki rafta duran mektuplara baktı. Bir tanesinin üstündeki adres dikkatini çekti – "Mon Repos, Wimbledon." Eleanor'un dişçilerinden biri, diye düşündü Peggy. Herhalde Wimbledon Parkı'nda birlikte bitki incelediği adamdı bu. Çekici bir adamdı. Eleanor onu tarif etmişti. "Hiçbir dişin başka bir dişe benzemediğini söylüyor. Ayrıca bütün bitkiler hakkında bilgisi var..." Konuyu dağıtmadan çocukluğunu anlatmasını sağlamak oldukça zordu.

Telefona gitti. Numarayı verdi. Duraklama oldu. Beklerken, telefonu tutan ellerine baktı. Becerikli, ince, cilalı ama ojeli değil, elleri ödündü, diye düşündü, bilimle şey arasında... Ancak bu sırada bir ses, "Numara lütfen" dedi. Peggy numarayı verdi.

Yine bekledi. Eleanor'un oturduğu yere oturunca, Eleanor'un gördüğü manzarayı gördü – Sally, yüzündeki lekeyle koltuğun kenarına ilişmiş. Ne kadar aptal, diye düşündü buruklukla ve

bacaklarında bir ürperme hissetti. Neden buruktu? Zira dürüst olmasıyla övünüyordu –o bir doktordu– ancak o ürpertinin burukluk olduğunu biliyordu. Mutlu olduğu için onu kıskanıyor muydu, yoksa atalarından gelen dar görüşlülüğün sesi miydi – kadınları sevmeyen erkeklerle yapılan bu arkadaşlığı onaylamıyor muydu? Görüşünü sormak istermiş gibi büyükannesine baktı. Ancak büyükannesi sanat eserinin dokunulmazlığını kazanmıştı; orada oturup güllerine gülümserken, bizim doğrularımıza ve yanlışlarımıza karşı kayıtsız görünüyordu.

"Merhaba" dedi talaş ve kulübe çağrıştıran boğuk bir ses. Peggy adresi verdi ve telefonu yerine bırakırken içeri Eleanor girdi – üzerinde kırmızı bir yaldızlı Arap pelerini, başında da gümüşi bir tül vardı.

"Günün birinde, telefonun diğer ucunda durumun nasıl olduğuna bakabileceğini düşünüyor musun?" dedi Peggy ayağa kalkarken. Eleanor'un en büyük güzelliği saçları ve gümüş parıltılı kara gözleri, diye düşündü Peggy – güzel, yaşlı bir tanrıça, tuhaf bir yaşlı kurt, aym anda hem saygıdeğer hem de komik. Yolculukları nedeniyle bronzlaşmıştı, bu nedenle saçları her zamankinden daha beyaz görünüyordu.

"Ne dedin?" dedi Eleanor, zira telefonla ilgili yorumunu yakalayamamıştı. Peggy tekrarlamadı. Pencerede durup taksiyi beklediler. Yan yana sessizce durdular ve dışarı baktılar, çünkü doldurulması gereken bir boşluk oluşmuştu ve çatıların, meydanların üzerinden arka bahçelerin belirli bir açısından uzaktaki mavi dağ sırasını görecek kadar yüksekteki pencereden görünen manzara, konuşan başka bir ses görevi yapıyor, boşluğu dolduruyordu. Güneş batıyordu; bir bulut mavi gökyüzünde kırmızı bir tüy gibi kıvrılmıştı. Peggy aşağı baktı. Arabaların köşeleri dönüşünü, bir sokaktan girip diğerinden çıkışını izlemek ve çıkardıkları sesleri duymamak çok tuhaf geliyordu. Sanki Londra haritasının bir bölümü önlerine serilmişti. Bu yaz günü sona eriyordu, lambalar yakılıyordu, çuhaçiçeği şeklindeki lambalar hâlâ ayrı ayrı duruyordu, çünkü günbatımının parıltısı hâlâ hissediliyordu. Eleanor gökyüzünü işaret etti.

"İlk uçağımı orada gördüm – orada, o bacaların arasında" dedi. Uzakta, yüksek bacalar, fabrika bacaları vardı. Bir de, çatıların üzerinde uzanan büyük bir bina vardı – Westminster Katedrali mi?

"Burada duruyor, dışarı bakıyordum" diye devam etti Eleanor. Daireye taşındıktan hemen sonra olmalı. Bir yaz günüydü ve gökyüzünde siyah bir nokta gördüm ve yanımda kim varsa ona –galiba Miriam Parrish'ti, zira daireye taşınmama yardım etmeye gelmişti– bu arada umarım Delia onu davet etmeyi hatırlar–"... İşte yaşlılık, diye düşündü Peggy, konudan konuya atlıyor.

"Miriam'a ne dedin?" diye teşvik etti Eleanor'u.

"Miriam'a dedim ki, 'Bu bir kuş mu? Hayır, kuş olabileceğini sanmıyorum. Fazla büyük. Ama hareket ediyor.' Aniden üzerimden geçti, uçak olduğunu anladım! Uçaktı! Biliyorsun kısa bir süre önce Manş'ı geçmişlerdi. O dönemde ben Dorset'de sizin yanınızdaydım. Gazetede okuduğumu hatırlıyorum ve birisi –sanırım, babandı– 'Dünya bir daha asla eskisi gibi olmayacak!' dedi."

"Yok canım..." Peggy güldü. Eleanor içini çektiği zaman, uçakların o kadar büyük bir fark yaratmadığını söylemek üzereydi, zira yaşlıların bilime inancını kırmak onun tarzıydı. Bunu kısmen, saflıkları kendisini eğlendirdiği için, kısmen de doktorların cehaleti onu her gün etkilediği için yapıyordu.

"Aman Tanrım" diye mırıldandı.

Pencereden uzaklaştı.

Yine yaşlılık, diye düşündü. Bir esinti kapının açılmasına yol açmıştı; Eleanor'un yetmiş küsur yıllık yaşamında açılan milyonlarca kapıdan biriydi. Ortaya acı veren bir düşünce çıkmıştı ve bunu yaşlıların saygılı cömertliği, hüzünlü alçakgönüllülüğüyle hemen gizledi – yazı masasına gitti ve kıpır kıpır hareketlerle evraklarını kurcalamaya başladı.

"Nell, ne?.." diye başladı Peggy.

"Bir şey yok, bir şey yok" dedi Eleanor. Gökyüzünü görmüştü ve o gökyüzünde birçok resim vardı – o kadar sık görmüştü ki, hangisine bakarsa ön plana o çıkıyordu. Şimdi, North'la konuştuğu için, savaşı, bir gece nasıl orada durup projektörleri izlediğini ha-

tırlamıştı. Bir hava akınından sonra eve gelmişti; Westminster'da Renny ve Maggie'yle birlikte yemek yemişti. Bir mahzende oturmuşlardı ve Nicholas –onunla ilk kez orada tanışmıştı– savaşın hiç önemli olmadığını söylemişti. "Biz, arka bahçede havai fişeklerle oynayan çocuklarız" demişti... Eleanor onun cümlesini ve ahşap bir sandığın etrafında nasıl yeni bir dünyaya içtiklerini hatırlıyordu. "Yeni bir dünya – yeni bir dünya!" diye bağırmıştı Sally, kaşığıyla sandığa vururken. Yazı masasına döndü, bir mektubu yırttı ve çöpe attı.

"Evet" dedi, kâğıtların arasında bir şey ararken. "Evet –uçaklar konusunda bilgim yok, hiç binmedim ama motorlu araçlar– onlar olmadan da yaşayabilirim. Bir tanesi neredeyse bana çarpıyordu, sana anlatmış mıydım? Brompton Yolu'nda. Tamamen benim hatam – Bakmıyordum... Ya radyo –tam bir baş belası– aşağıdaki insanlar kahvaltıdan sonra açıyor; ama diğer taraftan – sıcak su; elektrik ışığı ve o yeni..." Durdu. "Ah, işte burada!" diye haykırdı. Aradığı evrakın üstüne atıldı. "Eğer bu akşam Edward oradaysa, bana hatırlat da mendilime düğüm atayım..."

Çantasını açtı, ipek mendilini çıkardı ve ciddi bir şekilde düğüm atmaya başladı... "Runcorn'ların oğlunu sorayım."

Kapı çalındı.

"Taksi geldi" dedi.

Bir şey unutmadığından emin olmak için etrafına bakındı. Aniden durdu. Yerde duran ve büyük manşetiyle bulanık fotoğrafı görünen akşam gazetesi gözüne ilişti. Gazeteyi eline aldı.

"Surata bak!" diye bağırdı, masanın üstüne koyup düzelterek.

Peggy'nin gördüğü kadarıyla –miyoptu– her zamanki akşam gazetesinde yer alan ve el kol hareketi yapan şişman bir adamın bulanık resmiydi.

"Lanet olası..." dedi Eleanor birdenbire, "kabadayı!" Tek hamlede gazeteyi tam ortadan yırttı ve yere attı. Peggy çok şaşırdı. Gazete yırtılırken teninde bir ürperti hissetti. Halasının dudaklarından "lanet olası" deyimini duymak onu çok şaşırtmıştı.

Biraz sonra bu olayı eğlenceli buldu; ama hâlâ şaşkındı.

Zira İngilizceyi son derece ketum bir şekilde kullanan Eleanor'un önce "lanet olası," sonra da "kabadayı" demesi, Peggy'nin ve arkadaşlarının kullandığı kelimelerden çok daha büyük bir anlam taşıyordu. Ayrıca yaptığı hareket, gazeteyi yırtması... Ne tuhaf bir grup, diye düşündü, Eleanor'un peşinden merdiveni inerken. Kırmızı yaldızlı pelerini her basamağa sürünüyordu. Yani babasının, birisi gazetede bir şey söyledi diye *The Times* gazetesini buruşturup, sinir içinde oturduğunu görmüştü. Ne garip!

Ya gazeteyi yırtışı! diye düşündü, hafifçe gülerek. Elini tıpkı Eleanor'un yaptığı gibi savurdu. Eleanor'un vücudu hâlâ öfkeyle dimdikti. Onun arkasından taş basamakları birer birer inerken, öyle olmak çok kolay olurdu, diye düşündü; çok doyurucu olurdu. Pelerinindeki küçük düğme basamaklara çarpıyordu. Oldukça yavaş bir şekilde indiler.

"Halamı ele alalım" dedi kendi kendine, hastanede bir adamla yaşadığı tartışma sahnesini düzenlemeye başlayarak, "Halamı ele alalım, altı kat merdivenin tepesinde bir tür işçi konutunda tek başına yaşıyor..." Eleanor durdu.

"Sakın bana mektubu – Runcorn'un mektubunu yukarıda unuttuğumu söyleme" dedi. "Edward'a göstermek istiyordum, hani çocuk hakkında olan." Çantasını açtı. "Hayır: İşte burada." Mektup çantasında duruyordu. Aşağı inmeye devam ettiler.

Eleanor taksi şoförüne adresi verdi ve hızla köşeye geçip oturdu. Peggy gözünün ucuyla ona baktı.

Onu etkileyen sözler değil, Eleanor'un o sözlere kattığı güçtü. Sanki hâlâ –o, yaşlı Eleanor– tutkuyla, o adamın mahvettiği şeylere inanıyordu. Harika bir nesil, diye düşündü arabayla giderken. İnananlar...

"Biliyorsun" diye kesti Eleanor, sözlerini açıklamak istercesine, "Bu, değer verdiğimiz her şeyin sonu anlamına geliyor."

"Özgürlük mü?" diye sordu Peggy formalite gereği.

"Evet" dedi Eleanor. "Özgürlük ve adalet."

Taksi, her evin kendi cumbasının, küçük bahçesinin, özel adının olduğu sakin, saygın küçük sokaklarda ilerlemeye devam ediyordu.

Büyük anacaddeye doğru giderken, Peggy'nin aklına –hastanedeki adama anlatacağı haliyle– daire deki sahne geldi. "Aniden çılgına döndü" dedi, "gazeteyi aldı ve boydan boya yırttı – halam, yetmiş yaşını geçmiş halam." Detayları doğrulamak için Eleanor'a göz attı. Halası düşüncelerini böldü.

"Eskiden burada yaşardık" dedi. Eliyle sol tarafta bulunan uzun, sokak lambalarıyla aydınlatılmış sokağı gösterdi. Dışarı bakan Peggy, bir dizi soluk sütun ve basamağın bulunduğu gösterişli sokağı görebiliyordu. Tekrarlanan kolonlar, düzenli mimari, bütün sokak boyunca birbiri ardına dizilen mermer sütunlarla soluk, görkemli bir güzellik katıyordu.

"Abercorn Terrace" dedi Eleanor. "... posta kutusu" diye mırıldandı arabayla yanından geçerken. Neden posta kutusu? diye sordu Peggy kendi kendine. Bir başka kapı açılmıştı. Yaşlılığın, kendi karanlığında uzayıp giden ve uzaklaşan sayısız caddeleri olmalı, diye düşündü ve şimdi bir kapı açılıyordu, sonra bir kapı daha.

"İnsanlar..." diye başladı Eleanor. Sonra sustu. Her zaman olduğu gibi, yanlış yerden başlamıştı.

"Evet?" dedi Peggy. Bu tutarsızlık onu sinirlendiriyordu.

"Diyecektim ki bu posta kutusu şeyi düşündürdü" diye başladı Eleanor; sonra güldü. Düşüncelerinin aklına hangi sırayla geldiğini açıklamaya çalışma girişiminde bulunmaktan vazgeçti. Kuşkusuz bir sıra, düzen vardı ama onu bulmak çok uzun zaman alıyordu ve bu saçma sapan, tutarsız konuşmaların Peggy'yi kızdırdığını biliyordu, zira gençlerin akılları çok hızlı çalışıyordu.

"Eskiden burada yemek yerdik" diye bitirdi aniden, başıyla meydanın köşesindeki büyük evi işaret ederek. "Babanla ben. Birlikte okuduğu adam. Adı neydi? Sonradan hâkim oldu... Eskiden üçümüz burada yemek yerdik. Morris, babam ve ben... O günlerde çok büyük partiler verilirdi. Hep hukukçular olurdu. Bir de eski meşe biriktirirdi. Çoğunlukla suni" diye ekledi kıkırdayarak.

"Eskiden yemek yerdiniz..." diye başladı Peggy. Eleanor'u yine geçmişine götürmek istiyordu. Çok ilginçti; son derece güvenli, son derece gerçekdışıydı – seksenlerin geçmişi ve ona göre,

gerçekdışı olması yüzünden çok güzeldi.

"Bana gençliğini anlat..." diye başladı.

"Ama sizin hayatınız bizimkinden çok daha ilginç" dedi Eleanor. Peggy sesini çıkarmadı.

Parlak, kalabalık bir sokakta ilerliyorlardı. Şurası sinema ışıklarının vurduğu gölgeli yakutlarla kıpkırmızı; burası yazlık elbiselerle capcanlı vitrinler yüzünden sarı görünüyordu, zira dükkânlar kapalı olmalarına rağmen, vitrinleri hâlâ aydınlatılıyordu ve insanlar hâlâ elbiselere, küçük çubukların üstündeki şapkalara ve mücevherlere bakıyorlardı.

Delia halam kente geldiği zaman, diye düşündü Peggy hastanedeki arkadaşına Eleanor'un hikâyesini anlatmaya devam ederek, parti vermemiz gerektiğini söylüyor. Sonra hepsi bir araya toplanıyor. Buna bayılıyorlar. Oysa kendisi bundan nefret ediyordu. Evde kalmayı veya sinemaya gitmeyi fazlasıyla tercih ederdi. Bu aile duygusu, diye ekledi, Victoria döneminden kalma kız kurusu tasvirine ekleyebileceği bir başka küçük detay yakalayabilmek için Eleanor'a göz atarak. Eleanor pencereden dışarı bakıyordu. Sonra döndü.

"Ya kobayla yapılan deney – o nasıl geçti?" diye sordu. Peggy şaşırdı.

Sonra hatırladı ve anlattı.

"Anlıyorum. Yani hiçbir şeyi kanıtlamadı. Yani en baştan başlamanız gerekiyor. Bu çok ilginç. Şimdi bana şeyi açıklamanı isterdim..." Kafasını karıştıran bir sorun daha vardı.

Açıklanmasını istediği şeyler, dedi Peggy hastanedeki arkadaşına, ya iki kere iki dört eder kadar basit ya da cevabını dünyada hiç kimsenin bilemeyeceği kadar zor oluyor. Ayrıca ona "Sekiz kere sekiz kaç eder?" diye sorarsan –halasının pencereye dönük profiline güldü– alnına vurup şöyle der... Ama yine Eleanor düşüncelerini böldü.

"Geldiğin çok iyi oldu" dedi Eleanor, hafifçe Peggy'nin dizine vurarak. (Ama gelmekten nefret ettiğimi ona gösterdim mi, diye düşündü.)

"İnsanları görmenin bir yolu bu" diye devam etti Eleanor. "Zaten artık hepimiz yaşlandığımıza göre –sen değil, biz– insan fırsatları kaçırmak istemiyor."

Yollarına devam ettiler. Peki, insan *bunu* nasıl doğru yorumlayabilir ki? diye düşündü Peggy, tasvire bir özellik daha eklemeye çalışırken. "Duygusal" olabilir miydi? Yoksa, tam aksine, böyle hissetmek iyi miydi? Doğal mıydı? Doğru muydu? Peggy başım salladı. İnsanları tarif etmeyi beceremiyorum, dedi hastanedeki arkadaşına. Çok zorlular... O öyle değil – hiç değil, dedi, yanlış çizdiği bir çerçeveyi silmek istermiş gibi elini havada hafifçe sallayarak. Bunu yaparken hastanedeki arkadaşı kayboldu.

Takside Eleanor'la yalnızdı. Ve evlerin önünden geçiyorlardı. Nerede başlayıp, nerede bitireceğim? diye düşündü... Yola devam ettiler. Londra'yı baştanbaşa aşan iki canlı insandılar; iki ayrı bedene sıkışmış iki yaşam belirtisiydiler ve iki ayrı bedene sıkışmış bu iki yaşam belirtisi şu anda bir sinemanın önünden geçiyorlardı, diye düşündü. Ama şu an ne ve biz neyiz? Bu bilmece, onun çözemeyeceği kadar zordu. İçini çekti.

"Böyle hissedemeyecek kadar gençsin" dedi Eleanor.

"Efendim?" diye sordu Peggy irkilerek.

"İnsanlarla tanışma konusunda. Onlarla tanışma fırsatım kaçırmama konusunda."

"Genç mi?" dedi Peggy. "Hiçbir zaman senin kadar genç olamayacağım!" O da halasının dizini okşadı. "Hindistan'a gezip dolaşmaya gitmek..." güldü.

"Ah, Hindistan. Hindistan bugünlerde hiçbir şey" dedi Eleanor. "Seyahat etmek çok kolay. Sadece bir bilet alıyorsun; gemiye biniyorsun... Ama ölmeden önce görmek istediğim şey" diye devam etti, "oldukça farklı bir şey." Elini pencereden dışarı uzattı. Kamu binalarım, bir tür ofisleri geçiyorlardı. "... Başka türlü bir uygarlık. Örneğin, Tibet. Bir kitap okuyordum, yazarın adı neydi?"

Durdu, sokaktaki görüntüler dikkatini dağıtmıştı. "Bugünlerde insanlar ne güzel kıyafetler giyiyor, değil mi?" dedi, sarı saçlı bir kızı ve smokinli genç bir erkeği işaret ederek.

"Evet" dedi Peggy formalite gereği, boyalı yüze ve parlak şala; beyaz yeleğe ve arkaya taranmış saçlara bakarak. Her şey Eleanor'un dikkatini dağıtıyor, her şey ilgisini çekiyor, diye düşündü.

"Gençken baskı altında olduğun için mi?" dedi yüksek sesle, bir çocukluk anısını; parmak yerine parlak kütüklere sahip olan büyükbabasım ve uzun, karanlık yemek odasını hayal meyal hatırlayarak. Eleanor döndü. Şaşırmıştı.

"Baskı altında mı?" diye tekrarladı. Artık kendisini öyle nadiren düşünüyordu ki, şaşırmıştı.

"Ha, ne demek istediğini anlıyorum" diye ekledi bir süre sonra. Bir görüntü – başka bir görüntü ön plana çıkmıştı. Delia odanın ortasında duruyordu; Aman Tanrım! Aman Tanrım! diyordu; yandaki evin kapısının önünde şık bir araba durmuştu ve kendisi, sokakta mektup postalamaya giden Morris'i seyrediyordu –Morris miydi o?– Sesini çıkarmadı. Geçmişime dönmek istemiyorum, diye düşünüyordu. Bugünü yaşamak istiyorum.

"Bizi nereye götürüyor?" dedi dışarı bakarak. Londra'nın halka açık, aydınlatılmış yerlerine geliyorlardı. Geniş kaldırımların, parlak lambaları yakılmış devlet dairelerine, donuk, eski görünümlü kilisenin üzerine ışık düşüyordu. Her taraftan reklam çıkıyordu. Burada bir şişe bira duruyordu, akıyordu, sonra duruyordu, sonra yine akıyordu. Tiyatro bölgesine gelmişlerdi. Her zamanki cafcaflı karmaşa vardı. Gece kıyafetli erkekler ve kadınlar, yolun ortasında yürüyordu. Arabalar dönüyor ve duruyordu. Kendi taksileri yavaşlamıştı. Bir heykelin altında tamamen durdu; farları heykelin kadavraya benzeyen solgunluğunda parlıyordu.

"Bana hep kadın bağı reklamlarını hatırlatıyor" dedi Peggy, elini uzatan hemşire üniformalı kadın heykeline göz atarak.

Eleanor bir an çok şaşırdı. Sanki bir bıçak derisini yüzmüş, tatsız bir duygu dalgası bırakmıştı, ancak bir süre sonra bedenindeki katılığa dokunamadığını fark etti. Bu sözleri Charles –iyi, sade bir çocuk olan ve öldürülen erkek kardeşi– yüzünden söylediğini düşündü, sesindeki burukluğu hissederek.

"Savaşta söylenen tek iyi şey" dedi yüksek sesle, heykelin tabanındaki sözleri okuyarak.

"Pek işe yaramadığı" dedi Peggy sert bir sesle.

Taksi yolda sıkışıp kalmıştı.

Bu duraksama, ikisinin de uzaklaştırmak istediği bazı düşünceler ışığında onları bağlıyor gibiydi.

"İnsanlar bugünlerde ne güzel kıyafetler giyiyor değil mi?" dedi, başka bir sarı saçlı kızı ve başka bir smokinli genç erkeği işaret ederek.

"Evet" dedi Peggy kısaca.

Neden hayattan daha fazla zevk alamıyorsun, daha mutlu olamıyorsun? dedi Eleanor kendi kendine. Kardeşinin ölümü çok üzücüydü ama ikisinin arasında, North'u hep çok daha ilginç bulmuştu. Taksi trafiğin içinden süzülerek arka sokaklardan birine girdi. Şimdi de kırmızı ışıkta durmak zorunda kaldı. "North'un geri dönmesi çok güzel oldu" dedi Eleanor.

"Evet" dedi Peggy. "Para ve politikadan başka bir şey konuşmadığımızı söylüyor" diye ekledi. Ona kusur buluyordu, çünkü ölen o değildi; ama bu çok yanlış, diye düşündü Eleanor.

"Öyle mi?" dedi. "Ama o zaman..." Büyük siyah harflerle yazılmış bir gazete ilanı, Eleanor'un cümlesini tamamlar gibiydi. Delia'nın yaşadığı meydana yaklaşıyorlardı. Çantasını karıştırmaya başladı. Oldukça yüksek bir meblağa ulaşan taksimetreye baktı. Adam uzun yoldan dolaşıyordu.

"Zamanla yolunu bulacak" dedi. Yavaşça meydanın etrafında döndüler. Eleanor cüzdanını elinde tutarak sabırla bekledi. Çatıların üzerinde kararmış bir gökyüzü şeridi gördü. Güneş batmıştı. Bir an gökyüzünde, taşrada tarlaların ve ormanların üzerinde uzanan gökyüzünün sessiz görüntüsü belirdi.

"Yalnızca dönmesi gerekecek" dedi. "Ümitsizliğe kapılmıyorum" diye ekledi taksi dönerken. "Biliyor musun, yolculuk yaparken, bir gemide veya kalmak durumunda olduğun ücra yerlerde her türlü insanla bir araya gelmek zorunda kalıyorsun..." Taksi tereddütle birer birer evlerin önünden geçiyordu – "Oralara

gitmelisin, Peggy," sustu; "seyahat etmelisin; yerliler o kadar güzel ki; yarı çıplak; ay ışığında nehre iniyorlar –işte oradaki ev–" Pencereye vurdu, taksi yavaşladı. "Ne diyordum? Umutsuzluğa kapılmıyorum, hayır, çünkü insanlar özünde o kadar iyi, o kadar sevecenler ki... Bu nedenle, sıradan insanlar, bizim gibi sıradan insanlar..."

Taksi pencerelerinden ışık görünen bir evin önüne yanaştı. Peggy öne eğildi ve kapıyı açtı. Arabadan atladı ve şoföre parasını verdi. Eleanor aceleyle peşinden indi. "Hayır, hayır, Peggy" diye başladı.

Peggy, "Bu benim taksim, bu benim taksim" diye itiraz etti.

"Ama kendi payıma düşeni ödemekte ısrar ediyorum" diyen Eleanor çantasını açtı.

"Arayan Eleanor'du" dedi North. Telefonu bırakıp Sara'ya döndü. Sara hâlâ ayağını yukarı aşağı sallıyordu.

"Sana, Delia'nın partisine gelmeni söylememi istedi" dedi.

"Delia'nın partisine mi? Neden Delia'nın partisine?" diye sordu Sara.

"Çünkü yaşlılar ve gelmeni istiyorlar" dedi North, Sara'nın başında durarak.

"Yaşlı Eleanor; gezgin Eleanor; vahşi gözlü Eleanor..." diyerek düşüncelere daldı. Gidecek miyim, gitmeyecek miyim, gidecek miyim, gitmeyecek miyim? diye mırıldandı North'a bakarak. "Hayır" dedi ayaklarını yere basarak, "gitmeyeceğim."

"Gitmelisin" dedi North. Çünkü Sara'nın tavırları onu sinirlendiriyordu – Eleanor'un sesi hâlâ kulaklarındaydı.

"Gitmek zorundayım, öyle değil mi?" dedi Sara ve North'a aynı anda hem fincanını verdi hem de kitabı aldı. "Çıkmamız gerekinceye kadar oku."

Yine koltuğa kıvrıldı ve eline kendi fincanını aldı.

Daha erkendi, bu doğruydu. Ama neden, diye düşündü yine kitabı açıp sayfalarını çevirirken, gelmek istemiyor? Korkuyor mu? diye merak etti. Koltukta büzüşmüş olan Sara'ya baktı. Elbisesi

eski püsküydü. North yine kitaba döndü ama göremediği için okuyamıyordu. Sara lambayı açmamıştı.

"Işık olmadan göremiyorum" dedi. Bu sokakta hava çabuk kararıyordu; evler birbirine çok yakındı. Şimdi bir araba geçmişti ve tavanda bir ışık kaymıştı.

"Lambayı yakayım mı?" diye sordu Sara.

"Hayır" dedi North. "Bir şey hatırlamaya çalışacağım." Ezbere bildiği tek şiiri yüksek sesle okumaya başladı. Sözler, alacakaranlığa karşı söylenirken kulağa çok hoş geliyor, diye düşündü North. Belki de birbirlerini göremedikleri için böyleydi.

North dizenin sonunda durdu.

"Devam et" dedi Sara.

North tekrar başladı. Odaya yayılan kelimeler gerçek varoluşlara benziyordu; katı ve bağımsızlardı; buna rağmen, Sara bu sözleri dinlerken, onunla girdikleri temasla değişiyorlardı. Ancak North ikinci dizenin sonuna gelirken...

Toplum son derece kaba davranıyor–
Bu enfes yalnızlığa...

Bir ses işitti. Şiirde miydi, yoksa dışında mı, merak etti. İçinde, diye düşünüp devam etmek üzereydi ki, Sara elini kaldırdı. North durdu. Kapının dışında ağır ayak sesleri duydu. Birisi mi geliyordu? Sara'nın gözleri kapıdaydı.

"Yahudi" diye mırıldandı.

"Yahudi mi?" dedi North. Kapıyı dinlediler. North artık açıkça duyabiliyordu. Birisi muslukları açıyordu. Karşıdaki odada birisi banyo yapıyordu.

"Yahudi banyo yapıyor" dedi Sara.

"Yahudi banyo mu yapıyor?" diye tekrarladı North.

"Ve yarın banyonun etrafında çizgi halinde yağ olacak" dedi Sara.

"Kahrolası Yahudi!" diye bağırdı North. Yan kapıdaki banyoda yabancı bir adamın vücudundan çıkan kirin bırakacağı izin

düşüncesi bile midesini bulandırmıştı.

"Devam et..." dedi Sara, "Toplum son derece kaba davranıyor" diye son dizeleri tekrar etti, "bu enfes yalnızlığa."

"Hayır" dedi North.

Akan suyun sesini dinlediler. Adam süngerle yıkanırken öksürüyordu ve boğazını temizliyordu.

"Kim bu Yahudi?" diye sordu North.

"Abrahamson, donyağı ticareti yapıyor" dedi Sara.

Dinlediler.

"Terzi dükkânında çalışan güzel bir kızla nişanlı" diye ekledi Sara.

İnce duvarların arasından sesleri gayet net bir şekilde duyabiliyorlardı.

Adam süngerle yıkanırken homurdanıyordu.

"Ama banyoda saç bırakıyor" dedi sonunda.

North ürperdiğini hissetti. Yiyeceklerde saç, lavabolarda saç, başka insanların saçları onu fiziksel olarak hasta ediyordu.

"Onunla banyoyu paylaşıyor musun?" diye sordu.

Sara başıyla onayladı.

"Hah!" gibisinden bir ses çıkardı.

"Ben de öyle dedim. 'Hah!'" Güldü. "'Hah!' –Soğuk bir kış sabahı banyoya gittiğim zaman– 'Hah!'" –eliniaçtı– "'Hah!'" Durdu.

"Peki sonra?.." diye sordu North.

"Sonra" dedi Sara kahvesinden bir yudum içerek, "Oturma odasına geri döndüm. Kahvaltı bekliyordu. Yağda yumurta ve biraz kızarmış ekmek. Lydia'nın bluzu yırtılmıştı ve saçları dağılmıştı. Kendi kendime..." Ellerini açtı– "'Kirlenmiş şehir, inanmayan şehir, ölü balıkların ve yıpranmış tavaların şehri' dedim, nehir kıyısının sular çekildiği zamanki halini düşünerek" diye açıkladı.

"Devam et" dedi North başını sallayarak.

"Böylece şapkamı taktım, paltomu giydim ve öfkeyle dışarı fırladım" diye devam etti. "Ve köprünün üstünde durarak, 'Ben, günde iki kere hiçbir anlam taşımayan gelgitle bir o yana, bir o yana savrulan bir ot muyum?' diye sordum."

"Sonra?" diye teşvik etti onu North.

"İnsanlar geçiyordu; çalımlı yürümeler, parmak ucuna basmalar, solgunlar, gelincik gözlüler, melon şapkalılar, çok sayıda köle gibi işçiden oluşan bir ordu. Ben de, 'Sizin komplonuza katılmak zorunda mıyım? Lekesiz elimi lekelemeli miyim?' dedim." –Oturma odasının yarı loş ışığında elini sallarken parladığını görebiliyordu– "'... ve ekibe katılıp efendiye hizmet mi etmeliyim; sırf banyomda bulunan bir Yahudi yüzünden, sırf bir Yahudi yüzünden?'"

Sara doğruldu ve güldü, ağır ağır konuşmaya başladığı için çıkan ses tonu onu heyecanlandırmıştı.

"Devam et, devam et" dedi North.

"Ama benim bir uğurum, alev alev yanan bir değerli taşım, parlak bir zümrüdüm vardı" –eğilip yerde duran bir zarfı aldı– "bir tavsiye mektubu. Şeftali rengi pantolon giymiş o dalkavuğa, 'Beni içeri alın, beyefendi' dedim ve adam beni mora bulanmış koridorlardan geçirerek bir kapıya, maun bir kapıya getirdi. Kapıya vurdu ve içeriden bir ses, 'Girin' dedi. Girdiğimde ne buldum?" Durdu. "Kırmızı yanaklı, tıknaz bir adam. Masasında bir vazonun içinde üç orkide. Eline sıkıştırılmış, diye düşündüm, ayrılık sırasında arabanın çakılları ezmesi gibi. Şöminenin üstünde de her zamanki resim..."

"Dur!" dedi North, Sara'nın sözünü keserek. "Bir ofise geldin" diyerek masaya vurdu. "Tavsiye mektubu sunuyorsun ama kime?"

"Ah, kime mi?" diyerek güldü Sara. "Bol paçalı pantolon giymiş bir adama. 'Babanı Oxford'dan tanıyorum' dedi bir köşeyi süsleyen araba tekerleğiyle birlikte duran kurutma kâğıdıyla oynarken. 'Ancak *sizin* çözülemez bulduğunuz şey ne?' diye sordum maun kullanan, tıraşlı, gül kokulu, koyun etiyle beslenen o adama–"

"Bir gazete bürosundaki adam" diye kontrol etti North, "baban tanıyordu. Peki, sonra?"

"Bir uğultu ve öğütme sesi geldi. Büyük makineler çalışmaya başladı; küçük çocuklar uzun kâğıtlarla, lekeli, matbaa mürekkebiyle ıslanmış siyah kâğıtlarla içeri girdiler. Adam, 'Bana bir

dakika izin ver' dedi ve kâğıdın kenarına bir not yazdı. Ama Yahudi banyomda, dedim – Yahudi... Yahudi..." Sara aniden sustu ve bardağını boşalttı.

Evet, diye düşündü North, ses orada, tavır orada ve diğer insanların yüzündeki etki; ama bir yandan da doğru olan bir şey var; belki de sessizlikte. Ancak sessiz değildi. Yahudi'nin banyoda çıkardığı gürültüyü işitebiliyorlardı; kurulanırken bir ayağından diğerine yalpalıyor gibiydi. Şimdi, kapının kilidini açtı ve yukarı çıktığını duydular. Borular guruldamaya başladı.

"Bunun ne kadarı doğruydu?" diye sordu North. Ancak Sara sessizliğe bürünmüştü. Galiba gerçek kelimeler –zihninde uçuşup bir cümle oluşturan gerçek kelimeler– Sara'nın yoksul olduğunu, hayatını kazanmak zorunda olduğunu belirtiyordu ama muhtemelen şarabın etkisiyle, o kadar heyecanla konuşmuştu ki, tek bir bütün halinde pekiştirmesi, sağlamlaştırması gereken bambaşka bir insan, bambaşka bir görüntü ortaya çıkmıştı.

Boşa giden banyo suyunun sesi dışında ev artık sessizdi. Tavanda sulu bir motif dalgalanıyordu. Evin içinde yukarı aşağı salman sokak lambaları, karşıdaki evlerin tuhaf bir şekilde, soluk kırmızı görünmesine yol açıyordu. Günün curcunası azalmıştı, sokaktan araba geçmiyordu. Sebze satanlar, laternacılar, nota çalışan kadın, trombon çalan adam, hepsi arabalarını çekmiş, kepenklerini kapatmış ve piyanolarının kapaklarını indirmişti. O kadar durağandı ki, North bir an Afrika'da olduğunu, ay ışığında verandada oturduğunu düşündü; ama kendini topladı. "Parti ne olacak?" dedi. Ayağa kalktı ve sigarasını söndürdü. Gerindi ve saatine baktı. "Gitme zamanı geldi" dedi. "Haydi, git de hazırlan" diye teşvik etti. Zira bir partiye gidilecekse, insanlar ayrılırken gitmek çok saçmaydı. Ve parti başlamış olmalıydı.

"Ne diyordun – ne diyordun, Nell?" diye sordu Peggy, kapının önünde Eleanor'un kafasını dağıtarak taksi payını ödemesini engellemek amacıyla. "Sıradan insanlar – sıradan insanlar ne yapmalı?" diye sordu.

Eleanor hâlâ çantasıyla boğuşuyordu ve cevap vermedi.

"Hayır, buna izin veremem" dedi. "İşte, al şunu..."

Ancak Peggy onun elini itekledi ve bozuk paralar kapının eşiğine yuvarlandı. İkisi de aynı anda çömeldi ve kafaları çarpıştı.

"Boş ver" dedi Eleanor bir bozuk para yuvarlanıp giderken. "Bunların hepsi benim hatamdı." Hizmetçi kapıyı açmış, bekliyordu.

"Paltolarımızı nerede çıkaracağız?" dedi Eleanor. "Burada mı?"

Zemin katta, ofis olmasına rağmen vestiyer olarak kullanılabilecek şekilde düzenlenmiş bir odaya girdiler. Masada bir ayna vardı ve önünde, tepsilerle tokalar, taraklar ve fırçalar duruyordu. Aynanın önüne gitti ve kendine bir göz attı.

"Çingene gibi görünüyorum!" diyerek saçını taradı. "Zenci gibi yanık!" Sonra Peggy'ye yer verdi ve bekledi.

"Merak ediyorum, acaba bu o oda mıydı?.." dedi.

"Hangi oda?" diye sordu Peggy dalgın bir ifadeyle; yüzüyle ilgileniyordu.

"... eskiden toplandığımız oda" dedi Eleanor. Etrafına bakındı. Anlaşılan hâlâ ofis olarak kullanılıyordu; ancak şimdi duvarlarda emlakçıların afişleri vardı.

"Acaba bu akşam Kitty gelecek mi?" diye sordu merakla ve düşünceli bir ifadeyle.

Peggy aynaya bakıyordu ve cevap vermedi.

"Artık şehre o kadar sık inmiyor. Sadece düğünler, vaftiz törenleri gibi şeyler için geliyor" diye devam etti Eleanor.

Peggy bir tür tüple dudaklarının etrafına çizgi çekiyordu.

"Aniden 1,88 metre boyunda genç bir erkekle tanışıyorsun ve onun bebek olduğunu anlıyorsun" diye devam etti Eleanor.

Peggy hâlâ yüzüyle ilgileniyordu.

"Onu her seferinde tazelemen gerekiyor mu?" diye sordu Eleanor.

"Tazelemesem korkunç görünürüm" dedi Peggy. Dudaklarının ve gözlerinin etrafındaki gerginliği neredeyse görebiliyordu. Bir parti için kendini hiç bu denli keyifsiz hissetmemişti.

"Ah, ne kadar naziksin..." dedi Eleanor. Hizmetçi altı penilik parayı getirmişti.

"Şimdi, Peggy" dedi parayı uzatarak, "lütfen payıma düşeni ödememe izin ver."

"Saçmalama" dedi Peggy onun elini iterek.

"Ama bu benim taksimdi" diye ısrar etti Eleanor. Peggy yürüdü. "Partilere ucuz yoldan gitmekten nefret ettiğim için" diye devam etti Eleanor, hâlâ parayı uzatarak onun peşinden giderken. "Büyükbabanı hatırlamıyor musun?" Her zaman, 'Üç kuruş tasarruf edeceğim diye on kuruşluk masraf çıkarma' derdi. Onunla çarşıya çıktığımız zaman" diye devam etti merdivenleri çıkarken, "'Bana elinizdeki en iyi malı gösterin,' derdi."

"Onu hatırlıyorum" dedi Peggy.

"Hatırlıyor musun?" dedi Eleanor. Birinin, babasını hatırlaması onu memnun etmişti. "Bu odaları kiraya verdiler, sanırım" diye ekledi yukarı çıkarken. Kapılar açıktı. "Orası bir avukatın" dedi, üzerine beyaz isimler yazılmış belge kutularına bakarak.

"Evet, boyanma – makyaj yapma konusunda ne demek istediğini anlıyorum" diye devam etti yeğenine bakarak. "Gerçekten çok güzel görünüyorsun. Aydınlanmış görünüyorsun. Gençlerde bu hoşuma gidiyor. Ama kendimde değil. Kendimi fazla süslü püslü, rüküş –nasıl dersen– hissederim. Ayrıca sen bu paraları almayacaksan, ben ne yapayım? Aşağıda çantamda bırakmalıydım." Daha da üst katlara çıktılar. "Sanırım, bütün bu odaları açtılar" diye devam etti –şimdi kırmızı halı şeridine gelmişlerdi– "Eğer Delia'nın küçük odası çok kalabalık hale gelirse diye ama tabii, parti daha yeni başladı. Biz erken geldik. Herkes yukarıda. Konuşmalarını işitebiliyorum. Haydi, gel. Önce ben mi gireyim?"

Bir kapının arkasından sesler geliyordu. Onları bir hizmetçi durdurdu.

"Miss Pargiter" dedi Eleanor.

"Miss Pargiter!" diye seslendi hizmetçi kapıyı açarak.

"Haydi, git ve hazırlan" dedi North. Odayı aşıp düğmeyi bulmaya çalıştı.

Düğmeye bastı ve odanın ortasındaki elektrik lambası yandı.

Gölgelik kaldırılmıştı ve yeşilimsi bir kâğıt koni haline getirilerek etrafına sarılmıştı.

"Haydi, git ve hazırlan" diye tekrarladı North. Sara cevap vermedi. Bir kitabı kendine doğru çekmişti ve onu okuyormuş numarası yapıyordu.

"Kralı öldürdü" dedi. "Peki, sonra ne yapacak?" Parmaklarını kitabın sayfalarının arasında tutuyordu ve başını kaldırıp North'a baktı; North bunun hareket anını geciktirmek için bir araç olduğunu biliyordu. O da gitmek istemiyordu. Yine de, eğer Eleanor gitmelerini istiyorsa – saatine baktı ve duraksadı.

"Bundan sonra ne yapacak?" diye tekrarladı Sara.

"Komedi" dedi North kısaca. "Kontrast" dedi, daha önce okuduğu bir şeyi hatırlayarak. "Devamlılığın yegâne biçimi" diye ekledi cüret ederek.

"Pekâlâ, okumaya devam et" diyen Sara kitabı North'a uzattı.

North kitabı rasgele açtı.

"Sahne, denizin ortasında kayalık bir ada" dedi North. Durdu.

Okumadan önce her zaman sahneyi düzenlemesi; bazı şeyleri sindirmesi, bazılarını da ön plana çıkarması gerekiyordu. Denizin ortasında kayalık bir ada, dedi kendi kendine – yeşil havuzlar, gümüş rengi çim öbekleri, kum vardı ve uzaklardan, patlayan dalgaların yumuşak sesi duyuluyordu. Okumak üzere ağzını açtı. Sonra arkasında bir ses, bir varlık duydu; oyunda mıydı, odada mıydı? Başını kaldırdı.

"Maggie!" diye bağırdı Sara. Açık kapının önünde gece elbisesiyle Maggie duruyordu.

"Uyuyor muydunuz?" diye sordu odaya girerken. "Kaç defa aradık."

Gülerek onlara baktı, uyuyanları uyandırmış gibi eğleniyordu.

"Her zaman bozuksa, zilin olması neye yarar?" dedi arkasında duran adam.

North ayağa kalktı. Önce onları pek hatırlayamadı. Yüzeydeki görüntü, onlarla ilgili anılarından, onları yıllar önce son kez gördüğünden farklıydı.

"Ziller çalmıyor, musluklar akmıyor" dedi North hımbıl bir ifadeyle. "Ya da durmadan akıyor" diye ekledi, zira borulardan hâlâ su sesi geliyordu.

"Neyse ki kapı açıktı" dedi Maggie. Masanın başında durup, parçalanmış elma kabuğuna ve bozulmuş meyvelerin durduğu tabağa baktı. Bazı güzellikler kaybolur, diye düşündü North ona bakarak, bazıları da yaşlandıkça daha da güzelleşir. Saçları ağarmıştı; çocukları artık büyümüş olmalıydı, diye tahmin etti. Peki ama kadınlar neden aynaya bakarken dudaklarını büzerler? diye merak etti. Maggie aynaya bakıyordu. Dudaklarını büzüyordu. Sonra odada ilerleyip, şöminenin yanındaki koltuğa oturdu.

"İyi de, Renny neden ağlıyordu?" diye sordu Sara. North, Renny'ye baktı. Büyük burnunun iki yanında ıslaklık izleri vardı.

"Çünkü çok kötü bir oyuna gittik" dedi Renny, "ve bir şey içmek istiyorum" diye ekledi.

Sara dolaba gitti ve bardakları tokuşturmaya başladı. "Okuyor muydun?" diye sordu Renny, yere düşen kitaba bakarak.

"Denizin ortasında kayalık bir adadaydık" dedi Sara bardakları masanın üstüne koyarken. Renny bardağa viski koymaya başladı.

Şimdi onu hatırlıyorum, diye düşündü North. Daha önce savaşa gitmeden önce görüşmüşlerdi. Westminster'daki küçük evde görüşmüşlerdi. Şöminenin karşısında oturmuşlardı ve bir çocuk, benekli bir atla oynamıştı. North onların mutluluğuna gıpta etmişti. Bilim hakkında konuşmuşlardı. Renny, "Ben bomba yapmalarına yardım ediyorum," demişti ve yüzü gölgelenmişti. Bomba yapan bir adam; barışı seven bir adam, bir biliminsanı; ağlayan bir adam...

"Dur!" diye bağırdı Renny. "Dur!" Sara sodayı masanın üstüne püskürtmüştü.

"Sen ne zaman geri döndün?" diye sordu Renny, North'a, bardağını alarak ve gözleri hâlâ yaşlı bir şekilde.

"Yaklaşık bir hafta önce" dedi North.

"Çiftliğini sattın mı?" diye sordu Renny. Elinde bardağıyla oturdu.

"Evet, sattım" dedi North. "Kalacak mıyım, yoksa geri mi gideceğim, bilmiyorum" diye ekledi ve bardağını alıp dudaklarına götürdü.

"Çiftliğin neredeydi?" diye sordu Renny, North'a doğru eğilerek. Afrika'dan bahsetmeye başladılar.

Maggie onları içki içerken ve konuşurken seyretti. Elektrik lambasının üstündeki koni şeklinde bükülmüş kâğıdın üstünde tuhaf lekeler vardı. Alacalı ışık, yüzlerinin yeşilimsi görünmesine neden oluyordu. Renny'nin burnunun iki yanındaki oyuk hâlâ ıslaktı. Suratı çıkıntılarla ve oyuklarla doluydu. North'un yüzü yuvarlaktı, burnu küçük ve kalkıktı, dudak kenarları morumsuydu. Maggie koltuğunu biraz iterek iki kafayı yan yana görebilecek hale getirdi. Birbirlerinden çok farklılardı. Afrika'dan bahsederlerken, yüzleri değişiyordu, sanki tenin altındaki ince ağ seğirmiş de, ağırlıklar farklı soketlere girmiş gibi oluyordu. Kendi bedeninde de ağırlık değişmiş gibi, bir ürperti geldi. Ancak ışık konusunda onu şaşırtan bir şey vardı. Dışarıda sokakta bir lamba yanıyor olmalıydı. Aşağı yukarı sallanan ışığı, koni halindeki yeşilimsi, benekli kâğıdın altındaki elektrik ışığıyla karışıyordu. İşte bu nedenle... İrkildi; kulağına bir ses gelmişti.

"Afrika'ya mı?" dedi North'a bakarak.

"Delia'nın partisine" dedi North. "Geliyor musunuz, diye soruyordum..." Maggie dinlememişti.

"Bir dakika..." diye kesti sözlerini Renny. Trafiği durduran bir polis memuru gibi elini kaldırdı. Yine Afrika'dan bahsetmeye başladılar.

Maggie koltuğunda arkasına yaslandı. Başlarının arkasından, maun koltuğun sırtının kıvrımı yükseliyordu. Koltuğun kıvrımının arkasında ise, kırmızı ağızlı buruşuk bir bardak vardı; sonra, üzerinde küçük siyah-beyaz kareler bulunan şömine rafının oluşturduğu düz çizgi görünüyordu; sonra da yumuşak sarı tüylerle biten üç çubuk vardı. Gözleriyle bir bir hepsini taradı. Gözleri her yere girdi çıktı, topladı, biriktirdi, tek bir bütün halinde topladı ve

tam motifi tamamlamak üzereyken, Renny bağırdı:

"Gitmeliyiz – gitmeliyiz!"

Ayağa kalkmıştı. Viski bardağını itmişti. Orada, bir birliğe komuta eden biri gibi duruyor, diye düşündü North, sesi o kadar etkili, mimikleri o kadar hükmediciydi. Ancak sonuçta sadece yaşlı bir kadının partisine gidip gitmeme meselesiydi. Yoksa, diye düşündü o da ayağa kalkıp şapkasını ararken, uygunsuz zamanlarda, beklenmeyen anlarda insanların derinliklerinden yüzeye çıkan ve sıradan hareketlerin, sıradan sözlerin bir bütünü ifade etmesine neden olan, böylece Delia'nın partisine gitmek üzere Renny'yi takip etmek amacıyla dönerken kendini, atın üstünde, çölün ortasında kuşatma altına alınmış bir garnizonu kurtarmaya gidiyormuş gibi hissetmesine yol açan bir şeyler her zaman var mıydı?

Elini kapıya dayayıp durdu. Sara yatak odasından çıkmıştı. Üstünü değiştirmişti; gece elbisesi giymişti; tuhaf bir görüntüsü vardı – belki de gece elbisesinin onu yabancılaştırmasının etkisiydi.

"Ben hazırım" dedi Sara onlara bakarak.

Eğildi ve North'un düşürdüğü kitabı yerden aldı.

"Gitmemiz gerekiyor" dedi ablasına.

Kitabı masanın üstüne bıraktı, kapatırken hüzünlü bir şekilde kitabı hafifçe okşadı.

"Gitmemiz gerekiyor" diye tekrarladı ve peşlerinden merdiveni indi.

Maggie ayağa kalktı. Ucuz, kalitesiz pansiyon odasına bir kez daha baktı. Pişmiş topraktan saksının içinde pampas otu vardı; bir de tırtıklı ağızlı yeşil vazo ve maun koltuk. Yemek masasının üstünde bir meyve tabağı duruyordu; şehvani elmalar, sarı benekli muzlarla yan yanaydı. Bu tuhaf bir kombinasyondu – yuvarlakla ince; kırmızıyla sarı. Maggie lambayı söndürdü. Tavanda dalgalanan ıslak şekil dışında oda artık neredeyse tamamen karanlıktaydı. Bu siluet halindeki geçici ışıkta sadece dış hatlar görünüyordu, hayalet gibi görünen elmalar, hayalet gibi görünen muzlar ve bir koltuğun görüntüsü. Maggie'nin gözleri karanlığa alıştıkça renk-

ler ve cisimler yavaş yavaş yerine gelmeye başladı... Bir süre durup baktı. Sonra bir ses işitti:

"Maggie! Maggie!"

"Geliyorum!" diye bağırdı ve peşlerinden aşağı indi.

"Ya sizin adınız, hanımefendi?" dedi hizmetçi Peggy'ye, Eleanor'un arkasında beklerken.

"Miss Margaret Pargiter" dedi Peggy.

Hizmetçi odaya seslendi: "Miss Margaret Pargiter!"

Bir uğultu oldu; önünde parlak bir aydınlık açıldı ve Delia öne çıktı. "Ah, Peggy!" diye bağırdı. "Geldiğine ne kadar sevindim!"

Peggy içeri girdi; ancak soğuk bir ürperti yaşadı, kendini zırhla kaplanmış gibi hissetti. Çok erken gelmişlerdi; salon neredeyse boştu. Yalnızca birkaç kişi vardı ve odayı doldurmak istermiş gibi, yüksek sesle konuşuyorlardı. Güzel bir şey olacakmışçasına davranıyorlar, diye düşündü Peggy, Delia ile tokalaşıp içeri geçerken. İran halısını ve oymalı şömineyi son derece net bir şekilde gördü ama odanın ortasında boş bir alan vardı.

Şu andaki özel durum için bir ipucu muydu bu? diye sordu kendi kendine, bir hastaya reçete yazar gibi. Not al, diye ekledi. Parlak yeşil kapaklı bir şişenin içinde yapın, diye düşündü. Not alın, ağrınız diner; not alın, ağrınız diner, diye tekrarladı kendi kendine orada tek başına dururken. Delia hızla yanından geçti. Konuşuyordu ama rasgele konuşuyordu.

"Siz Londra'da yaşayanlar için her şey çok güzel..." diyordu. Ancak insanlar konuşurken söylediklerini not almanın zorluğu, diye devam etti Peggy, Delia yanından geçerken, çok saçma sapan konuşmaları... Tamamen saçma sapan konuşmaları, diye düşündü duvara yaslanırken. Bu noktada içeri babası girdi. Kapıda durdu; birisini arıyormuş gibi başını kaldırdı ve elini uzatarak içeri doğru ilerledi.

Bu da ne? diye sordu Peggy, zira babasının bu oldukça eskimiş ayakkabılarla görüntüsü, onda doğrudan ve kendiliğinden bazı duygular yaratmıştı. Bu ani sıcak duygu seli? diye sordu, bunu

inceleyerek. Babasının salonu boydan boya geçişini izledi. Ayakkabıları Peggy'yi her zaman tuhaf bir şekilde etkilemişti. Kısmen cinsel; kısmen acıma, diye düşündü. İnsan buna "aşk" diyebilir mi? Ancak kendini zorlayarak hareket etti. Madem kendimi bu göreli duyarsızlık konumuna soktum, dedi kendi kendine, cesaretle salonun ortasından yürüyeceğim. Kanepenin yanında durup dişini karıştıran Patrick enişteninyanına gidip – ne diyeceğim?

Salonda yürürken hiçbir uyum ya da neden olmaksızın, aklına bir cümle geldi: "Nacakla ayak parmaklarını kesen adam nasıl?"

"Nacakla ayak parmaklarını kesen adam nasıl?" dedi, kelimeleri aynen aklına geldiği şekilde kullanarak. Yakışıklı yaşlı İrlandalı eğildi, zira çok uzun boyluydu ve kulakları duymuyordu.

"Nacak? Nacak?" diye tekrarladı adam. Peggy gülümsedi. Düşünceler tırmanacaksa, beyinden beyine giden basamaklar çok sığ olmalıydı, yorumunu yaptı.

"Sizin yanınızda kalırken ayak parmaklarını nacakla kesen adam" dedi. En son onların yanına İrlanda'ya gittiği zaman, bahçıvanın ayağını nacakla nasıl kestiğini hatırlıyordu.

"Nacak? Nacak?" diye tekrarladı yaşlı adam. Kafası karışmış gibiydi. Sonra anladı.

"Ha, Nacak'lar!" dedi. "Sevgili yaşlı Peter Nacak – evet." Anlaşılan, Galway'de Nacak diye birileri vardı ve Peggy'nin düzeltmek zahmetine bile girmediği bu hata iyi olmuştu, çünkü adamı harekete geçirmişti ve kanepede yan yana otururlarken Peggy'ye, Nacak'larla ilgili hikâyeler anlatmaya başlamıştı.

Yetişkin bir kadın, diye düşündü, yaşlı ve sağır bir adamla, asıl amacı ayak parmağını nacakla kesip koparan bahçıvanı sormak olmasına rağmen, daha önce adlarını hiç duymadığı Nacak'lar hakkında konuşmak için Londra'yı baştan başa kat ediyor. Ama ne önemi var? Nacak'lar ya da nacaklar? Güldü, neyse ki o sırada bir espri yapılmıştı, bu nedenle gülüşünün zamanlaması uygun düştü. Ama insan birlikte gülebileceği birini istiyor, diye düşündü. Zevk paylaşıldığı zaman artar. Aynı şey acı için de geçerli midir? diye düşündü. Hastalıktan bu kadar çok bahsetmemizin nedeni

bu muydu – paylaşmak her şeyi hafiflettiği için mi? Acıya, zevke bir dış gövde verin ve yüzeyi artırarak etkilerini azaltın... Ancak düşüncesi dağıldı. Yaşlı adam kendi eski hikâyelerini anlatmaya başlamıştı. Yavaşça, sistematik bir şekilde, hâlâ sunulabilir, ancak oldukça bezgin bir ihtiyarı harekete geçiren biri gibi, ısındıkça, yavaş yavaş kendilerini şekillendirerek kır evi hayatının karakterlerine dönüşen eski günleri, eski köpekleri, eski anıları hatırlıyordu. Peggy onu yarı dinlerken, kriketçilerin, taşradaki bir konağın çok sayıdaki basamağında verilen partilerin solmuş bir resmine baktığını hayal etti.

Kaç kişi dinliyordur? diye merak etti. O halde bu "paylaşma" biraz saçmalıktı. Dikkatini toplayıp dinlemeye başladı.

"Ah, evet, ne güzel günlerdi onlar!" diyordu. Soluk gözlerine ışık vuruyordu.

Tozluklu adamların; geniş beyaz basamaklarda duran ve ayaklarının dibine köpeklerin kıvrıldığı uçuşan etekli kadınların görüntüsünü bir kez daha gözünde canlandırdı. Ancak yaşlı adam yine konuyu değiştirmişti.

"Babanın hiç, yolun sağ tarafında bulunan küçük beyaz evde yaşayan Roddy Jenkins diye birinden bahsettiğini duydun mu?" diye soruyordu. "Ancak o hikâyeyi mutlaka biliyorsundur?" diye ekledi.

"Hayır" dedi Peggy, hafızasındaki dosyalara bakıyormuş gibi gözlerini kısarak. "Anlatın bana."

Ve adam, Peggy'ye hikâyeyi anlattı.

Bilgi toplama konusunda çok iyiyim, diye düşündü. Ancak insanı insan yapan, oluşturan şeylerde – (elini çukur yaptı), ortamı – hayır, o konuda iyi değilim. Delia halaya bakın. Delia'nın odada hızla dolanışını izledi. Onun hakkında ne biliyorum? Altın benekli bir elbise giydiğini; eskiden kızıl olsa da, artık beyazlamış olan dalgalı saçları olduğunu; güzel olduğunu; perişan olduğunu; bir geçmişi olduğunu biliyorum... Ama nasıl bir geçmiş? Patrick'le evlendi... Patrick'in ona anlattığı uzun hikâye, suya dalan kürekler gibi zihninin yüzeyine çıkıp duruyordu. Hiçbir şey sakinleştirmiyordu.

Hikâyede bir göl de vardı, zira ördek avlamakla ilgili bir hikâyeydi.

Patrick'le evlendi, diye düşündü Peggy, onun tek tük tüy kalmış, hırpalanmış, havanın etkisiyle bozulmuş yüzüne bakarak. Delia neden Patrick'le evlendi? diye merak etti. Nasıl beceriyorlar – aşkı, doğumu? Birbirlerine dokunan ve duman olarak bulutların üstüne çıkanlar; kırmızı duman mı? Patrick'in yüzü Peggy'ye bir tutam tüyü olan bektaşiüzümünün kırmızı kabuğunu hatırlatıyordu. Ancak yüzündeki çizgilerin hiçbiri, diye düşündü, nasıl bir araya gelip üç çocuk sahibi olduklarını açıklamaya yetecek kadar derin ve keskin değildi. Avlanmaktan kaynaklanan çizgiler; kaygıdan kaynaklanan çizgiler; zira eski günler geride kalmıştı, diyordu. Kısıntı yapmak zorundaydılar.

"Evet, hepimiz bunu yapmak zorunda olduğumuzu görüyoruz" dedi formalite gereği. Çaktırmadan saatine bakabilmek için dikkatle bileğini çevirdi. Yalnızca on beş dakika geçmişti. Ancak salon, tanımadığı insanlarla doluyordu. Pembe sarıklı bir Hintli vardı.

"Ah, ama seni bu eski hikâyelerle sıkıyorum" dedi eniştesi, başını sallayarak. Gücenmişti, bunu hissedebiliyordu.

"Hayır, hayır, hayır!" dedi Peggy rahatsız olarak. Yine gitmişti ama bu kez görgüsüzce olduğunu hissediyordu. Bütün sosyal ilişkilerde acı, zevki iki kat bastırıyor olmalıydı, diye düşündü. Yoksa ben istisna mıyım, acayip olan ben miyim? diye devam etti, çünkü diğer herkes yeterince mutlu görünüyordu. Evet, diye düşündü, dosdoğru önüne bakarak. Doğum yapan bir kadının yanında geç saatlere kadar oturmaktan yorgun düştüğü için, dudaklarının etrafındaki derinin çekildiğini ve gözlerinin gerildiğini hissediyordu. Ben istisnayım; katı; soğuk; çoktan sabit bir rutine girmiş biriyim; yalnızca bir doktorum.

Ölümün soğuk nefesini hissetmeden bu rutinden çıkmak son derece sevimsiz, diye düşündü, donmuş botları bükmek gibi... Dinlemek amacıyla başını eğdi. Gülmek, eğilmek, sıkılırken eğleniyormuş gibi yapmak ne kadar acı veriyor, diye düşündü. Bütün yollar, her yol eziyetli; diye düşündü, pembe sarıklı Hintliye bakarken.

"O adam kim?" diye sordu Patrick başıyla Hintlinin durduğu yeri göstererek.

"Eleanor'un Hintlilerinden biri herhalde" dedi Peggy yüksek sesle ve düşündü, eğer karanlığın merhametli güçleri, duyarlı sinirlerin dışavurumunu durdurabilir ve ben ayağa kalkabilirsem... Bir duraksama oldu.

"Ama seni burada tutup, hikâyelerimi dinlemek zorunda bırakmamalıyım" dedi Patrick enişte. Kırık dizli, hava koşullarından yıpranmış ihtiyar susmuştu.

"Ama söyleyin bana, şeker aldığımız yaşlı Billy hâlâ dükkânını işletiyor mu?" diye sordu Peggy.

"Zavallı adam..." diye başladı. Sonra devam etti. Bütün hastalarının aynı şeyi söylediğini düşündü. Dinlenmek – dinlenmek – dinlenmek istiyorum. Nasıl duygusuzlaşabiliriz, nasıl donuklaşabiliriz; doğum yapan kadınlar böyle bağırıyordu; dinlenmek; artık var olmamak istiyorlardı. Ortaçağlarda, diye düşündü, hücre vardı, manastır vardı; şimdi laboratuvar; meslekler; yaşamamak; hissetmemek; para kazanmak, hep para var ve sonunda, yaşlandığım ve katır kadar, hayır inek kadar yıprandığım zaman... –zira yaşlı Patrick'in hikâyesinin bir bölümü dikkatini çekmişti. "... Çünkü canavarlara hiç satış yapmıyor" diyordu, "hiç satış yoktu. Ah, işte Julia Cromarty..." diye bağırdı ve elini salladı. Büyük, gevşek eklemli elini, güzel bir memleketlisine salladı.

Peggy kanepede tek başına kaldı. Zira eniştesi kalkmış ve iki elini yana açarak, gevezelik ederek içeri giren ve kuşa benzeyen yaşlı kadını karşılamaya gitmişti.

Peggy yalnız kalmıştı. Yalnız kaldığına memnundu. Konuş-mak istemiyordu. Ancak biraz sonra yanında biri durdu. Bu, Martin'di. Martin onun yanına oturdu. Peggy tavrını tamamen değiştirdi.

"Merhaba Martin!" diye karşıladı onu içtenlikle.

"Yaşlı kurdun yanında görevini tamamladın mı?" diye sordu Martin. İhtiyar Patrick'in onlara sürekli olarak anlattığı hikâyelerden bahsediyordu.

"Çok mu asık suratlı duruyordum?" diye sordu Peggy.

"Eh" dedi Martin ona bakarak, "pek de mest olmuş gibi görünmüyordun."

"İnsan bu aşamada hikâyelerin sonunu biliyor artık" diyen Peggy, Martin'e bakarak kendini mazur göstermeye çalıştı. Martin saçlarını, garsonlar gibi arkaya taramaya başlamıştı. Peggy'nin yüzüne hiçbir zaman tam olarak bakmıyordu. Onun yanında hiçbir zaman kendini tamamen rahat hissetmiyordu. Peggy onun doktoruydu; adamın kanserden korktuğunu biliyordu. Onun düşünmesini engellemeye, dikkatini dağıtmaya çalışmalıydı, herhangi bir belirti görebiliyor muydu?

"Onların nasıl olup da evlendiğini merak ediyorum" dedi Peggy. "Birbirlerine âşık mıydılar?" Martin'in kafasını dağıtmak için rasgele konuşuyordu.

"Tabii ki Delia'ya âşıktı" dedi. Delia'ya baktı. Şöminenin yanında durmuş, Hintliyle konuşuyordu. Varlığıyla, tavırlarıyla, hâlâ çok güzel bir kadındı.

"Hepimiz âşıktık" dedi yan gözle Peggy'ye bakarak. Genç nesil ne kadar ciddiydi.

"Ah, tabii" dedi Peggy gülerek. Sürekli olarak, birbiri ardına aşkı aramasına bayılıyordu –kahramanca gençliğin uçuşan, kaygan kuyruğunu yakalamaya çalışmasına– onun bile, şimdi bile.

"Ama sen" dedi Martin ayaklarını uzatıp pantolonunu yukarı çekerek, "yani senin neslin demek istiyorum – çok şey kaçırıyorsunuz... Çok şey kaçırıyorsunuz" diye tekrarladı. Peggy bekledi.

"Hemcinslerinize âşık olarak" diye ekledi.

Bu şekilde kendi gençliğini vurgulamayı, güncel olduğunu düşündüğü şeyleri söylemeyi seviyor, diye düşündü Peggy.

"Ben o nesilden değilim" dedi Peggy.

"Bak, bak, bak" diyen Martin kıkırdadı, omuzlarını silkti ve yan gözle Peggy'ye baktı. Onun özel hayatı hakkında çok az bilgisi vardı. Ama ciddi görünüyordu; yorgun görünüyordu. Çok çalışıyor, diye düşündü.

"Yaşlanıyorum" dedi Peggy, "Bir düzen kurdum, belirli bir rutinim var. Eleanor bu gece bana öyle dedi."

Yoksa aksine, Eleanor'a "baskı altında" olduğunu kendisi mi söylemişti? Ne fark ederdi?

"Eleanor neşeli bir yaşlı kurt" dedi Martin. "Bak!" diye işaret etti.

Eleanor ileride, kırmızı peleriniyle, Hintliyle konuşuyordu.

"Hindistan'dan yeni döndü" diye ekledi. "Bengal'den hediye, ha?" dedi, kırmızı pelerine atıfta bulunarak.

"Gelecek yıl da Çin'e gidecek" dedi Peggy.

"Ya Delia..." diye sordu; Delia yanlarından geçiyordu. "O da âşık mıydı?" (Sizin kendi neslinizde "âşık" dediğiniz şekilde, diye ekledi içinden.)

Martin başını iki yana salladı ve dudaklarını büzdü. Bu esprisini hep severdi, diye hatırladı Peggy.

"Bilmiyorum – Delia'nın durumunu bilmiyorum" dedi Martin. "Davası vardı, biliyorsun – o dönemlerde Dava dediği şey." Yüzünü buruşturdu. "İrlanda, biliyorsun. Parnell. Parnell adını duydun mu?" diye sordu.

"Evet" dedi Peggy.

"Ya Edward?" diye ekledi. Edward o sırada içeri girmişti; bilinçli olsa da özenli sadeliğiyle o da fark ediliyordu.

"Edward – evet" dedi Martin. "Edward âşıktı. O eski hikâyeyi mutlaka biliyor olmalısın – Edward ve Kitty?"

"Şeyle evlenen... neydi adı? Lasswade?" diye mırıldandı Peggy, Edward yanlarından geçerken.

"Evet, Kitty diğer adamla – Lasswade'le evlendi. Ama Edward âşıktı – çok âşıktı" diye mırıldandı Martin. "Ama sen" Peggy'ye gözucuyla baktı. Peggy'de onu ürperten bir yan vardı. "Tabii, senin mesleğin var" diye ekledi. Yere baktı. Kanser korkusunu düşünüyor, diye varsaydı Peggy. Kendisinin bazı belirtiler bulmuş olmasından korkuyordu.

"Ah, doktorlar öyle palavracıdır ki" dedi ortaya öylesine.

"Neden? İnsanlar eskisinden daha uzun yaşıyor, öyle değil mi?" dedi Martin. "En azından artık o kadar acı çekerek ölmüyorlar" diye ekledi.

"Birkaç küçük numara öğrendik" diye itiraf etti Peggy. Martin, Peggy'ye dokunan bir bakışla gözlerini ileriye dikti.

"Seksen yaşına kadar yaşayacaksın – eğer seksen yaşına kadar yaşamak istiyorsan" dedi. Martin ona baktı.

"Tabii ki seksen yaşına kadar yaşamayı çok istiyorum!" diye bağırdı. "Amerika'ya gitmek istiyorum. Onların binalarını görmek istiyorum. Ben o taraftayım, yani. Hayattan zevk alıyorum." Alıyordu, hem de çok.

Altmış yaşının üstünde olmalı, diye düşündü Peggy. Ancak çok iyi durumdaydı; Kensington'daki kanarya kadar sarışın hanımıyla, kırk yaşında bir adam kadar ince ve şıktı.

"Bilmiyorum" dedi yüksek sesle.

"Haydi, Peggy, haydi" dedi. "Eğlenmediğini söyleme – Bak, Rose geldi."

Rose yanlarına geldi. İriyarı biri haline gelmişti.

"Sen seksen yaşına kadar yaşamak istemez misin?" diye sordu Martin ona. İki kere üst üste söylemesi gerekiyordu. Rose sağırdı.

"İsterim. Tabii, isterim!" dedi Rose, Martin'in ne dediğini anlayınca. Rose onlara baktı. Başını arkaya atarak durunca, sanki bir askermiş gibi, tuhaf bir açı oluşturuyordu.

"Tabii, isterim" dedi aniden kanepeye yanlarına oturarak.

"Ah, ama o zaman..." diye başladı Peggy. Sonra durdu. Rose'un sağır olduğunu hatırladı. Bağırması gerekiyordu. "İnsanlar senin zamanında kendilerini bu kadar rezil etmiyorlardı" diye bağırdı. Ama Rose'un duyduğundan kuşkuluydu.

"Neler olacağını görmek istiyorum" dedi Rose. "Çok enteresan bir dünyada yaşıyoruz" diye ekledi.

Martin, "Saçmalık" diyerek onunla dalga geçti. "Yaşamak istiyorsun" diye bağırdı Rose'un kulağına, "çünkü yaşamayı seviyorsun."

"Ve bundan utanmıyorum" dedi Rose. "İnsan türünü seviyorum – genel olarak."

"Senin sevdiğin, onlarla mücadele etmek" diye haykırdı Martin.

"Günün bu saatinde canımı sıkabileceğimi mi düşünüyorsun?" dedi Rose, hafifçe Martin'in koluna vurarak.

Şimdi çocuk olmaktan, arka bahçede ağaca tırmanmaktan ve birilerinin kedilerini nasıl vurduklarından bahsedecekler, diye düşündü Peggy. Her birinin aklında gizlediği belirli bir çizgi vardı ve bununla birlikte, bildiğimiz eski deyişler geliyordu. İnsan aklında, avuç içindeki gibi çapraz geçişler olmalıydı, diye düşündü avucuna bakarak.

"Rose her zaman çabucak parlayan biri olmuştu" dedi Martin, Peggy'ye dönerek.

"Ve hep beni suçlarlar" dedi Rose. "Derslik *ona* aitti. Ben nerede oturacaktım? 'Ah, hadi koş, çocuk odasında oyna' diyerek elini sallardı."

"O da banyoya gidip, bıçakla bileklerini kesti" diye dalga geçti Martin.

"Hayır, o Erridge'di; mikroskop meselesinde olmuştu" diye düzeltti Rose.

Yavru kedinin kuyruğunu yakalamasına benziyordu, diye düşündü Peggy; daireler çizip duruyorlardı. Ama bundan zevk alıyorlardı, diye düşündü, partilere bunun için geliyorlardı. Martin, Rose'la dalga geçmeye devam etti.

"Kurdelen nerede?" diye soruyordu.

Peggy, Rose'a, savaştaki çalışmaları dolayısıyla bir tür madalya verildiğini hatırladı.

"Seni savaş boyası içinde görmeye layık değil miyiz?" diye takıldı Martin, Rose'a.

"Bu adam beni kıskanıyor" dedi Rose yine Peggy'ye dönerek. "Hayatında tek bir iş bile yapmadı."

"Çalışıyorum – çalışıyorum" diye ısrar etti Martin. "Bütün gün boyunca bir ofiste oturuyorum..."

"Ne yaparak?" diye sordu Rose.

Bir anda hepsi sustu. Konuşma sırası bitmişti – eski kardeşe takılma sırası. Artık şimdi sadece geri gidip, aynı şeyi tekrarlayabilirlerdi.

"Buraya bakın" dedi Martin, "gidip görevimizi yerine getirmeliyiz." Ayağa kalktı. Ayrıldılar.

*

"Ne yaparak?" diye tekrarladı Peggy salonda ilerlerken. "Ne yaparak?" diye tekrarladı. Kendini huzursuz hissediyordu; yaptığı hiçbir şey önemli değildi. Pencerenin yanına gitti ve perdeyi biraz araladı. Mavi-siyah gökyüzünde küçük delikler açılmıştı. Gökyüzüne dayanmış bir dizi baca külahı vardı. Sonra yıldızlar. Gizemli, ölümsüz, kayıtsız – kelimeler bunlardı; doğru kelimeler. Ama bunu hissetmiyorum, dedi yıldızlara bakarak. O halde neden hissediyormuş gibi davranayım? Aslında, diye düşündü gözlerini kısıp yıldızlara bakarak, buz tutmuş, küçük çelik parçaları gibiler. Öte yandan ay –işte oradaydı– parlak bir tencere kapağı. Ama hiçbir şey hissetmiyordu, ayı ve yıldızları bu şekilde indirgedikten sonra bile. Sonra döndü ve tanıdığını düşündüğü ama adını hatırlayamadığı bir adamla burun buruna geldi. Güzel kaşları vardı ama çenesi gerideydi ve solgundu, beti benzi atmıştı.

"Nasılsınız?" dedi Peggy. Adı Leacock muydu yoksa Laycock mu?

"En son yarışlarda karşılaşmıştık" diye ekledi. Onu, hiç de uygun olmayan bir şekilde, Cornish'te bir tarlayla, taş duvarlarla ve atlayan vahşi atlarla bağdaştırmıştı.

"Hayır, o Paul'du" dedi, "Kardeşim Paul'du." Sert bir şekilde cevap vermişti. O halde, kendi görüşüne göre Paul'den üstün olmasını sağlayacak ne yapmıştı?

"Londra'da mı yaşıyorsunuz?" diye sordu.

Adam başıyla onayladı.

"Yazıyor musunuz?" diyerek riske girdi. Ama neden, "Evet" derken başını arkaya atıyordu, çünkü o bir yazardı – adını gazetelerde gördüğünü şimdi hatırlıyordu. Peggy, Paul'u tercih ediyordu, sağlıklı görünüyordu; bunun acayip bir yüzü vardı; gergin, sinirli, sabit.

"Şiir mi?" diye sordu.

"Evet." Ama neden kelimeyi, sapın ucundaki kirazmış gibi ısırıyor, diye düşündü. Hiç kimse gelmiyordu; duvarın kenarındaki koltuklarda yan yana oturmak durumunda kalmışlardı.

"Eğer büroda çalışıyorsanız, nasıl beceriyorsunuz?" diye sordu Peggy. Anlaşılan boş zamanlarında yazıyordu.

"Amcam" diye başladı adam. "... Onunla tanıştın mı?"

Evet, iyi, sıradan bir adam; bir keresinde bir pasaport konusunda Peggy'ye çok yardımcı olmuştu. Bu çocuk... Tabii, Peggy onu kısmen dinlese de, onunla alay ediyordu. O zaman neden büroya gidiyordu? diye sordu kendi kendine. Halkım avlanıyor, diyordu... Peggy'nin dikkati dağıldı. Bunların hepsini daha önce de duymuştu. Ben, ben, ben – diye devam ediyordu. Sanki bir akbaba gagalayıp duruyordu veya elektrikli süpürge emiyordu ya da telefon çalıyordu. Ben, ben, ben. Ama elinde değildi. O sinirleri gerilmiş bencil suratıyla, elinde olması mümkün değildi, diye düşündü ona bakarak. Kendini kurtaramıyordu, ayıramıyordu. Direksiyona sıkı demir halkalarla bağlanmıştı. Açıklaması, sergilemesi gerekiyordu. Peki, ona neden izin verelim? diye düşündü, adam konuşmaya devam ederken. Zira onun "Ben, ben, ben"leri benim umurumda mı? Ya da şiirleri? O halde ondan kurtulayım, dedi, kendini kanı emilmiş, sinir merkezleri sönmüş bir insan gibi hissederek. Durdu. Adam onun sempati göstermediğini fark etti. Herhalde onun aptal olduğunu düşünmüştü.

"Yorgunum" diyerek özür diledi. "Bütün gece ayaktaydım" diye açıkladı. "Ben doktorum..."

Peggy 'Ben' deyince, adamın beti benzi attı. İşte oldu – artık gider, diye düşündü. "Sen"i kabul edemezdi – "Ben" olmalıydı. Peggy gülümsedi. Çünkü adam ayağa kalktı ve gitti.

Arkasını döndü ve pencerede durdu. Zavallı sefil, diye düşündü, dumura uğramış, sararıp solmuş; çelik kadar soğuk; çelik kadar sert, çelik kadar küstah. Ben de öyleyim, diye düşündü gökyüzüne bakarken. Yıldızlar gökyüzünü rasgele delmişe benziyordu. Ancak orada, baca külahlarının hemen üstünde, el arabası silueti duruyordu – ne diyorlardı adına? Adını hatırlayamadı. Onları satacağım, diye düşündü defterine dönerek ve bir, iki, üç, dört diye başlamışken... Arkasından bir ses haykırdı:

"Peggy! Kulakların çınlamıyor mu?" Döndü. Tabii, güler yüzlü tavırlarıyla, İrlanda dalkavukluğu taklidiyle, Delia'ydı: "... çünkü çınlamaları gerekiyor" dedi Delia elini Peggy'nin omzuna koyarak, "*Onun* neler söylediği" –beyaz saçlı bir adamı işaret etti– "seni göklere çıkardığı dikkate alınacak olursa."

Peggy onun işaret ettiği yöne baktı. Orada öğretmeni, üstadı duruyordu. Evet, onun kendisini çok akıllı biri olarak gördüğünü biliyordu. Herhalde öyleydi. Hepsi öyle diyordu. Çok akıllı.

"Bana senin hakkında..." diye başladı Delia. Ama sözünü tamamlamadı.

"Şu pencereyi açmama yardım et" dedi. "Sıcak oldu."

"Dur, ben açayım" dedi Peggy. Pencereye asıldı ama açılmadı, çünkü eskimişti ve çerçeve uymuyordu.

"Bir dakika, Peggy" dedi birisi arkasından gelerek. Gelen babasıydı. Elini pencereye koymuştu, yara izi olan elini. İtti ve pencere açıldı.

"Teşekkürler, Morris, bu daha iyi oldu" dedi Delia. "Peggy'ye kulaklarının çınlaması gerektiğini söylüyordum" diye başladı tekrar: "'En parlak öğrencim!' Aynen öyle söyledi" diye devam etti Delia. "Seni temin ederim, çok gururlandım. 'Ama o benim yeğenim' dedim. Bunu bilmiyordu..."

İşin zevkli tarafı bu, dedi Peggy. Bu övgü babasına ulaştıkça, Peggy'nin omurgasından inen sinir karıncalanmaya başlamıştı. Her duygu başka bir sinire dokunuyordu. Küçümseme bacaklarını tırmaladı; zevk, omurgasını ürpertti ve ayrıca görmesini de etkiledi. Yıldızlar yumuşamıştı; titreşiyorlardı. Babası elini indirirken Peggy'nin omzuna dokundu; ama ikisi de konuşmadı.

"Alt tarafı da açmamı istiyor musun?" diye sordu babası.

"Hayır, bu kadarı yeter" dedi Delia. "Oda epey sıcak oldu" dedi. "İnsanlar gelmeye başladı. Aşağıdaki odaları kullanmak zorundalar" dedi. "Peki ama oradaki kim?" diye işaret etti. Evin karşı tarafında, meydanın parmaklıklarına dayanmış, gece elbisesi giymiş bir grup vardı.

"Galiba birini tanıyorum" dedi Morris dışarı bakarak. "Şuradaki North, değil mi?"

"Evet, North o" dedi Peggy dışarı bakınca.

"Peki, neden içeri girmiyorlar?" diyen Delia, pencereye vurdu.

"Ama gelip, kendiniz görmelisiniz" diyordu North. Ondan Afrika'yı tarif etmesini istemişlerdi. Dağlar ve düzlükler olduğunu söylemişti; sessiz olduğunu ve kuşların cıvıldadığını anlatmıştı. Sonra susmuştu. Hiç görmemiş birilerine oraları anlatmak zordu. Sonra karşıdaki evin perdeleri açıldı ve pencerede üç kafa göründü. Karşılarındaki pencerede beliren kafalara baktılar. Sırtlarını meydanın parmaklıklarına dayamışlardı. Ağaçların yaprakları üzerlerinde karanlık gölgeler oluşturuyordu. Ağaçlar gökyüzünün parçası haline gelmişti. Arada sırada, aralarından rüzgâr estikçe, yapraklar oynuyor, karışıyordu. Aralarından bir yıldız parlıyordu. Ayrıca etraf gayet sessizdi; trafik gürültüsü uzaktan gelen bir uğultuya dönüşmüştü. Bir kedi yanlarından sinsice yürüyüp geçti. Bir an için gözlerinin parlak yeşilini gördüler, sonra bu parıltı söndü. Kedi, aydınlatılmış mekânı geçti. Birisi pencereye vurdu ve "İçeri gelin!" diye bağırdı.

"Gelin!" dedi Renny ve purosunu arkasındaki çalılıklara attı. "Haydi, gitmeliyiz."

Yukarı çıktılar, ofislerin kapılarının önünden, evlerin arkasında yer alan bahçelere açılan uzun pencerelerin yanından geçtiler. Yapraklarla dolu ağaçlar dallarını farklı seviyelerde uzatıyorlardı; yapay ışıkta açık yeşil, gölgede koyu yeşil olan yapraklar, hafif esintide yukarı aşağı sallanıyordu. Sonra evin özel bir bölümüne geldiler. Buraya kırmızı bir halı serilmişti ve bir kapının arkasından uğultu halinde sesler geliyordu. Sanki içeriye bir koyun sürüsü hapsedilmiş gibiydi. Sonra müzik ve dans başladı.

"Şimdi" diyen Maggie bir süre kapının dışında durdu. Hizmetçiye isimlerini verdi.

"Ya siz, efendim?" dedi hizmetçi geride kalan North'a.

"Yüzbaşı Pargiter" dedi North kravatını düzeltirken.

"Ve Yüzbaşı Pargiter!" diye seslendi hizmetçi.

*

Delia hemen yanlarına geldi. Aceleyle salonu aşıp kapıya doğru ilerlerken, "Ve Yüzbaşı Pargiter!" diye bağırdı. "Geldiğinize ne kadar sevindim bilemezsiniz!" diye haykırdı. Rasgele el sıkıştı, sol elini birine uzattı, bir başkasıyla sağ eliyle tokalaştı. Birinin sağ elini tuttu, diğerinin sol elini.

"Meydanda duran kişinin sen olduğunu anladım" diye haykırdı. "Renny'yi tanıdığımı düşündüm – ama North'tan emin değildim. Yüzbaşı Pargiter!" North'un elini büktü, "Tam bir yabancı gibisin – ama memnuniyetle karşıladığımız bir yabancı! Şimdi, kimi tanıyorsun? Kimi tanımıyorsun?"

Şalını oldukça gergin bir şekilde çekiştirerek etrafına bakındı.

"Bakalım, bütün amcalarınız, halalarınız burada; kuzenleriniz de burada, kızlarınız, oğullarınız – evet, Maggie, sevgili çiftini biraz önce gördüm. Buralarda bir yerlerdeler... Ancak ailemizde bütün nesiller o kadar karışık ki; kuzenler ve halalar, amcalar ve kardeşler – ama belki de bu iyi bir şeydir."

Sonra, sanki o damarı tüketmiş gibi, oldukça ani bir şekilde durdu. Şalını çekiştirdi.

"Dans edecekler" dedi, gramofona başka bir plak koymakta olan genç bir adamı işaret ederek. "Dans için uygun" dedi gramofonu kastederek. "Müzik için değil." Bir an duruldu. "Gramofonda müziğe katlanamıyorum. Ama dans müziği – bu başka bir konu. Ayrıca gençler –öyle düşünmüyor musunuz?– dans etmeli. Dans etme hakları var. İster edin, ister etmeyin – siz bilirsiniz." Elini salladı.

"Evet, siz bilirsiniz" diye tekrarladı kocası. Delia'nın yanında duruyor, ellerini önünde, bir otelde üzerine paltolar asılan bir ayı gibi sallandırıyordu.

"Siz bilirsiniz" diye tekrarladı pençelerini sallayarak.

"Masaları çekmeme yardım et, North" dedi Delia. "Eğer dans edeceklerse, ayaklarının altında hiçbir şey istemeyeceklerdir – halıları da kaldırmamız gerekecek." Masalardan birini yolun ortasından itti. Sonra salonun diğer tarafına koşarak, bir koltuğu duvara dayadı.

Bu sırada vazolardan biri ters döndü ve içindeki su halının üstüne döküldü.

"Takmayın kafanıza, takmayın kafanıza – hiç önemli değil!" diye bağırdı Delia, vurdumduymaz İrlandalı ev sahibesi rolüne bürünerek. Ama North eğildi ve suyu temizledi.

"Peki, şimdi o cep mendilini ne yapacaksın?" diye sordu Eleanor; dalgalanan kırmızı peleriniyle onların yanına gelmişti.

"Kuruması için koltuğun üstüne asacağım" diyen North uzaklaştı.

"Ya sen, Sally?" diyen Eleanor duvarın kenarına çekildi, çünkü insanlar dans edecekti. "Dans edecek misin?" diye sorarken oturdu.

"Ben mi?" dedi Sara esneyerek. "Ben uyumak istiyorum." Eleanor'un yanında bulunan bir minderin üstüne oturdu.

"Ama" dedi Eleanor gülerek, "partilere uyumak için gidilmiyor, öyle değil mi?" Eğilip Sara'ya baktı. Telefonun ucunda canlanan görüntü yine gözünün önüne geldi. Ancak yüzünü göremiyordu, yalnızca başının üst kısmı görünüyordu.

"Seninle yemekteydi, değil mi?" dedi Eleanor, North mendiliyle yanlarından geçerken.

"Peki, nelerden bahsettiniz?" diye sordu. Burnunda yemek lekesiyle, koltuğun kenarında oturup ayağını aşağı yukarı sallaması, Sara'nın gözünde canlandı.

"Konuşmak mı?" dedi Sara. "Senden bahsettik, Eleanor." İnsanlar sürekli olarak yanlarından geçiyor, dizlerine sürtünüyor; dans etmeye başlıyorlardı. Bu hareketlilik insanın başını döndürüyor, diye düşündü Eleanor, koltuğuna iyice gömülerek.

"Benden mi? Ne olmuş bana?"

"Hayatın hakkında" dedi Sara.

"Hayatım hakkında mı?" diye tekrarladı Eleanor. Çiftler twist yapmaya ve yavaşça dönerek yanlarından geçmeye başladılar. Galiba fokstrot dansı yapıyorlar, diye düşündü.

Hayatım, dedi kendi kendine. Bu çok tuhaftı. O akşam ikinci kere birisi onun hayatı hakkında konuşuyordu. Oysa benim

bir hayatım yok, diye düşündü. Hayatın, sizin idare edebileceğiniz ve üretebileceğiniz bir şey olması gerekmiyor muydu? – yetmiş küsur yıllık bir hayat. Ama benim sadece bugünüm var, diye düşündü. Burada, şu anda hayattaydı, fokstrot dinliyordu. Sonra etrafına bakındı. Morris; Rose buradaydı; Edward, başını arkaya atmış, tanımadığı bir adamla konuşuyordu. Burada, o gece – Kitty'nin nişanlandığının açıklandığı gece, nasıl onun, yatağının kenarına oturup ağladığını bilen tek kişi benim. Evet, bazı şeyleri hatırlıyordu. Ardında uzun bir hayat dilimi bırakmıştı. Edward ağlıyordu; Mrs. Levy konuşuyordu; kar yağıyordu; bir ayçiçeğinin ortasında çatlak vardı; sarı omnibüs Bayswater Yolu'nda tıngır tıngır gidiyordu. Ben de kendi kendime, bu omnibüsteki en genç insan benim, diye düşündüm; şimdi en yaşlı insanım... Eleanor milyonlarca şey hatırlıyordu. Atomlar dans ederek ayrılıyor ve sonra birleşerek bir kütle oluşturuyorlardı. Ama insanların hayat dediği şeyi nasıl oluşturuyorlardı? Ellerini birleştirdi ve elinde tuttuğu bozuk paraları hissetti. Belki de her şeyin ortasında "Ben" vardı, diye düşündü; bir düğüm; bir merkez olarak; ve yine kendisini masasında oturup kurutma kağıdını çizdiğini, içinden çizgilerin yayıldığı küçük delikler açarken gördü. Çizgiler dışarı doğru yayılıyorlardı; bir şey diğerini takip ediyordu, bir sahne diğerini siliyordu. Sonra da, "Senden bahsediyorduk!" diyorlar, diye düşündü.

"Hayatım..." dedi yüksek sesle ama kısmen kendi kendine.

"Efendim?" dedi Sara başını kaldırarak.

Eleanor sustu. Onu unutmuştu. Ama birisi dinliyordu. O halde, düşüncelerini düzene sokmalıydı; sonra kelimeleri bulmalıydı. Ama hayır, diye düşündü, kelimeleri bulamıyorum; hiç kimseye anlatamam.

"Şuradaki Nicholas değil mi?" diye sordu, kapının girişinde duran iri yapılı adama bakarak.

"Nerede?" dedi Sara. Ama yanlış yöne bakıyordu. Adam gözden kaybolmuştu. Belki de yanılmıştı. Benim hayatım, başka insanların hayatı oldu, diye düşündü Eleanor – babamın hayatı, Morris'in, arkadaşlarımın hayatları; Nicholas'ın hayatı... Onunla

yaptığı konuşmalardan bölümler aklına geldi. Onunla ya öğle yemeği yiyordum ya da akşam yemeği, diye düşündü. Bir restorandaydık. Tezgâhın üstünde duran bir kafesin içinde, pembe tüylü bir papağan vardı. Orada oturmuşlar –savaştan sonraydı– gelecek hakkında, eğitim hakkında konuşuyorlardı. Ve şarabın parasını ödememe izin vermemişti, diye hatırladı ansızın, oysa ısmarlayan bendim...

Bu noktada önünde biri durdu. Eleanor başını kaldırıp baktı. "Ben de tam seni düşünüyordum!" diye haykırdı.

Gelen Nicholas'tı.

"İyi akşamlar, madam!" dedi Nicholas, o yabancı tarzıyla eğilerek.

"Tam da seni düşünürken!" diye tekrarladı Eleanor. Gerçekten de onun bir parçası, batmış bir parçası gibiydi ve yüzeye çıkıyordu. "Gel ve yanıma otur" diyen Eleanor bir sandalye çekti.

"Halamın yanında oturan o adamın kim olduğunu biliyor musun?" dedi North birlikte dans ettiği kıza. Kız etrafına bakında ama öylesine.

"Halanı tanımıyorum" dedi. "Burada hiç kimseyi tanımıyorum."

Dans bitti ve kapıya doğru yürümeye başladılar.

"Ev sahibemizi bile tanımıyorum" diye ekledi. "Onu bana göstermeni isterdim."

"Orada – şu tarafta" dedi North. Altın payetli siyah elbisesinin içindeki Delia'yı işaret etti.

"O mu?" dedi kız, Delia'ya bakarak. "Ev sahibem o, öyle mi?" North kızın adını yakalayamamıştı ve kız da hiçbirini tanımıyordu. North buna memnundu. Kendini farklı biri olarak görmesini sağlıyor – onu teşvik ediyordu. Kızı kapıya doğru yönlendirdi. Akrabalarından kaçınmak istiyordu. Özellikle de kız kardeşi Peggy'den uzak durmak istiyordu; ama işte oradaydı; kapının yanında tek başına duruyordu. North diğer tarafa baktı ve partnerini kapının dışına çıkardı. Bir yerlerde, yalnız kalıp oturabilecekleri

bir bahçe veya çatı olmalıydı, diye düşündü North. Olağanüstü güzel ve genç bir kızdı.

"Haydi, gel" dedi North, "aşağı inelim."

"Peki, benim hakkımda ne düşünüyordun?" diye sordu Nicholas, Eleanor'un yanına otırarak.

Eleanor gülümsedi. Nicholas, oldukça uyumsuz gece kıyafeti içindeydi, prenses annesinin aile armasının işlendiği mührü taşıyordu. Yanık tenli, kırışık yüzünde, hep kendisine nazik ama onun dışında herkese kaba davranan gevşek derili, tüylü bir hayvanı hatırlatan bir ifade vardı. Peki, Nicholas hakkında ne düşünüyordu? Onu bir bütün olarak düşünüyordu; küçük parçalara ayıramıyordu. Restoran duman altındaydı, diye hatırlıyordu.

"Nasıl Soho'da bir kere birlikte yemek yediğimizi" dedi Eleanor, "... hatırlıyor musun?"

"Seninle birlikte olduğum bütün geceleri hatırlıyorum, Eleanor" dedi Nicholas. Ancak bakışı biraz belirsizdi. Dikkati dağılmıştı. Kapıdan yeni giren bir kadına bakıyordu. Kadın iyi giyimliydi ve sırtını, her acil duruma karşılık verecek şekilde donatılmış kütüphaneye dayamıştı. Ben, kendi hayatımı tarif edemezsem, diye düşündü Eleanor, onu nasıl tarif edebilirim? Zira onun ne olduğunu bilmiyordu, sadece o geldiği zaman çok keyif aldığını, kendisini düşünme gereğinden kurtardığını ve zihnini biraz canlandırdığını biliyordu. Nicholas kadına bakıyordu. Kadın onların bakışlarından destek alıyormuş, o bakışlar altında titriyormuş gibi görünüyordu. Aniden Eleanor bunları bir kez daha yaşadığı hissine kapıldı. O gece restoranda da bir kız gelmiş, kapıda titremişti. Nicholas'm ne diyeceğini tam olarak biliyordu. Daha önce de söylemişti, restoranda... Kadın, balıkçı fıskiyesinin tepesindeki topa benziyor, diyecekti. Eleanor daha düşünürken Nicholas söyledi. O halde her şey azıcık farkla tekrar mı yaşanıyor? diye düşündü. Eğer öyleyse; müzikte olduğu gibi, yarı hatırlanarak, yarı öngörülerek tekrarlanan belirli bir kalıp, model, tema var mı?.. Bir an algılanabilen kocaman bir model? Bu düşünce –belirli bir model

olduğu düşüncesi– Eleanor'a büyük keyif verdi. Peki ama bu modeli kim yapıyordu? Kim düşünüyordu? Aklı karıştı. Düşüncesini tamamlayamadı.

"Nicholas..." dedi. Onun tamamlamasını; düşüncesini alıp, gün ışığına, açığa çıkarmasını, bütünleştirmesini, güzelleştirmesini ve tamamlamasını istiyordu.

"Söyle bana, Nicholas..." diye başladı, ancak cümlesini nasıl tamamlayacağı ya da ona sormak istediği şeyin ne olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Nicholas, Sara'yla konuşuyordu. Eleanor dinledi. Nicholas ona gülüyordu. Sara'nın ayaklarını işaret ediyordu.

"... Bir partiye" diyordu, "bir ayağında beyaz, bir ayağında mavi çorapla gelmek..."

"İngiltere Kraliçesi beni çaya davet etti" diye mırıldandı Sara müzik eşliğinde. "Hangisi olacak, altın rengi mi, kırmızı mı; zira çoraplarımın hepsi delikli, dedi kız." Bu, onların sevişme şekli, diye düşündü Eleanor, kahkahalarına, didişmelerine kulak vererek. Modelin bir başka santimetresi, diye düşündü hemen önündeki sahneyi damgalamak için hâlâ yarı formüle edilmiş fikirlerini kullanarak. Bu sevişme şekli, eskisinden farklı olsa da, yine de kendine özgü cazibesi vardı; bu, eskisinden farklı olan bir "aşktı" belki ama daha kötüsüydü, değil mi? Her neyse, diye düşündü, birbirlerinin farkındalar, birbirlerinin içinde yaşıyorlar; aşk başka ne olabilir, diye sordu kahkahalarını dinlerken?

"... Hiçbir zaman kendi adına hareket edemeyecek misin?" diye soruyordu Nicholas. "Kendi başına çorap bile seçemeyecek misin?"

"Asla! Asla!" Sara kahkahalarla gülüyordu.

"... Çünkü kendine ait bir hayatın yok" dedi Nicholas. "Hayallerinde yaşıyor" diye ekledi Eleanor'a dönerek, "tek başına."

"Profesör küçük vaazını veriyor" diye dalga geçti Sara, elini Nicholas'ın dizine koyarak.

"Sara küçük şarkısını söylüyor" diye güldü Nicholas, Sara'nın elini tutarak.

Ama çok mutlular, diye düşündü Eleanor; birbirlerine gülüyorlar.

"Söyle Nicholas..." diye başladı yeniden. Ancak başka bir dans başlıyordu. Çiftler salona akın ettiler. Dansçılar yavaş yavaş, kasıtlı olarak, ciddi yüzlerle, onları başka duygulardan muaf tutan mistik bir törene katılıyorlarmışçasına, daireler çizerek yanlarından geçmeye, dizlerine sürtünmeye, neredeyse ayaklarına basmaya başladılar. Sonra birisi tam önlerinde durdu.

"Ah, işte North geldi" dedi Eleanor başını kaldırınca.

"North!" diye haykırdı Nicholas. "North! Bu akşam tanışmıştık" diyerek elini North'a uzattı. "... Eleanor'un evinde."

"Evet" dedi North samimi bir şekilde. Nicholas parmaklarını ezdi, elini çektiği zaman parmaklarını ayırabildiğini fark etti. Coşkuluydu; ama hoşuna gitmişti. Kendisi de coşku hissediyordu. Gözleri parlıyordu. Kafası karışmış görüntüsü tamamen kaybolmuştu. Macerası güzel sonuçlanmıştı. Kız, North'un cep defterine adını yazmıştı. "Yarın saat altıda beni görmeye gel," demişti.

"Yeniden iyi akşamlar, Eleanor" dedi elinin üstünde eğilerek. "Çok genç görünüyorsun. Olağanüstü güzel görünüyorsun. Bu kıyafetlerin içinde seni çok beğendim" dedi Hint pelerinine bakarak.

"Sen de çok şık görünüyorsun, North" dedi Eleanor. Başını kaldırıp North'a baktı. Onu bugüne kadar hiç bu kadar yakışıklı, bu kadar coşkulu görmemiştim, diye düşündü.

"Dans etmeyecek misin?" diye sordu. Müzik bütün hızıyla devam ediyordu.

"Sally bana bu onuru vermezse hayır" dedi ve abartılı bir kibarlıkla Sara'mn önünde eğildi. Ona neler oldu? diye merak etti Eleanor. Çok yakışıklı, çok mutlu görünüyor. Sally ayağa kalktı. Elini Nicholas'a verdi.

"Seninle dans edeceğim" dedi. Bir süre durup beklediler ve sonra dönmeye başladılar.

"Ne kadar tuhaf görünümlü bir çift!" diye haykırdı North. Onları seyrederken yüzünü buruşturarak gülümsedi. "Dans

etmeyi bilmiyorlar!" diye ekledi. Eleanor'un yanına, Nicholas'ın boşalttığı yere oturdu.

"Neden evlenmiyorlar?" diye sordu.

"Neden evlensinler ki?"

"Ah, ama herkes evlenmeli" dedi North. "O adamı sevdim, gerçi biraz... şey, 'kaba' diyelim mi?" diye önerdi, oldukça acemi bir şekilde daireler çizen çifti izlerken.

"'Kaba' mı?" diye tekrarladı Eleanor.

"Ha, kösteğini kastediyorsun" diye ekledi, Nicholas dans ederken aşağı yukarı sallanan altın mührüne bakarak.

"Hayır, kaba değil" dedi yüksek sesle. "O..."

Ancak North dikkatini vermiyordu. Salonun öteki ucundaki çifte bakıyordu. Şöminenin yanında duruyorlardı. İkisi de gençti; ikisi de konuşmuyordu; güçlü bir duygu tarafından o pozisyonda tutuluyor gibiydiler. North onlara bakarken, her yanını kendiyle ilgili, kendi hayatıyla ilgili bir duygu sardı ve onlar için, kendisi için başka bir arka plan düzenledi – şömine rafı veya kütüphane değil, gürleyen çağlayanlar, uçuşan bulutlar arasında bir selin tepesindeki bir kayalığın üstünde duruyorlardı...

"Evlilik herkese göre değil" diye böldü Eleanor.

North irkildi. "Hayır. Tabii ki değil" diye onayladı. Eleanor'a baktı. O hiç evlenmemişti. Neden? diye merak etti. Aileye, parmakları olmayan yaşlı büyükbabaya feda edilmişti herhalde. Sonra bir teras, bir puro ve William Whatney'yle ilgili bir anısını hatırladı. Onu sevmiş olması Eleanor'un trajedisi değil miydi? Ona sevgiyle baktı. O anda herkese düşkün hissediyordu kendini.

"Seni yalnız bulmak ne büyük şans, Nell!" dedi elini Eleanor'un dizine koyarak.

Eleanor duygulandı; elini dizinde hissetmek hoşuna gitmişti.

"Sevgili North!" diye bağırdı. Elbisesinin üstünden North'un heyecanını hissedebiliyordu; bütün sinirleri ayağa kalkmış halde ileri doğru gerildiğinde, tasmayla bağlanmış köpeğe benziyordu. Bunu elini dizine koyduğu zaman hissetmişti.

"Ama sakın yanlış kadınla evlenme!" dedi.

"Ben mi?" diye sordu North. "Bunu neden söylüyorsun?" Kızı aşağı indirirken onu görmüş müydü?

"Söyle bana..." diye başladı Eleanor. Şimdi yalnız olduklarına göre, ona sakin ve mantıklı bir şekilde, planlarını sormak istiyordu; ancak konuşurlarken North'un yüzünün değiştiğini; abartılı bir korku ifadesinin geldiğini gördü.

"Milly!" diye mırıldandı North. "Lanet olsun."

Eleanor hızla omzunun üzerinden baktı. Cinsiyetine ve sınıfına uygun bir elbiseyle oldukça iri görünen kız kardeşi Milly, onlara doğru geliyordu. Büyüyünce çok iri bir insan haline gelmişti. Vücudunu gizlemek için, kollarına, üzerlerinde boncuklar bulunan tüller sarmıştı. Kolları öylesine şişmandı ki, North'a kuşkonmazı, bir noktaya doğru giderek incelen kuşkonmazı hatırlatıyordu.

"Ah, Eleanor!" diye haykırdı. Zira hâlâ küçük kardeşlerin köpek gibi bağlılığının kalıntılarını taşıyordu.

"Milly!" dedi Eleanor ama o kadar candan bir ifade kullanmadı.

"Seni görmek ne güzel, Eleanor!" dedi Milly, yaşlı kadınlar gibi hafifçe kıkırdayarak. Ancak tavırlarında saygılı bir taraf vardı. "Seni de, North!"

North'a küçük tombul elini uzattı. North yüzüklerinin parmaklarına nasıl gömüldüğünü fark etti; sanki etler üzerlerine doğru büyümüştü. Pırlantaların üzerine taşan etlerden iğreniyordu.

"Geri dönmen ne güzel!" dedi Milly koltuğa yavaşça yerleşerek. North'a, bir anda her şey körelmiş, sıkıcılaşmış gibi geldi. Üzerlerine bir ağ atmıştı; hepsinin kendilerini tek bir aile gibi hissetmelerine neden oluyordu. Ortak akrabalarını düşünmek zorunda kalıyordu ama bu gerçek olmayan bir duyguydu.

"Evet, Connie'de kalıyoruz" dedi Milly; kriket maçı için gelmişlerdi.

North başını eğdi. Ayakkabılarına baktı.

"Senin yolculukların hakkında tek kelime duymadım, Nell" diye devam etti. Düşüyorlar, düşüyorlar ve her şeyi kapsıyorlar, diye sürdürdü North, halasının insanı boğan küçük sorularını

bıcır bıcır sormasını dinlerken. Ancak morali o kadar iyiydi ki, sözleri hâlâ müzik gibi geliyordu. Tarantulalar ısırıyor mu ya da yıldızlar parlak mıydı, diye soruyordu. Peki, yarın geceyi nerede geçireceğim? diye ekledi North, zira yeleğinin cebindeki kart, şu ânı yok eden bağlam sahnelerini dikkate almadan, kendiliğinden ışın yayıyordu. Uganda'dan dönen Jimmy'nin gelmesini bekleyen Connie'de kalıyorlardı, diye devam etti... North birkaç kelimeyi kaçırdı, çünkü bir bahçe, bir oda görüyordu ve duyduğu bir sonraki kelime "lenf"ti –bu iyi bir kelime, dedi kendi kendine, kelimeyi bağlamından ayırarak. İnce belli, ortası sıska; sert, parlak, metalik bir karın, bir böceğin görüntüsünü tanımlamaya yarıyor– ancak burada geniş, hantal bir gövde yaklaşıyordu. Esas olarak beyaz bir yelek, siyah çizgileri vardı; Hugh Gibbs tepelerinde dikiliyordu. North ayağa fırlayarak yerini ona verdi.

"Sevgili oğlum, *oraya* oturmamı beklemiyorsun, herhalde?" dedi Hugh, North'un kendisine sunduğu oldukça zayıf koltukla alay ederek.

"Bana daha sağlam bir şey bulmalısın..." Ellerini beyaz yeleğinin iki yanında tutarak etrafına bakındı.

North doldurulmuş bir koltuğu ona doğru çekti. Hugh dikkatle oturdu.

"Cık-cık-cık" dedi otururken.

North, Milly'nin de, "Tüh-tüh-tüh" dediğini fark etti.

Artık bu aşamaya gelmişti – otuz yıl karı koca olarak yaşadıktan sonra, tüh-tüh-tüh ve cık-cık-cık deniyordu. Bir ahır bölmesindeki hayvanların yarı-anlaşılmaz çiğneme sesine benziyordu. Tüh-tüh-tüh ve cık-cık-cık – ahırdaki yumuşak buğulu samanı ayaklarıyla ezerken, eski bataklıkta yuvarlanırken; üretken, savurgan yarı bilinçli davranırken, diye düşündü yeniden. Esprili konuşmaları yarım yamalak dinlerken, birdenbire kendine odaklandığını fark etti.

"Kaç kilosun North?" diye soruyordu eniştesi, onu gözüyle tartarken. North'u bir at gibi tepeden tırnağa süzüyordu.

"Oğlanlar eve döndüğü zaman" diye ekledi Milly, "bize bir tarih vermeni sağlamalıyız."

Onu, eylül ayında yavru hayvan avlamak üzere Towers'ta kalmaya davet ediyorlardı. Erkekler avlanıyor ve kadınlar –orada, o koltukta bile bölünebilecekmiş gibi, halasına baktı– kadınlar çok sayıda bebeğe bölünüyordu ve o bebeklerin başka bebekleri oluyordu ve o bebeklerin de lenf bezleri oluyordu. Kelime tekrar aklına gelmişti ama şimdi hiçbir şey ifade etmiyordu. Batıyordu; ağırlıklarının altında eziliyordu; hatta cebindeki isim bile soluyordu. Bu konuda hiçbir şey yapılamaz mıydı? diye sordu kendi kendine. Devrim haricinde hiçbir şey yapılamazdı, diye düşündü. Savaştan, dinamit fikri, ağır toprak yığınları patlatma, toprağı ağaç şeklinde bulut halinde havalandırma düşüncesi geldi aklına. Ancak bunların hepsi fasa fiso, savaş fasa fiso, fasa fiso, diye düşündü. Sara'nın "fasa fiso" deyimi geri dönmüştü. Peki, geriye ne kalmıştı? Peggy'yle göz göze geldi, tanımadığı bir adamla konuşuyordu. Siz doktorlar, siz biliminsanları, diye düşündü, neden bir bardağın içine yıldızlı ve keskin bir kristal koyup onlara yutturmuyorsunuz? Sağduyu; mantık; yıldızlı ve keskin. Ama yutarlar mı? Başını kaldırıp Hugh'a baktı. Tüh-tüh-tüh ve cık-cık-cık derken yanaklarını içeri dışarı üflüyordu. Sen yutar mıydın? diye sordu sessizce Hugh'a.

Hugh yine ona döndü.

"Artık İngiltere'de kalacağını umuyorum, North" dedi. "Gerçi orada güzel bir hayatın vardı herhalde?"

Böylece yine Afrika'ya ve iş imkânlarının yetersizliğine döndüler. Neşesi, canlılığı yayılıyordu. Kart artık resimler yaymıyordu. Islak yapraklar düşüyordu. Düşüyorlar, düşüyorlar, her şeyi kaplıyorlar, diye mırıldandı kendi kendine; sonra da, alnındaki kahverengi leke dışında renksiz görünen ve saçları, üzerindeki yumurta sarısına benzeyen leke dışında bembeyaz olan halasına baktı. Genel olarak, ağırlık basan armut gibi yumuşak ve rengi atmış olmalı diye düşündü. Ayrıca Hugh'un kendisi de –kocaman eli dizindeydi– çiğ biftek gibi yusyuvarlak sarılmıştı. Eleanor'la göz göze geldi. Gözlerinde gergin bir ifade vardı.

"Evet, mahvettiler" diyordu.

Ancak sesinin tınısı kaybolmuştu.

"Her tarafta yepyeni villalar." Anlaşılan Dorsetshire'a gitmişti.

"Bütün yol boyunca küçük kırmızı villalar" diye devam etti.

"Evet, dikkatimi çeken şey de bu oldu" dedi ona yardım etmek üzere kalkarken, "Ben yokken İngiltere'yi çok berbat etmişsiniz."

"Dünyanın bizim yaşadığımız bölümünde pek değişiklik görmeyeceksin, North" dedi Hugh. Gururla konuşuyordu.

"Hayır. Ama biz şanslıyız" dedi Milly. "Çok sayıda büyük mülkümüz var. Çok şanslıyız" diye tekrarladı. "Mr. Tibbs hariç" diye ekledi. Sert, hafif bir kahkaha attı.

North uyandı. Bunu gerçekten ciddi olarak söylüyor, diye düşündü. Onu gerçek kılan bir burukluk, bir sertlikle konuşuyordu. Sadece Milly değil, bütün köy, büyük ev, küçük ev, kilise ve yaşlı ağaçlar kümesi de son derece gerçek bir şekilde gözünde canlandı. Onlarda kalacaktı.

"Mr. Tibbs bizim papazımız" diye açıkladı Hugh. "Kendi çapında oldukça iyi bir insan; ama yükseklerde, çok yükseklerde. Mumlar falan – o tür şeyler."

"Ve karısı..." diye başladı Milly.

Bu noktada Eleanor içini çekti. North ona baktı. Eleanor uyumak üzereydi. Yüzüne donuk bir bakış, sabit bir ifade yerleşmişti. Bir an için korkunç derecede Milly'ye benzedi; uyku, aile benzerliğini ortaya çıkarmıştı. Eleanor sonra gözlerini fal taşı gibi açtı ve iradesini kullanarak açık tuttu. Ama anlaşılan hiçbir şey görmüyordu.

"Gelip, bizi nasıl yorumlayacağını görmeniz gerekiyor" dedi Hugh. "Eylülün ilk haftası nasıl, ha?" Sanki iyiliği, cömertliği içinde yuvarlanıyormuş gibi, bir o yana, bir bu yana sallanıyordu. Diz çökebilecek yaşlı bir file benziyordu. Eğer diz çökerse, bir daha nasıl kalkacak, diye sordu North kendi kendine. Ve eğer Eleanor uyuyakalıp, horlamaya başlarsa, ben filin dizlerinin arasında sıkışıp kalacağımdan, ne yapabilirim?

Gitmek için bir bahane bulmak amacıyla etrafına bakındı.

Maggie, nereye gittiğine bakmadan, onların yanına doğru geliyordu. Onu gördüler. North ona, "Dikkat et! Dikkat et!" diye

bağırmamak için kendini zor tutuyordu, zira tehlikeli bölgeye girmişti. Amorf cisimlerin, yiyeceklerini yakalayabilmek için süzülmesine izin verdikleri uzun beyaz kıllar, onu içeri çekecekti. Evet, onu gördüler: Maggie mahvolmuştu.

"Maggie geldi!" diye bağırdı Milly, başını kaldırınca.

"Seni uzun zamandır görmemiştik!" dedi Hugh, kalkmaya çabalayarak.

O şekilsiz pençenin içine elini koymak için Maggie'nin durması gerekti. North, yeleğinin cebindeki karttan kendisine kalan son enerji zerresini kullanarak ayağa kalktı. Maggie'yi alıp götürecekti. Onu aile hayatının pisliğinden kurtaracaktı.

Ancak Maggie onu görmezden geldi. Orada durup, sanki acil durumlarda verilen bir kıyafeti kullanıyormuş gibi, mükemmel bir duruşla ailenin karşılama nidalarına karşılık verdi. Tanrım, dedi North kendi kendine, Maggie de onlar kadar kötü. O da donuktu, samimi değildi. Şimdi de *onun* çocukları hakkında konuşuyorlardı.

"Evet. En küçük o" diyordu, küçük bir kızla dans eden oğlanı işaret ederek.

"Ya kızın, Maggie?" diye soran Milly etrafa bakındı.

North kıpırdandı. Bu bir komplo, dedi kendi kendine; bu yatıştıran, aşındıran, yuvarlanarak kimliğe, güllelere dönüşen bir buharlı silindir. Dinledi. Jimmy, Uganda'daydı; Lily, Leicestershire'daydı; *benim* oğlum – *benim* kızım... diyorlardı. Ama başka insanların çocuklarıyla ilgilenmediklerini gözlemledi. Yalnızca kendi çocuklarıyla, kendi mallarıyla; eski bataklığın kılıfsız pençeleriyle koruyacakları kendi kanları ve canlarıyla ilgileniyorlardı, diye düşünerek, Milly'nin tombul küçük patilerine baktı. Maggie bile, o bile. O da oğlum, kızım hakkında konuşuyordu. Nasıl uygarlaşabiliriz, diye sordu kendi kendine.

Eleanor horluyordu. Utanmadan, çaresizce uyukluyordu. Bilinçsizlikte bir yakışıksızlık var, diye düşündü North. Eleanor'un ağzı açıktı, başı yana düşmüştü.

Ancak şimdi sıra ona gelmişti. Sessizlik egemen oldu. İnsanın doldurması, birisinin bir şey söylemesi gerekiyor, diye düşündü; yoksa insan toplumu yok olur. Hugh yok olur, Milly yok olur ve kendisi tam söyleyecek bir şeyler bulmaya, eski ağzın devasa boşluğunu besleyecek bir şey bulmaya çalışırken, ya bir ev sahibinin her zaman duyduğu araya girme arzusu yüzünden ya da ilahi bir şekilde insan merhametinden esinlenerek –North hangisi olduğunu bilemiyordu– Delia eliyle işaret ederek geldi.

"Ludby'ler!" diye haykırdı. "Ludby'ler!"

"Aaa, nerede? Sevgili Ludby'ler" dedi Milly ve ayaklanarak gittiler, zira anlaşılan Northumberland'dan pek çıkmazlarmış.

"Eee, Maggie?" dedi North, ona dönerek – ancak o anda Eleanor boğazını temizledi. Başı öne doğru düştü. Artık derin uykuda olduğundan, uyku ona bir saygınlık kazandırıyordu. Onlardan uzak olduğundan, huzurlu görünüyordu, uyuyana ölü izlenimi veren bir sükûnete dalmıştı. İkisi bir an, yalnız başlarına, birlikte sessizce oturdular.

"Neden-neden-neden..." dedi North sonunda, halıdan çim öbeklerini çekiştiriyormuş gibi hareketler yaparak.

"Neden mi?" diye sordu Maggie. "Ne neden?"

"Gibbs'ler" diye mırıldandı North. Başını onların bulunduğu tarafa, şöminenin yanına doğru savurdu. Bu şişman, obez, şekilsiz insanlar North'a parodi gibi, bir karikatür, içindeki şekli, içindeki ateşi aşan bir fazlalık gibi görünüyordu.

"Ne oldu?" diye sordu North. Maggie de baktı. Ama hiçbir şey söylemedi. Çiftler yavaş yavaş dans ederek yanlarından geçtiler. Bir kız durdu ve bilinçsizce elini kaldırırken sergilediği tavırda, hayatı iyi yönleriyle bekleyen çok genç insanların ciddiyeti vardı ve bu ciddiyet North'u duygulandırdı.

"Neden?.." Başparmağını genç kızın bulunduğu tarafa doğru savurdu, "bu kadar güzelken..."

Maggie de kıza baktı. Kız, elbisesinin önündeki çözülmüş çiçeği bağlıyordu. Gülümsedi. Hiçbir şey söylemedi. Sonra,

yarı-bilinçli bir şekilde, anlam taşımasını beklemeden North'un sorusunu tekrarladı, "Neden?"

North bir an için altüst oldu. Maggie'nin ona yardım etmeyi reddettiğini sandı. Ama onun kendisine yardım etmesini istiyordu. Neden omuzlarındaki yükü alıp, uzun zamandır özlemini duyduğu şeyi –güvence, emniyet– vermiyordu? O da diğerleri gibi biçimsizleştiği için mi? Eğilip Maggie'nin ellerine baktı. Bunlar güçlü ellerdi; zarif ellerdi; ancak parmaklarını hafifçe kıvırdığını görünce, bu ellerin, "benim" çocuklarım, "benim" mallarım söz konusu olduğu zaman, karnını parçalayabileceğini veya boğazın yumuşak pasını dişleyebileceğini anladı. Birbirimize yardım edemeyiz, diye düşündü, hepimiz bozulduk. Buna rağmen, onu layık gördüğü saygınlıktan koparmayı sevimsizce bulsa da, belki de Maggie haklıydı, diye düşündü. Başka insanları putlaştıran, bu adama, o kadına bizi yönlendirme yetkisi veren bizler, yalnızca bu bozulmaya katkıda bulunuyoruz ve kendimizi alçaltıyoruz.

"Onlarda kalacağım" dedi yüksek sesle.

"Towers'ta mı?" diye sordu Maggie.

"Evet" dedi North. "Yavru hayvan avı için eylülde."

Maggie dinlemiyordu. Gözlerini North'a dikmişti. Onu hissettiği başka bir şeyle ilişkilendiriyordu. Bu, North'u huzursuz etti. Maggie ona kendisi değil de, başka biriymişçesine bakıyordu. Sally onu telefonda tarif ederken hissettiği huzursuzluğu bir kez daha hissetti.

"Biliyorum" dedi. Yüzündeki kaslar gerilmişti. "Ben elinde şapkasını tutan bir Fransız'ın resmi gibiyim."

"Şapkasını tutan mı?" diye sordu Maggie.

"Ve de şişmanlayan" diye ekledi.

"... Elinde şapka tutan mı? ... Kim elinde şapka tutuyor?" dedi Eleanor gözlerini açarak.

Şaşkınlıkla etrafına bakındı. Son hatırladığı şey –ve bu sanki yalnızca bir saniye önceydi– Milly'nin kilisedeki mumlardan bahsetmesiydi, bir şeyler olmuş olmalıydı. Milly ve Hugh oradaydı

ama şimdi yoklardı. Arada bir boşluk vardı – bu boşluğu uzayan mumların altın rengi ışığıyla, adını koyamadığı bir duygu dolduruyordu.

Tamamen uyandı.

"Ne saçmalıyorsunuz?" dedi. "North'un elinde şapka yok ki! Ayrıca şişman da değil" diye ekledi. "Hiç değil, hiç değil" diye tekrarlayarak, sevgiyle North'un dizini okşadı.

Kendini olağanüstü mutlu hissediyordu. Çoğu uykular, uyanıldıktan sonra insanın aklında bir rüya bırakırdı – bir sahne veya kişi. Ama bu uyku, bu bir anlık trans, mumların ve alevinin uzadığı bu uyku onda yalnızca bir duygu bırakmıştı, bir rüya değil.

"Elinde şapka yok" diye tekrarladı.

İkisi de Eleanor'a güldü.

"Rüya görüyordun, Eleanor" dedi Maggie.

"Öyle mi?" dedi Eleanor. Konuşmada derin bir gedik açılmıştı, bu doğruydu. Neden bahsediyorlardı, hatırlayamıyordu. Maggie buradaydı; ama Milly ile Hugh gitmişti.

"Sadece bir saniye daldım" dedi. "Peki, sen ne yapacaksın North? Planların nedir?" diye sordu, oldukça hızlı bir şekilde konuşarak.

"O korkunç çiftliğe geri dönmesine izin vermemeliyiz, Maggie" dedi.

Kısmen uyumadığını kanıtlamak, kısmen de hâlâ içinde taşıdığı olağanüstü mutluluk duygusunu korumak amacıyla, son derece gerçekçi görünmek istiyordu. Gözlemden uzak olunca, işe yarayabilirdi, diye düşündü.

"Yeterince para biriktirdin, değil mi?" dedi yüksek sesle.

"Yeterince biriktirdim mi?" dedi. Neden, diye merak etti, uyuyan insanlar, gayet uyanıkmış gibi davranmak ister? "Dört beş bin" dedi rasgele.

"Eh, bu kadarı yeterli" diye ısrar etti. "Yüzde beş, yüzde altı..." Hesabı aklından yapmaya çalıştı. Maggie'den yardımı istedi. "Dört beş bin – ne kadar eder, Maggie? Geçinmesine yeter, öyle değil mi?"

"Dört beş bin" diye tekrarladı Maggie.

"Yüzde beş veya altı faizle..." diye araya girdi Eleanor... en iyi zamanda bile kafasından asla hesap yapamazdı ama bir nedenle, olayları açığa çıkarmak ona çok önemli geliyordu. Çantasını açtı, bir mektup buldu ve güdük bir kurşunkalem çıkardı.

"İşte – bunun üzerinde hesapla" dedi. Maggie kâğıdı aldı ve denemek istermiş gibi kalemle birkaç çizgi çizdi. North onun omzunun üzerinden baktı. Önündeki problemi çözüyor muydu – onun hayatını, ihtiyaçlarını dikkate alıyor muydu? Hayır. Anlaşılan bir karikatür çiziyordu –baktı– karşıda beyaz yelekli, iri bir adamın karikatürünü. Tam bir maskaralıktı. Kendini biraz komik hissediyordu.

"Saçmalama" dedi.

"Bu benim kardeşim" dedi beyaz yelekli adama başını sallayarak. "Bizi eskiden fille gezdirirdi..." Yeleği biraz süsledi.

"Ve şimdi çok mantıklı davranıyoruz, öyle mi?" diye itiraz etti Eleanor.

"Eğer İngiltere'de yaşamak istiyorsan, North –eğer istiyorsan–"

North onun sözünü kesti.

"Ne istediğimi bilmiyorum" dedi.

"Ha, anlıyorum!" dedi ve güldü. Mutluluk duygusu, mantıksız heyecanı geri geldi. Ona göre hepsi gençti ve önlerinde gelecekleri vardı. Hiçbir şey belirlenmemişti; hiçbir şey bilinmiyordu; önlerinde açık ve özgür bir hayatları vardı.

"Tuhaf değil mi?" diye haykırdı. "Acayip değil mi? Hayatın sürekli olarak bir –ne diyeyim?– mucize olmasının nedeni bu değil mi?.. Yani, demek istiyorum ki..." diye açıklamaya çalıştı çünkü North, kafası karışmış görünüyordu. "Yaşlılığın böyle olduğunu söylüyorlar; ama değil. Farklı; oldukça farklı. Çocukken de, genç kızken de hayatım sürekli bir keşifti. Bir mucizeydi." Durdu. Yine gevelemeye başlamıştı. Rüyasından sonra, kendini oldukça çakırkeyif hissediyordu.

"İşte Peggy!" diye bağırdı, gerçek bir şeyle bağlantı kurduğu için memnundu. "Bakın! Kitap okuyor!"

*

Peggy, dans başlayınca kütüphanenin yanında yalnız kaldığından, ona mümkün olduğunca yakın duruyordu. Yalnızlığını gizlemek için bir kitap aldı. Yeşil deriyle ciltlenmişti ve elinde çevirirken gördüğü gibi, üzerinde küçük yaldızlı yıldızlar işlenmişti. Bu daha da iyi, diye düşündü kitabı çevirerek, çünkü bu şekilde cildi beğeniyle inceliyormuş gibi görünecekti... Ama burada durup cildi hayranlıkla seyredemem, diye düşündü. Kitabı açtı. Bunu yaparken, benim düşündüklerimi söyleyecek, diye geçirdi içinden. Rasgele açılan kitaplar hep böyle yapardı.

"*La médiocrité de l'univers m'étonne et me révolte*"[1] diye okudu. Aynen öyleydi. Kesinlikle. Okumaya devam etti. "*... la petitesse de toutes chose m'emplit de dégoût...*"[2] gözlerini kaldırdı. Ayak parmaklarında dolanıyorlardı. "*... la pauvreté des êtres humain m'anéantit.*"[3] Peggy kitabı kapattı ve rafa koydu.

Kesinlikle, dedi.

Bileğindeki saati döndürdü ve gizlice baktı. Vakit ilerliyordu. Bir saat altmış dakika, dedi kendi kendine; iki saat, yüz yirmi dakika eder. Burada daha kaç dakika kalmam gerekiyor? Artık gidebilir miydi? Eleanor'un işaret ederek kendisini çağırdığını gördü. Kitabı raftaki yerine yerleştirdi. Onlara doğru yürüdü.

"Gel, Peggy, gel ve bizimle konuş" diye seslendi Eleanor.

"Saatin kaç olduğunu biliyor musun, Eleanor?" dedi Peggy, onların yanına gelince. Saatini gösterdi. "Sence artık gitmemiz gerekmiyor mu?" diye ekledi.

"Zamanı unutmuştum" dedi Eleanor.

"Ama yarın çok yorgun olacaksın" diye itiraz etti Peggy, Eleanor'un yanında durarak.

"Tam bir doktor gibi!" diye dalga geçti onunla North. "Sağlık, sağlık, sağlık!" diye haykırdı. "Ama sağlık kendi başına keyif vermiyor" dedi başını kaldırıp Peggy'ye bakarak.

---

1 (Fr.) Evrenin sıradanlığı beni şaşırtıyor ve dehşete düşürüyor. (ç.n.)
2 (Fr.)Her şeyde gördüğüm bayağılık karşısında müthiş bir tiksinti duyuyorum.(ç.n.)
3 (Fr.) İnsanların yoksulluğu beni yok ediyor. (ç.n.)

Peggy onu dikkate almadı.

"Sonuna kadar kalmaya niyetli misin?" diye sordu Eleanor'a. "Bu, bütün gece devam edecek." Gramofondan gelen müziğe uyarak kıvrıla kıvrıla dönen çiftlere baktı. Sanki bir hayvan yavaş ama zarif bir ıstırapla ölüyor gibiydi.

"Ama biz eğleniyoruz" dedi Eleanor. "Haydi gel, sen de eğlen."

Yanındaki yeri işaret etti. Peggy onun yanına, yere oturdu. Eleanor, kara kara düşünmeyi, kafa yormayı, incelemeyi bırak, demek istiyordu. Bunu biliyordu. Anın keyfini çıkar – ama insan bunu yapabilir mi? diye sordu otururken eteklerini ayaklarının etrafına çekerek. Eleanor eğildi ve omzuna dokundu.

"Bana söylemeni istiyorum" dedi onu da konuşmaya dahil ederek, zira çok hüzünlü görünüyordu, "sen bir doktorsun –bu işleri bilirsin– rüyalar ne anlama geliyor?"

Peggy güldü. Eleanor'un sorularından bir tane daha. İki kere iki dört eder mi – veya evrenin doğası nasıl?

"Tam olarak rüyaları kastetmiyorum" diye devam etti Eleanor. "Duygular – insan uyurken gelen duygular?"

"Sevgili Nell" dedi Peggy başını kaldırıp ona bakarak, "sana kaç kere söyledim? Doktorlar beden hakkında çok az şey biliyorlar ama akıl hakkında hiçbir şey bilmiyorlar." Tekrar başını eğdi.

"Hep onların şarlatan olduklarını söylerdim!" diye haykırdı North.

"Çok yazık!" dedi Eleanor. "Bana bazı şeyleri açıklayabileceğini sanıyordum..." Peggy'ye doğru eğilmişti. Yanakları kızarmıştı, diye dikkat etti Peggy; heyecanlanmıştı; peki ama heyecanlanacak ne vardı?

"Neyi açıklayacağım?" diye sordu.

"Ah, yok bir şey" dedi Eleanor. Şimdi de ona kötü davranmış, hakir görmüş oldum, diye düşündü Peggy.

Eleanor'a bir kez daha baktı. Gözleri parlıyordu; yanakları kızarmıştı; yoksa sadece Hindistan yolculuğunda bronzlaştığı için miydi? Ayrıca alnında da küçük bir damar çıkmıştı. Ama heyecanlanacak ne vardı? Arkasındaki duvara yaslandı. Oturduğu yerden

insanların ayaklarını tuhaf bir şekilde görüyordu. Ayaklar bu tarafa bakıyor, sonra şu tarafa bakıyordu. Patentli deri dans ayakkabıları, saten terlikler, ipek çoraplar, kısa çoraplar. Fokstrot müziği eşliğinde ritmik ve ısrarcı bir şekilde dans ediyorlardı. Ya kokteyllere ve çaya ne dersin, dedi bana, dedi bana – ezgi sürekli tekrar ediyor gibiydi. Sesler beyninde yankılanıyordu. Kulağına, birbirini takip etmeyen konuşmalar arasından küçük, tuhaf esintiler geliyordu... Norfolk'ta kayınbiraderimin teknesinin olduğu yerde... Ah, tam bir fiyasko oldu, evet aynı fikirdeyim... İnsanlar partilerde saçma sapan şeyler konuşuyordu. Yanında da Maggie konuşuyordu; North konuşuyordu ve Eleanor konuşuyordu. Ansızın Eleanor elini uzattı.

"İşte Renny!" diyordu. "Hiç göremediğim Renny; çok sevdiğim Renny... Gel, bizimle sohbet et, Renny." Peggy'nin görüş alanına bir çift ayakkabı girdi ve tam önünde durdu. Renny, Eleanor'un yanma oturdu. Peggy, profilinin hatlarını; büyük burnunu, soluk yanağını görebiliyordu. Kokteyllere ve çaya ne dersin, dedi bana, dedi bana, müzik eziyet etmeye devam ediyordu; dans eden çiftler yanlarından geçiyordu. Ancak yanındaki kanepede oturan küçük grup konuşuyor; gülüşüyordu.

"Benimle aynı fikirde olacağınızı biliyorum..." diyordu Eleanor. Peggy yarı aralık gözkapaklarının arasından Renny'nin ona doğru döndüğünü görebiliyordu. Soluk yanağının, büyük burnunun, tırnaklarının çok yakın olduğunu görebiliyordu.

"Ne söylediğine bağlı..." dedi.

"Ne diyorduk?" diye düşündü. Çoktan unutmuş, diye kuşkulandı Peggy.

Eleanor'un, "Bir şeylerin iyi yönde değiştiğini..." dediğini duydu.

"Senin çocukluğundan beri mi?" Bunun, Maggie'nin sesi olduğunu sanıyordu.

Sonra ucunda pembe fiyonk bulunan bir etek sözlerini kesti. "...Nasıl olduğunu bilmiyorum ama sıcaklık artık beni eskisi kadar etkilemiyor..." Peggy başını kaldırdı. Elbisenin üstünde on beş

tane düzgün dikilmiş pembe fiyonk vardı. Elbisenin üstündeki, Miriam Parish'in küçük, azizeye benzeyen, koyun gibi kafası değil miydi? "Demek istediğim, biz kendi içimizde değiştik" diyordu Eleanor. "Daha mutluyuz – daha özgürüz..."

"Mutluluk"la, "özgürlük"le ne demek istiyordu," diye sordu Peggy kendi kendine, yine duvara yaslanarak.

Eleanor'un, "Renny ile Maggie'yi ele alalım" dediğini duydu. Ama sonra sustu. Ancak yine devam etti.

"Renny, akın gecesini hatırlıyor musun? Nicholas'la ilk kez orada tanışmıştım... Mahzende oturduğumuz zaman... Aşağıya inerken kendi kendime, 'İşte bu mutlu bir evlilik...' demiştim." Bir duraksama daha oldu. "Kendi kendime dedim ki" diye devam etti ve Peggy, Eleanor'un elini Renny'nin dizine koyduğunu gördü. "Eğer Renny'yle gençken tanışsaydım..." Eleanor sustu. Ona âşık olurdum mu demek istiyor? diye merak etti Peggy. Yine müzik düşüncelerini böldü... Dedi bana, dedi bana...

"Hayır, asla..." dediğini duydu Eleanor'un. "Hayır, asla..." Hiç âşık olmadığını, evlenmeyi hiçbir zaman istemediğini mi söylüyordu? diye merak etti Peggy. Gülüyorlardı.

North'un, "Hey, on sekiz yaşında bir genç kız gibi görünüyorsun!" dediğini duydu.

"Öyle de hissediyorum!" diye haykırdı Eleanor. Ama yarın perişan olacaksın, diye düşündü Peggy ona bakarak. Yanakları kızarmıştı, alnında bir damar çıkmıştı.

"Ben ..." sustu. Elini başına götürdü, "başka bir dünyaya gitmişim gibi hissediyorum! Çok mutluyum!" diye haykırdı.

"Saçma, Eleanor, saçma" dedi Renny.

Böyle söyleyeceğini biliyordum, dedi Peggy kendi kendine, tuhaf bir tatmin duygusu hissederek. Halasının dizinin diğer tarafında otururken, onun profilini görebiliyordu. Fransızlar mantıklı; duyarlı insanlardı, diye düşündü. Yine de, diye ekledi, eğer eğleniyorsa, Eleanor'un biraz heyecan yaşamasına neden izin vermeyelim?

"Saçma mı? 'Saçma' diyerek ne demek istiyorsun?" diye soru-

yordu Eleanor. Öne eğilmişti; onun konuşmasını ister gibi, elini kaldırmıştı.

"Hep öteki dünyadan bahsediyorsun" dedi. "Bunun nesi var?"

"Ama ben bu dünyayı kastettim!" dedi Eleanor. "Yani bu dünyada mutlu olmaktan – yaşayan insanlarla mutlu olmaktan bahsediyorum." Çeşitli insanlardan oluşan grubu, gençleri, yaşlıları, dans edenleri, konuşanları, pembe fiyonklu Miriam'ı ve sarıklı Hintliyi kucaklamak istermiş gibi ellerini salladı. Peggy duvara yaslandı. Bu dünyada mutlu olmak, yaşayan insanlarla mutlu olmak! diye düşündü.

Müzik durdu. Gramofona plak koyan genç adam çıkıp gitmişti. Çiftler ayrıldı ve birbirlerini iterek kapıdan çıkmaya çalıştılar. Belki de yemek yiyeceklerdi; arka bahçeye akın edecekler ve sert, kirli sandalyelerde oturacaklardı. Beyinlerinde oyuklar açan müzik susmuştu. Bir sakinlik – bir sessizlik oldu. Uzaktan Londra gecesinin sesini duydu; bir korna çaldı; nehirde bir siren acı acı feryat etti. Uzaktaki sesler, bu dünyaya kayıtsız kalıp, karanlığın ortasında çalışan, didinen, öğüten insanlar hakkında başka dünyalardan getirdikleri fikirler, Eleanor'un sözlerini tekrarlamasına neden oldu: Bu dünyada Mutlu, yaşayan insanlarla mutlu. Ancak, sefalet içindeki bir dünyada insan nasıl "mutlu" olabilir? diye sordu kendi kendine. Her sokak köşesindeki her posterde Ölüm; veya daha da kötüsü – tiranlık; vahşet, işkence, uygarlığın yok oluşu, özgürlüğün sonu yer alıyordu. Biz burada, sadece tahrip olacak bir yaprağın altına sığındık, diye düşündü. Sonra Eleanor, o milyonların içinden iki kişi "mutlu" diye, dünyanın daha iyi olduğunu söylüyor. Gözlerini yere dikti. Yer, bir etekten yırtılan bir muslin parçası dışında boştu. Peki, neden ben her şeye dikkat ediyorum? diye düşündü. Oturuş şeklini değiştirdi. Neden düşünmek zorundayım? Düşünmek istemiyordu. Keşke, demiryolu vagonlarında güneşi kapatmak için kullanılanlar gibi, beyni örtecek panjurlar olsa, diye düşündü. Gece yolculuğunda insanın çekip kapattığı mavi panjurlardan. Düşünmek büyük acı veriyordu. Neden düşünmeyi bırakıp, gayesiz yaşamaya ve hayal kurmaya

başlamıyordu? Ama dünyadaki sefalet beni düşünmeye zorluyor. Yoksa bu bir tavır mıydı? Kanayan yüreğini işaret eden ve dünyanın sefaletini sefalet olarak gören birine yakışan tavrını benimsemiyor muydu? Oysa aslında, diye düşündü, kendi türünü sevmiyordu. Yine kırmızı lekeli kaldırım ve sinemanın kapısına toplanmış yüzler; duyarsız, pasif yüzler; ucuz eğlencelerle uyuşturulmuş, kendileri olmaya bile cesaret edemeyen, onun yerine süslenmek, öykünmek ve numara yapmak zorunda olan insanların yüzleri gözünün önüne geldi. Burada, bu odada, diye düşündü gözlerini bir çifte dikerek... Ama düşünmeyeceğim, diye tekrarladı. Kendini zihnini boşaltmaya zorlayacak, arkasına yaslanacak ve ne olursa olsun, sessizce, anlayışla kabullenecekti.

Dinledi. Yukarıdan konuşma zerreleri geliyordu. "...Highgate'deki dairelerde banyo var" diyorlardı. "... Annen... Digby... Evet, Crosby hâlâ hayatta..." Aile dedikodusu yapıyorlardı ve bundan zevk alıyorlardı. Ben bundan nasıl zevk alabilirim? dedi kendi kendine. Çok yorgundu; gözlerinin etrafındaki deri gerilmişti; bir halka başının üstüne sıkıca bağlanmıştı; kırsalın karanlığında olduğunu düşünmeye çalıştı. Ama mümkün olmadı; gülüyorlardı. Kahkahalarına kızarak gözlerini açtı.

Gülen Renny'ydi. Elinde bir kâğıt tomarı vardı; başını arkaya atmıştı; ağzı ardına kadar açıktı. Bu ağızdan Ha! Ha! Ha! diye bir ses çıkıyordu. İşte kahkaha bu, dedi kendi kendine. İnsanlar eğlendikleri zaman bu sesi çıkarıyordu.

Peggy onu izledi. Kasları istem dışı bir şekilde seğiriyordu. Elinde olmadan o da gülmeye başladı. Elini uzattı ve Renny kâğıdı ona verdi. Kâğıt katlanmıştı; bir oyun oynuyorlardı. Her biri, bir resmin farklı bir bölümünü çizmişti. Üstte, Kraliçe Aleksandra'ya benzeyen, tüy gibi küçük bukleli bir kadın kafası vardı; sonra bir kuşun boynu; bir kaplanın gövdesi çizilmişti. Sonra da şişman bir filin bacaklarına giydirilmiş çocuk külotu resmi tamamlıyordu.

"Onu ben çizdim – onu ben çizdim!" dedi Renny, uzun kurdelelerin sarktığı bacakları göstererek. Peggy kahkahalarla güldü, güldü, güldü; elinde olmadan gülüyordu.

"Bin tane gemiyi denize indiren surat!" dedi North, canavarın resminde başka bir yeri göstererek. Birlikte bir kez daha güldüler. Peggy gülmedi; dudakları kendiliğinden düzeldi. Ama gülmek, üzerinde tuhaf bir etki bırakmıştı. Onu rahatlatmış, geliştirmişti. Gerçek kahkahanın, gerçek mutluluğun olduğu bir yer değil, bir var olma durumu duyumsadı, daha doğrusu gördü ve bu çatlamış dünya bütündü; bütün ve özgürdü. Peki, ama bunu nasıl söyleyecekti?

"Dinleyin..." diye başladı. İnsanların bir bütün olduğu, insanların özgür olduğu bir dünya hakkında çok önemli olduğunu düşündüğü bir şeyi açıklamak istiyordu... Ancak onlar gülüyordu; Peggy ciddiydi. "Dinleyin..." diye başladı tekrar.

Eleanor gülmeyi bıraktı.

"Peggy bir şey söylemek istiyor" dedi. Diğerleri de sustu, ancak yanlış anda susmuşlardı. Sırası gelince söyleyecek hiçbir şey bulamıyordu ama konuşması gerekiyordu.

"Bakın" diye bir kez daha söze başladı. "Burada hepiniz – North hakkında konuşuyorsunuz–" North şaşırarak başını kaldırıp Peggy'ye baktı. Söylemek istediği bu değildi, ancak artık başladığına göre, devam etmeliydi. Yüzlerinde, ağzı açık kalmış kuşlar gibi bir hayret ifadesiyle ona bakıyorlardı. "... Nasıl yaşayacak, nerede yaşayacak" diye devam etti. "... Bunu söylemenin ne yararı, ne önemi var?"

Peggy kardeşine baktı. İçini bir nefret duygusu kapladı. North hâlâ gülüyordu ama Peggy ona bakarken gülümsemesi kayboldu.

"Ne yararı var?" dedi North'un yüzüne bakarak. "Evleneceksin. Çocukların olacak. Sonra ne yapacaksın? Para kazanacaksın. Para kazanmak için küçük kitaplar yazacaksın..."

Yanlış söylemişti. Kişisel olmayan bir şey söylemek istemişti ancak kişisel konuşuyordu. Ama olan olmuştu, artık devam etmeliydi.

"Farklı... Çok farklı bir şekilde yaşamak yerine, küçük bir kitap yazacaksın, sonra küçük bir kitap daha" dedi acımasızca.

Durdu. İmgelem hâlâ oradaydı, ne var ki yakalayamamıştı.

Söylemek istediklerinin küçük bir bölümünü dile getirebilmişti ve kardeşini kızdırmıştı. Fakat gördüğü şey, söylemediği şey hâlâ karşısında duruyordu. Yine de ani bir hareketle geriye, duvara yaslandı, bir baskıdan kurtulmuş gibi hissediyordu; kalbi güm güm atıyordu; alnındaki damarlar çıkmıştı. Söylememişti ama söylemeye çalışmıştı. Artık dinlenebilirdi; artık onu yaralama gücü olmayan alaylarının gölgesinden uzakta olduğunu düşünebilirdi. Gözleri yarı kapalı bir halde; akşam saatinde bir terastaymış hissine kapıldı; bir baykuş aşağı yukarı inip çıkıyordu; inip çıkıyordu; çitin karanlığında beyaz kanatları görünüyordu ve taşradaki insanların şarkı söylediğini; yoldaki arabaların tekerlek seslerini işitti.

Sonra bulanıklık yavaş yavaş dağıldı ve belirginleşti; karşıdaki kitaplığın siluetini; yerdeki muslin parçasını ve iki büyük ayak gördü. Ayaklar sıkı ayakkabılardaydı, öyle ki şişlikler görünüyordu. Sonunda tam önünde durdular.

Bir an kimse hareket etmedi. Peggy kıpırdamadan oturuyordu. Kıpırdamak ya da konuşmak istemiyordu. Dinlenmek, yaslanmak, hayal kurmak istiyordu. Kendini çok yorgun hissediyordu. Sonra başka ayaklar da durdu ve bir siyah etekliğin etek ucunu gördü.

"Sizler aşağıya, yemeğe gelmiyor musunuz?" dedi kıkırdayan hafif bir ses. Peggy başını kaldırdı. Gelen Milly'ydi ve yanında da kocası vardı.

"Yemek aşağıda" dedi Hugh. Ve yollarına devam ettiler.

"Ne kadar zengin olmuşlar!" dedi North'un sesi, onlara gülerek.

"Ah, ama insanlara çok iyi davranıyorlar..." diye itiraz etti Eleanor. Yine aile duygusu, diye düşündü Peggy. Kimse kendisine saldırmadığı ve hiç kimse ona gülmediği için Eleanor'a sormak istediği, patlamasına eklemek istediği bir şey vardı. Ancak faydası yoktu; dizleri düzleşti; kırmızı pelerin uzadı. Eleanor ayağa kalkmıştı. Çantasını veya mendilini arıyordu; koltuğunun minderlerini araştırıyordu. Her zamanki gibi; bir şey kaybetmişti.

"Yaşlı bir sersem olduğum için kusuruma bakmayın" diyerek

özür diledi. Minderi salladı; bozuk paralar yere yuvarlandı. Altı penilik para halının üzerinde yuvarlandı; yerde bir çift gümüşi ayakkabıya çarptı ve dümdüz yere yapıştı.

"İşte!" diye haykırdı Eleanor. "İşte... Ama o Kitty değil mi?" diye bağırdı.

Peggy başını kaldırdı. Kıvırcık beyaz saçlı ve saçlarında bir şey parlayan çok hoş ve yaşlıca bir kadın kapıda durmuş etrafına bakınıyordu. Sanki yeni gelmişti ve ev sahibesini arıyor gibiydi. Ancak orada değildi. Altı penilik para onun ayağının dibine düşmüştü.

"Kitty!" diye tekrarladı Eleanor. Ellerini açıp Kitty'ye doğru yürüdü. Hepsi ayağa kalktı. Peggy de ayağa kalktı. Evet, her şey bitmişti; kendini mahvolmuş gibi hissediyordu. Bir şeyler birleşir birleşmez, kırılıyordu. Büyük bir üzüntü ve yalnızlık duygusuna kapıldı. Sonra yaralarınızı sarmaya çalışmanız ve yeni bir şey, farklı bir şey yapmanız gerekiyor, diye düşündü. Odayı boydan boya aşıp Brown dediği, asıl adı Nicholas Pomjalovsky olan yabancının yanına gitti.

"Salona bütün dünyanın sahibiymiş gibi giren o hanım kim?" diye sordu Nicholas, Peggy'ye.

"Kitty Lasswade" dedi Peggy. Kitty kapının önünde durduğu için geçemiyorlardı.

Berrak, otoriter sesiyle, "Korkarım feci şekilde geç kaldım ama baleye gitmiştim" dediğini duydular.

Bu Kitty, öyle mi, dedi North kendi kendine. Kitty, North'u biraz tiksindiren o oldukça erkeksi, şık, düzgün kadınlardan biriydi. Valilerimizden birinin karısı olduğunu hatırladığını düşündü. Yoksa Hindistan Naibi miydi? Orada öylece dururken, onun Hükümet Binası'nda ev sahipliği yapışını gözünde canlandırabiliyordu. "Oraya oturun. Buraya oturun. Ve siz, genç adam, umarım yeterince egzersiz yapıyorsundur." O tipleri biliyordu. Kısa, düz bir burnu ve birbirinden çok ayrık mavi gözleri vardı. Dar binici kıyafeti, horoz tüylü küçük şapkasıyla, seksenlerde büyüleyici görünüyor olmalıydı, diye düşündü. Muhtemelen emir subayıyla

ilişkisi olmuştu ve sonra uslanmış; diktatör haline gelmiş ve geçmişiyle ilgili hikâyeler anlatıyordu. North dinledi.

"Ah, ama Nijinski'nin eline su dökemez!" diyordu Kitty.

Tam onun söyleyebileceği türde bir şey. North kütüphanedeki kitapları inceledi. Birini çıkardı ve baş aşağı tuttu. Küçük bir kitap, sonra bir küçük kitap daha – Peggy'nin sataşmasını hatırladı. Kelimeler, yüzeydeki anlamlarından çok daha derine işlemişti. Peggy ona öyle şiddetle saldırmıştı ki, sanki onu küçümsüyordu; gözyaşlarına boğulacak gibi görünmüştü. North küçük kitabı açtı. Latinceydi, değil mi? Bir cümleyi okudu ve zihninde dolaştırmaya başladı. Kelimeler çok güzel, ancak anlamsız, yine de belirli bir motif içinde dizilmişti – *noxestperpetua una dormienda.*[1] Hocasının, cümlenin sonundaki uzun kelimeye dikkat edin, dediğini hatırladı. Kelimeler orada uçuşuyordu, ancak tam anlamlarını açıklamak üzereyken, kapıda bir hareketlenme oldu. Yaşlı Patrick salınarak gelmiş, gösterişli bir şekilde Genel Vali'nin dul eşine kolunu uzatmış ve şimdi de birlikte, tuhaf ve çağdışı bir tören havasıyla merdivenden aşağı iniyorlardı. Diğerleri de onları takip etmeye başladı. Genç nesil, yaşlıların peşindeydi, dedi North kendi kendine, kitabı kütüphaneye geri koyup, peşlerine takılırken. Ancak, diye gözlemledi, artık o kadar genç değillerdi; Peggy –Peggy'nin başında beyaz saçlar vardı– otuz yedi, otuz sekiz yaşında olmalıydı...

"Eğleniyor musun, Peg?" diye sordu herkesin gerisinde kaldıkları zaman. Ona karşı belli belirsiz bir düşmanlık duygusu taşıyordu. North'a göre Peggy buruktu, kırgındı ve herkesi eleştiriyordu, özellikle de North'u.

Lady Lasswade'in neşeli yüksek sesiyle, "Sen önden git, Patrick" diye gürlediğini duydular. "Bu merdivenler nemli çimlere diz çöküp..." duraksadı, muhtemelen romatizmalı bacağı yüzünden yavaş ilerliyordu, "sümüklüböcek öldüren yaşlı insanlara göre uyarlanmamış..." Bir kez daha duraksadı ve bir basamak daha indi.

1 (Lat.)Uyumak için bitmeyen tek bir ışık var. (ç.n.)

North, Peggy'ye baktı ve kahkahayı bastı. Cümlenin bu şekilde sona ermesini beklemiyordu, ancak genel valilerin dul eşlerinin her zaman bahçeleri vardır, her zaman sümüklüböcek öldürürler, diye düşündü. Peggy de güldü. Ancak North onun yanında kendini huzursuz hissediyordu. Peggy ona saldırmıştı. Ama şimdi yan yana duruyorlardı.

"Yaşlı William Whatney'yi gördün mü?" dedi Peggy ona dönerek.

"Hayır!" diye haykırdı North. "Hâlâ hayatta mı? *O* sakallı, yaşlı, beyaz denizaygırı?"

"Evet – işte orada" dedi Peggy. Kapıda beyaz yelekli yaşlı bir adam duruyordu.

"O yaşlı Sahte Kaplumbağa" dedi North. Mesafelerini, düşmanlıklarını örtmek için çocukluklarındaki argoya, çocukluk anılarına dönmek zorundaydılar.

"Hatırlıyor musun?.." diye başladı North.

"Tartışma gecesini mi?" dedi Peggy. "İple kendimi pencereden dışarı bıraktığım gece."

"Ve Çingene kampında piknik yapmıştık" dedi North.

"O korkunç küçük haylaz bizi ele vermeseydi asla yakalanmazdık" dedi Peggy bir basamak inerken.

"Pembe gözlü küçük canavar" dedi North.

Yol tıkandığında, yan yana durup diğerlerinin ilerlemesini beklerken, söyleyecek başka şey bulamadılar. Eskiden North ona elma deposunda veya güllerin arasında yukarı aşağı yürürlerken, kendi şiirlerini okuduğunu hatırladı. Şimdi birbirlerine söyleyecek hiçbir şeyleri yoktu.

"Perry" dedi North bir basamak daha inerken, o sabah eve dönerlerken onları gören ve ihbar eden pembe gözlü çocuğun adını aniden hatırlayarak.

"Alfred" diye ekledi Peggy.

Peggy hâlâ onun hakkında belirli şeyleri biliyordu, diye düşündü North; hâlâ ortak ve çok derin birçok noktaları vardı. Bu nedenle Peggy başkalarının yanında, "küçük kitaplar yazması"

hakkında söyledikleriyle onu çok kırmıştı. Geçmişleri bugünlerini suçluyordu. Peggy'ye bir göz attı.

Kahrolası kadınlar, diye düşündü, çok katılar, hayal güçleri yok. O küçük meraklı akıllarına lanet olsun. "Eğitimleri" ne işe yaradı? Sadece onu daha eleştirel, devamlı kusur bulan bir insan haline getirdi. Yaşlı Eleanor, bütün tutarsızlığıyla ve tökezlemeleriyle, herhangi bir günde Peggy'ye on basardı. Peggy ne bir şeydi, ne başka bir şey, diye düşündü North, ona göz atarak. Ne modaydı ne de demode.

Peggy, North'un kendisine baktığını fark etti ve başını çevirdi. Onda kusur buluyordu, bunu biliyordu. Elleri mi? Elbisesi mi? Hayır onu eleştirdiği için yapıyordu, diye düşündü. Evet, diye düşündü, bir basamak daha inerken, şimdi hezimete uğrayacağım; ona "küçük kitaplar" yazacağım söylememin acısını çıkaracak. Cevap almak on-on beş dakika alıyor. Sonra ilgisiz bir konu olacak ama canımı sıkacak – hem de çok, diye düşündü. Erkeklerin gururu sınır tanımıyordu. Peggy bekledi. North bir kez daha ona baktı. Şimdi de, konuşurken gördüğüm kızla karşılaştırıyor, diye düşündü ve o güzel, katı yüz gözünün önüne geldi. O kırmızı dudaklı kızla ilişkiye girecek ve köle gibi çalışacak. Yapmak zorunda ama ben yapamam, diye düşündü. Hayır, içimde her zaman suçluluk duygusu var, bunun bedelini ödeyeceğim, bunun bedelini ödeyeceğim, dedim durdum kendi kendime, Çingene kampında bile. Çocuğu olmayacaktı ama Northküçük Gibbs'ler, çok sayıda küçük Gibbs üretecekti, diye düşündü, avukatın ofisinin kapısından içeri bakarken. Tabii, kız onu yılın sonunda başka bir erkek için terk etmezse... Avukatın adının Alridge olduğunu fark etti. Ama artık her şeye dikkat etmeyeceğim; keyfime bakacağım, diye düşündü ansızın. Elini North'un koluna koydu.

"Bu gece eğlenceli biriyle tanıştın mı?" diye sordu.

North onun kendisini kızla gördüğünü tahmin etti.

"Bir kız" dedi kısaca.

"Gördüm zaten" dedi Peggy.

Başım çevirdi.

"Çok güzel bir kız" dedi, merdivende asılı duran çarpık, uzun gagalı kuş resmini dikkatle incelerken.

"Onu seni görmeye getireyim mi?" diye sordu North.

Yani onun görüşüne önem veriyordu, öyle mi? Eli hâlâ North'un kolundaydı, kumaşın altında sert ve gergin bir şey hissetti. Onun tenini hissetmek, insanların yakınlığını ve uzaklıklarını; böylece yardım etmek isterken kırdıklarını, buna rağmen birbirlerine bel bağladıklarını hatırlattı. Bu duygu onda öylesine büyük bir duygu karmaşası yarattı ki, North! North! North! diye haykırmamak için kendini zor tuttu. Ama kendini yine rezil etmemeliyim, dedi kendi kendine.

"Saat altıdan sonra her gün olabilir" dedi yüksek sesle, dikkatle bir basamak daha inerek. Nihayet son basamağı da indiler.

Yemek odasının kapısının ardından büyük bir uğultu geliyordu. Peggy elini North'un kolundan çekti. Kapı ardına kadar açıldı.

"Kaşıklar! Kaşıklar! Kaşıklar!" diye haykırdı Delia, içeride birine hâlâ nutuk çekiyormuş gibi kollarını etkileyici bir şekilde açarak. Yeğenlerini gördü. "Bana bir iyilik yap, North, lütfen kaşıkları getir!" diye bağırdı ellerini North'a doğru uzatarak.

"Genel Vali'nin dul eşine kaşık!" diye bağırdı North, Delia'nın tavrını yakalayıp, dramatik jestlerini taklit ederek.

"Mutfakta, bodrum katında!" diye bağıran Delia kolunu savurarak mutfak merdivenlerini gösterdi. "Gel, Peggy, gel" diyerek Peggy'nin elini yakaladı ve "Hepimiz yemeğe oturuyoruz" dedi. Hışımla yemek yedikleri salona girdi. Kalabalıktı. İnsanlar yerde, sandalyelerde, ofis taburelerinde oturuyordu. Uzun büro masaları, küçük daktilo masaları zorla kullanıma sokulmuştu. Üzerlerine çiçekler yerleştirilmiş, çiçeklerle süslenmişlerdi. Karanfiller, güller, papatyalar karmakarışık bir şekilde masaların üstüne atılmıştı. "Yere otur, istediğin yere otur" diye emretti Delia, elini rasgele sallayarak.

"Kaşıklar geliyor" dedi çorbasını kupadan içmekte olan Lady Lasswade'e.

"Ama ben kaşık istemiyorum" dedi Kitty. Kupasını eğdi ve içti.

"Hayır, sen istemezsin" dedi Delia. "Ama başka insanlar istiyor."

North bir sürü kaşık getirdi ve Delia kaşıkları North'un elinden aldı.

"Şimdi, kimler kaşık istiyor, kimler istemiyor?" diye sordu bir sürü kaşığı savurarak. Bazıları ister, bazıları istemez, diye düşündü.

Onun gibi insanlar kaşık istemez, diye düşündü; diğerleri –İngilizler– isterdi. Bütün hayatı boyunca insanlar arasında bu ayırımı yapmıştı.

"Kaşık? Kaşık?" dedi, kalabalık salona bir miktar kendini beğenmişlikle bakarak. Orada her türlü insan olduğunu fark etti. Amacı hep bu olmuştu: İnsanları karıştırmak; İngiliz yaşantısının saçma geleneklerini ortadan kaldırmaktı. Ve bu gece bunu gerçekleştirmişti, diye düşündü. Asiller de vardı, sıradan insanlar da; şık insanlar da vardı, şık olmayanlar da; çorbalarını kupalardan içenler de vardı, soğuması pahasına kendilerine kaşık getirilmesini bekleyenler de.

"Ben bir kaşık alayım" dedi kocası, başını kaldırıp ona bakarak.

Delia burnunu kırıştırdı. Kocası bininci kere hayalini yıkmıştı. Vahşi bir asiyle evlenmeyi düşünürken, krala en çok saygı duyan, imparatorluk hayranı ve kısmen bu nedenle –çünkü şimdi bile son derece muhteşem bir adamdı– bir halk beyefendisiyle evlenmişti. "Eniştene bir kaşık" dedi ifadesiz bir sesle ve North'u bir tomar kaşıkla gönderdi. Sonra, bir okul ziyafetindeki çocuk gibi çorbasını yudumlayan Kitty'nin yanına oturdu. Kitty boş kupasını masanın üstüne, çiçeklerin arasına koydu.

"Zavallı çiçekler" diyerek masanın üstünde yatan bir karanfili alıp dudaklarına götürdü. "Bunlar ölecek, Delia – su istiyorlar."

"Şimdilerde güller ucuz" dedi Delia. "Oxford Caddesi'nde bir tezgâhta bir demeti iki peni." Kırmızı bir gül aldı ve ışığın altına tuttu. Çiçek parlıyordu, damarlıydı ve yarı şeffaftı.

"İngiltere ne kadar zengin bir ülke!" diyerek çiçeği tekrar masaya bıraktı. Kupasını aldı.

"Sana her zaman söylüyorum" dedi Patrick ağzını silerken. "Dünyadaki tek uygar ülke" diye ekledi.

"Çökmek üzere olduğumuzu sanıyordum" dedi Kitty. "Gerçi bu akşam Covent Garden'da öyle görünmüyordu ya..." diye ekledi.

"Ah, ama doğru" diyen Patrick içini çekti, yine kendi düşüncelerine dalarak. "Üzülerek söylüyorum ama sizinle karşılaştırınca biz çok vahşiyiz."

"Dublin Kalesi'ni geri alıncaya kadar mutlu olmayacak" diye takıldı Delia ona.

"Özgürlüğünün tadını çıkarmıyor musun?" diye sordu Kitty, yüzü hep ona tüylü bektaşiüzümünü hatırlatan tuhaf, yaşlı adama bakarak. Ancak muhteşem bir vücudu vardı.

"Bana göre, yeni özgürlüğümüz, eski köleliğimizden çok daha kötü" dedi Patrick, kürdanıyla uğraşırken.

Her zamanki gibi politika, para ve politika, diye düşündü North, elinde kalan son kaşıklarla ortalıkta dolanırken konuşmalarına kulak misafiri olarak.

"Bütün o mücadelenin boşa gittiğini söylemeyeceksin herhalde, değil mi Patrick?" dedi Kitty.

"İrlanda'ya gelin ve kendiniz görün, hanımım" diye yanıtladı Patrick sert bir şekilde.

"Daha çok erken – bunu söylemek için çok erken" dedi Delia.

Kocası, av dönemi sona eren yaşlı bir av köpeğinin hüzünlü masum gözleriyle karısının yanından uzaklara baktı. Ancak uzun süre aynı noktaya bakamadı. "Elinde kaşıklarla dolanan adam kim?" diye sordu gözlerini, hemen arkalarında durup bekleyen North'a dikerek.

"North" dedi Delia. "Gel, yanımıza otur, North."

"Size iyi akşamlar, beyefendi" dedi Patrick. Daha önce tanışmışlardı ama çoktan unutmuştu.

"Ne, Morris'in oğlu mu?" diye sordu Kitty aniden dönerek. North'la samimi bir şekilde tokalaştı. North oturdu ve bir yudum çorba içti.

"Afrika'dan yeni döndü. Orada bir çiftlikteydi" dedi Delia.

"Anavatanını nasıl buldun?" dedi Patrick, neşeyle North'a doğru eğilerek.

"Çok kalabalık" diye cevap verdi North etrafına bakınarak. "Ve hepiniz paradan ve politikadan bahsediyorsunuz" diye ekledi. Bu onun basmakalıp sözüydü. Şimdiye kadar yirmi kere söylemişti.

"Afrika'da mıydın?" dedi Lady Lasswade. "Ayrıca çiftliğini neden bıraktın?" diye sordu. North'un gözlerine baktı ve tam da North'un beklediği gibi, onun beğenebileceğinden çok daha amirane bir tavırla konuştu. Bu sizi neden ilgilendiriyor, yaşlı bayan? diye sordu kendi kendine.

"Bıkmıştım" dedi yüksek sesle.

"Ben de çiftçi olabilmek için her şeyi verirdim!" diye haykırdı Kitty. Bu pek olacak şey değildi, diye düşündü North. Gözleri de öyleydi. Kelebek gözlük takmalıydı ama takmıyordu.

"Ama benim gençliğimde" dedi oldukça coşkulu bir ifadeyle –parmakları biraz kısa ve kalındı, derisi de sertti ama bahçeyle uğraştığını hatırladı– "buna izin verilmiyordu."

"Hayır" dedi Patrick. "Ve benim inancıma göre" diye devam etti çatalıyla masaya vurarak, "işler eskisine döndüğü için çok, çok mutlu olmalıyız. Savaş bize ne getirdi? Bir kere beni mahvetti." Başını melankolik bir hoşgörüyle salladı.

"Bunu duyduğuma üzüldüm" dedi Kitty. "Ama kendi adıma konuşacak olursam, eski günler kötü günlerdi, çılgın günlerdi, acımasız günlerdi..." Gözleri tutkuyla maviye dönüştü.

Emir subayına veya horoz tüylü şapkaya ne oldu, diye sordu North kendi kendine.

"Benimle aynı fikirde değil misin Delia?" dedi Kitty ona dönerek.

Ancak Delia, oldukça abartılı tekdüze İrlandalı sesiyle, Kitty'nin üzerinden, yan masada oturan biriyle konuşuyordu. Bu salonu hatırlamıyor muyum, diye düşündü Kitty; bir toplantı; bir tartışma. Ama ne hakkındaydı? Zorla kendini...

"Sevgili Kitty" diye böldü Patrick, büyük pençesiyle Kitty'nin eline hafifçe vurarak. "Bu da sana söylemeye çalıştığım bir başka

mesele. Artık siz hanımlar oy kullanabildiğinize göre" dedi, sonra North'a dönerek, "daha iyi durumdalar mı?"

Kitty bir an öfkeyle baktı, sonra gülümsedi.

"Bunu tartışmayalım, eski dostum" diyerek elini hafifçe okşadı.

"İrlandalılarda da durum aynı" diye devam etti Patrick. North onun, yaşlı, hızı kesilmiş at gibi, bilinen düşüncelerini bir tur daha yaymaya kararlı olduğunu görüyordu. "Yeniden İmparatorluğa katıldıklarına memnun olacaklardır, seni temin ederim. Ben" dedi North'a, "üç yüzyıldır krala ve ülkeye hizmet eden bir aileden geliyorum."

Oldukça kısa bir şekilde "İngiliz yerleşimciler" diyen Delia, çorbasına döndü. Yalnız kaldıkları zaman bu konularda tartışıyorlar, diye düşündü North.

"Üç yüzyıldır bu ülkedeyiz" diye devam etti yaşlı Patrick, sözlerini uzatarak – elini North'un koluna koydu, "benim gibi yaşlı birinin, eski kafalı birinin dikkatini çeken şey..."

"Saçmalama, Patrick" diye araya girdi Delia. "Seni hiç bu kadar genç görmemiştim. Elli yaşında bile olabilir, öyle değil mi North?"

Ancak Patrick başını iki yana salladı. "yetmişi bir daha göremeyeceğim" dedi sadelikle. "... Ama benim gibi yaşlı birinin dikkatini çeken şey" diye devam etti North'un koluna hafifçe vurarak. "Etrafta bu kadar güzel duygular" belli belirsiz bir şekilde başıyla duvara asılan afişi gösterdi – "ve güzel şeyler de varken" –belki de çiçeklerden bahsediyordu, ancak konuşurken kafası istemsizce aniden hareket ediyordu– "Bu adamlar neden birbirlerini vuruyor? Ben hiçbir topluluğa katılmıyorum; bunların hiçbirini imzalamıyorum" –afişi işaret etti– "Bunlara ne diyorsunuz? Manifesto mu? Ben sadece arkadaşım Mike'a gidiyorum – Pat de olabilir – ikisi de çok yakın arkadaşım ve biz..."

Eğildi ve ayağını ovuşturdu.

"Tanrım, bu ayakkabılar!" diye yakındı.

"Sıkıyorlar mı?" diye sordu Kitty. "Çıkarıver!"

Bu zavallı adam buraya neden getirilmiş ve o sıkı ayakkabıların içine sıkıştırılmıştı, diye merak etti North. Belli ki, köpekleriyle

konuşuyordu. Başını tekrar kaldırıp ne söylediğini hatırlamaya çalışırken gözlerinde, geniş yeşil bataklığın üzerinde yarım daireler çizerek yükselen kuşları gören bir sporcunun bakışı vardı. Ancak kuşlar menzil dışındaydı. Nereye gitmesi gerektiğini hatırlayamıyordu. "... Bir masanın etrafında bir sürü şeyden bahsediyoruz" dedi. Gözleri, sanki motor susturulmuş gibi ılımlı ve boş bakmaya başladı; aklı sessizce kaydı.

"İngilizler de konuşuyor" dedi formalite gereği. Patrick başıyla onayladı ve belli belirsiz bir şekilde bir grup gence baktı. Ancak diğer insanların ne söylediğiyle ilgilenmiyordu. Aklı artık kendi temposunun ötesine uzanamıyordu. Vücudu hâlâ son derece endamlı ve düzgündü; yaşlanan aklıydı. Aynı şeyi tekrar tekrar söylüyor ve söyledikten sonra dişini karıştırarak önüne bakıyordu. Şimdi öylece oturuyor, iki parmağının arasında bir çiçek tutuyor ama sanki aklı kayıyormuş gibi, çiçeğe bakmıyordu... Ancak Delia araya girdi.

"North gidip arkadaşlarıyla konuşmak zorunda" dedi. Birçok eş gibi, kocasının sıkıcı olmaya başladığını anlamıştı, diye düşündü North ayağa kalkarken.

"Tanıştırılmayı bekleme" dedi Delia elini sallayarak. "Ne istiyorsan onu yap – ne istiyorsan onu yap" diye tekrarladı kocası, masaya çiçeğiyle vurarak.

North oradan ayrıldığına memnundu ama şimdi nereye gidecekti? Dışarıdan gelen biriydi, diye hissetti yine, odada etrafına bakınırken. Bütün bu insanlar birbirlerini tanıyorlardı. Birbirlerine ilk isimleriyle, lakaplarıyla hitap ediyorlardı – genç kadınlardan ve erkeklerden oluşan bir grubun civarındaydı. Hepsi de küçük grubun parçasıydı, diye hissetti, grubun etrafında durup onları dinlerken. Neler konuştuklarını duymak istiyordu; ama grubun içine çekilmek istemiyordu. North dinledi. Tartışıyorlardı. Politika ve para, dedi kendi kendine, para ve politika. Bu ifade işe yarıyordu. Ancak oldukça hararetlileşen tartışmayı anlayamıyordu. Hayatımda kendimi hiç bu kadar yalnız hissetmedim, diye düşündü. Kalabalıkta

yalnızlık hakkındaki eski klişe doğruydu; zira dağlarla ağaçlar birini kabul ederken, insanlar dışlayabiliyordu. Arkasına döndü ve Patrick'in bir nedenle "manifesto" olarak adlandırdığı ve Bexhill'de revaçta olan bir mülkün özelliklerini içeren afişi okumaya başladı. "Bütün yatak odalarında akan su bağlantısı" diye okudu. Konuşmalardan bölümler kulağına geliyordu. Okullarda ve üniversitelerde öğretilen konuşma hilelerini tanıyarak, bu Oxford'lu, bu Harrow'dan, diye devam etti. Anladığı kadarıyla, küçük Jones'un uzun atlamayı kazanması hakkında ve ihtiyar Foxy ya da müdürün adı neyse, onunla ilgili küçük özel espriler yapılıyordu. Bu genç erkeklerin politika konuşmasını dinlemek, özel bir okulda küçük oğlanları dinlemeye benziyordu. "Ben haklıyım... Sen haksızsın." North onların yaşındayken, siperlerdeydi; insanların öldüğünü görmüştü. Ama bu iyi bir eğitim miydi? Ağırlığını bir ayağından diğerine aktardı. Onların yaşındayken, beyaz bir insandan yüz kilometre uzaktaki bir çiftlikte tek başınaydı ve bir koyun sürüsünden sorumluydu. Peki, bu iyi bir eğitim miydi? Her neyse, tartışmalarını kısmen dinleyince, tavırlarına bakınca, argolarını yakalayınca, hepsinin aynı türde olduğunu düşündü. Devlet okulu ve üniversite, sonucuna vardı, omzunun üzerinden onlara bakınca. Peki, Tarım işçileri, Tayfalar, Temizlikçiler ve Terziler nerede? diye düşündü, T harfiyle başlayan mesleklerin listesini yaparak. Delia karışık insanlar çağırdığı için gururlansa da, diye düşündü etrafındaki insanlara bakarak, orada sadece Düklerle Düşesler vardı. D ile başlayan başka kelime var mıydı, diye sordu kendi kendine afişi bir kez daha incelerken – Düzenbazlar ve Dolandırıcılar?

North döndü. Güzel, temiz yüzlü, çilli burunlu, günlük sıradan kıyafetler giymiş bir çocuk ona bakıyordu. Dikkat etmezse, o da içeri çekilecekti. Bir topluluğa katılmak, Patrick'in "manifesto" dediği şeyi imzalamak kadar kolay hiçbir şey yoktu. Ancak topluluklara katılmaya, manifesto imzalamaya inanmıyordu. Her yatak odasında akar su ve üç dönümlük bahçesi olan cazip konuta döndü. İnsanlar kiralık salonlarda okuma numarası yaparken

tanışıyorlardı, diye düşündü. Bir tanesi de bir platformun üstündeydi. Bir tulumba kolu hareketi; ıslak çamaşır sıkma hareketi vardı. Sonra salonda, küçük figürden tuhaf bir şekilde ayrışmış ve hoparlörle fazlasıyla yükseltilmiş bir ses gürledi: Adalet! Özgürlük! Tabii, bir an için, dizlerin arasına sıkışmış bir ürperti, güzel duygusal bir titreme hissedildi; ancak ertesi sabah, yine emlakçının afişine göz atarken, kendi kendine, bu bir serçeyi bile doyurabilecek bir fikir, bir ifade değil, diye düşündü. Yılda iki ya da üç yüz sterlin kazanan bu yakışıklı gençler Adalet ve Özgürlük ile ne demek istiyorlar? Yanlış bir şeyler var, diye düşündü; sözlerle gerçek arasında bir boşluk, bir aykırılık vardı. Eğer dünyayı ıslah etmek istiyorlarsa, diye düşündü, neden oradan, merkezden, kendilerinden başlamıyorlardı? Topuğunun üstünde döndü ve doğruca beyaz yelekli, yaşlı adama doğru koştu.

"Merhaba!" dedi elini uzatarak.

Bu, Edward amcasıydı. Bedeni kemirilmiş, sadece kanatları ve kabuğu bırakılmış bir böceğe benziyordu.

"Geri döndüğüne çok sevindim, North" diyen Edward elini sevgi dolu bir şekilde sıktı.

"Çok sevindim" diye tekrarladı. Çekingen biriydi. İnce ve zayıftı. Yüzü çok sayıda hassas aletle oyulmuş ve işlenmiş, çok soğuk bir gecede dışarı bırakılmış ve dondurulmuş gibiydi. Başını, yerinde duramayan bir at gibi arkaya attı; ama yaşlı bir attı, huzursuzluğu artık adamın canını sıkmayan mavi gözlü bir at... Hareketleri duygulardan değil, alışkanlıktan kaynaklanıyordu. Bütün bu yıllar boyunca neler yapmıştı? diye merak etti North, orada durup birbirlerini incelerken. Sofokles'i mi yayına hazırlıyordu? Bugünlerde birisi Sofokles'i yayına hazırlasa ne olurdu? Bu içi boşaltılmış kof yaşlı adamlar ne yapardı?

"Toplanmışsın" dedi Edward, North'u tepeden tırnağa süzerek. "Toplanmışsın" diye tekrarladı.

Tavrında kurnaz bir saygı vardı. Biliminsanı Edward, asker North'a saygı gösteriyordu. Evet, ama konuşmakta zorlanıyorlardı.

Damgalanmış gibi bir hali vardı, diye düşündü North; sonuçta bir şeyleri curcunanın dışında tutmuştu.

"Oturalım mı?" diye sordu Edward, North'la ciddi olarak ilginç şeyler hakkında konuşmak istiyormuş gibi. Sessiz bir yer aradılar. North tesadüfen, oturup konuşabilecekleri sakin bir yer olup olmadığını görmek amacıyla etrafına bakınırken, zamanını yaşlı kızıl muhbirlerle konuşarak ve silahını doğrultarak harcamamış, diye düşündü. Ancak sadece köşede, Eleanor'un yanında iki boş büro taburesi vardı.

Eleanor onları gördü ve seslendi. "Ah, Edward orada! Sormak istediğim bir şey olduğunu biliyorum..." diye başladı.

Okul müdürüyle görüşmenin, düşünmeden hareket eden bu budala yaşlı kadın tarafından kesilmesi, North'u rahatlatmıştı. Cebindeki mendili uzatıyordu.

"Düğüm attım" diyordu. Evet, mendilinde bir düğüm vardı.

"Peki, bu düğümü neden attım?" dedi başını kaldırarak.

"Düğüm atmak harika bir alışkanlık" dedi Edward saygılı, geveleyen tarzıyla. Sonra kendini hafif sert bir şekilde Eleanor'un yanındaki koltuğa bıraktı. "Ama aynı zamanda tavsiye ediliyor..." Sustu. Onun bu yanını seviyorum, diye düşündü North, diğer koltuğa oturarak. Yarım cümlesini tamamlamadı.

"Bana şeyi hatırlatacaktı..." diyen Eleanor, elini gür, beyaz saçlarına daldırdı. Sonra durdu. Edward'ın bu kadar sakin, yontulmuş görünmesini sağlayan şey ne? diye düşündü North, göz ucuyla Edward'a bakarak. Edward takdir edilecek bir sakinlikle, ablasının mendile neden düğüm attığını hatırlamasını bekliyordu. Edward'm kusursuz bir hali vardı; cümlelerini yarım bırakabiliyordu. Politika veya para konusunda kaygısı olmamıştı, diye düşündü. Kendini aşmış, düzenli bir hali vardı. Şiir ve geçmiş sayesinde miydi? Ancak tam gözlerini ona dikerken, Edward, ablasına gülümsedi.

"Evet, Nell?" dedi.

Sessiz, hoşgörülü bir gülümsemeydi bu.

North araya girdi, zira Eleanor hâlâ düğümü konusunda

kafa yoruyordu. "Cape'de sizin büyük bir hayranınız olan bir adamla tanıştım, Edward amca" dedi. Adamın adını da hatırladı... "Arbuthnot" diye ekledi.

"R. K. mi?" dedi Edward. Elini başına kaldırdı ve gülümsedi. Bu iltifat onu memnun etmişti. O da gururluydu, o da duygusaldı, o da –bir başka izlenim eklemek için Edward'a göz attı– tanınmıştı. Otorite kıyafetine sahip insanların taşıdığı düzgün, gösterişli cilayla patlatılmıştı. Zira şimdi – neydi? North hatırlayamadı. Profesör mü? Üstat mı? Tavrı üzerinde sabitlenmiş ve artık rahat olamayacak biri. Buna rağmen, Arbuthnot, R. K. duygulu bir şekilde, Edward'a herkesten çok borçlu olduğunu söylemişti.

"Size herkesten çok borçlu olduğunu söyledi" dedi yüksek sesle.

Edward iltifatı önemsemedi; ama yine de memnun oldu. North, Edward'ın elini başına götürüş şeklini hatırlıyordu. Eleanor da ona "Zenci" diyordu. Onunla dalga geçiyordu; Morris gibi, Eleanor da başarısızları tercih ediyordu. Orada elinde mendiliyle oturmuş, aynı anıya ironik bir şekilde, gizlice gülümsüyordu.

"Peki, ne yapmayı planlıyorsun?" diye sordu Edward. "Bir tatili hak ettin."

Tavrında insanı pohpohlayan bir yan vardı, diye düşündü North. Sivrilen, yükselen eski bir öğrenciyi okulda karşılayan okul müdürü gibiydi. Ancak samimiydi. Ciddi olmadığı hiçbir şeyi söylemiyordu, diye düşündü North. Bu da ürkütücüydü. Sessizce oturdular.

"Delia buraya bir sürü güzel insan toplamış, öyle değil mi?" dedi Edward, Eleanor'a dönerek. Farklı gruplara bakarak oturdular. Berrak mavi gözleri ortamı şefkatle ama burukça inceliyordu. Peki, ama ne düşünüyor, diye sordu North kendi kendine. Bu maskenin arkasında bir şey saklıyor. Onu bu karmaşanın dışında tutan bir şey. Geçmişi mi? Şiir mi? diye düşündü, Edward'ın belirgin profiline bakarak. Hatırladığından daha da güzeldi.

"Klasiklerimi yeniden gözden geçirmek istiyorum" dedi aniden. "Bugüne kadar yenileyecek çok fazla eşyam olduğundan değil ama..." diye ekledi akılsızca, müdürden korkarak.

Edward onu dinlemiyor gibiydi. Tuhaf karmaşaya bakar-

ken gözlüğünü kaldırıyor, sonra düşürüyordu. Başını koltuğun arkasına dayamıştı, çenesi de havaya kalkmıştı. Kalabalık, gürültü, çatal bıçak sesi, konuşmayı gereksiz kılıyordu. North, Edward'a bir kez daha baktı. Geçmiş ve şiir, dedi kendi kendine, konuşmak istediğim konular bunlar, diye düşündü. Yüksek sesle söylemek istiyordu. Ancak başını koltuğun arkasına dayayarak kaldırmış olan Edward, kolaylıkla soru sorulamayacak kadar şekilci ve kendine özgü biriydi, çok siyah-beyaz ve doğrusaldı.

Şimdi de Afrika hakkında konuşuyordu ve North, geçmişle şiir hakkında konuşmak istiyordu. İşte orada, diye düşündü, o güzel kafanın içinde, saçları ağarmış Yunanlı bir çocuğa benzeyen o kafanın içinde kilitlenmiş halde, geçmiş ve şiir duruyordu. O halde neden ortaya çıkarılmasın? Neden paylaşılmasın? Afrika'yla ve ülkenin durumuyla ilgili her zamanki akıllı İngiliz sorularına cevap verirken, onun nesi var diye düşündü. Neden içindekileri dışa akıtmıyor? Neden ipi çekemiyor? Neden hepsi içeride hapsolmuş, dondurulmuş? Çünkü o bir rahip, bir gizem tüccarı, diye düşündü, onun soğukluğunu, güzel kelimelerin gardiyanlığını hissederek.

Ancak Edward onunla konuşuyordu.

"Bir gün belirlememiz gerekiyor" diyordu, "gelecek sonbaharda." Bunda da ciddiydi.

"Evet" dedi North yüksek sesle. "Çok isterim... Sonbaharda..." Gözünün önünde; sarmaşıkların gölgelendirdiği odaları olan bir ev, sessizce hareket eden kâhyalar, içki sürahileri ve bir kutu kaliteli puro ikram eden birisi canlandı.

Tepsilerle gelen tanımadıkları genç erkekler önlerine ısrarla değişik yiyecekler getirdiler.

"Ne kadar naziksiniz!" diyen Eleanor bir bardak aldı. Kendisi de içinde sarı bir sıvı olan bir bardak aldı. Bir tür şarap olduğu sonucuna vardı. Küçük kabarcıklar sürekli olarak yukarı çıkıyor ve patlıyordu. Onların yükselişini ve patlamasını izledi.

"Şu güzel kız kim?" diye sordu Edward başını eğerek, "Karşı tarafta, köşede durmuş, gençlerle konuşuyor?"

Müşfik ve kibardı.

"Çok tatlılar değil mi?" dedi Eleanor. "Tam da benim düşündüğüm gibi... Herkes çok genç görünüyor. O Maggie'nin kızı... Peki, Kitty'yle konuşan kim?"

"Middleton" dedi Edward. "Ne, onu hatırlamıyor musun? Eskiden onunla tanışmış olmalısın."

Keyiflerinin tadını çıkararak sohbet ettiler. Fırıldaklar ve günün işleri bitince tadını çıkararak güneşte oturanlar, diye düşündü North. Eleanor'la Edward, her biri kendi hücresinde, eli meyvenin üstünde, hoşgörülü ve emin.

Sarı sıvısında yükselen kabarcıkları seyretti. Onlara göre her şey yolunda, diye düşündü. Onların dönemi geçmişti ama onun, onun neslinin geçmemişti. Onun için, bir pınar, bir kaynak, zor akan bir fıskiye model alınarak kurulan bir hayat (kabarcıkların yükselmesini izliyordu); başka bir hayat; başka bir hayat vardı. Salonlar ve yansıyan megafonlar yoktu; liderlerin peşinden sürüler, gruplar, topluluklar halinde, süslenip püslenip uygun adım yürümek yoktu. Hayır, içten başlayıp, şeytanın dış şekli almasına izin vermek, diye düşündü güzel alınlı ve ince çeneli adama bakarak. Siyah gömlekler, yeşil gömlekler, kırmızı gömlekler yoktu – hep halkın gözünün önünde rol yapılıyordu; bunların hepsi fasa fisoydu. Neden bariyerler indirilip basitleştirilmiyordu? Ancak sadece bir pelte, bir kitle olan dünya, sütlaca, beyaz bir örtüye dönerdi. North Pargiter'in – Maggie'nin güldüğü, alaya aldığı adamın; şapkasını tutan Fransız'ın simgelerini ve hatıralarını saklamak; ama aynı zamanda etrafa yaymak, insan bilincinde yeni bir dalga yaratmak, bir kabarcık ve sel haline gelmek, sel ve kabarcık olmak –ben ve dünya bir arada– bardağını kaldırdı. Kim olduğu belli olmadan, diyerek berrak, sarı sıvıya baktı. Ne demek istiyorum, diye merak etti – Ben, törenleri kuşkulu bulan, dinin öldüğünü düşünen; uyum sağlayamayan, adamın söylediği gibi, hiçbir yere uyum sağlayamayan ben ne söylemeye çalışıyorum? Duraksadı. Elinde bir bardak; aklında bir cümle vardı. Ve başka cümleler de kurmak istiyordu. Ama kendi hayatımda, başka insanların

hayatında neyin sağlam, neyin gerçek olduğunu bilmeden nasıl kurabilirim, diye düşündü ve ellerinin arasında ipek mendiliyle oturan Eleanor'a baktı.

"Runcorn'un oğlu" diye patladı Eleanor aniden. "Evimdeki kapıcının oğlu" diye açıkladı. Mendilindeki düğümü çözmüştü.

"Evindeki kapıcının oğlu" diye tekrarladı Edward. Gözleri, güneşin kışın uzandığı tarlalara benziyordu, diye düşündü North başını kaldırıp – hiçbir ısısı kalmamış ama soluk bir güzelliği olan güneşin.

"Galiba kapı görevlisi diyorlar" dedi.

"Bu kelimeden ne kadar nefret ediyorum!" dedi Edward hafifçe titreyerek. Kapıcı da İngilizce, öyle değil mi?"

"Ben de öyle dedim" dedi Eleanor. "Dairemdeki *kapıcının* oğlu... Neyse, üniversiteye gitmesini istiyorlar, kendi de istiyor. Bu nedenle, eğer seni görürsem, sorarım dedim..."

"Tabii, tabii" dedi Edward kibarca.

Bu da güzel, dedi North kendi kendine. Bu, doğal konuşma seviyesindeki insan sesi. Tabii, tabii, diye tekrarladı.

"Üniversiteye gitmek istiyor, öyle mi?" diye devam etti Edward. "Hangi sınavları geçti, ha?"

Hangi sınavları geçti, ha? diye tekrarladı North içinden. Onu da tekrarladı ama eleştirel bir şekilde, sanki bir aktör ve eleştirmenmiş gibi. Dinledi ama yorum yaptı. Kabarcıkların daha yavaş, teker teker yükseldiği sarı sıvıyı inceledi. Eleanor hangi sınavları geçtiğini bilmiyordu. Ne düşünüyordum? diye sordu kendi kendine. Bir ormanın ortasındaymış, karanlığın göbeğindeymiş, aydınlığa, ışığa doğru yolunu bulmaya çalışıyormuş, üzerine abanan, onu bağlayan, kör eden dikenli çalılar halindeki insan bedenlerinin, irade ve seslerinin arasından yol açmak için sadece kırık dökük cümleler, tek tük kelimeler kullanabilecekmiş gibi hissetti... Dinledi.

"O halde, söyle ona, gelip beni görsün" dedi Edward hemen.

"Ama senden çok şey istemiş olmuyor muyum Edward?" diye itiraz etti Eleanor.

"Ben bunun için buradayım" dedi Edward.

Bu da doğru bir ses tonu diye düşündü North. Yüzeysel değil – "örtü" ve "yüzeysel" kelimeleri aklında çarpıştı ve kelime olmayan yeni bir kelime oluşturdu. Demek istediğim, diye ekledi, şarap bardağından bir yudum alarak, altında kaynağı, balı var. Meyve, kaynak hepimizin içinde var; Edward'da, Eleanor'da... O halde neden üstümüzü örtüyoruz? Başını kaldırdı.

Önlerinde iriyarı bir adam durmuştu. Adam eğildi ve çok kibar bir hareketle Eleanor'a elini uzattı. Eğilmek zorundaydı, çünkü beyaz yeleği muhteşem bir bedeni kuşatıyordu. "Yazık" diyordu, onun kadar yapılı biri için tuhaf sayılabilecek yumuşak sesiyle, "Çok isterdim; ama yarın sabah saat onda toplantım var." Onu oturup konuşmaya davet ediyorlardı. Neşeli bir tavırla, karşılarında küçük ayaklarının üstünde kıpırdanıp duruyordu.

"Boş ver gitsin!" dedi Eleanor ona bakıp, tıpkı gençliğinde erkek kardeşinin arkadaşlarıyla birlikte olduğu zamanki gibi gülümseyerek, diye düşündü North. O halde neden biriyle evlenmemiş, diye merak etti. Neden önemli olan her şeyi gizliyoruz? diye sordu kendi kendine.

"Ve bütün müdürlerimi ağaç edeyim, öyle mi? İşim çok değerli olmasa da, yapamam" diyordu eski arkadaş. Sonra, eğitimli bir fil kıvraklığıyla, topuklarının üstünde döndü.

"Bir Yunan oyununda rol alalı uzun zaman olmuşa benziyor, öyle değil mi?" dedi Edward ve sırıtarak, "... togayla" diye ekledi, demiryolu patronu havasını taşıyan, görmüş geçirmiş, boylu boslu adamın belirli bir hızla kapıdaki kalabalığın arasından çıkıp gidişini izlerken.

"Bu, büyük demiryolu patronu Chipperfield'dı" diye açıkladı Edward, North'a. "Muhteşem biri" diye devam etti. "Bir demiryolu hamalının oğlu." Her cümlenin arasında biraz duraksıyordu. "Her şeyi kendi başına yaptı... Çok zevkli bir ev... Harika bir şekilde restore edildi... Bin-bin iki yüz dönüm olmalı... Kendi av alanı var... Okumasını yönlendirmemi istiyor... ve eski ustaların eserlerini satın alıyor."

"Ve eski ustaların eserlerini satın alıyor" diye tekrarladı North. Ustalıkla kurulmuş kısa cümleler, kuleye, tapınağa dönüşüyordu; gıdım gıdım ama doğru bir şekilde ve bunların hepsinin arasında, şefkat dolu tuhaf bir alaycılık nebzesi dolaşıyordu.

"Sahteleri, diye tahmin ediyorum" diye güldü Eleanor.

"Şey, bu konuya hiç girmeyelim" dedi Edward kıkırdayarak. Sonra sustular. Tapınak kayboldu. Chipperfield kapıdan çıkıp gitmişti.

"Bu içki ne kadar güzel" dedi Eleanor başının üstünden. North, Eleanor'un bardağını dizinde, kendi başının hizasında tuttuğunu görebiliyordu. Üstünde yeşil bir yaprak yüzüyordu. "Umarım sarhoş etmez" dedi Eleanor bardağı kaldırarak.

North tekrar bardağını aldı. En son baktığımda ne düşünüyordum? diye sordu kendi kendine. Alnında, iki düşünce çarpışmış ve diğer düşüncelerin geçmesini engelleyen bir blok oluşmuştu. Zihninde bir boşluk vardı. İçkisini iki yana salladı. Karanlık bir ormanın ortasındaydı.

"Peki, North..." Kendi adını duyunca irkildi. Konuşan Edward'dı. İleri atıldı. "... Klasiklerini yeniden gözden geçirmek istiyorsun, öyle mi?" diye devam etti Edward. "Böyle söylediğine sevindim. O eski dostlarda çok bilgi var. Ama genç nesiller," durdu, "... onları artık istemiyor gibi görünüyor."

"Ne kadar büyük bir aptallık!" dedi Eleanor. "Geçenlerde bir tanesini okuyordum... Senin tercüme ettiğini. Dur, hangisiydi?" durdu. İsimleri asla hatırlayamıyordu. "Hani şu kızla ilgili olan..."

"*Antigone* mi?" diye atıldı Edward.

"Evet! *Antigone*!" diye haykırdı Eleanor. "Ben de kendi kendime düşündüm, aynı senin söylediğin gibi, Edward –ne kadar doğru– ne kadar güzel..."

Durdu, sanki devam etmeye korkuyordu.

Edward başıyla onayladı. Duraksadı. Sonra aniden başını arkaya atıp, birkaç Yunanca kelime söyledi: "οὐτοι συνέχθειν, ἀλλά, συμφιλείν ἔφυν."[1]

1 Doğamda nefrette değil, sevgide birleşmek vardır (*Antigone*). (ç.n.)

North başını kaldırdı.

"Tercüme et" dedi.

Edward başını iki yana salladı. "Dil böyle" dedi.

Sonra sustu. North, faydası yok, diye düşündü. Söylemek istediklerini söyleyemiyor; korkuyor. Hepsi korkuyor; kendilerine gülünmesinden, kendilerini ele vermekten korkuyorlardı. Kendisi de korkuyordu. O da korkuyor, diye düşündü, fazlasıyla vurgulayarak el kol hareketi yapan güzel alınlı ve ince çeneli adama bakıp. Hepimiz birbirimizden korkuyoruz, diye düşündü; neden korkuyoruz? Eleştirilmekten mi; gülünmesinden mi; farklı düşünen insanlardan mı?.. Benden korkuyor, çünkü ben bir çiftçiyim (ve yine yuvarlak yüzünü, kalkık elmacıkkemiklerini ve küçük kahverengi gözlerini gördü). Ben de ondan korkuyorum çünkü çok akıllı. Edward'm saçları açılmaya başlayan geniş alnına baktı. İşte bizi ayıran şey bu; korku, diye düşündü.

Yerinde kıpırdandı. Ayağa kalkıp onunla konuşmak istiyordu. Delia, "Tanıştırılmayı bekleme" demişti. Ancak tanımadığı bir adamla konuşmak ve gidip, "alnımın ortasındaki bu boğum ne? Düzelt onu?" demek zordu. Zira kendi kendine yeterince düşünmüştü. Tek başına düşünmek alnınızda boğumlar oluşturuyordu; tek başına düşünmek görüntülere, aptalca görüntülere yol açıyordu. Adam ilerledi. Çaba harcaması gerekiyordu. Yine de duraksadı. Hem itiliyor hem de çekiliyordu, çekiliyor ve itiliyordu. Ayağa kalkmaya yeltendi, ancak ayaklanamadan, birisi çatalla masaya vurdu.

Köşede duran bir masada oturan iri bir adam çatalıyla masaya vuruyordu. Sanki dikkati çekmek istiyormuş gibi, konuşma yapacakmış gibi, öne doğru eğilmişti. Bu, Peggy'nin Brown; diğerlerinin Nicholas dediği ve gerçek adını bilmediği adamdı. Belki biraz sarhoştu.

"Bayanlar baylar!" dedi. "Bayanlar baylar!" diye tekrarladı daha yüksek sesle.

"Ne, konuşma mı yapacak?" diye sordu Edward merakla. Koltuğunu yarı çevirdi; yabancı bir şeymiş gibi siyah ipek bir kur-

delenin ucunda asılı olan gözlüğünü kaldırdı.

İnsanlar tabak ve bardaklarıyla koşuşturuyordu. Yerdeki minderlerin üzerine tökezliyorlardı. Bir kız yüzüstü kapaklandı.

"Bir yerin acıdı mı?" dedi genç bir adam elini uzatarak.

Hayır, acımamıştı. Ancak bu olay, dikkatleri konuşmadan uzaklaştırmıştı. Salonda, şekerin üstüne konan sineklerin vızıldamasına benzeyen bir uğultu başladı. Nicholas tekrar yerine oturdu. Anlaşılan yüzüğündeki kırmızı taşla veya masanın üstüne atılan çiçeklerle, beyaz balmumlu çiçeklerle, solmuş, yarı-şeffaf çiçeklerle, tamamen açıldığı için altın kalbi görünen ve çiçekleri dökülerek kiralık çatal-bıçakların arasına, masadaki ucuz bardakların arasına düşen kırmızı çiçeklerle ilgili düşüncelere dalmıştı. Sonra ayağa kalktı.

"Bayanlar baylar!" diye başladı. Yine çatalıyla masaya vurdu. Bir an sessizlik oldu. Rose salonun ortasında yürüdü.

"Konuşma yapacaksın, değil mi?" diye sordu. "Devam et, konuşma dinlemeyi severim." Onun yanında durdu ve elini, bir asker gibi kulağının arkasına götürdü. Salonda yine konuşmalar yüzünden uğultu başlamıştı.

"Sessizlik lütfen!" diye bağırdı. Eline bir bıçak aldı ve masaya vurdu.

"Susun! Susun!" Yine masaya vurdu.

Martin salonda ilerledi.

"Rose neden bu kadar gürültü yapıyor?" diye sordu.

"Sessizlik istiyorum!" dedi Rose, elindeki bıçağı Martin'in yüzüne doğru sallayarak. "Bu beyefendi konuşma yapmak istiyor!"

Ancak Nicholas oturmuştu ve soğukkanlılıkla yüzüğünü inceliyordu.

"Pargiter'in Atı'ndaki Pargiter amcaya tıpatıp benzemiyor mu?" diye sordu Martin elini Rose'un omzuna koyup, sözlerini doğrulatmak istermiş gibi Eleanor'a dönerek.

"Bununla gurur duyuyorum!" dedi Rose, elindeki bıçağı Martin'in yüzüne savurarak. "Ailemle gurur duyuyorum; ülkemle gurur duyuyorum..."

"Cinsiyetinle?" diye sözünü kesti Martin.

"Duyuyorum" diye beyan etti. "Ya sen?" diye devam etti Martin'in omzuna hafifçe vurarak. "Sen de kendinle gurur duyuyor musun?"

"Tartışmayın, çocuklar, tartışmayın!" diye haykırdı Eleanor, koltuğunu biraz yaklaştırdı. "Çocukken de her zaman kavga ederlerdi" dedi. "Her zaman... Her zaman..."

"Rose hep korkunç biçimde ateş püskürürdü" dedi Martin, yere çömelip Rose'a bakarak, "arkaya toplanmış saçlarıyla..."

"Pembe elbise giyerdim" diye ekledi Rose. Elinde bıçağını dimdik tutarak aniden oturdu. "Pembe elbise, pembe elbise" diye tekrarladı, bu kelimeler bir şeyi hatırlatıyormuş gibi.

"Ama sen konuşmana devam et, Nicholas" dedi Eleanor ona dönerek. Nicholas başını iki yana salladı.

"Pembe elbiselerden bahsedelim" dedi gülümseyerek.

"... Abercorn Terrace'taki misafir odasında, biz çocukken" dedi Rose. "Hatırlıyor musun?" dedi Martin'e bakarak. Martin başıyla onayladı.

"Abercorn Terrace'taki misafir odasında..." dedi Delia. Büyük bir şarap sürahisiyle masadan masaya dolaşıyordu. Önlerinde durdu. "Abercorn Terrace!" diye haykırarak bardağını doldurdu. Başını geriye attı ve bir an için, şaşırtıcı derecede genç, güzel ve cüretkâr göründü.

"Cehennemdi!" diye bağırdı. "Cehennem gibiydi!" diye tekrarladı.

"Haydi ama Delia..." diye itiraz etti Martin, doldurulması için bardağını uzatarak.

Bardağı doldururken, "Cehennem gibiydi" dedi İrlanda aksanını bırakıp, oldukça basit bir şekilde konuşarak.

"Biliyor musun" dedi Eleanor'a bakarak, "Paddington'a gittiğim zaman adama hep, 'Öteki taraftan dolaş!' diyorum."

"Yeter artık..." diye durdurdu onu Martin; bardağı doluydu. "Ben de oradan nefret ediyordum..." diye başladı.

Ancak bu noktada Kitty Lasswade yanlarına geldi. Bardağını önemsiz bir şeymiş gibi önünde tutuyordu.

"Martin bu kez neden nefret ediyor?" dedi Martin'e dönerek.

Kibar bir beyefendi Kitty'nin oturması için küçük, yaldızlı bir koltuk çekti.

"O her zaman bir şeylerden nefret ederdi" dedi, doldurulması için bardağını uzatırken.

"O gece bizimle yemek yerken neden nefret ettin, Martin?" diye sordu ona. "Beni ne kadar sinirlendirdiğini hatırlıyorum da..."

Martin'e gülümsedi. Melek gibi biri olmuştu; pembe beyaz ve tombik. Saçlarını da garsonlar gibi geriye tarıyordu.

"Nefret mi? Ben hiçbir zaman hiç kimseden nefret etmedim" diye itiraz etti.

"Kalbim sevgiyle dolu; kalbim iyilikle dolu" diye gülerek, bardağını Kitty'ye doğru salladı.

"Saçmalama" dedi Kitty. "Gençken... her şeyden nefret ederdin!" diyerek elini uzattı. "Evimden... Arkadaşlarımdan!" İçini hafifçe çekerek sustu. Onları yine gördü – içeri doluşan erkekleri; başparmaklarıyla işaretparmaklarının arasında elbiselerin kumaşlarına dokunan kadınları. Artık Kuzey'de tek başına yaşıyordu.

"... Ayrıca şu andaki halimle çok daha iyi durumda olduğumu söyleyebilirim" diye ekledi kısmen kendi kendine konuşarak. "Yanımda sadece odun kesen bir çocuk var."

Bir sessizlik oldu.

"Artık konuşmasını yapmasına izin verin" dedi Eleanor.

"Evet. Haydi, konuşmana devam et!" dedi Rose. Yine bıçağını masaya vurdu; Nicholas yine ayağa kalkmaya yeltendi.

"Konuşma yapacak, öyle mi?" dedi Kitty, koltuğunu yanına çeken Edward'a dönerek.

"Artık güzel konuşmanın sanat olarak uygulandığı tek yer..." diye başladı Edward. Sonra durdu, koltuğunu biraz daha yakına çekti ve gözlüğünü düzeltti, "... Kilise" diye ekledi.

İşte bu nedenle seninle evlenmedim, dedi Kitty kendi kendine. Bu ses, bu kendini beğenmiş ses her şeyi hatırlatmıştı! Yerlere kadar eğilmiş ağaç; yağmur yağıyordu; öğrenciler sesleniyordu; çanlar çalıyordu; Kitty ve annesi...

Bu arada Nicholas ayağa kalkmıştı. Gömleğinin önünü gerecek denli derin bir nefes aldı. Bir eliyle kösteğiyle oynuyordu, diğer elini nutuk verir edasıyla savuruyordu.

"Bayanlar ve baylar!" diye başladı yine. "Bu gece burada eğlenen herkes adına..."

"Daha yüksek sesle! Biraz bağır!" diye seslendi pencerenin yanında duran genç erkekler.

("Yabancı mı?" diye fısıldadı Kitty, Eleanor'a.)

"... Bu gece burada eğlenen, iyi vakit geçiren herkes adına" diye tekrarladı daha yüksek sesle, "ev sahibimize ve ev sahibemize teşekkür etmek istiyorum..."

"Ah, bana teşekkür etmeyin!" dedi Delia, boş kupasını sallayarak.

Konuşma bir kez daha kesildi. Yabancı olmalı, diye düşündü kendi kendine, çünkü kendi durumunu düşünmüyor. Elinde şarap bardağıyla orada öylece duruyor ve gülümsüyordu.

"Devam et, devam et" diyerek onu teşvik etti. "Onlara aldırma." Konuşma havasındaydı. Partilerde konuşma yapmak iyi bir şeydi. Herkesi harekete geçiriyor, bittiğini gösteriyordu. Bardağını masaya vurdu.

"Çok naziksin" diyen Delia, Nicholas'ın yanından geçip gitmeye çalıştı ama Nicholas, Delia'nın kolunu tutmuştu. "Ama bana teşekkür etmeyin."

"Ama Delia" diye itiraz etti Nicholas, hâlâ onun kolunu tutarak, "Önemli olan *senin* ne istediğin değil; *bizim* ne istediğimiz. Ve bu durumda" diye devam etti elini havaya açarak, "yüreklerimiz bu kadar minnet doluyken..."

Şimdi havaya giriyor, diye düşündü Kitty. Güzel konuştuğunu söylemeliyim. Yabancıların çoğu güzel konuşur zaten.

"... Yüreklerimiz bu kadar minnet doluyken" diye tekrarladı, bir parmağıyla dokunarak.

"Neden?" dedi bir ses aniden.

("Bu esmer adam kim?" diye fısıldadı Kitty, Eleanor'a. "Bütün gece merak ettim."

"Renny" diye fısıldadı. "Renny" diye tekrarladı.)

"Neden mi?" dedi Nicholas. "Ben de size onu anlatmak üzereydim..." Durdu ve yine yeleğini şişiren derin bir nefes aldı. Gözleri parlıyordu. İçten gelen gizli bir yardımseverlikle doluydu. Ancak o anda masanın ucundan bir kafa doğruldu; çiçek yapraklarıyla dolu bir el havaya kalktı ve bir ses bağırdı:

"Kırmızı Rose, dikenli Rose, cesur Rose, esmer Rose!" Yapraklar koltuğunun ucunda oturan tıknaz, yaşlı kadının üzerine fırlatıldı. Kadın şaşkınlıkla başını kaldırdı. Yapraklar üstüne düşmüştü. Bedenindeki çıkıntılara yerleşen yaprakları silkeledi. "Teşekkür ederim! Teşekkür ederim!" diye bağırdı. Sonra bir çiçek alıp, gayretle masanın kenarına vurdu. "Ama ben konuşmamı istiyorum!" dedi Nicholas'a bakarak.

"Hayır, hayır" dedi Nicholas. "Konuşma yapma zamanı değil" diyerek yerine oturdu.

"O halde içelim" dedi Martin. Bardağını kaldırdı. "Pargiter'in Atı'ndaki Pargiter!" dedi. "Ona içiyorum!" Bardağını gürültüyle masaya bıraktı.

"Ah, eğer herkes sağlığa içiyorsa" dedi Kitty, "Ben de içerim. Rose, sağlığına. Rose iyi biri" dedi, bardağını kaldırarak. "Ancak Rose yanlış düşünüyordu" diye ekledi. "Baskı her zaman yanlıştır – benimle aynı fikirde değil misin Edward?" Edward'ın dizine hafifçe vurdu. Savaşı unutmuştum, diye mırıldandı kendi kendine. "Yine de" dedi yüksek sesle, "Rose görüşlerini savunacak cesarete sahipti. Rose hapse girdi. Ben de onun sağlığına içiyorum!" diyerek içti.

"Sen de öyle, Kitty" dedi Rose ona selam vererek.

"Onun camını kırdı" diye dalga geçti Martin, "sonra da başka insanların camlarını kırmasında ona yardım etti. Madalyan nerede Rose?"

"Şöminenin üstünde, bir karton kutunun içinde" dedi Rose. "Günün bu saatinde canımı sıkamazsın, dostum."

"Ama keşke Nicholas'ın konuşmasını bitirmesine izin verseydiniz" dedi Eleanor.

*

Tavandan aşağı doğru, uzaktan ve boğuk bir şekilde, başka bir dansın giriş nağmeleri duyulmaya başlandı. Gençler, bardaklarında kalan içkileri aceleyle içerek kalktılar ve yukarı çıkmaya başladılar. Kısa sürede yukarı kattan ritmik, ağır ayak sesleri duyuldu.

"Bir dans daha mı?" dedi Eleanor. Vals çalıyordu. "Biz gençken" dedi Kitty'ye bakarak, "dans ederdik..." Melodi sanki ağzından sözleri alıyordu –ben gençken dans ederdim– dans ederdim...

"Ben de nefret ederdim!" dedi Kitty, kısa ve küt parmaklarına bakarak. "Genç olmamak ne kadar güzel! İnsanların ne düşündüğünü önemsememek ne kadar güzel! İnsan yetmiş yaşına geldikten sonra" diye ekledi, "... Artık istediği gibi yaşayabiliyor."

Durdu. Bir şey hatırlamış gibi kaşım kaldırdı. "İnsanın yeniden yaşayamaması ne kadar acı" dedi. Ama devam etmedi.

"Sonuçta konuşmanızı dinleyemeyecek miyiz Mr. ?.." dedi adını bilmediği Nicholas'a bakarak. Nicholas müşfik bir şekilde önüne bakarak oturuyor, ellerini çiçek yapraklarının arasında dolaştırıyordu.

"Neye yarar?" diye sordu Nicholas. "Hiç kimse dinlemek istemiyor." Yukarıda tepinen ayakların seslerini ve tekrarlayan müziği dinlediler. Eleanor'a göre sürekli olarak, ben gençken dans ederdim, ben gençken bütün erkekler beni severdi, sözleri tekrarlanıyordu.

"Ama ben konuşma istiyorum!" dedi Kitty otoriter tavrıyla. Bu doğruydu; bir şey istiyordu –onu harekete geçirecek, noktayı koyacak bir şey– ne olduğunu pek bilemiyordu. Ama geçmişi – anıları istemiyordu. Bugünü, geleceği, istediği buydu.

"Peggy orada!" dedi Eleanor etrafına bakınarak. Peggy masanın kenarına oturmuş, jambonlu sandviç yiyordu.

"Gel, Peggy!" diye seslendi. "Gel ve bizimle konuş!"

"Genç nesiller adına konuş, Peggy!" dedi Lady Lasswade, el sıkışarak.

"Ancak ben genç nesil değilim" dedi Peggy. "Hem zaten ben konuşmamı yaptım" diye ekledi. "Yukarıda kendimi rezil ettim" diyerek Eleanor'un ayaklarının dibine, yere çöktü.

"Sonra, North..." dedi Eleanor, yerde yanında oturan North'un saç ayırım çizgisine bakarak.

"Evet, North" dedi Peggy, halasının dizinin üzerinden North'a bakınca. "North bizim sadece para ve politikadan bahsettiğimizi söylüyor" diye ekledi. "Ne yapmamız gerektiğini söyle." North irkildi. Sesler ve müzikle kendinden geçmiş, uyukluyordu. Uyanarak, Ne yapmamız gerekiyor? diye sordu kendi kendine. Ne yapmamız gerekiyor?

Hemen doğruldu. Peggy'nin kendisine baktığını gördü. Şimdi gülümsüyordu; yüzü neşeliydi; Peggy'nin yüzü ona, büyükannesinin resimdeki yüzünü hatırlattı. Ancak yukarıda gördüğü şekilde –kıpkırmızı, buruşuk– sanki gözyaşlarına boğulacakmış gibi olan yüzünü gördü. Doğru olan yüzüydü, sözleri değil. Ancak yalnızca sözlerini hatırladı –farklı yaşamak– farklı. Durdu. Cesaret isteyen şey işte bu, dedi kendi kendine; doğruyu söylemek. Peggy dinliyordu. Yaşlılar çoktan kendi meseleleri hakkında dedikodu yapmaya başlamışlardı.

"... Güzel, küçük bir ev" diyordu Kitty. "Eskiden orada yaşlı, deli bir kadın yaşıyordu... Gelip benimle kalmalısın, Nell. Baharda..."

Peggy jambonlu sandviçinin üzerinden North'u izliyordu.

"Söylediklerin doğruydu" dedi North aniden, "... Çok doğruydu." Doğru olan, Peggy'nin söylemek istedikleriydi, diye düzeltti kendi kendine; duygularıydı; sözleri değil. Şimdi de Peggy'nin duygularını hissedebiliyordu; kendisi hakkında değildi; başka insanlarla ilgiliydi; başka bir dünyayla, yeni bir dünyayla...

Yaşlı halalar ve amcalar başının üzerinden dedikodu yapıyordu.

"Oxford'da çok sevdiğim o adamın adı neydi?" diyordu Lady Lasswade. North onun yaşlanmış bedeninin Edward'a doğru eğildiğini görebiliyordu.

"Oxford'da sevdiğin adam mı?" diye tekrarlıyordu Edward. "Oxford'da hiç kimseyi sevmediğini sanıyordum..." Gülüştüler.

Ancak Peggy bekliyordu, onu izliyordu. Bardakta yine kabarcıkların yükseldiğini gördü. Yine alnında bir boğumun oluştuğunu hissetti. Keşke yanımda, onun yerine düşünecek, onun adına

cevap verecek birisi, son derece akıllı ve iyi birisi olsaydı, diye düşündü. Ancak alnındaki saçları açılan genç adam ortadan kaybolmuştu.

"... Farklı yaşamak... farklı yaşamak" diye tekrarladı. Bunlar Peggy'nin sözleriydi, ancak onun kastettiğini tam olarak karşılamıyordu ama yine de bunları kullanması gerekiyordu. Sırtından, sanki bıçakla kesilmiş gibi can sıkıcı bir duygu dalgası yayıldığında, şimdi ben de kendimi rezil ettim, diye düşündü ve duvara dayandı.

"Evet, Robson'du!" diye bağırdı Lady Lasswade. Boru gibi sesi North'un başının üzerinde yankılandı.

"İnsan bazı şeyleri nasıl unutuyor!" diye devam etti Kitty. "Tabii – Robson. Adı Robson'du. Bir de sevdiğim bir kız vardı – Nelly? Doktor olmak isteyen kız?"

"Galiba öldü" dedi Edward.

"Öldü mü? O kız – öldü, ha?" dedi Lady Lasswade. Bir an durdu. "Şey, keşke konuşmanı yapsan" dedi dönüp North'a bakarak.

North geri çekildi. Benim için konuşma yapma faslı bitti, diye düşündü. Elinde hâlâ bardağı vardı. Hâlâ yarıya kadar soluk sarı sıvıyla doluydu. Artık kabarcıklar yükselmiyordu. Şarap berraktı. Duruluk ve yalnızlık, diye düşündü kendi kendine; sessizlik ve yalnızlık... Zihnin özgür olduğu tek unsur bu.

Sessizlik ve yalnızlık, diye tekrarladı; sessizlik ve yalnızlık. Gözleri yarı yarıya kapandı. Yorgundu; sersemlemişti; insanlar konuşuyor, konuşuyordu. Kendini soyutlayacak, genelleyecek, ufkun kenarında dağlar bulunan mavi bir ovada geniş bir yerde yattığını hayal edecekti. Ayaklarını uzattı. Koyunlar otluyor, yavaşça çimleri yoluyor, önce bir tutuk bacağını, sonra da diğerini atıyordu. Ve gevezelik ediyorlardı. Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyordu. Yarı aralık gözlerinin arasında çiçekler tutan eller gördü – ince eller, güzel eller; ancak hiç kimseye ait olmayan eller. Ayrıca ellerin tuttuğu şey çiçek miydi? Yoksa dağlar mıydı? Mor gölgeli, mavi dağlar mı? Sonra çiçeklerin yaprakları düştü. Mor gölgeli pembe, sarı, beyaz yapraklar. Düşüyorlar, düşüyorlar

ve her tarafı kaplıyorlar, diye mırıldandı. Bir de şarap bardağının ayağı, bir tabağın kenarı ve bir kâse su vardı. Eller çiçekleri koparmaya devam etti; bu bir beyaz güldü; şu bir sarı güldü, oradaki yapraklarında mor vadiler olan bir güldü. Orada rengârenk birkaç kat halinde, kâsenin kenarından sarkıyorlardı. Ve çiçekler düşüyordu. Orada öylece yatıyorlardı, mor ve sarı, küçük kayıklar, nehirde sandallar. O da bir kayıkla, bir çiçek yaprağıyla nehirde sessizliğe, yalnızlığa doğru yüzüyor, süzülüyordu... Bu en büyük işkenceydi, sanki birisi söylemiş gibi, insanların acı verebileceği kelimeleri hatırladı...

"Uyan, North... Konuşmanı dinlemek istiyoruz!" diye böldü bir ses. Kitty'nin güzel kırmızı yüzü ona doğru eğilmişti.

"Maggie!" diye haykırdı doğrulurken. Orada oturup, suya çiçek koyan Maggie'ydi. "Evet, konuşma sırası Maggie'de" dedi Nicholas elini dizine koyarak.

Renny, "Konuş, konuş" diyerek teşvik etti Maggie'yi.

Ancak Maggie başını iki yana salladı. Gülme krizine tutulmuştu ve kahkahalarla sarsılıyordu. Başını arkaya atarak güldü. Sanki rüzgârla savrulan bir ağaç gibi eğilip kalkmasına neden olan, kendi dışında güler yüzlü bir ruhun etkisi altında kalmıştı, diye düşündü North. Kahkahası, üzerinde sayısız çan bulunan bir ağaç gibi çınlıyordu. North da güldü.

Kahkahalar dindi. Üst katta dans edenlerin ayak sesleri duyuluyordu. Nehirde bir siren çaldı. Uzakta, sokağın alt tarafında bir yük vagonu bir yere çarptı. Bir telaş ve ses titreşimi oldu; sanki bir şey serbest kalmış gibiydi; sanki günün hayatı başlamak üzereydi ve bu, Londra'da gündoğumunu selamlayan koro, çığlık, cıvıltı, canlılıktı.

Kitty, Nicholas'a döndü.

"Peki, sizin konuşmanız ne hakkında olacaktı, Mr. ... Korkarım adınızı bilmiyorum" dedi.

"... Yarıda kalan konuşmam mı?" diyen Nicholas güldü. "Bir mucize olacaktı!" dedi. "Bir sanat şaheseri! Ancak sürekli olarak

sözünüz kesilirse nasıl konuşabilirsiniz? Başlıyorum; ben diyorum: Teşekkür edelim. Sonra Delia, bana teşekkür etmeyin, diyor. Ben tekrar başlıyorum: Ben, diyorum, birisine, birilerine teşekkür edelim, diyorum... Renny tutup, 'Neden?' diyor. Sonra bir kez daha başlıyorum ve bak – Eleanor mışıl mışıl uyuyor." (Nicholas, Eleanor'u işaret etti.) "Yani konuşmamın ne yararı olacak?"

"Ah, ama iyi bir yanı..." diye başladı Kitty.

Kitty hâlâ bir şey istiyordu –bir bitiş, bir hareketlendirme– ne olduğunu bilmiyordu. Zaten saat geç oluyordu. Gitmesi gerekiyordu.

"Bana özel olarak anlatın, ne söyleyecektiniz, Mr. ?.." diye sordu Kitty.

"Ne söyleyecektim? Diyecektim ki..." Durdu ve elini uzattı; her bir parmağına tek tek dokundu.

"Önce ev sahiplerimize teşekkür edecektim. Sonra bu eve..." Elini açarak, emlakçının afişlerinin asılı olduğu salonu gösterdi, "... âşıkları, yaratıcıları, iyi niyetli kadınları ve erkekleri barındıran bu eve teşekkür edecektim. Ve son olarak..." Kadehini eline aldı, "İnsan ırkına içecektim" diye devam etti, kadehini dudaklarına götürürken, "Henüz emekleme döneminde olan insan ırkının, olgunluğa erişmesini diliyorum! Bayanlar ve Baylar!" diye bağırdı, yerinden hafifçe doğrularak ve yeleğini şişirerek. "Buna içiyorum!"

Kadehini gürültüyle masaya indirdi. Kadeh kırıldı.

"Bu gece kırılan on üçüncü kadeh oldu bu!" dedi Delia, gelip önlerinde durunca. "Ama aldırmayın – aldırmayın. Bunlar çok ucuz bardaklar."

"Ne çok ucuz?" diye mırıldandı Eleanor. Gözlerini araladı. Ama neredeydi? Hangi odadaydı? Sayısız odanın hangisindeydi? Her zaman odalar vardı; her zaman insanlar vardı. Zamanın başından beri hep vardı... Bozuk paraları tuttuğu elini sıkıca kapadı ve yine bir mutluluk duygusuna kapıldı. Bu – bu kuvvetli duygu (uyanıyordu) devam ettiği ve diğer şey, somut nesne –mürekkebi

aşınmış denizatını gördü– kaybolduğu için miydi? Gözlerini iyice açtı. Buradaydı; hayattaydı; bu odada, canlı insanlarla beraberdi. Bütün kafaları bir daire şeklinde gördü. Önce kim olduklarını anlayamadı. Sonra onları tanıdı. Oradaki Rose'du, şuradaki Martin'di; yanındaki de Morris. Başında hemen hiç saçı kalmamıştı. Yüzünde tuhaf bir solgunluk vardı.

Etrafında gördüğü bütün yüzlerde tuhaf bir solgunluk vardı. Elektrik lambalarının parlaklığı kaybolmuştu; masa örtüleri daha beyaz görünüyordu. North'un başı –North ayaklarının dibinde, yerde oturuyordu– beyazlarla kaplanmıştı. Gömleğinin önü biraz buruşmuştu.

North, kollarını dizlerine dolamış Edward'ın ayaklarının dibine oturmuştu ve arada irkilerek Edward'a bakıyordu. Sanki ondan destek arıyor gibiydi.

North'un, "Edward amca, bana şunu anlatır mısın?.." dediğini duydu.

Masal anlatılmasını isteyen bir çocuğa benziyordu.

"Bana anlat, lütfen" diye tekrarladı, bir kez daha irkilerek. "Sen bir biliminsanısın. Şu klasikler hakkında. Aiskhulos. Sofokles. Pindar."

Edward ona doğru eğildi.

"Ve diğerleri" dedi North yine ani bir hareketle. Eleanor onlara doğru eğildi. "Diğerleri..." diye tekrarladı.

Eleanor, Edward'ın, "Sevgili oğlum, bana sorma" dediğini duydu, ona merhametli bir ifadeyle gülerek. "O konuda hiçbir zaman çok başarılı olmadım. Hayır, eğer bana kalsaydı" –duraksadı ve elini alnından geçirdi– "Ben ..." Edward'ın söyledikleri ani bir kahkaha sesinde kayboldu. Eleanor cümlenin sonunu yakalayamadı. Ne demişti – ne olmak istemişti? Sözlerini duyamamıştı.

Başka bir hayat olmalı, diye düşündü Eleanor, öfkeyle arkasına yaslanırken. Rüyalarda değil; burada, şu anda, bu salonda, canlı insanlarla. Saçları arkaya savrularak, dik bir uçurumun kenarında duruyormuş gibi hissetti; elinden kaçıveren bir şeyi yakalamak üzereydi. Başka bir hayat olmalıydı, burada ve şu anda, diye

tekrarladı. Bu çok kısa, çok iniş çıkışlı. Hiçbir şey bilmiyoruz, kendimiz hakkında bile. Tek tük anlamaya daha yeni başlıyoruz, diye düşündü. Ellerini, tıpkı Rose'un kulaklarının arkasına götürdüğü gibi kucağında büktü. Ellerini bükük vaziyette tuttu, şu anı sarmalamak; kalmasını sağlamak; bütün, parlak ve derin bir anlayışla parıldayıncaya kadar geçmişle, bugünle ve gelecekle daha da doldurmak istediğini hissediyordu.

"Edward" diye başladı, Edward'ın dikkatini çekmeye çalışarak. Ancak Edward onu dinlemiyordu; North'a eski bir üniversite hikâyesi anlatıyordu. Nafile, diye düşünerek ellerini açtı. Düşecek, çökecek. Peki sonra? diye düşündü. Zira onun için de bitmeyen bir gece; bitmeyen bir karanlık olacaktı. Karşısında çok uzun ve karanlık bir tünel açılıyormuş gibi karşıya baktı. Ancak, karanlığı düşünürken, bir şey kafasını karıştırdı. Aslında ortalık aydınlanıyordu. Perdeler beyazdı.

Salonda bir hareketlenme oldu.

Edward ona döndü.

"Kim *onlar*?" diye sordu, kapıyı göstererek.

Eleanor baktı. Kapıda iki çocuk duruyordu. Delia, onlara cesaret vermek istermiş gibi, ellerini omuzlarına koymuştu. Onları, yiyecek bir şeyler verebilmek için masaya yönlendiriyordu. Garip ve hantal duruyorlardı.

Eleanor çocukların ellerine, kıyafetlerine, kulaklarının şekline baktı. "Kapıcının çocukları olduklarını sanıyorum" dedi. Evet, Delia onlara birer dilim pasta kesiyordu ve kendi arkadaşlarının çocukları için olsaydı keseceğinden çok daha kalın dilimler kesiyordu. Çocuklar pastaları aldılar ve öfkelilermiş gibi, tuhaf bir bakışla gözlerini diktiler. Ama belki de korkmuşlardı, çünkü Delia onları bodrum katından kabul salonuna çıkarmıştı.

"Haydi, yiyin!" dedi Delia sırtlarına hafifçe vurarak.

Ciddi bir şekilde etraflarına bakınarak yavaş yavaş yemeğe başladılar.

"Merhaba, çocuklar!" diye bağırdı Martin onları çağırarak.

Çocuklar ona ağırbaşlılıkla baktılar.

"Sizin adınız yok mu?" dedi Martin. Çocuklar sessizce yemeğe devam ettiler. Martin cebini karıştırmaya başladı.

"Konuş!" dedi. "Konuş!"

"Genç nesillerin konuşmaya niyeti yok" dedi Peggy.

Çocuklar bu kez gözlerini Peggy'ye çevirdiler; ancak yemeğe devam ettiler. "Yarın okul yok mu?" diye sordu Peggy. Çocuklar başlarını iki yana salladılar.

"Yaşasın!" dedi Martin. Bozuk paraları elinde tuttu, iki parmağının arasına sıkıştırdı. "Şimdi bir şarkı söyleyin – size altı peni vereyim!" dedi.

"Evet. Size okulda bir şeyler öğretmediler mi?" diye sordu Peggy.

Ona bakmaya devam ettiler ama seslerini çıkarmadılar. Yemeği bırakmışlardı. Küçük bir grubun ortasındaydılar. Bir süre gözleriyle yetişkinleri taradılar, sonra biri diğerini hafifçe dürterek, şarkıya başladılar:

Etho passo tanno hai,
Fai donk to tu do,
Mai to, kai to, lai to see
Toh dom to tuh do–

Buna benzer bir şeyler söylediler. Hiçbir kelimeyi anlayamadılar. Bu bozuk sesler belirli bir melodiyi izlermiş gibi yükselip alçaldı. Sonra sustular.

Elleri arkalarındaydı. Sonra ani bir dürtüyle, sonraki kıtaya geçtiler:

Fanno to par, etto to mar,
Timin tudo, tido,
Foll to gar in, mitno to par,
Eido, teido, meido–

İkinci kıtayı birincisinden daha coşkulu bir şekilde söylediler. Şarkının hareketli bir ritmi vardı ve anlaşılmayan kelimeler neredeyse çığlığa dönüşüyordu. Yetişkinler gülsünler mi ağlasınlar mı bilemediler. Sesleri o kadar sert, aksanları o kadar korkunçtu ki...

Tekrar bağırmaya başladılar:

Kree to gay ei,
Giirey didaks...

Sonra durdular. Kıtanın ortasında durmuşa benziyorlardı. Orada sessizce, sırıtarak ve yere bakarak durdular. Kimse ne diyeceğini bilemedi. Çıkardıkları gürültüde korkunç bir taraf vardı. O kadar cırtlak, o kadar akortsuz ve o kadar anlamsızdı ki... Sonra yaşlı Patrick toparlandı.

"Ah, bu çok güzeldi, çok güzeldi. Teşekkür ederim, canlarım" dedi güler yüzlü tavrıyla. Bir yandan da kürdanıyla oynuyordu. Çocuklar ona sırıttılar. Sonra salondan çıkmaya başladılar. Martin'in yanından çekinerek geçerken, Martin ellerine paraları sıkıştırdı. Sonra kapıya doğru koştular.

"Peki, ama bunlar ne söylüyordu?" diye sordu Hugh Gibbs. "İtiraf etmeliyim ki, tek kelimesini bile anlayamadım." Ellerini büyük beyaz yeleğinin yanlarında tutuyordu.

"Doğu Londra aksanı, sanırım" dedi Patrick. "Onlara okulda öğrettikleri şey, biliyorsun."

"Ama bu..." diye başladı Eleanor. Sonra sustu. Neydi? Orada dururlarken o denli asil görünüyorlardı ki; ama sonra o korkunç sesleri çıkarmışlardı. Yüzleriyle sesleri arasındaki tezat şaşırtıcı boyuttaydı; tamamını açıklamaya yetecek tek bir kelime bulmak imkânsızdı. "Güzel değil mi?" dedi, sorgulayıcı bir ifadeyle Maggie'ye dönerek.

"Olağanüstü güzel" dedi Maggie.

Ancak Eleanor aynı şeyi düşündüklerinden emin değildi.

Eldivenlerini, çantasını, iki üç bozuk parayı toparladı ve ayağa

kalktı. Odayı tuhaf, soluk bir ışık kaplamıştı. Eşyalar uykularından uyanıyor, gizlendikleri köşelerden çıkıyor ve günlük yaşamın ciddiyetine bürünüyor gibiydiler. Salon emlakçı ofisi olarak kullanılmaya hazırlanıyordu. Masalar, büro masasına dönüşüyordu; ayakları, büro masası ayaklarıydı; ancak üzerlerinde hâlâ dağınık halde tabaklar ve bardaklar; güller, zambaklar ve karanfiller vardı.

"Gitme zamanı geldi" dedi salonda ilerleyerek. Delia pencerenin yanına gitmişti. Şimdi de perdeleri ardına kadar açtı.

"Şafak söküyor!" diye bağırdı oldukça duygusal bir ifadeyle.

Meydanda evlerin şekilleri belirmeye başlamıştı. Hepsinin perdeleri çekilmişti; sabah solgunluğunda hâlâ uyuyor gibiydiler.

"Şafak söküyor!" diyen Nicholas, ayağa kalktı ve gerindi. O da pencereye gitti. Renny onu takip etti.

"Şimdi konuşmayı sonlandıracak olursak" dedi pencerenin önünde Nicholas'ın yanında durarak. "Şafak –yeni gün–".

Ağaçları, çatıları, gökyüzünü işaret etti.

"Hayır" dedi Nicholas, perdeyi tıtarak. "İşte orada yanılıyorsun. Konuşmanın sonu olmayacak – konuşmanın sonu gelmeyecek!" diye bağırdı ellerini açarak, "çünkü konuşma hiç yapılamadı.

"Ama şafak söktü" diye cevap verdi Renny gökyüzünü göstererek.

Bu doğruydu. Güneş doğmuştu. Gökyüzü, bacaların arasından olağanüstü mavi görünüyordu.

"Ben de yatağa gidiyorum" dedi Nicholas kısa bir duraksamadan sonra. Arkasını döndü.

"Sara nerede?" dedi etrafına bakınarak. Sara bir köşeye kıvrılmış ve başını masaya dayamıştı; anlaşılan uyuyordu.

"Kardeşini uyandır, Magdalena" dedi Maggie'ye dönerek. Maggie, Sara'ya baktı. Sonra masadan bir çiçek alıp ona fırlattı. Sara gözlerini araladı. "Gitme zamanı geldi" dedi Maggie, Sara'nın omzuna dokunarak. "Vakit geldi mi?" diyen Sara içini çekti. Esnedi ve gerindi. Görüş alanına geri getiriyormuşçasına gözlerini Nicholas'a dikti. Sonra güldü.

"Nicholas!" diye bağırdı.

"Sara!" diye cevap verdi Nicholas. Birbirlerine gülümsediler. Sonra Nicholas, Sara'nın kalkmasına yardım etti. Sara ablasına yaslanarak dengesini bulmaya çalıştı ve gözlerini ovuşturdu.

"Ne kadar tuhaf" dedi etrafına bakınarak, "... Ne kadar tuhaf..."

Her tarafta kirli tabaklar, boş şarap kadehleri, çiçek yaprakları ve ekmek kırıntıları vardı. Bu ışık karışımında sıradan, ancak gerçekdışı; soluk ama parlak görünüyordu. Ayrıca pencerenin kenarında, kızlı erkekli bütün kardeşler grup halinde toplanmıştı.

"Bak, Maggie" diye fısıldadı Sara, ablasına dönerek. "Bak!" Pencerenin yanında duran Pargiter'leri işaret ediyordu.

Pencerenin kenarındaki grup, erkekler siyah-beyaz smokinleri; kadınlar kırmızı, lame ve dore gece elbiselerinin içinde, bir an, taştan kazınmış gibi, oldukça heybetli bir hava sergiledi. Kıyafetleri gergin bir şekilde yontulmuş katlar halinde dökülüyordu. Sonra kıpırdadılar, duruşlarını değiştirdiler, konuşmaya başladılar.

"Seni eve bırakamaz mıyım Nell?" diyordu Kitty Lasswade. "Arabam bekliyor."

Eleanor cevap vermedi. Meydanın karşısındaki perdeli eve bakıyordu. Pencereler altın beneklerle kaplıydı. Her şey temizlenmiş, yeni ve bakir görünüyordu. Güvercinler ağaçların tepelerinde oynaşıyordu.

Kitty, "Arabam var..." diye tekrarladı.

"Dinle..." dedi Eleanor elini kaldırarak. Yukarıda, gramofonda "Tanrı Kralı Korusun" çalınıyordu, ancak Eleanor güvercinleri kastediyordu; mırıldanıyorlardı.

"Bunlar tahtalı güvercinler, değil mi?" diye sordu Kitty. Başını bir tarafa dayayıp dinledi. Guuk, guuk, guuk, guurk... diye mırıldanıyorlardı.

"Tahtalı güvercin mi?" diyen Edward elini kulağına götürdü.

"Orada, ağaçların tepelerinde" dedi Kitty. Mavi-yeşil kuşlar dalların üstünde dolaşıyor, gagalıyor ve mırıldanıyordu.

Morris yeleğindeki kırıntıları temizledi.

"Biz yaşlı kurtlar, yatağa girmekte biraz geç kalmadık mı?"

dedi. "Güneşin doğuşunu seyretmeyeli çok uzun zaman oldu... Ne zamandı?"

"Ah, ama biz gençken" dedi yaşlı Patrick, Morris'in omzuna vurarak, "sabaha kadar eğlenmeyi önemsemezdik! Bir gece Covent Garden'a gidip, bir hanımefendiye güller aldığımı hatırlıyorum..."

Delia sanki bir aşk hikâyesini –kendininki veya başkasınınki– hatırlamış gibi gülümsedi.

"Ben de..." diye başladı Eleanor ama durdu. Boş bir süt sürahisi ve düşen yapraklar gördü. O zaman sonbahardı. Şimdi yazdı. Gökyüzü açık maviydi; çatılar maviye hafif morluklar katıyordu; bacalar kiremit kırmızısıydı. Her şeyin üzerine göksel bir sakinlik ve basitlik yayılmıştı.

"Ayrıca bütün metrolar da durdu... Otobüsler de" dedi arkasına dönerek. "Eve nasıl döneceğiz?"

"Yürüyebiliriz" dedi Rose. "Yürümek bize zarar vermez."

"Hele bu kadar güzel bir yaz sabahında" dedi Martin.

Meydanda hafif bir esinti vardı. Dinginlikte, hafifçe salınan dalların hışırtısını ve havadaki yeşil ışık dalgasını sarstığını duyabiliyorlardı.

Sonra kapı ardına kadar açıldı. Çiftler birbiri ardına, darmadağınık ve neşeli bir halde, palto ve şapkalarını alıp, iyi geceler demek amacıyla gelmeye başladılar.

"Ne kadar iyi ettiniz de geldiniz!" diye bağıran Delia, ellerini açıp onlara doğru yürüdü.

"Teşekkür ederim – geldiğiniz için teşekkür ederim!" diye haykırdı.

"Maggie'nin demetine de bakın!" deyip, Maggie'nin kendisine uzattığı, rengârenk çiçeklerden oluşan buketi aldı.

"Bunları ne kadar güzel düzenlemişsin!" dedi. "Bak, Eleanor!" Ablasına döndü.

Ancak Eleanor onlara arkası dönük şekilde duruyordu. Meydanın etrafında yavaşça süzülen bir taksiyi seyrediyordu. Taksi, iki kapı aşağıda bulunan evin önünde durdu.

"Çok güzeller, değil mi?" dedi Delia çiçekleri uzatarak.

Eleanor irkildi.

"Güller mi? Evet..." dedi. Ama taksiyi izliyordu. İçinden genç bir adam indi; şoföre parasını ödedi. Sonra tüvit yolculuk kıyafeti giymiş bir kız onu takip etti. Adam anahtarını kapının kilidine soktu. "İşte oldu" diye mırıldandı Eleanor, adam kapıyı açınca. Bir süre eşikte durdular. "Hah!" diye tekrarladı kapı arkalarından hafif bir gürültüyle kapanınca.

Eleanor bundan sonra salona döndü. "Şimdi ne olacak?" diye sordu şarap bardağındaki son damlaları içmekte olan Morris'e dönerek. "Şimdi ne olacak?" dedi ellerini Morris'e uzatarak.

Güneş doğmuştu ve evlerin üstündeki gökyüzü olağanüstü bir güzellik, sadelik ve huzur havası kuşanmıştı.

Yıllar, tipik bir İngiliz orta sınıf ailesi olan Pargiter'lerin 1880'lerden başlayıp 1930'ların sonuna uzanan hikâyesine odaklanıyor. Viktorya dönemi yasakları, ataerkil toplumun baskısı, Birinci Dünya Savaşı, kapitalizm ve üzerinde güneş batmayan bir "İmparatorluk"un altında ezilen üç kuşağın bireylerini birbiri ardına sahneye çıkartıyor. Durmaksızın değişen bakış açıları, ütopik sayılabilecek bir insanseverlik ile kıyasıya eleştirilen düzenden kaynaklanan çaresizlik, "özgürlük ve adaletin" gerçekten mümkün olduğu bir topluma duyulan özlemin yansıdığı satırlarda yan yana geliyor. Elli yıllık bir zaman dilimini kapsayan aile tarihinden hareketle tek tek bireylerin ve bütün toplumun gelgitleri gözler önüne seriliyor. Woolf, çeşitli yazın tekniklerini kullanarak *Yıllar*'la birlikte yeni bir tür gerçekçilik yaratıyor.

Yılların deneyiminden süzülüp gelen en zengin romanı hakkında Woolf'un kendisi şunları yazıyor:

"Elbette ki diğerlerinden farklı: İçinde daha fazla 'gerçek' yaşam, daha fazla kan ve can var."

Yıllar, yayınlandığı dönemde yazarın en çok okunan romanı olmuş, eleştirel deneme ve roman formunu tek potada eritmeyi başarmış bir eser.

KIRMIZIKEDİ
ÇAĞDAŞ KLASİKLER
www.kirmizikedikitap.com
ISBN 978-605-4764-00-4
9 786054 764006